1599

Р. А. ГАЛУНОВ

РУССКО-ПЕРСИДСКИЙ СЛОВАРЬ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
«СОВЕТСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ»

A693 1899

С 25
Р16 рус.-перс.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ «СОВЕТСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ»

Л593 1599

ИНОСТРАННЫЕ СЛОВАРИ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
И. К. МАМАЕВ

СЕРИЯ ВОСТОЧНЫХ СЛОВАРЕЙ

فرهنگ

روسی بفارسی

تألیف ر. گالونف

جلد اول

انستیتوی دولتی «دائرة المعارف شوروی»
ادارهٔ نشریات دولتی جمهوری متحده شوروی سوسیالیستی روسیه
مسکو ۱۹۳۶

С25
Г16 рус. перс.
Л693 1599

РУССКО-ПЕРСИДСКИЙ СЛОВАРЬ

СОСТАВИЛ
ПРОФ. Р. А. ГАЛУНОВ

ТОМ ПЕРВЫЙ

А—М

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ «СОВЕТСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ»
МОСКВА ОГИЗ РСФСР 1936

491.5
Г 16

52г

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ «СОВЕТСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ»

12524.
Справочная

Редактор-лексикограф А. Г. Зендепур
Технический редактор и выпускающий В. В. Губерт
Ответственная корректура проведена О. В. Головкиной

Том 1 сдан в производство 19 сентября 1934 г.
Подписан к печати 15 декабря 1936 г.

ГОСУДАРСТВ. ПУБЛИЧНАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА
629376.

Адрес Института: Москва, Орликов пер., 3, Дом Книги.

17-я фабрика нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига», Москва, Шлюзовая набер. 10. Уполн. Главлита Б.2399. Гиз. 15. Э-31 в. Заказ 2778. Тираж 2600. Бумага 82 × 110/32. 7,5 бум. л.; 15 печ. л. × 65500 зн.; 24,3 у. а. л. Цена тома 9 руб., переплета—1 руб.

ОТ СОСТАВИТЕЛЯ

СПИСОК ОПЕЧАТОК

Страница	Столбец	Строка	Напечатано	Следует читать
17	левый	12 сн.	ʃæqq	ʃeqq
52	правый	12 св	1.	?
80	правый	16 сн.	**валю́тщик**	**валя́льщик**
193	левый	14 св.	**грохота́ть**	**грохоти́ть**
218	левый	10 св.	ру́сская Д.	Сове́тская Д.
218	правый	4 сн.	گردان سوار	кавалери́йский д. گردان سوار
219	левый	14 сн.	xod rou	xod-ru
263	левый	7 сн.	(*позади́*;	(*позади́*); сиде́ть за кем-л.
346	правый	14 сн.	جین شد dʒin ʃod.	جیم شد dʒim ʃod.

Медленность подготовки словаря к печати (словарь был сдан в производство в 1934 году и печатался по частям) и значительные изменения, происходившие за последние годы в лексическом составе персидского языка, не могли не привести к известной неравномерности в насыщении словаря материалом. Так, например, основная масса новых слов введена Иранской Академией языка и литера-

491.5
Г 16

52г

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ «СОВЕТСКАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ»

12524.
Справочный

Редактор-лексикограф А. Г. Зендепур

Адрес Института: Москва, Орликов пер., 3, Дом Книги.

17-я фабрика нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста «Полиграфкнига», Москва, Шлюзовая набер. 10. Уполн. Главлита Б.2399. Гиз. 15. Э-31 в. Заказ 2778. Тираж 2600. Бумага 82 × 110/32. 7,5 бум. л.; 15 печ. л. × 65500 зн.; 24,3 у. а. л. Цена тома 9 руб., переплета—1 руб.

ОТ СОСТАВИТЕЛЯ

Настоящий словарь является первым опытом издания основного русско-персидского словаря. Задача, которую я ставил себе в начале работы, сводилась к составлению небольшого (в 30 авт. листов) словаря. Этот объем был намечен с учетом особенностей персидского языка, в котором почти отсутствует специальная и техническая терминология и где трудно подыскать эквиваленты для целого ряда отвлеченных понятий. Однако в процессе работы над словарем, протекавшей с некоторыми перерывами с 1930 до 1937 г., словарь непрерывно разрастался как за счет увеличения фразеологического материала, так и за счет расширения русского словника. Вместе с тем изменились и требования к словарю со стороны Главной Редакции, находившей, что словарь должен быть доведен до размера обычного типа основных словарей, издаваемых Государственным Институтом «Советская Энциклопедия». Несмотря на увеличение намеченного объема больше чем в 2 раза, словарь все же уступает основному словарю обычного типа, так как я должен был исключить из разработанного редакцией словника ряд слов, не имеющих соответственного выражения в персидском языке, предпочитая скорее не включать слов, чем давать для них эквиваленты, искусственно создаваемые из элементов персидского и арабского языков.

Описательной передачи слов я по возможности избегал, обращаясь к ней лишь в исключительных случаях, главным образом, при переводе некоторых новых политических терминов.

Медленность подготовки словаря к печати (словарь был сдан в производство в 1934 году и печатался по частям) и значительные изменения, происходившие за последние годы в лексическом составе персидского языка, не могли не привести к известной неравномерности в насыщении словаря материалом. Так, например, основная масса новых слов введена Иранской Академией языка и литера-

туры в течение 1936 г., когда печатание первых 14 листов было уже закончено и эти слова, следовательно, не могли быть включены. Список новых слов, не вошедших в эти листы, будет дан в приложении ко 2-му тому.

Ввиду отсутствия в Иране и в Европе обратных словарей, в которых были бы отражены все области языка, мною был проработан ряд персидских книг и учебных пособий по различным отраслям знания, из которых основные будут указаны в прилагаемом ко 2-му тому списке.

Первый вариант словаря, законченный в апреле 1932 г., был просмотрен тт. А. К. Зарре, Б. В. Миллером и К. И. Чайкиным, сделавшими много ценных замечаний. Консультацией А. К. Зарре в отношении перевода отдельных слов и Б. В. Миллера — по вопросам, относящимся к транскрипции, я продолжал пользоваться и в дальнейшем при работе над словарем. Весь словарный материал в гранках был просмотрен т. Н. В. Хабазовым. Всем этим товарищам, а также т. А. Г. Зендепуру, проделавшему большую работу по подготовке словаря к печати, приношу благодарность. Считаю своим долгом выразить также признательность работникам типографии, в частности заведующему наборным цехом т. Бани, успешно справившимся со сложной работой одновременного набора персидского, латинского и русского текста.

Свой труд, над которым я работал с интервалами в течение семи лет, посвящаю Евдокии Васильевне Галуновой.

О СТРУКТУРЕ СЛОВАРЯ

1. Для того чтобы облегчить пользование словарем, Редакция отказалась от гнездовой системы, сохранив в словарной статье лишь фразеологический материал и возвратную форму глагола при прямой. Если в примерах слово повторяется в той же форме, как в начале гнезда, то оно выражается сокращенно первой буквой. В других случаях дается часть слова с тильдой (~), которая заменяет часть слова до параллелей (||).

2. Омонимы выделяются в отдельные гнезда и обозначаются римскими цифрами.

3. Если русское слово имеет несколько значений, то словарная статья разбивается на отдельные части, отмеченные арабскими цифрами. После цифры пояснение значения слова дается курсивом. Выражения, которые не подходят ни под одну из цифр, даются за ромбиком (◇).

4. Персидские слова, передающие более или менее точно значение данного русского слова, отделяются друг от друга запятой. Персидские слова, передающие разные оттенки русского слова, отделяются точкой с запятой. В необходимых случаях после таких слов в скобках указывается оттенок значения персидского слова. Поясняющей ремаркой в скобках снабжены и те слова, которые лишь приблизительно передают значение русского слова.

5. Слова, выражающие управление русского глагола, даются в круглых скобках. Управление персидского глагола указывается также в круглых скобках. Без скобок управление ставится при персидских сложных глаголах, первая часть которых принимает эзафет, напр.:

быть занятым чем-л. مشغول چیزی بودن

6. Значения глаголов даются при несовершенном виде. Только в редких случаях, когда несовершенный вид данного глагола неупотребителен, дается ссылка на совершенный вид и перевод гла-

гола дается при последнем. Для облегчения пользования словарем лицами, изучающими русский язык, фразеологический материал располагается соответственно как под несовершенным, так и под совершенным видом.

7. Для персидских слов, в правописании которых наблюдаются колебания, в словаре приводятся оба варианта с заключением менее распространенного в скобки, напр.:

заостренный دار (نوك) نك; **бивак** اتراق (اطراق، اوتراق)

8. Для того чтобы не перегружать словарной статьи, основа настоящего времени так называемых неправильных персидских глаголов дается отдельно в списке этих глаголов, который прилагается ко 2-му тому.

9. В тех случаях, когда в персидском переводе фразы одно слово может быть заменено другим, последнее, для экономии места, ставится в круглые скобки, напр.:

входить в комнату وارد (داخل) اطاق شدن

Это значит, что данная фраза может быть переведена на персидский язык двояко: وارد اطاق شدن и داخل اطاق شدن

Иногда круглые скобки заменяют два выражения, напр.: **общий наибольший** (наименьший) **делитель.**

10. Для политических терминов, не получивших еще широкого распространения в Иране, помимо персидского перевода, дается в квадратных скобках описательная передача, раскрывающая их значение.

О ТРАНСКРИПЦИИ

Система транскрипции, принятая в настоящем словаре, была выработана в 1930 г. кафедрой персидского языка Института Востоковедения им. Нариманова совместно с Редакцией Иностранных словарей Государственного Института «Советская Энциклопедия». В основу транскрипции, по указанию Редакции, была положена система Международного фонетического алфавита, к которой было добавлено несколько знаков для звуков, являющихся особенностью персидского языка. При транскрибировании персидских слов составитель исходил из произношения литературно-образованных иранцев.

Основные особенности принятой в словаре транскрипции следующие:

1. Наиболее часто встречающиеся в языке вспомогательные глаголы **kærdæn, ʃodæn** и **budæn** передаются, ради экономии места, начальными буквами **k., ʃ., b.** Если же инфинитив указанных вспомогательных глаголов входит в состав имени, то он приводится полностью, напр.:

сушение خشك كردن **xoʃk kærdæn(-e).**

2. После инфинитива, употребляемого в значении отглагольного имени, ставится в скобках эзафетное **(-e)**, напр.:

выжимание فشردن **feʃordæn(-e).**

3. Так как произношение заимствованных европеизмов колеблется в зависимости от степени знания говорящим того иностранного языка, из которого взято данное слово, составитель отказался от транскрибирования таких слов и ограничивается приведением в скобках соответственного иностранного слова, с указанием языка, откуда слово вошло в персидский. Исключение сделано лишь в отношении слов, твердо вошедших в остов языка, напр.:

автомобиль اتومبيل otumobil.

Эти слова транскрибируются в соответствии с произношением их представителями иранской интеллигенции.

4. Арабские слова транскрибируются с учетом тех фонетических изменений, которым они подвергались в персидском языковом окружении. Так форма масдара III породы в персидском изменяет огласовку второго коренного **(mokatebæ)**; в слове صاحب второй коренной вместо касры получает фатху и т. д.

5. В сложных словах **(composita)** между элементами, их образующими, ставится обычно дефис. Слитно, без дефиса, транскрибируются слова, в которых составные части утратили самостоятельное значение, как напр.: **davtælæb, bitʃaræ, bixod** и т. п. В листах 3—13 в ряде сложных слов, первым компонентом которых является предлог или числительное, дефис пропущен по недосмотру.

6. Отдельно и без дефиса транскрибируются описательные переводы слов типа **esbat konændæ**—доказательный или **sabet ʃodæ** — доказанный.

7. Словообразовательные суффиксы дефисом не отделяются.

8. Дефисом также отделяются: а) безударное **i** (**i** единичности и указательное **i**); б) частица **ra**; в) местоименные аффиксы; г) глагольная связка **(æm, i, æst** и т. д.) и д) **эзафет.**

9. Ввиду того, что ق и غ в тегеранском произношении предодну фонему, для передачи ее принят общий знак **q.**

Список сокращений

авт.— автомобильное дело
агр.— агрономия
анат.— анатомия
англ.— английское слово
архит.— архитектура
астр.— астрономия
биол.— биология
бот.— ботаника
букв.— буквально
бухг.— бухгалтерия
воен.— военное дело
вр.— время
вульг.— вульгарное
г.— гора
геогр.— география
геол.— геология
геом.— геометрия
гор.— город
грам.— грамматика
г. хр.— горный хребет
дип.— дипломатия
дорев.— дореволюционное понятие
ж.-д.— железнодорожное дело
зоол.— зоология
и пр.— и прочее
ирон.— ироническое выражение
иск.— искусство
ист.— история
канц.— канцелярский язык
карт.— карточный термин
к-л.— кто-либо
комм.— коммерческое выражение
лингв.— лингвистика
лит.— литературоведение
мат.— математика
мед.— медицина
мин.— минреалогия
миф.— мифология
мн.— множественное число
мор.— морской термин
муз.— музыка
напр.— например
неол.— неологизм
непер.— непереводимое слово
обл.— область
о-в— остров
п-ов — полуостров
пог.— поговорка
пол.— политический термин
порт.— портовый город
пос.— пословица
поэт.— поэтика
пр.— пролив
прибл.—приблизительное значение
прил.— прилагательное
пров.— провинция
р.— река
разг.— разговорный язык
рел.— религия
русск.— русское слово
сокр.— сокращение
спорт.— спортивное выражение
сравн. ст.— сравнительная степень
с.-х.— сельское хозяйство
театр.— театральное выражение
текст.— текстильная промышл.
тех.— техника
тж.— так-же, то-же
тип.— типографский термин
уст.— устаревшее выражение
фам.— фамильярное выражение
фарм.— фармакология
фиг.— фигуральное выражение
физ.— физика
физл.— физиология
фин.— финансовый термин
фот.— фотография
фр.— французское слово
хим.— химия
шахм.— шахматный термин
эк.— экономика
эл.— электричество
эпист.— эпистолярный стиль
юр.— юридический термин

A

a I. ولی væli, اما æmma, لیکن likæn; **a то** والا væ ella; **a что** چرا مگر ʧera mægær; э́то сде́лал я, **a** не вы این کار را من کردم نه شما in kar-ra mæn kærdæm, næ ʃoma; **a так как** وچون væʧun; **a** и́менно یعنی jæ'ni; **a** вы что мне на э́то мо́жете сказа́ть? ولی شما در جواب این چه میتوانید بمن بگوئید væli ʃoma dær ʤævab-e in ʧe mitævanid be mæn beguid.

a! II. ها ha; **a,** попа́лся! هاگیر افتادی! ha gir oftadi.

аба́ عبا æba.

Абада́н *гор.* آبادان abadan, عبادان æbadan.

абажу́р حباب چراغ hobab-e ʧeraq, ابازور (*фр.* abat-jour).

абза́ц قسمت qesmæt, بند bænd.

абисси́нец حبشی hæbæʃi.

Абисси́ния حبشه hæbæʃæ.

абисси́нский *см.* абиссинец.

абонеме́нт اشتراك eʃterak, آبونمان (*фр.* abonnement).

абоне́нт, ~ка مشترك moʃtærek.

абони́ровать, ~ся مشترك شدن moʃtærek ʃ.; **a.** (на что-л.) (چیزی را) اشتراك کردن eʃterak k.; آبونه شدن abunæ ʃ.

абориге́н بومی bumi.

або́рт *мед.* سقط جنین seqt-e ʤænin, سقط seqt; сде́лать **a.** سقط (جنین) کردن seqt(-e ʤænin) k., بچه انداختن bæʧʧæ ændaxtæn.

абортивный سقط کننده (آورنده) seqt konændæ (aværændæ), مسقط mosqet.

абрико́с زردالو zærdalu; قیصی qejsi (*сушёный*).

абрико́сов|ый زردالوئی zærdalui; **~ое де́рево** درخت زردالو deræxt-e zærdalu.

а́брис گرده gærdæ, طرح tærh.

абсолюти́зм سلطنت مطلقه sæltænæt-e motlæqæ, استبداد estebdad.

абсолю́тно مطلقا motlæqæn; *разг.* حکما hokmæn, قطعا qæt'æn.

абсолю́тн|ый 1. مطلق motlæq; **~ая мона́рхия** سلطنت مطلقه sæltænæt-e motlæqæ; 2. (*соверше́нный*)

كامل kamel; **а.** покóй راحتی كامل rahæti-je kamel.

абстрагúровать مجرد كردن modʒærræd k.

абстрáктно مجردانه modʒærræ-danæ.

абстрáктный مجرد modʒærræd, تجريدی tædʒridi.

абстрáкция تجريد tædʒrid, مجرد modʒærræd (*мн.* مجردات modʒær-rædat).

абсýрд مزخرفات mozæxræfat, بی معنی bi-mæ'ni, مهمل mohmæl.

абсýрдный مهمل mohmæl; نا مربوط na-mærbut, نا معقول na--mæ'qul.

абсцéсс *мед.* دمل dommæl.

абхáзец آبخازی abxazi, اهل آبخاز æhl-e abxaz.

Абхáзия آبخازستان abxazestan.

Абхáзская АССР جمهوری خود مختار شوروی سوسیالیستی آبخاز dʒomhuri-je xod-moxtar-e ʃourævi-je susjalisti-je abxaz.

авангáрд *воен.* پیشدار piʃ-dar; **а.** рабóчего клáсса پیش قراول صنف کار گر (طبقه) piʃ-qæravol-e senf-e (tæbæqæ-je) kargær.

аванпóст *воен.* صف جلو sæff-e dʒelou.

авáнс پیشکی piʃæki, مساعده mosa'edæ; بیعانه bej'anæ (*задáток*); в вúде ~а بطور (بعنوان) مساعده be tour-e (be envan-e) mosa'edæ.

авансúровать مساعده دادن mosa'edæ dadæn.

авантю́ра ماجرا madʒæra.

авантюри́зм ماجرا جوئی madʒæra-dʒui.

авантюри́ст ماجرا جو madʒæra-dʒu.

авантюри́стск||ий: ~ая полúтика سیاست ماجرا جوئی sijasæt-e madʒæra-dʒui.

авантю́рный ماجرا جوئی madʒæra-dʒui.

авáрец اهل آوار æhl-e avar.

авáри||я خرابی xærabi, صدمه sædæmæ; потерпéть ~ю صدمه دیدن sædæmæ didæn.

áвгуст اوت ut (*фр.* août).

авéста آوستا avesta.

авестúйский آوستائی avestai.

авиа... *в слжн.* авиационный.

авиабáза تکیه گاه هوائی tækijæ-gah-e hævai.

авиабóмба بمب طیاره bomb-e tejjaræ.

авиазавóд کارخانهٔ طیاره سازی kar-xanæ-je tejjaræ-sazi.

авиамáтка کشتی حامل طیاره kæʃti-je hamel-e tejjaræ.

авианóсец *см.* авиаматка.

авиапóчта پست هوائی post-e hævai.

авиаразвéдка اکتشاف هوائی ekteʃaf-e hævai.

авиасъёмка نقشه برداری هوائی næqʃæ-bær-dari-je hævai.

авиáтор طیاره‌چی tejjarætʃi, هوا نورد hæva-næværd.

авиацúóнн||ый هوا نوردی hæva-næværdi, هوا پیمائی hæva-pejmai; **~ая промы́шленность** صنایع هوا پیماسازی sænaje'-e hæva-pejma-sazi.

авиáция هوا نوردی hæva-næværdi, آسمان پیمائی aseman-pejmai, هوا پیمائی hæva-pejmai; **гражда́нская а.** هوا پیمائی کشوری hæva-pejmai-je keʃværi.

авиашкóла مدرسه هوا پیمائی mædræsæ-je hæva-pejmai.

авóсь شاید ʃajæd.

австралúец استرالیائی ostralijai.

австралúйский *см.* австралиец.

Австрáлия استرالیا ostralija.

австрúец اطریشی otriʃi.

австрúйский *см.* австриец.

Австрия اطریش otriʃ.

авто... I. *в слжн.* само..., *напр.* автономия (самоуправление).

авто... II. *в слжн. относ. к* автомоби́лю, напр. автотранспорт.

автобиогрáфия ترجمهٔ حالی که خود مؤلف بنویسد tærdʒomæ-je hal-i ke xod-e mo'ællef benevisæd.

автоброневúк اتومبیل زره پوش otumobil-e zereh-puʃ.

автóбус اتوبوس (*фр.* autobus).

автóбусн||ый اتوبوسی otobusi; **~ое движéние** اتوبوس رانی otobus-rani.

автогарáж گاراژ (*фр.* garage).

автóграф دستخط dæst-xætt.

автозавóд (автомоби́льный завóд) کار خانه اتومبیل سازی kar-xanæ-je otumobil-sazi.

автомáт اتومات (*фр.* automate).

автомати́чески 1. بطور اتوماتیك be tour-e otumatik, خودبخود xod-be-xod; 2. (*непроизво́льно*) بی اختیار bi-extijar.

автомати́ческ||ий اتوماتیك (*фр.* automatique), خود رو xod-rou; **~ая телефóнная стáнция (АТС)** استاسیون تلفون اتوماتیك estasjun-e telefun-e otumatik; **~ое движéние** حرکت اتوماتیك hærækæt-e otumatik; **~ое ружьё** تفنگ اتوماتیك tofæng-e otumatik.

автомобилестроéние اتومبیل سازی otumobil-sazi.

автомобили́зм اتومبیل رانی otumobil-rani.

автомобили́ст اتومبیل چی otumobiltʃi; راننده اتومبیل rannændæ-je otumobil.

автомоби́л||ь اتومبیل (*фр.* automobile); брониро́ванный **а.** اتومبیل زره پوش otumobil-e zereh-puʃ; грузово́й **а.** اتومبیل بارکش otumobil-e bar-kæʃ, اتومبیل باری otumobil-e bari, کامیون (*фр.* camion); легково́й **а.** اتومبیل مسافری (سواری) otumobil-e mosaferi (sævari); пожа́рный **а.** اتومبیل اطفائیه otumobil-e etfaijæ; **а.** для поли́вки у́лиц اتومبیل آب پاش otumobil-e ab-paʃ; пусти́ть **а.** اتومبیل بکار انداختن otumobil be kar ændaxtæn; управля́ть ~ем اتومبیل راندن otumobil randæn; е́хать на ~е با اتومبیل رفتن ba otumobil ræftæn.

автомоби́льн||ый اتومبیلی otumobili; **а.** заво́д *см.* автозавод; **а.** рожо́к بوق اتومبیل buq-e otumobil; ~ое движе́ние اتومبیل رانی otumobil-rani; ~ая доро́га راه اتومبیل رو rah-e otumobil-rou.

автоно́мия خود مختاری xod-moxtari; استقلال esteqlal.

автоно́мн||ый خود مختار xod-moxtar; مستقل mostæqell; ~ая о́бласть ناحیهٔ خود مختار nahijæ-je xod-moxtar.

а́втор مؤلف mo'ællef (*мн.* مؤلفین mo'ællefin), نگارنده negarændæ, نویسنده nevisændæ.

авторите́т نفوذ nofuz, اقتدار eqtedar; صلاحیت sælahijæt; име́ть **а.** نفوذ داشتن nofuz daʃtæn.

авторите́тный با نفوذ ba-nofuz; معتبر mo'tæbær; صلاحیت دار sælahijæt-dar (*компете́нтный*); **а.** исто́чник منبع صلاحیت دار mænbæ'-e sælahijæt-dar.

а́вторск||ий: ~ое пра́во حق تألیف hæqq-e-tæ'lif.

автотра́нспорт وسایل حمل ونقل موتوردار væsajel-e hæml-o-næql-e motur-dar.

автошина لاستیك اتومبیل lastik-e otumobil.

ага́! ها ha.

ага́т *мин.* عقیق سلیمانی æqiq-e solejmani.

аге́нт عامل amel (*мн.* عمال ommal); وکیل vækil (*мн.* وکلا vokæla); اگنت agent; ко́нсульский **а.** اگنت قنسولگری agent-e qonsulgæri.

а́гентство وکالت گری vækalætgæri, اگنت گری agentgæri; آژانس (*фр.* agence), خبر گذاری xæbær-gozari (*газе́тное*); **а.** Тасс

(Телегра́фное а́гентство СССР) آژانس (خبرگذاری) تاس aʒans-e (xæbær-gozari-je) tas; **а.** Парс خبر گذاری پارس xæbær-gozari-je pars.

агенту́ра 1. نمایندگی næmajændægi, وکالت گری vækalætgæri; **2.** (*собир.*) عمال ommal.

агита́тор مبلغ mobælleq.

агитацио́нный تبلیغاتی tæbliqati.

агита́ция تبلیغات tæbliqat.

агитбрига́да بریگاد تبلیغات brigad-e tæbliqat.

агитпро́п (агитацио́нно-пропаганди́стский отде́л) شعبهٔ تبلیغات ʃo'bæ-je tæbliqat.

агонизи́ровать در حالت احتضار بودن dær halæt-e ehtezar b., محتضر بودن mohtæzer b., جان کندن dʒan kændæn.

аго́ния احتضار ehtezar, جان کنی dʒan-kæni, سکرات موت sækærat-e mout.

агра́рн||ый ارضی ærzi, زراعتی zera'æti, زمینی zæmini; **а.** вопро́с مسئله اراضی mæs'ælæ-je ærazi; **а.** кри́зис بحران زراعتی bohran-e zera'æti; **~ая** револю́ция انقلاب زراعتی enqelab-e zera'æti; **~ое** законода́тельство قوانین ارضی qævanin-e ærzi.

агресси́вность تجاوز کاری tædʒavozkari, تجاوزات tædʒavozat, تعدیات tæ'ædijat.

агресси́вн||ый متجاوزانه motædʒavezanæ, تجاوز کارانه tædʒavozkaranæ; **~ая** поли́тика سیاست تجاوز کارانه sijasæt-e tædʒavozkaranæ.

агре́ссия تجاوز tædʒavoz.

агре́ссор متجاوز motædʒavez.

агрикульту́ра فلاحت fælahæt, زراعت zera'æt.

агрикульту́рн||ый فلاحتی fælahæti, زراعتی zera'æti; **~ые** мероприя́тия اقدامات فلاحتی eqdamat-e fælahæti.

агроно́м متخصص فلاحت motæxæsses-e fælahæt; инжене́р-**а.** مهندس فلاحت mohændes-e fælahæt.

агрономи́ческий فلاحتی fælahæti, زراعتی zera'æti.

агроно́мия علم زراعت elm-e zera'æt, علم فلاحت elm-e fælahæt.

ад جهنم dʒæhænnæm, دوزخ duzæx.

адвока́т وکیل vækil (*мн.* وکلاء vokæla); وکیل مرافعه vækil-e morafe'æ (*пове́ренный*); وکیل مدافع vækil-e modafe' (*защи́тник*).

адвокату́ра وکالت vækalæt.

Аде́н *порт.* عدن ædæn.

Аддис-Абе́ба *гор.* آديس آبابا adis-ababa.

аджа́рец اهل آجارستان æhl-e adʒarestan.

Аджариста́н آجارستان adʒarestan.

Аджа́рская АССР جمهورى خود مختار شوروى سوسياليستى اجارستان dʒomhuri-je xod-moxtar-e ʃourævi-je susjalisti-je adʒarestan.

административ||ый اداری edari; **а.** суд محكمهٔ اداری mæhkæmæ-je edari; **а.** прика́з حكم اداری hokm-e edari; **а.** аппара́т دستگاه اداری dæst-gah-e edari; **~ые** о́рганы مقامات اداری mæqamat-e edari; **~ые** наказа́ния مجازات اداری modʒazat-e edari.

администра́тор مدير modir, اداره‌كننده edaræ konændæ.

администра́ция اداره edaræ (*управле́ние*); هيئت مديره hej'æt-e modiræ (*управля́ющие ли́ца*); **а.** по дела́м *юр. уст.* هيئت تصفيه hej'æt-e tæsfijæ.

адмира́л اميرالبحر æmir-ol-bæhr, دريادسالار dærja-salar.

а́дрес آدرس (*фр.* adresse); عنوان envan (*мн.* عناوين ænavin); телегра́фный **а.** آدرس (عنوان) تلگرافى adres-e (envan-e) telegrafi; **а.** для пи́сем آدرس (عنوان) مكتوبى adres-e (envan-e) mæktubi; юриди́ческий **а.** آدرس حقوقى adres-e hoquqi; в **а.**, по **~у** بادرس be adres(-e).

адреса́нт فرستنده ferestændæ, ارسال كننده ersal konændæ.

адреса́т مخاطب moxatæb.

адресова́ть 1. (*напи́сывать áдрес*) نوشتن (آدرس) عنوان envan (adres) neveʃtæn; **2.** (*посла́ть*) ارسال داشتن ersal daʃtæn, فرستادن ferestadæn; **~ся 1.** (*обраща́ться*) خطاب كردن(به) xetab k.; **2.** (*стра́д.*) ارسال شدن ersal ʃ., فرستاده شدن ferestadæ ʃ.

Адриано́поль *гор.* ادرنه ædernæ.

Адриати́ческое мо́ре دريای آدرياتيك dærja-je adrijatik.

а́дски *фиг.* فوق العاده fouq-ol-adæ, بى نهايت bi-nehajæt.

а́дск||ий جهنمى dʒæhænnæmi, دوزخى duzæxi; **~ая** маши́на ماشين جهنمى maʃin-e dʒæhænnæmi.

адъюта́нт اجودان (*фр.* adjudant).

адэква́тно (با) مساوى mosavi.

адэква́тный 1. (*ра́вный*) مساوى mosavi; **2.** مترادف motæradef (*синони́мический*).

ажу́р آژور (*фр.* ajour).

ажу́рный سوراخ سوراخ surax-surax, شبکه‌دار ʃæbækæ-dar, آژور azur, زنبوری zæmburi.

аза́ртн||ый: а. игро́к قمار باز qomar-baz; **~ая** игра́ قمار qomar, قمار بازی qomar-bazi.

азбе́ст *см.* асбест.

а́збука الفبا ælefba; کتاب الفبا ketab-e ælefba (*буква́рь*); **а.** Мо́рзе الفبای مرس ælefba-je mors.

а́збучн||ый الفبائی ælefbai; ✧ **~ая и́стина** حقیقت مسلم hæqiqæt-e mosællæm.

Азербайджа́н آذربایجان azærbajdʒan.

азербайджа́нец آذربایجانی azærbajdʒani, اهل آذربایجان æhl-e azærbajdʒan.

Азербайджа́нская ССР جمهوری شوروی سوسیالستی آذربایجان dʒomhuri-je ʃourævi-je susjalisti-je azærbajdʒan.

азербайджа́нский آذربایجانی azærbajdʒani.

азиа́тский آسیائی asijai.

а́зимут *астр.* السمت æs-sæmt.

Азия آسیا asija; **Ма́лая А.** آسیای صغیر asija-je sæqir.

Азне́фть (Объедине́ние Азербайджа́нской нефтяно́й промы́шленности) آذنفط aznæft.

Азо́вское мо́ре دریای آزوف dærja-je azof.

азо́т *хим.* آزت azot.

азо́тистый آزت دار azot-dar.

азо́тная кислота́ تیز آب tiz-ab.

а́ист لك لك læk-læk.

ай! آی aj; آخ ax.

айва́ به beh (*плод*); درخت به deræxt-e beh (*де́рево*).

айсо́р آشوری aʃuri.

айсо́рский *см.* айсор.

акаде́мик عضو آکادمی ozv-e akademi.

акаде́мия آکادمی (*фр.* académie); **а.** нау́к علوم آکادمی akademi-je olum; **сельскохозя́йственная а.** آکادمی فلاحتی akademi-je fælahæti; **вое́нно-возду́шная а.** آکادمی هوا پیمائی نظامی akademi-je hæva-pejmai-je nezami; **вое́нная а.** آکادمی نظامی akademi-je nezami.

ака́ция *бот.* درخت اقاقی deræxt-e æqaqi, اقاقیا æqaqija.

акваре́ль آب ورنگی ab-o-ræŋgi.

акваре́льн||ый: ~ые кра́ски رنگهای آبی ræŋgha-je abi.

аква́риум ماهی خانه mahi-xanæ.

акклиматиза́ция استئناس اقلیم este'nas-e eqlim; عادت باب وهوا adæt be ab-o-hæva.

акклиматизи́ровать معتاد کردن mo'tad k. be ab-o-hæva; **~ся** معتاد شدن باب وهوا mo'tad ʃ. be ab-o-hæva.

аккомпанеме́нт اکومپانیمان (*фр.* accompagnement).

аккóрд *муз.* آکورد akord (*фр.* accord).

аккредити́в *комм.* اعتبار نامه e'tebar-namæ, ورقهٔ اعتبار væræqæ-je e'tebar.

аккредити́вн||ый: **~ое** письмó *см.* аккредитив.

аккредитовáть اعتبار دادن e'tebar dadæn; **~ся** اعتبار تحصیل کردن e'tebar tæhsil k.

аккумуля́тор *тех.* آکومولاتور (*фр.* accumulateur).

аккурáтно بطور منظم be tour-e monæzzæm, بطور مرتب be tour-e morættæb; با دقت ba deqqæt.

аккурáтность نظم næzm, دقت deqqæt (*тóчность*); خوش حسابی xoʃ-hesabi, درستی حساب dorosti-je hesab (*в дéнежных расчётах*); تمیز کاری tæmiz-kari (*тщáтельность*).

аккурáтный منظم monæzzæm, مرتب morættæb (*регуля́рный*); دقیق dæqiq (*тóчный*); خوش حساب xoʃ-hesab (*в дéнежных расчётах*); تمیز کار tæmiz-kar (*тщáтельный*).

акробáт بند باز bænd-baz.

акробати́ческий آکروباتیك (*фр.* acrobatique).

аксиóма قضیهٔ بدیهیه qæzijæ-je bædihijæ; بدیهی bædihi; حقیقت بدیهی hæqiqæt-e bædihi.

акт 1. (*дéйствие*) عمل æmæl (*мн.* اعمال æ'mal), فعل fe'l (*мн.* افعال æf'al); 2. (*докумéнт*) آکت (*фр.* acte); صورت مجلس suræt-e mædʒles (*протокóл*); составля́ть **а.** صورت مجلس نوشتن suræt-e mædʒles neveʃtæn; обвини́тельный **а.** ادعا نامه edde'a-namæ; 3. *театр.* پرده pærdæ; коме́дия в 3-х **~ах** کمدی درسه پرده komedi dær se pærdæ.

актёр بازیگر bazigær, بازیکن bazi-kon, آکتر (*фр.* acteur).

актёрство بازیگری bazigæri.

акти́в 1. *комм.* موجودی mouʤudi, دارائی darai; **а.** и пассúв دارائی و بدهی darai væ bedehi; 2. *пол.* اعضای فعال æ'za-je fæ'al; партúйный **а.** اعضای فعال حزب æ'za-je fæ'al-e hezb; вовлекáть в **а.** داخل در دستهٔ فعالها کردن daxel dær dæstæ-je fæ'alha k.

активúст فعال fæ'al.

акти́вность فعالیت fæ'alijæt.

актйвный فعال fæ'al, جدی dʒeddi, کارکن kar-kon.

актри́са آکتریس (*фр.* actrice).

актуа́льность فعلیت fe'lijæt, آنیت anijæt.

актуа́льн||ый فعلی fe'li, آنی ani; **-ая пробле́ма** مسئلهٔ آنی mæs'ælæ-je ani.

аку́ла شیر دریائی ʃir-e dærjai.

аку́стика اصول اصوات osul-e æsvat.

акусти́ческий صوتی souti.

акуше́р طبیب قابلگی tæbib-e qabelægi.

акуше́рка قابله qabelæ.

акуше́рство قابلگی qabelægi.

акце́нт 1. لهجه læhdʒæ; он говори́т с ру́сским **-ом** او با لهجهٔ روسی حرف میزند u ba læhdʒæ-je rusi hærf mizænæd; 2. (*ударе́ние*) تکیهٔ صدا tækijæ-je sæda

акце́пт *комм.* قبولی qæbuli; **а.** тра́тты قبولی برات qæbuli-je bærat.

акцепта́нт قبول کننده qæbul konændæ.

акцепта́ция قبولی qæbuli.

акцепт||и́ровать (*ве́ксель*) قبول کردن qæbul k., قبولی نوشتن qæbuli neveʃtæn; **-о́ван** قبول است qæbul-æst (*на́дпись на ве́кселе*).

акци́з تحدید tæhdid, حقوق باندرول hoquq-e bænderul, رسومات rosumat; **а.** на о́пиум تحدید تریاك tæhdid-e terjak.

акци́зн||ый: **-ое управле́ние** ادارهٔ تحدید edaræ-je tæhdid.

акционе́р صاحب سهم (سهام) sahæb-e sæhm (seham), سهیم sæhim.

акционе́рн||ый سهامی sehami, اسهامی æshami; **-ое о́бщество** شرکت سهامی ʃerkæt-e sehami.

а́кци||я *комм.* سهم sæhm (*мн.* سهام seham, اسهام æsham); **а. на предъяви́теля** سهم بی اسم sæhm-e bi-esm; именна́я **а.** سهم بااسم sæhm-e ba-esm; привилегиро́ванная **а.** سهم ممتازه sæhm-e momtazæ; обыкнове́нная **а.** سهم متعارفی (معمولی) sæhm-e motæ'arefi (mæ'muli); **-и поднима́ются (па́дают) в цене́** اسهام ترقی (تنزل) میکنند æsham tæræqqi (tænæzzol) mikonænd.

алба́нец آلبانی albani.

Алба́ния آلبانی albani.

алба́нский *см.* **алба́нец.**

а́лгебра جبر و مقابله dʒæbr-o--moqabelæ.

алгебраи́ческий جبری dʒæbri.

алеба́стр گچ gædʒ.

алеба́стровый گچی gædʒi.

александри́йский: a. лист سنای مکی sæna-je mækki.

Александри́я *порт.* اسکندریه eskændærijæ.

Але́ппо *гор.* حلب hælæb.

але́ть قرمز شدن qermez ʃ., سرخ شدن sorx ʃ.

Алеу́тские острова́ جزایر الئوت dʒæzajer-e-aleut.

Алжи́р الجزایر ældʒæzajer.

али́би *юр.* عدم حضور در موقع وقوع جنایت ædæm-e hozur dær mouqe'-e voqu'-e dʒenajæt.

алиме́нты *юр.* نفقه næfæqæ.

алка́ли *хим.* نمك قلیائی næmæk-e qælijai, قلیا qælija.

алкало́ид *хим.* الکالوئید (*фр.* alcaloïde).

алкоголи́зм الکلیسم (*фр.* alcoolisme) عادت بخمر adæt be xæmr.

алкого́лик الکلی ælkoli, الکولیك (*фр.* alcoolique).

алкого́ль الکل ælkol.

алкого́льный الکلی ælkoli, الکل دار ælkol-dar.

аллегори́чески بطور استعاره be tour-e este'aræ, بطور کنایه be tour-e kenajæ, مجازا mædʒazæn.

аллегори́ческий مجازی mædʒazi, استعاری este'ari, کنایه دار kenajæ-dar.

аллего́рия مجاز mædʒaz, استعاره este'aræ, کنایه kenajæ.

алле́я خیابان مشجر xijaban-e moʃædʒdʒær.

аллю́р سرعت sor'æt.

Алма-Ата́ *гор.* آلما آطا alma-ata.

алма́з الماس ælmas; грани́ть a. الماس تراشیدن ælmas tæraʃidæn; гранёный a. الماس تراشیده ælmas-e tæraʃidæ; негранёный a. الماس نتراشیده ælmas-e nætæraʃidæ.

але́э *бот.* صبر زرد sæbr-e zærd; عود ud.

алта́ец آلتائی altai.

Алта́й آلتای altaj.

алта́йский *см.* алтаец.

алфави́т الفبا ælefba; лати́нский a. الفبای لاتینی ælefba-je latini; но́вый a. الفبای جدید ælefba-je dʒædid.

алфави́тный الفبائی ælefbai; a. указа́тель فهرست fehrest.

алхи́мик کیمیاگر kimijagær.

алхими́ческий کیمیائی kimijai.

алхи́мия کیمیا kimija.

а́лчно حریصانه hærisanæ.

а́лчность حرص hers, طمع tæmæ'.

а́лчный حریص hæris, طماع tæmma', طمع کار tæmæ'kar.

а́лый سرخ sorx, لعلی læ'li, عقیقی æqiqi.

альбо́м آلبوم (*фр.* album); **а. для фотогра́фий** جای آلبوم (کتابچهٔ) عکس album-e (ketabtʃæ-je) dʒa-je æks; **а. для рису́нков** کتاب تصویر ketab-e tæsvir.

альбуми́н آلبومین (*фр.* albumine), بیاض البیض bæjaz-ol-bejz.

альбумино́ид آلبومینوئید (*фр.* albuminoïde).

альдеги́д *хим.* آلدئید (*фр.* aldéhyde).

альмана́х سال نامه sal-namæ.

альпага́ *текст.* آلپاگا alpaga.

альпи́йский آلپی alpi.

альпини́зм کوه پیمائی kuh-pejmai.

альпини́ст کوه پیما kuh-pejma.

Альпы *г. хр.* آلپ alp.

альтернати́ва شق ʃæqq.

альтруи́зм نوع پرستی nou'-pæræsti, نوع دوستی nou'-dusti.

альтруи́ст نوع پرست nou'-pærəst, نوع دوست nou'-dust.

алюми́ниев||ый آلومینیومی aluminijumi; **а. сплав** همبستهٔ آلومینیوم hæmbæstæ-je aluminijum; **-ая посу́да** ظروف آلومینیوم zoruf-e aluminijum.

алюми́ний آلومینیوم aluminijum.

аляпова́тость بی مزگی bi-mæzægi.

аляпова́тый بی مزه bi-mæzæ.

Аля́ска *п.-о.* آلاسکا alaska.

амальга́ма ملقمه mælqæmæ; مخلوط جیوه با فلز دیگر mæxlut-e dʒivæ ba felezz-e digær.

амальгами́ровать (سیماب) جیوه دادن dʒivæ (simab) dadæn.

амба́р انبار æmbar; **хле́бный а.** انبار غله æmbar-e qællæ; **скла́дывать в а.** انبار کردن æmbar kærdæn.

амба́рго *см.* эмбарго.

а́мбра عنبر ænbær.

амбразу́ра روزنهٔ سنگر rouzænæ-je sængær.

амбулато́рия مریض خانه mæriz-xanæ; مطب mætæbb, محکمه mæhkæmæ; **передвижна́я а.** مریض خانه سیار mæriz-xanæ-je sejjar.

амёба *зоол.* آمیب (*фр.* amibe).

амелиора́ция اصلاح eslah, بهبودی behbudi.

Аме́рика امریکا æmrika; **Се́верная А.** امریکای شمالی æmrika-je ʃemali; **Ю́жная А.** امریکای جنوبی æmrika-je dʒænubi.

америка́нец امریکائی æmrikai, اهل امریکا æhl-e æmrika.

ГОСУДАРСТВ. ПУБЛИЧНАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

америка́нский امریـکائی æmrikai.

аммиа́к *хим.* آمـونیاك amunjak (*фр.* ammoniaque); جوهر نشادر dʒouhær-e næʃador.

аммиа́чн||ый آمونیاك دار amunjak-dar; **~ые со́ли** املاح آمونیاك æmlah-e amunjak.

амнисти́ровать *пол.* عفو کردن æfv k., عفو عام دادن æfv-e am dadæn.

амни́стия عفو æfv; **всеоби́щая а.** عفو عام æfv-e am, عفو عمومی æfv-e omumi.

Амо́ль *гор.* آمل amol.

аморáльность بد اخلاقی bæd-æxlaqi.

аморáльный بد اخلاق bæd-æxlaq.

амортизацио́нный استهلاکی estehlaki.

амортиза́ция اسـتهـلاك estehlak.

амортизи́рованный استهلاك شده estehlak ʃodæ.

амортизи́ровать استهلاك کردن estehlak k.

амóрфность بی شکلی bi-ʃekli.

амóрфный بی شکل bi-ʃekl.

ампе́р *эл.* آمپر amper.

амперме́тр آمپر متر ampermetr.

амперчáс آمپر ساعت amper-sa'æt.

амплиту́да *физ.* وسعت vos'æt, گشادی goʃadi, میدان نوسان mejdan-e nævæsan.

амплифика́ция بسط bæst, توسعه touse'æ.

а́мпула آمپول (*фр.* ampule).

ампута́ция قطع (عضوی از بدن) qæt'(-e ozv-i æz bædæn).

ампути́рованный مقطوع mæqtu'.

ампути́ровать قطع کردن qæt' k., بریدن boridæn.

Амстерда́м *гор.* امستردام amsterdam.

Аму-Дарья́ *р.* رود جیحون rud-e dʒejhun.

аму́ниция لوازم جنگی lævazem-e dʒængi; مهمات جنگی mohemmat-e dʒængi.

Аму́р *р.* آمور amur.

амфи́бия *бот., зоол.* ذوحیاتین zu-hæjatejn.

амфитеáтр آمفی تئـاتر (*фр.* amphithéâtre).

ана́лиз تجزیه tædʒzijæ; **хими́ческий а.** تجزیهٔ شیمیائی tædʒzijæ-je ʃimijai; **а. кро́ви (мочи́)** تجـزیهٔ خون (ادرار) tædʒzijæ-je xun (edrar); **а. ка́чественный, коли́честве́н-**

ный *см.* качественный, количественный.

анализи́ровать (что-л.)(چیزی‌را) تجزیه کردن tædʒzijæ k., مورد تحلیل قرار دادن moured-e tæhlil qærar dadæn.

аналити́чески از راه تجزیه (تحلیل) æz rah-e tædʒzijæ (tæhlil).

аналити́ческ||ий تجزیه‌ای tædʒzijæi, تحلیلی tæhlili; **~ая геоме́трия** هندسهٔ تحلیلی hændæsæ-je tæhlili.

аналоги́чный شبیه ʃæbih, متشابه motæʃabeh, نظیر næzir.

анало́ги||я قیاس qijas, شباهت ʃæbahæt; **по ~ии** از روی قیاس æz rū-je qijas, از راه شباهت æz rah-e ʃæbahæt.

ананáс اناناس ænanas.

анархи́зм آنارشیزم (*фр.* anarchisme).

анархи́ст آنارشیست (*фр.* anarchiste).

анархи́ческий آنارشیستی anarʃisti.

ана́рхия هرج و مرج hærdʒ-o-mærdʒ, بی نظمی bi-næzmi.

Анато́лия آناطولی anatuli, آسیای صغیر asja-je sæqir.

ана́том تشریح دان tæʃrih-dān.

анатоми́рование تشریح tæʃrih.

анатоми́ровать تشریح کردن tæʃrih k.

анатоми́ческий تشریحی tæʃrihi; **а. теа́тр** تالار تشریح talar-e tæʃrih.

анато́мия علم تشریح elm-e tæʃrih; **описа́тельная а.** تشریح توصیفی tæʃrih-e tousifi; **топографи́ческая а.** تشریح موضعی tæʃrih-e mouze'i.

анахрони́зм خطای تاریخی xæta-je tarixi, اشتباه در تاریخ eʃtebah dær tarix.

ангажеме́нт دعوت dæ'væt.

ангáр آشیانهٔ طیاره aʃjanæ-je tejjaræ, خانه طیاره tejjaræ-xanæ.

ангидри́д *хим.* انیدرید (*фр.* anhydride).

ангúна *м д.* درد گلو dærd-e gælu, گلو درد gælu-dærd.

англи́йск||ий انگلیسی englisi, انگلیزی englizi; **а. язы́к** زبان انگلیسی zæban-e englisi; **~ая** ла́вка سنجاق انگلیسی sændʒaq-e englisi; **~ая боле́знь** *мед.* فحج fæhdʒ-e ezam; **~ая соль** نمك فرنگی næmæk-e ferængi.

англича́нин انگلیسی englisi.

англича́нка زن انگلیسی zæn-e englisi.

Англия انگلستان englestan, انگلیس englis.

áнгло-саксóнский انگلوساکسون ængłusaksun.

англофи́л انگلو فیل (*фр.* anglophile).

англофóб انگلوفوب (*фр.* anglophobe).

Андижáн *гор.* اندیجان ændidʒan.

анекдóт حکایت hekajæt (*мн.* حکایات hekajat), حکایت مضحك hekajæt-e mozhek.

анеми́чный کم خون kæm-xun.

анеми́я کم خونی kæm-xuni, فقر الدم fæqr-od-dæm.

анили́нов||ый جوهری dʒouhæri; **~ая** крáска جوهر dʒouhær (*мн.* جوهریات dʒouhærijat), رنگ جوهری ræng-e dʒouhæri.

ани́с *бот.* رازیانه razijanæ, انیسون ænisun.

Анкáра *гор.* آنقره anqæræ.

анкéта تعرفه tæ'refæ, آنکت (*фр.* enquête), ورقهٔ سئوالیه væræqæ-je so'alijæ.

аннекси́ровать الحاق کردن elhaq k., ضمیمه کردن zæmimæ kærdæn.

аннéксия *пол.* الحاق elhaq, انضمام enzemam.

аннули́рование الغا elqa, لغو læqv.

аннули́ровать الغاکردن elqa k., لغو کردن læqv k., منسوخ کردن mænsux k., ملغی کردن molqa k.

анóд *эл.* قطب مثبت qotb-e mosbet.

аномáлия بی قاعدگی bi-qa'edægi.

аномáльный خلاف قاعده xelaf-e qa'edæ, غیر عادی qejr-e ædi, خارج از قاعده xaredʒ æz qa'edæ.

анони́м نویسندهٔ مجهول الاسم nevisændæ-je mædʒhul-ol-esm.

анони́мность بی اسمی bi-esmi, بی نامی bi-nami.

анони́мн||ый بی اسم bi-esm, بی نام bi-nam; **~oe óбщество** شرکت بی اسم ʃerkæt-e bi-esm.

анóнс اعلان e'lan, اعلام e'lam.

анонси́ровать اعلان کردن e'lan k.

анормáльный غیر طبیعی qejr-e tæbi'i, غیر عادی qejr-e adi.

антагони́зм ضدیت zeddijæt, مخالفت moxalefæt, مخاصمه moxasemæ, طرفیت tæræfijæt.

антагони́ст مخالف moxalef, ضد zedd.

антáнта *пол.* ائتلاف e'telaf; Мáлая **a.** ائتلاف صغیر e'telaf-e sæqir.

антáрктика نواحی قطب جنوب nævahi-je qotb-e dʒænub.

Антвéрпен *гор.* آنورس anvers.

антéнна *рад.* آنتن (*фр.* antenne).

анти... *в слжн.* مخالف moxalef (-e), ضد zedd(-e), (با) منافی monafi.

антиалкого́льный ضد الکلی zedd-e ælkoli.

антивое́нный ضد جنگ zedd-e dʒæng.

антигигиени́ческий غیر صحی qejr-e sehhi.

антиимпериалисти́ческий ضد امپریالیستی zedd-e emperjalisti.

антикапиталисти́ческий ضد سرمایه داری zedd-e særmajæ-dari.

антиква́рий عتیقه شناس ætiqæ-ʃenas, عتیقه فروش ætiqæ-foruʃ, عتیقه‌چی ætiqætʃi.

антиква́рн||ый: а. магази́н مغازهٔ عتیقه فروشی mæqazæ-je ætiqæ-foruʃi; **~ые ве́щи** عتیقجات ætiqædʒat.

антиле́нинский مخالف تعلیمات لنین moxalef-e tæ'limat-e lenin.

антило́па *зоол.* بز گوهی boz-e kuhi.

Анти́льские острова́ جزایر آنتیل dʒæzajer-e antil.

антимаркси́стский ضدمارکسیزم zedd-e marksizm.

антимилитари́зм صلح طلبی solh-tælæbi, مسلك ضد جنگ جوئی mæslæk-e zedd-e dʒæng-dʒui.

антимо́ний *см.* сурьма.

антинау́чный غیر علمی qejr-e elmi.

антинациона́льный ضد ملی zedd-e melli; مخالف منافع ملی moxalef-e mænafe'-e melli.

антиобще́ственный ضداجتماعی zedd-e edʒtema'i; غیراجتماعی qejr-e edʒtema'i.

антипарти́йный ضد حزبی zedd-e hezbi.

антипати́чный نفرت انگیز nefræt-ængiz, نفرت آور nefræt avær, مکروه mækruh.

антипа́тия نفرت nefræt, کراهت kærahæt.

антипо́ды 1. ساکنین نقاط متقابل زمین sakenin-e noqat-e motæqabel-e zæmin; **2.** *фиг.* نقیض næqiz, عکس æks.

антирелигио́зный ضد مذهبی zedd-e mæzhæbi, مخالف مذهب moxalef-e mæzhæb.

антисанита́рный غیر صحی qejr-e sehhi.

антисеми́т ضد یهود zedd-e jæhud.

антисемити́зм خصومت بایهودیها xosumæt ba jæhudiha.

антисеми́тски|й ضد یهودی zedd-e jæhudi.

антисе́птика ضد عفونی نمودن zedd-e ofuni næmudæn(-e).

антисове́тский ضد شوروی zedd-e ʃourævi.

антисоциа́льный *см.* антиобщественный.

антите́за تضاد tæzadd, تنقض tænæqqoz.

антифаши́стский ضد فاشیستی zedd-e faʃisti.

анти́чный قدیم qædim.

антоло́гия *лит.* منتخبات montæxæbat.

антра́кт تنفس tænæffos, آنتراکت (*фр.* entr'acte).

антраци́т انتراسیت (*фр.* anthracite).

антропо́лог عالم بتاریخ طبیعی انسان alem be tarix-e tæbi'i-je ensan.

антропологи́ческий معرفت الانسانی mæ'refæt-ol-ensani.

антрополо́гия تاریخ طبیعی انسان tarix-e tæbi'i-je ensan, معرفت الانسان mæ'refæt-ol-ensan.

аню́тины гла́зки *бот.* بنفشه فرنگی bænæfʃæ-je ferængi.

ао́рта *анат.* آورطی aorti.

апати́т اپاتیت apatit.

апати́чный بی علاقه bi-ælaqæ, بی حال bi-hal, بی قید bi-qejd, لا قید la-qejd.

апа́тия بی علاقگی bi-ælaqægi, بی حالی bi-hali, لا قیدی la-qejdi, بی قیدی bi-qejdi, رخاوت ræxavæt.

апелли́ровать استیناف دادن estinaf dadæn.

апелля́нт *юр.* استیناف دهنده estinaf dehændæ.

апелля́тор *см.* апеллянт.

апелляцио́нн||ый *юр.* استینافی estinafi; **а. суд** محکمهٔ استیناف mæhkæmæ-je estinaf; **~ое** реше́ние حکم استینافی hokm-e estinafi.

апелля́ция *юр.* استیناف estinaf.

апельси́н نارنج narendʒ, پرتقال portoqal.

апельси́нов||ый نارنجی narendʒi; پرتقالی portoqali (*о цве́те*); **~ое** де́рево درخت نارنج deræxt-e narendʒ.

апендици́т *мед.* ورم ضمیمهٔ اعور væræm-e zæmimæ-je æ'vær, آپاندیسیت (*фр.* appendicite).

аплоди́ровать کف (دست) زدن kæf (dæst) zædæn.

аплодисме́нты کف (دست) زدن kæf (dæst) zædæn(-e); о́бщие **а.** کف زدن عمومی kæf zædæn-e omumi; продолжи́тельные **а.** کف زدن طولانی kæf zædæn-e tulani.

аплóмб اعتماد بخود e'temad be xod.

апогéй اوج oudʒ.

аполити́чный خارج از سیاست xaredʒ æz sijasæt.

аполóгия مدافعه modafe'æ.

апоплекси́ческ||ий سکته‌ای sæktæi; **а.** удáр *мед.* سکته sæktæ; подвéргнуться ~ому удáру سکته کردن sæktæ k.

апоплéксия *см.* апоплексический удар.

апострóф *грам.* علامت حذف حرف ælamæt-e hæzf-e hærf.

аппарáт دستگاه dæst-gah, ماشین maʃin; государственный **а.** دستگاه دولتی dæst-gah-e doulæti; рáдио-**а.** دستگاه بی سیم dæst-gah-e bi-sim; телефóнный **а.** دستگاه تلفون dæst-gah-e telefun; фотографи́ческий **а.** دوربین عکاسی dur-bin-e ækkasi; нéрвный **а.** جهاز عصبی dʒehaz-e æsæbi; пищеварительный **а.** جهاز هضمی dʒehaz-e hæzmi.

аппаратýра لوازمات lævazemat.

аппети́т اشتها eʃteha; имéть **а.** اشتها داشتن eʃteha daʃtæn; пóртить **а.** (кому́-л.) ازاشتها (کسی‌را) æz eʃteha ændaxtæn, اشتهارا کور کردن eʃteha-ra kur k.; возбуждáть **а.** اشتهارا تجهیز کردن eʃteha-ra tædʒhiz k., اشتهارا برانگیختن eʃteha-ra bær-ængixtæn; срéдство для возбуждéния **а.** مشتهی moʃtehi.

апрéль ماه آوریل mah-e avril (*фр.* avril).

априóри از روی دلایل وقرائن عقلی æz ru-je dælajel-o-qæra'en-e æqli.

апробáция تصویب tæsvib.

апробúрованный تصویب شده tæsvib ʃodæ.

апробúровать تصویب کردن tæsvib k.

аптéка دوا خانه dæva-xanæ.

аптéкарь دوا ساز dæva-saz; دوا فروش dæva-foruʃ.

аптéчка جعبهٔ دواجات dʒæ'bæ-je dævadʒat.

арáб عرب æræb (*мн.* اعراب æ'rab).

арабизóванный معرب mo'ærræb.

арабúст عالم بزبان عربی alem be zæban-e æræbi, عربی دان æræbi-dan, عربی شناس æræbi-ʃenas.

Арабистáн عربستان æræbestan.

арáбск||ий عربی æræbi; **а.** язы́к زبان عربی zæban-e æræbi;

~ие ци́фры ارقام هندسی arqam-e hændæsi.

арави́йский عربستانی æræbestani.

Ара́вия عربستان æræbestan.

Ара́кс *р.* ارس æræs.

Ара́льское мо́ре دریاچهٔ آرال dærjatʃæ-je aral.

араме́йский آرامی arami; **а.** язы́к زبان آرامی zæban-e arami.

ара́пник شلاق ʃællaq.

Арара́т *г.* آرارات ararat.

арба́ عرابه ærrabæ, گاری gari; *разг.* چرخ tʃærx; **а.** двухколёсная دوچرخه do-tʃærxæ'.

арби́тр حکم hækæm; су́пер-**а.** سرحکم sær-hækæm.

арбитра́ж حکمیت hækæmijæt.

арбитра́жн||ый: а. суд, ~**ая** коми́ссия *см.* арбитраж.

арбу́з هندوانه hendevanæ.

арбу́зн||ый: ~**ая** ко́рка پوست هندوانه pust-e hendevanæ; ~**ые** се́мечки تخمهٔ هندوانه toxmæ-je hendevanæ.

Аргенти́на آرژانتین arʒantin.

арго́н *хим.* آرگن (*фр.* argon).

аргуме́нт دلیل dælil (*мн.* دلائل dæla'el), برهان borhan (*мн.* براهین bærahin); приводи́ть ~**ы** دلیل آوردن dælil aværdæn.

аргумента́ция اقامهٔ دلیل eqamæ-je dælil, استدلال estedlal.

аргументи́ровать استدلال کردن estedlal k., دلیل آوردن dælil aværdæn.

Ардеби́ль *гор.* اردبیل ærdæbil.

аре́на عرصه ærsæ, میدان mejdan; میدان نمایش mejdan-e næmajeʃ (*ме́сто зре́лища*); زور خانه zur-xanæ (*атлети́ческая*); **а.** вое́нных де́йствий عرصهٔ عملیات جنگی ærsæ-je æmælijat-e dʒængi.

аре́нд||а اجاره edʒaræ; находи́ться в ~е у кого́-л. در اجارهٔ کسی بودن dær edʒaræ-je kæs-i b.; сдава́ть в ~у اجاره (با جاره) دادن edʒaræ (be edʒaræ) dadæn; брать в ~у اجاره کردن edʒaræ k.; взя́тие в ~у استجاره estedʒaræ; дом сдаётся в ~у خانه اجاره داده میشود xanæ edʒaræ dadæ miʃævæd.

аренда́тор مستأجر mostæ'dʒer.

аре́ндн||ый: а. догово́р اجاره نامه (نامچه) edʒaræ-namæ (namtʃæ); ~**ая** пла́та مال الاجاره mal-ol-edʒaræ.

арендова́ть اجاره کردن edʒaræ k.; در اجاره داشتن dær edʒaræ daʃtæn (*име́ть в аре́ндном по́льзовании*).

арендода́тель مؤجر mo'dʒer.

аре́ст توقیف touqif, حبس hæbs; **а.** иму́щества توقیف اموال touqif-e æmval; дома́шний **а.** حبس خانگی hæbs-e xanægi; наложи́ть **а.** (на что-л.) توقیف کردن (چیزی را) touqif k.; снима́ть **а.** (с чего́-л.) رفع توقیف کردن (ازچیزی) ræf'-e touqif k.; находи́ться под ~ом در حبس بودن dær hæbs b., حبس بودن hæbs b., در تحت توقیف بودن dær tæht-e touqif b.

ареста́нт محبوس mæhbus (*мн.* محبوسین mæhbusin), حبسی hæbsi.

аре́стный: а. дом محبس mæhbæs.

арестова́ть *см.* арестовывать.

аресто́вывать توقیف (حبس) کردن touqif (hæbs) k.

ари́ец *см.* арийский.

ари́йский آریائی arijai.

аристокра́т (از)اشراف (æz) æʃraf.

аристократи́ческий اعیانی æ'jani, اشرافی æʃrafi.

аристокра́тия طبقهٔ اعیان (اشراف) tæbæqæ-je æ'jan (æʃraf), اعیان واشراف æ'jan-o-æʃraf.

арифме́тика علم حساب elm-e hesab.

арифмети́чески ازراه حساب æz rah-e hesab, باصول حساب be osul-e hesab.

арифмети́ческ||ий حسابی hesabi; ~ая прогре́ссия تصاعد عددی tæsa'od-e ædædi; ~ая зада́ча مسئله حسابی mæs'ælæ-je hesabi.

арифмо́метр ماشین حساب maʃin-e hesab.

а́рия آواز avaz, آهنگ ahæng.

а́рка طاق taq, طاق نما taq-næma; триумфа́льная **а.** طاق نصرت taq-e nosræt.

арка́н کمند kæmænd.

а́рктика نواحی قطب شمال næva-hi-je qotb-e ʃemal.

аркти́ческий شمالی ʃemali.

армату́ра لوازم lævazem, اسباب æsbab, یراق jæraq; электри́ческая **а.** لوازم چراغ برق lævazem-e tʃeraq-e bærq.

арме́ец نظامی nezami.

арме́йский قشونی qoʃuni.

Арме́ния ارمنستان ærmænestan.

а́рмия قشون qoʃun, سپاه sepah, سپه sepæh; آرتش arteʃ; Кра́сная **а.** آرتش سرخ arteʃ-e sorx; ира́нская **а.** آرتش ایران arteʃ-e iran; де́йствующая **а.** آرتش عملیاتی arteʃ-e æmælijati; бе́лая **а.** آرتش سفید arteʃ-e sæfid; сухопу́тная **а.** آرتش بری arteʃ-e bærri; регуля́рная **а.** آرتش منتظم arteʃ-e montæzæm.

армяни́н ارمنی ærmæni.

армя́нский ارمنی ærmæni; **a.** язы́к زبان ارمنی zæban-e ærmæni.

арома́т عطر ætr.

арома́тичный معطر mo'ættær, خوش بو xoʃ-bu.

арсена́л *воен.* قورخانه qur-xanæ.

артезиа́нский آرتزیان artezijan (*фр.* artésien); **a.** коло́дец چاه آرتزیان ʧah-e artezijan.

арте́ль آرتل artel; сельско-хозя́йственная **a.** *см.* колхоз.

артериа́льный *анат.* شریانی ʃærjani.

артериосклеро́з *мед.* تصلب شرائین tæsællob-e ʃæra'in.

арте́рия *анат.* شریان ʃærjan (*мн.* شرائین ʃæra'in), رگ ræg; со́нная **a.** *анат.* ابهر الدماغ æbhær-od-dæmaq.

артиллери́йский: **a.** полк فوج توپخانه foudʒ-e tup-xanæ; **a.** парк پارك توپخانه park-e tup-xanæ; ~ие ча́сти قسمتهای توپخانه qesmætha-je tup-xanæ; **a.** ого́нь آتش توپخانه ataʃ-e tup-xanæ.

артиллери́ст توپچی tupʧi.

артилле́рия *воен.* توپخانه tup-xanæ; бата́льо́нная **a.** توپخانهٔ گردان tup-xanæ-je gordan; го́рная **a.** توپخانهٔ کوهستانی tup-xanæ-je kuhestani; зени́тная **a.** توپخانه ضد طیاره tup-xanæ-je zedd-e tejjaræ; крепостна́я **a.** توپخانهٔ قلعگی tup-xanæ-je qæl'ægi; транше́йная **a.** توپخانهٔ سنگری tup-xanæ-je sængæri; оса́дная **a.** توپخانهٔ قلعه کوب tup-xanæ-je qæl'æ-kub; лёгкая **a.** توپخانهٔ سبك tup-xanæ-je sæbok; полева́я **a.** توپخانهٔ صحرائی tup-xanæ-je sæhrai; тяжёлая **a.** توپخانه سنگین tup-xanæ-je sængin; ко́нная **a.** توپخانهٔ سوار tup-xanæ-je sævar; морска́я **a.** توپخانهٔ بحری tup-xanæ-je bæhri; пе́шая **a.** توپخانه پیاده tup-xanæ-je pijadæ.

арти́ст آرتیست (*фр.* artiste), آکتر (*фр.* acteur); مقلد moqælled, بازیگر bazigær.

арти́стический صنعتی sæn'æti.

арти́стка آکتریس (*фр.* actrice).

артишо́к *бот.* انگنار ængenar, کنگر فرنگی kængær-e ferængi.

артри́т *мед.* ورم مفصل væræm-e mæfsæl, ورم بند væræm-e bænd.

архаи́зм کلمهٔ منسوخ kælemæ-je mænsux.

архаи́ческий 1. کهنه kohnæ, 2. منسوخ mænsux (*вы́шедший из употребле́ния*).

Архáнгельск *гор.* آرخانگلسك arxangelsk.

археóлог متخصص در علم آثار قدیمه motæxæsses dær elm-e asar-e qædimæ.

археологи́ческий ارکئولوژیك (*фр.* archéologique).

археоло́гия علم آثار قدیمه elm-e asar-e qædimæ, ارکئولوژی (*фр.* archéologie).

архи.. *в слжн.* منتهی درجه montæha dærædʒæ, بسیار besjar.

архи́в ضبط کل zæbt-e koll, ارشیو (*фр.* archives), دفتر راکد dæftær-e raked; نوشتجات و اسناد neveʃtædʒat væ æsnad (*архи́вные докуме́нты*).

архипела́г مجمع الجزایر mædʒmæ'-ol-dʒæzajer.

архите́ктор معمار me'mar.

архитекту́ра معماری me'mari.

архитекту́рный: а. стиль سبك معماری sæbk-e me'mari.

арши́н *уст.* آرشین arʃin; ме́рить на свой **а.** *пог.* قیاس بنفس کردن qijas be næfs k. (*букв.*: суди́ть по себе́).

арьергва́рд عقب دار æqæb-dar.

асбе́ст پنبهٔ کوهی pæmbæ-je kuhi, نسج الحجر næsdʒ-ol-hædʒær, آزبست azbest.

асбе́стов||ый: ~ая промы́шленность صنایع آزبست سازی sænaje'-e azbest-sazi.

асе́птика *мед.* دفع عفونت dæf'-e ofunæt.

асептический دافع عفونت dafe'-e ofunæt.

аске́т مرتاض mortaz, زاهد zahed.

аскети́зм ارتیاض ertijaz, زهد zohd.

аскети́ческий ریاضتی rijazæti.

аспе́кт منظر mænzær, ظاهر zaher.

а́спидн||ый: ~ая доска́ تختهٔ مشق تختهٔ سنگی tæxtæ-je mæʃq-e sængi, تختهٔ مشق tæxtæ-je mæʃq, تخته سیاه tæxtæ-je sijah.

аспира́нт داو طلب davtælæb, آسپران (*фр.* aspirant).

аспири́н *фарм.* آسپرین (*фр.* aspirine); порошо́к **~а** گرد آسپرین gærd-e asperin; табле́тка **~а** قرص آسپرین qors-e asperin.

ассигна́ция اسکناس eskenas, پول کاغذی pul-e kaqæzi.

ассигнова́ние اختصاص (تعیین) وجه extesas-e (tæ'jin-e) vædʒh.

ассигнова́ть وجه را اختصاص دادن vædʒh-ra extesas dadæn; وجه را تعیین کردن vædʒh-ra tæ'jin kærdæn.

ассигно́вк||а حواله hævalæ (*мн.* حوالجات hævalædʒat); выпи́сывать **~у** حواله صادر کردن hævalæ sader k.

ассиметри́чный بی قرینه bi-qærinæ.

ассимили́ровать متجانس کردن motædʒanes k., متشابه کردن motæʃabeh k.; **-ся** متجانس شدن motædʒanes ʃ., متشابه شدن motæʃabeh ʃ.

ассимиля́ция تجانس tædʒanos, تشابه tæʃaboh.

ассири́ец آشوری aʃuri, آثوری asuri.

ассири́йский *см.* ассириец.

ассисте́нт معاون mo'aven.

ассортиме́нт انتخاب entexab.

ассоциа́ция 1. شرکت ʃerkæt, اشتراك eʃterak, اتحاد ettehad; 2.: a. иде́й تسلسل افکار tæsælsol-e æfkar, اشتراك افکار eʃterak-e æfkar.

Аста́ра *гор.* آستارا astara.

а́стма *мед.* تنگی نفس tængi-je næfæs, ضیق النفس zejq-on-næfæs.

а́стра گل مینا gol-e mina.

Астраба́д *гор.* استر آباد æstærabad.

Астрахань *гор.* حاج طرخان hadʒtærxan.

астро́лог اختر شناس æxtær-ʃenas, رایجه بین rajedʒæ-bin.

астроло́гия اختر شناسی æxtær-ʃenasi.

астроля́бия *геод.* اصطرلاب ostorlab.

астроно́м منجم monædʒdʒem, هیئت دان hej'æt-dan.

астрономи́ческ||ий نجومی nodʒumi; **-ие** ци́фры *пер.* ارقام نجومی ærqam-e nodʒumi, ارقام هنگفت ærqam-e hængoft.

астроно́мия علم هیئت elm-e hej'æt, علم نجوم elm-e nodʒum.

асфа́льт قیر qir, اسفالت æsfalt.

асфальти́рование اسفالت ریزی æsfalt-rizi.

асфальти́рованный اسفالت شده æsfalt ʃodæ.

асфальти́ровать قیر اندود کردن qir-ændud k., اسفالت (ریزی) کردن æsfalt (rizi) k.

асфа́льтов||ый قیر اندود qir-ændud, اسفالتی æsfalti; **-ая** мостова́я سواره رو اسفالت شده sævaræ-rov-e æsfalt ʃodæ.

ата́к||а حمله hæmlæ (*мн.* حملات hæmælat), هجوم hodʒum; га́зовая **а.** حملهٔ گاز hæmlæ-je gaz; возду́шная **а.** حملهٔ هوائی hæmlæ-je hævai; фла́нговая **а.** حملهٔ جناحی hæmlæ-je dʒænahi; фронта́льная **а.** حمله جبههٔی hæmlæ-je dʒæbhæi; отрази́ть **-у** حمله را دفع کردن hæmlæ-ra dæf' k.

атакова́ть حمله کردن hæmlæ k., حمله آوردن hæmlæ aværdæn, هجوم آوردن hodʒum aværdæn.

атаку́ющий حمله کننده hæmlæ konændæ.

атеи́зм لا مذهبی la-mæzhæbi, بی دینی bi-dini.

атеи́ст بی مذهب bi-mæzhæb, بی دین bi-din.

ателье́ آتلیه (*фр.* atelier).

Атланти́ческий океа́н اقیانوس اطلس oqjanus-e ætlæs.

а́тлас کتاب نقشه های جغرافیائی ketab-e næqʃæha-je dʒoqrafijai (*географи́ческий*).

атла́с اطلس æṭlæs (*матери́я*).

атла́сный اطلسی ætlæsi.

атле́т ورزش کار værzeʃkar, پهلوان pæhlævan, آتلت (*фр.* athlète); کشتی گیر koʃti-gir (*борец*).

атле́тика ورزش کاری værzeʃ-kari, آتلتیك (*фр.* athlétique).

атлети́ческий آتلتیك (*фр.* athlétique).

атмосфе́ра هوا hæva, جو dʒævv, آتمسفر (*фр.* atmosphère); под давле́нием 2 **атмосфе́р** در تحت فشار دو اتمسفر dær tæht-e feʃar-e do atmosfer.

атмосфери́ческий جوی dʒævvi, هوائی hævai.

атмосфе́рн|ый: ~ое давле́ние فشار جوی feʃar-e dʒævvi, فشارجو feʃar-e dʒævv; ~ые оса́дки نزولات آسمانی nozulat-e asemani.

а́том *хим.* ذره zærræ (*мн.* ذرات zærrat), اتم (*фр.* atome).

а́томный اتمی ætomi; **а.** вес وزن اتمی væzn-e ætomi.

атрибу́т صفت sefæt (*мн.* صفات sefat).

атрофи́рованный نزار شده nezar ʃodæ, نحیف شده næhif ʃodæ.

атрофи́роваться نزار شدن nezar ʃ., نحیف شدن næhif ʃ.

атрофи́я هزال hozal.

атташе́ آتاشه (*фр.* attaché); вое́нный **а.** آتاشه میلیتر (*фр.* attaché militaire); **а.** посо́льства آتاشهٔ سفارت ataʃæ-je sefaræt.

аттеста́т 1. تصدیق نامه tæsdiq-namæ; شهادت نامه ʃæhadæt-namæ, معرفی نامه mo'ærrefi-namæ (*рекоменда́ция*); 2. دانشنامه daneʃ-namæ.

аттестова́ть تصدیق دادن tæsdiq dadæn, شهادت نامه دادن ʃæhadæt-namæ dadæn.

аудие́нция پذیرائی pæzirai; بار bar (*при дворе́*).

аудито́рия 1. اطاق کنفرانس otaq-e konferans, اطاق درس otaq-

-e dærs; 2. مستمعين mostæme'in (*слу́шатели*); حضار hozzar (*прису́тствующие*).

аукцио́н حراج hæradʒ; продава́ть с ~а حراج کردن hæradʒ k., بحراج فروختن be hæradʒ foruxtæn.

аукцио́нный حراجی hæradʒi.

афга́нец افغانی æfqani, اهل افغانستان æhl-e æfqanestan.

Афганиста́н افغانستان æfqanestan.

афга́нский افغانی æfqani.

афе́ра منفعت جوئی mænfæ'æt-dʒui.

аферист منفعت جو mænfæ'æt-dʒu.

Афи́ны *гор.* آتن aten.

афи́ша اعلان e'lan (*мн.* اعلانات e'lanat), اعلان دیواری e'lan-e divari; театра́льная **а.** اعلان نمایش e'lan-e næmajeʃ.

афори́зм(ы) کلمات قصار kælemat-e qossar.

Африка افریقا æfriqa.

африка́нец افریقائی æfriqai.

африка́нский *см.* африканец.

ах! آه ah, آخ ax, اوخ ux.

а́ханье آه کشیدن ah kæʃidæn(-e).

а́хать آه کشیدن ah kæʃidæn.

Ахва́з *гор.* اهواز æhvaz.

ахине́я پوچ puʧ, مزخرف mozæxræf.

ацетиле́н *хим.* آستیلن (*фр.* acetylène).

Ашра́ф *гор.* اشرف æʃræf.

Ашхаба́д *гор.* عشق آباد eʃq-abad.

аэробо́мба *воен.* بمب طیاره bomb-e teʃjaræ.

аэродро́м میدان طیاره mejdan-e teʃjaræ, فرود گاه forud-gah.

аэроли́т حجر السما hædʒær-os-sæma, حجر سمائی hædʒær-e sæmai.

аэроло́гия علم هوا elm-e hæva.

аэрона́вт هوا نورد hæva-næværd.

аэрона́втика علم هوانوردی elm-e hæva-næværdi.

аэропла́н طیاره teʃjaræ (*мн.* طیارات teʃjarat), آئروپلان (*фр.* aéroplane); вое́нный **а.** طیارهٔ نظامی teʃjaræ-je nezami; пассажи́рский **а.** طیارهٔ سواری teʃjaræ-je sævari; почто́вый **а.** طیارهٔ پستی teʃjaræ-je posti; грузово́й **а.** طیارهٔ حمل ونقل teʃjaræ-je hæml-o-næql; лете́ть на ~е با طیاره پرواز (مسافرت) کردن ba teʃjaræ pærvaz (mosaferæt) k.

аэропо́рт بندر هوائی bændær-e hævai.

аэропо́чта پست هوائی post-e hævai.

аэростáнция استاسیون هوائی estasjun-e hævai.

аэростáт بالون balun; **а.** привязнóй بالون مهاردار balun-e mehar-dar, بالون مقید balun-e moqæjjæd.

аэростáтика کشتی رانی (اصول) (osul-e) kæʃti-ráni dær hæva. در هوا

аэротрáнспорт حمل و نقل هوائی hæml-o-næql-e hævai.

аэрофотосъёмка نقشه بر داری هوائی næqʃæ bær-dari-je hævai.

Б

Б. *см.* большой.

б *см.* бы.

б. *см.* бывший.

ба! به bæh; آه ah.

бáба I. *презр. разг.* زنیکه zænikæ.

бáба II. چکش tʃækoʃ (*подвеснóй мóлот для забúвки свай*).

бáбка I. *см.* бабушка; повивáльная **б.** ماما mama.

бáбк||а II. قاب qab (*игрáльная*); úгра в **~и** قاب بازی qab-bazi; игрáть в **~и** قاب بازی کردن qab-bazi k.

бáбка III. بخولق bæxouleq (*у лóшади*).

бáбочка پروانه pærvanæ; ночнáя **б.** شب پره ʃæb-pæræ.

бáбушка مادر بزرگ madær-e bozorg, جده dʒæddæ.

Баб-эль-Мандéб *пр.* باب المندب bab-ol-mændeb.

Бавáрия باویر bavir.

багáж اسباب (اشیای) سفر æs-bab-e (æʃja-je) sæfær, بنه bonæ.

Багдáд *гор.* بغداد bæqdad.

багéт شمشه ʃemʃæ; деревянный **б.** شمشه چوبی ʃemʃæ-je tʃubi.

багровéть سرخ شدن sorx ʃ., قرمز شدن qermez ʃ.

багрóвый ارغوانی ærqævani.

Бадахшáн *гор.* بدخشان bædæx-ʃan.

Баджгирáн *гор.* باجگیران badʒ-giran.

бáз||а 1. مرکز mærkæz (*мн.* مراکز mærakez), تکیه گاه tækijæ-gah; морскáя **б.** مرکز بحری mærkæz-e bæhri, تکیه گاه بحری tækijæ-gah-e bæhri; 2. اساس æsas (*оснóва*); экономúческая **б.** اساس اقتصادی æsas-e eqtesadi; на **~е** договóра براساس قرار داد bær æsas-e qærar-dad; 3.: **б.** колóнны *арх.* پایهٔ ستون pa-jæ-je sotun.

базáр بازار bazar.

базáрн||ый بازاری bazari; **б.** день روز بازار ruz-e bazar; **~ая** цена́ قیمت بازار qejmæt-e bazar.

Ба́зель *гор.* بال bal.

бази́роваться (на чём-либо) بچیـزی (اتـکأ کردن etteka kærdæn; (بر) مبنی بودن mæbni budæn.

ба́зис 1. *арх.* پایه pajæ; 2. اساس æsas.

бай-бай لای لای laj-laj, لا لا la-la.

ба́йка بز bæzz.

Байка́л *оз.* دریاچهٔ بایکال dærjatʃæ-je bajkal.

бак پیت حلبی pit-e hælæbi; مخزن آب mæxzæn-e ab (*для воды́*).

бакале́йн||ый بـقـالی bæqqali; ~ые това́ры *см.* бакалея; ~ая ла́вка دکان بقالی dokkan-e bæqqali.

бакале́йщик بقال bæqqal.

бакале́я اجناس بقالی ædʒnas-e bæqqali.

бака́н *мор.* راهنمـای دریائی rahnæma-je dærjai.

баклажа́н *бот.* بادنجان badendʒan.

бактерио́лог میکروب شـناس mikrub-ʃenas.

бактериоло́гия میکروب شناسی mikrub-ʃenasi, باکتریـولوژی (*фр.* bactériologie).

бакте́рия میکروب mikrub.

Баку́ *гор.* بادکوبه badkubæ, باکو baku.

бал مجلس رقـص mædʒles-e ræqs, بـال (*фр.* bal); **б.-маскара́д** بال ماسکه (*фр.* bal masqué).

балага́ур شوخ ʃux, مسخره mæsxæræ.

балагу́рить شوخی گردن ʃuxi k., مسخرگی کردن mæsxærægi kærdæn.

балагу́рство مسخـرگی mæsxærægi.

баламу́тить 1. (во́ду) (آبرا) (ab-ra) gel-alud k.; 2. برهم زدن bær hæm zædæn (*смéшивать*); 3. *фиг.* مشوش کردن moʃævvæʃ k.

балáнс *комм.* بیلان (*фр.* bilan), موازنـهٔ حساب movazenæ-je hesab, صورت دخـل و خرج suræt-e dæxl-o-xærdʒ, میزان mizan; торго́вый **б.** موازنهٔ تجارتی movazenæ-je tedʒaræti, بیلان تجارتی bilan-e tedʒaræti; нéтто-**б.** موازنـهٔ صادرات و واردات movazenæ-je saderat-o-varedat; прове́рочный **б.** میزان امتحان mizan-e emtehan; составля́ть **б.** میزان را تـرتیب دادن mizan-ra tærtib dadæn; составле́ние ~а تهیهٔ میزان tæhijæ-je mizan.

баллотирова́ть اخذ رأی کردن æxz-e rae'i k., رأی گرفتن ræ'i gereftæn; ~ся کاندید شدن kandid ʃ.

баллотиро́вка *см.* баллотирование; закры́тая **б.** اخذ رائی مخفی æxz-e ræ'-je mæxfi.

баллотиро́вочный: **б.** шар مهره mohræ; ~ая у́рна صندوق آراء sænduq-e ara.

бало́ванный لوس lus (*о ребёнке*).

балова́ть (кого́-л.) لوس (کسی را) کردن lus k.; **б.** ребёнка طفل را لوس کردن tefl-ra lus k., ناز پروردن naz pærværdæn.

балова́ться شیطانی کردن ʃejtani k. (*шали́ть*).

ба́ловень *см.* балованный.

баловни́к شیطان ʃejtan, بازی گوش bazi-guʃ.

баловство́ شیطنت ʃejtænæt (*шалость*).

балти́йский بالتیك baltik.

Балти́йское мо́ре دریای بالتیك dærja-je baltik.

Балтфло́т (балти́йский флот) بحریه بالتیك bæhrijæ-je baltik.

Балх *гор.* بلخ bælx.

бальза́м روغن بلسان rouqæn-e bælsan; بلسان bælsan.

бальзами́рование حنوط honut.

баланси́р رقاص ساعت دیواری ræqqas-e sa'æt-e divari.

баланси́ровать موازنه کردن movazenæ k.

балдахи́н سایبان sajæban, آسمانه asmanæ.

балери́на رقاصه ræqqasæ.

балé́т نمایش رقص næmajeʃ-e ræqs, بالت balet.

ба́лка تیر tir; желе́зная **б.** تیر آهنی tir-e ahæni.

балка́нский بالکانی balkani.

Балка́ны *г. хр.* بالکان balkan.

балко́н ایوان ejvan.

балл 1. درجه dærædʒæ; 2. *уст.* نمره nomræ (*шко́льная отме́тка*); он получи́л 5 ~ов او نمره پنج را گرفت u nomræ-je pændʒ-ra gereft; поста́вить **б.** نمره دادن nomræ dadæn.

балла́ст 1. وزنه væznæ; 2. *ж. д.* شن ریزی ʃen-rizi.

балласти́ровать *ж. д.* شن ریزی کردن ʃen-rizi k.

балли́стика *воен.* علم توپ اندازی elm-e tup-ændazi; بالستیك (*фр.* ballistique).

балло́н بالون balun.

баллотирова́ние اخذ آراء æxz-e ara, رأی گرفتن ræ'i gereftæn(-e), گرفتن آراء gereftæn-e ara.

бальзамúровать حنوط کردن honut k.

балюстрáда دست انداز dæst-æn-daz, نرده nærdæ.

Бам *гор.* بم bæm.

бамбýк خیزران xejzæran; نی بمبو nej-e bæmbu.

бамбýков||ый: ~ая трость چوب بمبو ʧub-e bæmbu, عصای خیزران æsa-je xejzæran.

Бамиáн *гор.* بامیان bamjan.

Бампýр *гор.* بمپور bæmpur.

банáльность بیمزگی bi mæzæ-gi; چیز مبتذل ʧiz-e mobtæzæl.

банáльный همه‌جائی hæmæ dʒa'i, مبتذل mobtæzæl.

банáн موز mouz.

банáнов||ый: ~ое дéрево درخت موز deræxt-e mouz.

бандáж بند bænd; شکم بند ʃe-kæm-bænd (*вокрýг живота́*); فتق بند fætq-bænd (*для больны́х гры-жей*).

бандерóль باندرول banderul (*фр.* banderole).

бандерóльный: б. сбор حقوق باندرول hoquq-e banderul.

бандúт راهزن rahzæn, قاطع الطریق qate'-ot-tæriq.

бандитúзм راهزنی rahzæni.

бандúты اشرار æʃrar.

банк 1. بانك bank; госудáрствен-ный б. بانك دولتی bank-e doulæti; учётно-ссýдный б. بانك استقراضی bank-e esteqrazi; б. для внéшней торгóвли بانك برای تجارت خارجه bank bæraje tedʒaræt-e xaredʒæ; зе-мéльный б. بانك فلاحتی bank-e fælahæti; национáльный б. بانك ملی bank-e melli; б. междунарóд-ных расчётов بانك پرداخت های بین‌المللی bank-e pærdaxtha-je bejn--ol-melæli; положúть дéньги в б. پول در بانك گذاشتن pul dær bank gozaʃtæn; 2. *карт.* بانك bank; держáть б. بانك گذاردن bank gozardæn.

бáнк||а 1. ظرف zærf; лéйден-ская б. *физ.* بطری لید botri-je lejd; 2. *мед.* باد کش bad-kæʃ; стáвить ~и باد کش گذاشتن bad-kæʃ go-zaʃtæn.

банкéт ضیافت zijafæt; مجلس ضیافت mædʒles-e zijafæt; устрáи-вать б. مجلس ضیافت دائر کردن mædʒles-e zijafæt dajer k.

банкúр صراف særraf, بانکدار bank-dar.

банкúрск||ий بانکی banki; ~ая контóра کانطور بانکی kantur-e banki.

банкнóта اسکناس eskenas.

ба́нковск||ий بانکی banki, صرافی særrafi; **~ая систе́ма** سیستم بانکی sistem-e banki; **~ие опера́ции** معاملات بانکی mo'amelat-e banki, معاملات صرافی mo'amelat-e særrafi; **б. креди́т** اعتبار بانکی e'tebar-e banki.

ба́нковый بانکی banki; **б. биле́т** بلیط بانك belit-e bank.

банкомёт بانك نگهدار bank-negæhdar, استاد ostad.

банкро́т ورشکسته vær ʃekæstæ, مفلس mofles; **простой б.** ورشکسته بتقصیر vær ʃekæstæ be tæqsir; **злостный б.** ورشکسته بتقلب vær ʃekæstæ be tæqællob; **объявля́ть ~ом** اعلان ورشکستگی کردن e'lan-e vær ʃekæstægi k.

банкро́титься ور شکست شدن vær ʃekæst ʃ.

банкро́тство ور شکستگی vær ʃekæstægi.

ба́нный حمامی hæmmami.

бант گره نوار gereh-e nævar.

ба́нщик حمامی hæmmami, دلاك dællak.

ба́н||я حمام hæmmam; **пойти́ в ~ю** حمام رفتن hæmmam ræftæn.

бараба́н 1. *муз.* طبل tæbl, دهل dohol; **би́ть в б.** *см.* барабанить; 2. *тех.* استوانه ostovanæ.

бараба́нить طبل (دهل) زدن tæbl (dohol) zædæn.

бараба́нн||ый: ~ая па́лочка چوب طبل ʧub-e tæbl; **~ая перепо́нка** *анат.* پردهٔ سماع pærdæ-je sema'.

бараба́нщик طبال tæbbal.

бара́к بنای چوبی موقتی bæna-je ʧubi-je movæqqæti; *воен.* سرباز خانه særbaz-xanæ.

бара́н گوسفند gusfænd, قوچ quʧ.

бара́н||ий: ~ья ко́жа پوست گوسفند pust-e gusfænd; **~ья котле́та** کتلت گوشت گوسفند kotlet-e guʃt-e gusfænd.

бара́нина گوشت گوسفند guʃt-e gusfænd.

бара́шек 1. بره bærræ; 2. پوست بره pust-e bærræ (*мех*).

барбари́с زرشك zæreʃk.

барелье́ф حجاری بر جسته hædʒdʒari-je bær dʒæstæ.

ба́ржа بارج bardʒ (*русск.* ба́ржа).

ба́рий *хим.* باریوم (*фр.* barium).

ба́рка کرجی kærædʒi, قایق qajeq.

баркас بارکاس (*русск.* баркас).

баро́метр میزان الهوا mizan-ol-hæva.

барометри́ческий میزان الهوائی mizan-ol-hævai.

баррика́д||а سنگر sængær; устро́йство ~ سنگر بندی sængær-bændi; стро́ить ~у *см.* баррикади́ровать.

баррикади́ровать سنگر بستن sængær bæstæn, سنگر بندی کردن sængær-bændi k.

баррика́дный سنگری sængæri.

барс *зоол.* پلنگ pælæng.

Барсело́на *гор.* بارسلون barselon.

ба́рский اربابی ærbabi.

Барфору́ш *гор.* بارفروش barforuʃ.

ба́рхат مخمل mæxmæl.

бархати́стый مخمل نما mæxmæl-næma, نرم nærm.

ба́рхатный مخملی mæxmæli.

ба́рщина *ист.* بیگاری bigari.

ба́рыня *уст.* خانم xanom.

бары́ш فایده fajedæ, سود sud, نفع næf', منفعت mænfæ'æt (*мн.* منافع mænafe'), دخل dæxl; чи́стый **б.** منفعت خالص mænfæ'æt-e xales; получи́ть **б.** بردن (منفعت) فایده fajedæ (mænfæ'æt) bordæn.

бары́шник دلال dællal.

бары́шничать دلالی کردن dællali k.

барье́р 1. سد sædd; 2. *фиг.* مانع mane', محظور mæhzur.

бас بم bæm, آواز بم avaz-e bæm.

ба́сма بسمه bæsmæ.

басма́ч باسمچی basmæʧi.

басносло́вный افسانه ای æfsanæi.

ба́сня افسانه æfsanæ; соловья́ми не ко́рмят *посл.* از حلوا حلوا گفتن دهان شیرین نمیشود æz hælva hælva goftæn dæhan ʃirin næmiʃæ-væd (*букв.*: от повторе́ния сло́ва «халва́» во рту́ не де́лается сла́дко).

Ба́сра *гор.* بصره bæsræ.

бассе́йн 1. حوض houz; 2. *геогр.* حوضه houzæ; речно́й **б.** حوضهٔ رود houzæ-je rud; **б.** Средизе́много мо́ря حوضهٔ مدیترانه houzæ-je meditæranæ.

бастио́н *воен.* باستیون (*фр.* bastion).

бастова́ть اعتصاب کردن e'tesab k., گرو کردن gerev k. (*фр.* gréve), تعطیل کردن tæ'til k.

баству́ющий اعتصابی e'tesabi (*мн.* اعتصابیون e'tesabiʃun), اعتصاب کننده e'tesab konændæ.

батальо́н *воен.* گردان gordan; **б.** инжене́рный گردان مهندسی gordan-e mohændesi; **б.** отде́льный گردان مستقل gordan-e mostæ-

qell; пехо́тный б. گردان پیاده gordan-e pijadæ; пулемётный б. گردان مسلسل gordan-e mosælsæl; б. свя́зи گردان مخابره gordan-e moxaberæ; б. сапёрный گردان استحکام gordan-e estehkam.

батаре́я 1. *воен.* آتش بار atæʃbar; го́рная б. آتش بار کوهستانی atæʃbar-e kuhestani; зени́тная б. آتش بار ضد طیاره atæʃbar-e zedd-e tejjaræ; полева́я б. آتشبار صحرائی atæʃbar-e sæhrai; тяжёлая б. آتش بار سنگین atæʃbar-e sængin; **2.** *эл.* باطری (*фр.* batterie), قوه qovvæ.

ба́тенька *фам.* آقا جان aqa dʒan.

бати́ст باتیست (*фр.* batiste).

бати́стовый *см.* батист.

батра́к مزدور mozdur.

Бату́м *гор.* باطوم batum.

ба́тька بابا baba, بابا جان baba dʒan.

ба́тюшка *см.* батька.

бахва́литься لاف و گزاف کردن laf-o-gæzaf k.

бахва́льство لاف و گزاف laf-o-gæzaf.

Бахре́йн *о-ва* بحرین bæhrejn.

бахрома́ ریشه riʃæ.

бахро́мчатый ریشه دار riʃæ-dar.

бахтиа́р بختیاری bæxtijari.

баци́лла باسیل (*фр.* bacille).

башка́ کله kællæ.

башки́р(ец) باشقر baʃqer.

башки́рская АССР جمهوری شوروی سوسیالستی خود مختار باشقرستان dʒomhuri-je ʃourævi-je susjalisti-je xod-moxtar-e baʃqerestan.

башки́рский باشقری baʃqeri; б. язы́к زبان باشقری zæban-e baʃqeri.

башлы́к باشلق baʃleq.

башма́к کفش kæfʃ, پوتین putin.

башма́чник کفش دوز kæfʃ-duz, کفاش kæffaʃ.

башма́чн||ый: ~ое произво́дство صنایع کفش دوزی sænaje'-e kæfʃ-duzi, صنایع کفاشی sænaje'-e kæffaʃi.

ба́шня برج bordʒ; водонапо́рная б. برج آب bordʒ-e ab.

ба́ю-бай *см.* бай-бай.

баю́кать لالا کردن la-la k., لالا گفتن la-la goftæn.

бди́тельность بیداری bidari; مواظبت movazebæt; кла́ссовая б. مواظبت صنفی (طبقاتی) movazebæt-e senfi (tæbæqati).

бди́тельный بیدار bidar.

бег دو dou, دویدن dævidæn(-e); состяза́ние в ~е مسابقهٔ دو mosabeqæ-je dou.

бе́гать 1. دویدن dævidæn; бы-

стро **б.** تند دویدن tond dævidæn; 2. (от кого́-л.) فرارکردن (ازکسی) ferar k.

бегемо́т *зоол.* اسب آبی æsp-e abi.

бегле́ц فراری ferari.

бе́гло: чита́ть **б.** تند خواندن tond xandæn.

бе́глость چالاکی tʃalaki (*жи́вость*).

бе́глый 1. فراری ferari; 2. سطحی sæthi (*пове́рхностный*); бро́сить **б.** взгляд نظر اجمال کردن næzær-e edʒmal k.; **б.** осмо́тр معاینه سطحی mo'ajenæ je sæthi.

бегово́й: б. ипподро́м میدان اسب دوانی mejdan-e æsp-dævani.

бегом دوان دوان dævan-dævan.

беготня́ دوندگی dævandægi.

бе́гство فرار ferar; обрати́ть в **б.** منهزم ساختن monhæzæm saxtæn; обрати́ться в **б.** گریختن gorixtæn, فرار کردن ferar k., منهزم شدن monhæzæm ʃ.

бед||á بد بختی bædbæxti, مصیبت mosibæt, بلا bæla; в э́том-то и **б.** عیب کار در اینجاست ejb-e kar dær indʒa-st; не **б.** عیب ندارد ejb nædaræd; в э́ту **б.** در زحمت dær zæhmæt, در مضیقه dær mæziqæ; на э́ту **б.** از بد بختی æz bæd-bæxti, بد بختانه bæd-bæxtanæ; попа́сть в э́ту **б.** دچار بلا شدن dotʃar-e bæla ʃ.

беднéть فقیر شدن fæqir ʃ.

бе́дность فقر fæqr, تنگدستی tæng-dæsti, ناداری nædari.

беднота́ فقر fæqr (*бе́дность*); فقرا foqæra (*беднейший класс*).

бе́дный 1. فقیر fæqir, بی چیز bi tʃiz; 2. مسکین meskin; بی چاره bitʃaræ (*несча́стный*).

бедня́га بی چاره bitʃaræ.

бедо́вый شیطان ʃejtan, زرنگ zeræng.

бе́дренный رانی rani, فخذی fæxzi.

бедро́ ران ran, فخذ fæxz.

бедря́ный *см.* бедренный.

бе́дственный بد بخت bæd-bæxt, پر بلا por-bæla, مصیبت آمیز mosibæt-amiz.

бе́дствие بد بختی bæd-bæxti, مصیبت mosibæt, بلا bæla.

бе́дствовать در فقر بودن dær fæqr b., در زحمت بودن dær zæhmæt b.

бедуи́н بدوی bædævi.

беж بژ (*фр.* beige) (*цвет*).

беж||а́ть 1. *см.* бегать; دویدن dævidæn, دو زدن dou zædæn; **б.** за кем-л. عقب کسی دویدن

æqæb-e kæs-i dævidæn; б. со всех ног بچهار دست و پا دویدن be ʧæhar dæst-o-pa dævidæn, بقوت هرچه تمامتر دویدن be qovvæt-e hær ʧe tæmamtær dævidæn; врéмя ~йт бы́стро *фиг.* وقت زود میگذرد væqt zud migozæræd; 2. فرار کردن ferar k. (*убегáть*); б. из тюрьмы́ از محبس فرار کردن æz mæhbæs ferar k.

бéженец مهاجر mohadʒer (*мн.* مهاجرین mohadʒerin).

без 1. بی bi; بدون bedun(-e), بلا bela; б. хлопóт بی درد سر bi dærd-e sær; б. сомнéния بی (بدون) شك bi (bedun-e) ʃæk; б. моегó вéдома بدون اطلاع من bedun-e ettela'-e mæn; б. 10 минýт семь دقیقه ده بهفت داریم dæh dæqiqæ darim be hæft; 2.: без менá در غیاب من dær qijab-e mæn (*в моё отсýтствие*).

безалкогóльный غیرالکلی qejr-e ælkoli.

безапелляциóнный قطعی qæt'i, اعتراض ناپذیر e'teraz na pæzir.

безбóжие خدا ناشناسی xoda na ʃenasi, بی دینی bi dini.

безбóжник خدا ناشناس xoda na ʃenas, بی دین bi din; Сою́з войствующих безбóжников (С.В.Б.) جمعیت مبارزین فعال ضد مذهب dʒæm'ijæt-e mobarezin-e fæ'al -e zedd-e mæzhæb.

безболéзненно *см.* безболезненный.

безболéзненный 1. بیدرد bi dærd; 2. بدون زحمت bedun-e zæhmæt (*без хлопóт*).

безборóдый کوسه kusæ.

безбоя́зненность بی پروائی bi pærvai, بی باکی bi baki, شجاعت ʃædʒa'æt.

безбоя́зненный بی پروا bi pærva, بی ترس bi tærs, بی باك bi bak, شجاع ʃodʒa'.

безбра́чие تجرد tædʒærrod, عزبی æzæbi, عزوبت ozubæt.

безбре́жность بی پایانی bi pajani.

безбре́жный بی حد bi hædd, بی پایان bi pajan.

безве́тренный ساکت saket.

безвку́сица بی مزگی bi mæzægi, بی سلیقگی bi sæliqægi.

безвку́сный بی مزه bi mæzæ; بی طعم bi tæ'm.

безвла́стие هرج ومرج hærdʒ-o--mærdʒ.

безво́дность *см.* безводье.

безво́дный بی آب bi ab.

безво́дье بی آبی bi abi.

безвозвра́тн||ый غیر قابل اعاده qejr-e qabel-e e'adæ; **~ая ссу́да** قرضه بدون اعاده qærzæ bedun-e e'adæ.

безвозду́шн||ый بی هوا bi hæva; **~ое простра́нство** خلاء xæla.

безвозме́здный مجانی mædʒdʒani, بلا عوض bela ævæz.

безво́лие بی ارادگی bi eradægi, عدم اراده ædæm-e eradæ.

безволо́сый بی مو bi mu.

безво́льный بی اراده bi eradæ.

безвре́дность بی ضرری bi zæræri.

безвре́дный بی ضرر bi zærær.

безвы́ходность علاج نا پذیری eladʒ na pæziri.

безвы́ходн||ый علاج ناپذیر eladʒ napæzir; **~ое положе́ние** وضعیت علاج نا پذیر væz'ijæt-e eladʒ na pæzir.

безгла́сный بی صدا bi sæda; ساکت saket (*молчали́вый*).

безголо́вый 1. بی سر bi sær, سر بریده sær boridæ; 2. *фиг.* بی کله bi kællæ, بی عقل bi æql.

безгра́мотность بی سوادی bi sævadi; نادانی nadani (*неве́жество*).

безгра́мотн||ый بی سواد bi sævad; نادان nadan (*неве́жда*); **~ое письмо́** کاغذ پراز غلط kaqæz-e por æz qælæt.

безграни́чность بی حدی bi hæddi.

безграни́чный بی حد bi hædd, بی پایان bi pajan.

безгре́шность بی گناهی bi gonahi.

безгре́шный بی گناه bi gonah.

безда́рность عدم قابلیت ædæm-e qabelijæt.

безда́рный بی استعداد bi este'dad, بی قابلیت bi qabelijæt.

безде́йствие عدم فعالیت ædæm-e fæ'alijæt.

безде́лица چیز نا قابل (بیهوده) tʃiz-e na qabel (bihudæ).

безде́лье بی کاری bi kari.

безде́льник بی کاره bi karæ, ولگرد vel-gærd.

безде́льничание ول گردی vel-gærdi; بی کاری bi kari.

безде́льничать بی کاره بودن bi karæ b.

безде́нежный بی پول bi pul.

безде́нежье بی پولی bi puli.

безде́тный بی اولاد bi oulad.

безде́ятельность عدم فعالیت ædæm-e fæ'alijæt.

безде́ятельный غیر فعال qejr-e fæ'al.

бе́здна لـجه lodʒdʒæ, غـرقاب qærqab, ورطه værtæ; ◇ **у меня́ б. дел** من خیلی کار دارم mæn xejli kar daræm.

бездоказа́тельный بی دلـیـل bi dælil.

бездо́мный بی خانـه bi xanæ, بی خانمان bi xaneman.

бездо́нный 1. بی تـه bi tæh; **2.** عمیق æmiq (*глубо́кий*).

бездоро́жье بی راهی bi rahi.

бездохо́дность بی فـایدگی bi fajedægi, بی دخلی bi dæxli.

бездохо́дный بی فایده bi fajedæ, بی منفعت bi mænfæ'æt.

бездушный بی عاطفه bi atefæ (*бесчу́вственный*).

бездымный بی دود bi dud; **б. по́рох** باروت بی دود barut-e bi dud.

бездыха́нный بی نفس bi næfæs, مرده mordæ.

безжа́лостность بی رحمی bi ræhmi.

безжа́лостный بی رحم bi ræhm.

безжи́зненный بی جان bi dʒan, بی روح bi ruh, مـرده mordæ (*мёртвый*).

беззабо́тность لا ابالی گری la obaligæri.

беззабо́тный لا ابالي la obali,

беззако́ние بی قانونی bi qanuni, نا مشروعیت na mæʃru'ijæt.

беззако́нно بطور غیر قانونی be tour-e qejr-e qanuni, بـر خلاف قانون bær xelaf-e qanun.

беззако́нный غیر قانونی qejr-e qanuni, نا مشروع na mæʃru'.

беззасте́нчивость بی حیائی bi hæjai, گستاخی gostaxi.

беззасте́нчивый بی حیا bi hæja, گستاخ gostax.

беззащи́тный بی پناه bi pænah, بی چاره biʧaræ.

беззву́чный بی صدا bi sæda.

безземе́льный بی زمین bi zæmin; **б. крестья́нин** دهـقان بی زمین dehqan-e bi zæmin.

беззу́бый بی دندان bi dændan.

безли́ственный بی برگ bi bærg.

безлицензио́нно *см.* безлицензионный.

безлицензио́нный بی جواز bi dʒævaz.

безличный غـیر شخصی qejr-e ʃæxsi, فاقد شخصیت faqed-e ʃæxsijæt.

безлоша́дность بی اسبی (در اقـتصاد زارع) bi æspi (dær eqtesad-e zare').

безлоша́дный بی اسب (دهقان) (dehqan-e) bi æsp.

безлю́дный بی جمعیت bi dʒæm'ijæt, کم جمعیت kæm-dʒæm'ijæt.

безлю́дье بی جمعیتی bi dʒæm'ijæti, کم جمعیتی kæm-dʒæm'ijæti.

безме́рность بی پایانی bi pajani (*безграни́чность*).

безме́рный بی اندازه bi ændazæ, بی پایان bi pajan (*безграни́чный*).

безмо́зглый بی مغز bi mæqz, بی عقل bi æql, بی کله bi kællæ.

безмо́лвие سکوت sokut.

безмо́лвный ساکت saket.

безмо́лвствовать ساکت بودن saket b.

безмяте́жность آرامی arami.

безмяте́жный آرام aram.

безнаде́жность نا امیدی na omidi.

безнадёжный 1. یأس آور jæ's-avær, نا امید na omid, بی امید bi omid; 2. علاج نا پذیر eladʒ na pæzir (*непоправи́мый*); ~ая боле́знь مرض علاج ناپذیر mæræz-e eladʒ na pæzir; ~ые долги́ قروض غیر قابل وصول qoruz-e qejr-e qabel-e vosul; больно́й ~ен مریض در شرف مرگ است mæriz dær ʃorof-e mærg-æst.

безнадзо́рный: ~ые де́ти اطفال ولگرد ætfal-e vel-gærd.

безнака́занность عدم تنبیه ædæm-e tænbih.

безнали́чный: б. расчёт تصفیهٔ حسابی که بوسیله درج در اسناد مربوطه و بدون تادیه پول نقد انجام میگیرد tæsfijæ-je hesab-i ke be væsilæ-je dærdʒ dær æsnad-e mærbutæ væ bedun-e tæ'dijæ-je pul-e næqd ændʒam migiræd.

безнача́лие بی نظمی bi næzmi, هرج و مرج hærdʒ-o-mærdʒ.

безно́гий بی پا bi pa.

безнра́вственность بد اخلاقی bæd-æxlaqi.

безнра́вственный بد اخلاق bæd-æxlaq.

безоби́дный بی آزار bi azar.

безо́блачный بی ابر bi æbr, صاف saf.

безобра́зие بد ترکیبی bæd-tærkibi, زشتی zeʃti.

безобра́зить زشت کردن zeʃt k.

безобра́зный بد ترکیب bæd-tærkib, زشت zeʃt.

безогово́рочный نا مشروط na mæʃrut, نا مقید na moqæjjæd; بلا شرط bela ʃært.

безопа́сность بی خطر بودن bi xætær budæn(-e), بی خطری bi xætæri, امنیت æmnijæt; общественная б. امنیت عمومی æmnijæt-e omumi,

безопа́сн||ый بی خطر bi xætær; امن æmn; **~ые спи́чки** کبریت بی خطر kebrit-e bi xætær.

безору́жный بی اسلحه bi æslehæ, غیر مسلح qejr-e mosællæh.

безоснова́тельный بی اساس bi æsas.

безостано́вочно *см.* безостановочный.

безостано́вочный لا ینقطع la jænqæte'.

безотве́тственность عدم مسئولیت ædæm-e mæs'ulijæt.

безотве́тственный غیر مسئول qejr-e mæs'ul.

безотлага́тельно فوری fouri, فورا fouræn.

безотлага́тельный تأخیرنا پذیر tæ'xir na pæzir; ضروری zæruri (*необходи́мый*); فوری fouri (*сро́чный*).

безотноси́тельно (к...) قطع نظر (از) qæt'-e næzær.

безоши́бочно بدون اشتباه bedun-e eʃtebah, بی غلط bi qælæt.

безоши́бочный یقین jæqin, صحیح sæhih, درست dorost.

безрабо́ти||ца بی کاری bi kari; борьба́ с **~цей** مبارزه با بی‌کاری mobarezæ ba bi kari.

безрабо́тн||ый بی کار bi kar; **~ые** بی کاران bi karan; число́ **~ых** عدهٔ بی کاران eddæ-je bi karan.

безразде́льный 1. جدا نشدنی dʒoda næʃodæni; 2. مشاع moʃa' (*об имуществе*).

безрази́чие لا قیدی la qejdi, بی قیدی bi qejdi; بی علاقگی bi ælaqægi.

безрази́чно: мне **б.** برای من فرق نمیکند bæraje mæn færq næmikonæd, برای من تفاوت ندارد bæraje mæn tæfavot nædaræd; относи́ться **б.** اهمیت ندادن æhæmmijæt nædadæn (*не придава́ть значе́ния*); بی علاقه بودن bi ælaqæ budæn.

безрази́чн||ый بی علاقه bi ælaqæ, بی قید bi qejd; **~ое** отноше́ние بی اعتنائی bi e'tenai (*к де́лу*).

безрассу́дно از روی بی عقلی æz ru-je bi æqli, بر خلاف عقل bær xelaf-e æql.

безрассу́дность بی شعوری bi ʃo'uri, بی عقلی bi æqli.

безрассу́дный بی شعور bi ʃo'ur, بی عقل bi æql, مخالف عقل moxalef-e æql.

безрассу́дство *см.* безрассудность.

безрезульта́тность عدم نتیجه

ædæm-e nætidʒæ, بی نتیجگی bi nætidʒægi.

безрезульта́тный بی نتیجه bi nætidʒæ, بی ثمر bi sæmær.

безро́гий بی شاخ bi ʃax.

безру́кий بی دست bi dæst.

безубы́точный بی ضرر bi zæ-rær.

безукори́зненный *см.* безупреч-ный.

безу́мие جنون dʒonun, دیوانگی divanægi.

безу́мный مجنون mædʒnun (*мн.* مجانین mædʒanin), دیوانه divanæ.

безу́мство *см.* безумие.

безупре́чный بی عیب bi ejb, غیر قابل ملامت qejr-e qabel-e mæ-lamæt, ملامت نکردنی mælamæt nækærdæni.

безусло́вно البته ælbættæ, مسلم است mosællæm-æst, قطعا qæt'æn.

безусло́вный مسلم mosællæm, بلا شرط bela ʃært.

безуспе́шность بی نتیجگی bi nætidʒægi.

безуспе́шный بی نتیجه bi næ-tidʒæ, بی ثمر bi sæmær, بی فایده bi fajedæ.

безуста́нный خستگی نا پذیر xæstægi na pæzir.

безу́сый بی سبیل bi sæbil.

безутеши́тельный تسلیت ناپذیر tæs-lijæt na pæzir.

безуча́стие لاقیدی la qejdi, بی علاقگی bi ælaqægi.

безуча́стный لا قید la qejd, بی علاقه bi ælaqæ.

безыме́нный بی اسم bi esm, بی نام bi nam; **б.** па́лец بنصر benser (bonsor).

безымя́нный *см.* безыменный.

безыскýсственность سادگی sadægi.

безыскýственный طبیعی tæbi'i, غیر مصنوعی qejr-e mæsnu'i; ساده sadæ.

Бейпи́н *гор.* بی پین bejpin.

Бейру́т *гор.* بیروت bejrut.

бек *спорт.* بك (*англ.* back).

бека́с *зоол.* جوال دوز dʒoval--duz.

Бе́лград *гор.* بلغراد belqrad, بلگراد belgrad.

белена́ *бот.* بنج bændʒ, بزرالبنج bæzr-ol-bændʒ.

беле́ние سفیدکاری sæfid kari.

белёный سفید sæfid.

беле́ть سفید شدن sæfid ʃ.

бе́ли *мед.* سیلان ابیض sejlan-e æbjæz.

белизна́ سفیدی sæfidi.

бели́ла سفید آب sæfid-ab; **б.**

ци́нковые سفید آب شیخ sæfid-ab-e ʃejx.

белить سفید کردن sæfid k., سفید کاری کردن sæfid kari k.

бе́лка *зоол.* سنجاب sændʒab.

белкови́на آلبومین (*фр.* albumine).

белко́в||ый آلبومین‌دار albumin-dar, بیاض البیضی bæjaz-ol-bejzi; ~ые вещества́ مواد بیاض البیضی mævadd-e bæjaz-ol-bejzi.

белладо́нна *бот.* حشیشة الخمره hæʃiʃæt-ol-xomræ.

беллетри́стика ادبیات ædæbijat.

беллетристи́ческий ادبی ædæbi.

белова́тый مایل بسفید majel be sæfid.

белово́й: б. экземпля́р پاکنویس pak-nevis.

белогвард||е́ец گارد سفید (ابیض) gard-e sæfid (æbjæz); ~е́йцы های گارد ابیض gardha-je æbjæz.

Бе́лое мо́ре دریای سفید dærja-je sæfid.

бело́к *см.* белковина; б. яйца́ سفیدهٔ تخم مرغ sæfidæ-je toxm-e morq; б. гла́за سفیدهٔ چشم sæfidæ-je ʧæʃm.

белоку́рый بور bur.

Беломо́рско-Балти́йский кана́л им. Ста́лина کانال بین بحر بالتیك وبحر ابیض بنام استالین kanal-e bejn-e bæhr-e baltik væ bæhr-e æbjæz be-nam-e Stalin.

Беломорстро́й ساختمان کانال بین بحر بالتیك وبحر ابیض saxteman-e kanal-e bejn-e bæhr-e baltik væ bæhr æbjæz.

белору́сс اهل بلوروسی æhl-e belorusi.

Белору́ссия بلوروسی belorusi.

Белору́сская ССР جمهوری شوروی سوسیالیستی بلوروسی dʒomhuri-je ʃourævi-je susjalisti-je belorusi.

белору́сский بلوروسی belorusi.

белору́чка دست بلوری dæst-boluri.

белошве́йка پیراهن دوز pirahæn-duz.

белошве́йн||ый: ~ая мастерска́я دکان پیراهن دوزی dokkan-e pirahæn-duzi.

белоэмигра́нт مهاجر سفید mohadʒer-e sæfid.

белу́га *зоол.* بلوگا (*русск.* белу́га).

белу́дж بلوج beludʒ.

Белуджиста́н بلوجستان beludʒestan.

белу́джский بلوجی beludʒi.

бе́л||ый 1. سفيد sæfid, سفيد رنگ sæfid ræng *(противоположное «чёрный»)*; **б.** хлеб نان سفيد nan-e sæfid; **б.** медве́дь خرس سفيد شمالى xers-e sæfid-e ʃemali, خرس دريائى xers-e dærjai; **~ое** вино́ شراب سفيد ʃærab-e sæfid; **~ое** мя́со گوشت مرغ guʃt-e morq; 2. *пол.* (*противоположное «красный»*); **б.** террор ترور سفيد terur-e sæfid; **~ая** а́рмия قشون سفيد (ابيض) qoʃun-e sæfid (æbjæz); **~ая** эмигра́ция مهاجرين سفيد mohadʒerin-e sæfid; **~ая** горя́чка *мед.* داء الخمر da-ol-xæmr, جنون خمرى dʒonun-e xæmri; **~ые** стихи́ *лит.* شعر بى قافيه ʃe'r-e bi qafijæ.

бельги́ец بلژيكى belʒiki.

бельги́йский *см.* бельгиец.

Бе́льгия بلژيك belʒik.

бельё رخت سفيد raext-e sæfid; **постéльное б.** رخت خواب ræxt-e xab; **ни́жнее б.** زير جامه zir-dʒamæ.

бельмо́ لك چشم læk-e ʧæʃm.

Бенаре́с *гор.* بنارس benaræs.

Бенга́лия بنگاله bængalæ.

бенга́льский بنگالى bængali; **б.** язы́к زبان بنگالى zæban-e bængali.

Бендер-Абба́с *гор.* بند ر عباس bændær-æbbas.

Бендер-Буши́р *гор.* بندر بوشهر bændær-buʃæhr.

Бендер-Гяз *го́род* بندر گز bændær-gæz, بندر جز bændær-dʒæz.

Бендер-Шах *го́род* بندر شاه bændær-ʃah.

Бендер-Шахпу́р *го́род* بندر شاهپور bændær-ʃahpur.

бензи́н بنزين benzin.

бензи́новый بنزينى benzini.

бензо́й *хим.* بنژن (*фр.* benjoin).

бензо́йн||ый: ~ая кислота́ آسيد بنزوئيك (*фр.* acide benzoïque).

бензо́л *хим.* بنزل benzol.

бе́рег ساحل sahel (*мн.* سواحل sævahel), لب læb, كنار kænar; **б.** мо́ря كنار دريا kænar-e dærja, ساحل دريا sahel-e dærja; **на ~ý** реки́ كنار رود kænar-e rud, لب رود læb-e rud; **дости́чь ~а** بساحل رسيدن be sahel ræsidæn.

береги́сь! خبر xæbær, خبر دار xæbær-dar, بپا bepa (*о́крик*).

берегово́й ساحلى saheli.

бередить: б. ра́ны *фиг.* نمك بر زخم پاشيدن næmæk bær zæxm paʃidæn (*букв.*: посыпа́ть ра́ну со́лью).

бережли́вость صرفه جوئى særfæ-dʒui.

бережли́вый 1. صرفه جو særfæ-dʒu; 2. پـول پس انداز pul pæs ændaz (*челове́к, копя́щий де́ньги*).

бе́режный محتاط mohtat.

берёза خلنج xælændʒ.

бере́менеть آبستن شدن (حامله) abestæn (hamelæ) ʃ.

бере́менная آبستن abestæn, زن حامله zæn-e hamelæ.

бере́менность 1. حامله گی hamelægi; 2. مـدت حمل moddæt-e hæml (*пери́од*).

бере́т بره (*фр.* béret).

бере́чь حـفظ کردن hefz k., نـگاه داری کردن б. здоро́вье حفظ صحت کردن hefz-e sehhæt k.; б. де́ньги پول پس انداز کردن pul pæs ændaz k. (*копи́ть*); ~ся (чего́-л.) (از چیزی) خودرا حفظ کردن xod-ra hefz k.

бери́лл *мин.* یاقوت ازرق jaqut-e æzræq.

Берли́н *гор.* برلن berlæn.

берли́нская лазу́рь نیل فرنگی nil-e ferængi (*кра́ска*).

Берн *гор.* برن bern.

бертоле́това соль *хим.* کلورات دو پوطاسیوم (*фр.* chlorate de potassium).

берцо́в||ый *анат.*: больша́я ~ая кость قصبهٔ کبری qæsbæ-je kobrá; ма́лая ~ая кость قصبه صغری qæsbæ-je soqra.

бес جن dʒenn (*мн.* اجنه ædʒennæ), شیطان ʃejtan (*мн.* شیاطین ʃæjatin).

бесе́да صحبت sohbæt, گفتگو goftogu.

бесе́дка الاچیق ælaʧiq.

бесе́довать صحبت کردن sohbæt k., صحبت داشتن sohbæt daʃtæn.

беси́ть (кого́-л.) جر (کسی را) dʒer ændaxtæn, غضبناك انـداختن qæzæbnak k.; ~ся 1. هار شدن har ʃ. (*о живо́тных*); 2. جوش خوردن dʒuʃ xordæn (*выходи́ть из себя́*).

бескла́ссов||ый غیرطبقاتی qejr-e tæbæqati, غیر صنفی qejr-e senfi; ~ое о́бщество جامعهٔ بدون طبقات dʒame'æ-je bedun-e tæbæqat.

бесконе́чно بی نهایت bi nehajæt, بی اندازه bi ændazæ; б.-ма́лый *мат.* لا یتجزا la jætædʒæzza.

бесконе́чность بی پایانی bi pajani, بی نهایتی bi nehajæti, بی‌حدی bi hæddi, بی انتهائی bi entehai.

бесконе́чн||ый بی حد bi hædd, بی پایان bi pajan, بی نهایت bi nehajæt, لا یتناهی la jætænahi; ~ое

простра́нство فضای لا یتناهی fæza-je la jætænahi.

бесконтро́льный بدون کنترول bedun-e kontrul.

бескоро́вность بی گاوی (در اقتصاد زارع) bi-gavi (dær eqte-sad'e zare').

бескоро́вный بی گاو (دهقان) (dehqan-e) bi gav.

бескоры́стие بی غرضی bi qæ-ræzi, بی طمعی bi tæmæ'i.

бескоры́стно بیغرضانه bi qæræ-zanæ.

бескоры́стный بی غرض bi qæ-ræz, بی طمع bi tæmæ'.

бескоста́стный بی استخوان bi os-toxan.

бескро́вный کم خون kæm-xun, بی خون bi xun.

бескры́лый بی بال bi bal.

беспа́мятность فراموشی færa-muʃi, فراموشکاری færamuʃ-kari.

беспа́мятный فراموش کار færa-muʃkar.

беспа́мятство بی هوشی bi huʃi, غش qæʃ; впада́ть в б. بی حال شدن (بی هوش) bi hal (bi huʃ) ʃ., غش کردن qæʃ k.

беспартийность بی طرفی bi tæ-ræfi.

беспартийный بی طرف bi tæræf.

бесперебо́йный بی وقفه bi væqfæ.

бесперемéнный تغییر نا پذیر tæqjir na pæzir.

беспéчность *см.* беззаботность.

беспла́тно مجانا mædʒdʒanæn.

беспла́тный مجانی mædʒdʒani; **б.** биле́т *см.* билет.

бесплóдие عقم oqm, نازائی na zai.

бесплóдность *см.* бесплодие.

бесплóдный عقیم æqim; بی ثمر bi sæmær; بی بار bi bar (*о растéниях*); بی حاصل bi hasel (*о земле́*); остáться ~ым (بی نتیجه) عقیم ماندن æqim (bi nætidʒæ) mandæn; ~ая жéнщина (نازا) زن عقیمه zæn-e æqimæ (naza); ~ая земля́ قفر qæfr; ~ые уси́лия *фиг.* کوشش های بی ثمر kuʃeʃha-je bi sæmær.

бесповоро́тный تغییر نا پذیر tæqjir na pæzir, قطعی qæt'i.

бесподóбный بی نظیر bi næzir.

беспозвонóчный غیر ذیفقار qejr-e zi-fæqar.

беспоко́ить مضطرب کردن moz-tæreb k. (*волнова́ть*); نا راحت کردن na rahæt k., زحمت دادن zæhmæt dadæn (*причиня́ть беспоко́йство*); اذیت کردن æziʃæt k. (*надоеда́ть*); ~иться نگران بودن negæ

ran b., مضطرب بودن mozṭæṛeb b.. نا راحت بودن na rahæt b.; не ~йтесь زحمت نکشید zæhmæt nækæʃid (*не утруждáйте себя́*).

беспоко́йн||ый ناراحت na rahæt, پر زحمت por-zæhmæt; بی قرار bi qærar, بی آرام bi aram; **б.** ребёнок (ناآرام) بچهٔ بی قرار bæʧʧæ-je bi qærar (na aram); ~ая жизнь زندگانی ناراحت zendægani-je na rahæt; ~ая рабóта کار پر زحمت kar-e por-zæhmæt.

беспоко́йство نگرانی negærani, اضطراب ezterab; زحمت zæhmæt, ناراحتی na rahæti, بی قراری bi qærari; причиня́ть б. (кому́-л.) (بکسی) زحمت دادن zæhmæt dadæn, اسباب زحمت کسی شدن æsbab-e zæhmæt-e kæs-i ʃ.; причиня́ющий б. اسباب زحمت æsbab-e zæhmæt; у́зкое пла́тье причиня́ет б. لباس تنگ اسباب زحمت است lebas-e tæng æsbab-e zæhmæt-æst.

бесполе́зно: э́то б. این فایده ندارد in fajedæ nædaræd.

бесполе́зность بی فایدگی bi fajedægi.

бесполе́зный بی فایده bi fajedæ.

беспо́мощн||ый بیچاره biʧaræ; ضعیف zæ'if (*слáбый*); علاج نا پذیر eladʒ na pæzir; ~ое положе́ние وضعیت علاج نا پذیر væz'ijæt-e eladʒ na pæzir.

беспоро́чный بی آلایش bi alajeʃ, بی عیب bi ejb.

беспоря́д||ок 1. بی ترتیبی bi tærtibi, بی نظمی bi næzmi, شلوغ ʃoluq; приводи́ть в б. بی ترتیب زیر و زو کردن bi tærtib k., زیر و زو کردن zir-o-ru k.; в ~ке شلوغ ʃoluq, در هم بر هم dær hæm bær hæm; ко́мната в ~ке اطاق شلوغ است otaq ʃoluq-æst; 2. ~ки *пол. мн.* اغتشاشات eqteʃaʃat (*полити́ческие волне́ния*).

беспоря́дочность بی ترتیبی bi tærtibi.

беспоря́дочный بی ترتیب bi tærtib.

беспо́чвенность بی اساسی bi æsasi.

беспо́чвенный بی اساس bi æsas.

беспо́шлинный معاف از گمرك mo'af æz gomrok.

беспоща́дно بی رحم bi ræhm, بی رحمانه bi ræhmanæ.

беспоща́дный بی رحم bi ræhm.

беспреде́льность بی انتهائی bi entehai, بی پایانی bi pajani.

беспреде́льный بی حد bi hædd, بی پایان bi pajan.

беспрекосло́вно بی چون و چرا bi ʧun-o-ʧera.

беспрепя́тственный بلا مانع bela mane'.

беспреры́вно *см.* беспрерывный.

беспреры́вный متصل mottæsel, لا ینقطع la jænqæte', پی در پی pej-dær-pej.

беспреста́нный *см.* беспрерывный.

беспри́быльный بی فایده bi fajedæ, بی منفعت bi mænfæ'æt.

безпризо́рник *см.* беспризорный.

беспризо́рность بی سر پرستی bi sær-pæræsti.

беспризо́рный بی سر پرست bi sær-pæræst, بی باعث bi ba'es; ~ые де́ти اطفال بی سر پرست ætfal-e bi sær-pæræst, اطفال بی باعث ætfal-e bi ba'es.

беспримéрный بی نظیر bi næzir.

беспри́месный خالص xales.

беспринципный فاقد اصول معین faqed-e osul-e mo'æjjæn.

беспристра́стие *см.* беспристрастность.

беспристра́стность بی طرفی bi tæræfi, بی غرضی bi qæræzi; с по́лной ~ю از روی کمال بی طرفی æz ru-je kæmal-e bi tæræfi.

беспристра́стный بی طرف bi tæræf, بی غرض bi qæræz.

беспричи́нный بی جهت bi ʤehæt, بی سبب bi sæbæb.

бесприю́тный بی خانمان bi xaneman.

беспробу́дный: б. сон خواب سنگین xab-e sængin.

беспро́волочный بی سیم bi sim; **б. телегра́ф** بی سیم تلگراف telegraf-e bi sim; **б телефо́н** بی سیم تلفون telefun-e bi sim.

беспроце́нтный بی فرع bi fær'; **б. заём** قرضه بدون فرع qærzæ bedun-e fær'.

Бессара́бия بسارابی besarabi.

бессвя́зность عدم ارتباط æ-dæm-e ertebat, بی ربطی bi ræbti.

бессвя́зный بی ربط bi ræbt.

бессеме́йный غیر متأهل qejr-e motæ'æhhel, مجرد modʒærræd.

бессерде́чность بی رحمی bi ræhmi, سنگدلی sæng-deli.

бессерде́чный بی رحم bi ræhm, سنگدل sæng-del.

бесси́лие ضعف zæ'f, سستی sosti, نا توانی na tævani; **полово́е б.** ضعف قوهٔ باه zæ'f-e qov-

væ-je bah, سستی کمر sosti-je kæmær.

бессúльный ضعیف zæ'if, بی قوت bi qovvæt, نا توان na tævan.

бессистéмность بی ترتیبی bi tærtibi.

бессистéмный نا منظم na monæzzæm, نا مرتب na morættæb.

бесслáвие بی شرافتی bi ʃærafæti, افتضاح eftezah, رسوائی rosvai.

бесслáвный شرم آور ʃærm-avær, افتضاح آمیز eftezah-amiz.

бесслéдно: б. пропáвший مفقود الاثر mæfqud-ol-æsær.

бесслéдный بی اثر bi æsær.

бесловéсный بی زبان bi zæban, گنگ gong, لال lal.

бессмéртие فنا نا پذیری fæna na pæziri, بقا bæqa.

бессмéртный فنا نا پذیر fæna na pæzir.

бессмы́сленность بی معنی bi mæ'ni; مزخرف mozæxræf (*мн.* مزخرفات mozæxræfat).

бессмы́сленный بی‌معنی bi mæ'ni, مهمل mohmæl.

бессмы́слица حرف بی معنی (مزخرف) hærf-e bi mæ'ni (mozæxræf).

бессóвестность بی وجدانی bi vodʒdani.

бессóвестный بی وجدان bi vodʒdan.

бессознáтельно *см.* бессознательный.

бессознáтельный بی اختیار bi extijar.

бессóнниц||а بی خوابی bi xabi; страдáть ~ей بی خوابی کشیدن bi xabi kæʃidæn.

бессóнный بیخواب bi xab.

бесспóрно بطور مسلم be tour-e mosællæm.

бесспóрный غیر قابل اعتراض qejr-e qabel-e e'teraz, بی گفتگو bi goftogu, مسلم mosællæm.

бессрóчный بلا مدت bela moddæt, بی وعده bi væ'dæ; دائمی dajemi (*постоя́нный*).

бесстрáшие *см.* безбоязненность.

бесстрáшный *см.* безбоязненный.

бессты́лный بی حیا bi hæja, بی شرم bi ʃærm.

бессты́дство بی حیائی bi hæjai, بی شرمی bi ʃærmi.

бессчётный بی شمار bi ʃomar.

бест بست bæst, تحصن tæhæsson; сади́ться в б. بست نشستن bæst neʃæstæn, متحصن شدن motæhæssen ʃ.

бестáктность عدم‌نزاکت ædæm-e næzakæt.

бестáктный بی نزاکت bi næzakæt.

бесфóрменность بی شکلی bi ʃekli.

бесфóрменный بی شکل bi ʃekl.

бесхарáктерность بی ارادگی bi eradægi, بی عزمی bi æzmi.

бесхарáктерный بی اراده bi eradæ, بی عزم bi æzm.

бесхвóстый بی دم bi dom.

бесхúтростный ساده sadæ.

бесхозя́йн||ый بلا صاحب bela sahæb; ~oe имýщество اموال بلا صاحب æmval-e bela sahæb.

бесхозя́йственность بی نظمی bi næzmi, بی ترتیبی bi tærtibi.

бесхозя́йственный بی نظم bi næzm, بی ترتیب bi tærtib, بی سر و سامان bi sær-o-saman.

бесцвéтный بی رنگ bi ræng.

бесцéльный بیهوده bihudæ, بی مقصد bi mæqsæd, بیخود bixod, بلا قصد bela qæsd.

бесцéнный بی قیمت bi qejmæt (*не имéющий цены́*); ذیقیمت zi-qejmæt, پر بها por-bæha (*драгоцéнный*).

бесцéнок: купúть за б. مفت خریدن moft xæridæn.

бесцеремóнность بی تکلفی bi ækællofi.

бесцеремóнный بی رودربایستی bi rudærbajæsti (*разг.* bi rudærvasi), بی تکلف bi tækællof.

бесчеловéчно بیرحمانه bi ræhmanæ, وحشیانه væhʃijanæ.

бесчеловéчность بی رحمی bi ræhmi.

бесчеловéчный بی رحم bi ræhm.

бесчéстие رسوائی rosvai, بدنامی bæd-nami, افتضاح eftezah, بی شرفی bi ʃæræfi. ?

бесчéстить (1.) بد نام کردن bæd-nam k., رسوا کردن rosva k., ننگین کردن nængin k.

бесчéстный بی شرف bi ʃæræf ننگین nængin.

бесчúсленн||ый بی شمار bi ʃomar; ~oe мнóжество فوق العاده زیاد fouq-ol-adæ zijad.

бесчýвственн||ый بی‌حس bi hess; بی رحم bi ræhm (*жестóкий*); ~oe состоя́ние بی هوشی bi huʃi.

бесчýвствие بی هوشی bi huʃi, بی حسی bi hessi.

бесшýмно *см.* бесшумный.

бесшýмный بی صدا bi sæda, بی سر و صدا bi sær-o-sæda.

бетóн *тех.* بتون betun; залúвка ~ом بتون ریزی betun-rizi.

бетонúрование بتون کاری betun kari.

бетони́ровать بتونه کردن betunæ k.

бето́нный بتونی betuni.

Бехбеха́н *гор.* بهبهان behbehan.

бечева́ نخ قند næx-e qænd.

бечёвка *см.* бечева.

бе́шенство هاری hari.

бе́шен‖ый هار har; *фиг.* شدید ʃædid, تند tond; **~ая соба́ка** سگ هار sæg-e har.

библиогра́фия معرفت الکتب mæ'refæt-ol-kotob; فهرست کتب fehrest-e kotob.

библиоте́ка کتاب خانه ketab-xanæ; **публи́чная б.** کتاب خانه عمومی ketab-xanæ-je omumi.

библиоте́карь کتابدار ketab-dar.

библиоте́чный کتابخانه ketab-xanæ (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*).

би́блия کتاب مقدس ketab-e moqæddæs.

бива́к اتراق (اطراق، اوتراق) otraq.

бидо́н حلبی hælæbi; چلیك ʧelik, بیدن (*фр.* bidon).

бие́ние طپش tæpeʃ; **б. се́рдца** طپش قلب tæpeʃ-e qælb; **б. пу́льса** ضربان نبض zærban-e næbz.

бикарбона́т *хим* بیکاربونات (*фр.* bicarbonate).

биквадра́тн‖ый *мат.* دومجذوری do mædʒzuri; **~ое уравне́ние** معادلهٔ دو مجذوری mo'adelæ-je do mædʒzuri.

биле́т بلیط belit; **входно́й б.** بلیط ورودی belit-e vorudi; **железнодоро́жный б.** بلیط راه آهن belit-e rah-e ahæn; **обра́тный б.** بلیط دو سره belit-e do særæ; **парти́йный б.** بلیط فرقوی belit-e ferqævi; **почётный б.** بلیط افتخاری belit-e eftexari; **беспла́тный б.** بلیط مجانی belit-e mædʒdʒani; **кредитный б.** اسکناس eskenas; **пригласи́тельный б.** رقعهٔ دعوت roq'æ-je dæ'væt; **брать б.** بلیط گرفتن belit gereftæn.

билетёр ممیز momæjjez.

бильярд 1. (*игра́*) بیلیارد biljard, بازی بیلیارد bazi-je biljard; 2. (*стол*) میز بیلیارد miz-e biljard.

бильярдн‖ый: ~ая (ко́мната) اطاق بیلیارد otaq-e biljard; **б. шар** گلولهٔ بیلیارد golulæ-je biljard.

бино́кль دوربین dur-bin; **полево́й б.** (نظامی) دور بین صحرائی dur-bin-e sæhrai (nezami).

бинт بند bænd, نوار nævar.

бинтова́ть پانسمان کردن panseman k., بانوار بستن ba nævar bæstæn, زخم بستن zæxm bæstæn.

биогра́ф مؤلف ترجمه احوال mo'-

ællef-e tærdʒomæ-je æhval, تذكره نويس tæzkeræ-nevis.

биогра́фия حال (ترجمهٔ) شرح ʃærh-e (tærdʒomæ-je) hal.

био́лог عالم بعلم الحيات alem be elm-ol-hæjat.

биологи́ческий بيولوژيك (*фр.* biologique).

биоло́гия علم الحيات elm-ol-hæjat, بيولوژى (*фр.* biologie).

биохи́мия شيمى حيـوى ʃimi-je hæjævi.

бипла́н طيارهٔ دو باله tejjaræ-je do balæ, طيارهٔ دو بال دار tejjaræ-je do bal-dar.

Бирджа́нд *гор.* بيرجند birdʒænd.

би́ржа 1. بورس burs; **б.** труда́ بورس مشاغل burs-e mæʃaqel; това́рная **б.** بورس اجناس (امـتعه) burs-e ædʒnas (æmte'æ); 2.: извóзчичья **б.** توقف گاه درشكه tævæqqof-gah-e doroʃkæ; чёрная **б.** بورس سياه burs-e sijah.

биржев||о́й بورسى bursi; **~а́я** цена́ قيمت بورس qejmæt-e burs; **~ы́е** сде́лки معاملات بورس mo'amelat-e burs.

бирюза́ فيروزه firuzæ.

бирюзо́вый فيروزه اى firuzæi.

би́сер منجوق mændʒuq.

би́серн||ый منجوقى mændʒuqi; **~ая** су́мка كيف دستى منجوقى kif-e dæsti-je mændʒuqi.

бисквит بيسكويت biskvit, بسكماج beskomadʒ.

би́тва محاربه moharebæ, جنگ dʒæng.

би́тый 1. كتك خورده kotæk xordæ (*о человéке*); 2. شكسته ʃekæstæ (*о посýде*); ✧ я вас жду **б.** час يك ساعت تمام منتظر شما هستم jæk sa'æt-e tæmam montæzer-e ʃoma hæstæm.

бить 1. زدن zædæn (*ударя́ть*); ضربه زدن zærbæ zædæn (*наноси́ть уда́ры*); **б.** па́лкой (плéтью) چوب زدن (شلاق) ʧub (ʃællaq) zædæn; **б.** в бараба́н *см.* барабан; **б.** в ладо́ши دست زدن (كف) (kæf) dæst zædæn; 2. جفتك زدن dʒoftæk zædæn (*брыка́ться*); 3. (*убива́ть*): **б.** (убóйный скот) ذبح كردن zebh k.; 4. شكستن ʃekæstæn (*лома́ть, разбива́ть*); **б.** посýду ظرف شكستن zærf ʃekæstæn; 5.: حلاجى كردن hælladʒi k. (*трена́ть*); 6.: (*дава́ть сигна́л звýком*): часы́ бью́т пóлдень ساعت ظـهر ميزند sa'æt zohr mizænæd; *воен.*: **бить отбóй** خطار عقب نشينى دادن extar-e æqæb-neʃini dadæn; 7.: فوران (زدن) كردن fæværan (zædæn) k. (*вытека́ть бы́-*

строй струёй); фонта́н **бьёт** فواره میزند fævvaræ mizænæd; нефть **бьёт** из земли́ نفط از زمین فوران میکند næft æz zæmin fæværan mikonæd; ◇ **б.** ка́рту بردن bordæn.

би́ться 1. سعی کردن sæ'i k., کوشش کردن kuʃeʃ k. (*стара́ться*); **2.** مبارزه کردن mobarezæ k. (*сража́ться*); **3.** زدن (قلب) zædæn (*о се́рдце*); у него́ се́рдце си́льно **бьётся** قلب او تند میزند qælb-e u tond mizænæd; ◇ **б.** об закла́д شرط بستن ʃært bæstæn, شرط بندی کردن ʃærtbændi k.

би́цепс *анат.* ذات الرأسین zat-or-ræ'sejn, عضلهٔ دو سر æzolæ-je do sær.

бич 1. شلاق ʃællaq; **2.** *фиг.* آفت afæt, بلا bæla (*бе́дствие*).

бичева́ть 1. شلاق زدن ʃællaq zædæn; **2.** *фиг.* مزمت کردن mæzæmmæt k.

бичёвка *см.* бечева.

бла́го نیکوئی nikui, خیر xejr; призна́ть за **б.** صلاح دانستن sælah danestæn.

благови́дный خوش ظاهر xoʃ-zaher; **б.** предло́г عذر (بهانهٔ) موجه ozr-e (bæhanæ-je) movædʒdʒæh.

благоволе́ние لطف lotf, التفات eltefat, عاطفه atefæ, محبت mæ; hæbbæt.

благовол||и́ть (к кому́-л. بمسبت بکسی) لطف داشتن lotf daʃtæn-~и́те لطف (التفات) کنید lotf (eltefat) konid.

благово́ние عطر ætr, بوی خوش bu-je xoʃ.

благово́нный معطر mo'ættær, خوش بو xoʃ-bu.

благовоспи́танность تربیت tærbijaet.

благовоспи́танный تربیت شده tærbijæt ʃodæ, با تربیت ba tærbijæt.

благогове́ние *уст.* احترام ehteram, تکریم tækrim.

благогове́ть احترام کردن ehteram k.

благодари́ть تشکر کردن tæʃækkor k., شکر کردن ʃokr k.

благода́рност||ь تشکر tæʃækkor, شکر ʃokr, امتنان emtenan; выража́ть **б.** (кому́-либо) (بکسی) اظهار تشکر (امتنان) کردن ezhar-e tæʃækkor (emtenan) k.; не сто́ит ~и قابل نیست qabel nist; заслу́живающий ~и قابل تشکر (امتنان) qabel-e tæʃækkor (emtenan).

благода́р||ный متشکر motæʃækker, ممنون mæmnun; я вам о́чень ~ен از شما خیلی ممنون (متشکر) هستم æz ʃoma xejli mæmnun (motæʃækker) hæstæm.

благодаря́ (чему́-л.) بواسطهٔ be vasetæ-je (*вслéдствие*); نظر به næzær be (*ввиду́*); б. вам از لطف شما (مرحمت) æz lotf-e (mærhæmæt-e) ʃoma.

благоде́тель نیکو کار nikukar; ولی نعمت væli-ne'mæt.

благоде́тельный مساعد mosa'ed.

благодея́ние *уст.* نیکوئی nikui, نعمت ne'mæt.

благожела́тель خیر خواه xejr-xah.

благожела́тельный خیرخواهانه xejr-xahanæ; رضایت بخش rezajæt-bæxʃ, مساعد mosa'ed.

благожела́тельство خیر خواهی xejr-xahi.

благозву́чие خوش صدائی xoʃ-sædai.

благозву́чный خوش صدا xoʃ-sæda.

благонадёжный قابل اعتماد qabel-e e'temad, طرف اعتماد tæræf-e e'temad.

благополу́чие خوشی xoʃi, رفاهت ræfahæt, سلامت sælamæt;

благополу́чно بسلامت be sælamæt.

благополу́чный سالم salem.

благоприя́тный مساعد mosa'ed, موافق movafeq, مساعدت آمیز mosa'edæt-amiz; б. отве́т جواب مساعد dʒævab-e mosa'ed; б. ве́тер باد مساعد bad-e mosa'ed.

благоприя́тствовать مساعدت کردن mosa'edæt k., همراهی کردن hæmrahi k.

благоприя́тствуем||ый: наибо́лее ~ые держа́вы *дипл.* دول کاملة الوداد dovæl-e kamelæt-ol-vedad.

благоразу́мие عقل سلیم æql-e sælim, احتیاط ehtijat.

благоразу́мно عاقلانه aqelanæ, با احتیاط ba ehtijat.

благоразу́мн||ый عاقل aqel, با احتیاط ba ehtijat, بصیر bæsir; ~ое реше́ние تصمیم عاقلانه tæsmim-e aqelanæ.

благоро́дн||ый نجیب nædʒib; ~ые мета́ллы فلزات قیمتی felezat-e qejmæti.

благоро́дство نجابت nædʒabæt.

благоскло́нность ملاطفت molatefæt, لطف lotf, مهربانی mehrebani; حسن توجه hosn-e tævædʒdʒoh.

благоскло́нный با ملاطفت ba molatefæt, مهربان mehreban.

благосостоя́ние خوش بختی xoʃ-bæxti, سعادت sæ'adæt.

благотвори́тельн||ый خیری xejri; ~ые учрежде́ния مؤسسات خیریه mo'æssæsat-e xejrijæ.

благотво́рный نافع nafe', مفید mofid.

благоустро́енный آباد abad.

благоустро́йство عمران omran, آبادی abadi; б. го́рода عمران آبادی (آبادی) omran-e (abadi-je) ʃæhr.

благоуха́ние *см.* благовоние.

блаже́нство سعادت sæ'adæt, خوشی xoʃi.

бланк 1. کاغذ مارك دار kaqæz-e mark-dar; ~и اوراق ouraq; ~и для заявле́ний اوراق اظهار نامه ها ouraq-e ezhar-namæha; 2. ста́вить б. (бла́нковую на́дпись) ظهر نویسی کردن zæhr-nevisi k.

бланки́рованный: б. ве́ксель برات (سند) ظهر نویسی شده bærat-e (sænæd-e) zæhr-nevisi ʃodæ.

бла́нков||ый: ~ая на́дпись ظهر نویسی zæhr-nevisi.

бланконадписа́тель ظهر نویس zæhr-nevis.

бледн||е́ть رنگ باختن ræng qaxtæn, رنگ پریده شدن ræng-pæridæ ʃ.; он ~е́ет رنگش میپرد ræng-æʃ mipæræd, رنگ از صورتش میپرد ræng æz suræt-æʃ mipæræd.

бле́дность پریدگی رنگ pæridægi-je ræng, رنگ باختگی ræng-baxtægi.

бле́дный رنگ پریده ræng pæridæ, رنگ باخته ræng baxtæ.

бле́кнуть پژمرده شدن pæʒ-mordæ ʃ.

блеск تابش tabeʃ, درخشندگی deræxʃændægi, برق bærq; *фиг.* شکوه ʃokuh, جلوه dʒelvæ.

блес||те́ть در خشیدن deræxʃi-dæn, برق زدن bærq zædæn; не всё то зо́лото, что ~ти́т *посл.* هرچه گرد است گردو نیست hær tʃe gerd-æst gerdu nist (*букв.*: не всё то, что кру́гло — гре́цкий оре́х).

блёстка پولك pulæk; мате́рия с ~ми پارچهٔ پولك دار partʃæ-je pulæk-dar.

блестя́щий درخشان deræxʃan, درخشنده deræxʃændæ, مشعشع moʃæ'ʃæ'.

бле́яние بع بع bæ' bæ'.

бле́ять بع بع کردن bæ' bæ' k.

ближа́йш||ий نزدیکترین næzdik-tærin; ~ая доро́га نزدیکترین راه ها næzdiktærin-e rah ha.

бли́же نزدیکتر næzdiktær; по-дойди́те ко мне б. بمن نزدیکتر بشوید be mæn næzdiktær beʃævid.

бли́жний نزديك næzdik, مجاور modʒaver; **Б. Восто́к** شرق نزديك ʃærq-e næzdik.

близ نزديك næzdik(-e), پهلوی pæhlu(-je), دم dæm(-e); **я живу́ близ го́рода** من نزديك شهر منزل دارم mæn næzdik-e ʃæhr mænzel daræm.

бли́зиться نزديك شدن næzdik ʃ.

бли́зк||ий نزديك næzdik, قريب qærib; **б. ро́дственник** قوم وخويش qoum-o-xiʃ; **~ие (ро́дственники)** اقوام نزديك æqvam-e næzdik; **б. друг** دوست صميمى dust-e sæmimi; **б. к оконча́нию** قريب باتمام qærib be etmam.

бли́зко نزديك næzdik; **э́то б. от ва́шего до́ма** اين بخانهٔ شما نزديك است in be xanæ-je ʃoma næzdik æst; **я с ним б. знако́м** من با او خصوصيت دارم mæn ba u xosusijæt daræm.

близлежа́щий نزديك næzdik, مجاور modʒaver.

близне́ц توأم tou'æm; **созве́здие Близнецо́в** *астр.* جوزا dʒouza.

близору́кий نزديك بين næzdik-bin; *фиг.* كوته بين kutæh-bin.

близору́кость نزديك بينى næzdik-bini; *фиг.* كوته بينى kutæh-bini; **полити́ческая б.** كوته بينى سياسى kutæh-bini-je sijasi.

бли́зость نزديكى næzdiki, قرب qorb.

блинда́ж *воен.* پناهگاه pænah-gah.

блиндиро́ванный زره پوش ze-reh-puʃ.

блиста́ние برق bærq, تشعشع tæʃæ'ʃo'.

блиста́ть *см.* блестеть.

блок 1. *тех.* قرقره qærqæræ; **2.** *пол.* اتحاد ettehad, ائتلاف e'telaf.

блока́да *воен.* محاصره mohaseræ.

блоки́ровать محاصره كردن mohaseræ k.; **~ся** *пол.* ائتلاف كردن e'telaf k.

блокно́т اوراق ياد داشت ouraq -e jad-daʃt.

блонди́н(ка) بور bur.

блоха́ كك kæk, كيك kejk.

блужда́ть 1. پرت شدن pært ʃ. (*о мы́слях*); **2.** بى مقصد گشتن bi mæqsæd gæʃtæn (*без це́ли*).

блужда́ющий سيار sejjar.

блу́за نيم تنه nim-tænæ, بلوز (*фр.* blouse); **рабо́чая б.** پيراهن كار pirahæn-e kar.

блю́дечко نعلبكى næ'lbæki.

блю́до 1. دوری douri, قاب qab (*посу́да*); 2. خوراك xorak (*ку́шанье*); **мясно́е б.** خوراك گوشتی xorak-e guʃti.

блю́дце *см.* блюдечко.

блю́минг *тех.* بلومینگ (*англ.* blooming).

блюсти́ رعایت کردن re'ajæt k., مراعات کردن mora'at k.; **б. зако́ны** قوانین را رعایت کردن qævanin-ra re'ajæt k.

бля́ха پلاك (*фр.* plaque).

боа́ 1. *зоол.* ثعبان so'ban, اژدر æʒdær-mar; 2. شال گردن پوستی ʃal gærdæn-e pusti (*мех*).

боб *бот.* باقلا baqla; **туре́цкий б.** لوبیا lubija.

боб(ё)р سگ آبی sæg-e abi.

бобина *тех.* قرقره qærqæræ, بوبین (*фр.* bobine).

бобо́вый لوبیائی lubijai; **~ые расте́ния** نباتات حبوبی næbatat-e hobubi.

бобр *см.* бобер.

бог خدا xoda, الله ællah; رب النوع ræbb-on-nou' (*при многобо́жии*).

богаде́льня دار العجزه dar-ol-ædʒæzæ.

бога́рный دیمی dejmi; **~ое земледе́лие** دیمی کاری dejmi-kari.

богате́ть متمول شدن motæmævvel ʃ., پولدار شدن pul-dar ʃ.

бога́тство تمول tæmævvol, ثروت særvæt, دارائی daraı; **есте́ственные ~а** *эк.* ثروت طبیعی særvæt-e tæbi'i.

бога́тый متمول motæmævvel, غنی qæni, پولدار pul-dar.

богаты́рский پهلوانی pæhlævani.

богаты́рь پهلوان pæhlævan.

бога́ч متمول motæmævvel (*мн.* متمولین motæmævvelin).

боги́ня الاهه elahæ, الهه alehæ, ربة النوع ræbbæt-on-nou'.

богобоя́зненный خدا ترس xoda-tærs.

богомо́лец زائر za'er (*мн.* زوار zovvar).

богомо́лье زیارت zijaræt; **отправля́ться на б.** زیارت رفتن zijaræt ræftæn.

богомо́льный دیندار din-dar.

богоотсту́пник ملحد molhed (*мн.* ملاحده mælahedæ), مرتد mortædd.

богосло́вие علم ادیان elm-e ædjan.

боготвори́ть پرستیدن pæræstidæn.

богоху́льство کفر kofr.

богохýльствовать كفر گفتن kofr goftæn.

бода́ть(ся) شاخ زدن ʃax zædæn.

бодри́ть تازه كردن tazæ k., احيا كردن جوان كردن dʒævan k., ehja k.; **~ся** بخود دل دادن be xod del dadæn; جرأت گرفتن dʒor-'æt gereftæn.

бо́дрость دل زندگی del-zendægi, زنده دلی zendæ-deli; **б. ду́ха** شادی روح ʃadi-je ruh.

бо́дрствование بيداری bidari, هشياری hoʃjari.

бо́дрствовать بيدار (هشيار) بودن bidar (hoʃjar) b.

бо́дрый چابك tʃabok, جلد dʒæld, سالم salem, زنده دل zendæ-del; **б. вид** ظاهر سالم zaher-e salem; **б. дух** روح شاداب ruh-e ʃadab; **он б. стари́к** او پير مرد چابك است u pir-e mærd-e tʃabok-æst.

боево́й جنگی dʒængi; **б. вы-стрел** تير جنگی tir-e dʒængi; **б. патро́н** (حقيقی) فشنگ جنگی feʃæng-e dʒængi (hæqiqi); **б. поря́док** صف آرائی sæf-arai; **б. кора́бль** كشتی جنگی kæʃti-je dʒængi.

боеприпа́сы مهمات جنگی mohemmat-e dʒængi.

боеспосо́бность قابليت جنگ qabelijæt-e dʒæng.

боеспосо́бный قابل جنگ qabel-e dʒæng.

бое́ц محارب mohareb, مبارز mobarez, (*мн.* نفرات مبارز næfærat-e mobarez).

бо́жий خدائی xodai.

бо́жья коро́вка *зоол.* كفش دوزك kæʃ-duzæk.

бой 1. جنگ dʒæng, محاربه mohareba (*сраже́ние*); артиллери́йский **б.** جنگ توپخانه dʒæng-e tupxanæ; кула́чный **б.** مشت بازی moʃt-bazi; 2. (*полёт пу́ли*): **б. ружья́** ميدان گلوله mejdan-e golulæ, تير رس tir-ræs; 3. (*звук*): **б. часо́в** شماطه ʃæmmatæ.

бо́йкий چابك tʃabok, زرنگ zeræng; **~ая торго́вля** تجارت رونق دارد tedʒaræt rounæq daræd.

бо́йкость 1. چابكی tʃaboki (*жи́вость*); 2. رونق rounæq (*о торго́вле*).

бойко́т بايكوت bajkut, تحريم tæhrim.

бойкоти́ровать بايكوت كردن bajkut k., تحريم كردن tæhrim k.

бойни́ца روزنهٔ سنگر rouzænæ-je sængær.

бо́йня 1. سلاخ خانه sællax-xa-

næ; مسلخ mæslæx, قصاب خانه qæssab-xanæ; 2. *фиг.* کشتار koʃtar.

бойска́ут پیش آهنگ piʃ-ahæng.

бок پهلو pæhlu, طرف tæræf; **б.-о́-б.** پهلوی یکدیگر pæhlu-je jækdigær; **с ~у** پهلوی pæhlu-je...; с одного́ ~у از یك طرف æz jæk tæræf, از یك پهلو æz jæk pæhlu; **по ~а́м** از (هر) دو طرف æz (hær) do tæræf; спать на ~у́ یك پهلو خوابیدن jæk pæhlu xabidæn, یك دنده خوابیدن jæk dændæ xabidæn; **~ом** از پهلو æz pæhlu; **на́ б.** کج kædʒ, بطور منحنی be tour-e monhæni (*ко́со*).

бока́л گیلاس gilas (*нем.* Glas).

боково́й پهلوئی pæhlui; **б. карма́н** جیب بغلی dʒib-e bæqæli; **б. отря́д** *воен.* پهلودار pæhlu-dar.

бокс *спорт.* مشت بازی moʃt-bazi, بوکس (*англ.* box).

боксёр بوکسر boksor (*англ.* boxer), مشت زن moʃt-zæn.

бокси́ровать مشت بازی کردن moʃt-bazi k.

боксит *мин.* بوکسیت boksit.

болва́нка *тех.*: **чугу́н в ~х** آهن شمش ahæn-e ʃæmʃ.

болга́рин بلغاری bolqari.

Болга́рия بلغارستان bolqarestan.

болга́рский *см.* болгарин.

бо́лее: б. и́ли ме́нее کم یا (و) بیش kæm ja (o) biʃ.; **не б. не ме́нее** بی کم و زیاد bi-kæm-o-zijad; **тем б. что...** بخصوص be xosus.

боле́зненность علت مزاج ellæt-e mezadʒ.

боле́зненн||ый 1. دردناك dærdnak, پر درد por-dærd *(об ощуще́нии)*; **2.** علیل المزاج ælil-ol-mezadʒ (*сла́бого здоро́вья*); **~ого ви́да** ضعیف الجثه zæ'if-ol-dʒossæ.

боле́зн||ь مرض mæræz (*мн.* امراض æmraz), نا خوشی naxoʃi; **вну́тренние ~и** امراض داخلی æmraz-e daxeli; **венери́ческие ~и** امراض مقاربتی æmraz-e moqarebæti; **глазны́е ~и** امراض چشم æmraz-e tʃæʃm; **де́тские ~и** امراض اطفال æmraz-e ætfal; **же́нские ~и** امراض زنانه æmraz-e zænanæ; **зара́зные ~и** امراض ساریه æmraz-e sarijæ; **нако́жные ~и** امراض جلدی æmraz-e dʒeldi; **морска́я б.** مرض دریا mæræz-e dærja; **не́рвные ~и** امراض عصبانی æmraz-e æsæbani; **психи́ческая б.** جنون dʒonun; **инфекцио́нные ~и** امراض عفونی æmraz-e ofuni; **эпидеми́ческие ~и** امراض عام æmraz-e

anm; б. сéрдца مرض قلب mæræz-e qælb; поражённый ~ью مبتلا بمرض mobtæla be mæræz.

бол||éть 1. درد کردن dærd k. (*о чу́встве бо́ли*); у меня́ ~и́т голова́ (нога́, рука́) (سرم (پایم ، دستم sær-æm (paj-æm, dæst-æm) dærd mikonæd; 2. ناخوش بودن (مریض) naxoʃ (mæriz) b., کسالت داشتن kæsalæt daʃtæn (*хвора́ть*); он ~éет дифтери́ей او مبتلا بدیفتری است u mobtæla be difteri-æst.

болеутоля́ющий مسکن درد mosækken-e dærd.

Боли́вия بلیوی bolivi.

боли́д *астр.* حجر سماوی hæ-ʤær-e sæmavi.

болóтистый باطلاقی batlaqi.

болóтный *см.* болотистый.

болóто باطلاق batlaq.

болт *тех.* میخ پیچی mix-e piʧi.

болта́ть 1. *см.* взбалтывать; 2. پر حرفی کردن por-hærfi k., پر گوئی کردن por-gui k., پر چانگی کردن por-ʧanægi k. (*говори́ть*).

болта́ться 1. آویزان بودن avizan b. (*висе́ть*); 2. وقت را بیهوده گذرانیدن væqt-ra bihudæ gozæranidæn, پرسه زدن pærsæ zædæn (*шата́ться без де́ла*).

болтли́вость پر حرفی por-hærfi, پر گوئی por-gui, پر چانگی por-ʧanægi.

болтли́вый پر حرف por-hærf, پر گو por-gu, پر چانه por-ʧanæ.

болтовня́ *см.* болтливость.

болту́н 1. پر حرف por-hærf, پر گو por-gu, پر چانه por-ʧanæ, وراج værradʒ; 2. تخم مرغ ضایع toxm-e morq-e zaje' (*яйцо́*).

боль درد dærd; **б.** в го́рле گلو درد gælu-dærd; головна́я **б.** سر درد sær-dærd; зубна́я **б.** درد دندان dærd-e dændan; о́страя **б.** درد شدید dærd-e ʃædid; причиня́ть **б.** اذیت کردن æzijæt k.; утоля́ть **б.** درد را تسکین کردن dærd-ra tæskin k.

больни́ца مریض خانه mæriz-xanæ.

больни́чн||ый مریضخانه mæriz-xanæ (*с эзафе́том предше́ствующего слова*); ~ая пала́та اطاق مریضخانه otaq-e mæriz-xanæ.

бо́льно 1. (*боле́зненно*): мне **б.** دردم میاید dærd-æm miajæd; **2.** (*о́чень*): он не **б.** умён عقلش زیاد نیست æql-æʃ zijad nist.

больно́й مریض mæriz (*мн.* مرضا mæræza), ناخوش naxoʃ, کسل kæsel; тяжело́ **б.** مریض سخت mæ-

riz-e sæxt; туберкулёзный **б.** مسلول mæslul.

бо́льше (*сравни́тельная сте́пень к «большо́й» и к «мно́го»*) بیش biʃ, بیشتر biʃtær; زیادتر zijadtær; بزرگتر bozorgtær; моя́ ко́мната **б.** اطاق من otaq-e mæn bozorgtær-æst; всё **б.** и **б.** هر دم بیشتر hær dæm biʃtær; **б.** всех از همه بیشتر æz hæmæ biʃtær; э́то мне **б.** нра́вится از این بیشتر خوشم میاید æz in biʃtær xoʃ-æm miajæd; **б.** ча́су بیشتر biʃtær æz jæk sa'æt; не **б.** чем до... از یك ساعت منتهـا montæha (*о сро́ке*); как мо́жно **б.** هر قدر ممکن hær qædr momken-æst biʃtær; мно́го **б.** (زیادتر) خیلی بیشتر xejli biʃtær (zijadtær); э́то сто́ит на 5 рубле́й **б.** این ۵ منات بیشتر in pændʒ mænat biʃtær miærzæd; **б.** нет دیگر نیست digær nist; я его́ **б.** не ви́дел اورا دیگر ندیده ام u-ra nædidæ-æm; я **б.** не рабо́таю من دیگر کار نمیکنم mæn digær kar næmikonæm; я **б.** не хочу́ دیگر نمیخواهم digær næmixahæm; **б.** того́ از این گذشته æz in gozæʃtæ.

большевиза́ция بلشویکی نمودن bolʃeviki næmudæn(-e).

большеви́зм بلشویزم bolʃevizm.

большеви́к بلشویك bolʃevik; ста́рый **б.** *см.* старый.

большеви́стск||ий بلشویکی bolʃeviki; **~ая па́ртия** حزب بلشویك hezb-e bolʃevik.

бо́льш||ий بیشتر biʃtær; عمده omdæ; с **~им внима́нием** با توجه بیشتری ba tævædʒdʒoh-e biʃtær-i; **~ая часть** قسمت عمده qesmæt-e omdæ; **~ей ча́стью** اغلب æqlæb, غالبا qalebæn; са́мое **~ее** حدا کثر hædd-e æksær, مافوقش ma-fouq-æʃ.

большинств||о́ اکثریت æksærijæt; اغلب æqlæb, قسمت عمده qesmæt-e omdæ; **б.** домо́в از اغلب خانه‌ها æqlæb æz xanæha; абсолю́тное **б.** اکثـریت تـام æksærijæt-e tamm; относи́тельное **б.** اکثـریت نسبی æksærijæt-e nesbi; **~о́м** 23 голосо́в با اکثریت ۲۳ رائی ba æksærijæt-e bist-o-se ræ'i; **~о́м** голосо́в با اکثریت آراء ba æksærijæt-e ara; в **~е́** слу́чаев در اکثر موارد dær æksær-e mævared.

больш||о́й بزرگ bozorg, زیـاد zijad; **б.** па́лец شست دست ʃæst-e dæst (*на руке́*); **б.** па́лец ноги́ انگشت بزرگ پا ængoʃt-e bozorg-e pa, شست پا ʃæst-e pa (*на ноге́*); **~а́я** доро́га جـاده dʒaddæ; **~а́я** су́мма مبلغ بزرگ mæblæq-e bozorg; **~а́я** ско́рость

см. скорость; ~йе (прописны́е) бу́квы حروف درشت horuf-e doroʃt; ~а́я ски́дка تخفیف زیاد tæxfif-e zijad; ~а́я ра́зница تفاوت زیاد tæfavot-e zijad; с ~йм трудо́м با زحمت زیاد ba zæhmæt-e zijad; ~йе расхо́ды مخارج سنگین mæxaredʒ-e sængin; придава́ть ~ое значе́ние (чему́-л.) (بچیزی) خیلی اهمیت دادن xejli æhæmmijæt dadæn.

боля́чка خشك ریشه xoʃk-riʃæ.

бо́мб||а بمب bomb, نارنجك narendʒæk; сбра́сывать ~ы بمب انداختن bomb ændaxtæn; взрыв ~ы انفجار بمب enfedʒar-e bomb; **б.** ручна́я بمب دستی bomb-e dæsti; **б.** ружёйная بمب تفنگی bomb-e tofængi.

бомбарди́р *воен.* توپچی tupʧi.

бомбардирова́ть گلوله باران کردن golulæ-baran k., توپ بستن tup bæstæn.

бомбардиро́вка گلوله باران golulæ-baran, توپ بستن tup bæstæn (-e), بمباردمان (*фр.* bombardement); **б.** меджли́са (بمباردمان) توپ بستن مجلس tup-bæstæn-e (bombardeman-e) mæʤles; возду́шная **б.** بمباردمان هوائی bombardeman-e hævai.

Бомбе́й *гор* بمبی bæmbæi.

бомбово́з *воен.* بمب انداز bomb-ændaz.

бомбомёт *воен.* بمب انداز bomb-ændaz, بمب افکن bomb-æfkæn.

бомбометáние *воен* بمب اندازی bomb-ændazi.

бомбометáтельный *воен.* بمب انداز bomb-ændaz, بمب افکن bomb-æfkæn.

бондáрн||ый: ~ое ремеслó پیپ سازی pip-sazi.

бóндарь پیپ ساز pip-saz.

бор *хим.* بور (*фр.* bore).

бордó 1. بردو (*фр.* bordeau) (*вино́*); 2. جگرکی ʤegæræki (*цвет*).

бордю́р حاشیه haʃijæ.

боре́ц کشتی گیر koʃti-gir; مبارز mobarez; **б.** за свобóду مبارز در راه آزادی mobarez dær rah-e azadi.

бормота́ть زیر لب گفتن zir-e læb goftæn, بلغور کردن bolqur k.

бóрн||ый *хим.* بوریك (*фр.* borique); ~ая кислотá آسید بوریك (*фр.* acide borique); **б.** вазели́н وازلین بوریك vazelin-e borik.

бородá ریش riʃ.

бородáвка زگیل zegil.

бородáтый ریش دار riʃ-dar, ریشو riʃu.

борóдка 1. ریش کوچك riʃ-e

kutʃek; 2. زبانك zæbanæk (*ключ*); 3. ريش قلم riʃ-e qælæm (*перá*).

бороздá 1. شيارشخم ʃijar-e ʃoxm (*от плýга*); 2. *анат.* شيار ʃijar (*мозговáя*).

бороздúть شيار كردن ʃijar k.

боронá *с.-х.* شانه ʃanæ, شن كش ʃen-kæʃ.

боронúть شانه زدن ʃanæ zædæn, شانه كشى كردن ʃanæ-kæʃi k.

боронованúе شانه كشى ʃanæ-kæʃi.

борóться 1. (با) مبارزه كردن mobarezæ k., جنگ كردن dʒæng k. (*сражáться*); 2. مقاومت كردن (با) moqavemæt k. (*сопротивляться*); 3. *спорт.* كشتى گرفتن koʃti gereftæn.

борт لبه læbæ, كنار kænar, حاشيه haʃijæ; **б.** корабля́ كنار كشتى kænar-e kæʃti; **б.** шля́пы لبهٔ كلاه læbæ-je kolah; **б.** пла́тья حاشيهٔ لباس haʃijæ-je lebas; **на ~ý** парохо́да در كشتى dær kæʃti.

Боруджéрд *гор.* بروجرد borudʒerd.

борьбá 1. مبارزه mobarezæ, زد و خورد zæd-o-xord, تنازع tænazo'; **б.** за существова́ние تنازع بقا tænazo'-e bæqa, مبارزهٔ حياتى mobarezæ-je hæjati; **клáссовая б.** مبارزهٔ صنفى (طبقاتى) mobarezæ-je senfi (tæbæqati); **выборная б.** مبارزهٔ انتخابى mobarezæ-je entexabi; **б. с негрáмотностью** مبارزه با بيسوادى mobarezæ ba bi sævadi; **б. с саранчóй** مبارزه با ملخ mobarezæ ba mælæx, دفع ملخ dæf'-e mælæx; 2. *спорт.* كشتى koʃti, كشتى گيرى koʃti-giri.

босикóм پا برهنه pa-bæræhnæ.

бос||óй: на ~ý(ю) нóгу پا برهنه pa-bæræhnæ.

босонóгий *см.* босóй.

Бостóн *гор.* بستن boston.

бот *мор.* قايق qajeq.

ботáник گياه شناس gijah-ʃenas, نبات شناس næbat-ʃenas.

ботáника علم نباتات elm-e næbatat, گياه شناسى gijah-ʃenasi.

ботани́ческий نباتى næbati; **б. сад** باغ نباتات baq-e næbatat.

ботúн||ки پوتين putin; **пáра ~ок** يك جفت پوتين jæk dʒoft putin.

бóты بت bot; **резúновые б.** بت های رزينى botha-je rezini.

бочёнок پيپ كوچك pip-e kutʃek.

бóчка پيپ pip, چليك ʧelik, بشكه boʃkæ (*русск.* бóчка).

боязлúвость ترسوئى tærsui, جبن dʒobn.

боязлúвый ترسو tærsu, جبون dʒæbun.

боя́знь ترس tærs, بیم bim, هراس heras.

бо||я́ться (از) ترسیدن tærsidæn, وحشت کردن væhʃæt k., هراس کردن heras k., بیم داشتن bim daʃtæn; ~ю́сь, что́бы э́того не случи́лось میترسم که این اتفاق بیافتد mitærsæm ke in ettefaq bioftæd; ~ю́сь с ним разгова́ривать میترسم با او حرف بزنم mitærsæm ba u hærf bezænæm.

бра́во! آفرین afærin, احسنت æhsænt, بارك الله barek-ællah.

бразды́ *фиг.* زمام zemam; б. правле́ния زمام حکومت zemam-e hokumæt.

Брази́лия برزیل brezil.

брак I. ازدواج ezdevadʒ, نکاح nekah, عقد æqd; гражда́нский б. نکاح غیر مذهبی (عرفی، اجتماعی، مدنی) nekah-e qejr-e mæzhæbi (orfi, edʒtemai, mædæni); نکاحی که در دائره دولتی ثبت میشود nekah-i ke dær dajeræ-je doulæti sæbt miʃævæd.

брак II. وا زده va zædæ (*по́рча*).

бракера́ж معاینه مال التجاره برای تعین جنس آن moajenæ-je mal-ot-tedʒaræ bæraje tæ'jin-e dʒens-e an.

брако́ванный وا زده va zædæ.

бракова́ть وا زدن va zædæn.

брако́вка وا زدگی va zædægi.

браконье́р شکارچی (صیاد) قاچاق ʃekartʃi-je (sejjad-e) qatʃaq.

браконье́рство شکار (صید) قاچاق ʃekar-e (sejd-e) qatʃaq.

брами́н برهمن bæræhmæn (*мн.* براهمه bærahemæ).

брани́ть (кого́-л.) فحش (بکسی) دادن (دشنام) fohʃ (doʃnam) dadæn, مذمت کردن (کسی را) mæzæmmæt k.; ~ся دعوی کردن dæ'va k., نزاع کردن neza' k.; بهم دیگر فحش دادن be hæm-digær fohʃ dadæn (*руга́ть друг дру́га*).

бра́нный 1. فحش آمیز fohʃ-amiz, دشنام آمیز doʃnam-amiz; 2. *уст.* جنگی dʒængi (*боево́й*).

бра́нь فحش fohʃ, دشنام doʃnam.

брасле́т دست بند dæst-bænd, بازو بند bazu-bænd; النگو ælængi (*лито́й*).

брат برادر bæradær, اخوی æxævi; двою́родный б. پسر عمو pesær-æmu, پسر خاله pesær-xalæ; единокро́вный б. برادر پدری bæradær-e pedæri; единоутро́бный б. برادر مادری bæradær-e madæri; моло́чный б. برادر رضاعی bæradær-e reza'i; на́званный б. برادر خوانده bæradær-xandæ; три кра́на на бра́та سری سه قران

sær-i se qran, نفری سه قران næfær-i se qran.

братáние عهد اخوت æhd-e oxovvæt; مراسم اخوت و رفاقت mærasem-e oxovvæt væ ræfaqæt.

братáться عهد اخوت بستن æhd-e oxovvæt bæstæn, برادری کردن bæradæri k.

братоубúйственный *см.* братоубийца.

братоубúйство برادر کشی bæradær-koʃi.

братоубúйца برادر کش bæradær-koʃ.

брáтск||ий برادرانه bæradæranæ; ~ие компáртии احزاب کمونیست ممالك دیگر æhzab-e komunist-e mæmalek-e digær.

брáтство برادری bæradæri, اخوت oxovvæt.

брать گرفتن gereftæn, بر bær داشتن daʃtæn; بردن bordæn; б. в арéнду اجاره کردن edʒaræ k.; б. верх غالب شدن qaleb ʃ.; б. взáймы, в долг قرض گرفتن qærz gereftæn; б. взя́тки *см.* взятки; б. билéт *см.* билет; б. напрокáт کرایه گرفتن kerajæ gereftæn; б. в плен اسیر کردن æsir k.; б. назáд پس گرفتن pæs gereftæn; б. (что-л.) на врéмя امانت گرفتن æmanæt gereftæn; б. (когó-л.) на слýжбу (کسی را) استخدام کردن estexdam kærdæn; б. урóки у (когó-л.) (پیش کسی) درس خواندن (piʃ-e kæs-i) dærs xandæn; б. на прогýлку (когó-л.) گردش بردن (کسی را) gærdeʃ bordæn; б. на буксúр عقب بکار کن be kar kon-e æqæb mandæ komæk kærdæn (*отстающего рабóтника*); б. когó-л. на порýки ضامن کسی شدن zamen-e kæs-i ʃ.; б. налéво (напрáво) طرف دست چپ (راست) پیچیدن tæræf-e dæst-e ʧæp (rast) piʧidæn; б. на себя́ بعهدهٔ خود گرفتن be ohdæ-je xod gereftæn; б. примéр (с когó-л.) سر مشق گرفتن (از کسی) sær-mæʃq gereftæn, درس عبرت گرفتن dærs-e ebræt gereftæn; б. в рýки در دست گرفتن dær dæst gereftæn; б. чью-л. сторóну طرف کسی را گرفتن tæræf-e kæs-i-ra gereftæn, از کسی طرفداری کردن æz kæs-i tæræf-dari k.; б. когó-л. зá руку دست کسی را گرفتن dæst-e kæs-i-ra gereftæn; б. с собóю همراه بردن hæmrah bordæn; ерó стрáх не берёт ترسش نمیگیرد tærs-æʃ næmigiræd; ~ся за ч.-л. مشغول چیزی شدن mæʃqul-e ʧiz-i ʃ.,

бре́м||я بار bat; ✧ разреше́ние от ~ени وضع حمل væz'-e hæml.

бре́нность *уст.* بی ثباتی bi sæbati.

бре́нный بی ثبات bi sæbat.

брешь رخنه ræxnæ, شکاف ʃekaf.

бригáд||а 1. *воен.* تیپ tip; отде́льная б. تیپ مستقل tip-e mostæqell; артиллери́йская б. تیپ توپخانه tip-e tup-xanæ; кома́ндующий ~ой فرمانده تیپ færmandeh-e tip; سرتیپ særtip; 2. بریگاد brigad; уда́рная б. بریگاد مقدم brigad-e moqæddæm.

бригади́р رئیس بریگاد ræ'is-e brigad.

бриллиа́нт برلیان brelian, الماس ælmas.

брита́нец بریطانی britani.

Брита́ния بریطانی britani.

брита́нский *см.* британец.

бри́тва تیغ tiq; безопа́сная б. تیغ خود تراش tiq-e xod-tæraʃ.

бри́тый تراشیده (صورت) (suræt-e) tæraʃidæ.

бри́ть تراشیدن tæraʃidæn; б. бо́роду ریش تراشیدن riʃ tæraʃidæn; ~ся تراشیدن tæraʃidæn, صورت خود را تراشیدن suræt-e xod-ra tæraʃidæn.

бритьё تراشیدن tæraʃidæn(-e).

дæst be kar-i zædæn; ~ся за ору́жие دست باسلحه بردن dæst be æslæhæ bordæn; ~ся за рабо́ту شروع بکار کردن ʃoru' be kar kærdæn, مشغول کار شدن mæʃqul-e kar ʃ.; отку́да всё э́то **берётся** این همه از کجا پیدا میشود in hæmæ æz kodʒa pejda miʃævæd; по́шлина **берётся** с ве́су حقوق از وزن گرفته میشود hoquq æz væzn gereftæ miʃævæd.

бра́унинг هفت تیر hæfttir, برونینك (*англ.* brouning).

бра́чный نکاحی nekahi.

бревно́ تیرچوب tir-e ʧub.

бред هذیان hæzjan.

бре́дить هذیان گفتن hæzjan goftæn.

бре́дни مزخرفات mozæxræfat.

бредово́й هذیانی hæzjani.

бре́зг(ов)ать (чем-л.) (ازچیزی) احتیاط کردن ehtijat k., مشمئز شدن moʃmæ'ez ʃ., (چیزی را) مکروه داشتن (ʧiz-i-ra) mækruh daʃtæn.

брезгли́вость کراهت kærahæt, تنفر tænæffor.

брезгли́вый نفور næfur.

брезе́нт برزنت (*русск.* брезе́нт), کرباس قیر اندود kærbas-e qir-ændud.

брело́к آویزه avizæ.

брови ابرو æbru; **хмурить ~и** ابرو بهم کشیدن æbru be hæm kæʃidæn; **поднять ~и** ابرو بالا کشیدن æbru bala kæʃidæn.

брод گدار godar, گذر آب gozær-e ab.

бродить 1. راه رفتن rah ræftæn (*пешком*); **2.** *хим.* ترش شدن torʃ ʃ., جوش (غلیان) زدن dʒuʃ (qælæjan) zædæn.

бродя́га ول گرد vel-gærd.

бродя́жничать ول گردی کردن vel-gærdi k.

бродя́жничество ول گردی vel-gærdi.

броже́ние 1. *хим.* جوش dʒuʃ, تخمیر tæxmir, غلیان qælæjan; **2.** جنبش dʒombeʃ (*движе́ние*).

бром *хим.* بروم (*фр.* brome).

бро́мистый برومیك (*фр.* bromique).

броневи́к اتومبیل زره پوش otumobili-e zereh-puʃ.

бронево́й: б. автомоби́ль *см.* броневик.

бронено́сец جهاز زره پوش dʒehaz-e zereh-puʃ.

бронепо́езд قطار زره پوش qetar-e zereh-puʃ.

бро́нза مفرغ mæfræq, برنز (*фр.* bronze).

бронзи́ровать برنگ مفرغ در آوردن be ræng-e mæfræq dær aværdæn.

бро́нзов||ый مفرغی mæfræqi, برنزی beronzi; **~ого цве́та** برنگ مفرغ be ræng-e mæfræq.

брониро́ванн||ый زره پوش ze-reh-puʃ; **~ое ме́сто** محلی که از پیش اشغال (خریده یا اجاره) شده؛ مثلا جا در تیاتر ویا محل در قطار راه آهن mæhælli ke æz piʃ eʃqal (xæridæ ja edʒaræ) ʃodæ; mæsælæn dʒa dær tijatr væ ja mæhæll dær qætar-e rah-e ahæn.

брони́ровать اختصاص دادن extesas dadæn.

бронх *анат.* برنش (*фр.* bronche); قصبة الریه qæsæbæt-or-rijæ.

бронхи́т *мед.* ذات القصبات zat-ol-qæsæbat, نزلهٔ قصبهٔ ریه næzlæ-je qæsæbæ-je rijæ, برونشیت (*фр.* bronchite).

бро́ня زره zereh.

броса́ть 1. انداختن ændaxtæn, پرت کردن pært k., پرتاب کردن pærtab k. (*кида́ть*); **б.** игра́льные ко́сти طاس انداختن tas ændaxtæn; **б.** ка́мнем в окно́ سنگ به پنجره پرتاب کردن sæng be pændʒæræ pærtab k.; **б.** я́корь

لنگر انداختن længær ændaxtæn; б. взгляд *фиг.* نظر افکندن næzær æfkændæn; б. тень سایه sajæ ændaxtæn; б. си́лы на что-л. *фиг.* قوارا تمرکز دادن (برای چیزی) qova-ra tæmærkoz dadæn (bæraje ʧiz-i); б. обвине́ние *фиг.* متهم کردن mottæhæm k. 2. ترك کردن tærk k., ول کردن vel k. (*оставля́ть*); б курить ترك سیگار کردن tærk-e sigar k. б. недоде́ланным نا تمام گذاشتن na tæmam gozaʃtæn; б. рабо́ту دست از کار کشیدن dæst æz kar kæʃidæn; б. ору́жие *фиг.* تسلیم شدن tæslim ʃ.

брос||а́ться 1. حمله کردن hæmlæ k. (*нападать*); 2. خودرا انداختن xod-ra ændaxtæn, خود را پرت کردن xod-ra pært k.; (*кидать-ся*); б. из окна́ خود را از پنجره انداختن (پرت کردن) xod-ra æz pændʒæræ ændaxtæn (pært k.); б. в во́ду خود را در آب انداختن xod-ra dær ab ændaxtæn; б. в сто́рону رم کردن ræm k. (*о ло́шади*); ◇ б. в глаза́ بچشم خوردن be ʧæʃm xordæn, چشم را زدن ʧæʃm-ra zædæn; э́то ~а́ется в глаза́ این بچشم میخورد in be ʧæʃm mixoræd, این چشم را میزند in ʧæʃm-ra mizænæd; این بنظر میاید in be næzær miajæd.

бро́сить *см.* бросать.

бро́ситься *см.* бросаться; он бро́сился на меня́ с ножо́м او با کارد بمن حمله کرد u ba kard be mæn hæmlæ kærd.

бро́совый: б. э́кспорт *см.* демпинг.

бро́сьте ولش کنید vel-æʃ konid (*оставьте его́ в поко́е*).

броширова́ние *тип.* ته دوزی کتاب tæh-duzi-je ketab.

броширова́ть (кни́гу) (کتاب را) (ketab-ra) tæh-duzi k. ته دوزی کردن

броширо́вка *см.* броширование.

брошь گل سینه gol-e sinæ.

брошю́ра جزوه dʒozvæ, رساله resalæ.

брус میله milæ.

бруско́в||ый: ~ое желе́зо میله آهن milæ-je ahæn.

брусо́к میله milæ; б. для то́чки سنگ تیغ تیز کنی sæng-e tiq tiz-koni.

бру́ствер *воен.* سنگر sængær.

бру́тто *комм.* وزن باظرف væzn-e ba zærf, وزن غیر خالص væzn-e qejr-e xales.

бры́згать پاشیدن paʃidæn; ترشح کردن tæræʃʃoh k.; б. гря́зью گل

پراندن gel pærandæn; **б.** духáми عطر پاشیدن ætr paʃidæn.

бры́зги ترشحات tæræʃʃohat.

бры́зну||ть *см.* брызгать; кровь ~ла у негó и́з носу خون‌ازدماغش سرازیر شد xun æz dæmaq-æʃ særazir ʃod.

брыка́ться انداختن (لگد) جفتك dʒoftæk (lægæd) ændaxtæn, لگد زدن lægæd zædæn.

бры́нза پنیر pænir.

брюзга́ غرغرو qorqoru.

брюзгли́вый ترش رو torʃ-ru, غرغرو qorqoru.

брюзжа́ние غرغر qorqor.

брюзжа́ть غرغر کردن qorqor k.

брю́ква کلم قمری kælæm-e qomri.

брю́ки شلوار ʃælvar; نیم شلواری nim-ʃælvari (*коро́ткие, до коле́н*)

брю́нет(ка) سیاه چرده sijah-ʧærdæ.

Брю́ссель *гор.* بروکسیل bruksil.

брю́хо شکم ʃekæm.

брюши́||на *анат.* صفاق sofaq, غشاء شکم qeʃa-je ʃekæm; воспале́ние ~ы *мед.* ورم صفاق væræm-e sofaq.

брюши́нный صفاقی sofaqi.

брюшно́й بطنی bætni; **б.** тиф *мед.* حصبه hæsbæ.

бряца́ть (تلق تلق) جق جق dʒeq-dʒeq (tælæq-tælæq) k.

бу́бен داریه darijæ, دایره dajeræ; бить в б. زدن داریه darijæ zædæn.

бубе́нчик زنگوله zængulæ.

бубно́вый: б. туз *карт.* تك خال تك خشتی tæk xal-e xeʃti.

бу́бны خال خشتی xal-e xeʃti.

бубо́н *мед.* خیارك xijaræk.

бубо́нн||ый: ~ая чума́ *мед.* طاعون خیارکی ta'un-e xijaræki.

буго́р تپه tæpæ.

бугор||о́к 1. *бот.* گره gereh; 2. *анат.* بر آمدگی bær amædægi, دگمه dogmæ; туберкулёзные ~ки *мед.* بثورات سلی bosurat-e selli.

бугорча́тка *мед.* سل sel.

бугри́стый تپه دار tæpæ-dar, پست وبلند pæst-o-bolænd.

Будапе́шт *гор.* بوداپست buda-pest.

бу́дда بودا buda.

буддизм مذهب بودائی mæz-hæb-e budai.

буддийский بودائی budai.

буддист بودائی budai.

будильник ساعت شماطه sa'æt-e ʃæmmatæ.

будить بیدار کردن bidar k.

бу́дка: карау́льная **б.** چای

قراول dʒa-je qæravol, اطاق قراول otaq-e qæravol; сторожева́я б. *ж.-д.* برج دیده بان bordʒ-e didæban.

бу́дни ایام کار æjjam-e kar.

бу́дничный عادی adi, معمولی mæ'muli (*обы́денный, обыкнове́нный*); б. день روز کار ruz-e kar.

бу́дто مثل اینکه mesl-e in ke..., گویا guja.

бу́дущ||ий آتی ati, آینده ajændæ; ~ее آینده ajændæ, آتیه atijæ, بعدی bæ'di; ~ее вре́мя *грам.* زمان آینده zæman-e ajændæ, مستقبل mostæqbæl; б. год, в ~ем году́ سال آینده sal-e ajændæ; на ~ей неде́ле هفتهٔ آینده hæftæ-je ajændæ, هفتهٔ آتیه hæftæ-je atijæ; в ~ем در آتیه dær atijæ; в недалёком ~ем در آتیهٔ نزدیك dær atijæ-je næzdik.

бу́дущность آتیه atijæ.

бу́йвол *зоол.* گاومیش gav-miʃ.

бу́йность تندی tondi, شروری ʃæruri.

бу́йный تند tond, شدید ʃædid; б. ве́тер باد شدید bad-e ʃædid.

бу́йство طغیان toqjan.

бу́йствовать طغیان کردن toqjan k.

бук *бот.* چکر tʃeker, راش raʃ.

бука́шка حشره hæʃæræ.

бу́кв||а حرف hærf (*мн.* حروف horuf); загла́вные ~ы حروف درشت horuf-e doroʃt.

буква́льно کلمه بکلمه kælemæ be kælemæ, تحت اللفظی tæht-ol-læfzi.

буква́льный تحت اللفظی tæht-ol-læfzi; б. смысл معنی تحت اللفظی mæ'ni-je tæht-ol-læfzi, معنی لغوی mæ'ni-je loqævi, معنی حقیقی mæ'ni-je hæqiqi; б. перево́д ترجمهٔ تحت اللفظی tærdʒomæ-je tæht-ol-læfzi.

буква́рь کتاب الفبا ketab-e ælef-ba.

буке́т دستهٔ گل dæstæ-je gol.

букини́ст کتاب کهنه فروش ketab-e kohnæ-foruʃ.

буксир *см.* буксирный пароход.

буксирный: б. парохо́д کشتی یدك کش kæʃti-je jædæk-kæʃ.

буксирова́ть با مهار (کشتی را) کشیدن (kæʃti-ra) ba mæhar kæʃidæn, یدك کشیدن jædæk kæʃidæn (*парохо́д*).

булава́ چماق tʃomaq, گرز gorz.

була́вк||а سنجاق sændʒaq; англи́йская б. سنجاق انگلیسی sændʒaq-e englisi, سنجاق قفلی sændʒaq-e qofli; зака́лывать ~ой سنجاق زدن sændʒaq zædæn, سنجاق کردن sændʒaq k.

бу́лка نان كوچك سفيد nan-e kuʧek-e sæfid.

бу́лочная دكان نانوائى dokkan-e nanvai.

бу́лочник نانوا nanva, نان فروش nan-foruʃ.

бульва́р خيابان xijabān, بلوار (*фр.* boulevard).

бульва́рный *фиг.* بازارى bazari.

бульо́н آب گوشت ab-guʃt (*мясно́й*); آب جوجه ab-e ʤuʤæ (*куриный*).

бума́г||а 1. كاغذ kaqæz; ва́тманская б. كاغذ واتمان kaqæz-e vatman; лино́ванная б. كاغذ خط دار kaqæz-e xætt-dar; б. в кле́тку كاغذ خانه دار kaqæz-e xanæ-dar; обёрточная б. كاغذ لفاف kaqæz-e læffaf; папиро́сная б. كاغذ سيگار kaqæz-e sigar; пи́счая б. كاغذ تحرير kaqæz-e tæhrir; промока́тельная б. كاغذ مركب خشك كن kaqæz-e morækkæb xoʃk-kon; стекля́нная б. كاغذ صيقل kaqæz-e sejqæl; изложи́ть на ~е روى كاغذ آوردن ru-je kaqæz aværdæn; 2. (*докуме́нт*): официа́льная б. مراسلهٔ رسمى moraselæ-je ræsmi; деловы́е ~и نوشتجات neveʃtæʤat; проце́нтные ~и اوراق ربح آور ouraq-e rebh-avær; це́нные ~и اوراق بها دار ouraq-e bæha-dar; اوراق قيمتى ouraq-e qejmæti; 3. نخ næx (*материа́л ткани*); хлопча́тая б. پنبه pæmbæ.

бумагопрядиль||ный: ~ая маши́на ماشين نخ ريسى maʃin-e næx-risi; ~ая фа́брика كار خانه نخ ريسى kar-xanæ-je næx-risi.

бума́жка تكهٔ كاغذ tekæ-je kaqæz.

бума́жник كيف بغلى kif-e bæqæli.

бума́жн||ый 1. كاغذى kaqæzi (*писчебума́жный*); ~ые де́ньги پول كاغذى pul-e kaqæzi; ~ые изде́лия مصنوعات كاغذى mæsnu'at-e kaqæzi; ~ая фа́брика كار خانهٔ كاغذ سازى kar-xanæ-je kaqæz-sazi; б. змей باد بادك bad-badæk; 2. پنبه‌اى pæmbæ-i, نخى næxi (*хлопчатобума́жный*); ~ая пря́жа نخ پنبه næx-e pæmbæ; ~ые тка́ни منسوجات پنبه اى mænsuʤat-e pæmbæi, منسوجات نخى mænsuʤat-e næxi.

бумазе́я پارچه كلكى parʧæ-je kolki, پارچهٔ كركى parʧæ-je korki.

бунт I. شورش ʃureʃ; اغتشاش eqteʃaʃ.

бунт II. عدل ædl, لنگه læŋgæ, بار bar (*това́ра*).

бунтова́ть ياغى شدن jaqi ʃ.

бунтовщи́к شورشی ʃureʃi, یاغی jaqi.

бунчу́к توغ touq.

бура́ *хим.* بوره buræ.

бура́в *тех.* مته mætæ.

бура́вить سوراخ کردن sʉrax k.

бура́н کولاك kulak.

бурдю́к خیك xik.

буре́ние حفر hæfr.

буржуази́я بورژوازی burʒuazi; ме́лкая б. بورژوازی خرده burʒuazi-je xordæ.

буржуа́зн||ый بورژوازی burʒuazi; ~ая идеоло́гия ایدئولوژی بورژوازی ideuluʒi-je burʒuazi.

бури́льщик حفار hæffar, کان کن kan-kæn.

бури́ть حفر کردن hæfr k., کندن kændæn; б. коло́дец چاه حفر کردن (کندن) ʧah hæfr k. (kændæn).

бурли́ть غل‌غل کردن qolqol k.

бу́рный طوفانی tufani, تند و تیز tond-o-tiz, پر سر و صدا por sær-o-sæda, شورانگیز ʃur-ængiz; شدید ʃædid.

буров||о́й: нефтяна́я ~а́я сква́жина چاه نفط ʧah-e næft.

бурча́ние غر غر qor-qor; б. в желу́дке غرغر شکم qor-qor-e ʃekæm, صدای شکم sæda-je ʃekæm.

бурча́ть غر غر کردن qor-qor k.

бу́рый خرمائی xormai.

бурья́н علف هرز ælæf-e hærz.

бу́ря طوفان tufan; сне́жная б. کولاك برف kulak-e bærf.

Буря́то-монго́льская АССР جمهوری شوروی سوسیالیستی خود مختار مغول وبوریات dʒom-huri-je ʃourævi-je susjalisti-je xod-moxtar-e moqul-o-burjat.

бу́синка دانه danæ, دانهٔ مروارید بدل danæ-je morvarid-e bædæl.

бу́сы مروارید بدل morvarid-e bædæl.

бутербро́д ساندویچ (*англ.* sandwich).

буто́н غنچه qonʧæ.

буты́лка بطری botri, شیشه ʃiʃæ; б. вина́ بطری شراب botri-je ʃærab.

бу́фер *ж.-д.* سد ضرب خور sædd-e zærb-xor, حائل ha'el.

бу́ферн||ый: ~ое госуда́рство ممالکت پوشالی mæmlækæt-e puʃali.

буфе́т 1. قفسهٔ جای ظروف qæfæsæ-je dʒa-je zoruf (*шкаф для посу́ды*); 2. بوفه bufæ (*фр.* buffet).

буфе́тная شربت خانه ʃærbæt-xanæ.

буфе́тчи||к, ~ца شربت دار ʃærbæt-dar.

Бухара́ *гор.* بخارا boxara.

Бухарéст *гор.* بخارست boxarest, بکارست bokarest.

бухáрец اهل بخارا æhl-e boxara, بخارائی boxarai.

бухáрский بخارائی boxarai.

бухгáлтер دفتردار dæftær-dar.

бухгалтéрия دفتر داری dæftær-dari; **двойнáя б.** دفتر داری مترادف dæftær-dari-je motæradef.

бухгáлтерск||ий دفتری dæftæri, محاسباتی mohasebati; **~ая книгá** دفтр dæftær (*мн.* دفاتر dæfater).

бýхта خلیج کوچك xælidʒ-e kutʃek.

бушевáть طوفانی بودن tufani b., متلاطم شدن motælatem ʃ. (*о мóре*).

Бушúр *см.* Бендер-Бушир.

Буэ́нос-Айрес *гор.* بوئنوس آیرس buenos-ajres.

буя́нить عربده کشیدن ærbædæ kæʃidæn.

бы (*сокр.* б) *выражáется посрéдством прошéдшего совершéнного и прошéдшего несовершéнного врéмени*; если бы я там был, я бы э́того не сдéлал اگر من آنجا بودم ægær mæn andʒa budæm in-ra næmikærdæm; он написáл бы, éсли бы он мог اگر او توانست مینوشت ægær u tævanest mineveʃt; éсли бы я был на вáшем мéсте اگر من بجای شما بودم ægær mæn be dʒa-je ʃoma budæm; если б я мог э́то сдéлать کاش میتوانستم این کار را بکنم kaʃ mitævanestæm in kar-ra bekonæm; где бы вы ни́ были هر جائی که باشید hær dʒa-i ke baʃid.

бывáло سابقا sabeqæn (*рáньше*); э́то б. не раз این مکرر اتفاق افتاده است in mokærrær ettefaq oftadæ-æst.

бывáлый: б. человéк آدم دنیا دیده adæm-e donja didæ, سرد و گرم چشیده særd-o-gærm tʃæʃidæ, با تجربه ba tædʒrobæ.

бывá||ть *см.* быть; بودن budæn, رفتن ræftæn; **б.** друг у дрýга رفت و آمد کردن ræft-o-amæd k., معاشرت کردن mo'aʃeræt k.; **1.** (*происходúть, случáться*): э́тому не б. هرگز نخواهد شد in hærgez næxahæd ʃod, این شدنی نیست in ʃodæni nist; э́того никогдá не ~ло این هیچ اتفاق نیافتاده است in hitʃ ettefaq næioftadæ-æst; ~ло پیشتر piʃtær, پیش از این piʃ æz in; заседáния ~ют два рáза в недéлю جلسه هفته ای دو دفعه تشکیل میشود dʒælsæ hæftæ-i do dæf'æ tæʃkil miʃævæd; э́то ~ет این اتفاق میافتد in ettefaq mioftæd; **2.** (*находúться, по-*

сещáть): по утрáм я всегдá ~ю дóма صبح ها من همیشه منزل هستم sobhha mæn hæmiʃæ mænzel hæstæm; я никогдá там не ~ю من هیچ وقت آنجا نمیروم mæn hitʃ væqt andʒa næmiræværn; я ещё здесь никогдá не ~л هیچ وقت اینجا نبوده ام hitʃ væqt indʒa næbudæ-æm; ✧ как ни в чём не ~ло مثل اینکه چیزی نشده بود mesl-e in ke tʃiz-i næʃodæ bud.

бы́вший سابق sabeq; **б.** дирéктор бáнка رئیس سابق بانك ræ'is-e sabeq-e bank.

бык 1. *зоол.* گاونر gav-e nær; 2. *арх.* پایهٔ پل pajæ-je pol.

былóе گذشته gozæʃtæ.

былóй *см.* былое.

быль واقعه vaqe'æ (*мн.* واقعات vaqe'at, وقایع væqaje').

бы́стр||о 1. تند tond (*о движéнии*); **б.** иттú, éхать تند رفتن tond ræftæn; вы óчень **б.** говорúте شما خیلی تند حرف میزنید ʃoma xejli tond hærf mizænid; идú ~éе تندتر برو tondtær berou; 2. فوری fouri, زود zud (*о врéмени*); очéнь **б.** خیلی زود xejli zud; возвращáйтесь ~éе زودتر بر گردید zudtær bær gærdid; он **б.** ответúл اوفوری جواب داد u fouri dʒævab dad.

быстродéйствующий سریع الاثر særi'-ol-æsær.

быстрот||á سرعت sor'æt; с большóй ~óй بسرعت زیاد be sor'æt-e zijad; с ~óй мóлнии بسرعت برق be sor'æt-e bærq.

быстрохóдный سریع السیر særi'-os-sejr.

бы́стрый 1. سریع særi', تند tond (*о движéнии*); 2. فوری fouri (*о врéмени*).

быт زیست zist, طرز زندگانی tærz-e zendægani.

бы́тность اقامت eqamæt.

бытов||óй: ~ы́е услóвия وضعیت زندگانی væz'ijæt-e zendægani.

быть بودن budæn; 1. (*существовáть, имéться*); у менá́ есть ребёнок من بچه دارم mæn bætʃtʃæ daræm; 2. (*находúться, приходúть*): **б.** в отсýтствии غایب بودن qajeb b.; **б.** в состоя́нии توانستن tævanestæn, قادر بودن qader b., در قدرت بودن dær qodræt b.; **б.** в кýрсе чегó-л. درجریان چیزی بودن dær dʒæræjan-e tʃiz-i b.; я был у вас منزل شما بودم mænzel-e ʃoma budæm; я бýду у вас зáвтра من فردا منزل شما میایم mæn færda mænzel-e ʃoma miajæm; 3. (*происходúть, случáться*): зáв-

тра бу́дет дождь فردا باران خواهد آمد færda baran xahæd amæd; бу́дь что бу́дет هر چه بادا باد hær tʃe bada bad; 4. (*поступать*): как б.? چه باید کرد tʃe bajæd kærd; как же мне б.? پس چه کنم pæs tʃe konæm; 5. (*при образова́нии сло́жных фо́рм страда́тельного зало́га*): б. впо́ру اندازه بودن ændazæ b.; боти́нки бу́дут ему́ не впо́ру کفش اندازهٔ پای او نخواهد بود kæfʃ ændazæ-je pa-je u næxahæd bud; б. вы́нужденным مجبور بودن mædʒbur b.; б. действи́тельным معتبر بودن mo'tæbær b.; б. знако́мым (с кем-л.) آشنا بودن (با کسی) aʃna b.; (с предме́том) اطلاع داشتن (از) ettela' daʃtæn; б. обя́занным (кому́-л.) مقروض بودن (بکسی) mæqruz b.; б. свиде́телем شاهد بودن ʃahed b.; ◇ бу́дет! (доста́точно!) بس است, کافی است bæs-æst, kafi-st; мо́жет б. شاید ʃajæd; бу́дет тебе́ за э́то به مجازات خود میرسی be modʒazat-e xod miræsi, پایشرا میخوری pajeʃ-ra mixori; бу́дьте (так) до́бры... لطفا lotfæn; я чу́ть было не упа́л نزدیك بود بیافتم næzdik bud bioftæm.

бюва́р بوار (*фр.* buvard).

бюва́рн|ый: ~ая бума́га کاغذ kaqæz-e moræk-kæb xoʃk-kon. مرکب خشك کن

бюдже́т بودجه buddʒæ (*фр.* budget); госуда́рственный б. بودجهٔ مملکتی buddʒæ-je mæmlækæti; ме́стный б. بودجهٔ محلی buddʒæ-je mæhælli; предусма́тривать в ~е dær buddʒæ piʃ bini k.; در بودجه منظور کردن dær buddʒæ mænzur k.; составля́ть б. بود جه را تهیه کردن buddʒæ-ra tæhijæ k.

бюдже́тный ای بودجه buddʒæi.

бюллете́нь بولتن (*фр.* bulletin); 1. تعرفه tæ'refæ (*избира́тельный*); 2. ابلاغیه eblaqijæ (*коммюнике́*); 3. *см.* лист больничный; 4. مجله mædʒællæ (*мн.* مجلات mædʒællat) (*журна́л*).

бюро́ 1. میز تحریر miz-e tæhrir (*пи́сьменный стол*); 2. دفتر dæftær (*мн.* دفاتر dæfater) (*конто́ра*); спра́вочное б. دفتر اطلاعات dæftær-ettela'at.

бюрократ بوروکرات (*фр.* bureaucrate).

бюрократи́зм بوروکراسی (*фр.* bureaucratie).

бюрократи́ческий بوروکراتی burokrati (*фр.* bureaucratique).

бюрократи́я *см.* бюрократизм.

бюст بالاتنه bala-tænæ; مجسمه ذيم تنه modʒæssæmæ-je nim-tænæ (*скульпту́ра и пр.*).

бюстга́льтер پستان بند pestan-bænd.

бязь (*ткань*) بز bæzz.

В

в 1. در dær; в го́роде در شهر dær ʃæhr; в Евро́пе در اروپا dær orupa; в 1930 году́ در سنهٔ (سال) ۱۹۳۰ dær sænæ-je (sal-e) hæzar-o-nohsæd-o-si; в ма́рте درماه مارس dær mah-e mars; в темноте́ در تاریکی dær tariki; в мо́лодости در جوانی dær dʒævani; 2. تو tu, توی tu-je; в автомоби́ле توی اتومبیل tu-je otumobil; в ко́мнате در (توی) اطاق dær (tu-je) otaq; загляну́ть в ко́мнату توی اطاق نگاه کردن tu-je otaq negah k.; бро́сить письмо́ в ого́нь کاغذ را توی آتش انداختن kaqæz-ra tu-je atæʃ ændaxtæn; 3. با ba; в бе́лом пла́тье با لباس سفید ba lebas-e sæfid; в ста́рой ша́пке با کلاه کهنه ba kolah-e kohnæ; 4. به be; в Москву́ بمسکو be mæskou; ве́сом в 1 то́нну بوزن یك تن be væzn-e jæk ton; в честь его́ با فتخار او be eftexar-e u; сло́во в сло́во کلمه به کلمه kælemæ be kælemæ; 5. لای la-je; письмо́ в кни́ге کاغذ لای کتاب است kaqæz la-je ketab æst; 6. درظرف dær zærf(-e), درعرض dær ærz(-e); в четы́ре дня در ظرف (عرض) چهار روز dær zærf-e (ærz-e) ʧæhar ruz; 7. در بین dær bejn(-e); в доро́ге در بین راه dær bejn-e rah; в разгово́ре در بین گفتگو dær bejn-e goftogu; 8.: в понеде́льник روز دوشنبه ruz-e doʃæmbæ; за́втра в 2 часа́ فردا ساعت دو færda sa'-æt-e do; 9.: в том числе́ и он ومنجمله او væ mendʒomlæ u; 10.: в тре́тьих ثالثا salesæn; *в живо́й перси́дской ре́чи предло́ги* در dær *и* به be *ча́сто опуска́ются, напр.*: он пое́хал в го́род رفت شهر ʃæhr ræft; я был в саду́ باغ بودم baq budæm; его́ нет в Тегера́не او طهران نیست u tehran nist.

Вавило́н بابل babel.

ваго́н واگون vagun; това́рный в. واگون باری vagun-e bari; пассажи́рский в. واگون مسافری vagun-e mosaferi; трамва́йный в. واگون ترامواى vagun-e teramvaj; в.-платфо́рма واگون رو باز vagun-e ru-baz.

вагоне́тка گاری بار کش راه

آهن gari-je bar-kæʃ-e rah-e a'ıæn; واگونت vagunet.

вагóнный واگونی vaguni.

вагоновожáтый رانندهٔ واگون ranændæ-je vagun.

вагоностроéние واگون سازی vagun-sazi.

вагоностройтельный: в. завóд کارخانهٔ واگون سازی kar-xanæ-je vagun-sazi.

вáжничанье افاده efadæ.

вáжничать افاده کردن efadæ k., ز دادن poz dadæn.

вáжно مهم است mohemm-æst; э́то óчень в. این خیلی مهم است in xejli mohemm-æst, این خیلی اهمیت دارد in xejli æhæmmijæt daræd; не в. اهمیت ندارد æhæmmijæt nædaræd, عیب ندارد ejb nædaræd.

вáжность 1. اهمیت æhæmmijæt; придавáть в. (чемý-л.) (بچیزی) اهمیت دادن æhæmmijæt dadæn; э́ка в.! چه اهمیت دارد tʃe æhæmmijæt daræd; 2. تکبر tækæbbor (*высокомéрие*).

вáжн||ый 1. مهم mohemm, عمده omdæ; ~ое дéло مهم (امر) کار kar-e (æmr-e) mohemm; сáмое ~ое заключáется и́менно в э́том عمده اش در همین است omdæ-æʃ dær hæmin-æst; **2.** متکبر motækæbber (*высокомéрный*).

вáза ظرف zærf (*мн.* ظروف zoruf), گلدان goldan; ظرف شیرینی zærf-e ʃirini, شیرینی خوری ʃirini xori (*для конфéт, печéнья*); **в.** для фрýктов میوه خوری mivæ-xori.

вазелúн *фарм.* وازلین vazelin.

вакáнсия محل خالی mæhæll-e xali.

вакáнтный خالی xali.

вакáции ایام تعطیل æjjam-e tæ'til.

вáкс||а واکس vaks; чúстить ~ой واکس زدن vaks zædæn.

вакýф (*имýщество, зáвещанное религúóзной óбщине на дела́ благотвори́тельности*) وقف væqf (*мн.* اوقاف ouqaf).

вакýфный موقوفی mouqufi.

вакцúна *мед.* واکسین (*фр.* vaccin), مایهٔ آبله majæ-je abelæ.

вакцинáция *мед.* تلقیح tælqih, آبله کوبی abelæ-kubi; واکسیناسیون (*фр.* vaccination).

вал I. *тех.* غلطک qæltæk, محور mehvær.

вал II. خاک ریز xak-riz (*земляно́й*).

вал III. موج moudʒ (*мн.* امواج æmvadʒ) (*волна́*).

вала́ндаться 1. پرسه زدن pærsæ zædæn (*болта́ться*); وقت را بیخود تلف کردن væqt-ra bi-xod tælæf k. (*трать время*).

валёк چوگان tʃougan.

ва́лены||й نمدی næmædi; ~е сапоги́ چکمهٔ نمدی tʃækmæ-je næmædi.

валериа́на *бот.* سنبل جبلی sombol-e dʒæbæli.

валерья́новый: в. экстра́кт *фарм.* عصارهٔ ولاریان esaræ-je vælarjan.

вале́т *карт.* سرباز særbaz.

ва́лик 1. متکاء mottæka (*дивана*); 2. *тех.* محور کوچك mehvær-e kutʃek, غلطك qæltæk; *тип.* نورد næværd.

вали́ть افکندن æfkændæn; زمین انداختن zæmin ændaxtæn; в. дере́вья درخت افکندن deræxt æfkændæn; в. в ку́чу توده کردن tudæ k., روی هم جمع کردن ru-je-hæm dʒæm' k.; в. ва́лом ازدحام کردن ezdeham k. (*толпи́ться*); снег **вали́т** برف شدید میاید bærf-e ʃædid miajæd; ~ся افتادن oftadæn, ریختن rixtæn.

ва́лка 1. افکندن اشجار æfkændæn-e æʃdʒar, قطع اشجار qæt'-e æʃdʒar (*ле́са*); 2. نمد مالی næmæd-mali (*су́кна*).

валов||о́й غیر خالص qejr-e xales; в. вес وزن غیر خالص væzn-e qejr-e xales; в. дохо́д عایدات غیر خالص ajedat-e qejr-e xales; ~а́я при́быль منافع غیر خالص mænafe'-e qejr-e xales.

вальс والس vals.

валю́т||а اسعار æs'ar, والیوت valjut; иностра́нная в. پول خارجه pul-e xaredʒæ, اسعار خارجه æs'ar-e xaredʒæ; в иностра́нной ~е بپول خارجه be pul-e xaredʒæ; в кра́новой ~е بپول قران be pul-e qran.

валю́тный اسعاری æs'ari.

валю́тщик نمد مال næmædmal.

валя́льня دکان نمد مالی dokkan-e næmæd-mali.

валя́ть 1. انداختن ændaxtæn; 2. نمد مالی کردن næmæd-mali k. (*сукно́*); 3. خمیر کردن xæmir k. (*тесто*); 4. سر هم بندی کردن sær-hæm-bændi k. (*де́лать ко́е-как*); ✧ в. дурака́ مسخرگی کردن mæsxærægi k.

вампи́р *миф.* غول qul.

Ван *гор. оз.* وان van.

ванили́н وانیلین vanilin.

вани́ль وانیل vanil.

ва́нн||а حمام hæmmam; со́лнеч-

ная в. آفتاب حمام hæmmam-e aftab; брáть ~у رفتن حمام hæmmam ræftæn; استحمام کردن estehmam k.; морскúе ~ы دریا ئی حمام hæmmam-e dærja-i; ножнáя в. پاشویه paʃujæ.

вáнная: в. кóмната اطاق حمام otaq-e hæmmam.

вáнночка طشتك tæʃtæk.

вáрвар 1. وحشی væhʃi; 2. بی رحم bi ræhm (*жестóкий*).

вáрварский وحشی væhʃi, وحشیانه væhʃijanæ.

вáрварство 1. وحشیگری væhʃigæri, بر بریت bærbærijæt; 2. بی رحمی bi ræhmi (*жестóкость*).

вáрево جوشانده dʒuʃandæ.

вáрежки دستکش یك انگشت dæst-kæʃ-e jæk ængoʃt.

варёный پخته poxtæ.

варéнье مربا moræbba; в. из вúшен مربای آلوبالو moræbba-je alubalu.

варúровать تغییر دادن tæqjir dadæn.

варúть 1. پختن poxtæn (*núщу*); в. варéнье مربا تهیه کردن moræbba tæhijæ k.; 2. جوشاندن dʒuʃandæn, آب پز کردن ab-pæz k. (*в водé*); 3. هضم کردن hæzm kærdæn (*о желýдке*); ~ся پخته شدن poxtæ ʃodæn, جوشیدن dʒuʃidæn.

вáрка پزش pæzeʃ, پخت poxt; в. варéнья مربا تهیهٔ tæhijæ-je moræbba; в. пúва آب جو سازی ab-e dʒou-sazi.

ВАРНИТСО (Всесоюзная ассоциáция рабóтников наýки и тéхники, активных учáстников социалистúческого строúтельства СССР) جمعیت کارکنان علمی و فنی کل اتحاد شوروی که در ساختمان سوسیالیزم شرکت جدی می نمایند dʒæm'ijæt-e kar-konan-e elmi væ fenni-je koll-e ettehad-e ʃourævi ke dær saxteman-e susjalizm ʃerkæt-e dʒeddi minæmajænd.

Варшáва *гор.* ورشو værʃou.

василёк *бот.* گل دگمه gol-e dogmæ.

вáт||а پنبه pæmbæ; на ~е با پنبه ba pæmbæ.

ватерклозéт مستراح mostæ-rah, مبال mæbal, جائی dʒai, آبدست خانه ab-dæst-xanæ.

ватерлúния خط بار گیری کشتی xætt-e bar-giri-je kæʃti.

ватерпáс آلت طراز alæt-e teraz, طراز teraz.

вáтн||ый پنبه ای pæmbæi; ~ое

одея́ло پتوی پنبه ای pætu-je pæmbæi.

ватт *эл.* وات vat.

ватт-час وات ساعت vat-sa'æt.

ваш شما (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*); э́то ~а обя́занность این وظیفه شما است in væzifæ-je ʃoma-st; э́то не в ~их интере́сах صلاح شما در این نیست sælah-e ʃoma dær in nist.

Вашингто́н *гор.* واشنگتن vaʃengton.

вая́ние حجاری hædʒdʒari, مجسمه سازی modʒæssæmæ-sazi, مجسمه ریزی modʒæssæmæ-rizi.

ваятель مجسمه ساز modʒæssæmæ-saz.

ваять مجسمه ساختن modʒæssæmæ saxtæn.

вбега́ть (تو) دویدن dævidæn, (تو) ریختن rixtæn.

вбива́ние کوبیدن kubidæn(-e), فرو کردن foru kærdæn(-e); **в. гвозде́й** میخها کوبیدن kubidæn-e mixha.

вбива́ть کوبیدن kubidæn, فرو کردن foru k.; **в. гвоздь в сте́ну** میخ بدیوار کوبیدن (فروکردن) mix be divar kubidæn (foru k.); **в. в го́лову** *фиг.* تو کله فرو کردن u kællæ foru k..

вбира́ние جذب ʤæzb.

вбира́ть جذب کردن ʤæzb k.

вбить *см.* вбивать.

вблизи́ درنزدیکی dær næzdiki, (به) نزدیك næzdik.

вброд بگدار be godar; **переби́раться в.** بگدار زدن be godar zædæn.

вва́ли||ваться 1. ریختن rixtæn (*толпо́й*); они́ ~лись в ко́мнату آنها تو اطاق ریختند anha tu otaq rixtænd; 2. فرو رفتن foru ræftæn; **глаза́ ~вшимися** گود افتادن goud oftadæn (*о глазах*); с ~вшимися глаза́ми با چشمهای گود افتاده ba ʧæʃmha-je goud oftadæ.

введе́ние 1. مقدمه moqæddæmæ, دیباچه dibaʧæ (*к кни́ге*); 2. وضع væz'(*зако́нa*); **в. во владе́ние** بتصرف دادن be tæsærrof dadæn(-e), ورود vorud.

ввезённый وارد شده vared ʃodæ, وارده varedæ.

ввезти́ *см.* ввозить.

ввек هیچ وقت hiʧ væqt; **в. не забу́ду** هیچ وقت فراموش نمیکنم hiʧ væqt færamuʃ næmikonæm.

ввергáть انداختن ændaxtæn; **в. в нищету́** بفقر انداختن be fæqr ændaxtæn; **в. в отча́яние** نومید کردن nomid k.

ввéргнуть *см.* ввергать.

ввéрить *см.* вверять.

ввернýть *см.* ввертывать.

ввёртывать پیچ دادن pitʃ dadæn.

вверх بالا bala; ببالا be bala; **в.** и вниз بالا و پائین bala-o-pajin; иттú **в.** по лéстнице از پله کان بالا رفتن æz pellækan bala ræftæn; поднимáться **в.** بالا رفتن bala ræftæn; снúзу **в.** از پائین ببالا æz pajin be bala; **в.** дном زیر و رو zir-o-ru, وارونه varunæ; перевернýть **в.** дном زیر ورو کردن zir-o-ru k.; **в.** ногáми پا بهوا pa be hæva, واژگون vaʒgun; ~ý بالا bala; ~ý странúцы بالای صفحه bala-je sæfhæ.

вверя́ть (комý-нибудь чтó-нибудь) (چیزی را بکسی) سپردن sepordæn, بعهدهٔ کسی واگذار کردن be ohdæ-je kæs-i va gozar k.; امانت گذاشتن æmanæt gozaʃtæn (*отдавáть на врéмя*).

вверя́ться (комý-либо) (بکسی) اعتماد کردن e'temad k. (*довéрять*).

ввестú *см.* вводить.

в видý نظر به næzær be; **в.** тогó, что... نظر باینکه næzær be in ke...

ввинтúть *см.* ввинчивать

ввúнчивать پیچ دادن pitʃ dadæn.

ввод: **в.** во владéние *юр.* بتصرف دادن be tæsærrof dadæn(-e); **в.** в эксплоатáцию بکار انداختن be kar ændaxtæn(-e) (*пуск в ход*); **в.** суднá в гáвань وارد نمودن کشتی به بندر vared næmudæn-e kæʃti be bændær.

вводúть 1. داخل کردن daxel k., وارد کردن vared k.; **в.** в кóмнату وارد اطاق کردن vared-e otaq k.; **в.** в убы́тки когó-л. بکسی خسارات وارد کردن be kæs-i xæsarat vared k.; **в.** в курс дéла با کار آشنا کردن ba kar aʃna k.; **в.** в заблуждéние با شتباه انداختن be eʃtebah ændaxtæn; **в.** во владéние بتصرف دادن be tæsærrof dadæn; **в.** закóн в дéйствие قانون را بموقع اجرا گذاردن qanun-ra be mouqe'-e edʒra gozardæn; **в.** нóвый мéтод متد جدید را بکار بردن metod-e dʒædid-ra be kar bordæn; 2. معرفی کردن mo'ærrefi k. (*рекомендовáть*).

ввóдн||ый مقدمه ای moqæddæmæi; ~ая статья́ مقدمه moqæddæmæ.

ввоз ورود vorud, واردات varedat; **в.** товáров ورود اجناس vorud-e ædʒnas; глáвные предмéты ~а واردات عمده varedat-e omdæ.

ввозúть وارد کردن vared k., داخل کردن daxel k.; **в.** товáры в Ирáн اجناس را بایران وارد کردن ædʒnas-ra be iran vared k., اجناس را وارد ایران کردن ædʒnas-ra vared-e iran k.

ввóзн||ый ورودی vorudi; **~ые** товáры واردات varedat; **~ые** пóшлины حقوق ورودی hoquq-e vorudi.

ввóлю بدلخواه خود be del-xah-e xod; наéсться **в.** سیر وپر خوردن sir-o-por xordæn.

ввысь بالا bala, ببالا be bala.

ввязáть *см.* ввязывать.

ввя́зывать 1. (تو) بستن bæstæn; **2.** *фиг.* داخل کردن daxel k., مخلوط کردن mæxlut k., گرفتار کردن gereftar k.; **~ся** *фиг.* داخل شدن daxel ʃ., دخالت کردن dæxalæt k.; **~ся в** чужúе делá در کار دیگری دخالت کردن dær kar-e digær-i dæxalæt k.

вглубь بعمق be omq.

вглядéться *см.* вглядываться.

вгля́дываться با دقت نگاه کردن ba deqqæt negah k.

вгонять انداختن ændaxtæn (*в тоскý и пр.*); **в.** гвоздь میخ را فرو کردن mix-ra foru k.

вда||вáться: в. (во что-л.) داخل (به چیزی) شدن daxel ʃ.; **я не ~юсь** в э́тот вопрóс من داخل این مسئله نمیشوم mæn daxel-e in mæs'ælæ næmiʃævæm; **в.** в крáйности افراط و تفریط کردن efrat-o-tæfrit k.

вдавúть *см.* вдавливать.

вдáвленный فرو رفته foru ræftæ.

вдáвливать فرو کردن foru k.; **~ся** فرو رفتن foru ræftæn.

вдáлбливать: в. кому́-л. в гóлову *фиг.* تو کله کسی فرو کردن tu kællæ-je kæsi foru k.

вдалекé دور dur; **в.** от... دور از dur æz...; держáться **в.** دوری جستن duri dʒostæn.

вдал||и́ *см.* вдалеке; **~ь** بفاصلهٔ زیاد be faselæ-je zijad, دور dur.

вдвигáть داخل کردن daxel k.; **~** تو کردن tu k.; **в.** я́щик столá کشوی میز را تو کردن keʃou-je miz-ra tu k.

вдвúнуть *см.* вдвигать.

вдво́||е دو برابر do bærabær; **в.** бóльше دو برابر do bærabær, دو چندان do ʧændan, دو مقابل do moqabel; вы **в.** полнéе меня́ شما دو مقابل از من چاقتر هستید ʃoma do moqabel æz mæn ʧaqtær hæstid; склáдывать **в.** دولا کردن do la k., دو تا کردن do ta k..

вдвоём دو نفری do næfæri.

вдвойне́ دو برابر do bærabær; دو مقابل do moqabel.

вдева́ть: в. ни́тку в игóлку سوزن نخ کردن suzæn næx k.

вдеть *см.* вдевать.

вдоба́вок بعلاوه be ælavæ, علاوه براین ælavæ bær in.

вдова́ بیوه biva, بیوه زن bivæ-zæn.

вдове́ть بیوه شدن bivæ ʃ.

вдове́ц بیوه biyæ.

вдóволь زیاد zijad, کافی kafi, فراوان færavan, مفصل mofæssæl; пое́сть в. سیر وپر خوردن sir-o-por xordæn.

вдовствó بیوگی bivægi.

вдóвый بیوه bivæ.

вдогóнку (за) در عقب dær æqæb(-e), دنبال dombal(-e).

вдолби́ть *см.* вдалбливать.

вдоль در طول dær tul(-e); بطول be tul(-e); **в.** и поперёк و بطول عرض be tul-o-ærz; ✧ знать в. и поперёк از جزء وکل خبر داشتن æz ʤoz'-o-koll xæbær daʃtæn.

вдохнове́ние الهام elham.

вдохнове́нный الهام شده elham ʃodæ.

вдохнови́тель الهام کننده elham konændæ; محرك moharrek.

вдохнови́ть *см.* вдохновлять.

вдохновля́ть الهام کردن elham k.; تحریك کردن tæhrik k.

вдохну́ть *см.* вдыхать; تلقین کردن tælqin k., القا کردن elqa k. (*му́жество и пр.*).

вдре́безги خرد xord, خورد xurd, تیکه تیکه tikæ-tikæ; بکلی be kolli (*соверше́нно*); **в.** пья́ный مست خراب mæst xærab.

вдруг بغتتا bæqtætæn, ناگهانی nagæhani, دفعتا dæf'ætæn; یك دفعه jæk dæf'æ.

вдува́ть دمیدن dæmidæn, باد کردن bad k.

вду́маться *см.* вдумываться.

вду́мчивость تفکر tæfækkor.

вду́мчивый متفکر motæfækker.

вду́мываться تفکر کردن tæfækkor k., تأمل کردن tæ'æmmol k.

вду́нуть *см.* вдувать.

вдыха́ние شهیق ʃæhiq.

вдыха́ть نفس تو کشیدن næfæs tu kæʃidæn, نفس فرو بردن næfæs foru bordæn, استنشاق کردن estenʃaq k.

вегетариа́нец شخصی که غذای نباتی میخورد ʃæxs-i ke qæza-je næbati mixoræd.

вегетариа́нство نباتات خواری næbatat-xari.

ве́дать 1. دانستن danestæn, اطلاع داشتن ettela' daʃtæn, خبر داشتن xæbær daʃtæn; 2. تصدی کردن tæsæddi k. (*чем-либо*).

ве́дени||е صلاحیت sælahijæt; э́то не в моём ~и این در اختیار من نیست in dær extijar-e mæn nist, این از صلاحیت من خارج است in æz sælahijæt-e mæn xaredʒ-æst.

веде́ние نگاه داری negah-dari; اداره edaræ; **в.** дел امور ادارهٔ edaræ-je omur; **в.** бухга́лтерских книг نگاه داری دفاتر negah-dari-je dæfater; **в.** учёта نگاه داری احصائیه negah-dari-je ehsaijæ; **в.** суде́бного де́ла تعقیب قضیه tæ'qib-e qæzijæ; **в.** хозя́йства خانه داری xanæ-dari.

ве́дома: без моего́ **в.** بدون اطلاع من bedun-e ettela'-e mæn; с моего́ ~а با اطلاع من ba ettela'-e mæn.

ве́домость صورت suræt; прихо́до-расхо́дная **в.** صورت دخل و خرج suræt-e dæxl-o-xærdʒ; сда́точная **в.** صورت تحویلی suræt-e tæhvili.

ве́домство اداره edaræ (*мн.* ادارات edarat; دوائر dævajer).

ведро́ سطل sætl, دلو dælv.

веду́щи||й عمده omdæ; ~е отрасли хозя́йства رشته های عمدهٔ اقتصاد reʃtæha-je omdæ-je eqtesad.

ведь 1. ولی væli; но **в.** э́то не так ولی اینطور نیست væli in tour nist; 2. که ke; آخر axer; я **в.** не ребёнок من که بچه نیستم mæn ke bæʧʧæ nistæm.

ве́ер باد بزن bad-bezæn; обма́хиваться ~ом باد زدن bad zædæn.

ве́жливо با ادب ba ædæb, مؤدبانه mo'ædæbanæ.

ве́жливость ادب ædæb.

ве́жливый مؤدب mo'ædæb, با ادب ba ædæb.

везде́ هر جا hær dʒa, همه جا hæmæ dʒa.

вез||ти́ *см.* возить; ему́ не ~ёт برای او نمیارد bæraje u næmiaræd, برای او نمیاید bæraje u næmiajæd, اوشانس ندارد u ʃans nædaræd.

век 1. عصر æsr (*мн.* اعصار æ'sar) (*эпо́ха*); желе́зный **в.** عصر آهن æsr-e ahæn; ка́менный **в.** عصر حجر æsr-e hædʒær; золото́й **в.** عصر طلائی æsr-e tælai; 2. قرن qærn (*мн.* قرون qorun) (*столе́тие*); сре́дние ~á قرون وسطی qorun-e vosta; двадца́тый **в.** قرن بیستم qærn-e bistom; 3. عمر omr (*жизнь*);

на своём ~ý در عمر خود dær omr-e xod; ◇ во-в. هیچ وقت hitʃ væqt; на ~и вéчные تا ابد آلاباد ta æbæd-ol-abad; дóлгий в. عمر طولانی omr-e tulani.

вéко پلك pelk.

вековóй صد ساله sæd salæ; کهن ساله kohæn-salæ.

векселедáтель برات دهنده bærat dehændæ; دهندهٔ تمسك dehændæ-je tæmæssok.

векселедержáтель دارندهٔ برات darændæ-je bærat.

векселенадписáтель ظهرنویس zæhr-nevis, ظهر نویسنده zæhr nevisændæ.

вéксель تمسك tæmæssok, سند sænæd, وکسیل væksil, فتهٔ طلب fætæ-je tælæb, قبض qæbz; перевóдный в. برات bærat (*мн.* بروات bærævat); в. на Ивáнова برات ایوانف bærat-e Ivanof; в. ко взыскáнию برات (تمسك) برای وصول bærat (tæmæssok) bæraje vosul; протéст ~я پروتست تمسك prutest-e tæmæssok; نکول برات nokul-e bærat; учёт ~я تنزیل برات (تمسك) tænzil-e bærat (tæmæssok); по ~я́м بموجب تمسکات be moudʒeb-e tæmæssokat; выдавáть в. برات (تمسك) دادن bærat (tæmæssok) dadæn; индоссúровать в. ظهر نویسی کردن zæhr nevisi k.

вéксельный برواتی bærævati; в. курс نرخ بروات nærx-e bærævat.

велéневая бумáга کاغذ مهره‌دار kaqæz-e mohræ-dar.

вел||éть امر کردن æmr k., حکم دادن hokm dadæn, سپردن sepordæn; *в живóй рéчи употребля́ется, как бóлее вéжливая фóрма, глагóл* گفتن goftæn «говорúть»; *так, напримéр:* я велéл емý иттú домóй باو گفتم منزل برود be u goftæm mænzel berævæd; дéлайте как вам вéлено همین طورکه بشما گفته شد (امر شد) عمل کنید hæmin tour ke be ʃoma goftæ ʃod (æmr ʃod) æmæl konid; емý не ~я́т есть мя́со باو اجازه نمیدهند گوشت بخورد be u edʒazæ næmidehænd guʃt bexoræd.

велúк||ий بزرگ bozorg, بزرگوار bozorgvar; عظیم æzim, معظم mo'æzzæm; کبیر kæbir; э́та шля́па мне ~á این کلاه برای سر من بزرگ است in kolah bæraje sær-e mæn bozorg-æst; ~ие держáвы دول معظمه dovæl-e mo'æzzæmæ; Велúкая францýзская революция انقلاب کبیر فرانسه enqelab-e kæbir-e fran-

sæ; в. челове́к شخص بزرگ ʃæxs-e bozorg.

Великобрита́ния بریطانی کبیر britani-je kæbir, بریطانیای کبیر britanija-je kæbir.

великоду́шие بلند همتی bolænd-hemmæti, سخاوت sæxavæt.

великоду́шно ببلند همتی be bolænd-hemmæti, بسخاوت be sæxavæt.

великоду́шный بلند همت bolænd-hemmæt.

великоле́пие شکوه ʃokuh.

великоле́пный با شکوه ba ʃokuh.

велича́йший بزرگترین bozorgtærin.

вели́чественный با عظمت ba æzæmæt, مجلل modʒællæl.

вели́чество اعلی حضرت æ'la hæzræt.

вели́чие عظمت æzæmæt, بزرگی bozorgi.

величина́ 1. اندازه ændazæ, مقدار meqdar; 2. *мат.* کمیت kæmijæt.

велосипе́д دو چرخه do ʧærxæ; е́здить на ~е دو چرخه سواری کردن do ʧærxæ sævari k.

велосипеди́ст دو چرخه سوار do ʧærxæ sævar.

ве́на *анат.* رگ ræg, ورید værid.

Ве́на *гор.* وین vjen, وینه vjenæ.

венге́рец مجاری mædʒari, مجارستانی mædʒarestani, هنگری hongeri.

венге́рский *см.* венгерец.

Ве́нгрия مجارستان mædʒarestan, هنگری hongeri.

Вене́ра *астр.* زهره zohræ, ناهید nahid.

венери́ческий مقاربتی moqarebæti; ~ие боле́зни امراض مقاربتی æmraz-e moqarebæti, امراض تناسلی æmraz-e tænasoli.

Вене́ция *гор.* ونیز veniz.

Венецуэ́ла ونزوئلا venezuela.

ве́нзель طغرا toqra.

ве́ник جاروب dʒarub.

вено́зный وریدی væridi.

вено́к تاج گل tadʒ-e gol.

вентили́ровать هوا دادن hæva dadæn, تهویه کردن tæhvijæ k.

вентиля́тор باد گیر bad-gir; электри́ческий в. باد بزن الکتریکی bad bezæn-e elektriki.

вентиля́ция تهویه tæhvijæ.

вепрь *зоол.* گراز goraz, خوك وحشی xuk-e væhʃi.

ве́ра دین din (*мн.* ادیان ædjan); اعتقاد e'teqad, ایمان iman.

Верами́н *гор.* ورامین væramin.
вера́нда ایوان ejvan.
вербáльн||ый *дипл.* شفاهی ʃefahi; **-ая но́та** یاد داشت jad-daʃt.
верблю́д شتر ʃotor; **одногóрбый в.** شتر یك کوهان ʃotor-e jæk kuhan; **двугóрбый в.** شتر دوکوهان ʃotor-e do kuhan, شتر باختری ʃotor-e baxtæri.
верблю́дица ناقه naqæ, شتر ماده ʃotor madæ.
верблю́дчик شتر دار ʃotor-dar, ساربان sarban.
верблюжёнок بچهٔ شتر bæʧʧæ-je ʃotor.
верблю́ж||ий شتری ʃotori; **-ья шерсть** پشم شتر pæʃm-e ʃotor.
вербовáть: в. рабóчих کارگران را استخدام کردن kargæran-ra estexdam k.; **в. в солдáты** سربازگیری سرباز گرفتن særbaz-giri k., særbaz gereftæn.
вербóвка: в. рабóчих استخدام کارگران estexdam-e kargæran; **в. солдáт** سر باز گیری sær-baz-giri.
Вердéн *гор.* وردن verden.
верёвк||а طناب tænab (*тóлстая*); ریسمان risman (*тóнкая*); **торгóвец -ами** طناب فروش tænab-foruʃ; **свя́зывать -ой** با ریسمان بستن ba risman bæstæn.
верёвочный طنابی tænabi; **в. мáстер** طناب ساز tænab-saz.
верени́ца قطار qætar, رشته reʃ-tæ, سلسله selselæ.
веретенó دوك duk, دوك نخ ریسی duk-e næx-risi.
верúтельн||ый: -ые грáмоты *дипл.* اعتبار نامه e'tebar-namæ.
вéрить 1. (кому́-л. باور (کسی را کردن bavær k.; 2. اطمینان داشتن (در) etminan daʃtæn (*довéрять*); (во что-л.) اعتقاد داشتن (بچیزی) e'teqad daʃtæn.
вермишéль رشته reʃtæ; ورمیشل vermiʃel.
вéрмут ورموت vermut.
вéрно 1. صحیح sæhih (*прáвильно*); **к сожалéнию э́то в.** متأسفانه این صحیح است motæ'æssefanæ in sæhih-æst; **с пóдлинным в.** مطابق اصل است motabeq-e æsl-æst; 2. ظاهرا zaheræn (*вúдимо*); گویا guja (*как бýдто*); **в. он на меня́ сéрдится** اوگویا (ظاهرا) از من رنجیده u guja (zaheræn) æz mæn rændʒidæ-æst.
вéрность 1. وفا داری væfa-dari (*прéданность*); 2. صحت sehhæt (*прáвильность*).
верну́ть 1. پس دادن pæs dadæn, عودت دادن oudæt dadæn,

مسترد کردن mostærædd k. (*отдáть обрáтно*); 2. برگرداندن bær gærdandæn; в. с дорóги ازبین راه برگرداندن æz bejn-e rah bær gærdandæn; ~ся برگشتن bær gæʃtæn, مراجعت کردن moradʒe'æt k.

вéрн||ый 1. صحیح sæhih, درست dorost, مسلم mosællæm (*прáвильный*); в. перевóд ترجمهٔ صحیح tærdʒomæ-je sæhih; ~ые часы́ ساعت صحیح sæ'æt-e sæhih; 2. (*обеспéченный*): ~ая при́быль فایدهٔ مسلم fajedæ-je mosællæm; 3. با وفا ba væfa (*прéданный*); مطمئن motmæ'en, قابل اطمینان qabel-e etminan (*надёжный*); в. человéк شخص با وفا ʃæxs-e ba væfa; ~ые истóчники منابع موثقه mænabe'-e movæssæqæ; не быть ~ым своему́ слóву بد قول بودن bæd-qoul b.

вéрование اعتقاد e'teqad, عقیدهٔ مذهبی æqidæ-je mæzhæbi.

вéровать (во что-л.) (بچیزی) اعتقاد داشتن e'teqad daʃtæn, معتقد بودن mo'tæqed b.

вероисповéдан||ие مذهب mæzhæb (*мн.* مذاهب mæzaheb); свобóда ~ия آزادی مذاهب azadi-je mæzaheb.

веролóмный خائن xajen, عهد شکن æhd-ʃekæn.

веролóмство خیانت xæjanæt, عهد شکنی æhd-ʃekæni.

веротерпи́мость آزادی مذاهب azadi-jé mæzaheb.

вероя́тно احتمال میرود ehtemal miræved, احتمال دارد ehtemal daræd, محتمل است mohtæmel-æst.

вероя́тность احتمال ehtemal, امکان emkan.

вероя́тный محتمل mohtæmel, احتمالی ehtemali, ممکن momken.

Версáль *гор.* ورسای versaj.

вéрсия روایت rævajæt.

верстá *уст.* ورست verst.

верстáльщик *тип.* صفحه بند sæfhæ-bænd.

верстáть *тип.* صفحات بستن sæfæhat bæstæn.

вёрстка صفحه بندی sæfhæ-bændi.

вéртел سیخ six; насáживать на в. بسیخ زدن be six zædæn, بسیخ کشیدن be six kæʃidæn.

вертé||ть گردانیدن gærdanidæn, چرخانیدن tʃærxanidæn; ~ться گردیدن gærdidæn, چرخیدن tʃærxidæn, چرخ زدن tʃærx zædæn; دور زدن dour zædæn; мои́ мы́сли ~лись вокру́г э́того вопрóса افکار من در اطراف این مسئله

دور میزد æfkar-e mæn dær ætraf-e in mæs'ælæ dour mizæd.

вертика́ль *мат.* عمود æmud.

вертика́льно بطور عمود be tour-e æmud.

вертика́льный عمودی æmudi.

ве́рующий معتقد mo'tæqed, متدین motædæjjen.

верфь کار خانهٔ کشتی سازی kar-xanæ-je kæʃti-sazi.

верх 1. بالا bala, سر sær; в. горы́ سر کوه sær-e kuh, بالای کوه bala-je kuh; в. матéрии رویه rujæ (*лицó*); в. автомоби́ля کروك اتومبیل koruk-e otumobil; опусти́ть в. کروك خوابانیدن koruk xabanidæn; 2. *фиг.* منتها درجه montæha dærædʒæ; в. му́дрости منتهـا درجـهٔ حـکمت montæha dærædʒæ-je hekmæt; одержа́ть в. (над ке́м-л.) غالب (بر کسی) شدن qaleb ʃ.; ◇ смотре́ть по ~а́м بطور سطحی نگاه کردن be tour-e sæthi negah k.

ве́рхн||ий بالائی balai, فوقانی fouqani; в. эта́ж طبقهٔ فوقانی tæbæqæ-je fouqani; ~ее пла́тье لباس رو lebas-e ru.

верхо́вный عالی ali; в. главноко-ма́ндующий فرمانده کل قشون færmandeh-e koll-e qoʃun; в. суд محکمه عالی mæhkæmæ-je ali.

верхов||о́й سواره sævaræ, سواری sævari; ~а́я езда́ اسب سواری æsp-sævari; ~а́я ло́шадь اسب سواری æsp-e sævari.

верхо́вье (реки́) قسمت علیای رود خانه qesmæt-e olja-je rud-xanæ.

верхо́м سواره sævaræ; е́здить в. سوار اسب شدن sævar-e æsp ʃ.

верху́шка سر sær, کله kællæ; в. де́рева سر درخت sær-e deræxt, کلهٔ درخت kællæ-je deræxt; в. буржуази́и طبقه فوقانی بورژوازی tæbæqæ-je fouqani-je burʒuazi.

верче́ние 1. (чего́-л.) چرخیدن ʧærxidæn(-e); 2. چرخانیدن ʧærxanidæn(-e) (чего́-л. кем-л.).

верши́на سر sær, قله qollæ; в. горы́ قلهٔ کوه qollæ-je kuh; в. треуго́льника *геом.* رأس زاویه ræ's-e zavijæ.

вес وزن væzn; продава́ть на в. از روی وزن فروختن æz ru-je væzn foruxtæn; в. бру́тто وزن غیر خالص væzn-e qejr-e xales, وزن با ظرف væzn-e ba zærf; чи́стый в. وزن خالص væzn-e xales; уде́льный в. *физ.* وزن مخصوص (ثقل) væzn-e (seql-e) mæxsus; изли́шек ~а زیادی وزن zijadi-je væzn; ~ом в 100 харва́ров بوزن صد خروار be væzn-e sæd xærvær; одного́ ~а

весовщи́к تراز و دار tærazu-dar, قپان دار qæpan-dar.

весо́мость قابلیت سنجش qabelijæt-e sændʒeʃ.

весо́мый قابل سنجش qabel-e sændʒeʃ.

вести́ 1. بردن bordæn 2. (*проводи́ть, выполня́ть како́е-л. де́ло*): в. в бой بجنگ بردن be dʒæng bordæn; в. с собо́й (кого-л.) (کسی را) همراه خود بردن hæmrah-e xod bordæn; в. войну́ جنگ کردن dʒæng k.; в. дела́ کارها را اداره کردن karha-ra edaræ k.; в. кни́ги *бухг.* دفاتر را نگاه داری کردن dæfater-ra negah-dari k.; в. отчётность محاسبات نگاه داشتن mohasebat negah daʃtæn; в перегово́ры مذاکره کردن mozakeræ k.; перегово́ры веду́тся مذاکرات در جریان است mozakerat dær dʒæræjan-æst; в. перепи́ску مکاتبه داشتن mokatebæ daʃtæn; в. разгово́р صحبت داشتن sohbæt daʃtæn, صحبت کردن sohbæt k.; в. суде́бный проце́сс قضیه را تعقیب کردن qæzijæ-ra tæ'qib k.; مرافعه داشتن morafe'æ daʃtæn (*суди́ться с кем-л.*); в. хозя́йство خانه داری کردن xanæ-dari k.; 3. в. себя́ رفتار کردن ræftar k.; пло́хо в. себя́ بد رفتاری کردن bæd ræftari k.;

вес هم وزن hæm-væzn; челове́к с ~ом *фиг.* شخص باوزن ʃæxs-e ba væzn, شخص وزین ʃæxs-e væzin; име́ть в. *фиг.* وزن داشتن væzn daʃtæn.

весели́ть بفرح آوردن be færæh aværdæn, بنشاط آوردن be neʃat aværdæn, خوشحال کردن xoʃ-hal k.; ~ся شادی کردن ʃadi k., خوشحالی کردن xoʃ-hali k.

ве́село بخوشحالی be xoʃ-hali, بشادی be ʃadi, بخوشی be xoʃi.

весёлый بشاش bæʃʃaʃ, خوشحال xoʃ-hal, مسرور mæsrur, شادمان ʃadman.

весе́лье خوشحالی xoʃ-hali, مسرت mæsærræt, شادمانی ʃad-mani.

весе́нний بهاری bæhari; ~ее равноде́нствие *астр.* اعتدال ربیعی e'tedal-e ræbi'i.

ве́сить وزن داشتن væzn daʃtæn (*име́ть вес*); وزن کردن væzn k., کشیدن kæʃidæn (*взве́шивать*).

ве́ский سنگین sængin.

весло́ پارو paru.

весна́ بهار bæhar.

весну́шка ککمک kækmæk.

весну́щат||ый ککمکی kækmæki; ~ое лицо́ صورت ککمکی suræt-e kækmæki.

4.: куда́ ~ёт э́та дверь? این در بکجا راه دارد in dær be kodʒa rah daræd.

вестибю́ль سر سرا sær-særa.

ве́стник قاصد qased.

вестово́й *воен.* فرمان بر fær-man-bær.

Вестфа́лия وستفالی vestfali.

вест||ь خبر xæbær (*мн.* اخبار æx-bar), اطلاع ettela' (*мн.* اطلاعات et-tela'at); до́брая в. مژده moʒdæ; пропа́сть бе́з ~и مفقود الاثر شدن mæfqud-ol-æsær ʃ.

весы́ ترازو tærazu; قپان qæpan (*товарные*).

весь 1. تمام tæmam; в. день تمام روز tæmam-e ruz; всю ночь تمام شب tæmam-e ʃæb; 2. همه hæmæ; в. наро́д همهٔ مردم hæmæ-je mær-dom; в. в отца́ درهمه چیز به پدرش رفته dær hæmæ tʃiz be pedær-æʃ ræftæ; при всём том با این همه ba in hæmæ, با وجود همهٔ این ba vodʒud-e hæmæ-je in; э́то всё همه اش اینجاست hæmæ-æʃ in-dʒa-st (*здесь всё*); 3. بکلی be kolli; вся шля́па разорвала́сь کلاه بکلی پاره شد kolah be kolli paræ ʃod; в. в грязи́ سر تا پا گلی است sær ta pa geli-st; всем се́рдцем از صمیم قلب æz sæmim-e qælb; по всему́ Ира́ну در تمام ایران dær tæmam-e iran, در سر تا سر ایران dær sær ta sær-e iran; пре́жде всего́ قبل از همه qæbl æz hæmæ; всего́ جمعا dʒæm'æn, جمع کل dʒæm'-e koll (*итого́*); всё, что име́л, я истра́тил هرچه داشتم خرج کردم hær tʃe daʃtæm xærdʒ kærdæm.

весьма́ خیلی xejli, بسیار besjar, نهایت nehajæt.

ветви́стый شاخه دار ʃaxæ-dar.

ветвь شاخه ʃaxæ; شعبه ʃo'bæ.

ве́т||ер باد bad; в. поднима́ется باد تند میشود bad tond miʃævæd; в. стиха́ет باد ضعیف میشود bad zæ'if miʃævæd; в. ду́ет باد میوزد bad mivæzæd, باد میاید bad mi-ajæd; про́тив ~ра در مقابل باد dær moqabel-e bad; сквозно́й в. کوران (*фр.* courant).

ветера́н سر باز سابق (قدیم) sær-baz-e sabeq (qædim); в. револю́ции مجاهد (پیر) قدیم انقلاب modʒhed-e pir-e (qædim-e) enqelab.

ветерина́р بیطار bejtar.

ветерина́рия بیطاری bejtari.

ветерина́рный بیطاری bejtari.

ве́тка 1. *см.* ветвь; 2. شعبه ʃo'bæ (*эк.-д. и пр.*).

ве́треник *см.* ветреный.

ве́трено باد است bad-æst.

ве́треность سبکی sæboki.

ве́треный 1. بادی badi (*о погóде*); 2 سبك sæbok, سبك وزن sæbok væzn, متلون motælævven (*о челове́ке*).

ве́трян||ый: ~ая óспа آبلهٔ مرغان abelæ-je morqan; ~áя мéльница آسیاب بادی asijab-e badi.

ве́тхий کهنه kohnæ (*стáрый*); مندرس mondæres (*изно́шенный*).

ветчина́ گوشت ران خوك gu-ʃt-e ran-e xuk.

ветша́ть 1. کهنه شدن kohnæ ʃ. (*старе́ть*); 2. مندرس شدن mondæres ʃ. (*изна́шиваться*).

ве́чер شب ʃæb, غروب qorub; по́д в. طرف شب tæræf-e ʃæb; по ~áм شبها ʃæbha; ~ом عصری æsr-i (*до зака́та со́лнца*); غروب qorub (*во вре́мя зака́та со́лнца*); شب ʃæb (*по́сле зака́та со́лнца*); вчера́ ~ом دیشب diʃæb; сего́дня ~ом امشب emʃæb; в суббо́ту ~ом شب شنبه ʃæb-e jæk-ʃæmbæ (*букв.*: в ве́чер на воскресе́нье), شب شنبه ʃæmbæ ʃæb.

вечере́ть شب شدن ʃæb ʃ.

вечери́нка شب نشینی ʃæb-neʃini.

вечéрн||ий شبانه ʃæbanæ; ~яя шко́ла مدرسهٔ شبانه mædræsæ-je ʃæbanæ.

ве́чно بطور ابدی be tour-e æbædi, دائما da'emæn, ابد الاباد æbæd-ol-abad.

ве́чность جاودانی dʒavedani, سرمدیت særmædijæt, ابدیت æbædijæt.

ве́чный جاودانی dʒavedani, سرمدی særmædi, ابدی æbædi.

ве́шалка چوب رخت ʧub-e ræxt, چوب لباس ʧub-e lebas, جای رخت dʒa-je ræxt.

ве́шать 1. آویختن avixtæn, معلق کردن mo'ællæq k., نصب næsb k., آویزان کردن avizan k.; в. бельё на верёвку رخت روی طناب انداختن ræxt ru-je tænab ændaxtæn; 2. کشیدن kæʃidæn, وزن کردن væzn k. (*взве́шивать*); 3. بدار زدن be dar zædæn (*на ви́селице*); в. нос *фиг.* دماغ افکندن dæmaq æfkændæn, آویزان سبیل بی کیف بودن sæbil avizan b., bi kejf b.; ~ся خودرا دار زدن xod-ra dar zædæn.

вешевóй: в. мешóк کیسهٔ پشتی kisæ-je poʃti.

вещéственный مادی maddi.

веществ||ó ماده maddæ (*мн.* مواد mævadd); взры́вчатые ~á مواد محترقه mævadd-e mohtæreqæ; хими́ческие ~á مواد شیمیائی mævadd-e ʃimijai; отравля́ющие ~á

مواد مسموم کننده mævad-e mæsmum konændæ.

вещь چیز ʧiz, شی ʃej (*мн.* اشیا æʃja); **'~и** اسباب æsbab (*пожи́тки*); доро́жные **'~и** اسباب سفر æsbab-e sæfær.

ве́ялка ماشین بوجاری maʃin-e boudʒari.

ве́яни||е 1. بوجاری boudʒari (*зерна́*); **2.** وزش væzeʃ (*ве́тра*); новые **~я** в литерату́ре *фиг.* جریانات جدید در ادبیات dʒæræjanat-e dʒædid dær ædæbijat.

ве́ять 1. باد دادن bad dadæn; بوجاری کردن boudʒari k. (*зерно́*); **2.** وزیدن væzidæn (*о ве́тре*).

взад عقب æqæb; **в.** и вперёд عقب و جلو æqæb-o-dʒelou.

взаймно متقابلا motæqabelæn.

взаймн||ый متقابل motæqabel, مشترك moʃtærek; **~ое** дове́рие اعتماد مشترك e'temad-e moʃtærek; **~ые** прете́нзии دعاوی متقابل dæ'avi-je motæqabel.

взаимоде́йствие عمل متقابل æmæl-e motæqabel.

взаимоотноше́ния مناسبات متقابله monasebat-e motæqabelæ; экономи́ческие **в.** مناسبات اقتصادی monasebat-e eqtesadi.

взаимопо́мощ||ь تعاون tæ'avon; ка́сса **~и** صندوق احتیاط sænduq-e ehtijat, صندوق امدادی sænduq-e emdadi.

взаймы́: брать **в.** قرض کردن qærz k.; дава́ть **в.** قرض دادن qærz dadæn.

взаме́н عوض ævæz-e, بجای be dʒa-je.

взаперти́ در بسته dær bæstæ.

взбаламу́тить 1. گل آلود کردن gel-alud k. (*во́ду*); **2.** آشفتن aʃoftæn (*взволнова́ть*).

взба́лтывать تکان دادن tækan dadæn.

взбега́ть بالا دویدن bala dævidæn.

взбежа́ть *см.* взбегать.

взбеси́ть بغیظ آوردن be qejz aværdæn, کسی را بجر انداختن kæs-i-ra be dʒer ændaxtæn; **~ся 1.** هار شدن har ʃ. (*о живо́тных*); **2.** غضبناك شدن qæzæbnak ʃ. (*вспы́лить*).

взбива́ть زدن zædæn; **в.** сли́вки خامه زدن xamæ zædæn.

взбира́ться بالا رفتن bala ræftæn; **в.** на де́рево بالای درخت رفتن bala-je deræxt ræftæn, از درخت بالا رفتن æz deræxt bala ræftæn.

взбить *см.* взбивать.

взболта́ть *см.* взбалтывать.

взбре‖сти́ (на ум) بسر افتادن be sær oftadæn; мне ~ло́ на ум بسرم افتاد be sær-æm oftad.

взбудора́живать مضطرب ساختن moztæreb saxtæn, برهم زدن bær hæm zædæn.

взбудора́жить *см.* взбудораживать.

взбунтова́ться یاغی شدن jaqi ʃ., شورش کردن ʃureʃ k.

взва́ливать بار کردن bar k.; в. но́шу себе́ на пле́чи بار بدوش خود گرفتن bar be duʃ-e xod gereftæn; в. на́ спину کول کردن kul k.; в. вину́ на кого́-л. *фиг.* تقصیر را بگردن کسی انداختن tæqsir-ra be gærdæn-e kæs-i ændaxtæn.

взвали́ть *см.* взваливать.

взве́сить *см.* взвешивать.

взвести́ *см.* взводить.

взве́шивание وزن کشی væzn-kæʃi, وزن کردن væzn kærdæn(-e).

взве́шивать 1. کشیدن kæʃidæn, وزن کردن væzn k.; 2. سنجیدن sændʒidæn; в. разли́чные предложе́ния پیشنهاد های مختلفه را سنجیدن piʃnehadha-je moxtælefæ-ra sændʒidæn; ~ся خودرا کشیدن xod-ra kæʃidæn; خودراوزن کردن xod-ra væzn k.

взвива́ть زوزه کشیدن zuzæ kæʃidæn.

взви́згнуть *см.* взвизгивать.

взвинти́ть *см.* взвинчивать.

взви́нчивать بهیجان آوردن be hæjædʒan aværdæn; ◇ в. це́ну قیمت را ترقی دادن qejmæt-ra tæræqqi dadæn.

взвод *воен.* رسد ræsæd (*в пехо́те*); دسته dæstæ (*в кавале́рии*); в. пулемётный رسد مسلسل ræsæd-e mosælsæl; в. артиллери́йский رسد توپخانه ræsæd-e tup-xanæ; в. пехо́тный رسد پیاده ræsæd-e pijadæ; в. свя́зи رسد ارتباط ræsæd-e ertebat.

взводи́ть: в. куро́к چقماق را بلند کردن ʧæqmaq-ra bolænd k.

взво́дный: в. командир فرمانده رسد færmandeh-e ræsæd.

взволно́ванный 1. مضطرب moztæreb, مشوش moʃævvæʃ; 2. متلاطم motælatem (*о мо́ре*).

взволнова́ть 1. مضطرب کردن moztæreb k., مشوش کردن moʃævvæʃ k.; 2. بهم زدن be hæm zædæn (*во́ду*); 3. متألم کردن motæ'ællem k. (*чу́вства*); ~ся 1. مضطرب شدن moztæreb ʃ. مشوش شدن

moʃævvæʃ ʃ.; 2. متألم شدن motæ'-ællem ʃ.

взвыть *см.* выть.

взгляд 1. نگاه negah; نظر næzær (*мн.* انظار ænzar); узнава́ть люде́й с одного́ ~a با يك نظر آدم را شناختن ba jæk næzær adæm-ra ʃenaxtæn; на мой в. بنظر من be næzær-e mæn; на пе́рвый в. بنظر اول be næzær-e ævvæl; согла́сие во ~ах توافق نظر tævafoq-e næzær; 2. نظريه næzærijæ (*мн.* نظريات næzærijat) (*воззре́ние*); он приде́рживается того́ ~a, что... عقيده اش اينست كه æqidæ-æʃ in-æst ke, نظريه اش اينست كه næzærijæ-æʃ in-æst ke; 3. نظر اجمالى næzær-e edʒmali; бро́сить в. (на что-л.) نظر (بچيزى) اجمالى انداختن næzær-e edʒmali ændaxtæn; устреми́ть в. (на кого́-л.) چشم دوختن (بكسى) ʧæʃm duxtæn.

взгля́дывать نگاه كردن negah k.; نظر اجمالى انداختن næzær-e edʒmali ændaxtæn.

взглянуть *см.* взглядывать.

вздёргивать 1. بالا كشيدن bala kæʃidæn (*занаве́ску*); 2. بدار زدن be dar zædæn (*на ви́селицу*).

вздёрнуть *см.* вздергивать.

вздор مزخرف mozæxræf, مزخرفات mozæxræfat, حرفهاى مفت hærfha-je moft, حرفهاى پوچ hærfha-je putʃ; моло́ть в. مزخرف گفتن mozæxræf goftæn.

вздо́рить نزاع كردن neza' k., دعوى كردن dæ'va k.

вздо́рный مزخرف mozæxræf, پوچ putʃ, بى معنى bi mæ'ni.

вздорожа́ние ترقى قيمت tæræqqi-je qejmæt.

вздорожа́ть (قيمت) ترقى كردن (qejmæt) tæræqqi k., گران شدن geran ʃ.; това́ры ~ли قيمت مال التجاره ترقى كرده است qejmæt-e mal-ot-tedʒaræ tæræqqi kærdæ-æst.

вздох آه ah, نفس næfæs; испусти́ть в. آه كشيدن ah kæʃidæn; испусти́ть после́дний в. نفس آخر كشيدن næfæs-e axer kæʃidæn.

вздохну́ть نفس كشيدن næfæs kæʃidæn.

вздра́гивать لرزيدن lærzidæn, مرتعش شدن mortæ'eʃ ʃ.

вздремну́ть چرت زدن ʧort zædæn.

вздро́гнуть *см.* вздрагивать.

вздува́ть دميدن dæmidæn (*ого́нь*); в. це́ны قيمت ها را بالا بردن qejmæt-ha-ra bala bordæn; ~ся باد كردن bad k., متورم شدن motæværrem ʃ.

вздýма||ть خیال کردن xijal k., بخیال افتادن be xijal oftadæn; ~ться بسر افتادن be sær oftadæn; емý ~лось بسرش افتاد be sær-æʃ oftad.

вздуть کتك زدن kotæk zædæn (*отколотить*).

вздýться *см.* вздуваться.

вздыхáть 1. آه کشیدن ah kæʃidæn (*вздохнýть*); **2.** نفس کشیدن næfæs kæʃidæn (*дышáть*); **3.** آرزو کردن arezu k. (*стремиться, желáть*).

взимáние گرفتن gereftæn(-e), اخذ æxz; **в.** налóгов اخذ مالیات æxz-e malijat.

взимáть گرفتن gereftæn, اخذ کردن æxz k.; **в.** налóги مالیات گرفتن malijat gereftæn, مالیات را اخذ کردن malijat-ra æxz k.

взирá||ть (на...) نگاه کردن (به...) negah k.; не ~я на лица بلا نسبت اشخاص bela nesbæt-e æʃxas.

взлáмывание شکستن ʃekæstæn (-e).

взлáмывать شکستن ʃekæstæn; **в.** замóк قفل شکستن qofl ʃekæstæn.

взлетáть 1. پرواز کردن pærvaz k. **2.** بهوا رفتن be hæva ræftæn (*от взрыва*).

взлетéть *см.* взлетать.

взлом: крáжа со ~ом سرقت جبری serqæt-e dʒæbri.

взломáть *см.* взламывать.

взмáхивать بلند کردن bolænd k.; **в.** крыльями بال (پر) زدن bal (pær) zædæn.

взмахнýть *см.* взмахивать.

взмóрье کنار دریا kænar-e dærja.

взнос قسط qest (*мн.* اقساط æqsat) (*при уплáте по частям*); پرداخت pærdaxt; члéнский **в.** حق عضویت hæqq-e ozvijæt.

взнуздáть *см.* взнуздывать.

взнýздывать لگام کردن logam k., لجام کردن lodʒam k.

взобрáться *см.* взбираться.

взойти́ *см.* всходить.

взор 1. چشم tʃæʃm; потýпить ~ы چشمان را بزیر افکندن tʃæʃman-ra be zir æfkændæn; устреми́ть **в.** چشم دوختن tʃæʃm duxtæn; **2.** نگاه negah, نظر næzær (*мн.* انظار ænzar).

взорвáть *см.* взрывать.

взрасти́ روئیدن ruidæn, نمو کردن nomovv k., بزرگ شدن bozorg ʃ.

взрóсл||ый بالغ baleq, کبیر kæbir, بزرگ شده bozorg ʃodæ; шкóла

для ~ых مدرسه اکابر mædræsæ-je ækaber.

взрыв انفجار enfedʒar; **в. бо́мбы** انفجار بمب enfedʒar-e bomb; **в. негодова́ния** ابراز تنفر شدید ebraz-e tænæffor-e ʃædid; **в.** аплодисме́нтов کف زدن های عمومی kæf zædæn-ha-je omumi (*о́бщие аплодисме́нты*).

взрыва́ть منفجر کردن monfædʒer k., آتش زدن ateʃ zædæn, ترکانیدن tærækanidæn; **~ся** ترکیدن tærækidæn, منفجر شدن monfædʒer ʃ.

взры́вчатый محترق mohtæreq, قابل احتراق qabel-e ehteraq, قابل انفجار qabel-e enfedʒar.

взрыхля́ть پوك کردن puk k. (*зе́млю*).

взыва́ть استمداد کردن estemdad k., کمك خواستن komæk xastæn (*о по́мощи*); التماس کردن eltemas k. (*умоля́ть*).

взыска́ни||е 1. وصول vosul, اخذ æxz; **в.** нало́гов (долго́в) دریافت مالیات (قروض) dærjaft-e malijat (qoruz); **2.** تنبیه tænbih; дисциплина́рные **~я** تنبیهات انضباطی tænbihat-e enzebati; парти́йное **в.** تنبیه حزبی tænbih-e hezbi; مجازات modʒazat (*наказа́ние*).

взыска́тельность ایراد گیری irad-giri.

взыска́тельный ایراد گیر irad-gir.

взыска́ть *см.* взыскивать.

взы́скивать وصول کردن vosul k. (*долг, нало́ги и пр.*).

взя́тие 1. گرفتن gereftæn(-e), اخذ æxz; **в.** в аре́нду استجاره estedʒaræ; **2.** تصرف tæsærrof; **в.** го́рода تصرف شهر tæsærrof-e ʃæhr; **в.** наза́д استرداد esterdad, پس گرفتن pæs gereftæn(-e).

взя́т||ка رشوه roʃvæ; **брать ~и** رشوه گرفتن roʃvæ gereftæn; **дава́ть ~и** رشوه دادن roʃvæ dadæn.

взя́точник رشوه خور roʃvæ-xor, مرتشی mortæʃi.

взя́точничество رشوه خواری roʃvæ-xori, ارتشا erteʃa.

взя́ть *см.* брать; **возьми́те** са́хар قند بر دارید qænd bær darid; **возьми́те** (убери́те) э́тот стол این میز را بر دارید in miz-ra bær darid; ◇ его́ **взял** страх ترسش گرفت tærs-æʃ gereft; **~ся** *см.* бра́ться; отку́да **взяла́сь** э́та кни́га? این کتاب از کجا آمده است؟ in ketab æz kodʒa amædæ-æst; отку́да ни **возьми́сь** دفعتا dæf'ætæn (*внеза́пно*).

виаду́к پل راه رو pol-e rah-rou.

вибра́ция اهتزاز ehtezaz, نوسان nævæsan.

вибрио́н: холе́рный **в.** میکروب وبا mikrub-e væba.

вибри́ровать اهتزاز کردن ehtezaz k., نوسان کردن nævæsan k.

вивисе́кция تشریح حیوانات زنده tæʃrih-e hejvanat-e zendæ.

вид 1. ظاهر zaher (*о́блик*); вне́шний **в.** صورت ظاهر suræt-e zaher; ظاهر zaher; принима́ть **в.** بخود گرفتن (صورت) (suræt) be xod gereftæn, (صورت) پیدا کردن (suræt) pejda k.; го́род при́нял друго́й **в.** شهر صورت دیگر پیدا کرده ʃæhr suræt-e digær pejda kærdæ-æst, شهر صورت دیگر بخود گرفته است ʃæhr suræt-e digær be xod gereftæ-æst; **2.** منظره mænzæræ, دورنما dur-næma, چشم انداز tʃæʃm-ændaz; вид на Тегера́н منظرهٔ شهر طهران mænzæræ-je ʃæhr-e tehran, دورنمای شهر تهران dur-næma-je ʃæhr-e tehran; **3.:** де́лать **в.** جلوه وانمود کردن va næmud k., جلوه دادن dʒelvæ dadæn; он де́лает **в.** бу́дто удивлён او خود را متعجب جلوه میدهد u xod-ra motæ'ædʒdʒeb dʒelvæ midehæd; для ~у برای حفظ ظاهر bæraje hefz-e zaher; не показа́ть ~у بروی خود نیاوردن be ru-je xod næjaværdæn; **4.** (*состоя́ние*): в нетре́звом ~е در حالت مستی dær halæt-e mæsti; **5.** نوع nou' (*мн.* انواع ænva') (*род*); ~ы расте́ний انواع نباتات ænva'-e næbatat; **6.** (*по́ле зре́ния*): скры́ться из ~у از نظر گم شدن æz næzær gom ʃ.; име́ть в ~у́ (что-либо) (چیزی را) در نظر داشتن dær næzær daʃtæn; упуска́ть что-л. из ~а چیزی را از نظر دورداشتن tʃiz-i-ra æz næzær dur daʃtæn; в ~у́ того́, что... نظر باینکه næzær be in ke; **7.** (*перспекти́вы*): ~ы на урожа́й آتیه محصول atijæ-je mæhsul; **8.:** в ~е بشکل be ʃekl(-e) بعنوان, be envan(-e); в ~е предложе́ния بعنوان پیشنهاد be envan-e piʃnehad; в ~е приме́ра بطریق مثل be tæriq-e mæsæl; ◇ ни под каки́м ~ом بهیچ وجه be hitʃ vædʒh; **в.** на жи́тельство اقامت تذکرهٔ tæzkeræ-je eqamæt; вида́вший ~ы دنیا دیده donja didæ; سرد و گرم چشیده særd-o-gærm tʃæʃidæ.

виде́ние بصر bæsær, قوهٔ باصره qovvæ-je baseræ.

ви́деть دیدن didæn; **в.** во сне درخواب دیدن dær xab didæn; **в.** со́бственными глаза́ми بچشم خود دیدن be tʃæʃm-e xod didæn;

я в. еró не могý من چشم ندارم اورا ببینم mæn ʧæʃm nædaræm u-ra bebinæm; бéрег ~ден کنار دریا پیداست kænar-e dærja pejda-st.

вúдеться همدیگر را دیدن hæm digær-ra didæn, ملاقات کردن molaqat k.; мы дóлго не ~лись مدتی است همدیگر را ندیده ایم moddæt-i-st hæm digær-ra nædi-dæ-im.

вúдимо ظاهرا zaheræn.

вúдимый ظاهر zaher, آشکار aʃekar; مرئی mær'i (*гл∂зом*).

виднéться دیده شدن didæʃ.

вúдно 1. ظاهرا zaheræn; 2. پیداست pejda-st; دیده میشود didæ miʃævæd; معلوم است mæ'lum -æst; э́то в. این پیداست in pejda-st; э́то в. по егó лицý از صورتش پیداست æz suræt-æʃ pejda-st; егó в. издалекá او از دور دیده میشود u æz dur didæ miʃævæd; как в. из э́того сообщéния بطوریکه از این خبر معلوم میشود be touri-i ke æz in xæbær mæ'lum miʃævæd.

видоизменéние تغییر شکل tæqjir-e ʃekl.

видоизменúть *см.* видоизменять.

видоизменя́ть تغییر شکل دادن tæqjir-e ʃekl dadæn; ~ся تغییر شکل کردن tæqjir-e ʃekl k.

вúз||а ویزا viza; получáть ~у ویزا تحصیل کردن viza tæhsil k.

визавú روبرو ru-be-ru, درمقابل dær moqabel.

Византúя رومیه rumijæ, بیزانس bizans.

визúрованный: мой пáспорт вúзирован تذکرهٔ من ویزا شد tæzkeræ-je mæn viza ʃod.

визúровать ویزا کردن viza k.

визг زوزه zuzæ.

визжáть زوزه کشیدن zuzæ kæʃidæn.

вúзирь وزیر væzir (*мн.* وزراء vozæra).

визúт دیدن didæn(-e); بازدید baz-did (*ответный*); دید وباز دید did-o-baz-did (*взаúмный*); сдéлать в. بدیدن کسی رفتن be didæn (-e kæs-i) ræftæn, دید و باز دید کردن did-o-baz-did k.

визúтн||ый: ~ая кáрточка کارت ویزیت kart-e vizit, کارت kart; оставля́ть ~ую кáрточку کارت گذاشتن kart gozaʃtæn.

вúка *бот.* ماش maʃ.

вúлка چنگال ʧængal.

вúлла خانهٔ ییلاقی xanæ-je jejlaqi, کوشك kuʃk.

ви́лы سه شاخه se ʃaxæ.

вильну́ть *см.* вилять.

виля́ть تـکان دادن (دم را) (dom-ra) tækan dadæn (*хвосто́м*).

вин||а́ تقصیر tæqsir; моя́ в. تقصیر با من است tæqsir ba mæn-æst; в чём его́ в.? تقصیر او چیست tæqsir-e u ʧist; э́то не по его́ ~é این تقصیر او نبود in tæqsir-e u næbud; сва́ливать ~ý на другóго تقصیر خود را بگردن دیگری انداختن tæqsir-e xod-ra be gærdæn-e digær-i ændaxtæn.

вини́ть تهمت زدن tohmæt zædæn, مقصر کردن moqæsser k. (*обвиня́ть*); مقصر دانستن moqæsser danestæn (*счита́ть винóвным*).

ви́нн||ый شرابی ʃærabi; ✧ ~ая я́года انجیر ændʒir; в. спирт الکل ælkol; в. ка́мень بارهٔ دندان bare-je dændan.

вин||о́ شراب ʃærab; виногра́дное в. شراب انـگور ʃærab-e ængur; игри́стое в. شراب کف دار ʃærab-e kæf-dar; кра́сное в. شراب قرمز ʃærab-e qermez, شراب سیاه ʃærab-e sijah; столо́вые ~a شرابهای سرمیز ʃærabha-je sær-e miz; гнать в. شراب انداختن ʃærab ændaxtæn.

винова́т: в.! ببخشید bebæxʃid, عذر میخواهم ozr mixahæm, معذرت mæ'zæræt mixahæm; я не в. من تقصیر ندارم mæn tæqsir nædaræm.

виновáтый مقصر moqæsser.

винóвник مسبب mosæbbeb.

винóвность تقصیر tæqsir, مجرمیت modʒremijæt.

винóвн||ый مقصر moqæsser, مجرم modʒrem; призна́ть себя́ ~ым خود را مقصر دانستن xod-ra moqæsser danestæn, بتقصیر خود اعتراف کردن be tæqsir-e xod e'teraf k., اقرار کردن eqrar k.

виногра́д انگور ængur.

виногра́дарство موکاری mou-kari.

виногра́дарь موکار mou-kar.

виногра́дник موستان mouestan, تاکستان takestan.

виногра́дн||ый: ~ая кисть خوشهٔ انـگور xuʃæ-je ængur; ~ая лоза́ درخت مو deræxt-e mou; ~ое зёрнышко هستهٔ انگور hæstæ-je ængur.

винодéл شراب ساز ʃærab-saz.

винодéлие شراب سازی ʃærab-sazi.

винокýр عرق کش æræq-kæʃ.

винокурéние عرق کشی æræq-kæʃi.

виноторго́вец شراب فروش ʃærab-foruʃ.

виноторго́вля شراب فروشی ʃærab-foruʃi.

винт میخ پیچ mix-pitʃ; парохо́дный в. پروانهٔ کشتی pærvanæ-je kæʃti.

винти́ть پیچ دادن pitʃ dadæn.

винто́вка تفنگ tofæng; تفنگ جنگی tofæng-e dʒængi.

винтов||о́й مارپیچی mar-pitʃi; ~а́я ле́стница پلکان مارپیچ pellækan-e mar-pitʃ.

вира́ж *фот.* ویراژ (*фр.* virage).

ви́селица دار dar.

висе́ть آویزان بودن avizan b.

ви́ски ویسکی viski (*вино́*).

виски́ *мн. от* висок.

ви́смут *хим.* بیسموت (*фр.* bismuth).

висо́к شقیقه ʃæqiqæ.

високо́сный: в. год سال کبیسه دار sal-e kæbisæ-dar.

вися́чий معلق mo'ællæq; آویزان avizan; в. мост پل معلق pol-e mo'ællæq; в. замо́к قفل qofl.

витами́н ویتامین (*фр.* vitamine).

вито́й تافته taftæ, مارپیچی mar-pitʃi.

витри́на قفسه qæfæsæ.

вить تابیدن tabidæn; в. ни́тки نخ تابیدن næx tabidæn; в. гнездо́ لانه گذاشتن lanæ gozaʃtæn.

ви́ться تابیدن tabidæn, پیچ خوردن pitʃ xordæn.

вихо́р کاکل kakol.

вихрь تند باد tond-bad.

ви́це... *в слжн.* ویس (*фр.* vice); в.-ко́нсул ویس قنسول vis-qonsul; в.-ко́нсульство ویس قنسولگری vis-qonsulgæri; в.-председа́тель نایب رئیس najeb-e ræ'is.

вишнёв||ый آلو بالوئی alubalui; ~ая ко́сточка هستهٔ آلوبالو hæstæ-je alubalu.

ви́шня آلوبالو alubalu (*плод*); درخت آلوبالو deræxt-e alubalu (*де́рево*).

вклад امانت æmanæt, ودیعه vædi'æ (*мн.* ودایع vædaje'), وجه امانتی vædʒh-e æmanæti; в. в банк امانت بانك æmanæt-e bank; '~ы وجوه ودیعه vodʒuh-e vædi'æ.

вкла́дчик امانت گذار æmanæt-gozar.

вкла́дывать گذاشتن gozaʃtæn; в. капита́л سرمایه گذاشتن særmajæ gozaʃtæn, سرمایه بکار انداختن særmajæ be kar ændaxtæn; в. в конве́рт توی پاکت گذاشتن tu-je pakæt gozaʃtæn.

включа́ть 1.: в. электри́ческий ток جریان الکتریکی را وصل کردن dʒæræjan-e elektriki-ra væsl kærdæn;

2. (в) داخل کردن daxel k., وارد کردن vared k., جزء کردن dʒoz' k., قید کردن qejd k. (*в протоко́л и пр.*); 3.: э́тот счёт ~а́ет все его́ долги́ این صورت حساب شامل تمام قرض های اوست in suræt-e hesab ʃamel-e tæmam-e qærzha-je u-st; ~ся в соцсоревнова́ние در مسابقه سوسیالیستی داخل شدن dær mosabeqæ-je susjalisti daxel ʃ.

включа́я با ba; **в.** за́работную пла́ту با مواجب ba mævadʒeb.

включе́ние داخل کردن daxel kærdæn(-e), وارد کردن vared kærdæn(-e); درج dærdʒ.

включи́тельно لغایت leqajæt (-e); **до пе́рвого** ма́рта **в.** لغایت اول مارس leqajæt-e ævvæl-e mars.

вкола́чивать *см.* вбивать.

вконе́ц بکلی be kolli, پاک pak.

вкоренившийся ریشه دوانده riʃæ dævandæ.

вкорени́ться (در) ریشه دواندن riʃæ dævandæn.

вкореня́ться *см.* вкорениться.

вкось کج kædʒ, اریب orib, منحرف monhæref.

ВКП (б) [Всесою́зная коммунисти́ческая па́ртия (больше́вико́в)] فرقهٔ کمونیست (بولشویك) اتحاد جماهیر شوروی ferqæ-je komunist-e (bolʃevik-e) ettehad-e dʒæmahir-e ʃourævi.

вкра́тце بطور مختصر be tour-e moxtæsær, مختصرا moxtæsæræn, بطریق اختصار be tæriq-e extesar, خلاصه xolasæ.

вкруту́ю: яйцо́ в. تخم مرغ toxm-e morq-e seft.

вкус ذایقه zajeqæ (*чу́вство вку́са*), سلیقه sæliqæ (*чу́вство изя́щного*); ذوق zouq (*к чему́-л.*) مزه mæzæ; طعم tæ'm (*вкусово́е ощуще́ние*); со ~ом باسلیقه ba sæliqæ; по своему́ ~у بسلیقهٔ خود be sæliqæ-je xod; о ~ах не спо́рят سلیقه‌ها مختلف است sæliqæha moxtælef-æst (*букв.*: вку́сы разли́чны); э́то не по моему́ ~у این مطابق سلیقهٔ من نیست in motabeq-e sæliqæ-je mæn nist; неприя́тный на в. بد طعم bæd-tæ'm; прия́тный на в. خوش طعم xoʃ-tæ'm, خوش مزه xoʃ-mæzæ.

вкуси́ть *см.* вкушать.

вку́сно *см.* вкусный.

вку́сный خوش مزه xoʃ-mæzæ, خوش طعم xoʃ-tæ'm; لذیذ læziz.

вкусово́й ذوقی zouqi, ذایقه ای zajeqæi.

вкуша́ть 1. چشیدن tʃæʃidæn (*про́бовать*); 2. *фиг.* حظ کردن hæzz k.

влáга تری tæri, رطوبت rotubæt.

влагáлище *анат.* مهبل mæhbæl.

влагáлищный مهبلی mæhbæli.

владéлец مالك malek; صاحب sahæb; чáстный в. مالك خصوصی malek-e xosusi; в. дóма صاحب خانه sahæb-xanæ; в. э́той кни́ги صاحب این کتاب sahæb-e in ketab; в. пáспорта صاحب تذکره sahæb-e tæzkeræ.

владéн||ие ملك melk (*мн.* املاك æmlak) (*помéстье*); ملکیت melkijæt, تصرف tæsærrof, تملك tæmællok (*облада́ние*); вступáть во в. تصرف کردن tæsærrof k., تملك کردن tæmællok k.; вступлéние во в. تملك tæmællok, تصاحب tæsahob; находи́ться во ~ии кого́-л. در تصرف کسی بودن dær tæsærrof-e kæs-i b., در ملکیت کسی بودن dær melkijæt-e kæs-i b.; передáть кому́-л. во в. بتصرف کسی دادن be tæsærrof-e kæs-i dadæn; به ملکیت کسی واگذار کردن be melkijæt-e kæsi va gozar k.; лишáть прáва ~ия از تصرف خارج کردن æz tæsærrof xaredʒ k., از تملك خارج کردن æz tæmællok xaredʒ k.

вла||дéть دارا بودن dara b., صاحب بودن sahæb b., در تصرف داشتن dær tæsærrof daʃtæn; в. собóй خود داری کردن xod-dari k.; он не ~дéет прáвой рукóй او نمیتواند دست راست خود را استعمال نماید u næmitævanæd dæst-e rast-e xod-ra este'mal næmajæd; он хорошó ~дéет персúдским языкóм او زبان فارسی را خوب میداند u zæban-e farsi-ra xub midanæd.

владéющий دارنده darændæ, مالك malek, صاحب sahæb; مسلط mosællæt (*овладéвший*).

Владивостóк *гор.* ولادیوستك vladivostok.

Владикавкáз *см.* Орджоникидзе.

влады́чество سلطنت sæltænæt, حکمرانی hokm-rani, فرمانفرمائی færman-færmai.

влады́чествовать سلطنت کردن sæltænæt k., حکمرانی کردن hokm-rani k.

влáжность رطوبت rotubæt; в. вóздуха رطوبت هوا rotubæt-e hæva.

влáжный مرطوب mærtub, تر tær.

влáствовать حکم فرما بودن hokm-færma b.; حکم فرمائی کردن hokm-færmai k., حکومت داشتن hokumæt daʃtæn.

властолюби́вый ریاست طلب rijasæt-tælæb, ریاست پرست rijasæt-pæræst, قدرت طلب qodræt-tælæb.

властолю́бие ریاست طلبی rijasæt-tælæbi, ریاست پرستی rijasæt-pæræsti, قدرت طلبی qodræt-tælæbi.

власт||ь حکومت hokumæt, قدرت qodræt, قوه qovvæ, اقتدار eqtedar; сове́тская в. حکومت شوروی hokumæt-e ʃourævi; законода́тельная в. قوهٔ مقننه qovvæ-je moqænnenæ; исполни́тельная в. قوهٔ اجرائیه qovvæ-je edʒraijæ; суде́бная в. قوهٔ قضائیه qovvæ-je qæza'ijæ; быть в чьей-л. ~и در قدرت کسی بودن dær qodræt-e kæs-i b.; э́то вне мое́й ~и این از قدرت من خارج است in æz qodræt-e mæn xaredʒ-æst; го́род перешёл во в. революционе́ров شهر بتصرف انقلابیون در آمد ʃæhr be tæsærrof-e enqelabijun dær amæd.

влачи́ть 1. *уст. см.* волочить; 2.: в. жа́лкое существова́ние *фиг.* در نهایت فقر زندگانی کردن dær nehajæt-e fæqr zendægani k.

вле́во دست چپ dæst-e tʃæp, طرف دست چپ tæræf-e dæst-e tʃæp.

влезá́ть بالا رفتن bala ræftæn; в. на де́рево تو رفتن بالای درخت رفتن tu ræftæn; bala-je deræxt ræftæn; в. в мешо́к توی کیسه رفتن tu-je kisæ ræftæn; в. в окно́ از پنجره (تو) رفتن æz pændʒæræ (tu) ræftæn.

влезть *см.* влезать.

влече́ние تمایل tæmajol (*скло́нность*).

влеч||ь 1. کشیدن kæʃidæn; جلب کردن dʒælb k. (*привлека́ть*); 2. نتیجه دادن nætidʒæ dadæn (*име́ть после́дствия*); э́то ~ёт за собо́й дурны́е после́дствия این ترتب عواقب سوئی میشود in motærætteb-e ævaqeb-e su'i miʃævæd.

влива́ние *мед.* تزریق tæzriq.

влива́ть ریختن (تو) rixtæn; в. по ка́пле قطره قطره ریختن qætræ-qætræ rixtæn; в. во́ду в графи́н آب توی تنگ ریختن ab tu-je tong rixtæn; в. лека́рство دوا را تزریق کردن dæva-ra tæzriq k. (*впры́скивать*).

влива́ться ریختن rixtæn; в. в ряды́ рабо́чего кла́сса *фиг.* داخل صفهای صنف (طبقه) کارگر شدن daxel-e sæfha-je senf-e (tæbæqæ-je) kargær ʃ.

влить *см.* вливать.

влия́ние نفوذ nofuz, اثر æsær, تأثیر tæ'sir; под ~м чего́-л. در تأثیر چیزی dær tæht-e tæ'sir-e tʃiz-i; находи́ться под ~м кого́-л. در تحت نفوذ کسی بودن dær tæht-e nofuz-e kæs-i b.; подпа́сть под в. кого́-л. در تحت نفوذ کسی در آمدن dær tæht-e nofuz-e kæs-i dær amædæn; он име́ет большо́е в. او خیلی نفوذ دارد u xejli nofuz daræd; он ока́зывает на вас о́чень дурно́е в. او اثر خیلی بدی بر شما میبخشد u æsær-e xejli bæd-i bær ʃoma mibæxʃæd.

влия́тельный با نفوذ ba nofuz, متنفذ motænæffez, صاحب نفوذ sahæb-e nofuz.

влия́ть (در) نفوذ داشتن nofuz daʃtæn, (در) اثر کردن æsær k.; э́то лека́рство пло́хо ~ет این دوا اثر بد دارد in dæva æsær-e bæd daræd.

ВЛКСМ (Всесою́зный Ле́нинский Коммунисти́ческий Сою́з Молодёжи) اتفاق جوانان کمونیستی لنینی اتحادکل جماهیر شوروی ettefaq-e dʒævanan-e komunisti-je lenini-je ettehad-e koll-e dʒæmahir-e ʃourævi.

вложе́ние: в. капита́ла سرمایه gozari.

вложи́ть *см.* вкладывать.

влюби́ть(ся) *см.* влюблять(ся).

влюблённость عشق eʃq, عاشقی aʃeqi.

влюблённ||ый عاشق aʃeq, خاطر خواه xater-xah; быть ~ым в кого́-л. عاشق کسی بودن aʃeq-e kæs-i b., خاطر خواه کسی بودن xater-xah-e kæsi b.

влюбля́ться в кого́-л. عاشق کسی شدن aʃeq-e kæs-i ʃ., خاطر خواه کسی شدن xater--xah-e kæs-i ʃ.

вмени́ть *см.* вменять.

вменя́ть تحمیل کردن tæhmil k.; в. в ч.-л. в обя́занность кому́-л وظیفه ای را بکسی تحمیل کردن væzifæ-i-ra be kæs-i tæhmil k., چیزی را بکسی تکلیف کردن tʃiz-i-ra be kæs-i tæklif k.; в. в вину́ متهم به تقصیری کردن mottæhæm be tæqsir-i k.

вме́ру باندازه be ændazæ.

вме́сте باهم ba hæm; в. с... با ba; в. с ним با او ba u, باتفاق او be ettefaq-e u, همراه او hæmrah-e u; в. с тем با وجود این ba vodʒud-e in, ضمنا zemnæn; держа́ться в. با هم بودن ba hæm b.; пойдёмте в. со мной همراه من بیائید hæmrah-e mæn biajid.

вмести́мость *см.* вместительность; ~ю в 2 ты́сячи тонн باظرفیت دو هزار تن ba zærfijæt-e do hæzar ton.

вмести́тельность گنجایش gondʒajeʃ, ظرفیت zærfijæt; آب گیری ab-giri (*бáка и т. п.*).

вмести́тельный وسیع væsi', گنجایش‌دار gondʒajeʃ-dar, باگنجایش ba gondʒajeʃ, جادار dʒa-dar.

вмести́ть *см.* вмещать.

вме́сто بجای be dʒa-je, عوض æväz-e; **в.** негó بجای او be dʒa-je u, عوض او æväz-e u; **в.** того́, что́бы بجای اینکه be dʒa-je in ke, عوض اینکه æväz-e in ke.

вмеша́тельство (در) مداخله modaxelæ, دخالت dæxalæt.

вмеша́ть *см.* вмешивать.

вме́шивать (به) داخل کردن daxel k., مخلوط کردن mæxlut k.; ~ся (در) مداخله کردن modaxelæ k., (در) دخالت کردن dæxalæt k.; *фиг.* (در) انگشت داشتن ængoʃt daʃtæn; ~ся в чужи́е дела́ در کارهای دیگران دخالت کردن dær karha-je digæran dæxalæt k.

вмещ||а́ть جا دادن dʒa dadæn, گنجایش داشتن gondʒajeʃ daʃtæn; э́та ко́мната ~а́ет 50 челове́к این اطاق گنجایش ۵۰ نفر دارد in otaq gondʒajeʃ-e pændʒah næfær daræd; ~а́ться جا گرفتن dʒa gereftæn; кни́ги не ~а́ются в я́щик کتابها در صندوق جا نمیگیرند ketabha dær sænduq dʒa næmigiræ nd.

вмиг بیك لحظه be jæk læhzæ, بیك چشم بهم زدن be jæk tʃæʃm be hæm zædæn.

внаём باجاره be edʒaræ; отдава́ть **в.** باجاره دادن be edʒaræ dadæn; дом отдаётся **в.** خانه‌اجاره میشود xanæ edʒaræ dadæ miʃævæd.

внаймы́ *см.* внаем.

внакла́дку: пить чай **в.** چائی شیرین خوردن tʃai ʃirin xordæn.

внача́ле در ابتدا dær ebteda, در اول dær ævvæl.

вне بیرون birun, خارج xaredʒ; быть **в.** опа́сности از خطر خارج بودن æz xætær xaredʒ b.; **в.** го́рода خارج از شهر xaredʒ æz ʃæhr, در بیرون شهر dær birun-e ʃæhr; **в.** сомне́ния بدون شك bedun-e ʃæk; он был **в.** себя́ от гне́ва از کثرت غضب دیگر خودرا نمیشناخت æz kæsræt-e qæzæb digær xod-ra næmiʃenaxt; объяви́ть **в.** зако́на سلب حقوق قانونی کردن (از) sælb-e hoquq-e qanuni k.; **в.**

óчереди خارج از نوبت xaredʒ æz noubæt.

внедри́ть *см.* внедрять.

внедри́ться *см.* внедряться.

внедря́ть معمول داشتن mæ'mul daʃtæn; جایگیر ساختن dʒaje-gir saxtæn.

внедря́ться جایگیر شدن dʒaje-gir ʃ., ریشه دواندن riʃæ dævandæn.

внеза́пно بغتتا bæqtætæn, یك دفعه jæk dæf'æ.

внеза́пн||ый ناگهانی nagæhani; **~ая смерть** مرگ ناگهانی mærg-e nagæhani, مرگ مفاجات mærg-e mofadʒat.

внекла́ссовый خارج طبقاتی xaredʒ-e tæbæqati, خارج صنفی xaredʒ-e senfi.

внема́точн||ый خارج از رحم xaredʒ æz ræhem; **~ая бере́менность** حمل خارج از رحم hæml-e xaredʒ æz ræhem.

внеочередно́й خارج از نوبت xaredʒ æz noubæt.

внепла́новый خارج از نقشه xaredʒ æz næqʃæ.

внесе́ние 1. درج dærdʒ, وارد کردن vared kærdæn(-e) (*в спи́сок, в протоко́л*); в. в протоко́л درج درصورت مجلس dærdʒ dær suræt-e mædʒles; 2. پرداخت pærdaxt, تأدیه tæ'dijæ (*о сумма́х*); в. нало́гов پرداخت مالیات pærdaxt-e malijat.

внеслужебный غیر اداری qejr-e edari.

внести́ *см.* вносить.

внешко́льный خارج از مدرسه xaredʒ æz mædræsæ.

вне́шн||ий 1. خارج xaredʒ, خارجی xaredʒi, ظاهری zaheri; в. вид صورت ظاهر suræt-e zaher, ظاهر zaher; в. заём *см.* заем; **~яя поли́тика** سیاست خارجی sijasæt-e xaredʒi; **~яя торго́вля** تجارت خارجه tedʒaræt-e xaredʒæ; Комиссариа́т **~ей торго́вли** *см.* комиссариат; монопо́лия **~ей торго́вли** انحصار تجارت خارجه enhesar-e tedʒaræt-e xaredʒæ; 2. سطحی sæthi (*пове́рхностный*).

вне́шность صورت ظاهر suræt-e zaher.

внешта́тный غیر رسمی qejr-e ræsmi.

Внешто́рг *см.* Наркомвнешторг; ونشترگ veneʃtorg; ادارهٔ تجارت خارجه edaræ-je tedʒaræt-e xaredʒæ.

Внешторгба́нк (Банк для вне́шней торго́вли) بانك برای تجارت خارجه bank bæraje tedʒaræt-e xaredʒæ.

вниз پائین pajin, سرازیر sæ-razir; сверху **в.** از بالا بپائین æz bala be pajin; итти́ **в.** по ле́стнице از پله‌کان پائین رفتن æz pellækan pajin ræftæn; вверх и **в.** بالا وپائین bala-o-pajin.

внизу́ پائین pajin, در پائین dær pajin, زیر zir(-e); **в.** страни́цы پائین صفحه pajin-e sæfhæ, ته صفحه tæh-e sæfhæ.

вника́ть توجه کردن tævædʒdʒoh k., دقت کردن deqqæt k., غوررسی کردن qour-ræsi k.

вни́кнуть *см.* вникать.

внима́ни|е توجه tævædʒdʒoh, دقت deqqæt, اعتنا e'tena; обраща́ть **в.** (на что-л.) توجه (بچیزی) کردن tævædʒdʒoh k., اعتنا کردن e'tena k.; обраща́ть чьё-л. **в.** на что-л. توجه کسی‌را بچیزی معطوف داشتن tævædʒdʒoh-e kæs-i-ra be ʧiz-i mæ'tuf daʃtæn; не обраща́ть ~я توجه نکردن tævædʒdʒoh næ-kærdæn; привлека́ть чьё-л. **в.** توجه کسی را جلب کردن tævædʒdʒoh-e kæs-i-ra dʒælb k.; заслу́живать ~я قابل توجه بودن qabel-e tævædʒ-dʒoh b.; заслу́живающий ~я قابل توجه qabel-e tævædʒdʒoh; прини-ма́ть во **в.** در نظر گرفتن dær næzær gereftæn.

внима́тельно با دقت ba deqqæt, با توجه ba tævædʒdʒoh.

внима́тельность دقت deqqæt, توجه tævædʒdʒoh, مواظبت mova-zebæt.

внима́тельный دقیق dæqiq, با دقت ba deqqæt, متوجه motævædʒ-dʒeh, مواظب movazeb; مهربان me-hreban *(любе́зный)*.

внима́ть 1. گوش دادن guʃ da-dæn (*слушать*); 2. *см.* внять.

вновь مجددا modʒæddedæn, دو باره do baræ, یك دفعهٔ دیگر jæk dæf'æ-je digær; **в.** прибы́вший تازه وارد tazæ vared.

вноси́ть 1. (تو) آوردن avær-dæn, داخل کردن daxel k., وارد کردن vared k.; **в.** ве́щи в ко́м-нату اسباب به (توی) اطاق آوردن æsbab be (tu-je) otaq aværdæn; 2. درج کردن dærdʒ k. (*в спи́сок, в протоко́л*); **в.** в протоко́л وارد صورت مجلس کردن vared-e suræt-e mædʒles k., در صورت مجلس درج کردن dær suræt-e mæ-dʒles dærdʒ k.; 3. تأدیه کردن tæ-dijæ k., پرداخت کردن pærdaxt k. *(де́ньги)*; **в.** де́ньги на теку́щий счёт پول در حساب جاری گذاشتن pul dær hesab-e dʒari gozaʃtæn; 4. تقدیم کردن tæqdim k.; **в.** пред-

ложе́ние پیشنهـاد کـردن (تقدیـم کردن pißnehad k. (tæqdim k.); **в.** законопрое́кт **в** меджли́с لایحـهٔ قانونی بـه مجلس تقدیم کردن lajehæ-je qanuni be mædʒles tæqdim k.

внук نوه nævæ.

вну́тренн||ий داخل daxel, داخلی daxeli, باطنی bateni; **в.** смысл معنی باطنی mæ'ni-je bateni; **в.** заём *см.* заем; **~яя** сторона́ داخل daxel, تو tu; **~яя** часть قسمت داخلی qesmæt-e daxeli; **~яя** торго́вля تجارت داخله tedʒaræt-e daxelæ; **~ие** дохо́ды عایدات داخلی ajedat-e daxeli; **~ее** лека́рство دوای داخلی dæva-je daxeli; для **~его** употребле́ния برای استعمال داخلی bæraje este'mal-e daxeli; комиссариа́т **~их** дел *см.* комиссариат; мини́стр **~их** дел وزیر امور داخله væzir-e omur-e daxelæ.

вну́тренно باطنا batenæn.

вну́тренност||ь داخل daxel; **в.** ко́мнаты داخل اطاق daxel-e otaq; **~и** امعا æm'a.

внутри́ در داخل dær daxel, در داخله dær daxelæ, تو tu; **в.** страны́ در داخلهٔ مملکت dær daxelæ-je mæmlækæt; **в.** я́щика توی (در) جعبه (dær) tu-je dʒæ'bæ.

внутрипартийный داخل حزبی daxel-e hezbi.

вну́чка نوه nævæ.

внуша́ть تلقین کردن tælqin k., القـا کردن elqa k. (*мысль*); **в.** презре́ние تولید حقارت کردن tulid-e heqaræt k.

внуше́ние 1. تلقین tælqin, القا elqa; 2.: сде́лать **в.** توبیـخ کردن toubix k. (*вы́говор*).

внуши́тельный مؤثر mo'æsser, معتبر mo'tæbær.

внуши́ть *см.* внушать.

вня́тный واضح vazeh, قابل فهم qabel-e fæhm.

внять: в. чьей-либо про́сьбе خواهش کسی را قبول کردن xaheʃ-e kæsi-ra qæbul k.

во *см.* в; **во́-время** بموقع be mouqe'; **не во́-время** بی موقـع bi mouqe'; **во всём ми́ре** در تمام عالم dær tæmam-e alæm; **во вся́ком слу́чае** در هر صورت dær hær suræt; **во сне́** در خواب dær xab; **во избежа́ние** недоразуме́ний برای احتراز از سوء تفاهمات bæraje ehteraz æz su'-e tæfahomat; **во что́-бы то ни ста́ло** بهر قیمت که be hær qejmæt ke baʃæd, بهر طور که باشد be hær tour ke baʃæd.

во́бла *зоол.* کلمه kolmæ.

вобра́ть *см.* вбирать.

вовлека́ть داخل کردن daxel k., جلب کردن dʒælb k.

вовлече́ние جلب dʒælb.

вовле́чь *см.* вовлекать.

во́все بکلی be kolli; **в.** нет ابدا æbædæn; я э́того **в.** не говори́л من اینرا هیچ نگفته ام mæn in-ra hitʃ nægoftæ-æm.

во-вторы́х ثانیا saniæn.

во́гнуто-вы́пуклый مقعر محدب moqæ'ær-e mohæddæb.

во́гнутость فرو رفتگی foru ræftægi.

во́гнутый مقعر moqæ'ær, فرو رفته foru ræftæ.

вод||а́ آب ab; горя́чая **в.** آب گرم ab-e gærm, آب داغ ab-e daq; морска́я **в.** آب دریا ab-e dærja; питьева́я **в.** آب خوردنی ab-e xordæni, آب مشروب ab-e mæʃrub; роднико́вая **в.** آب چشمه ab-e ʧæʃmæ; мыть **-о́й** با آب شستن ba ab ʃostæn; ✧ чи́стой **-ы** خوشاب xoʃ-ab (*о драгоце́нном ка́мне*); толо́чь **-у** в сту́пе آب در هاون سائیدن ab dær havæn sajidæn; лови́ть ры́бу в му́тной **-е** در آب گل آلود ماهی گرفتن dær ab-e gel-alud mahi gereftæn; жёлтая **в.** *мед.* نزول آب سبز nozul-e ab-e sæbz (*боле́знь глаз*).

водвори́ть بر قرار کردن bær qærar k.

водворя́ть *см* водворить.

води́тель راننده ranændæ.

води́ть *см.* вести; **в.** компа́нию (с кем-л.) معاشرت کردن (با کسی) mo'aʃeræt k.

во́дк||а عرق æræq, وتکا votka; пить **-у** عرق خوردن æræq xordæn.

во́дник کارکن نقلیه آبی kar-kon-e næqlijæ-je abi.

во́дный آبی abi; **в.** тра́нспорт نقلیهٔ آبی næqlijæ-je abi.

водобоя́знь *мед.* خوف از آب xouf æz ab.

водовмести́лище مخزن آب mæxzæn-e ab, آب انبار ab-æmbar.

водово́з سقا sæqqa.

водоворо́т گرداب gerd-ab.

водоём آب انبار ab-æmbar, مخزن آب mæxzæn-e ab; حوض houz (*бассе́йн*).

водоёмн||ый: **-ое** зда́ние *ж.-д.* برج آب bordʒ-e ab.

водоизмеще́ние ظرفیت zærfijæt.

водока́чка برج آب bordʒ-e ab.

водола́з غواص qævvas.

водола́зный غواصی qævvasi; **в.** костю́м لباس غواصی lebas-e qævvasi.

водолече́ние معالجه با آب mo'-

aledʒæ ba ab, تداوی بالمأ tædavi be-l-ma.

водонапо́рн||ый: ~ая ба́шня برج آب bordʒ-e ab.

водонепроница́емый مانع‌دخول آب man'-e doxul-e ab.

водоно́с سقا sæqqa.

водопа́д آبشار ab-ʃar.

водопо́й آبخور ab-xor.

водопрово́д آب کشی لوله lulæ-kæʃi-je ab; لوله آب lulæ-je ab.

водоразде́л مقسم آب mæqsæm-e ab.

водоро́д *хим.* هیدرژن hidrozen.

во́доросли *бот.* نباتات دریائی næbatat-e dærjai.

водосто́к آبگذر ab-gozær.

водосто́чн||ый: ~ая кана́ва راه آب rah-ab; **в.** жо́лоб ناودان navdan.

водохрани́лище آب انبار ab-æmbar, مخزن آب mæxzæn-e ab.

во́дочный: в. заво́д کارخانهٔ عرق کشی kar-xanæ-je æræq-kæʃi.

водружа́ть افراشتن æfraʃtæn, بلند کردن bolænd k., بر افراختن bær æfraxtæn.

водрузи́ть *см.* водружать.

водяни́стый آب دار ab-dar, آبکی abæki.

водя́нка *мед.* استقسا esteqsa.

водян||о́й آبی abi; ~а́я турби́на توربین آبی turbin-e abi; دریائی dærjai (*морско́й*).

воева́ть جنگیدن dʒængidæn, جنگ کردن dʒæng k.

воеди́но با هم ba hæm; собра́ть **в.** با هم جمع کردن ba hæm dʒæm' kærdæn.

воениза́ция نظامی نمودن nezami næmudæn(-e).

военизи́ровать نظامی نمودن nezami næmudæn, جنگی کردن dʒængi k.

военко́м (вое́нный комисса́р) کمیسر نظامی komiser-e nezami.

военкома́т (вое́нный комиссариа́т) کمیسری نظامی komiseri-je nezami.

военко́р (вое́нный корреспонде́нт) مخبر جنگی moxber-e dʒængi.

военнообя́занный مشمول خدمت نظامی mæʃmul-e xedmæt-e nezami (*мн.* مشمولین خدمت نظامی mæʃmulin-e xedmæt-e nezami).

военноплене́нный اسیر جنگ æsir-e dʒæng (*мн.* اسرای جنگ osæra-je dʒæng).

военнополево́й: в. суд محکمهٔ نظامی mæhkæmæ-je nezami (*мн.* محاکم نظامی mæhakem-e nezami).

военноучёбн||ый: ~ое заведе́ние مدرسه نظامی mædræsæ-je nezami.

воéнн||ый نظامی nezami (*тж. как существи́тельное*); قشـــونی qoʃuni, جنگی dʒængi; **в.** комиссариáт *см.* военкомат; **в.** корáбль کشتی جنگی kæʃti-je dʒængi, جهاز جنـگی dʒehaz-e dʒængi; **~ое** министéрство وزارت جنـگ vezaræt-e dʒæng; **~ое** положéние حکومت نظامی hokumæt-e nezami; **в.** коммунúзм کمونیزم جنگی komunizm-e dʒængi; **~ая** слýжба خدمت نظام xedmæt-e nezam; обязáтельная **~ая** слýжба نظام اجباری nezam-e edʒbari; نظام وظیفه nezam-e væzifæ (*в Ирáне*); **в.** флот بحریـهٔ جنگی bæhrijæ-je dʒængi; **в.** трибунáл محکمهٔ نظامی mæhkæmæ-je nezami; **~ые** дéйствия عملیات جنگی æmælijat-e dʒængi.

вожделéние شهوت ʃæhvæt.

вождь قائد qa'ed (*мн.* قائدین qa'edin), پـیشوا piʃva; **в.** пáртии قائد حزب qa'ed-e hezb.

вожжá مهاری mæhari, مهار mæhar.

воз گاری gari.

возбранúть *см.* возбранять.

возбранять منع کردن mæn' k., قدغن کردن qædæqæn k.; **~ся** قدغن بودن qædæqæn b.

возбудúмость قابلیت تحریك qabelijæt-e tæhrik, استعداد تهیج este'dad-e tæhæjjodʒ.

возбудúмый قابل تحریك qabel-e tæhrik.

возбудúтель محرك moharrek; **в.** болéзни عامل مرض amel-e mæræz.

возбудúть *см.* возбуждать.

возбуждáть تهییـج کردن tæhjidʒ k., بـهیجان آوردن be hæjædʒan aværdæn, تحریـك کردن tæhrik k.; تولید کردن toulid k.; **в.** аппетúт اشتهارا تحریك کردن eʃteha-ra tæhrik k.; تجهیز اشتها کردن tædʒhiz-e eʃteha k.; **в.** жáжду تولید عطش کردن toulid-e ætæʃ k.; **в.** подозрéние تولید سوء ظن کردن toulid-e su'-e zænn k.; **в.** вопрóс مسئله را طرح کردن mæs'ælæ-ra tærh k.; **в.** чей-л. гнев غضب کسی را افروختن qæzæb-e kæs-i-ra æfruxtæn; **в.** внимáние جلب توجه کردن dʒælb-e tævædʒdʒoh k.; **в.** иск *юр.* اقامهٔ دعوی کردن eqamæ-je dæ'va k.; **в.** удивлéние متعجب ساختن motæ'ædʒdʒeb saxtæn, اسباب تعجب شدن æsbab-e tæ'ædʒdʒob ʃ.; **~ся** بهیجان آمدن be hæjædʒan amædæn.

возбуждáющий محرك moharrek, مهیج mohæjjedʒ; مشتهی moʃtæhi

(*аппети́т*); مقوی باه moqævvi-je bah (*полову́ю эне́ргию*).

возбужде́ние تحریك tæhrik (*мн.* تحریکات tæhrikat); تهیج tæhæjjodʒ; **в.** и́ска *юр.* اقامهٔ دعوی eqamæ-je dæ'va.

возбуждённый تهیج شده tæhæjjodʒ ʃodæ, برانگیخته bær ængixtæ.

возведе́ние 1. ساختمان saxteman (*постро́йка зда́ния*); 2. ترفیع tærfi' (*повыше́ние в чи́не, зва́нии*); 3.: **в.** в сте́пень *мат.* بقوه رساندن be qovvæ ræsandæn(-e).

возвести́ *см.* возводить.

возвести́ть *см.* возвещать.

возвеща́ть اعلان کردن e'lan k., اعلام کردن e'lam k., اخطار کردن extar k.

возводи́ть 1. ساختمان کردن saxteman k., بنا کردن bena k.; 2.: **в.** в чин ترفیع رتبه کردن tærfi'-e rotbæ k.; 3.: **в.** в сте́пень *мат.* بقوه رساندن be qovvæ ræsandæn; **в.** обвине́ние (на кого́-л.) تهمت (بکسی) زدن tohmæt zædæn.

возвра́т استرداد esterdad, پس دادن pæs dadæn(-e).

возврати́ть *см.* возвращать.

возвра́тн||ый عودی oudi, راجعه radʒe'æ; **в.** тиф *мед.* حصبهٔ راجعه hæsbæ-je radʒe'æ; **на ~ом пути́** در مراجعت dær moradʒe'æt.

возвраща́ть پس دادن pæs dadæn, عودت دادن oudæt dadæn, مسترد کردن mostærædd k., رد کردن rædd k.; برگردانیدن bær gærdanidæn (*кого́-л.*); **~ся** مراجعت bær gæʃtæn, برگشتن moradʒe'æt k.; مسترد شدن mostærædd ʃ. (*быть возвращённым*); **~ся к како́му-л. вопро́су** به مسئله ای برگشتن be mæs'ælæ-i bær gæʃtæn; **~ся из путеше́ствия** از سفر برگشتن æz sæfær bær gæʃtæn, از سفر مراجعت کردن æz sæfær moradʒe'æt k.

возвраще́ние عودت oudæt, اعاده e'adæ; استرداد esterdad; برگشت bær gæʃt, مراجعت moradʒe'æt; **в.** из путеше́ствия مراجعت از سفر moradʒe'æt æz sæfær.

возвы́сить *см.* возвышать.

возвыша́ть بلند کردن bolænd k.; زیاد کردن zijad k; **в.** го́лос صدارا بلند کردن sæda-ra bolænd k.

возвыше́ние ارتفاع ertefa', بلندی bolændi, رفعت ref'æt.

возвы́шенность بلندی bolændi, ارتفاع ertefa' (*мн.* ارتفاعات ertefa'at); **в.** мы́слей بلندی افکار bolændi-je æfkar.

возвы́шенн||ый مرتفع mortæfe', عالی ali; **~ое** ме́сто جای مرتفع dʒa-je mortæfe'.

во́зглас صدا sæda, ندا neda, بانگ bang.

возгора́емость قابلیت اشتعال qabelijæt-e eʃte'al.

возгора́емый قابل اشتعال qabel-e eʃte'al.

возгора́ться مشتعل شدن moʃtæ'el ʃ., آتش گرفتن atæʃ gereftæn.

возгорди́ться متکبر شدن motækæbber ʃ.

возгоре́ться *см.* возгораться.

воздава́ть مکافات کردن mokafat k.; **в.** по́чести تجلیل کردن tædʒlil k.; *разг.* تشریفات چیدن tæʃrifat tʃidæn; **в.** до́лжное انصاف دادن ensaf dadæn, پاداش دادن padaʃ dadæn.

воздая́ние مکافات mokafat.

воздвига́ть بر پا کردن bær pa k., بنا نمودن bena næmudæn, ساختمان کردن saxteman k.; **в.** зда́ние عمارت را بنا کردن emaræt-ra bena k.

воздви́гнуть *см.* воздвигать.

возде́йствие تأثیر (در) tæ'sir; نفوذ nofuz, اعمال نفوذ (بر) e'mal-e nofuz.

возде́йствовать تأثیر کردن tæ'sir k. (بر) اعمال نفوذ کردن e'mal-e nofuz k.

воздёланный مزروع mæzru'.

воздёлать *см.* возделывать.

воздёлывание کشت وزرع keʃt-o-zær'.

воздёлывать زراعت کردن zera'æt k.

воздержа́ние پرهیز pærhiz, خود داری xod-dari, اجتناب edʒtenab, امساك emsak.

воздёржанность پرهیز کاری pærhizkari.

воздёржанный پرهیز کار pærhizkar.

воздержа́ться *см.* воздерживаться; я не могу́ **в.** от того́, чтобы не... نمیتوانم خود داری بکنم از اینکه... næmitævanæm xod-dari bekonæm æz in ke...

воздёрживаться خود داری کردن (از) xod-dari k., پرهیز کردن (از) pærhiz k., امتناع کردن (از) emtena' k., احتراز کردن (از) ehteraz k., اجتناب کردن (از) edʒtenab k.

воздёрживающийся پرهیز کار pærhizkar; ممتنع momtæne' (*при голосова́нии и т. п.*).

во́здух هوا hæva; подыша́ть све́жим **~ом** هوا خوردن hæva xordæn, هوا خوری کردن hæva-

-xori k.; на чи́стом (во́льном) ~e در هوای آزاد dær hæva-je azad.

воздухопла́вание هوا نوردی hæva-næværdi, آسمان پیمائی aseman pejmai.

воздухопла́ватель هـوا نورد hæva-næværd.

возду́шн||ый هوائی hævai; **в. путь** خط هوائی xætt-e hævai; **~ая ата́ка** حملهٔ هوائی hæmlæ-je hævai; **~ая оборо́на** دفاع هوائی defa'-e hævai; **~ая я́ма** چاه هوائی ʧah-e hævai; **~ое сообще́ние** سرویس هوائی servis-e hævai; **~ые ли́нии** خطوط هوائی xotut-e hævai; **в. шар** بالون balun.

воззва́ние بیانیه bejanijæ.

воззре́ние نظر næzær, نظریه næzærijæ (*мн.* نظریات næzærijat); عقیده æqidæ (*мн.* عقاید æqajed).

воззри́ться (на кого́-л.) (بر کسی) چشم دوختن ʧæʃm duxtæn.

вози́ть بردن bordæn, حمـل کردن hæml k., حمل ونقل کردن hæml-o-næql k., آوردن aværdæn.

вози́ться (با) زحمت داشـتن zæhmæt daʃtæn (*хлопотать*); **в. с чем-л.** بچیزی ور رفتن be ʧiz-i vær ræftæn; وول زدن vul zædæn (*о ребёнке*).

возлага́ть (что-л. на кого́-л.) محول کردن (چیزی‌را بکسی) mohævvæl k., واگذار کردن (بعهدهٔ کسی) vagozar k.; **в. отве́тственность за что-л. на кого́-л.** مسئولیت چیزی‌را بعهدهٔ کسی واگذار کردن mæs'ulijæt-e ʧiz-i-ra be ohdæ-je kæs-i vagozar k.; **в. наде́жды** امید واری داشتن omidvari daʃtæn.

во́зле دم dæm(-e), پهلوی pæhlu(-je), نزدیك næzdik(-e), در نزدیکی dær næzdiki(-je), مجاور (با) modʒaver.

возло́женн||ый محول mohævvæl; **~ые на вас обя́занности** وظایف محوله بشما væzajef-e mohævvælæ be ʃoma.

возложи́ть *см.* возлагать.

возлю́бленн||ый معشوق mæ'ʃuq; **~ая** معشوقه mæ'ʃuqæ.

возме́здие جـزا dʒæza, مکافات mokafat; **воздава́ть в.** جزا دادن dʒæza dadæn, مکافات کردن mokafat k.

возмести́ть *см.* возмещать.

возмеща́ть تلافی کردن tælafi k., جبران کردن dʒobran k.; **в. убы́тки** خسارات را جبران کردن xæsarat-ra dʒobran k., جبران خسارت کردن dʒobran-e xæsarat k.

возмеще́ние تلافی tælafi, جبران dʒobran.

ممکن دانستن momken danestæn.

возмужа́лость بلوغ boluq, سن تـکلیف senn-e tæklif.

возмужа́лый بالغ baleq, مکلف mokællæf.

возмужа́ть رشد کردن roʃd k., بسن بلوغ بالغ شدن baleq ʃ., be senn-e boluq ræsidæn. رسیدن

возмути́тельный تنفر انـگیز tænæffor-ængiz.

возмуща́ть 1. برهم زدن bær hæm zædæn (*мути́ть*); 2. یاغی کردن jaqi k. (*про́тив кого́-л*); 3. متغیر ساختن motæqæjjer saxtæn, متنفر کردن motænæffer k. (*приводи́ть в негодова́ние*); ~ся 1. شورش نمـودن ʃureʃ næmudæn, یاغی شدن jaqi ʃ. (*про́тив кого́-л.*); 2. متغیر شدن motæqæjjer ʃ., متنفر شدن motænæffer ʃ. (*приходи́ть в негодова́ние*).

возмуще́ние 1. اغتشاش eqteʃaʃ, شورش ʃureʃ (*восста́ние*); 2. تغیر tæqæjjor, تنفر tænæffor; اوقات تلخی ouqat-tælxi (*негодова́ние*).

возмущённый متغیر motæqæjjer.

вознагражда́ть 1. تلافی کردن tælafi k., جبران کردن dʒobran k., پاداش دادن padaʃ dadæn; 2. انعام دادن æn'am dadæn (*дава́ть де́нежную награ́ду*).

возмо́жно ممکن است momken-æst, شاید ʃajæd; **в.,** что так شاید اینطور باشد ʃajæd in-tour baʃæd, ممکن است که اینطور باشد momken-æst ke in-tour baʃæd; **в.** скоре́е هرچه زودتر hær tʃe zudtær, حتی الامکان زودتر hætta-l-emkan zudtær.

возмо́жность امـکان emkan, احتمال ehtemal; وسیله væsilæ (*мн.* وسایل væsajel); да(ва́)ть **в.** امکان دادن emkan dadæn, وسیله دادن (بدست کسی) væsilæ dadæn (be dæst-e kæs-i); **в.** постро́ения социали́зма в одно́й стране́ امـکان ساختمان سوسیالیزم در یك مملکت emkan-e saxteman-e susjalizm dær jæk mæmlækæt; **в.** (вероя́тность) отъе́зда احتمال حرکت ehtemal-e hærækæt; лиша́ть ~и (кого́-л.) سلب امکان کردن (ازکسی) sælb-e emkan k.; име́ть **в.** امکان داشتن emkan daʃtæn; име́ть ~и (сре́дства) وسایل داشتن væsajel daʃtæn; в слу́чае ~и در صـورت امـکان dær suræt-e emkan; по ~и حتی الامکان hættæ-l-emkan; при пе́рвой ~и باولین وسیله be ævvælin væsilæ.

возмо́жн||ый ممـکن momken, محتمل mohtæmel; счита́ть ~ым

вознагражде́ние 1. پاداش padaʃ, جبران dʒobran; **в.** за убы́тки جبران خسارات dʒobran-e xæsarat, غرامت qæramæt (*мн.* غرامات qæramat); 2. اجرت odʒræt (*плата*); **в.** за сверхуро́чную рабо́ту مزد کار فوق‌العاده mozd-e kar-e fouq-ol-adæ; 3. انعام æn'am (*де́нежная награ́да*).

вознаме́риться تصمیم گرفتن tæsmim gereftæn, مصمم شدن mosæmmæm ʃ.

возника́ть حاصل شدن hasel ʃ., بروز کردن boruz k., تولید شدن toulid ʃ., بوجود آمدن be vodʒud amædæn; **в.** (из чего́-л.) (ازچیزی) ناشی شدن naʃi ʃ.

возникнове́ни||е تولید toulid, بروز boruz, پیدایش pejdajeʃ; в слу́чае ~я разногла́сий درصورت اختلافات تولید (بروز) dær suræt-e toulid-e (boruz-e) extelafat.

возни́кнуть *см.* возникать.

возобнови́ть *см.* возобновлять.

возобновле́ние تجدید tædʒdid; **в.** отноше́ний تجدید روابط tædʒdid-e ræ̀vabet.

возобновля́ть تجدید کردن tædʒdid k.; **~ся** تجدید شدن tædʒdid ʃ.

возомни́ть: **в.** о себе́ بخود مغرور شدن be xod mæqrur ʃ.

возража́ть مخالفت کردن (با) moxalefæt k., اعتراض کردن (برعلیه) e'teraz k., مخالف بودن moxalef b.

возража́ющий مخالف moxalef, معترض mo'tærez.

возраже́ни||е (про́тив) اعتراض (بر علیه) e'teraz; име́ть ~я اعتراض داشتن e'teraz daʃtæn; не допуска́ющий ~й اعتراض نا پذیر e'teraz na pæzir.

возрази́ть *см.* возражать.

во́зраст سال sal, سن senn; **в** ~е 20 лет در سن بیست سالگی dær senn-e bist salægi; одного́ ~а همسن hæm-senn.

возраста́ние نمو nomovv, ترقی tæræqqi, افزایش æfzajeʃ; **в.** цен ترقی قیمت tæræqqi-je qejmæt.

возраста́ть 1. روئیدن ruidæn (*расти́*); 2. ترقی کردن tæræqqi k., زیادشدن zijad ʃ. (*увели́чиваться*),

возрасти́ *см.* возрастать.

возроди́ть *см.* возрождать.

возрожда́ть زنده کردن zendæ k., احیا کردن ehja k.

возрожде́ние تجدید حیات tædʒdid-e hæjat, احیا ehja.

во́зчик گاری‌چی gariʧi, عرابه‌چی ærrabæʧi, سورچی surʧi.

во́ин سرباز særbaz, نظامی nezami.

во́инский قشونی qoʃuni, نظامی nezami.

во́инственность جنگجوئی dʒæng-dʒui.

во́инственный جنگجو dʒæng-dʒu.

во́инствующий جنگجو dʒæng-dʒu.

вой زوزه zuzæ.

во́йлок نمد næmæd.

во́йлочный نمدی næmædi.

войн||á جنگ dʒæng; империалисти́ческая **в.** جنگ امپریالیستی dʒæng-e emperjalisti; граждáнская **в.** جنگ صنفی dʒæng-e senfi, جنگ داخلی dʒæng-e daxeli; мировáя **в.** جنگ بین المللی dʒæng-e bejn-ol-melæli, جنگ عمومی dʒæng-e omumi; клáссовая **в.** جنگ صنفی (طبقاتی) dʒæng-e senfi (tæbæqati;) **в.** наступáтельная جنگ تعرضی dʒæng-e tæ'ærrozi; **в.** оборони́тельная جنگ تدافعی dʒæng-e tædafo'i; позицио́нная **в.** جنگ موضعی dʒæng-e mouze'i; воздýшная **в.** جنگ هوائی dʒæng-e hævai; хими́ческая **в.** جنگ شیمی dʒæng-e ʃimi; вести́ ~ýю جنگ کردن dʒæng k.; объявля́ть ~ýю اعلان جنگ کردن e'lan-e dʒæng k.

во́йск||о قشون qoʃun; вспомога́тельные ~á قشون امدادی qoʃun-e emdadi; резéрвные ~á قشون احتیاطی (ذخیره) qoʃun-e ehtijati (zæxiræ).

войти́ *см.* входить.

вокза́л ایستگاه راه آهن ist-gah-e rah-e ahæn, گار راه آهن gar-e rah-e ahæn, استاسیون راه آهن estasijun-e rah-e ahæn.

вокру́г دور dour, گرد gerd, گردا گرد gerd-a-gerd; **в.** свéта دور دنیا dour-e donja; **в.** столá دور میز dour-e miz; **в.** э́того вопрóса در اطراف این مسئله dær ætraf-e in mæs'ælæ.

ВОКС (Всесою́зное о́бщество культу́рной свя́зи с заграни́цей) انجمن روابط مدنی اتحاد شوروی با ممالك خارجه ændʒomæn-e ræ-vabet-e mædæni-je ettehad-e ʃourævi ba mæmalek-e xaredʒæ.

вол گاو gav.

Во́лга *р.* ولگا volga.

волды́рь طاول tavol; у меня́ на па́льце вскочи́л **в.** انگشتم طاول زد ængoʃt-æm tavol zæd.

волево́й ارادی eradi.

волейбо́л والی بال (*англ.* voley ball).

во́лей-неволе́й خواهی نخواهی xahi-næxahi.

волк گرگ gorg; морско́й **в.** *фиг.* ملاح کار آزموده mællah-e kar az-

mudæ, ملاح کهنه کار mællah-e koh-næ kar; ◇ в. в ове́чьей шку́ре گرگ بلباس میش gorg be lebas-e miʃ.

волн||а́ موج moudʒ (*мн.* امواج æmvadʒ); морска́я в. موج دریا moudʒ-e dærja; звуковы́е ′~ы *физ.* امواج صوتی æmvadʒ-e souti; дли́нные ′~ы امواج دراز (طویل) æmvadʒ-e deraz (tævil); коро́ткие ′~ы امواج کوتاه æmvadʒ-e kutah.

волне́ни||е 1. اضطراب ezterab, هیجان hæjædʒan *(беспоко́йство)*; 2. اغتشاش eqteʃaʃ, شورش ʃureʃ *(возмуще́ние)*; крестья́нские ~я شورش های دهاقین ʃureʃha-je dehaqin.

волни́стый موج دار moudʒ-dar, مواج mævvadʒ.

волнова́ть مضطرب کردن moztæreb k.; آشفتن aʃoftæn; ~ся 1. مضطرب شدن moztæreb ʃ. (*о челове́ке*); 2. متلاطم شدن motælatem ʃ. (*о мо́ре*).

волнообра́зный موجی moudʒi, مواج mævvadʒ.

волнoréз موج شکن moudʒ-ʃekæn.

волоки́та. I. تأنی tæ'ænni (*промедле́ние*).

волокита II. لاسی lasi (*ухаживатель*).

волокйтство لاس بازی las-bazi (*ухаживание*).

волокни́стый لیفی lifi, الیافی æljafi, الیاف دار æljaf-dar.

волокно́ لیف lif (*мн.* الیاف æljaf); محلوج mæhludʒ (*хлопко́вое*).

волонтёр داو طلب davtælæb.

во́лос مو mu; ко́нский в. موی اسب mu-je æsp; ~ы на те́ле موی بدن mu-je bædæn, پشم بدن pæʃm-e bædæn; стричь ~ы موزدن mu zædæn, مو کوتاه کردن mu kutah k.; брить ~ы مو تراشیدن mu tæraʃidæn.

волоса́тость پرموئی por-mui.

волоса́тый موئی mui, پر مو por-mu.

волосн||о́й *физ.* شعری ʃæ'ri; ~ы́е сосу́ды *физ.* عروق شعریه oruq-e ʃæ'rijæ.

во́лосность *физ.* شعریت ʃæ'rijæt (*капилля́рность*).

волосо́к مو mu; в. в часа́х فندول ساعت fændul-e sa'æt; ◇ я был на в. от сме́рти چیزی نمانده بود که بمیرم tʃiz-i næmandæ bud ke bemiræm.

волосяно́й موئی mui.

волочи́ть کشان کشان بردن kæʃan-kæʃan bordæn, بزمین کشیدن

be zæmin kæʃidæn; **в. но́ги** لنگان لنگان رفتن længan-længan ræftæn.

волочи́ться 1.: пла́тье **воло́чится** по земле́ لباس بزمین میکشد lebas be zæmin mikæʃæd; **2.** عشق بازی کردن eʃq-bazi k., لاس زدن las zædæn (*ухаживать*).

Во́лхов *р.* ولخوف volxof.

волча́нка *мед.* قرحهٔ آکله qærhæ-je akelæ.

во́лч||ий: ~ья я́ма *воен.* چالهٔ گرگ tʃalæ-je gorg.

волчи́ца گرگ مـاده gorg-e madæ.

волше́бник ساحر saher.

волше́бный سحری sehri; ✧ **в. фона́рь** فـانوس سحری fanus-e sehri.

волшебство́ سحر sehr.

волы́нить تعلل کردن tæ'ællol kærdæn; کار را بتاءخیر انداختن kar-ra be tæ'xir ændaxtæn (*затя́гивать де́ло*).

волы́нка اتلاف وقت etlaf-e væqt.

во́льно آزادانه azadanæ; *воен.* راحت باش rahæt baʃ (*кома́нда*).

вольно́: в. вам бы́ло наде́яться بیخود امیدوار شدید bixod omidvar ʃodid.

вольнонаёмный: в. труд *см.* наёмный труд.

вольноотпу́щенник بندهٔ آزاد bændæ-je azad.

вольнослу́шатель مستمع آزاد mostæme'-e azad (*мн.* مـستمعین آزاد mostæme'in-e azad).

во́льность 1. آزادی azadi (*свобо́да*); **2.** گستاخی gostaxi (*де́рзость*).

во́льный 1. آزاد azad (*свобо́дный*); **в. го́род** شهر آزاد ʃæhr-e azad; **в. порт** بندر آزاد bændær-e azad; **2.** گستاخ gostax (*де́рзкий*).

вольт I. *эл.* ولت volt; **ла́мпочка нака́ливания в 220 в.** لامپ دویست و بیست ولت lamp-e devist-o-bist volt.

вольт II. *спорт.* چرخ tʃærx, دور dour; **сде́лать в.** چرخ دادن tʃærx dadæn, دور دادن dour dadæn.

вольта́ж ولتاژ (*фр.* voltage).

вольта́метр *эл.* ولتامتر (*фр.* voltamètre).

вольтижиро́вка چابـك سواری tʃabok-sævari.

во́л||я 1. اراده eradæ; **си́ла ~и** قوهٔ اراده qovvæ-je eradæ; **челове́к с си́льной ~ей** شـخص قوی الاراده ʃæxs-e qævij-ol-eradæ; **2.** اختیار extijar; **в. ва́ша** میل شماست mejl-e ʃoma-st, اختیار داریـد extijar da-

rid; по до́брой (по свое́й) ~е بمیل خود be mejl-e xod, بمیل واختیار خود be mejl væ extijar-e xod; про́тив (свое́й) ~и بر خلاف میل خود bær xelaf-e mejl-e xod; 3. آزادی azadi (*свобо́да*); отпусти́ть на ~ю آزاد کردن azad k.

вон I. بیرون birun; он вы́шел в. رفت بیرون ræft birun; уходи́ в. برو بیرون berou (*разг.* borou) birun; вы́гнать в. بیرون کردن birun k.; пошёл в.! برو گم شو berou (borou) gom ʃou; совсе́м из ума́ в. بکلی یادم رفت be kolli jad-æm ræft; ◇из ру́к в. пло́хо خیلی بد xejli bæd; лезть из ко́жи в. منتها درجه سعی کردن montæha dærædʒæ sæ'i k.

вон II. آنها anha (*вот!*); в. он идёт آنها دارد میاید anha daræd miajæd; в. там آنجا andʒa.

вонза́ть فرو کردن foru k.; ~ся فرو رفتن foru ræftæn.

вонзи́ть *см.* вонзать.

вонь بوی بد bu-je bæd, تعفن tæ'æffon, گندیدگی gændidægi.

воню́чий بد بو bæd-bu, متعفن motæ'æffen, گندیده gændidæ.

воня́ть بوی بد دادن bu-je bæd dadæn, گندیدن gændidæn.

вообража́ем||ый تصوری tæsævvori, خیالی xijali; موهوم mouhum; ~ая ли́ния خط موهوم xætt-e mouhum.

вообража́ть تصور کردن tæsævvor k., خیال کردن xijal k.

воображе́н||ие تصور tæsævvor, خیال xijal; си́ла ~я قوهٔ خیال qovvæ-je xijal.

вообрази́ть *см.* воображать.

вообще́ بطور کلی be tour-e kolli, عموما omumæn; رویهم رفته ruje hæm ræftæ; мы говори́м в. ما بطور کلی صحبت میکنیم ma be tour-e kolli sohbæt mikonim.

воодушеви́ть *см.* воодушевлять.

воодушевле́ние حرارت hærarat, غیرت qejræt; تشویق tæʃviq (*кого́-л.*).

воодушевля́ть تشویق کردن tæʃviq k.; ترغیب کردن tærqib k.; غیرت دادن qejræt dadæn.

вооружа́ть مسلح کردن mosællæh k., تجهیز کردن tædʒhiz k.; ~ся مسلح شدن mosællæh ʃ.

вооруже́ни||е 1. تجهیز tædʒhiz; سلاح گیری selah-giri; ~я تجهیزات tædʒhizat, تسلیحات tæslihat; морски́е ~я تجهیزات بحری tædʒhizat-e bæhri; 2. مهمات جنگی mohemmat-e dʒængi, اسلحه æslæhæ (*ору́жие*).

вооружённ||ый مسلح mosællæh, مسلحانه mosællæhanæ; ~**ое** восста́ние قيام مسلحانه qijam-e mosællæhanæ; ~**ые** си́лы قواى مسلحه qova-je mosællæhæ.

вооружи́ть, ~ся *см.* вооружать, ~ся.

вообчию بچشم خود be ʧæʃm-e xod; **увидеть в.** بچشم خود ديدن be ʧæʃm-e xod didæn.

во-пе́рвых اولا ævvælæn.

вопи́ть داد زدن dad zædæn, فرياد كردن færjad k. (*кричать*); زوزه كشيدن zuzæ kæʃidæn (*выть*).

воплоти́ть *см.* воплощать.

воплоща́ть مجسم كردن modʒæssæm k.

воплоще́ние تجسم tædʒæssom.

воплощённый مجسم modʒæssæm.

вопль ناله nalæ, فرياد færjad, داد و فرياد dad-o-færjad.

вопреки́ بر خلاف bær xelaf(-e); **в.** его́ жела́нию بر خلاف ميل او bær xelaf-e mejl-e u; **в.** ожида́ниям برخلاف انتظار bær xelaf-e entezar.

вопро́с سؤال so'al (*мн.* سوألات so'alat); موضوع mouzu', مسئله mæs'ælæ (*мн.* مسائل mæsa'el); **задава́ть в.** سؤال كردن so'al kærdæn; **оставля́ть в. откры́тым** مسئله را باز گذاشتن mæs'ælæ-ra baz gozaʃtæn; **жили́щный в.** مسئلهٔ مساكن mæs'ælæ-je mæsaken; **продово́льственный в.** مسئلهٔ ارزاق mæs'ælæ-je ærzaq; **рабо́чий в.** مسئلهٔ كارگرى mæs'ælæ-je kargæri; **юриди́ческий в.** مسئله حقوقى mæs'ælæ-je hoquqi; **э́то не отно́сится к ~у** اين از موضوع خارج است in æz mouzu' xaredʒ-æst; **по э́тому вопро́су** دراين موضوع dær in mouzu'; ~**ы** стоя́щие в поря́дке дня دستور روز dæstur-e ruz (*повестка*).

вопроси́тельно بطريق استفهام be tæriq-e estefham.

вопроси́тельный سؤالى so'ali, استفهامى estefhami; **в.** знак *грам.* علامت استفهام ælamæt-e estefham.

вопро́сник ورقه سؤاليه væræqæ-je so'alijæ.

вопроша́ть *см.* спрашивать.

вор دزد dozd, سارق sareq; **карма́нник** جيب بر dʒib-bor (*карманник*).

ворва́ться *см.* врываться.

воробе́й گنجشك gondʒeʃk.

воро́ванный دزديده dozdidæ, مسروق mæsruq.

ворова́ть دزديدن dozdidæn, دزدى كردن dozdi k., سرقت كردن serqæt k.

воро́вка سارقه sareqæ, دزد dozd.

воровство́ دزدی dozdi, سرقت særqæt.

ворожба́ فالگیری fal-giri, طالع بینی tale'-bini.

ворожи́ть فال گرفتن fal geref-tæn, طالع دیدن tale' didæn.

во́рон کلاغ kælaq.

воро́на زاغ zaq, کلاغ kælaq; пу́таная в. куста́ боится *пог.* مار گزیده از ریسمان سیاه میترسد mar gæzidæ æz risman-e sijah mi-tærsæd (*букв.*: уку́шенный змеёй бои́тся чёрной верёвки).

Воро́неж *гор.* وارونژ voroneʒ.

воронёный صیقلی شده sejqæli ʃodæ.

ворони́ть صیقلی کردن sejqæli k., جلا دادن ʤæla dadæn.

воро́нка قیف qif.

воронкообра́зный قیفی qifi.

во́рот I. یقه jæqæ, یخه jæxæ (*оде́жды*).

во́рот II. *мех.* چرخ چاه ʧærx-e ʧah.

воро́т||а در dær, درب ورود dærb-e vorud; دروازه dærvazæ (*городски́е*); у в. دم در dæm-e dær.

поворо́тить بازگرداندن baz gær-dandæn, اعاده کردن e'adæ k.; **~ся** بر گشتن bær gæʃtæn, مراجعت کردن moraʤe'æt k.

воротни́к یقه jæqæ, یخه jæxæ; فکل (*фр.* faux col) (*пристежно́й*); мя́гкий в. یقهٔ بی آهار jæqæ-je bi ahar; крахма́льный в. یقهٔ آهاردار jæqæ-je ahar-dar; отложно́й в. یقهٔبر گردان jæqæ-je bær gærdan; стоя́чий в. یقهٔ عربی jæqæ-je æræbi; в. с отложны́ми края́ми یقهٔ لب شکسته jæqæ-je læb ʃekæstæ.

воротничёк *см.* воротник.

во́рох توده tudæ, کومه kumæ.

воро́чать تکان دادن tækan da-dæn; **~ся** 1. جنبیدن ʤombidæn, تکان خوردن tækan xordæn; 2. وول زدن vul zædæn (*копоши́ться*).

ворошить تکان دادن tækan da-dæn.

ворс پشم pæʃm, خواب xab; по **~у** بخواب be xab(-e).

ворси́стый خواب دار xab-dar.

ворси́ть خواب دار کردن xab--dar k.

ворча́ть غرغر کردن qor-qor k., لند لند کردن lond-lond k. (*о челове́ке*); خر خر کردن xor-xor k. (*о соба́ке*).

ворчли́вый غرغرو qor-qoru.

восемна́дцатый هیجدهم hiʤ-dæhom.

восемна́дцать هیجده hidʒdæh.

во́семь هشت hæʃt.

во́семьдесят هشتاد hæʃtad.

восемьсо́т هشتصد hæʃtsæd.

воск موم mum; минера́льный в. موم معدنی mum-e mæ'dæni.

воскли́ца́ние فریاد færjad, ندا neda, صدا sæda.

воскли́ца́тельный: в. знак *грам.* علامت تعجب ælamæt-e tæ'ædʒdʒob.

воскли́ца́ть صدا بلند کردن sæda bolænd k., فریادکردن færjad k.

восковóй مومی mumi.

воскресе́нье یك شنبه jæk ʃæmbæ (*день неде́ли*).

воскреси́ть *см.* воскрешать.

воскреша́ть احیا کردن ehja k.

воспале́ние ورم væræm, تورم tæværrom, التهاب eltehab; в. по́чек *мед.* ورم کلیه væræm-e koljæ; в. брюши́ны *мед.* ورم صفاق væræm-e sofaq; в. пе́чени *мед.* ورم کبد væræm-e kæbæd; в. кишо́к *мед.* ورم روده væræm-e rudæ; в. лёгких *мед.* ذات‌الریه zat-or-rijæ.

воспалённый متورم motæværrem.

воспали́тельный ورمی væræmi, التهابی eltehabi.

воспали́ться ورم کردن væræm k.

воспаля́ться *см.* воспалиться.

воспита́ние تربیت tærbijæt; в. дете́й تربیت اطفال tærbijæt-e ætfal; полити́ческое в. تربیت سیاسی tærbijæt-e sijasi.

воспи́танник تربیت شده tærbijæt ʃodæ.

воспи́танный تربیت شده tærbijæt ʃodæ, با تربیت ba tærbijæt.

воспита́тель مربی moræbbi.

воспита́тельный تربیتی tærbijæti; в. дом دار التربیه dar-ot-tærbijæ.

воспита́ть *см.* воспитывать.

воспи́тывать بزرگ کردن bozorg k., تربیت دادن tærbijæt dadæn.

воспи́тываться بزرگ شدن bozorg ʃ., تربیت شدن tærbijæt ʃ.

воспламене́ние اشتعال eʃte'al.

воспламени́ть *см.* воспламенять.

воспламеня́емость قابلیت‌اشتعال qabelijæt-e eʃte'al.

воспламеня́ть مشتعل کردن moʃtæ'el k.

воспламеня́ющийся مشتعل moʃtæ'el, قابل اشتعال qabel-e eʃte'al.

воспо́лнить *см.* восполнять.

восполня́ть تکمیل کردن tækmil k..

воспо́льзоваться استفاده کردن (از) estefadæ k., بهره مند شدن (از) bæhræmænd ʃ., (چیزی را) غنیمت شمردن qænimæt ʃomordæn.

воспомина́ние خاطرات xaterat.

воспрепя́тствовать مانع شدن (از) mane' ʃ., جلو گیری کردن (از) dʒelou-giri k.

воспрети́тельный قدغنی qædæqæni.

воспрети́ть (از) منع کردن mæn' k., (از) ممانعت کردن momane'æt k., قدغن کردن qædæqæn k.

воспреща́||ть *см.* воспретить; **кури́ть ~ется** سیگار کشیدن ممنوع است sigar kæʃidæn mæmnu'-æst.

воспреще́ние منع mæn', ممانعت momane'æt.

воспрещённый ممنوع mæmnu'.

восприи́мчивость استعداد este'dad.

восприи́мчивый مستعد mostæ'edd, تأثیر پذیر tæ'sir-pæzir.

воспринима́ть درك کردن dærk k.

воспри́нять *см.* воспринимать.

воспри́ятие درك dærk, قوهٔ مدرکه qovvæ-je modrekæ.

восставáть قیام کردن qijam k.

восстанáвливать تجدید کردن tædʒdid k., دو باره بر قرار کردن do baræ bær qærar k.; تجدید ساختمان کردن tædʒdid-e saxteman k., تجدید تأسیس کردن tædʒdid-e tæ'sis k.

восстанáвливающий تجدید کننده tædʒdid konændæ; **в. си́лы** مقوی moqævvi.

восста́ние قیام qijam; **в.** вооружённое *см.* вооруженное восстание.

восстанови́тельный: в. пери́од دورهٔ تجدید douræ-je tædʒdid.

восстанови́ть *см.* восстанавливать.

восстановле́ние استقرار esteqrar; تجدید tædʒdid, تجدید بنا tædʒdid-e bena, تجدید تأسیس tædʒdid-e tæ'sis; **в.** промы́шленности تجدید تأسیسات صنعتی tædʒdid-e tæ'sisat-e sæn'æti; **в.** в права́х *юр.* تجدید اعتبار tædʒdid-e e'tebar.

восста́ть *см.* восставать.

восто́к شرق ʃærq, مشرق زمین mæʃreq-zæmin; Бли́жний **В.** شرق نزدیك ʃærq-e næzdik; Да́льний **В.** شرق اقصی ʃærq-e æqsa; Сре́дний **В.** شرق وسطی ʃærq-e vosta; жи́тель **~а** مشرق زمینی mæʃreq-zæmini.

востокове́д مستشرق mostæʃreq.

востокове́дение شرق شناسی ʃærq-ʃenasi, استشراق esteʃraq.

восто́рг حظ hæzz, مسرت mæ-

særræt, شعف ʃæ'æf; быть в ~e مشعوف بودن mæʃ'uf b., محظوظ بودن mæhzuz b.

востóрженный با غیرت ba qejræt, با حرارت ba hæraræt.

восторжествовáть غالب شدن (بر) qaleb ʃ., (بر) غلبه کردن qælæbæ k.

востóчн||ый مشرقی mæʃreqi, شرقی ʃærqi; ~ые стрáны ممالك شرقی mæmalek-e ʃærqi; ~ые языкú السنهٔ شرقیه ælsenæ-je ʃærqijæ.

востре́бован||ие مطالبه motalebæ; до ~ия پست رستان post restan (*фр.* poste restante).

востре́бованный مطالبه‌شده motalebæ ʃodæ.

востре́бовать مطالبه کردن motalebæ k.

восхвале́ние تمجید tæmdʒid, تحسین tæhsin, ستایش setajeʃ.

восхвали́ть *см.* восхвалять.

восхваля́ть تمجید کردن tæmdʒid k., تحسین کردن tæhsin k., ستایش کردن setajeʃ k.

восхити́тельный قابل تمجید qabel-e tæmdʒid, قابل تحسین qabel-e tæhsin, قابل ستایش qabel-e setajeʃ.

восхища́ться تحسین کردن tæhsin k., تمجید کردن tæmdʒid k., ستایش کردن setajeʃ k.

восхище́ние تحسین tæhsin, تمجید tæmdʒid, ستایش setajeʃ.

восхо́д طلوع tolu'; **в.** со́лнца طلوع آفتاب tolu'-e aftab.

восходи́ть طلوع کردن tolu' k. (*о со́лнце*).

восходя́щий طالع tale'.

восхожде́ние صعود so'ud.

восьмигра́нный هشت سطحی hæʃt sæthi, هشت پر hæʃt pær.

восьмидесятиле́тний هشتاد ساله hæʃtad salæ.

восьмиле́тний هشت ساله hæʃt salæ.

восьмиуго́льник هشت ضلعی hæʃt zel'i.

восьмичасово́й: в. рабо́чий день هشت ساعت کار hæʃt sa'æt kar.

вот اینها inha; **в.** твоя́ кни́га اینها کتاب توست inha, ketab-e to-st; **в.** он идёт اینها دارد میاید inha, daræd miajæd, آمد amæd; **в.** здесь همینجا hæmindʒa; **в.** тебе́ за э́то بیا این عوضش bia in ævæz-æʃ; она́ **в.-в.** умрёт چیزی نمانده او بمیرد tʃiz-i næmandæ u bemiræd.

вотúровать رأی دادن ræ'i dadæn; **в.** дове́рие رأی اعتماد دادن ræ'je e'temad dadæn; **в.** недове́рие

رأی عدم اعتماد دادن ræ'je ædæm--e e'temad dadæn.

Во́тская автоно́мная о́бласть ناحیه خود ،ختار وتیاك nahijæ-je xod-moxtar-e votjak.

во́тум رأی ræ'i; **в.** дове́рия رای اعتماد ræ'-je e'temad.

воцари́ться حکمفرما شدن hokm-færma ʃ. (*о мире, тишине́*).

вошь شپش ʃepeʃ.

вощи́ть مشماعی کردن moʃæm-ma'i k.

воюющий جنگ کننده dʒæng konændæ, محارب mohareb.

впада́||ть ریختن rixtæn, جاری شدن dʒari ʃ.; افتادن oftadæn; река́ ~ет в мо́ре رود خانه بدریا میریزد rud-xanæ be dærja mirizæd; **в.** в отча́яние مایوس شدن mæ'-jus ʃ.; **в.** в оши́бку باشتباه افتادن be eʃtebah oftadæn; **в.** в нищету́ به گدائی افتادن be gædai oftadæn; **в.** в де́тство خرف شدن xeref ʃ.

впаде́ние دخول doxul (*реки́*).

впа́дина فرو رفتگی foru ræftæ-gi, گودال goudal.

впа́лый فرو رفته foru ræftæ, گود افتاده goud oftadæ.

впасть *см.* впадать.

впервы́е دفعهٔ اول dæf'æ-je æv-væl.

вперего́нки عقب سر هم æqæb-e sær-e hæm.

вперёд 1. جلو dʒelou, پیش piʃ; иди́те **в.** برویید جلو berævid dʒelou; взад и **в.** پس و پیش pæs-o-piʃ, جلو و عقب dʒelou væ æqæb; ходи́ть взад и **в.** پس و پیش راه رفتن pæs-o-piʃ rah ræftæn; э́то де́ло не подвига́ется **в.** این کار جلو (پیش) نمیرود in kar dʒelou (piʃ) næmi-ræved; ва́ши часы́ иду́т **в.** ساعت شما جلو است sa'æt-e ʃoma dʒe-lou-æst, ساعت شماتند کار میکند sa'æt-e ʃoma tond kar mikonæd; **2.** قبلا qæblæn, پیشکی piʃæki (*зара́нее*); пла́та взима́ется **в.** وجه پیشکی (قبلاً) دریافت میشود vædʒh piʃæki (qæblæn) dærjaft miʃævæd; **3.** در آتیه dær atijæ, از این ببعد æz in be bæ'd; **в.** бу́дьте осмотри́-тельнее در آتیه مواظب تر باشید dær atijæ movazebtær baʃid.

впереди́ پیش piʃ, جلو dʒelou, درجلو dær dʒelou, درپیش dær piʃ; у нас мно́го вре́мени **в.** ما خیلی وقت در پیش داریم ma xejli væqt dær piʃ darim; итти́ **в.** кого́-л. جلوی کسی رفتن dʒelo-je kæs-i ræftæn.

впери́ть: в. взор چشم دوختن tʃæʃm duxtæn.

впечатле́н||ие اثر æsær, تأثیر

tæ'sir; производи́ть в. تأثیر کردن (در) tæ'sir k.; под ~ием э́того در تحت تأثیر این dær tæht-e tæ'sir-e in; э́то оставля́ет хоро́шее в. این تأثیر خوبی دارد in tæ'sir-e xub-i daræd.

впечатли́тельный تأثیر پذیر tæ'sir-pæzir.

впива́ться: в. когтя́ми (в) چنگ فرو بردن (در) ʧæng foru bordæn.

вписа́ть *см.* вписывать.

впи́сывать وارد کردن vared k., ثبت کردن sæbt k., درج کردن dærdʒ k.

впита́ть, ~ся *см.* впитывать, ~ся.

впи́тывание جذب dʒæzb, بخود کشیدن be xod kæʃidæn(-e).

впи́тывать جذب کردن dʒæzb k., بخود کشیدن be xod kæʃidæn; **~ся** جذب شدن dʒæzb ʃ.

вплавь با شنا ba ʃena.

вплести́ *см.* вплетать.

вплета́ть بهم بافتن be hæm baftæn.

вплотну́ю نزدیك næzdik; متصل بهم mottæsel be hæm; приколáчивать до́ски в. одна́ к другóй تخته‌ها را متصل بهم کوبیدن tæxtæha-ra mottæsel be hæm kubidæn; подойти́ в. к вопро́су *фиг.* درست بسر مسئله رسیدن dorost be sær-e mæs'ælæ ræsidæn.

вплоть: в. до сего́дняшнего дня تا خود امروز ta xod-e emruz.

вполго́лоса نیم صدا nim-sæda.

вполне́ کاملا kamelæn, بکلی be kolli.

вполови́ну نصف nesf.

впопа́д بموقع be mouqe'.

впопыха́х بعجله be ædʒælæ.

впо́ру: быть в. اندازه بودن ændazæ b.; مناسب بودن monaseb b.; э́та шля́па мне не в. این کلاه اندازهٔ سر من نیست in kolah ændazæ-je sær-e mæn nist.

впосле́дствии در آتیه dær atiʤæ, بعدها bæ'dha.

впотьма́х در تاریکی dær tariki.

впра́вду درحقیقت dær hæqiqæt, درواقع dær vaqe', راستی rasti.

впра́вить *см.* вправлять.

вправля́ть جا انداختن ʤa ændaxtæn; в. ру́ку دست را جا انداختن dæst-ra ʤa ændaxtæn; в. кость استخوان را جا انداختن ostoxan-ra ʤa ændaxtæn.

впра́во دست راست dæst-e rast; طرف دست راست tæræf-e dæst-e rast; возьми́те в. دست راست بپیچید dæst-e rast bepiʧid.

впрах *см.* впух.

впредь بیعد از این æz in be bæ'd, من بعد men bæ'd; تا ta; **в. до второ́го распоряже́ния** تا حکم ثانوی ta hokm-e sanævi.

впро́голодь نیم سیر nim-sir.

в продолже́ние در عرض dær ærz(-e), در ظرف dær zærf(-e).

впрок بنفع be næf'; **заготовля́ть в.** ذخیره کردن zæxiræ k., برای پس انداز حاضر کردن bæraje pæs ændaz hazer k.; **пойти́ в.** بدرد خوردن be dærd xordæn, فایده رساندن fajedæ ræsandæn.

впро́чем ولی væli, اما æmma.

впры́скивание *мед.* تزریق tæzriq, انژکسیون ænʒeksijun (*фр.* injection); **подко́жное в.** انژکسیون تحت الجلدی (تزریق) ænʒeksijun-e (tæzriq-e) tæht-ol-dʒeldi.

впры́скивать تزریق کردن (در) tæzriq k., انژکسیون زدن ænʒeksijun zædæn.

впряга́ть اسب بستن æsp bæstæn.

впуска́ть راه دادن rah dadæn; **его́ не ~ют** باو راه نمیدهند be u rah næmidehænd.

впусти́ть *см.* впускать.

впу́тать *см.* впутывать.

впу́тывать داخل کردن daxel k., مخلوط کردن mæxlut k.; گرفتار کردن gereftar k.; **в. кого́-л. в како́е-л. де́ло** پای کسی را در کاری کشیدن pa-je kæsi-ra dær kar-i kæʃidæn.

впу́тываться *см.* вмешиваться.

впух پاك pak, بکلی be kolli; **он проигра́лся в. и впрах** او پاك باخت u pak baxt; **во́йско бы́ло разби́то в. и впрах** قشون تار و مار شد qoʃun tar-o-mar ʃod.

впятеро́м پنج نفری pændʒ næfæri.

враг دشمن doʃmæn, خصم xæsm; عدو ædu (*мн.* اعدأ æ'da).

вражда́ عداوت ædavæt, دشمنی doʃmæni, خصومت xosumæt; **кла́ссовая в.** دشمنی صنفی (طبقاتی) doʃmæni-je senfi (tæbæqati).

вражде́бность عداوت ædavæt, خصومت xosumæt.

вражде́бный عداوت آمیز ædavæt-amiz, خصومت آمیز xosumæt-amiz.

враждова́ть دشمنی کردن doʃmæni k., مخالفت کردن moxalefæt k.

враждую́щ||ий متخاصم motæxasem; **~ие государства** ممالك متخاصم mæmalek-e motæxasem.

вражеский: в. стан اردوگاه دشمن ordu-gah-e doʃmæn.

враз *разг.* یك دفعه jæk dæf'æ.

вразбро́д منفردا monfæredæn, جدا جدا dʒoda-dʒoda; **де́йствовать в.** عمل کردن جدا جدا (منفرداً) dʒoda-dʒoda (monfæredæn) æmæl k.

вразре́з بر خلاف bær xelaf(-e), مغـایر moqajer; **э́то шло в. с его́ жела́ниями** این بر خلاف میل او بود in bær xelaf-e mejl-e u bud.

вразуми́тельный قابل فهم qabel-e fæhm, واضح vazeh, روشن roʃæn.

вразуми́ть *см.* вразумлять.

вразумля́ть فهماندن fæhmandæn.

вра́ки *разг.* دروغ doruq, کذب kezb, دروغ گوئی doruq-gui, مهمل mohmæl.

враль دروغ گو doruq-gu.

враньё *см.* враки.

врасплох بطور ناگهان be tour-e nagæhan.

врассыпну́ю متفرقا motæfærreqæn; **бро́ситься в.** پراکنده شدن pærakændæ ʃ.

враста́ть: в. в те́ло در گوشت فرو رفتن dær guʃt foru ræftæn (*о ногте*); **в.** корня́ми ریشه دواندن riʃæ dævandæn.

врасти́ *см.* врастать.

врать دروغ گفتن doruq goftæn.

врач طبیب tæbib (*мн.* اطبا ætebbā), دکتر doktor, حکیم hækim (*мн.* حکماً hokæma); **в.** по де́тским боле́зням طبیب متخصص در امراض اطفال tæbib-e motæxæsses dær æmraz-e ætfal.

врача́ебный طبی tebbi.

враща́тельный دورانی dæværani.

враща́ть گردانیدن gærdanidæn; **~ся** گردیدن gærdidæn, دور زدن dour zædæn.

враще́ние دوران dæværan, حرکت دورانی hærækæt-e dæværani.

вред ضرر zærær, صدمه sædæmæ (*мн.* صدمات sædæmat), اذیت æzijæt, زیان zijan; **причиня́ть в.** ضرر وارد آوردن (به) zærær vared aværdæn, صدمه زدن sædæmæ zædæn; **конча́ться во в. кому́-л.** بر ضرر کسی تمام شدن bær zærær-e kæs-i tæmam ʃ.

вреди́тельный 1. آفت afæt (*мн.* آفات afat); **~ли се́льского хозя́йства** آفات زراعتی afat-e zera'æti; **2.** *пол.* مخرب moxærreb, کار شکن kar-ʃekæn.

вреди́тельский: ~ие организа́ции تشکیلات مخربین tæʃkilat-e moxærrebin.

вреди́тельство خراب کاری xærab-kari, کار شکنی kar-ʃekæni.

вредить ضرر وارد آوردن zærær vared aværdæn, صدمه زدن sædæmæ zædæn.

вре́дно ضرر دارد zærær daræd, مضر است mozerr-æst; э́то обстоя́тельство в. отража́ется на его́ судьбе́ این قضیه تأثیرات سوئی در مقدرات او میبخشد in qæzijæ tæ'sirat-e su'i dær moqæddæɾat-e u mibæxʃæd.

вре́дный مضر mozerr, موذی muzi.

врезáться *см.* врезаться.

врéзаться: в. в пáмять درخاطر نقش بستن dær xater næqʃ bæstæn.

врéменно موقتا movæqqætæn.

врéменный موقتی movæqqæti.

врéмя وقت væqt (*мн.* اوقات ouqat), زمان zæman (*мн.* ازمنه æzmenæ); موقع mouqe'; 1.: проводи́ть в. وقت گذراندن væqt gozærandæn; тра́тить в. وقت را تلف کردن væqt-ra tælæf k., وقت را ضایع کردن væqt-ra zaje' k.; у меня́ нет ~ени وقت ندارم væqt nædaræm; مجال ندارم mædʒal nædaræm, فرصت ندارم forsæt nædaræm (*у меня́ нет досу́га*); в. прошло́ وقت گذشت væqt gozæʃt; в. идёт бы́стро وقت زود میگذرد væqt zud migozæræd; 2.: во в. револю́ции در زمان انقلاب dær zæman-e enqelab; со ~ени на́шей пе́рвой встре́чи از وقت ملاقات اولی ما æz væqt-e molaqat-e ævvæli-je ma; в то в. когда́... در آن موقع که dær an mouqe' ke...; в то в. как... درصورتی که dær suræt-i ke, وحال آنکه væ hal an ke..; за после́днее в. دراین اواخر dær in ævaxer; в пе́рвое в. از اول æz ævvæl, در ابتدا dær ebteda; за э́то коро́ткое в. در این مدت قلیل dær in moddæt-e qælil; 3.: во́-в. بموقع be mouqe', سر وقت sær-e væqt; приттй во́-в. سر وقت آمدن sær-e væqt amædæn; не во́-в. بی موقع bi mouqe'; в своё в. در موقع خود dær mouqe'-e xod; пре́жде ~ени قبل از وقت qæbl æz væqt; по ~ена́м گاه گاه gah-gah, گاه گاهی gah-gahi, بعضی اوقات bæ'zi ouqat; во вся́кое в. در هر موقع dær hær mouqe'; в одно́ и то же в. دریك موقع dær jæk mouqe'; со ~енем بمرور زمان be morur-e zæman, در آتیه dær atijæ; к тому́ ~ени تا آن موقع ta an mouqe'; тепе́рь не в. حالا موقع نیست hala mouqe' nist; в ско́ром ~ени بزودی be zudi, عما قریب æmman qærib; ве́рное в. وقت دقیق væqt-e dæqiq; 4.: в. го́да فصل fæsl (*мн.* فصول

fosul); 5. *грам.*: настоящее в. زمان حال zæman-e hal; прошедшее в. ماضی mazi; будущее в. مستقبل mostæqbæl.

времяисчисление تاریخ tarix (tæ'rix).

время (пре) провождение وقت گذرانی væqt-gozærani.

вровень (با) مساوی mosavi, برابر bærabær.

вроде مثل mesl(-e), از قبیل æz qæbil(-e), شبیه به ʃæbih be.

врождённость ذاتی zati.

врождённый ذاتی zati.

врозницу: торговать в. خرده فروشی کردن xordæ-foruʃi k.

врозь از هم جدا æz hæm dʒoda, جداگانه dʒodaganæ, بالانفراد be-l--enferad.

врун دروغگو doruq-gu.

вручать سپردن sepordæn, تحویل دادن tæhvil dadæn, واگذار کردن vagozar k., تسلیم کردن tæslim k., تفویض کردن tæfviz k.

вручение تسلیم tæslim, تحویل tæhvil, واگذاری va-gozari.

вручить *см.* вручать.

врываться بزور وارد شدن be zur vared ʃ., (تو) ریختن rixtæn.

вряд ли مشکل است moʃkel-æst, تصور نمیکنم tæsævvor næmikonæm.

всадник سواره sævaræ, سوار sævar.

всасывание جذب dʒæzb.

всасывать جذب کردن dʒæzb k., بخود کشیدن be xod kæʃidæn.

всасываться جذب شدن dʒæzb ʃ., جابجا شدن dʒa be dʒa ʃ.

всасывающий: в. насос *тех.* تلمبهٔ تنفسی tolombæ-je tænæffosi.

всё 1. *см.* весь; همه hæmæ, همه چیز hæmæ tʃiz, تمام tæmam; я знаю в. من همه چیز میدانم mæn hæmæ tʃiz midanæm; это в. очень хорошо این همه اش خیلی خوب است in hæmæ-æʃ xejli xub-æst; в. равно فرق ندارد færq nædaræd, تفاوت نمیکند tæfavot næmikonæd تفاوت ندارد tæfavot nædaræd; **2.**: он в. занят او همیشه مشغول است u hæmiʃæ mæʃqul-æst; он в. ещё болен او هنوز ناخوش است u hænuz naxoʃ-æst.

всевозможный از هر قبیل æz hær qæbil, همه جور hæmæ dʒur.

всегда همیشه hæmiʃæ, همواره hæmvaræ, پیوسته pejvæstæ, همه وقت hæmæ væqt; лучше чем в. بهتر از همیشه behtær æz hæmiʃæ; больше чем в. بیش از پیش biʃ æz piʃ.

всегдашний همیشگی hæmiʃægi;

عادی adi, معمولی mæ'muli (*обы́чный*).

в-седьмы́х سابعا sabe'æn.

вселе́нная دنیا donja, عالم alæm, گیتی giti, جهان dʒæhan.

вселя́ть وارد کردن vared k.; **в.** (кого́-л.) منزل دادن (بکسی); mænzel dadæn; **в.** наде́жду امیدوار ساختن omidvar saxtæn; **в.** уве́ренность اطمینان دادن etminan dadæn.

вселя́ться وارد شدن vared ʃ.

всеме́рно با تمام وسایل ba tæmam-e væsajel; **в.** форси́ровать строи́тельство با تمام وسایل ساختمان را تسریع کردن ba tæmam-e væsajel saxteman-ra tæsri' k.

всеме́рн||ый: оказа́ть **~ое** содействие همه گونه مساعدت کردن hæmæ gunæ mosa'edæt k.

всемеро́м هفت نفری hæft næfæri.

всеми́рн||ый عمومی omumi, عالم گیر alæm-gir, بین المللی bejn-ol-melæli; **~ая** револю́ция انقلاب دنیائی enqelab-e donjai.

всеоб́щ||ий عمومی omumi; **~ая** забасто́вка اعتصاب عمومی e'tesab-e omumi; **~ая** во́инская повинность نظام اجباری nezam-e edʒbari; نظام وظیفه nezam-e væzifæ (*в Ира́не*).

Всерабис اتحادیه کارکنان صنایع مستظرفه کل جماهیر شوروی ettehadijæ-je kar-konan-e sænaje'-e mostæzrefæ-je koll-e dʒæmahir-e ʃourævi.

всерца́х با خشم ba xeʃm.

всероссийский: в. съезд сове́тов کنگره شوراهای کل روسیه kongræ-je ʃouraha-je koll-e rusijæ.

всерьёз جدی dʒeddi, جدا dʒeddæn.

всесве́тный عالم گیر alæm-gir.

всесою́зн||ый: В. Съезд Сове́тов کنگره شوراهای کل اتحاد شوروی kongræ-je ʃouraha-je koll-e ettehad-e ʃourævi; **В~ая** Комму́нисти́ческая Па́ртия (больше́вико́в) *см.* ВКП(б); **В.** Ле́нинский Коммунисти́ческий Сою́з Молодёжи *см.* ВЛКСМ; наркома́ты **~ого** значе́ния کمیسری های کل اتحاد جماهیر شوروی komiseriha-je koll-e ettehad-e dʒæmahir-e ʃourævi.

всесторо́нн||ий جامع الاطراف dʒame'-ol ætraf; **~ее** изуче́ние مطالعات جامع الاطراف motale'at-e dʒame'-ol ætraf.

всё-таки با وجود این ba vodʒud-e in, با همهٔ این ba hæmæ-je in, باز هم baz hæm, معذلك mæ'æzalek.

всеце́ло بکلی be kolli.

всеядный علف خوار و گوشتخوار ælæf-xar væ guʃt-xar; همه چیز خور hæmæ ʧiz xor.

вскáкивать جستن dʒæstæn, بر جستن bær dʒæstæn; **в.** с мéста از جا پریدن æz dʒa pæridæn, از جا جستن æz dʒa dʒæstæn.

вскáпывать بیل زدن bil zædæn, حفر کردن hæfr k., شخم زدن ʃoxm zædæn.

вскáрмливание تغذیه tæqzijæ; искýсственное **в.** تغذیه مصنوعی tæqzijæ-je mæsnu'i.

вскáрмливать غذا دادن qæza dadæn, تغذیه کردن tæqzijæ k.; شیر دادن ʃir dadæn (*молокóм*).

вскачь چهار نعل ʧæhar næ'l.

вскипáть 1. بجوش آمدن be dʒuʃ amædæn; 2. جوشی شدن dʒuʃi ʃ., عصبانی شدن æsæbani ʃ. (*вспылúть*).

вскипéть *см.* вскипать.

вскипятúть جوشاندن dʒuʃandæn.

всколыхнýть بحرکت در آوردن be hærækæt dær aværdæn, تکان دادن tækan dadæn.

всколыхнý||ться (بجنبش) بحرکت در آمدن be hærækæt (be dʒombeʃ) dær amædæn; **мáссы ~лись** توده بحرکت (بجنبش) در آمد tudæha be hærækæt (be dʒombeʃ) dær amæd.

вскользь 1. بطور سطحی be tour-e sæthi (*повéрхностно*) 2. ضمنا zemnan (*мéжду прóчим*).

вскопáть *см.* вскапывать.

вскóре بزودی be zudi.

вскочúть *см.* вскакивать; **в.** (на что-л.) جستن (بالای چیزی) dʒæstæn.

вскрывáть; باز کردن baz k.; **в.** труп نعش را تشریح کردن næ'ʃ-ra tæʃrih k.; **в.** конвéрт پاکت را باز کردن pakæt-ra baz k.; **в.** вéну رگ زدن ræg zædæn; **в.** нарыв دمل را نیشتر زدن dommæl-ra niʃtær zædæn, سر دمل را باز کردن sær-dommæl-ra baz k.; **в.** преступлéние جنایت را کشف کردن dʒenajæt-ra kæʃf k.

вскры́тие باز کردن baz kærdæn (-e); **в.** письмá باز کردن پاکت baz kærdæn-e pakæt; **в.** трýпа تشریح نعش tæʃrih-e næ'ʃ; **в.** грýзов باز کردن محمولات baz kærdæn-e mæhmulat.

вскрыть *см.* вскрывать.

вслед (за) در تعقیب dær tæ'qib(-e), پشت سر poʃt-e sær(-e), از عقب æz æqæb(-e); **итти́ в.** за кем-л. از عقب کسی رفتن æz æqæb-e

kæs-i ræftæn; пусти́ться **в.** за кем-л. دنبال کسی افتادن dombal-e kæs-i oftadæn.

вслéдствие در نتیجه dær nætidʒæ, بسبب be sæbæb(-e), بجهت be dʒehæt(-e), در اثر dær æsær(-e).

вслух با صدای بلند ba sæda-je bolænd; чита́ть **в.** با صدای بلند خواندن ba sæda-je bolænd xandæn, بلند بلند خواندن bolænd bolænd xandæn.

вслу́шаться *см.* вслушиваться.

вслу́шиваться (به) گوش دادن guʃ dadæn.

всма́триваться با دقت نگاه کردن ba deqqæt negah k.

всмя́тку: яи́цо **в.** تخم مرغ نیم پز toxm-e morq-e nim pæz, تخم مرغ نیم بند toxm-e morq-e min bænd.

ВСНХ (Вы́сший Сове́т Наро́дного Хозя́йства) شورای عالی اقتصادیات ملی ʃoura-je ali-je eqtesadijat-e melli.

всо́вывать تو گذاشتن tu gozaʃtæn, تو کردن tu k.

всоса́ть *см.* всасывать.

вспа́рхивать پر زدن pær zædæn.

вспа́рывать *см.* распарывать.

вспа́ханн||ый شخم شده ʃoxm ʃodæ; ~ые зе́мли اراضی شخم شده ærazi-je ʃoxm ʃodæ.

вспаха́ть *см.* вспахивать.

вспа́хивание شخم کاری ʃoxm-kari.

вспа́хивать شخم کردن ʃoxm k., شخم زدن ʃoxm zædæn.

вспа́шка *см.* вспахивание.

всплыва́ть بالا آمدن bala amædæn; روی آب آمدن ru-je ab amædæn.

вспомин||а́ть یاد کردن jad k., بیاد آوردن be jad aværdæn; я никогда́ о нём не ~а́ю من هیچ وقت یاد او نمیکنم mæn hitʃ væqt jad-e u næmikonæm.

вспо́м||нить *см.* вспоминать; я ~нил یادم آمد jad-æm amæd; я ~нил о своём обеща́нии من وعدهٔ خودم را یاد آوردم mæn væ'dæ-je xod-æm-ra jad aværdæm, من وعدهٔ خودم یادم آمد mæn væ'dæ-je xod-æm jad-æm amæd.

вспомога́тельн||ый امدادی emdadi; ~ые войска́ قشون امدادی qoʃun-e emdadi; **в.** глаго́л *грам.* فعل معین fe'l-e mo'in.

вспомоществова́ние مساعدت mosa'edæt, کمک خرج komæk-e xærdʒ, اعانه e'anæ.

вспорхну́ть *см.* вспархивать.

вспоте́ть عرق کردن æræq kærdæn.

вспу́гивать ترسانیدن tærsanidæn; رم دادن ræm dadæn (*дичь*).

вспугну́ть *см.* вспугивать.

вспуха́ть ورم کردن væræm k., متورم شدن motæværrem ʃ., باد کردن bad k.

вспылить آتشی شدن atæʃi ʃ., بجوش آمدن be dʒuʃ amædæn.

вспы́льчивость تند خلقی tond-xolqi, تند مزاجی tond mæzadʒi.

вспы́льчивый تندخلق tond-xolq, تند مزاج tond mæzadʒ.

вспы́хивать شعله ور شدن ʃo'-lævær ʃ. (*о пла́мени*); مشتعل‌شدن moʃtæ'el ʃ.

вспы́хнуть *см.* вспыхивать.

вспы́шка اشتعال eʃte'al.

встава́ние بلند شدن bolænd ʃodæn(-e), پا شدن pa ʃodæn(-e); почти́ть па́мять ~м باحترام کسی بر خاستن be ehteram-e kæs-i bær xastæn.

встава́ть بلند شدن bolænd ʃ., پا شدن pa ʃ., بر خاستن bær xastæn; в. со сту́ла از روی صندلی بر خاستن æz ru-je sændæli bær xastæn; в. из за стола́ از سر میز بلند شدن æz sær-e miz bolænd ʃ.; в. с посте́ли از رخت خواب بیرون آمدن æz ræxt-e xab biruṇ amædæn; пе́ред на́ми **встаёт** ва́жный вопро́с *фиг.* مسئله مهمی در مقابل ما قرار گرفته است mæs'ælæ-je mohemm-i dær moqabel-e ma qærar gereftæ-æst; **встава́й, прокля́тьем заклеймённый** بر خیز ای داغ نفرت خورده bær xiz ej daq-e nefræt xordæ.

вста́вить *см.* вставлять.

вста́вка *см.* اضافه ezafæ.

вставля́ть گذاشتن gozaʃtæn; انداختن ændaxtæn; в. зуб. دندان گذاشتن dændan gozaʃtæn; в. стекло́ شیشه انداختن ʃiʃæ ændaxtæn; в. о́кна и две́ри درب و پنجره گذاشتن dærb væ pændʒæræ gozaʃtæn; в. в опра́ву سوار کردن sævar k. (*драгоце́нный камень*); в. кусо́к تکه دادن tekæ dadæn (*в пла́тье*).

вставно́й: в. зуб دندان مصنوعی dændan-e mæsnu'i.

встать *см.* вставать; в. с ле́вой ноги́ *фиг.* از دندهٔ چپ بلند شدن æz dændæ-je ʧæp bolænd ʃ., از دندهٔ بد بیدار شدن æz dændæ-je bæd bidar ʃ.

встрево́женный مضطرب moztæreb, نگران negæran.

встрево́жить نگران کردن negæran k.; ~ся نگران شدن negæran ʃ.

встрепа́ть *см.* растрепать.

встрепену́ться پریدن pæridæn.

встрёпка سر زنش sær zæneʃ.

встре́тить, ~ся *см.* встречать, ~ся; **в. случа́йно с кем-л.** باکسی تصادفاً بر خوردن ba kæs-i tæsadofæn bær xordæn.

встре||ча́ پیشواز piʃvaz, استقبال esteqbal; ملاقات molaqat; **итти́ (е́хать) кому́-л. на ~у** باستقبال کسی رفتن (پیشواز) be esteqbal-e (piʃvaz-e) kæs-i ræftæn; **устра́ивать кому́-л. торже́ственную ~у** از کسی استقبال با شکوه کردن æz kæs-i esteqbal-e ba ʃokuh k.

встре||ча́ть استقبال کردن esteqbal k.; تلقی کردن tælæqqi k.; **он ′~тил своего́ го́стя в саду́** مهمان خودرا در باغ استقبال کرد mehman-e xod-ra dær baq esteqbal kærd; **они́ ′~тили э́то изве́стие с ра́достью** این خبررا با مسرت تلقی کردند in xæbærra ba mæsærræt tælæqqi kærdænd; **~ча́ться (с)** مصادف شدن (با) mosadef ʃ., ملاقات کردن (با) molaqat k.; بر خوردن bær xordæn; دچار شدن dotʃar ʃ., پیدا شدن pejda ʃ.; **э́тот вопро́с ′~тился с затрудне́ниями** این مسئله دچار مشکلات شد in mæs'ælæ dotʃar-e moʃkelat ʃod.

встре́чный متقابل motæqabel, مخالف moxalef; **в. план** نقشه متقابل næqʃæ-je motæqabel; **в. ве́тер** باد مخالف bad-e moxalef; **в. прое́кт** طرح متقابل tærh-e motæqabel.

встря́хивать تکان دادن tækan dadæn.

встряхну́ть *см.* встряхивать; **~ся** بخود تکان دادن be xod tækan dadæn.

вступи́ть وارد شدن vared ʃ., داخل شدن daxel ʃ.; **в. в перегово́ры** داخل مذاکرات شدن daxel-e mozakerat ʃ.; **в. в чле́ны клу́ба** عضو کلوب شدن ozv-e klub ʃ.; **в. во владе́ние (чем-л.)** تصرف کردن (چیزی را) tæsærrof k.; **в. в права́** از حقوق خود استفاده کردن æz hoquq-e xod estefadæ kærdæn; **в. в си́лу** بموقع اجرا گذارده شدن be mouqe'-e edʒra gozardæ ʃ.

вступа́ться (за кого́-л.) طرف کسی را گرفتن tæræf-e kæs-i-ra gereftæn; از کسی دفاع کردن æz kæs-i defa' k.

вступи́тельный ورودی vorudi, دخولی doxuli; **в. экза́мен** امتحان ورودی emtehan-e vorudi; **в. взнос**

всяк||ий هر کس hær kæs, هر hær, هر یکی hær jæk-i, همه hæmæ; **в.** это знает هر کس اینرا می‌داند hær kæs in-ra midanæd; **в.** день هر روز hær ruz; во ~ом случае در هر صورت dær hær suræt, در هر حال dær hær hal; во ~ое время در هر موقع dær hær mouqe'; ~ого рода از هر قبیل æz hær qæbil, همه قسم hæmæ qesm; без ~ого доказательства بدون هیچ گونه دلیلی bedun-e hitʃ gunæ dælil-i.

всяческий از هر قبیل æz hær qæbil, همه جور hæmæ dʒur.

втайне محرمانه mæhræmanæ.

втáлкивать (بتوی) تکان دادن tækan dadæn.

втáптывать پا مال کردن pa-mal k.

втáскивать تو بردن tu bordæn; بالا بردن bala bordæn (*наверх*); **в.** в комнату توی اطاق بردن tu-je otaq bordæn.

втащúть *см.* втаскивать.

втереть *см.* втирать.

в течéние در ظرف dær zærf (-e), در عرض dær ærz(-e), در مدت dær moddæt(-e); **в т.** однóй недéли در عرض (ظرف) یك هفته dær ærz-e (zærf-e) jæk hæftæ; **в т.**

وجه ورودی vædʒh-e vorudi, ورودیه vorudijæ.

вступúть *см.* вступать; страна́ ~ла в период социали́зма مملکت به دوره سوسیالیزم داخل شد mæmlækæt be douræ-je susjalizm daxel ʃod.

вступлéние 1. ورود vorud, دخول doxul; **в.** в па́ртию داخل شدن به حزب daxel ʃodæn be hezb; **2.** مقدمه moqæddæmæ (*в кни́ге*).

всу́нуть *см.* всовывать; он всу́нул ру́ку в карма́н دست را توی جیب کرد (گذاشت) dæst-ra tu-je dʒib kærd (gozaʃt).

всхли́пнуть *см.* всхлипывать.

всхли́пывание هق هق hæq-hæq.

всхли́пывать هق هق کردن hæq-hæq k.

всходúть 1. بالا رفتن bala ræftæn; **в.** по ле́стнице از پله بالا رفتن æz pellæ bala ræftæn; **2.** جوانه زدن dʒævanæ zædæn, نمو کردن nomovv k., سر کردن sær k. (*о семена́х*); **3.** ور آمدن vær amædæn (*о ме́сте*); **4.** بر آمدن bær amædæn, طلوع کردن tolu' k. (*о свети́лах*).

всы́пать (تو) ریختن rixtæn.

всю́ду همه جا hæmæ dʒa, در هر جا dær hær dʒa.

э́того вре́мени در این مدت dær in moddæt.

втира́ние مالش maleʃ, دلك dælk.

втира́ть مالش دادن maleʃ dadæn, مالیدن malidæn; ✧ **в. очки́** گول زدن gul zædæn.

втихомо́лку در خفا dær xefa, پنهانی penhani.

втолкну́ть *см.* вталкивать.

втолкова́ть *см.* втолковывать; **втолку́йте ему́, что...** بـاو حالی کنید که be u hali konid ke...

втолко́вывать حالی کردن hali k., فهماندن fæhmandæn.

втопта́ть *см.* втаптывать.

вторга́ться تهاجم کردن tæhadʒom k., هجـوم آوردن hodʒum aværdæn; **в. в чужи́е владе́ния (права́)** بملك (بحقوق) کسی تخطی کردن be melk-e (be hoquq-e) kæs-i tæxætti k.

втóргнуться *см.* вторгаться.

вторже́ние تهـاجم tæhadʒom, تخطی tæxætti.

вто́рить بله بله گفتن bæle-bæle goftæn (*подда́кивать*); عقیده کسی را تکرار کردن æqidæ-je kæs-i-ra tekrar k. (*повторя́ть чьё-л. мне́ние*).

втори́чно دو مرتبه do mærtæbæ, دو باره do baræ.

втори́чный ثانی sani, ثانوی sanævi.

вто́рник سه شنبه seʃæmbæ.

втор||о́й دوم dovvom, دویم dojjom, ثانی sani; **во-~ы́х** ثانیا sanijæn.

второпя́х با شتاب ba ʃetab, با عجله ba ædʒælæ.

второразря́дный درجهٔ دوم dærædʒæ-je dovvom.

второсо́ртный درجه دوم dærædʒæ-je dovvom.

второстепе́нный فرعی fær'i; درجهٔ دوم dærædʒæ-je dovvom.

втри́дорога خیلی گران xejli geran.

втро́||е سه برابر se bærabær; سه مقابل se moqabel; **~ём** سه نفری se næfæri.

ВТУЗ (Вы́сшее техни́ческое уче́бное заведе́ние) مدرسه عالی تکنیکی mædræsæ-je ali-je tekniki, هنرستان honærestan.

втýл||ка توپی tupi; توپی چرخ tupi-je ʧærx (*колеса́*); затыка́ть (закрыва́ть) **~ой** با توپی گرفتن ba tupi gereftæn.

втупи́к: б. поста́вленным **в.** *фиг.* گیـج شدن gidʒ ʃ.; ста́вить **в.** *фиг.* گیـج کردن gidʒ k.

втя́гивание کشیدن kæʃidæn, جلب dʒælb.

втя́гивать 1. جلب کردن dʒælb k.; جذب کردن dʒæzb k. (*вса́сывать*); 2. داخل کردن daxel k., گرفتار کردن gereftar k (*вовле́кать*); в. в рабо́ту بکار جلب کردن be kar dʒælb k.; ~ся (во что́-л.) عادت کردن (بچیزی) (be-tʃiz-i) adæt k. (*привыка́ть к чему́-л.*).

вуали́ровать 1. مستور داشتن mæstur daʃtæn (*скрыва́ть*); 2. رو گرفتن ru gereftæn, نقاب زدن neqab zædæn (*закрыва́ть лицо́*).

вуа́ль نقاب neqab, وال vual.

вуз (вы́сшее уче́бное заведе́ние) مدرسهٔ عالی mædræsæ-je ali.

вулка́н کوه آتش فشان kuh-e atæʃ-feʃan.

вулканиза́ция ولکانیزه کردن volkanizæ kærdæn(-e).

вулканизи́рованный ولکانیزه شده volkanizæ ʃodæ.

вулканизи́ровать ولکانیزه کردن volkanizæ k.

вулкани́ческий آتش فشانی atæʃ feʃani.

вульгари́зм اصطلاح عوامانه estelah-e ævamanæ, اصطلاح بازاری estelah-e bazari.

вульга́рность عوامیت ævamijæt.

вульга́рный عامیانه amjanæ; بازاری bazari.

вход ورود vorud, دخول doxul; مدخل mædxæl (*ме́сто вхо́да*); гла́вный в. درب ورود dærb-e vorud; в. беспла́тный ورود مجانی vorud mædʒdʒani-st; при ~е در موقع ورود dær mouqe'-e vorud.

входи́ть وارد شدن (به) vared ʃ., داخل شدن (به) daxel ʃ., وارد جائی شدن vared-e dʒa-i ʃ.; в. в ко́мнату وارد (داخل) اطاق شدن vared-e (daxel-e) otaq ʃ. в. в соглаше́ние داخل قرار داد شدن daxel-e qærar-dad ʃ.; в. в перегово́ры داخل مذاکره شدن daxel-e mozakeræ ʃ.; в. в мо́ду مد شدن mod ʃ.; в. в си́лу دارای اعتبار شدن dara-je e'tebar ʃ., رسمیت پیدا کردن ræsmijæt pejda k.; в. в чьё-л. положе́ние حال کسی را ملاحظه کردن hal-e kæs-i--ra molahezæ k.; в. в порт وارد بندر شدن vared-e bændær ʃ.

входно́й ورودی vorudi; в. биле́т بلیط ورودی belit-e vorudi.

входя́щий: ~ая корреспонде́нция مراسلات وارده moraselat-e varedæ; в. журна́л دفتر واردات dæftær-e varedat; в. у́гол *мат.*

زاویه تو بر گشته zavijæ-je tu bær gæʃtæ.

ВЦИК (Всеросси́йский Центра́льный Испо́лни́тельный Комите́т) کمیتهٔ اجرائیهٔ مرکزی کل روسیه komitæ-je edʒraijæ-je mærkæzi-je koll-e rusijæ.

ВЦСПС (Всесою́зный Центра́льный Сове́т профессиона́льных Сою́зов) شورای مرکزی اتحادیه های صنفی جماهیر شوروی ʃoura-je mærkæzi-je ettehadijæha-je senfi-je dʒæmahir-e ʃourævi.

вчера́ دیروز diruz; **в.** у́тром دیروز صبح diruz sobh; **в.** ве́чером (но́чью) دیشب diʃæb.

вчера́шний دیروزی diruzi.

вчерне́ سر دستی sær dæsti; **в.** напи́санный چرك نویس ʧerk-nevis.

вчетверо چهار برابر ʧæhar bærabær; **в.** доро́же چهار برابر گرانتر ʧæhar bærabær gerantær; сложи́ть **в.** چهار تا کردن ʧæhar ta k.

вчетверо́м چهار نفری ʧæhar næfæri.

ВЧК (Всеросси́йская Чрезвыча́йная Коми́ссия по борьбе́ с сабота́жем, спекуля́цией и контрреволю́цией) کمیسیون فوق العاده کل روسیه برای مبارزه با ضد انقلاب و سابوتاژ و احتکار komisjun-e fouq-ol-adæ-je koll-e rusijæ bæraje mobarezæ ba zedd-e enqelab væ sabutaʒ væ ehtekar.

вшестеро́м شش نفری ʃeʃ næfæri.

вши́вый شپشو ʃepeʃu.

въеда́ться (в) خوردن xordæn.

въезд ورود vorud; **пра́во в.** حق ورود hæqq-e vorud.

въезжа́ть وارد شدن vared ʃ.

въе́стся *см.* въедаться.

въе́хать *см.* въезжать.

вы شما ʃoma; **называ́ть на вы** شما گفتن ʃoma goftæn; **э́то для вас** این برای شماست in bæraje ʃoma-st; **уважа́ющий вас** ارادتمند شما eradætmænd-e ʃoma; **что с ва́ми случи́лось?** شما را چه شد ʃoma-ra ʧe ʃod.

выбега́ть بیرون دویدن birun dævidæn.

вы́белить سفید کردن sæfid k.

вы́белка سفید کاری sæfidkari.

выбива́ть *см.* выбить; ضرب کردن zærb k. (*меда́ль, моне́ту*); **в.** меда́ль مدال ضرب کردن medal zærb k.; **в.** на же́сти منگنه کردن mængænæ k.

выбира́ть انتخاب کردن entexab k.; سوا کردن seva k., کنار گذاشتن kænar gozaʃtæn (*отбира́ть лу́чшее*); **в.** из я́щика صندوق را خالی کردن sænduq-ra xali k.

вы́бить 1. شکستن ʃekæstæn (*разбивать*); **в.** стекло́ شیشه ʃiʃæ ʃekæstæn; **в.** зу́бы دندان خرد (خورد) کردن dændan xord (xurd) k., دندان شکستن dændan ʃekæstæn; 2.: **в.** пыль گرد gærd gereftæn; **~ся из** стро́я ازصف خارج شدن æz sæff xaredʒ ʃ.

вы́боина گودی goudi, حفره hofræ.

вы́болтать پراندن pærandæn.

вы́бор انتخاب entexab, اختیار extijar; **по своему́ ~у** بمیل خود be mejl-e xod; **~ы** انتخابات entexabat; **в.** в Меджли́с انتخابات مجلس entexabat-e mædʒles; **всеобщие ~ы** انتخابات عمومی entexabat-e omumi; **предвари́тельные ~ы** انتخابات مقدماتی entexabat-e moqæddæmati; **в.** в сове́ты انتخابات شوراها entexabat-e ʃouraha; **городски́е ~ы** انتخابات بلدی entexabat-e bælædi.

вы́бор||ка استخراج estexradʒ (*из кни́ги и пр.*); **де́лать ~ки** استخراج کردن estexradʒ k.

вы́борн||ый انتخابی entexabi; **в.** бюллете́нь تعرفه tæ'refæ; **~ая борьба́** مبارزه انتخاباتی mobarezæ-je entexabati.

вы́борщик انتخاب کننده entexab konændæ, منتخب montæxeb.

вы́бранный انتخاب شده entexab ʃodæ, منتخب montæxæb (*мн.* منتخبین montæxæbin).

выбра́сывать دور انداختن dur ændaxtæn; **в.** в окно́ از پنجره æz pændʒæræ ændaxtæn; **в.** ло́зунг شعار را بمیان آوردن ʃe'ar-ra be mijan aværdæn; **~ся** خودرا انداختن xod-ra ændaxtæn; خودرا پرت کردن xod-ra pært k.

вы́брать *см.* выбирать.

выбрива́ть تراشیدن tæraʃidæn.

вы́бросить *см.* выбрасывать.

вы́брошенный دور انداخته dur ændaxtæ.

выбыва́ть خارج شدن xaredʒ ʃ.; **в.** из стро́я از صف خارج شدن æz sæf xaredʒ ʃ.

вы́бытие خروج xorudʒ.

выва́ливать بیرون ریختن birun rixtæn; **~ся** (از) افتادن oftadæn, (از) پرت شدن pært ʃ.

вы́валить, ~ся *см.* вываливать, ~ся.

вы́ведать *см.* выведывать.

выве́дывать کشف کردن kæʃf k.; **в.** та́йну سر را کشف کردن serr-ra kæʃf k.

выведе́ние: в. пя́тен لکه گیری lækkæ-giri; **в.** заключе́ний استنباط estenbat.

вы́везти *см.* вывозить.

вы́верить *см.* выверять.

выверя́ть رسیدگی کردن ræsi-dægi k.; **в. часы́** ساعت را میزان کردن sa'æt-ra mizan k.

вы́весить *см.* вывешивать.

вы́веска تابلو (*фр.* tableau).

выве́тривать باد دادن bad dadæn, هوا دادن hæva dadæn (*оде́жду и пр.*); **~ся** باد خوردن bad xordæn, هوا خوردن hæva xordæn.

вы́ветрить *см.* выветривать.

вы́вешенный نصب شده næsb ʃodæ, آویزان شده avizan ʃodæ.

выве́шивать نصب کردن næsb k., آویزان کردن avizan k.; **в. объявле́ние** اعلان را نصب کردن (چسپاندن) e'lan-ra næsb k. (ʧæspandæn); **в. на верёвке** روی طناب انداختن ru-je tænab ændaxtæn.

вы́винтить *см.* вывинчивать.

вывинчивать (پیچ) باز کردن baz k.

вы́вих در رفتن استخوان dær ræftæn-e ostoxan, خلع مفصل xæl'-e mæfsæl.

вы́вихнутый ازجا در رفته æz ʤa dær ræftæ, از مفصل در آمده æz mæfsæl dær amædæ.

вы́вихну||ть از جا در رفتن æz ʤa dær ræftæn; **он ~л себе́ ру́ку** دستش از جا در رفت dæst-æʃ æz ʤa dær ræft.

вы́вод استنباط estenbat, استنتاج estentadʒ; نتیجه nætiʤæ (*после́дствие*); **де́лать в.** استنباط کردن estenbat k.

выводи́ть 1. خارج کردن xaredʒ k.; **в. из ко́мнаты** از اطاق خارج کردن æz otaq xaredʒ k.; **в. из колеба́ния** از تردید خارج کردن æz tærdid xaredʒ k.; **в.** заключе́ние *см.* вывод; **в. из заблужде́ния** ازاشتباه درآوردن æz eʃtebah dær aværdæn, رفع اشتباه کردن ræf'-e eʃtebah k.; **в. кого́-л. из себя́** کسی را متغیر ساختن kæs-i-ra motæqæjjer saxtæn; **2.** از بین (میان) بردن æz bejn (mijan) bordæn (*уничтожать*); **в. пя́тна** (از) لکه گیری کردن læ-kæ-giri k.; **3.:** ✧ **в. цыпля́т** جوجه از تخم درآوردن ʤuʤæ æz toxm dær aværdæn; **~ся** از بین (میان) رفتن æz bejn (mijan) ræftæn (*исчезать*).

вы́воз صدور sodur, صادرات saderat.

вывози́ть صادر کردن sader k., خارج کردن xaredʒ k.

вывозн||о́й خروجی xoruʤi; **~ы́е по́шлины** حقوق خروجی hoquq-e xoruʤi, حقوق صادرات hoquq-e

saderat, گمرك صادرات gomrok-e saderat.

выора́чивать پشت ورو کردن poʃt-o-ru k.; **в. пла́тье** لباس را پشت ورو کردن lebas-ra poʃt-o-ru k.

вы́воротить *см.* выворачивать.

вы́гадать *см.* выгадывать.

выга́дывать 1. صرفه جوئی کردن særfæ ʤui k. (*эконо́мить*); پس انداز کردن pæs ændaz k. (*сберега́ть*); 2. استفاده کردن estefadæ k. (*извлека́ть по́льзу*).

выгиба́ть منحنی کردن monhæni k.

вы́гладить اتو کشیدن otu kæʃidæn, اتو کشی کردن otu-kæʃi k.

вы́глаженный اتو کشیده otu kæʃidæ.

вы́гляд||еть بنظر آمدن be næzær amædæn; **вы хорошо́ ~ите** رنگ وروتان خوب است ræng-o-ru-tan xub-æst, بشرهٔ شما خوب است bæʃræ-je ʃoma xub-æst.

выгля́дывать بیرون نگاه کردن birun negah k.; **в. из окна́** ازپنجره نگاه کردن æz pænʤæræ negah k.

вы́гнать *см.* выгонять.

вы́гнуть *см.* выгибать.

выгова́ривать 1. ادا کردن æda k., تلفظ کردن tælæffoz k. (*произноси́ть*); 2. ملامت کردن mælamæt k., سر زنش کردن sær-zæneʃ k. (*де́лать вы́говор*).

вы́говор 1. تلفظ tælæffoz, لهجه læhʤæ (*произноше́ние*); **у него́ хоро́ший в.** تلفظش خوب است tælæffoz-æʃ xub-æst, لهجه اش خوب است læhʤæ-æʃ xub-æst; 2. ملامت mælamæt, سرزنش sær-zæneʃ, توبیخ toubix (*порица́ние*).

вы́год||а فایده fajedæ (*мн.* فواید fævajed), منفعت mænfæ'æt (*мн.* منافع mænafe'); **извлека́ть из чего́-л. ~у** از چیزی فایده بردن æz ʧiz-i fajedæ bordæn, از چیزی منفعت بردن æz ʧiz-i mænfæ'æt bordæn.

вы́годн||ый با فایده ba fajedæ, مفید mofid, با صرفه ba særfæ, پر منفعت por-mænfæ'æt; **~ое де́ло** کار پر منفعت kar-e por mænfæ'æt.

вы́гон چراگاه ʧæra-gah.

выгоня́ть خارج کردن xaredʒ k., بیرون کردن birun k.; اخراج کردن exradʒ k.

выгор||а́ть 1. سوختن suxtæn (*от огня́*); 2. رنگ رفتن ræng ræftæn, رنگ پریدن ræng pæridæn (*о кра́сках*); **э́та мате́рия ~ела** این پارچه رنگش پریده است in parʧæ ræng-æʃ pæridæ-æst.

вы́гореть *см.* выгорать.

выгребн||о́й: ~а́я я́ма چاه حیاط

ʧah-e hæjat, چاه فاضل آب ʧah-e fazel-e ab.

выгружáть پیاده کردن pijadæ k., بار انداختن bar ændaxtæn, بار اندازی کردن bar-ændazi k.; **в. груз с парохóда** محمولات را از کشتی پیاده کردن mæhmulat-ra æz kæʃti pijadæ k.; **~ся** پیاده شدن pijadæ ʃodæn.

выгрузка بار اندازی bar-ændazi, پیاده کردن pijadæ kærdæn(-e), تخلیه tæxlijæ.

выдавáть 1. دادن dadæn; صادر کردن sader k. (*вéксель, разрешéние*); تحویل دادن tæhvil dadæn (*сдавáть*); **в. перевóдный вéксель** برات را صادر کردن bærat-ra sader k.; **в. груз** محمولات را تحویل دادن mæhmulat-ra tæhvil dadæn; **в. зарплáту** حقوق را پرداخت کردن hoquq-ra pærdaxt k., حقوق را تأدیه کردن hoquq-ra tæ'dijæ k.; **в. престýпника** جانی را تسلیم کردن ʤani-ra tæslim k.; 2. افشا کردن efʃa k., لو دادن lou dadæn (*разглашáть*); **в. тáйну** سر را افشا کردن serr-ra efʃa k., لو دادن lou dadæn; 3. خیانت کردن xijanæt k. (*совершáть предáтельство*).

выдавáться برجسته بودن bær ʤæstæ b.; پیش آمدگی داشتن piʃ amædægi daʃtæn, پیش رفتگی داشتن piʃ ræftægi daʃtæn; **стенá выдаётся вперёд** دیوار پیش آمدگی دارد divar piʃ amædægi daræd.

выданный صادر شده sader ʃodæ; داده شده dadæ ʃodæ; تسلیم شده tæslim ʃodæ.

выдать *см.* выдавать.

выдача 1. پرداخت pærdaxt, تأدیه tæ'dijæ (*выплата*); 2. تحویل tæhvil (*сдáча*); 3. صدور sodur (*разрешéния и т. п.*); 4. تسلیم tæslim; **в. зарплáты** پرداخت حقوق pærdaxt-e hoquq; **в. товáра** تحویل مال التجاره tæhvil-e mal-ot-tedʒaræ; **в. разрешéния** صدور اجازه sodur-e edʒazæ; **в. довéренности** صدور وکالت نامه sodur-e vækalæt-namæ; **в. престýпника** تسلیم جانی tæslim-e dʒani.

выдающийся برجسته bær dʒæstæ, معروف mæ'ruf, مشهور mæʃhur; پیش آمده piʃ amædæ.

выдвигáть بیرون کشیدن birun kæʃidæn, پیش کشیدن piʃ kæʃidæn, جلو انداختن ʤelou ændaxtæn; **в. кандидатýру** کاندید کردن kandid k.; **в. на ответственную рабóту** برای کار های مسئولیت دار انتخاب کردن bæraje karha-je mæs'ulijæt-dar entexab k.

рабáтывать); 2. دباغی کردن dæbbaqi k. (*кóжу*).

выделя́ть 1. تشخیص دادن tæʃxis dadæn, اختصاص دادن extesas dadæn (*предназнача́ть*); 2. جدا مجزی کردن dʒoda k., modʒæzza k. (*отделя́ть*); 3. *физ.* ترشح تراوش کردن tæraveʃ k. ترشح کردن tæræʃʃoh k.; **~ся** 1. برجسته بودن bærdʒæstæ b. (*выдава́ться*); 2. جدا شدن dʒoda ʃ., مجزی شدن modʒæzza ʃ. (*отделя́ться*).

выделя́ющий *физ.* ترشح کننده tæræʃʃoh konændæ.

выдёргивать در آوردن dær aværdæn, کشیدن kæʃidæn, کندن kændæn; в. зуб دندان کشیدن dændan kæʃidæn; в. гвоздь میخ کندن mix kændæn.

вы́держанн||ый: в. челове́к شخص متین ʃæxs-e mætin; **~ое** вино́ شراب کهنه ʃærab-e kohnæ.

вы́держать *см.* выдерживать; в. экза́мен امتحان دادن emtehan dadæn, از عهدهٔ امتحان بر آمدن æz ohdæ-je emtehan bær amædæn.

выде́рживать طاقت آوردن taqæt aværdæn, تحمل کردن tæhæmmol k. (*выноси́ть*).

вы́держка 1. قسمتی از کتابی یا از مقالهٔ qesmæt-i æz ketab-i ja

выдвижне́ц کارگری (کارکنی) که برای کارهای مسئولیت‌دار در دوایر اقتصادی و ادارات دولتی انتخاب شده است kargær-i (kar-kon-i) ke bæraje karha-je mæs'ulijæt-dar dær dævajer-e eqtesadi væ edarat-e doulæti entexab ʃodæ-æst.

выдвиже́ние انتخاب کردن کارگر (کارکن) برای کارهای مسئولیت دار در دوایر اقتصادی وادارات دولتی entexab kærdæn-e kargær(kar-kon)bæraje karha-je mæs'ulijæt-dar dær dævajer-e eqtesadi væ edarat-e doulæti.

выдвижно́й: в. я́щик کشو kæʃou.

вы́двинуть *см.* выдвигать.

вы́деланный دباغی شده dæbbaqi ʃodæ (*о ко́же*); ساخته شده saxtæ ʃodæ (*о ле́се*).

вы́делать *см.* выделывать.

выделе́ние 1. *физ.* ترشح tæræʃʃoh (*мн.* ترشحات tæræʃʃohat); تراوش tæraveʃ; в. вла́ги ترشح رطوبت tæræʃʃoh-e rotubæt; в. желу́дочного со́ка ترشح عصیر معده tæræʃʃoh-e æsir-e me'dæ; 2. اختصاص extesas; в. креди́та اختصاص اعتبار extesas-e e'tebar.

вы́делить *см.* выделять.

выде́лывать 1. ساختن saxtæn, عمل آوردن æmæl aværdæn (*вы-*

æz mæqalæ-i; 2. خود داری xod--dari (*характера*); 3. *фот.* وقت پوز væqt-e poz.

вы́дернуть *см.* выдергивать.

вы́дох زفیر zæfir.

вы́дохнуть *см.* выдыхать.

выдува́льщик: в. стекла́ شیشه گر ʃiʃægær.

выдува́ть (стекло́) شیشه را فوت کردن ʃiʃæ-ra fut k.

вы́думанный اختراعی extera'i.

вы́думка 1. اختراع extera' (*изобрете́ние*); 2. افسانه æfsanæ, دروغ doruq (*измышле́ние*).

выду́мывать 1. اختراع کردن extera' k. (*изобрести́*); в. изве́стия (фабрикова́ть) جعل اخبار کردن dʒæ'l-e æxbar k.; 2. دروغ بافتن doruq baftæn (*лгать*).

выдыха́ние زفیر zæfir, بیرون کشیدن نفس birun kæʃidæn-e næfæs.

выдыха́ть نفس بیرون کشیدن næfæs birun kæʃidæn.

вы́езд حرکت hærækæt, خروج xorudʒ, عزیمت æzimæt.

выезжа́ть حرکت کردن hærækæt k., رفتن ræftæn, خارج شدن xaredʒ ʃ., عازم شدن azem ʃ.; سوار شدن sævar ʃ. (*на ло́шади, в экипа́же*).

вы́емка 1. گودی goudi (*углубле́ние*); 2. بر داشت bær daʃt (*бума́г и пр.*); 3.: в. гру́нта خاك بر داری xak bær dari.

вы́ехать *см.* выезжать.

вы́жать *см.* выжимать.

вы́ждать *см.* выжидать.

вы́жечь *см.* выжигать.

выжива́ть زنده ماندن zendæ mandæn (*по́сле боле́зни*).

выжига́ть 1. سوزاندن suzandæn (*сжига́ть*); 2. داغ کردن daq k. (*прижига́ть*); в. клеймо́ داغ کردن daq k., داغدار کردن daq-dar k.

выжида́ние انتظار entezar.

выжида́тельн||ый منتظر montæzer, انتظاری entezari; ~ая поли́тика سیاست انتظار sijasæt-e entezar.

выжида́ть (чего́-л.) منتظر چیزی بودن montæzer-e tʃizi b.

выжима́ние فشردن feʃordæn(-e).

выжима́ть فشردن feʃordæn; چلانیدن tʃælanidæn, (عصاره) شیره ʃiræ (æsaræ) gereftæn (از) گرفتن.

вы́жить *см.* выживать.

вы́звать *см.* вызывать; э́то путеше́ствие **вы́зовет** бо́льши́е расхо́ды این سفر مستلزم مخارج زیادی خواهد شد in sæfær mostælzem-e mæxaredʒ-e zijad-i xahæd ʃod; ~ся (на что-л.) داو طلب شدن dav-

tælæb ʃ., حاضر شدن hazer ʃ.

выздора́вливать خوب شدن xub ʃ.; شفا یافتن ʃefa jaftæn, رفع کسالت کردن ræf'-e kæsalæt k.

выздора́вливающий بهبودی یافته behbudi jaftæ.

вы́здороветь *см.* выздоравливать.

выздоровле́ние شفا ʃefa, بهبودی behbudi.

вы́зов احضار ehzar; в. свиде́телей احضار شهود ehzar-e ʃohud; в. вра́ча احضار طبیب ehzar-e tæbib.

вызыва́ть (кого́-л.) 1. خواستن xastæn, احضار کردن ehzar k.; в. в суд به محکمه احضار کردن be mæhkæmæ ehzar k.; в. к телефо́ну پای تلفون خواستن pa-je telefun xastæn; 2. (что-л.) سبب چیزی شدن sæbæb-e ʧiz-i ʃ., باعث چیزی شدن ba'es-e ʧiz-i ʃ., موجب چیزی شدن moudʒeb-e ʧiz-i ʃ., مستلزم چیزی شدن mostælzem-e (ʧiz-i) ʃ.; в. аппети́т اشتها را تولید کردن eʃteha-ra toulid k.; 3. (на что́-л.) (به چیزی) دعوت کردن dæ'væt k., خواستن xastæn; в. на соревнова́ние به مسابقه دعوت کردن be mosabeqæ dæ'væt k.

Вызыва́ющ||ий: ~ее поведе́ние حرکت گستاخانه hærækæt-e gostaxanæ (*букв.: де́рзкое, на́глое поведе́ние*).

вы́игравший برنده bærændæ; в. приз برندهٔ جایزه bærændæ-je dʒajezæ.

вы́играть *см.* выигрывать.

вы́йгрывать بردن bordæn, فایده بردن fajedæ bordæn; в. сраже́ние فاتح شدن (در جنگ) fateh ʃ. (dær dʒæng).

вы́игрыш برده bordæ.

вы́искивать جستجو کردن dʒostodʒu k.; в. слу́чай متر صد فرصت شدن motæræssed-e forsæt ʃ.

вы́йти *см.* выходить; в. из ра́мок از حد خارج شدن æz hædd xaredʒ ʃ.; э́то вы́йдет о́чень до́рого این خیلی گران تمام میشود in xejli geran tæmam miʃævæd; что из э́того ~йдет? از این چه میشود æz in ʧe miʃævæd; ~шло и́наче طور دیگر شده است tour-e digær ʃodæ-æst; напиши́те э́то, а е́сли не ~йдет, спроси́те у меня́ اینرا بنویسید و اگر نشد ازمن بپرسید in-ra benevisid væ ægær næʃod æz mæn beporsid.

вы́казать *см.* выказывать.

выка́зывать نشان دادن neʃan dadæn, ظاهر کردن zaher k., ابراز کردن ebraz k.

выка́лывать کندن kændæn, سوراخ کردن surax k.; **в. глаза́** چشم کندن ʧæʃm kændæn.

выка́пывать کندن kændæn, حفر کردن hæfr k.

выка́рмливать تربیت کردن tærbijæt k., تغذیه کردن tæqzijæ k. (*ребёнка*); پروردن pærværdæn (*живо́тное*).

выка́чивать تلمبه زدن tolombæ zædæn; **в. во́ду** با تلمبه آب کشیدن ba tolombæ ab kæʃidæn.

выки́дывать دور انداختن dur ændaxtæn.

вы́кидыш سقط seqt, سقط جنین seqt-e ʤænin.

вы́кинуть *см.* выкидывать; **в. вещь** بچه انداختن bæʧʧæ ændaxtæn, سقط کردن seqt k. (*преждевре́менно роди́ть*).

выкипа́ть تبخیر شدن tæbxir ʃ.

вы́кипеть *см.* выкипать.

вы́кладка حساب hesab, بر آورد bær avord (*подсчёт*).

вы́клевать با نوك (نك) درآوردن ba nuk (nok) dær aværdæn.

выклёвывать *см.* выклевать.

выключа́тель کلید (چراغ برق) kelid(-e ʧeraq-e bærq) (*электри́ческий*).

выключа́ть خارج کردن xaredʒ k., استثنا کردن estesna k.; **в. электри́ческий ток** جریان الکتریسیته را قطع کردن ʤæræjan-e elektrisitæ-ra qæt' k.

вы́ключить *см* выключать.

вы́ковать *см.* выковывать.

выко́вывать کوفتن kuftæn, کوبیدن kubidæn.

вы́колоть *см.* выкалывать.

вы́копать از زمین بیرون آوردن æz zæmin birun aværdæn.

вы́кормка پرورش pærværeʃ; **в. шелкови́чного черви́** پرورش کرم ابریشم pærværeʃ-e kerm-e æbriʃem.

вы́корчевать *см.* выкорчевывать.

выкорчёвывание ریشه کنی riʃæ kæni.

выкорчёвывать ریشه کندن riʃæ kændæn.

выкра́дывать دزدیدن dozdidæn.

выкра́ивать بریدن boridæn, برش کردن boreʃ k.

вы́красить رنگ (زدن) کردن ræng k.; **~ся** رنگ شدن ræng ʃ.

вы́крик فریاد færjad, صدا sæda.

вы́кристаллизоваться متبلور شدن motæbælvær ʃ.

вы́кроенн||ый بریده شده bori-

dæ ʃodæ; хорошó ~oe плáтье لباسِ خوش بـرش lebas-e xoʃ boreʃ.

вы́кроить *см.* выкраивать.

вы́кройк||а الگو olgu; снять ~у الگو بر داشتن olgu bær daʃ-tæn.

вы́куп باز خرید baz xærid; в. товáров из тамóжни مرخصی اجناس از گمرك moræxxæsi-je ædz-nas æz gomrok.

вы́купать *см.* купать.

выкупáть پس خریدن pæs xæ-ridæn; باز خرید کردن baz-xærid k.; в. из залóга از گرو بیرون آوردن æz gerou birun aværdæn, از رهن در آوردن æz ræhn dær aværdæn.

вы́лазка: в. клáссового врагá خروج دشمن صنفی(طبقاتی) xorudʒ-e doʃmæn-e senfi (tæbæqati).

вылезáть 1. (از) بیرون آمدن birun amædæn; 2. ریختن rixtæn *(о волосáх)*.

вы́лезти *см.* вылезать; у негó ~ли вóлосы موی او ریخت mu-je u rixt.

вы́лепить *см.* лепить.

вылетáть (از) بیرون پریدن birun pæridæn; پرواز کردن pær-vaz k.

вы́лететь *см.* вылетать; аэроплáн ~ел в два часá طیاره ساعت دو پرواز کرد tejjaræ sa'æt-e do pærvaz kærd.

вылéчивать علاج کردن eladʒ k., مداوا کردن modava k., معالجه کردن mo'aledʒæ k.; ~ся معالجه شدن mo'aledʒæ ʃ., مداوا شدن modava ʃ.

вы́лечить *см.* вылечивать.

выливáть ریختن rixtæn, دور ریختن dur rixtæn; в. вóду за окнó آب از پنجره ریختن ab æz pæn-dʒæræ rixtæn; в. стáтую مجسمه ریختن modʒæssæmæ rixtæn.

вы́линять *см.* линять.

вы́лить *см.* выливать.

вы́лудить سفید کردن sæfid k.

вы́лупиться *см.* вылупляться.

вылупля́ться سر از تخم در آوردن sær æz toxm dær avær-dæn.

вы́мазать, ~ся *см.* вымазывать, ~ся.

вымáзывать 1. مالیدن ma-lidæn; 2. چرك کردن ʧerk k., کثیف کردن kæsif k., سیاه کردن sijah k. *(грязни́ть)*; в. дёгтем, смолóй قیر مالی کردن qir-mali k.; ~ся چرك شدن ʧerk ʃ., کثیف شدن kæsif ʃ. *(загрязня́ться)*; ~ся

в кра́ске رنگی شدن rængi ʃodæn.

вы́марать *см.* вымарывать.

вымара́ть 1. چرك كردن ʧerk k., كثيف كردن kæsif k. (*грязни́ть*); 2. محو كردن mæhv k., (زدن) قلم كشيدن qælæm kæʃidæn (zædæn) (*вычёркивать*).

вымо́чивать تو آب گذاشتن tu ab gozaʃtæn, خيس كردن xis k., خيساندن xisandæn.

вымéнивать عوض كردن æveez k., مبادله كردن mobadelæ k., معاوضه كردن mo'avezæ k.

вы́менять *см.* вымéнивать.

вы́мереть *см.* вымирать.

вымéривать اندازه گرفتن ændazæ gereftæn.

вы́мерить *см.* вымеривать.

вы́мести *см.* выметать.

вы́местить *см.* вымещать.

вымета́ть جارو كردن ʤaru k.

вымеща́ть (на ком-л.). (از كسى) انتقام كشيدن enteqam kæʃidæn.

вымира́ть مردن mordæn, تلف شدن tælæf ʃ.

вымога́тель اخاذ æxxaz.

вымога́тельство اخاذى æxxazi.

вымога́ть اخاذى كردن æxxazi k.; в. де́ньги پول در (از كسى) آوردن pul dær aværdæn.

вымока́ть خيس شدن xis ʃ.

вы́мокнуть *см.* вымокать.

вы́мостить *см.* мостить.

вы́мотать: в. душу́ مستاصل كردن mostæ'sæl k.

вы́мысел خيال xijal (*мн.* خيالات xijalat), افسانه æfsanæ.

вы́мытый شسته ʃostæ.

вы́мыть شستن ʃostæn, شستوشو كردن ʃostoʃu k.

вы́мышленн||ый خيالى xijali, افسانه اى æfsanæi; جعلى ʤæ'li, ساختگى saxtægi (*фальши́вый*); اختراعى extera'i; ~ые изве́стия اخبار جعلى æxbar-e ʤæ'li.

вы́мя پستان pestan.

вына́шивать: в. ребёнка آبستن بودن abæsten budæn, حامله بودن hamelæ budæn.

вынесе́ние صدور sodur; в. приговóра صدور حكم sodur-e hokm.

вы́нести *см.* выносить.

вынима́ть گرفتن gereftæn; بر داشتن bær daʃtæn (*вынима́ть поднима́я*); در آوردن dær aværdæn, بيرون آوردن birun aværdæn; в. из карма́на از جيب در آوردن æz ʤib dær aværdæn; в. жре́бий قرعه كشيدن qor'æ kæʃidæn; в. де́ньги из ба́нка پول از بانك گرفتن pul æz baŋk gereftæn.

вы́нос: в. тéла حرکت جنـازه ḥærækæt-e ʤenazæ, انتقال جنـازه enteqal-e ʤenazæ.

вы́носить *см.* вынашивать.

вынос||и́ть 1. بیرون بردن birun bordæn; в. сту́лья из ко́мнаты صندلی هارا از اطاق بیرون بردن sændæliha-ra æz otaq birun bordæn; 2.: в. слова́ на поля́ کلمات را در حاشیه نوشتن kælemat-ra dær haʃijæ neveʃtæn; в. реше́ние تصمیم گرفتن tæsmim gereftæn, تصمیم را اتخاذ کردن tæsmim-ra ettexaz k.; 3. طاقت آوردن taqæt aværdæn, تحمل کردن tæhæmmol k.(*mepnémь*); в. жару́ گرما را طاقت آوردن gærma-ra taqæt aværdæn; не в. تاب نیـاوردن tab næjaværdæn; он не ~и́т жару́ او گرما را طاقت نمیاورد u gærma-ra taqæt næmiaværæd; я его́ не выношу́ من چشم ندارم اورا ببینم mæn ʧʃæʃm nædaræm u-ra bebinæm.

вы́носка حاشیـه haʃijæ (*мн.* حواشی hævaʃi).

выно́сливость طاقـت taqæt, بردباری bordbari; تحمل tæhæmmol.

выно́слив||ый با طاقت ba taqæt, بردبار bordbar; متحمل motæhæmmel; быть ~ым با طاقت بودن ba taqæt b.; طاقت داشتن taqæt daʃtæn.

вы́нудить *см.* вынуждать.

вынужд||а́ть مجبور کردن mæʤbur k., الزام کردن elzam k., وادار کردن vadar k.; я ~ен э́то сде́лать من مجبورم اینرا بکنم mæn mæʤbur-æm in-ra bekonæm; он был ~ен уе́хать او مجبـور شـد برود u mæʤbur ʃod beræværd.

вы́нужденный اجباری eʤbari, زورکی zuræki.

вы́нуть *см.* вынимать.

вы́ныр нуть بالای آب آمدن ba-la-je ab amædæn.

выпа||да́ть افتـادن oftadæn, ریختن rixtæn; у него́ ~ли во́лосы موی او ریخت mu-je u rixt; у него́ ~ли зу́бы دندانهای او ریخت dændanha-je u rixt; ~ло мно́го сне́га برف زیاد افتاده است bærf ziʃad oftadæ-æst; жре́бий ~л на него́ قرعه باسم او افتاد qor'æ be esm-e u oftad; ◇ э́то ~ло на мою́ до́лю این قسمت من شد in qesmæt-e mæn ʃod.

выпаде́ние: в. воло́с ریزش مو riʒeʃ-e mu.

выпа́лывать وجین کردن vædʒin kærdæn.

выпа́ривание تبخیر tæbxir.

выпа́ривать تبخير كردن tæbxir k.

вы́пасть *см.* выпадать.

вы́пачканный چرك شده ʧerk ʃodæ; لكه دار lækæ-dar (*запя́тнанный*); в. в кра́ске رنگين شده rængin ʃodæ.

вы́пачкать چرك كردن ʧerk k., كثيف كردن kæsif k.; لكه‌دار كردن lækæ-dar k. (*запя́тнать*).

выпека́ть پختن poxtæn.

вы́печка پخت poxt.

вы́печь *см.* выпекать.

выпива́ть خوردن xordæn, آشاميدن aʃamidæn; شراب خوردن ʃærab xordæn (*вино́*).

вы́пивший مست mæst, سرخوش sær-xoʃ, ملنگ mælæng.

вы́писать *см.* выписывать.

вы́писка 1. استخراج estexradʒ, مستخرجه mostæxrædʒæ (*из книг и пр.*); де́лать ~и استخراج كردن estexradʒ k.; 2. درخواست dær xast (*това́ра, книг и пр.*).

выпи́сывать 1. استخراج كردن estexradʒ k. (*из кни́ги*); 2. خواستن xastæn (*кни́гу, това́р*); в. това́ры из Евро́пы اجناس را از اروپا خواستن ædʒnas-ra æz orupa xastæn.

вы́пить *см.* выпивать; в. до дна سر كشيدن sær kæʃidæn; в. за́лпом يك نفس كشيدن jæk næfæs kæʃidæn.

вы́плавить *см.* выплавлять.

вы́плавка ذوب zoub; су́точная в. ذوب روزانه zoub-e ruzanæ; в. чугуна́ ذوب چدن zoub-e ʧodæn.

выплавля́ть ذوب كردن zoub k.

вы́плата پرداخت pærdaxt, تأديه tæ'dijæ; в. по частя́м پرداخت باقساط pærdaxt be æqsat.

выпла́чивать پرداختن pærdaxtæn, پرداخت كردن pærdaxt k., تأديه كردن tæ'dijæ k.; в. зарпла́ту حقوق را تأديه كردن hoquq-ra tæ'dijæ k., مواجب دادن mævadʒeb dadæn; в. в рассро́чку باقساط پرداخت كردن be æqsat pærdaxt k.

выплёвывать (что-л.) تف كردن (چيزى را) tof k.

выплёскивать دور ريختن dur rixtæn.

вы́плюнуть *см.* выплёвывать.

выполне́ние اجرا edʒra, انجام ændʒam; в. пла́на اجراى نقشه edʒra-je næqʃæ.

выполня́ть اجرا كردن edʒra k., انجام دادن ændʒam dadæn, وفا كردن væfa k.; в. долг را وظيفه انجام دادن væzifæ-ra ændʒam dadæn; в. догово́р را قرارداد اجرا

کـردن qærar-dad-ra edʒra k.; в. обеща́ние وعده را وفا کردن væ'-dæ-ra væfa k.; в. прика́з حکم را اجرا کردن hokm-ra edʒra k.; ~ся اجـرا شدن edʒra ʃ., انجام داده ændʒam dadæ ʃ., انجام گرفتن ændʒam gereftæn.

выполня́ющий اجرا کننده edʒra konændæ.

вы́полоть *см.* выпалывать.

выправля́ть اصلاح کردن eslah k. (*исправля́ть*); راست کـردن rast k. (*выпрямля́ть*); ◇ в. па́спорт تذکره را تحصیل کردن tæzkeræ-ra tæhsil k.

выпра́шивать خواهش کردن xaheʃ k., باصرار درخواست کردن be esrar dær xast k.

выпречь *см.* выпрягать.

выпрова́живать بیـرون کردن birun k., دست بسر کردن dæst be sær k.

вы́проводить *см.* выпроваживать.

вы́просить *см.* выпрашивать.

выпряга́ть باز کردن (اسب را) (æsp-ra) baz k.

вы́прямить ~ся *см.* выпрямлять, ~ся.

выпрямля́ть راست کردن rast k.; ~ся راست شدن

вы́пукло-во́гнутый محدب مقعر mohæddæb-e moqæ'ær.

вы́пуклость برجستگی bærdʒæstægi, برآمدگی bær amædægi, تحدب tæhæddob.

вы́пуклый برجسته bærdʒæstæ, محدب mohæddæb.

вы́пуск خروج xorudʒ, صدور sodur, انتشار enteʃar; 1.: в. газе́ты انتشار روزنامه enteʃar-e ruz-namæ; в. но́вых паёв (انتشار) صدور سهام جدید sodur-e (enteʃar-e) seham-e dʒædid; в. това́ра из тамо́жни خروج مال التجاره از گمرك xorudʒ-e mal-ot-tedʒaræ æz gomrok; студе́нты одного́ курса محصلینی که در یك موقع فارغ التحصیل شده اند mohæsselini-ke dær jæk mouqe' fareq-ot-tæhsil ʃodæ-ænd; 2.: в. у пла́тья گشاد کردن لباس goʃad kærdæn-e lebas.

выпуска́ть 1. رها کردن ræha k., آزاد کردن azad k., مستخلص کردن mostæxlæs k. (*на свобо́ду*); 2. منتشر کردن montæʃer k. (*кни́гу, а́кции*); в. а́кции سهام را صادر (منتشر) کردن seham-ra sader (montæʃer) k.; в. банкно́ты اسکناس را منتشر کردن eskenas-ra montæʃer k.; в. в прода́жу بمعـرض فـروش گذاردن be mæ'ræz-e foruʃ gozardæn;

3. بیرون دادن birun dadæn, خارج کردن xaredʒ k. (*проду́кцию*); в. дым изо рта́ دود از دهن خارج کردن dud æz dæhæn xaredʒ k.; 4.: в. из рук (ول) از دست انداختن (vel) æz dæst ændaxtæn (vel k.); 5.: в. (у́зкое) пла́тье لباس را گشاد کردن lebas-ra goʃad k.; в. (коро́ткое) пла́тье لباس را بلند کردن lebas-ra bolænd k.

выпускни́к محصلی که دوره تحصیلات را تمام میکند mohassel-i ke douræ-je tæhsilat-ra tæmam mikonæd.

выпускно́й: в. экза́мен امتحان خروجی emtehan-e xorudʒi.

вы́пустить *см.* выпускать.

вы́пытать *см.* выпытывать.

выпы́тывать تفحص کردن tæfæhhos k.

выраба́тывать 1. عمل آوردن æmæl aværdæn, ساختن saxtæn (*това́ры, изде́лия*); 2. تهیه کردن tæhijæ k. (*програ́мму, план*); 3. عایدی داشتن ajedi daʃtæn (*зараба́тывать*).

вы́работать *см.* вырабатывать.

вы́работка محصول mæhsul.

выра́внивание 1. تسطیح tæstih (*ровне́ние*); в. доро́ги تسطیح راه tæstih-e rah; 2. تعادل tæ'adol (*о це́нах и пр.*); в. цен تعادل قیمت tæ'adol-e qejmæt.

выра́внивать 1. تسطیح کردن tæstih k. (*де́лать ро́вным*); ~ся رج کشیدن ردیف شدن ræd͡ʒ kæʃidæn; 2. تعادل کردن tæ'adol k. (*о це́нах и пр.*); 3.: в. ряды́ صاف کردن saf k., مساوی کردن mosavi k., ردیف کردن ræd͡if k.

выража́ть اظهار کردن ezhar k., ادا کردن æda k., بیان کردن bæjan k., نشان دادن neʃan dadæn; в. благода́рность (кому́-л.) (بگسی) اظهار تشکر کردن ezhar-e tæʃækkor k.; ~ся: расхо́ды **выража́ются** в сумме 2000 рублей مخارج معادل دو هزار منات است mæxared͡ʒ mo'adel-e do hæzar mænat-æst.

выраже́ни||е اظهار ezhar; عبارت ebaræt, جمله d͡ʒomlæ; в. дове́рия اظهار اعتماد ezhar-e e'temad; в. го́ря اظهار غم ezhar-e qæm; в. лица́ قیافه qijafæ техни́ческие ~я اصطلاحات فنی estelahat-e fænni; алгебраи́ческое в. جمله جبری d͡ʒomlæ-je d͡ʒæbri; идиомати́ческие ~я اصطلاحات estelahat.

вырази́тель نماینده næmajænde; مظهر mæzhær; в. общественного мне́ния مظهر افکار عامه mæzhær-e æfkar-e ammæ (*о газе́те*).

выразительный مبين mobæjjen; واضح vazeh.

выразить *см.* выражать.

выростать *см.* вырасти.

вырасти بزرگ شدن bozorg ʃ.; انبساط یافتن enbesat jaftæn; نمو کردن nomovv k. *(о растéниях)*; он ~рос за границей او در خارجه بزرگ شد u dær xaredʒæ bozorg ʃod; вы ~росли из вáшего костю́ма لباستان برای شما کوچك شده است lebas-e-tan bæraje ʃoma kutʃek ʃodæ-æst.

вырастить *см.* выращивать.

выращивать 1. تربیت کردن tærbijæt k. *(воспи́тывать)*; 2. عمل آوردن æmæl aværdæn *(разводи́ть)*.

вырвать, ~ся *см.* вырывать, ~ся; э́то слóво у менá ~лось این حرف از دهنم پرید in hærf æz dæhænæm pærid.

вырезáть *см.* вырезывать.

вырéзывать 1. بریدن boridæn, در آوردن dær aværdæn; 2. کندن kændæn, قلم زدن qælæm zædæn, حکاکی کردن hækkaki k. *(на метáлле)*; 3. کنده کاری کردن kændæ kari k., تراشیدن tæraʃidæn *(из дéрева)*.

вырóдиться *см.* вырождаться.

вырóдок منحط monhætt.

вырождáться قلب ماهیت کردن qælb-e mahijæt k., تغییر نژاد دادن tæqjir-e nezad dadæn.

вырождéние قلب ماهیت qælb-e mahijæt.

выронить از دست انداختن æz dæst ændaxtæn; он ~л из рук стакáн استکان از دستش افتاد estekan æz dæst-æʃ oftad, او استکان را انداخت u estekan-ra ændaxt.

вырубáть قطع کردن qæt' k., افکندن æfkændæn, انداختن ændaxtæn *(дерéвья)*.

вырубить *см.* вырубать.

вырубка: в. лéса قطع درخت (اشجار) qæt'-e deræxt (æʃdʒar).

выругать فحش دادن fohʃ dadæn, دشنام دادن doʃnam dadæn; ~ся فحش دادن fohʃ dadæn.

выручáть 1. خلاص کردن xælas k. *(из затрудни́тельного положе́ния)*; 2. حاصل کردن hasel k. *(дéньги)*; **в.** дéньги за товáр از فروش جنس پول حاصل کردن æz foruʃ-e dʒens pul hasel k.; **в.** при́быль منفعت کردن mænfæ'æt k., فایده بردن fajedæ bordæn.

выручить *см.* выручать; я его́ ~ил من اورا خلاص کردم mæn u-ra xælas kærdæm.

вы́ручка منفعـــت mænfæ'æt, عایدی ajedi, دخـل dæxl; **дневна́я в.** عایدات روزانه ajedat-e ruzanæ.

вырыва́ть 1. حفر کردن hæfr k. (*рыть*); 2. کندن kændæn, در آوردن dær aværdæn, کشیـدن kæʃidæn (*выдёргивать*); **в. зуб** دندان کشیدن dændan kæʃidæn; **в. с ко́рнем** از ریشه کنـدن æz riʃæ kændæn, ریشه کن کردن riʃæ-kæn k.; **~ся** خلاص شدن xælas ʃ. (*на свобо́ду*).

вы́рыть *см.* вырывать.

вы́садить *см.* высаживать.

вы́садка 1. پائین آمدن pajin amædæn(-e), پیاده شدن pijadæ ʃodæn(-e); پیاده کردن pijadæ kærdæn(-e); 2.: **в. цвето́в** جا بجـا کردن گل dʒa-be-dʒa kærdæn-e gol.

высáживать (از) پیاده کردن pijadæ k.; **в. цветы́** گـل هـا را جا بجا کردن golha-ra dʒa-be-dʒa k.; **в. деса́нт** قشون را پیاده کردن qoʃun-ra pijadæ k.; **~ся** پائین آمدن pajin amædæn, پیاده شدن pijadæ ʃ.

высáсывать مکیدن mækidæn.

высве́рливать سـوراخ کردن surax k., سفتن softæn.

высе́ивать 1. تخم کاشتن toxm kaʃtæn (*се́ять*); 2. الك کردن ælæk k. (*просе́ивать*).

высека́ть 1. تراشیدن tæraʃidæn (*из ка́мня*); 2. در آوردن dær aværdæn (*ого́нь*).

вы́селить *см.* выселять.

выселя́ть (از) خارج کردن xaredʒ k.; تبعیـد کردن tæb'id k. (*ссыла́ть*).

вы́сечь *см.* высекать.

выси́живать روی تخم خوابیدن ru-je toxm xabidæn, جـوجـه در آوردن dʒudʒæ dær aværdæn.

выска́бливать تراشیدن tæraʃidæn.

вы́сказать *см.* высказывать.

выска́зывание اظهار ezhar (*мн.* اظهارات ezharat).

выска́зывать اظهار کردن ezhar k., بیان کردن bæjan k.

выска́зываться اظهار نظرکردن ezhar-e næzær k.

выска́кивать (از) جستن dʒæstæn, پریدن pæridæn.

выска́льзывать لیز خوردن liz xordæn, لغزیدن læqzidæn.

вы́скользну||ть *см.* выскальзывать; **таре́лка ~ла у меня́ из рук** پشقاب از دستم لیز خورد (لغزید) poʃqab æz dæst-æm liz xord (læqzid).

вы́скочить *см.* выскакивать.

вы́слать *см.* высылать.

вы́следить *см.* выслеживать.

высле́живать ردِ شکار را گرفتن rædd-e ʃekar-ra gereftæn (*дичь*).

вы́слушать *см.* выслушивать.

выслу́шивание استماع estema', گوش دادن guʃ dadæn(-e).

выслу́шивать (кого́-л.) (کسی را) استماع کردن estema' k., (بکسی) گوش دادن guʃ dadæn; в. больно́го سینهٔ مریض را گوش کردن sinæ-je mæriz-ra guʃ k.

высме́ивать (кого́-л.) (کسی را) مسخره کردن mæsxæræ k., استهزا کردن estehza k., ریشخند کردن riʃxænd k.

вы́смеять *см.* высмеивать.

вы́сморкать: в. нос دماغ گرفتن dæmaq gereftæn.

высо́вывать بیرون کشیدن birun kæʃidæn, در آوردن dær avær-dæn; ~ся (از) سر بیرون کردن sær birun k.

высо́кий 1. بلند قـد bolænd qædd, بلند قامت bolænd qamæt (*высо́кого ро́ста*); в. рост قد بلند qædd-e bolænd; 2. مرتفع mortæfe' (*возвы́шенный*); ~ое ме́сто جای مرتفع dʒa-je mortæfe'; 3. عالی ali; в. чин رتبهٔ عالی rotbæ-je ali; ~ая температу́ра حرارت زیاد hæra-ræt-e zijad.

высо́ко بالا bala.

высоко́мерие تکبر tækæbbor.

высоко́мерный متکبر motækæb-ber, خود پسند xod pæsænd.

высокопа́рный با آب و تاب ba ab-o-tab.

высота́ ارتفاع ertefa', بلندی bolændi; в. мо́ста ارتفاع پل er-tefa'-e pol; в. над у́ровнем мо́ря ارتفاع از سطح دریا ertefa' æz sæth-e dærja; в. температу́ры ارتفاع درجهٔ حرارت ertefa'-e dærædʒæ-je hæraræt.

вы́сохший خشك شده xoʃk ʃo-dæ; پژمرده pæʒmordæ (*увя́дший*).

высоча́йший اعلی a'la, همایونی homajuni.

высо́чество والا حضرت vala hæzræt.

вы́ставить *см.* выставлять; я его́ ~л *фиг.* من بیرونش کردم mæn birun-æʃ kærdæm.

вы́ставка نمایشگاه næmajeʃ-gah.

выставля́ть 1. بمعرض نمایش گذاردن be mæ'ræz-e næmajeʃ gozardæn (*на вы́ставке*); в. напо-ка́з ظاهر سازی کردن zaher-sazi k.; в. напрода́жу بمعرض فروش گذاردن be mæ'ræz-e foruʃ gozar-dæn; 2. بیرون گذاشتن birun go-zaʃtæn (*нару́жу*); 3. بیرون کردن birun k. (*выгоня́ть*); 4.: в. канди-

дату́ру کاندید کردن kandid k.; 5.: в. тре́бования در خواست کردن dær xast k., تقاضا کردن tæqaza k.; в. число́ تاریخ گذاشتن tarix (tæ'rix) gozaʃtæn (*на докуме́нте*).

вы́стегать دوختن (پتو) (pætu) duxtæn (*одея́ло*).

выстра́иваться *см.* выстроиться.

вы́стрел تیر tir; боево́й в. تیر پر tir-e por, تیر جنگی tir-e dʒængi; холосто́й в. تیر خالی tir-e xali; насти́льный в. تیر افقی tir-e ofoqi; наве́сный в. تیر مقوس tir-e moqævvæs.

вы́стрелить تیر انداختن tir ændaxtæn, تیر خالی کردن tir xali k., شلیك کردن ʃælik k.

вы́строить 1. بنا کردن bena k. (*стро́ить*); 2. در صف آوردن dær sæff aværdæn (*установи́ть в ряды́*); ~ся صف کشیدن sæff kæʃidæn.

вы́ступ بیرون آمدگی birun amædægi; بر جستگی bær dʒæstægi.

выступа́ть *см.* выступить; в. на собра́нии در جلسه عقیده خودرا اظهار کردن dær dʒælsæ æqidæ-je xod-ra ezhar k.; برجستگی داشتن bær dʒæstægi daʃtæn (*выдаваться*).

вы́ступ||ить 1. رفتن ræftæn, حرکت کردن hærækæt k., خارج شدن xaredʒ ʃ.; полк ~ил فوج حرکت کرد foudʒ hærækæt kærd; 2.: река́ ~ила из берего́в رودخانه از ساحل بیرون آمده است rud-xanæ æz sahel birun amædæ-æst; пот ~ил на его́ лице́ صورتش عرق کرده suræt-æʃ æræq kærdæ.

выступле́ние حرکت hærækæt; نهضت nehzæt; اظهار عقیده ezhar-e æqidæ (*выска́зывание мне́ния*); в. полка́ حرکت فوج hærækæt-e foudʒ; революцио́нное в. نهضت انقلابی nehzæt-e enqelabi.

вы́сунуть *см.* высовывать.

высу́шивание خشکانیدن xoʃkanidæn(-e), خشك کردن xoʃk kærdæn(-e).

высу́шивать خشکانیدن xoʃkanidæn, خشك کردن xoʃk k.; ~ся خشك شدن xoʃk ʃ.

вы́сш||ий اعلی æ'la, عالی ali; в. сове́т наро́дного хозя́йства *см.* ВСНХ; ~его ка́чества جنس اعلی dʒens-e æ'la, درجهٔ اعلی dærædʒæ-je æ'la; ~ая шко́ла مدرسهٔ عالی mædræsæ-je ali; دانشگاه daneʃ-gah; в ~ей сте́пени به منتها درجه be montæha dærædʒæ.

высыла́ть 1. فرستادن ferestadæn, ارسال کردن ersal k. (*посы-*

лáть что-л.); 2. تبعيد كردن tæb'id k. (*ссылáть*).

вы́сылка 1. ارسال ersal; в. дéнег ارسال پول ersal-e pul; 2. تبعيد tæb'id (*ссы́лка*); в. за грани́цу تبعيد به خارجه tæb'id be xaredʒæ.

вы́сып||ать ريختن rixtæn, دور ريختن dur rixtæn; بيرون ريختن birun rixtæn; در آمدن dær amædæn (*о сы́пи*); наро́д ~ал на у́лицу مردم تو كوچه بيرون ريخت mærdom tu kutʃæ birun rixt.

высыха́ть 1. خشك شدن xoʃk ʃ.; 2. پژمرده شدن pæʒmordæ ʃ. (*о расте́нии*).

выта́лкивать (از) تكان دادن tækan dadæn; بزور خارج كردن be zur xaredʒ k.

выта́скивать در آوردن dær aværdæn, كشيدن kæʃidæn, بيرون آوردن birun aværdæn; в. зуб دندان كشيدن dændan kæʃidæn.

выта́чивать خراطى كردن xærrati k. (*на станке́*); в. шар گلوله خراطى كردن golulæ xærrati k.; تيز كردن tiz k. (*точи́ть*).

вы́тащить *см.* вытаскивать.

вытека́||ть ريختن rixtæn, بيرون ريختن birun rixtæn; جارى شدن dʒari ʃ.; ناشى شدن naʃi ʃ.; из э́того ~ет از اين ناشى ميشود æz in naʃi miʃævæd; э́то ~ет из опера́ций о́бщества اين از معاملات شركت ناشى ميشود in æz mo'amelat-e ʃerkæt naʃi miʃævæd.

вы́тереть *см.* вытирать.

вы́т||ечь *см.* вытекать; вино́ ~екло из буты́лки شراب از بطرى بيرون ريخت ʃærab æz botri birun rixt.

вытира́ть پاك كردن pak k.; خشك كردن xoʃk k. (*на́сухо*); в. пы́ль گرد پاك كردن gærd pak k., گرد گيرى كردن gærd-giri k.; в. нос دماغ را پاك كردن dæmaq-ra pak k.; в. ру́ки دست را پاك كردن dæst-ra pak k.; دست را خشك كردن dæst-ra xoʃk k.

вы́ткать *см.* ткать.

вы́толкнуть *см.* выталкивать.

вы́точить *см.* вытачивать.

вы́требовать خواستن xastæn; احضار كردن ehzar k. (*кого́-л.*).

вытрезвля́ть هوشيار كردن hoʃjar k.

вы́трясти تكان دادن tækan dadæn.

выть زوزه كشيدن zuzæ kæʃidæn.

вы́тяжка عصاره osaræ.

вы́утюжить اطو كشيدن otu kæʃidæn, اطو كشى كردن otu-kæʃi k.

вы́учить یاد گرفتن jad gereftæn; یاد دادن jad dadæn (*обучать*); **в. наизу́сть** حفظ کردن hefz k., از بر کردن æz bær k.

выха́живать مریض را پرستاری کردن mæriż-ra pæræstari k. (*больно́го*).

вы́хватить *см.* выхватывать.

выхва́тывать (из чьих-л. рук) ربودن (از دست کسی) robudæn.

вы́ход 1. خروج xorudʒ; **в. из о́бщества** خروج از شرکت xorudʒ æz ʃerkæt; **найти́ вы́ход из положе́ния** راه حلی پیدا کردن rah-e hæll-i pejda k.; **2.** حرکت hærækæt (*отправле́ние*); **3.** انتشار enteʃar (*вы́пуск*); **в. журна́ла** انتشار مجله enteʃar-e mædʒællæ; **4.** مخرج mæxrædʒ (*ме́сто вы́хода*).

вы́ходец خارج شده از xaredʒ ʃodæ æz.

выходи́ть 1. خارج شدن xaredʒ ʃ., بیرون رفتن birun ræftæn; **в. из дому** از خانه بیرون رفتن æz xanæ birun ræftæn; **в. из автомоби́ля** از اتومبیل پیاده شدن æz otumobil pijadæ ʃ.; **в. из воды́** از آب درآمدن (بیرون آمدن) æz ab dær amædæn (birun amædæn); **в. навстре́чу кому́-л.** باستقبال کسی رفتن be esteqbal-e kæs-i ræftæn, بپیشواز کسی رفتن be piʃvaz-e kæs-i ræftæn; **2.: в. из берего́в** از ساحل بیرون آمدن æz sahel birun amædæn; **в. из грани́ц** از حدود خارج شدن æz hodud xaredʒ ʃ., از حدود (خط) تجاوز کردن æz hodud (xætt) tædʒavoz k.; **3.: в. из па́ртии** از فرقه خارج شدن æz ferqæ xaredʒ ʃ.; **в. в отста́вку** استعفا دادن este'fa dadæn, کناره گیری کردن kænaræ-giri k.; **4.: в. на юг** روبجنوب بودن ru be dʒænub b. (*об окне́*); **5.** منتشر شدن montæʃer ʃ., انتشار یافتن enteʃar jaftæn (*об изда́нии*); **в. из печа́ти** ازچاپ درآمدن æz ʧap dær amædæn, از طبع خارج شدن æz tæb' xaredʒ ʃ.; ◇ **в. за́муж** شوهر رفتن ʃouhær ræftæn; **в. из себя́** از جا در رفتن (درآمدن) æz dʒa dær ræftæn (dær amædæn).

выходно́й: в. день روز تعطیل ruz-e tæ'til.

вы́цвести *см.* выцветать.

выцвета́ть رنگ رفتن ræng ræftæn, رنگ پریدن ræng pæridæn; **э́тот ковёр не ~ет** این قالی رنگش نمیرود in qali ræng-æʃ næmiræved.

вы́цветший رنگ پریده ræng pæridæ, رنگ رفته ræng ræftæ.

вычёркивать قلم کشیدن qælæm kæʃidæn, قلم زدن qælæm zædæn; محو کردن mæhv k.

вы́черкнуть *см.* вычеркивать.

вы́черпать *см.* вычерпывать.

вычёрпывать خالی کردن xali k.

вы́честь *см.* вычитать.

вы́чет کسر kæsr, وضع væz', تفریق tæfriq; за ~ом расхо́дов پس از وضع مخارج pæs æz væz'-e mæxaredʒ; в. из оклáда کسر از مواجب kæsr æz mævadʒeb.

вычисле́ние حساب hesab, حساب بر آورد کردن hesab kærdæn(-e), بر آورد bær aværd, محسوب داشتن mæhsub daʃtæn(-e).

вычисля́ть بر آورد کردن bær aværd k., حساب کردن hesab k., محسوب داشتن mæhsub daʃtæn.

вы́чистить پاك کردن pak k., تمیز کردن tæmiz k.; в. из па́ртии از حزب (فرقه) خارج کردن æz hezb (ferqæ) xaredʒ k.

вычита́емое *мат.* مفروق منه mæfruq menh.

вычита́ние تفریق tæfriq.

вычита́ть کسر کردن kæsr k., وضع کردن væz' k., موضوع کردن mouzu' k.; *мат.* تفریق کردن tæfriq k.

вычища́ть *см.* вычистить.

вы́ше بالاتر balatær, بلندتر bolændtær, ما فوق ma fouq; как ука́зано в. بطوریکه درفوق ذکر شده است be tour-i ke dær fouq zekr ʃodæ-æst; э́то в. мои́х сил این از قوهٔ من خارج است in æz qovvæ-je mæn xaredʒ-æst.

вышеизло́женный *см.* вышеупомянутый.

вышеозна́ченный *см.* вышеупомянутый.

вышеука́занный *см.* вышеупомянутый.

вышеупомя́нутый مزبور mæzbur, مذکور mæzkur, سابق الذکر sabeq-oz-zekr.

вышива́ние گل دوزی gol-duzi (*ручно́е*); قلاب دوزی qollab-duzi (*маши́нное*); زردوزی zær-duzi (*зо́лотом*); بردوزی (*фр.* broderie).

вышива́ть گل دوزی کردن gol-duzi k. قلاب دوزی کردن qollab-duzi k.

вы́шивка *см.* вышивание.

вышина́ بلندی bolændi, ارتفاع ertefa'.

вы́шитый با گل دوزی ba gol-duzi, گل دوزی شده gol-duzi ʃodæ.

вы́шить *см.* вышивать.

вы́шка برج bordʒ; нефтяна́я в. منجنیق حفر mændʒæniq-e hæfr.

вы́щербленный لب پریده læb pæridæ.

вы́явить *см.* выявлять.

выявле́ние معلوم کردن mæ'lum kærdæn(-e).

выявля́ть ظاهر کردن zaher k., بظهور رساندن be zohur ræsandæn, آشکار کردن aʃekar k.

вы́яснить, ~ся *см.* выяснять, ~ся.

выясня́ть معلوم کردن mæ'lum k., تحقیق کردن tæhqiq k.; **~ся** معلوم شدن mæ'lum ʃ., ظاهر شدن zaher ʃ.

вью́га کولاك kulak, بوران buran.

вьюк بار bar, عدل ædl; لنگه læŋgæ (*полувью́к*).

вью́чить بار کردن bar k.

вью́чн||ый بار کش bar-kæʃ; **~ая ло́шадь** اسب بار کش æsp-e bar-kæʃ; **~ые живо́тные** حیوانات بار کش hejvanat-e bar-kæʃ.

вью́щийся پیچا پیچ piʧ-a-piʧ, پیچ پیچی piʧ-piʧi (*о расте́нии*); مجعد modʒæ'æd (*о волоса́х*).

вя́жущий قابض qabez.

вяз *бот.* اوجا oudʒa, نارون narvæn.

вяза́льн||ый: ~ая спи́ца میل mil, سوزن suzæn; **чуло́чно-~ая маши́на** ماشین جوراب بافی maʃin-ə dʒurab-bafi.

вяза́льщик بافنده bafændæ; **в. чуло́к** جوراب باف dʒurab-baf.

вя́занка *см.* кофта вязаная.

вяза́нка پشته poʃtæ, کوله بار kulæ-bar.

вя́заный بافته baftæ.

вяза́ть 1. بستن bæstæn (*свя́зывать*); **2.** قبض کردن qæbz k. (*о вя́жущем веществе́*); **3.** بافتن baftæn; **в. чулки́** جوراب بافتن dʒurab baftæn, جوراب بافی کردن dʒurab-bafi k.; **в. на спи́цах** با سوزن بافتن ba suzæn baftæn.

вяза́ться: слова́ должны́ в. с де́лом قول باید با عمل مطابق باشد qoul bajæd ba æmæl motabeq baʃæd; дело не вя́жется کار انجام نمیگیرد kar ændʒam næmigiræd.

вя́зка بسته bæstæ, بقچه boqʧæ.

вя́зкий 1. چسپناك ʧæspnak, چسپنده ʧæspændæ (*ли́пкий*); **2.** باطلاقی batlaqi (*мо́пкий*).

вя́знуть فرو رفتن foru ræftæn; **в.** в грязи́ توی گل فرو رفتن tu-je gel foru ræftæn.

вя́леный در آفتاب خشکانیده dær aftab xoʃkanidæ.

вя́лость رخاوت ræxavæt, سستی sosti.

вя́лый 1. سست sost, شل ʃol; بی حال bi hal (*о челове́ке*); کاسد kased (*о торго́вле*); **2.** پلاسیده pælasidæ (*увя́дший*).

вя́нуть پژمـردن pæʒmordæn, پژمرده شدن pæʒmordæ ʃ., پلاسیدن pælasidæn.

Вя́тка *см.* Киров.

Г

Га́ага *гор.* لاهه lahæ.

Гава́йские Острова́ جـزایـر هاوائی dʒæzajer-e havai.

га́вань لنگرگاه læŋgær-gah, بندر bændær (*мн.* بنادر bænader); **входи́ть в г.** وارد بندر شدن vared-e bændær ʃ.; **возду́шная г.** بندرهوائی bændær-e hævai.

га́вкать وق وق کردن væq-væq k., عو عو کردن ou-ou k.

га́вкнуть *см.* гавкать.

Гавр *порт. гор* هاور havr.

гага́ра *зоол.* اسفرود esferud.

гад *зоол.* حشـره hæʃræ (*мн.* حشرات hæʃærat), خزنده xæzændæ.

гада́лка *см.* гадальщик.

гада́льщик فال گیر fal-gir, فال بین fal-bin, غیب گو qejb-gu; طالع بین tale'-bin.

гада́ние فال گیری fal-giri, فال بینی fal-bini, غیب گوئی qejb-gui; طالع بینی tale'-bini.

гада́тельный حدسی hædsi, فرضی færzi.

гада́ть فال گرفتن fal gereftæn, فال دیدن fal didæn, طالع دیدن tale' didæn, غیب گفتن qejb goftæn.

га́дина پست pæst, بد جنس bæd dʒens.

га́дить 1. کثیف کردن kæsif k.; چرك و کثیف کردن ʧerk-o-kæsif k. (*па́чкать*); **2.** خراب کردن xærab k. (*по́ртить*).

га́дкий تنفر انگیز tænæffor-ængiz, تنفر آور tænæffor-avær (*вызыва́ющий отвраще́ние*); بد bæd (*дурно́й*); زشت zeʃt (*некраси́вый*); کثیف kæsif (*гря́зный*).

гадли́вость تنفر tænæffor, نفرت nefræt.

гадю́ка افعی æf'i.

га́ер مسخره mæsxæræ.

газ 1. *хим.* گاز gaz, بخار boxar; минера́льный **г.** گاز معدنی gaz-e mæ'dæni; свети́льный **г.** گـاز روشنائی gaz-e rouʃænai; уду́шливый **г.** گازخفه کننده gaz-e xæfæ konændæ; углеки́слый **г.** گازکربنیك gaz-e kærbonik; слезоточи́вый **г.** گاز اشك آور gaz-e æʃk-avær; горчи́чный **г.** گازخردل gaz-e xærdæl;

ядови́тый г. گاز سمی gaz-e sæmmi, گاز مسموم کننده gaz-e mæsmum konændæ; 2. ~ы باد شکم bad-e ʃekæm (*в желу́дке*); 3. گارس gars (*мате́рия*).

газе́ль *зоол.* I. آهو ahu, غزال qæzal.

газе́ль II. *поэт.* غزل qæzæl (*мн.* غزلیات qæzælijat) (*лири́ческое стихотворе́ние*).

газе́т||а روز نامه ruz-namæ (*мн.* روز نامجات ruz-namædʒat), جریده dʒæridæ (*мн.* جرایید dʒærajed); стенна́я г. روز نامهٔ دیواری ruz-namæ-je divari.

газе́тн||ый روز نامه ای ruz-namæi; ~ая бума́га کاغذ روز نامه kaqæz-e ruz-namæ; ~ая статья́ مقالهٔ روزنامه mæqalæ-je ruz-namæ.

газе́тчик روزنامه‌چی ruz-namæ-ʧi, روز نامه فروش ruz-namæ-foruʃ.

газиро́ванн||ый گاز دار gaz-dar; ~ая вода́ آب گازدار ab-e gaz-dar.

Газна́ *гор.* غزنین qæznejn.

га́зов||ый گازی gazi, گازدار gaz-dar; г. завод کارخانه گاز kar-xanæ-je gaz; ~ое освеще́ние چراغ گاز ʧeraq-e gaz; ~ая труба́ لولهٔ چراغ گاز lulæ-je ʧeraq-e gaz.

газоли́н گازلین gazolin.

газомёт منجنیق گاز mændʒæniq-e gaz.

газомото́р موتور گازی motur-e gazi.

газо́н چمن ʧæmæn.

газообра́зный مانند گاز gaz-manænd; بخار مانند boxar-manænd.

газопрово́д لولهٔ چراغ گاز lulæ-je ʧeraq-e gaz, مجرای گاز mædʒra-je gaz.

га́йка مهره mohræ; پیچ ماده piʧ-e madæ.

галантере́йн||ый خرازی xærrazi; г. магази́н مغازهٔ خرازی فروشی mæqazæ-je xærrazi-foruʃi; ~ые това́ры *см.* галантерея.

галантере́||я اجناس خرازی ædʒnas-e xærrazi, خرازیجات xærazidʒat; торго́вец ~ей خرازی فروش xærrazi-foruʃ.

галдёж داد و فریاد dad-o-færjad, هیاهو hæjahu, قیل و قال qil-o-qal.

галде́ть داد و فریاد کردن dad-o-færjad k.

галиматья́ مزخرف mozæxræf, حرفهای بی معنی hærfha-je bi mæ'ni.

га́лка زاغ zaq.

галлере́я 1. ایوان ejvan; 2. گالری (*фр.* galérie) (*карти́нная и т. п.*); карти́нная г. نگار خانه negar-xanæ, نقاشخانه næqqaʃ-xanæ.

галло́н گالون galun (*ме́ра*).

галлюцина́ция وهم væhm (*мн.* اوهام ouham); توهمات tævæhhomat.

гало́п چهـار نعل ʧæhar næ'l, (اسب) تاخت taxt(-e æsp); **скака́ть гало́пом** چهار نعل رفتن ʧæhar næ'l ræftæn.

галопи́ровать تاخت کردن taxt k.

галоша, -и گالش galeʃ; گالش تك پوش galeʃ-e tæk puʃ (*одева́емые на чуло́к без боти́нка*); **г. с каблуко́м** گالش با پاشنه galeʃ-e ba paʃnæ; **г. без каблука́** گالش بی پاشنه galeʃ-e bi paʃnæ.

га́лстук کـراوات (*фр.* cravate); دستمال گردن dæstmal-e gærdæn; **завя́зывать г.** کراوات (دستمـال گردن) keravat (dæstmal-e gærdæn) bæstæn.

галу́н یراق jæraq.

гальванизи́рованный گالوانیزه galvanizæ.

гальванизи́ровать با قوهٔ بـرق لعاب دادن ba qovvæ-je bærq lo'ab dadæn, قوهٔ الکتریك دادن qovvæ-je elektrik dadæn; گالوانیـزه کردن galvanizæ k.

гальвани́ческий گالوانیك (*фр.* galvanique).

гальвано́метр گالوانومتر (*фр.* galvanométre).

га́лька سنگ ریزه sæng-e rizæ, ریگ rig.

гам داد و فریـاد dad-o-færjad, غوغا qouqa; **шум и г.** سر و صدا sær-o-sæda.

гама́к ننو nænu.

гама́ша گتر (*фр.* guêtre), رو کفشی ru-kæfʃi.

Га́мбург *порт. гор.* هامبـورگ hamburg.

га́мма صدا sæda, گام (*фр.* gamme).

Ганг *р.* گنگ gæng, گانژ ganʒ.

гангре́на *мед.* قانقرایا qanqeraja, غانقاریا qanqarija.

гангрено́зный غانقـاریائی qanqarijai.

гара́ж گاراژ (*фр.* garage); **содержа́тель -а** گاراژدار garaʒ-dar.

гара́нт *комм.* ضامن zamen.

гарантийный تأمینـی tæ'mini; **г. догово́р** معاهدهٔ تأمینیه mo'ahedæ-je tæ'minijæ.

гарантировать ضمـانت کردن zæmanæt k., تأمین کردن tæ'min k., تضمین کردن tæzmin k.

гара́нт||ия ضمـانـت zæmanæt, تضمین tæzmin, تأمین tæ'min; وجه الضمانه vædʒh-oz-zæmanæ (*де́нежная*); **междунаро́дные -ии** تضمینات بین المللی tæzminat-e bejn-ol-melæli; **представля́ть -ию** تضمین دادن

tæzmin dadæn; с ~ией با قيد ضمانت ba qejd-e zæmanæt.

гардеро́б 1. صندوق خانه sænduq-xanæ (*ко́мната*); 2. جای رخت dʒa-je ræxt (*шкаф*).

гарди́на پرده pærdæ.

гаре́м حرم hæræm, اندرون ændærun.

гармо́ник||а *муз.* ارگ org; игра́ть на ~е ارگ زدن org zædæn; губна́я г. ساز دهانی saz-e dæhani.

гармони́ровать متناسب بودن motænaseb budæn; جور آمدن dʒur amædæn.

гармони́чный هم آهنگ hæm-ahæng.

гармо́ния تناسب اصوات tænasob-e æsvat, هارمونی harmuni, توافق الحان tævafoq-e ælhan.

гарнизо́н ساخلو saxlou.

гарнизо́нн||ый ساخلوئی saxloi; ~ое управле́ние ادارهٔ ساخلوئی edaræ-je saxloi.

гарни́р مخلفات moxællæfat.

гарниту́р يك دست jæk dæst, مجموعه mædʒmu'æ.

гарь سوخته suxtæ; ~ю па́хнет بوی سوخته میدهد bu-je suxtæ midehæd.

гаси́ть خاموش کردن xamuʃ k. (*туши́ть*); г. и́звесть آهك را آب زدن ahæk-ra ab zædæn, آهك را آب دیده کردن ahæk-ra ab didæk., آهك را کشتن ahæk-ra koʃtæn.

га́снуть خاموش شدن xamuʃ ʃ.

гастри́т *мед.* التهاب معده el-tehab-e me'dæ.

гастри́ческ||ий *мед.* معدی me'di; ~ая лихора́дка حمای معده homma-je me'dæ.

гастроно́м خوش خوراك xoʃ-xorak.

гастроно́мия خوش خوراکی xoʃ-xoraki.

га́убица *воен.* اوبوس obus.

гауптва́хта *воен.* قراول خانه qæravol-xanæ.

гаше́ние 1. خاموش کردن xamuʃ kærdæn(-e) (*огня́, све́та*); 2. آب زدن ab zædæn(-e), کشتن koʃtæn-(-e) (*и́звести*).

гаши́ш حشیش hæʃiʃ.

гвалт جنجال dʒændʒal.

гва́рдия گارد (*фр.* garde); Кра́сная г. گارد سرخ gard-e sorx.

Гватема́ла گواتمالا gvatemala.

гвозди́ка *бот.* گل میخك gol-e mixæk, قرنفل qærænfol; میخك mixæk (*пря́ность*).

гвозди́льный: г. заво́д کارخانهٔ میخ سازی kar-xanæ-je mix-sazi.

гвозд‖ь میخ mix; **г.** с широ́кой шля́пкой میخ سر پهن mix-e sær-pæhn; про́волочный **г.** میـخ مفتولی mix-e mæftuli; подко́вный **г.** میـخ نعل mix-e næ'l; шля́пка ~я سر میخ sær-e mix; вбива́ть **г.** میـخ کوبیـدن mix kubidæn; прибива́ть ~я́ми با میـخ کوبیدن ba mix kubidæn.

где 1. *вопр.* کجا kodʒa; **г.** нахо́дится ваш брат? برادر شمـا کجا است bæradær-e ʃoma kodʒa-æst; 2. *отн.*: ме́сто, **г.** вы вчера́ бы́ли جائی که شمـا دیروز بودید dʒa-i ke ʃoma diruz budid; 3.: **г.**-то, **г.**-ли́бо, **г.**-нибу́дь یك جـائی jæk dʒa-i; **г.** бы (то) ни́ было هر کجائی hær kodʒa-i ke baʃæd.

гебра́ист عبری دان ebri-dan, عبری شناس ebri-ʃenas.

гегемо́ния تـفـوق tæfævvoq, حاکیمیت hakemijæt.

Геджа́с *обл.* حجاز hædʒaz.

гей! ای ej.

ге́йзер چشمهٔ آب گرم tʃæʃmæ-je ab-e gærm.

гекта́р هکتار hektar.

гекто́граф. ژلاتینی ʒelatini.

ге́лий *хим.* هلیوم helijum.

гелиотро́п *бот.* گـل آفـتاب گردان gol-e aftab-gærdan.

Гельсингфо́рс *гор.* هلسینگفرس helsingfors.

гемоглоби́н هموگلوبین (*фр.* hémoglobine).

геморроида́льный بواسیری bævasiri.

геморро́й *мед.* بواسـیر bævasir.

генеало́г شجره نویس ʃædʒæræ-nevis.

генеалоги́ческ‖ий نسبی næsæbi, انسابی ænsabi; ~ое де́рево شجرهٔ سـلسلهٔ انساب ʃædʒæræ-je ænsab, انساب selselæ-je ænsab.

генеало́гия نسب næsæb.

генера́л سـرتیپ særtip (*бригадный*); امیر لـشکر æmir-læʃkær (*дивизио́нный*); **г.**-губерна́тор والی vali.

генера́льн‖ый کل koll; ژنرال ʒeneral, جنرال dʒeneral; عمومی omumi (*всеобщий*); **г.** ко́нсул ژنرال قنسول ʒeneral qonsul; **г.** секрета́рь منشی کل monʃi-je koll; **г.** штаб ارکان حرب کل ærkan-e hærb-e koll; ~ое представи́тельство نمـایندگی کل næmajændægi-je koll; ~ая ли́ния па́ртии خط مشی اسـاسی حزب xætt-e mæʃi-je æsasi-je hezb; ~ая ста́чка اعتصاب عمومی e'tesab-e omumi.

генера́тор *mex.* ژنراتور (*фр.* générateur).

гениа́льный ژنی zeni, نابغه nabeqæ.

ге́ний ژنی zeni, نـابغـه nabeqæ.

Ге́нуя *гор.* ژن zen.

Геншта́б ارکان حرب کل قشون ærkan-e hærb-e koll-e qoʃun.

генштаби́ст *неол.* صاحب منصب ارکان حرب sahæb-mænsæb-e ærkan-e hærb.

геóграф جغرافیا دان dʒoqrafi-ja-dan, عالم جغرافیا alem-e dʒoqrafija.

географи́ческ||ий جغرافیائی dʒoqrafijai; ~ая ка́рта نقشهٔ جغرافیائی næqʃæ-je dʒoqrafijai; ~ое положе́ние وضعیت (اوضاع) جغرافیائی væz'-ijæt (ouza'-e) dʒoqrafijai.

геогра́фия جغرافیا dʒoqrafija; истори́ческая г. جغرافیای تاریخی dʒoqrafija-je tarixi; математи́ческая г. جغرافیای ریاضی dʒoqrafija-je rijazi; полити́ческая г. جغرافیای سیاسی dʒoqrafija-je sijasi; физи́ческая г. جغرافیای طبیعی dʒoqrafija-je tæbi'i; экономи́ческая г. جغرافیای اقتصادی dʒoqrafija-je eqtesadi.

геоде́зия علم‌مساحی elm-e mæsahi, علم مساحت اراضی elm-e mæsahæt-e ærazi.

геóлог متخصص علم طبقات الارض motæxæsses-e elm-e tæbæqat-ol-ærz, زمین شناس zæmin-ʃenas.

геологи́ческий طبقات الارضی tæbæqat ol-ærzi.

геоло́гия علم طبقات الارضی elm-e tæbæqat-ol-ærz, معرفت‌الارض mæ'refæt-ol-ærz, زمین شناسی zæmin-ʃenasi.

геóметр هندسه دان hændæsæ-dan.

геометри́ческ||ий هندسی hændæsi; ~ая прогре́ссия تصاعد هندسی tæsa'od-e hændæsi.

геоме́трия هندسه hændæsæ, علم هندسه elm-e hændæsæ; аналити́ческая г. هندسهٔ تحلیلی hændæsæ-je tæhlili.

георги́на *бот.* گل کوکب gol-e koukæb.

гера́нь *бот.* گل شمعدانی gol-e ʃæm'dani.

Гера́т *гор.* هرات herat.

герб نشان neʃan.

ге́рбов||ый: г. сбор حق تمبر hæqq-e tæmbr.

Гериру́д *р.* هریرود herirud.

герма́нец آلمانی almani.

Герма́ния آلمان alman.

герма́нский آلمانی almani.

гермафроди́т خنثی xonsa.

гермети́чески: г. закры́тый کیپ بسته kip bæstæ, محکم بسته شده mohkæm bæstæ ʃodæ.

гермети́ческий محکم بسته شده mohkæm bæstæ ʃodæ, کیپ kip.

геро́йня زن قهرمان zæn-e qæhræman.

геро́й قهرمان qæhræman; г. труда́ (کار) قهرمان زحمت qæhræman-e zæhmæt (kar); г. Сове́тского Сою́за قهرمان اتحاد شوروی qæhræman-e ettehad-e ʃourævi.

геро́йский قهرمانه qæhræmanæ, شجاعت آمیز ʃædʒa'æt-amiz.

геро́йство قهرمانی qæhræmani.

ге́тры گتر (*фр.* guêtre), رو کفشی ru-kæfʃi.

гиацинт *бот.* سنبل sombol.

ги́бель هلاکت hælakæt; انهدام enhedam; итти́ на ве́рную г. بدهان مرگ رفتن be dæhan-e mærg ræftæn.

ги́бельный مهلك mohlek, هلاکت آور hælakæt-avær.

ги́бкий قابل انحنا qabel-e enhena, نرم nærm; *физ.* کش دار kæʃ-dar.

ги́бкость قابلیت انحنا qabelijæt-e enhena.

ги́бнуть تلف شدن tælæf ʃ., هلاك شدن hælak ʃ.

Гибралта́р *пр.* جبل الطارق dʒæbæl-ot-tareq.

ги́брид دو رگه do ræggæ.

гига́нт عظیم الجثه æzim-ol-dʒossæ; جسیم dʒæsim (*великан*); заво́д-г. کار خانه عظیم kar-xanæ-je æzim; ~ы социалисти́ческой промы́шленности موسسات عظیمه صنایع سوسیالیستی mo'æssæsat-e æzimæ-je sænaje'-e susjalisti.

гига́нтский عظیم æzim.

гигие́на حفظ الصحه hefz-os-sehhæ.

гигиени́ческий صحی sehhi.

гигро́метр *физ.* میزان الرطوبه mizan-or-rotubæ.

гигроскопи́ческий: ~ая ва́та پنبهٔ طبی pæmbæ-je tebbi, پنبهٔ فرنگی pæmbæ-je ferængi.

гид راهنما rah-næma; بلد bælæd.

ги́джра هجرت hedʒræt.

гидра́влика علم بحث در جریان مایعات elm-e bæhs dær dʒæræjan-e maje'at.

гидравли́ческий هیدرولیك (*фр.* hydraulique); г. пресс منگنه هیدرولیك mængænæ-je hidrulik.

гидроавиа́ция هوا پیمائی بحری hæva-pejmai-je bæhri.

гидропа́тия *мед.* معالجه با آب mo'aledʒæ ba ab.

гидропла́н طيارهٔ بحرى tejjaræ-je bæhri, هيدروپلان (*фр.* hydroplane).

гидротерапи́я *мед.* معالجه با آب mo'aledʒæ ba ab, تداوى بالماء tædavi be-l-ma.

гидроэлектри́ческ||ий هيدرو الكتريك (*фр.* hydroélectrique); ~ая ста́нция استاسيون هيدروالكتريك estasijun-e hidruelektrik.

гие́на *зоол.* كفتار kæftar.

...гиз в *слжн.* государственное издательство.

ги́льза 1. پوكه pukæ; г. патро́на پوكهٔ فشنگ pukæ-je feʃæng; 2. گلز gelz (*папиро́сная*).

гильоти́на گيلوتين (*фр.* guillotine).

Гиля́н *пров.* گيلان gilan.

гимн سرود sorud; революцио́нный г. سرود انقلابى sorud-e enqelabi; национа́льный г. سرود ملى sorud-e melli.

гимна́ст ورزش كار værzeʃ-kar.

гимнасте́рка بلوز (*фр.* blouse).

гимна́стика ورزش værzeʃ, ژيمناستيك (*фр.* gymnastique); ритми́ческая г. ژيمناستيك موزون ʒimnastik-e mouzun.

гимнасти́ческий ورزشى værzeʃi, ژيمناستيكى ʒimnastiki.

Гиндуку́ш *г. хр.* هندوكوش hendukuʃ.

гинеко́лог متخصص امراض زنانه motæxæsses-e æmraz-e zænanæ.

гинеколо́гия علم امراض زنانه elm-e æmraz-e zænanæ.

гипе́рбола مبالغه mobaleqæ, اغراق eqraq.

гиперболи́ческий اغراق آميز eqraq-amiz.

гипертрофи́я ازدياد تنميه ezdijad-e tænmijæ.

гипно́з هيپنوز (*фр.* hypnose), تنويم tænvim.

гипнотизёр هيپنوتيزر (*фр.* hypnotiseur).

гипнотизи́ровать هيپنوتيزه كردن hipnutizæ k.

гипноти́зм هيپنوتيزم (*фр.* hypnotisme).

гипо́теза فرض færz (*мн.* فرضيات færzijat).

гипотену́за *геом.* وتر vætær.

гипотети́ческий فرضى færzi.

гиппопота́м اسب آبى æsp-e abi.

гипс گچ gædʒ; положи́ть но́гу в г. پا (ى كسى را) گچ گرفتن pa gædʒ gereftæn.

ги́псовый گچى gædʒi.

гирля́нда تاج گل tadʒ-e gol.

ги́ря سنگ ترازو sæng-e tærazu, وزنه væznæ.

гисто́лог متخصص علم نسوج motæxæsses-e elm-e nosudʒ.

гистоло́гия *анат.* معرفت الانساج mæ'refæt-ol-ænsadʒ; علم نسوج اجسام عالی elm-e nosudʒ-e ædʒsam-e ali.

глав... в *сложн.* главный.

глав||á 1. رئیس ræ'is (*начальник*); г. правительства رئیس دولت ræ'is-e doulæt; во ~é در رأس dær ræ's(-e); 2. باب bab, فصل fæsl (*мн.* فصول fosul) (*в книге*).

главáрь سردسته sær-dæstæ.

главéнство برتری bærtæri, تفوق tæfævvoq.

главéнствовать برتری داشتن bærtæri daʃtæn, تفوق داشتن tæfævvoq daʃtæn.

Главли́т (Глáвное управлéние по делáм литературы и издáтельства) ادارهٔ کل امور مطبوعات وادبیات edaræ-je koll-e omur-e mætbu'at væ ædæbijat.

Глáвное тамóженное управлéние ادارهٔ کل گمرکات edaræ-je koll-e gomrokat.

главнокомáндующий فرمانده کل færmandeh-e koll.

глáвн||ый اصلی æsli, عمده omdæ, کل koll; ~ая цель مقصود اصلی mæqsud-e æsli; г. гóрод پای تخت pajtæxt, مرکز mærkæz; ~ая квартúра *воен.* مرکز فرماندهی mærkæz-e færmændehi; г. бухгáлтер دفتر دار کل dæftær-dar-e koll; ~ая книга دفتر کل dæftær-e koll; ~ое предложéние *грам.* قضیه اصلی qæzijæ-je æsli; ~ое заключáется в этом عمده اش در اینجاست omdæ-æʃ dær indʒa-st; ~ым óбразом مخصوصا mæxsusæn, بطور عمده be tour-e omdæ.

Главпрофóбр *уст.* (Глáвное управлéние по профессионáльному образовáнию) ادارهٔ کل تعلیمات مشاغل edaræ-je koll-e tæ'limat-e mæʃaqel.

глагóл *грам.* فعل fe'l (*мн.* افعال æf'al); вспомогáтельный г. فعل معین fe'l-e mo'in; переходный г. فعل متعدی fe'l-e motæ'ædi; непереходный г. فعل لازم fe'l-e lazem.

гладúльный اطو کشی otu-kæʃi.

гладúль||щик, ~щица اطو کش otu-kæʃ.

глáдить 1. صاف کردن saf k. (*дéлать глáдким*); г. бельё اطو کشی کردن otu k., اطو کشی کردن otu-kæʃi k.; 2. دست کشیدن dæ.sk

kæʃidæn (*руко́й*); г. го́лову (бо́роду) دست بسر (بریش) کشیدن dæst be sær (be riʃ) kæʃidæn; 3. ناز کردن naz k., نازش کردن nazeʃ k. (*ласка́ть*).

гла́дк||ий 1. صاف saf; ~ая доро́га راه صاف rah-e saf; ~ие во́лосы موهای صاف muha-je saf; ساده sadæ (*о мате́рии*); 2. روان ræván (*о ре́чи*).

гладкоство́льный بی خان bi xan.

гла́женье 1. صاف کردن saf kærdæn(-e); 2. اطو کشی otu-kæʃi (*белья́*).

глаз چشم ʧæʃm; невооружённый г. چشم بی اسلحه ʧæʃm-e bi æslehæ; с ~у на г. چشم بچشم ʧæʃm be ʧæʃm, رو برو ru be ru; закры́вать ~á́ на что́-л. *фиг.* چشم پوشیدن (از) ʧæʃm puʃidæn; опуска́ть ~á́ چشمان بزیر افکندن ʧæʃman be zir æfkændæn; ви́деть свои́ми ~а́ми با چشم خود دیدن ba ʧæʃm-e xod didæn; сказа́ть в ~á́ تو چشم گفتن tu ʧæʃm goftæn; лга́ть в ~á́ توی چشم کسی دروغ گفتن tu-je ʧæʃm-e kæs-i doruq goftæn; не своди́ть глаз с кого́-л. نظر از روی کسی بر نداشتن næzær æz ru-je kæs-i bær nædaʃtæn; скры́ться с глаз از نظر غیاب dær qijab, پشت سر poʃt-e sær; на ва́ших ~а́х در حضور شما dær hozur-e ʃoma, پیش چشم شما piʃ-e ʧæʃm-e ʃoma; смотре́ть во все ~á́ با دقت تمام نگاه کردن ba deqqæt-e tæmam negah k., چهار چشم نگاه کردن ʧæhar ʧæʃm negah k.

глазиро́ванн||ый 1. برق دار bærq-dar, برقی bærqi; 2. در قند پرورده dær qænd pærværdæ ʃodæ (*в конди́терском произво́дстве*).

глази́ровать 1. برق انداختن bærq ændaxtæn (*посу́ду, бума́гу*); 2. در قند پرورده کردن dær qænd pærværdæ k. (*в конди́терском произво́дстве*).

гла́зки: де́лать г. چشمك زدن ʧæʃmæk zædæn.

глазн||о́й چشمی ʧæʃmi; ~а́я впа́дина کاسهٔ چشم kasæ-je ʧæʃm; ~о́е я́блоко کرهٔ چشم koræ-je ʧæʃm; تخم چشم toxm-e ʧæʃm; ~ы́е боле́зни امراض چشم emraz-e ʧæʃm; г. нерв عصب باصره æsæb-e baseræ; г. зуб انیاب ænjab; دندان کلبی dændan-e kælbi.

глазоме́р تخمین نظری tæxmin-e næzæri.

глазу́нья نیم رو nim-ru.

глазу́рь لعاب læ'ab.

гла́нда *анат.* غده qoddæ (*мн.* غدد qodæd).

глас *уст. см.* голос.

гласи́ть حاکی بودن haki b.; э́та статья́ **гласи́т** این ماده حاکی ست که... maddæ haki-st ke...

гла́сн||ый 1. معروف mæ'ruf; 2. *грам.* مصوت mosævvet; ~ые зву́ки حروف مصوته horuf-e mosævvetæ.

гла́уберова соль *хим.* نمك فرنگی سولفات næmæk-e ferængi, سولفات دو سود sulfat do sud (*фр.* soulphate de soude).

глашата́й جارچی dʒartʃi.

гле́тчер سیلان یخ sejlan-e jæx.

гли́на گل gel; خاك رس (رست) xak-e ros (rost); گل کاه kah-gel (*с соло́мой, для обма́зки стен*); ма́зать ~о́й گل مالی کردن gel-mali k., کاه گل کردن kah-gel k.; کاه گل مالیدن kah-gel malidæn.

гли́нистый گلی geli.

глинозём خاك رس (رست) xak-e ros (rost).

гли́нян||ый گلی geli; ~ая посу́да ظروف گلی zoruf-e geli (*необожжённая*); ظروف سفالی zoruf-e sofali (*обожжённая*).

глист کرم امعاء kerm-e æm'a; کرم kerm.

глистого́нн||ый: ~ое сре́дство جوهر درمنه dʒouhær-e dærmænæ; دوای کرم dæva-je kerm.

глицери́н گلیسرین (*фр.* glycérine).

глоббус کرهٔ جغرافیا koræ-je dʒografija.

глода́ть خائیدن xajidæn.

глосса́рий کتاب لغت ketab-e loqæt.

глота́ние بلع bæl', بلعیدن bæl'idæn(-e).

глота́ть غورت دادن qurt dadæn; بلع کردن bæl' k., بلعیدن bæl'idæn; г. пилю́ли حب خوردن hæbb xordæn.

гло́тка حلق hælq, گلو gælu.

глотну́ть *см.* глотать.

глот||о́к غورت qurt, جرعه dʒor'æ; одни́м ~ко́м بیك جرعه be jæk dʒor'æ.

гло́хнуть کر شدن kær ʃ.

глубин||а́ عمق omq, گودی goudi; г. коло́дца چاه (عمق) گودی goudi-je (omq-e) tʃah; г. мо́ря عمق دریا omq-e dærja; в ~е́ души́ *фиг.* در دل dær del, در ته دل dær tæh-e del; измеря́ть ~ы́ عمق پیمائی کردن omq-e pejmai k.

глубо́к||ий عميق æmiq, عميقانه æmiqanæ, گود goud; **~ая** таре́лка بشقاب تو گود boʃqab-e tu goud; بشقاب سوپ خورى boʃqab-e sup-xori; **г.** сон *фиг.* خواب سنگين xab-e sængin; **г.** вздох نفس عميق næfæs-e æmiq; **~ая** мысль *фиг.* فكر عميق fekr-e æmiq; **~ая** увéренность *фиг.* اعتماد كامل e'temad-e kamel; до **~ой** но́чи تا دير شب ta dir ʃæb.

глубоко́ عميقانه æmiqanæ.

глубокомы́сленный متبحر motæbæhher.

глубокомы́слие تبحر tæbæhhor.

глубь عمق omq.

глуми́ться استهزا كردن estehza k., مسخره كردن mæsxæræ k.

глумле́ние استهزا estehza.

глупе́ть احمق شدن æhmæq ʃ.

глупе́ц احمق æhmæq, كودن koudæn, خر xær.

глу́пость حماقت hæmaqæt, خريت xærijæt; بى عقلى bi æqli;

глу́пости! مزخرف mozæxræf.

глу́пый احمق æhmæq.

глух||о́й كر kær, گوش سنگين guʃ-sængin (*туго́й на ухо*); **г.** шум *фиг.* صداى خفه sæda-je xæfæ; **~áя** ночь *фиг.* شب تاريك ʃæb-e tarik; **~ая у́лица** *фиг.* كوچه خلوت kutʃæ-je xælvæt.

глухонемо́й كر و لال kær-o-lal; كر و گنگ kær-o-gong.

глухота́ كرى kæri.

глушйтель خفه كن xæfæ-kon.

глушйть كر كردن kær k. (*оглуши́ть*); خفه كردن xæfæ k. (*заглуши́ть*).

глушь محل دوردست mæhæll-e dur-dæst (*отдалённое ме́сто*).

глы́ба كلوخ kælux.

глюко́за *хим.* گلو كوز gelukuz.

гляд||е́ть نگاه كردن negah k., تماشا كردن tæmaʃa k.; **г.** на у́лицу به كوچه نگاه كردن be kutʃæ negah k.; **г.** за кем-л. كسى را مواظبت كردن kæs-i-ra movæzebæt k.; о́кна **~я́т** на двор پنجره‌ها روبه حياط است pændʒæræha ru be hæjat-æst; **~е́ться** в зе́ркало در آئينه نگاه كردن dær ajenæ negah k.

гля́дя (по) نظر به næzær be...

гля́нец جلا dʒæla, برق bærq; **наводи́ть г.** جلا دادن dʒæla dadæn, برق انداختن bærq ændaxtæn.

глянцеви́тый برقى bærqi; صيقل زده sejqæl zædæ, جلا داده dʒæla dadæ.

гля́нцевый مهره دار mohræ-dar.

гнать 1. راندن randæn (*погo-*

ня́ть); بیرون کردن birun k. (*выгоня́ть*); دنبال کردن dombal k., تعاقب کردن tæ'aqob k. (*преслéдовать*); 2.: г. спирт عرق کشیدن æræq kæʃidæn; ~ся (за кем-л.) (کسی را) دنبال کسی تعقب کردن tæ'qib k., دنبال کسی رفتن dombal-e kæs-i ræftæn.

гнев خشم xeʃm, غضب qæzæb.

гнéваться خشمگین شدن xeʃmgin ʃ.; متغیر شدن motæqæjjer ʃ.

гневи́ть خشمگین کردن xeʃmgin k., متغیر کردن motæqæjer k.

гнéвный خشمگین xeʃmgin, غضبناك qæzæbnak.

гнедóй کهر kæhær.

гнездúться لانه کردن lanæ k.

гнездó 1. لانه lanæ; آشیانه aʃjanæ; вить г. لانه گذاشتن lanæ gozaʃtæn; г. контрреволю́ции *фиг.* آشیانه ضد انقلابی aʃjanæ-je zedd-e enqelabi; 2. نگین negin (*драгоце́нного ка́мня*).

гнёт 1. فشار feʃar; под ~ом империали́зма در تحت فشار امپریالیزم dær tæht-e feʃar-e emperjalizm; 2. منگنه mængænæ (*пресс*).

гни́да رشك ræʃk.

гние́ние گندیدگی gændidægi, پوسیدگی pusidægi, عفونت ofunæt; г. зубо́в کرم خوردگی دندان kerm-xordægi-je dændan.

гнилóй پوسیده pusidæ; г. зуб دندان کرم خورده dændan-e kerm-xordæ.

гнилу́шка چوب گو ʧub-e gou.

гниль پوسیدگی pusidægi.

гнить پوسیدن pusidæn, فاسد شدن fased ʃ.; у меня́ гни́ёт зуб دندانم کرم خورده است dændan-æm kerm-xordæ-æst.

гноить فاسد کردن fased k.

гнои́т||ься ماده کردن maddæ k.; у меня́ ~ся па́лец انگشتم ماده کرده است ængoʃt-æm maddæ kærdæ-æst; у него́ гноя́тся глаза́ چشمش قی گرفته است ʧæʃm-æʃ qej gereftæ-æst.

гной چرك ʧerk, ماده maddæ, ریم rim.

гнойни́к دمل dommæl.

гно́йный ریم آلود rim-alud.

гноя́щийся ریم آلود rim-alud, چرك دار ʧerk-dar; قی آلود qej-alud (*о глаза́х*).

гнусá́вить تو دماغی حرف زدن tu dæmaqi hærf zædæn.

гнусá́вый از بینی حرف زننده æz bini hærf zænændæ.

гну́сность شناعت ʃena'æt.

гну́сный مکروه mækruh, کریه kærih, شنیع ʃæni', نفرت انگیز nefræt-ængiz.

гнуть خم کردن xæm k., تا کردن ta k., منحنی کردن monhæni k.; **~ся** خم شدن xæm ʃ.

гнуша́ться مکروه دانستن mækruh danestæn, تنفر داشتن tænæffor daʃtæn.

го́вор صحبت sohbæt (*разгово́р*); لهجه læhdʒæ (*диале́кт*).

говор||и́ть گفتن goftæn; حرف زدن hærf zædæn; صحبت کردن sohbæt k.; **г.** по-персидски فارسی حرف زدن farsi hærf zædæn; **г.** бы́стро تند حرف‌زدن tond hærf zædæn; **г.** обинякáми مبهم حرف زدن mobhæm hærf zædæn; **г.** речь نطق ایراد کردن notq irad k.; **г.** пра́вду راست گفتن rast goftæn; **г.** на́ухо بیخ گوشی گفتن bix-e guʃi goftæn, سر گوشی گفتن sær-e guʃi goftæn; **г.** де́ло حرف حسابی زدن hærf-e hesabi zædæn; **г.** пря́мо صاف گفتن saf goftæn; **не ~я** об э́том از این گذشته æz in gozæʃtæ; что́ же **г.** о том, что́бы... تا چه رسد باینکه ta tʃe ræsæd be in ke...; **~я** вообще́ روی هم رفته ruj-e hæm ræftæ; о чём мы **~или?** از کجا صحبت میکردیم æz kodʒa sohbæt mikærdim.

говорли́вость پر گوئی por-gui, پر حرفی por-hærfi.

говорли́вый پر گو por-gu, پر حرف por-hærf.

говору́н شخص پر گو ʃæxs-e por-gu.

говя́дина گوشت گاو guʃt-e gav.

год سال sal, سنه sænæ (*мн.* سنوات sænævat); бу́дущий **г.** سال آینده sal-e ajændæ, سال آتیه sal-e atijæ; про́шлый **г.** سال گذشته sal-e gozæʃtæ; високо́сный **г.** سال کبیسه sal-e kæbisæ; кру́глый **г.** تمام سال tæmam-e sal; отчётный **г.** سال عمل کرد sal-e æmæl-kærd; лу́нный **г.** سال قمری sal-e qæmæri; со́лнечный **г.** سال شمسی sal-e ʃæmsi; уче́бный **г.** سال تحصیلی sal-e tæhsili; он получа́ет 2000 тума́нов в год او سالی دو هزار تومان مواجب میگیرد u sal-i do hæzar tuman mævadʒeb migiræd; ему́ 22 го́да او بیست و دو سال دارد u bist-o-do sal daræd; из ~а в **г.** سال بسال sal be-sal; до́лгие ~ы سالهای دراز salha-je deraz; ~ы سن senn (*во́зраст*).

год||и́ться 1. بدرد خوردن be dærd xordæn; вы не **~и́тесь** для э́того де́ла شما اهل این کار نیستید ʃoma æhl-e in kar nistid, شما بدرد این کار نمیخورید ʃoma be dærd-e in kar næmixorid, شما صلاحیت این

کار را ندارید ʃoma sælahijæt-e in kar-ra nædarid; э́то ни для чего́ не ~и́тся این بهیچ درد نمیخورد in be hitʃ dærd næmixoræd; 2. اندازه بودن ændazæ b. (*быть впо́ру*); э́та шля́па мне не ~и́тся (не впо́ру) این کلاه اندازهٔ سر من نیست in kolah ændazæ-je sær-e mæn nist.

годи́чный سالیانه salijanæ.

го́дность قابلیت qabelijæt, لیاقت lijaqæt, مناسبت monasebæt.

го́дный قابل qabel, مناسب monaseb; г. для еды́ خوردنی xordæni; г. к употребле́нию قابل استعمال qabel-e este'mal.

годова́лый یك ساله jæk salæ.

годово́й سالیانه salijanæ, یکساله jæk salæ; г. дохо́д عایدات سالیانه ajedat-e salijanæ; г. отчёт راپرت سالیانه raport-e salijanæ, صورت حساب سالیانه suræt-e hesab-e salijanæ.

годовщи́на جشن سالیانه dʒæʃn-e salijanæ.

гол *спорт.* گل gol.

голени́ще ساقهٔ چکمه saqæ-je ʧækmæ.

го́лень *анат.* پا ساق saq-e pa.

голки́пер *спорт.* دروازه بان dærvazæban, گلر goler.

голла́ндец هلندی holændi.

Голла́ндия هلاند holand.

голла́ндский هلندی holændi; г. сыр پنیر هلندی pænir-e holændi.

голов||á 1. سر sær; с ~ы́ до ног سر تا پا sær ta pa; у меня́ боли́т г. سرم درد میکند sær-æm dærd mikonæd; с непокры́той ~о́й سر برهنه sær-beræhnæ; на ~у вы́ше سر یك jæk sær bolændtær; г. са́хару کلهٔ قند kællæ-je qænd; разби́ть на ~у قلع وقمع کردن qæl-oqæm' k.; теря́ть' ~у دست پاچه شدن dæst-paʧæ ʃodæn (*букв.*: теря́ться); он челове́к с ~о́й اوشخص باکله ایست u ʃæxs-e ba kællæ-i-st; г. в го́лову شانه بشانه ʃanæ be ʃanæ; очерта́ го́лову بدون تأمل bedun-e tæ'æmmol; мне пришло́ в го́лову بنظرم رسید be næzær-æm ræsid; в пе́рвую го́лову در مرحلهٔ اول dær mærhælæ-je ævvæl; как снег на ~у ناگهان nagæhan, بی خبر bi xæbær; 2. رأس ræ's; пятьдеся́т голо́в ба́нов پنجاه رأس گوسفند pændʒah ræ's gusfænd; 3.: ✧ городско́й г. رئیس بلدیه ræ'is-e bælædijæ.

голова́стик بچهٔ قورباغه bæʧʧæ-je qurbaqæ, نوچهٔ قورباغه nouʧæje qurbaqæ.

голове́шка *см.* головня.

головúзна سر ماهی sær-e-mahi (*головá рыбы*).

голóв||ка 1. سر sær; г. гвоздя́ سر میخ sær-e mix; г. булáвки تهٔ سنجاق tæh-e sændʒaq; 2.: ~и (сапóг) روه ruvæ.

головн||óй: г. отря́д *воен.* پیشدار piʃ-dar г. cáхар قند کله ای qænd-e kællæi; г. убóр کلاه kolah; ~áя боль سر درد sær-dærd; сре́дство от ~óй бóли دوای سر درد dæva-je sær-dærd.

головня́ نیم سوز nim-suz.

головокруже́ние سرگیجه sær-gidʒæ, گیجی gidʒi; испы́тывать г. (سر) گیج خوردن gidʒ xordæn (-e sær); г. от успе́хов از سر گیجه موفقیت sær-gidzæ æz movæffæqijæt.

головокружи́тельный گیج کننده gidʒ konændæ.

головомóйка *фиг.* سرزنش sær-zæneʃ.

гóлод 1. گرسنگی gorosnægi; чу́вствовать г. گرسنه بودن gorosnæ b.; утоля́ть г. رفع گرسنگی کردن ræf'-e gorosnægi k.; я чу́вствую г. من گرسنه هستم mæn gorosnæ hæstæm, گرسنه ام هست gorosnæ-æm hæst (*я го́лоден*); умира́ть с ~у از گرسنگی مردن æz gorosnægi mordæn; 2. قحطی qæhti (*неурожда́й и дорогови́зна съестны́х припа́сов*); 3. کمی kæmi; کمیابی kæmjabi (*товарный*).

голода́ть گرسنگی خوردن gorosnægi xordæn.

голода́ющий قحطی زده qæhti zædæ.

голóдный گرسنه gorosnæ.

голодóвка امتناع ازخوردن غذا emtena' æz xordæn-e qæza (*мюре́мная*).

гóлос 1. صدا sæda,, صوت sout; ни́зкий г. صدای بم sæda-je bæm; высóкий г. صدای ریز sæda-je riz; повыша́ть г. صدا بلند کردن sæda bolænd k.; 2. رأی ræ'i (*мн.* آراء ara) (*избира́тельный*); пра́во ~а حق رأی hæqq-e ræ'i; собира́ть ~á اخذ آراء æxz-e ara k., رأی گرفتن ræ'i gereftæn; лиша́ть пра́ва ~а از حق رأی محروم کردن æz hæqq-e ræ'i mæhrum k.; пода́ча ~óв دادن dadæn-e ara; совеща́тельный г. رأی مشاور ræ'je moʃaver.

голослóвный بی دلیل bi dælil, بی اساس bi æsas.

голосова́ние اخذ رأی æxz-e ræ'i; производи́ть г. اخذ رأی æxz-e ræ'i k., رأی گرفتن ræ'i gereftæn; закры́тое г. رأی

مخفی ræ'-je mæxfi; откры́тое **г.** رأی علنی ræ-je ælæni; **г.** встава́нием اخذ رأی با قیام و قعود æxz-e ræ'i ba qijam-o-qo'ud; **г.** запи́сками اخذ رأی با ورقه æxz-e ræ'i ba væræqæ; бы́ло произведено́ **г.** اخذرأی شد æxz-e ræ'i ʃod.

голосова́ть رأی دادن ræ'i dadæn; **г.** за что-л. (про́тив чего́-л.) رأی بر له چیزی (بر علیه چیزی) دادن bær læh-e ʧizi (bær ælejh-e ʧiz-i) ræ'i dadæn.

голосово́й صوتی souti, صدائی sædai.

голосу́ющий رأی دهنده ræ'i dehændæ.

голубогла́зый آبی چشم abi ʧæʃm, زاغ چشم zaq ʧæʃm.

голубо́й آبی abi, آبی رنگ abiræng.

го́луб||ь کبوتر kæbutær, کفتر kæftær; почто́вый **г.** کبوتر جلد kæbutær-e ʤæld, کبوتر نامه بر kæbutær-e namæ-bær; гоня́ть **-е́й** کبوتر پراندن kæbutær pærandæn.

голубя́тня کفتر خانه kæftær-xanæ.

го́л||ый لخت loxt, عریان orjan; с **-ой** голово́й سر برهنه sær-beræhnæ; طاس tas, بی مو bi mu (*лы́сый*); **-ые** дере́вья درخت های بی برگ deræxtha-je bi bærg.

Гольпаега́н *гор.* گلپایگان golpajegan.

Гольха́к *посёлок* قلهك qolhæk.

гомеопа́т متخصص علاج بمثل motæxæsses-e eladʒ be mesl.

гомеопа́тия علاج بمثل eladʒ be mesl, تداوی بمثل tædavi be mesl.

гомосексуали́зм بچه بازی bæʧʧæ-bazi, لواطه levatæ.

гомосексуали́ст بچه باز bæʧʧæ-baz, لواط lævvat.

гоне́ние زجر zædʒr, اذیت æzijæt.

гоне́ц قاصد qased.

го́нка: **г.** спи́рта عرق کشی æræq-kæʃi.

го́нки مسابقه در سرعت mosabeqæ dær sor'æt; **г.** دو dou; автомоби́льные **г.** مسابقهٔ اتومبیل رانی mosabeqæ-je otumobil-rani.

Гонко́нг *гор.* هونك كنگ hungkong.

Гонолу́лу *гор.* هونولولو hunululu.

гонора́р حق الزحمه hæqq-ozzæhmæ; **г.** за веде́ние де́ла حق الوكاله hæqq-ol-vækalæ.

гонорре́я *мед.* سوزاك suzak.

гонча́р کوزه‌گر kuzægær, سفال ساز sofal-saz, فخار fæxxar.

гончáрн||ый کوزه‌گری kuzægæri, سفالی sofali; **~ое искýсство** صنعت سفال سازی sæn'æt-e sofal-sazi; **~ые издéлия** اشیای گلی æʃja-je geli.

гоня́ть راندن randæn; تعاقب کردن tæ'aqob k. (*дичь*); **г. мух** مگس پرانیدن mægæs pæranidæn; **г. голубéй** کبوتر پرانی کردن kæbutær-pærani k., کبوتر پراندن kæbutær pærandæn; **~ся** تعاقب کردن tæ'aqob k., دنبال کردن dombal k.

горá کوه kuh, جبل dʒæbæl (*мн.* جبال dʒebal); **в ~у** سربالا sær-bala; **пóд ~у** سرازیر særazir.

горáздо خیلی xejli, بمراتب be mærateb; **г. бóльше** خیلی زیادتر xejli zijadtær, بمراتب زیادتر be mærateb zijadtær.

горб قوز quz; کوهان kuhan (*верблюда*).

горбáтый قوزی quzi, قوز پشت quz-poʃt.

гóрбиться قوز کردن quz k.

горбýн قوز quz, قوزی quzi, قوزپشت quz-poʃt.

горделúвый متکبر motækæbber.

гордúться (*чем-л.*) بالیدن balidæn (بچیزی), مباهات کردن mobahat k.; مفتخر بودن (به) moftæxer b., افتخار کردن (به) eftexar k.; **г. собóю** بخود بالیدن be xod balidæn, مغرور بودن mæqrur b., متکبر بودن motækæbber b. (*б. надмéнным*).

гóрдо متکبرانه motækæbberanæ, مغرورانه mæqruranæ.

гóрдость افتخار eftexar; **он-г. страны́** او مایه افتخار مملکت است u majæ-je eftexar-e mæmlækæt-æst; غرور qorur; تکبر tækæbbor (*высокомéрие*).

гóрдый مغرور mæqrur; متکبر motækæbber (*высокомéрный*).

гóре غم qæm, غصه qossæ, حزن hozn, اندوه ænduh; **причиня́ть г.** غصه دادن qossæ dadæn, محزون کردن mæhzun k.; **г. мне!** وای بحالم vaj be hal-æm.

горевáть غم خوردن qæm xordæn, غصه خوردن qossæ xordæn.

горéлка سر پیچ sær-piʧ; **лáмповая г.** سر پیچ لامپا sær-piʧ-e lampa; **г. примýса** سر پیچ پریموس sær piʧ-e primus.

горéлый سوخته suxtæ.

горемы́ка *см.* горемычный.

горемы́чный بدبخت bæd bæxt, بیچاره biʧaræ.

горéние احتراق ehteraq; **мéдленное г.** احتراق بطئی ehteraq-e bætij.

го́рести *уст. см.* горе.

го́рестный غمگین qæmgin, تألم tæ'ællom-avær, حزن انگیز آور hozn-ængiz, حزن آور hozn-avær.

гор‖е́ть سوختن suxtæn; برق زدن bærq zædæn (*блесте́ть*); ла́мпа (печь) ~и́т چراغ (بخاری) tʃeraq (boxari) misuzæd; дом ~и́т خانه آتش گرفته است xanæ atæʃ gereftæ-æst; у меня́ лицо́ ~и́т صورتم میسوزد suræt-æm misuzæd, صورتم داغ است suræt-æm daq-æst; ра́на ~и́т زخم میسوزد zæxm misuzæd.

го́рец کوه نشین kuh-neʃin, کوهستانی kuhestani.

го́речь تلخی tælxi.

горже́тка شال گردن پوستی ʃal gærdæn-e pusti.

горизо́нт افق ofoq, خط افق xætt-e ofoq; *фиг.* افکار æfkar; у́мственный **г.** افکار æfkar; его́ у́мственный **г.** расширя́ется افکارش باز میشود æfkar-æʃ baz miʃævæd.

горизонта́льно بطور افقی be tour-e ofoqi.

горизонта́льный افقی ofoqi.

гори́лла *зоол.* گریل (*фр.* gorille).

горисполко́м (городско́й исполни́тельный комите́т) کمیتهٔ اجرائیه شهری komitæ-je edʒraijæ-je ʃæhri.

гори́ст‖ый کوهستانی kuhestani; **~ая ме́стность** کوهستان kuhestan.

горко́м (городско́й комите́т) کمیتهٔ شهری komitæ-je ʃæhri.

горла́нить داد زدن dad zædæn.

го́рл‖о گلو gælu; حلق hælq; **~ом** گردن gærdæn (*cocу́да*); дыха́тельное **г.** قصبة الریه qæsbæt-or-rijæ; нае́сться по **г.** پر و سیر خوردن por-o-sir xordæn; у меня́ боли́т **г.** گلوم درد میکند gælu-æm dærd mikonæd; застря́ть в **~е** در گلو گیر کردن dær gælu gir k.

горлово́й حلقی hælqi.

го́рлышко گردن gærdæn (*cocу́да*).

гормо́н *биол.* هرمون (*фр.* hormone).

горн I. کوره kuræ.

го́рн II. *муз.* شیپور ʃejpur.

горни́ст شیپورچی ʃejpurtʃi.

го́рница اطاق otaq.

го́рничная کلفت kolfæt.

горнодобыва́ющ‖ий: **~ая** промы́шленность صنایع استخراج معادن sænaje'-e estexradʒ-e mæ'aden.

горн‖орабо́чий معدنچی mæ'dæntʃi, کارگر معادن kargær-e mæa'den.

го́рн‖ый کوهی kuhi, کوهستانی kuhestani; **~ая ме́стность** کوهستان

kuhestan; г. прохо́д گردنهٔ کوه gærdænæ-je kuh; ~ая цепь سلسلهٔ کوه selselæ-je kuh; г. инжене́р مهندس معدنی mohændes-e mæ'dæni; г. лён پنبهٔ کوهی pæmbæ-je kuhi; ~ая промы́шленность صنایع گوهستانی sænaje'-e kuhestani.

горня́к معدنچی mæ'dæntʃi.

го́род شهر ʃæhr; пограни́чный г. شهر سرحدی ʃæhr-e særhæddi; социалисти́ческий г. شهر سوسیالیستی ʃæhr-e susijalisti; за́ ~ом در خارج شهر dær xaredʒ e ʃæhr; в черте́ ~a در حدود شهر dær hodud-e ʃæhr; уезжа́ть за́ г. از شهر بیرون رفتن æz ʃæhr birun ræftæn.

городи́ть پرچین کردن pærtʃin k., چینه کشیدن tʃinæ kæʃidæn; ◇ г. чушь مزخرف گفتن mozæxræf goftæn.

городск||о́й شهری ʃæhri, بلدی bælædi; ~о́е населе́ние اهالی شهر æhali-je ʃæhr; ~о́е (письмо́) شهری ʃæhri; ~о́е самоуправле́ние بلدیه bælædijæ; ~и́е сбо́ры عوارض بلدی ævarez-e bælædi.

горожа́нин شهری ʃæhri; شهر نشین ʃæhr-neʃin.

гороско́п طالع tale', زایچه zajtʃæ.

горо́х نخود noxod.

горо́ховый نخودی noxodi; ماشی maʃi (*горо́хового цве́та*).

горо́шек: души́стый г. *бот.* عطر شاهی ætr-e ʃahi, گرگرو gærgæru.

горо́шина نخود noxod.

горсове́т (городско́й сове́т) Рабо́чих, Крестья́нских и Красноарме́йских Депута́тов) شورای بلدی نمایندگان کار گران و دهاقین و قشون سرخ ʃoura-je bælædi-je næmajændægan-e kargæran væ dehaqin væ qoʃun-e sorx.

горсть مشت moʃt; г. муки́ یك مشت آرد jæk moʃt ard.

горта́нный حنجری hændʒæri, حلقی hælqi.

горта́нь حنجره hændʒæræ, حنجر hændʒær.

горте́нзия *бот.* بداغ bodaq.

го́рцы *см.* горец.

горчи́ца خردل xærdæl.

горчи́чник مشمع خردل moʃæmmæ'-e xærdæl; поста́вить г. مشمع خردل چسپاندن moʃæmmæ'-e xærdæl tʃæspandæn.

горчи́чн||ый: ~ое се́мя تخم خردل toxm-e xærdæl; г. газ *см.* газ.

го́рше *сравн. ст.* от горький.

горше́чник کوزه گر kuzægær.

горше́чный: г. това́р اجناس گلی ædʒnas-e geli.

горшо́к ظرف zærf; цвето́чный г. گلدان goldan; г. для молока́ ظرف شیر zærf-e ʃir, شیردان ʃirdan; ночно́й г. ظرف بول zærf-e boul, شاشدان ʃaʃdan; گلدان goldan.

го́рьк||ий تلخ tælx; г. минда́ль بادام تلخ badam-e tælx; ~ая и́стина *фиг.* حقیقت تلخ hæqiqæt-e tælx.

Го́рький *гор.* گورکی gorki.

го́рько تلخ tælx; г. пла́кать *фиг.* های های گریستن haj-haj geristæn, زار زار گریستن zar-zar geristæn.

горькова́тый مایل بتلخی majel be tælxi.

горю́чее سوخت (موتور) suxt(-e motur).

горю́честь قابلیت احتراق qabelijæt-e ehteraq.

горю́ч||ий قابل احتراق qabel-e ehteraq; ~ие вещества́ مواد محترقه mævadd-e mohtæreqæ.

горя́ч||ий 1. گرم gærm, داغ daq; г. исто́чник آب گرم ab-e gærm; **2.** *фиг.* صمیمی sæmimi (*и́скренний*), باحرارت ba hæraræt (*стра́стный; о ре́чи и пр.*); تند tond, حاد hadd (*вспы́льчивый*); г. хара́ктер *фиг.* اخلاق تند æxlaq-e tond; ~ая речь *фиг.* نطق با حرارت notq-e ba hæraræt; ~ая любо́вь *фиг.* عشق سرشار eʃq-e særʃar.

горячи́тельный گرم کننده gærm konændæ.

горячи́ться جوش خوردن dʒuʃ xordæn, متغیر شدن motæqæjjer ʃ.

горя́чка: бе́лая г. *мед.* داء الخمر da-ol-xæmr; роди́льная г. *мед.* تب نفاسی tæb-e nefasi.

горя́чность حرارت hæraræt, حدت heddæt, شور ʃur; فعالیت fe'alijæt (*акти́вность*).

горячо́ 1. گرم gærm; **2.** *фиг.* بحرارت be hæraræt, بشدت be ʃeddæt; встреча́ть г. بحرارت استقبال کردن ba hæraræt esteqbal k.

горя́щий سوزان suzan.

гос... *в слжн.* государственный.

госаппара́т (госуда́рственный аппара́т) دستگاه دولتی dæst-gah-e doulæti.

Госба́нк (госуда́рственный банк) بانك دولتی bank-e doulæti.

госбюдже́т (госуда́рственный бюдже́т) بودجه مملکتی budʒæ-je mæmlækæti.

госзаём (госуда́рственный заём) قرضهٔ دولتی qærzæ-je doulæti.

Госизда́т *см.* ОГИЗ.

госконтро́ль (госуда́рственный

контро́ль) تفتیش دولتی tæftiʃ-e doulæti.

го́спиталь مریضخانه mæriz-xanæ; похо́дный г. مریضخانه سیار mæriz-xanæ-je sejjar.

Госпла́н (Госуда́рственная пла́новая коми́ссия) کمیسیون طرح ریزی دولتی komisijun-e tærh-rizi-je doulæti.

господи́н آقا aqa (*мн.* آقایان aqajan); ارباب ærbab, سرکار særkar.

госпо́дство حکم فرمائی hokm-færmai, تسلط tæsællot; **г.** рабо́чего кла́сса (طبقهٔ) حاکمیت صنف کارگر hakemijæt-e senf-e (tæbæqæ-je) kargær.

госпо́дствовать حکم فرما بودن hokm-færma b.; تسلط داشتن tæsællot daʃtæn.

госпо́дствующий حکم فرما hokm-færma.

госпожа́ خانم xanom.

Госстра́х (Гла́вное управле́ние госуда́рственным страхова́нием) ادارهٔ کل بیمهٔ دولتی edaræ-je koll-e bimæ-je doulæti.

гостеприи́мно با مهمان نوازی ba mehman-nævazi, با مهمان دوستی ba mehman-dusti.

гостеприи́мный مهمان دوست mehman-dust, مهمان نواز mehman-nævaz.

гостеприи́мство مهمان دوستی mehman-dusti, مهمان نوازی mehman-nævazi.

гости́ная اطاق مهمان خانه otaq-e mehman-xanæ, سالون salun.

гости́нец هدیه hædijæ, پیشکش piʃkæʃ; سوغات souqat (*привезённый из путеше́ствия*).

гости́ница مهمان خانه mehman-xanæ.

гости́ть مهمان بودن mehman b.

Госто́рг (Госуда́рственная э́кспортно-и́мпортная торго́вая конто́ра) گاستورگ gasturg, کانطور تجارتی واردات وصادرات دولتی kantur-e tedʒaræti-je varedat-o-saderat-e doulæti.

гост||ь مهمان mehman; итти́ в ~и مهمان (مهمانی) رفتن mehman (mehmani) ræftæn; у меня́ сего́дня ~и من امروز مهمان دارم mæn emruz mehman daræm; я вчера́ был в ~я́х من دیروز مهمان بودم mæn diruz mehman budæm; я приглашён в ~и من دعوت دارم mæn dæ'væt daræm.

государ́ственн||ый دولتی doulæti, مملکتی mæmlækæti; **г.** аппара́т *см.* госаппарат; **г.** банк *см.* госбанк;

г. контро́ль *см.* госконтроль; ~ые долги́ دیون عمومی dojun-e omumi, قروض (دیون) دولتی qoruz-e (dojun-e) doulæti; ~ые дохо́ды عایدات مملکتی ajedat-e mæmlækæti; ~ая монопо́лия انحصار دولتی enhesar-e doulæti; г. перево́рот کودتا kudeta (*фр.* coup d'état); ~ые расхо́ды مخارج مملکتی mæxaredʒ-e mæmlækæti; ~ая сме́та بودجه مملکتی budʒæ-je mæmlækæti; ~ая слу́жба خدمت دولتی xedmæt-e doulæti.

госуда́рство دولت doulæt, مملکت mæmlækæt (*мн.* ممالك mæmalek).

госучрежде́ние اداره دولتی edaræ-je doulæti.

гото́в *см.* готовый; будь **гото́в** حاضر باش hazer baʃ; всегда́ **гото́в** همیشه حاضر هستم hæmiʃæ hazer hæstæm; я **гото́в** من حاضرم mæn hazer-æm; обе́д **гото́в** ناهار حاضر است nahar hazer-æst; бу́дьте ~ы حاضر باشید hazer baʃid.

готова́льня *тех.* جعبه پرگار dʒæ'bæ-je pærgar.

гото́вить حاضر کردن hazer k., تهیه کردن tæhijæ k., آماده کردن amadæ k.; آشپزی کردن aʃpæzi k. (*стря́пать*); г. уро́к درس حاضر کردن dærs hazer k., درس خواندن dærs xandæn; г. обе́д ناهار درست کردن nahar dorost k.; ~ся حاضر شدن hazer ʃ.; خودرا حاضر کردن xod-ra hazer k.

гото́вность آمادگی amadægi, حاضری hazeri, حاضر بودن hazer budæn-(e); боева́я г. حاضری جنگ hazeri-je dʒæng.

гото́в||ый حاضر hazer, آماده amadæ, تهیه شده tæhijæ ʃodæ, مهیا mohæjja; быть ~ым к чему́-л. برای چیزی حاضر بودن bæraje tʃiz-i hazer b.; ~ое пла́тье لباس دوخته lebas-e duxtæ.

ГПУ *см.* ОГПУ.

грабёж راهزنی rahzæni, غارت qarætgæri.

граби́тель راهزن rahzæn, غارتگر qarætgær.

граби́тельский غارتگر qarætgær.

гра́бить راهزنی کردن rahzæni k., غارت کردن qaræt k.

гра́бли شن کش ʃen-kæʃ.

гра́вер حکاك hækkak, گراورساز gravur-saz.

гра́вий سنگ ریزه sæng-rizæ.

гравирова́льный حکاکی hækkaki.

гравирова́ние حکاکی hækkaki, قلم زنی qælæm-zæni, گراورسازی gravur-sazi.

гравирова́ть حکاکی کردن hækkaki k., قلم زدن qælæm zædæn, کندن kændæn.

гравю́ра گراور (*фр.* gravure).

град I. تگرگ tægærg; г. идёт تگرگ میاید tægærg miajæd; г. упрёков باران ملامت baran-e mælamæt.

град II. *уст.* и в *слжн.* город.

града́ция درجه بندی dærædʒæ-bændi.

гра́дус درجه dærædʒæ; деле́ние на ~ы تقسیم بدرجات tæqsim be dærædʒat; درجه بندی dærædʒæ-bændi; де́сять ~ов вы́ше нуля́ ده درجه بالای صفر dæh dærædʒæ bala-je sefr; де́сять ~ов ни́же нуля́ ده درجه زیر صفر dæh dærædʒæ zir-e sefr; два́дцать ~ов тепла́ (моро́за) بیست درجه حرارت (سرما) bist dærædʒæ hæraræt (særma).

гра́дусник میزان الحراره mizan-ol-hæraræ; درجهٔ تب dærædʒæ-je tæb (*для больны́х*).

граждани́н شهر نشین ʃæhr-neʃin; شهری ʃæhri; تبعه tæbæ'æ (*мн.* اتباع ætba); г. Ира́на ایران (دولت) تبعهٔ tæbæ'æ-je (doulæt-e) iran.

граждан́ск||ий کشوری keʃværi; عرفی orfi (*све́тский*); مدنی mædæni (modoni); г. иск *юр.* ادعای حقوقی edde'a-je hoquqi; ~ая война́ جنگ صنفی dʒæng-e sænfi, جنگ داخلی dʒæng-e daxeli; ~ое пра́во حقوق مدنی hoquq-e mædæni (modoni); г. ко́декс قانون مدنی qanun-e mædæni; г. суд محکمهٔ حقوقی mæhkæmæ-je hoquqi; ~ое судопроизво́дство محاکمات حقوقی mohakemat-e hoquqi; ~ая слу́жба خدمت کشوری xedmæt-e keʃværi; ~ие учрежде́ния ادارات کشوری edarat-e keʃværi.

гражда́нство تابعیت tabe'ijæt; ира́нское г. تابعیت (دولت) ایران tabe'ijæt-e (doulæt-e) iran; принима́ть в г. بتابعیت قبول کردن be tabe'ijæt qæbul k.

грамм گرام (*фр.* gramme).

грамма́тика صرف ونحو særf-onæhv, دستور زبان dæstur-e zæban.

грамматйческ||ий صرف ونحوی særf-o-næhvi; ~ие пра́вила قواعد صرف ونحوی qæva'ed-e særf-o-næhvi.

граммофо́н گرامافون geramafun.

граммофо́нн||ый گرامافونی geramafuni; ~ая пласти́нка صفحهٔ گرامافون sæfhæ-je geramafun.

гра́мот||а 1. سواد sævad (*уме́нье чита́ть и писа́ть*); учи́ться ~е سواد یاد گرفتن sævad jad geref-tæn; обуча́ть ~е سواد یاد دادن

sævad jad dadæn; 2. فرمان færman (*указ*); سند sænæd (*докуме́нт*); почётная г. ورقه افتخار væræqæ-je eftexar; верительные ~ы اعتبار نامه e'tebar-namæ.

гра́мотность با سوادی ba sævadi, سواد sævad.

гра́мот||ный با سواد ba sævad; быть ~ным سواد داشتن sævad daʃtæn, با سواد بودن ba sævad b.; я не ~ен من سواد ندارم mæn sævad nædaræm.

грана́т *бот.* انار ænar.

грана́та *воен.* نارنجك narendʒæk; گرانات geranat.

грана́тов||ый: ~ое де́рево درخت انار deræxt-e ænar; ~ая ко́рка پوست انار pust-e ænar.

гранатомёт *воен.* بمب انداز bomb-ændaz.

грандио́зность عظمت æzæmæt.

грандио́зный عظیم æzim.

гранёный تراشیده tæraʃidæ; г. алма́з تراش دار الماس تراشیده tæraʃ-dar; ælmas-e tæraʃidæ.

грани́льщик سنگ تراش sæng-tæraʃ.

грани́т سنگ خارا sæng-e xara, سنگ سماق sæng-e somaq.

грани́ть تراشیدن tæraʃidæn, تراش دادن tæraʃ dadæn; г. мостовую *фиг.* سنگ فرش کردن sæng fərʃ k.

грани́ц||а حد hædd (*мн.* حدود hodud) (*преде́л*); سرحد særhædd (*мн.* سرحدات særhæddat); перейти ~у از سرحد عبور کردن æz særhædd obur k.; преступа́ть ~ы از حد تجاوز کردن æz hædd tædʒavoz k., از حد تخطی کردن æz hædd tæxətti k.; име́ющий о́бщую ~у هم حدود hæm-hodud, مجاور modʒaver, همجوار hæm-dʒævar; установле́ние ~ تحدید حدود tæhdid-e hodud; э́то не име́ет ~ این حد ندارد in hædd nædaræd; за ~ей درخارجه dær xaredʒæ; из-за ~ы از خارجه æz xaredʒæ.

грани́чить (с با) مجاور بودن modʒaver b., همحدود بودن hæm hodud b., همجوار بودن hæm dʒævar b.

гра́нка *тип.* رانگا ranega (*русск.* гра́нка).

грань حد hædd; تراش tæraʃ (*ка́мня, хруста́ля и т. п.*).

графа́ ستون sotun.

гра́фик گرافیك grafik; г. э́кспорта ше́рсти گرافیك صادرات پشم grafik-e saderat pæʃm.

графи́н تنگ tong.

графи́т گرافیت gerafit.

графи́ть خط کشیدن xætt kæʃidæn; خط کشی کردن xætt-kæʃi k.

графлён‖ый خط دار xætt-dar; ~ая бума́га کاغذ خط دار kaqæz-e xætt-dar.

грацио́зный خوش اندام xoʃ-ændam.

граци́я خوش اندامی xoʃ-ændami, زیبائی zibai.

грач کلاغ سیاه kælaq-e sijah, کلاغ زاغی kælaq-e zaqi.

гребёнка *см.* гребень.

гребе́нщик شانه ساز ʃanæ-saz.

гре́б‖ень 1. شانه ʃanæ; расчёсывать ~нем شانه زدن ʃanæ zædæn, شانه کردن ʃanæ k.; 2. تاج tadʒ (*у птиц*); петуши́ный г. تاج خروس tadʒ-e xorus; 3. قله qollæ (*горы́*).

гребе́ц پارو کن paru-kon, پارو زن paru-zæn.

гре́бля قایق رانی qajeq-rani.

гребно́й قایق رانی qajeq-rani.

гре́жа ابریشم‌خام æbriʃom-e xam.

грёза خیال xijal, آرزو arezu.

гре́зить خیال کردن xijal k., آرزو کشیدن arezu kæʃidæn.

грек یونانی junani.

грем‖е́ть طنین انداز شدن tænin-ændaz ʃ.; غریدن qorridæn; гром ~и́т رعد میغرد ræ'd miqorræd; его́ сла́ва ~и́т на весь мир *фиг.* شهرت او عالمگیر شده است ʃohræt-e u alæmgir ʃodæ-æst.

гре́на *агр.* تخم نوغان toxm-e nouqan.

Гренла́ндия *о-в* گروئنلاند groenland.

грести́ پارو کردن paru k., پارو زدن paru zædæn.

греть گرم کردن gærm k.; г. во́ду آب گرم کردن ab gærm k.; ~ся گرم شدن gærm ʃ.; ~ся на со́лнце در آفتاب گرم شدن dær aftab gærm ʃ.

грех گناه gonah.

грехо́вный گناهکار gonahkar.

Гре́ция یونان junan.

гре́цкий: г. opéx گردو gerdu.

гре́ча قره باش qæræbaʃ, گندم سیاه gændom-e sijah.

гречу́ха زن یونانی zæn-e junani.

гре́ческий یونانی junani; г. язы́к زبان یونانی zæban-e junani.

гречи́ха *см.* греча.

греши́ть گناه کردن gonah k.

грешно́ گناه است gonah-æst.

гре́шный گناه کار gonahkar.

гриб قارچ qartʃ.

грибно́й قارچی qartʃi.

гри́ва یال jal.

гри́венник ده کوپك dæh kopek; سکه‌ده کوپکی sekkæ-je dæh kopeki (*десяти-копе́ечная моне́та*).

грим بزک bæzæk; گریم (*фр.* grime) (*театр.*).

грима́са ادا و اصول æda-o-osul, شکلك ʃeklæk.

грима́сничать ادا و اصول در آوردن æda-o-osul dær aværdæn; شکلك در آوردن ʃeklæk dær aværdæn.

гримирова́ть بزك کردن bæzæk k.; گریم کردن grim k. (*театр.*); ~ся صورت خودرا بزك کردن suræt-e xod-ra bæzæk k.; خودرا گریم کردن xod-ra grim k. (*театр*).

грипп *мед.* گریپ gerip.

гриф *муз.* دسته dæstæ.

гроб تابوت tabut.

гробни́ца مقبره mæqbæræ.

гроза́ رعد و برق ræ'd-o-bærq.

гроздь خوشه xuʃæ; **г.** виногра́да خوشهٔ انگور xuʃæ-je ængur.

грози́ть تهدید کردن tæhdid k.; ему́ **грози́т** наказа́ние مجازات اورا تهدید میکند modʒazat u-ra tæhdid mikonæd; **г.** чем-л. خطر چیزی داشتن xætær-e tʃiz-i daʃtæn.

гро́зный تهدید آمیز tæhdid-amiz (*угрожа́ющий*); مهیب mohib (*стра́шный*).

грозо́в||ый: ~ая атмосфе́ра هوای گرفته hæva-je gereftæ.

гром رعد ræ'd; **г.** греми́т *см.* греметь; **г.** и мо́лния رعد و برق ræ'd-o-bærq.

грома́дн||ый عظیم æzim, جسیم dʒæsim, عظیم الجثه æzim-ol-dʒossæ; ~ого ро́ста خیلی بلند قد xejli bolænd-qæd; ~ая ра́зница تفاوت فوق العاده tæfavot-e fouq-ol-adæ.

громи́ла غارتگر qarætgær.

громи́ть خراب کردن xærab k. (*разруша́ть*); تاراج کردن taradʒ k. (*разгра́бить*).

гро́мкий بلند bolænd, پر صدا por-sæda; *фиг.* معروف mæ'ruf; **г.** го́лос صدای بلند sæda-je bolænd.

гро́мко با صدای بلند ba sæda-je bolænd; **г.** чита́ть (разгова́ривать) (حرف زدن) بلند خواندن bolænd xandæn (hærf zædæn).

громкоговори́тель دستگاه صدا پخش کن dæst-gah-e sæda pæxʃ-kon.

громогла́сно *см.* громогласный.

громогла́сный با صدای بلند ba sæda-je bolænd.

громозди́ть روی هم ریختن ru-je hæm rixtæn; توده کردن tu-dæ k.; ~ся توده شدن tudæ ʃ.

громо́здкий جسیم dʒæsim.

громоотво́д برق گیر bærq-gir.

гро́мче بلند تر bolændtær.

громыха́ние غرش qorreʃ (*гро́ма*); تلق تلق tælæq-tælæq (*колёс*).

громыха́ть غریدن qorridæn (*о гро́ме*); تلق تلق کردن tælæq-tælæq k. (*о колёсах*).

гро́сбух *бухг.* دفتر کل dæftær-e koll.

грот غار qar, مغاره mæqaræ.

гро́хот I. صدا sæda.

гро́хот II. *тех.* سرند særænd (*для сортиро́вки угля́*).

грохота́ть سرند کردن særænd k.

грош پول pul; э́то ~а́ ло́маного не сто́ит یك پول نمیارزد jæk pul næmiærzæd.

грошо́вый یك پولی jæk puli.

грубе́ть 1. سخت شدن sæxt ʃ.; زبر شدن zebr ʃ. (*станови́ться жёстким*); خشن شدن xæʃen ʃ. (*по хара́ктеру*).

груби́ть حرفهای خشن زدن hærfha-je xæʃen zædæn.

грубия́н مرد خشن mærd-e xæʃen, مرد ناهنجار mærd-e na hændʒar.

грубия́нить *см.* грубить.

гру́бо بخشونت be-xoʃunæt, بطور خشونت be tour-e xoʃunæt; بی ادبانه bi ædæbanæ (*неве́жливо*).

гру́бость زبری zebri (*на о́щупь*); بی ادبی bi ædæbi (*неве́жливость*); خشونت xoʃunæt.

гру́б||ый *физ.* 1. زبر zebr (*загрубе́лый*); ~ая ко́жа پوست زبر pust-e zebr; خشن xæʃen, سخت sæxt; بی ادب bi ædæb (*неве́жливый*); г. челове́к مرد خشن mærd-e xæʃen, مرد ناهنجار mærd-e na-hændʒar; ~ые слова́ کلمات درشت kælemat-e doroʃt; 2. نا تراشیده na-tæraʃidæ (*неотёсанный*); г. го́лос صدای درشت sæda-je doroʃt; 3.: г. подсчёт حساب تخمینی hesab-e tæxmini; ~ая оши́бка غلط فاحش qælæt-e faheʃ.

гру́да توده tudæ, تل tæll; г. пе́пла تل خاکستر tæll-e xakestær.

грудн||о́й سینه‌ای sinæi, صدری sædri; ~а́я кле́тка *анат.* قفسه سینه qæfæsæ-je sinæ; ~ая кость *анат.* عظم قص æzm-e qæss; ~ая железа́ *анат.* غدهٔ تیموس qoddæ-je timus; г. сосо́к پستان (نك) نوك nuk-e (nok-e) pestan; г. ребёнок بچهٔ شیر خوار bæʧʧæ-je ʃir-xar.

грудобрю́шн||ый: ~ая прегра́да *анат.* دیافرغما dijafræqma, حجاب حاجز hedʒab-e hadʒez.

груд||ь سینه sinæ; پستان pestan (*же́нская*); дать г. ребёнку بطفل

پستان دادن be tefl pestan dadæn; корми́ть ~ью شیر دادن ʃir dadæn; отнима́ть от ~и از شیر گرفتن æz ʃir gereftæn; корми́ящая ~ью زن شیرده zæn-e ʃir-deh.

гружёный حامل hamel; **г. со́лью парохо́д** کشتی حامل نمك kæʃti-je hamel-næmæk.

груз بار bar; **транспорти́руемые ~ы** محمولات mæhmulat, اجناس محموله ædʒnas-e mæhmulæ; **торго́вые ~ы** محمولات تجارتی mæhmulat-e tedʒaræti.

грузи́н گرجی gordʒi.

грузи́нский *см.* **грузин**; **г. язы́к** زبان گرجی zæban-e gordʒi.

грузи́ть بار کردن bar k.; **~ся** بار گیری کردن bar-giri k.

Гру́зия گرجستان gordʒestan.

гру́зный تنومند tænumænd, چاق ʧaq.

грузовик اتوموبیل بار کش otumobil-e bar-kæʃ, اتوموبیل باری otumobil-e bari, کامیون kamjun.

грузовладе́лец صاحب بار sahæb-e bar.

грузово́й باری bari.

грузоотправи́тель حمل کننده hæml konændæ.

грузоподъёмность بار گیری bar-giri.

гру́зчик حمال hæmmal.

грунт خاك xak.

гру́ппа دسته dæstæ (*мн.* دستجات dæstædʒat); عده eddæ; طبقه tæbæqæ (*мн.* طبقات tæbæqat), کروپ (*фр.* groupe).

группирова́ть دسته دسته کردن dæstæ dæstæ k.; طبقه بندی کردن tæbæqæ bændi k., دسته بستن dæstæ bæstæn; **~ся** دسته دسته شدن dæstæ-dæstæ ʃ., بدستجات تقسیم شدن be dæstædʒat tæqsim ʃ.

группиро́вка طبقه بندی tæbæqæ-bændi, دسته بندی dæstæ-bændi.

грусти́ть دلتنگ بودن del-tæng b., محزون بودن mæhzun b.

гру́стный دلتنگ del-tæng, محزون mæhzun; تألم آور tæ'æl-lom-avær (*причиня́ющий грусть*)

грусть دلتنگی del-tængi.

гру́ша گلابی golabi.

грушеви́дный گلابی شکل golabi-ʃækl.

гру́шев||ый: ~ое де́рево درخت گلابی deræxt-e golabi.

гры́жа *мед.* ورم فتق væræm-e fætq, فتق fætq; **г. бе́лой ли́нии** فتق خط ابیض fætq-e xætt-e æbjæz.

грызть خائیدن xajidæn, جویدن dʒævidæn; **г. но́гти** ناخن را جویدن naxon-ra dʒævidæn.

грызу́н جونده dʒævændæ; ~ы *зоол.* حیوانات قـراضه hejvanat-e qærrazæ.

гряда́ 1. مرز mærz, کرد kærd, کرده kærdæ, کرتهٔ kærtæ; 2.: г. гор رشتهٔ کوه reʃtæ-je kuh.

гря́диль *с.-х.* مال بند گاو آهن mal-bænd-e gav-e ahæn.

гряду́щ||ий آینـده ajendæ; ~ие поколе́ния نسل آینده næsl-e ajændæ.

грязелече́ние معالجه باگل معدنی mo'aledʒæ ba gel-e mæ'dæni.

грязни́ть کثیف کردن kæsif k., گل آلود چـرك کردن tʃerk k.; گل آلود کردن gel-alud k. (*мути́ть во́ду*); ~ся کثیف شدن kæsif ʃ., چـرك شدن tʃerk ʃ.

гря́зно: на у́лице г. در کـوچه گل است dær kutʃæ gel-æst; в ко́мнате о́чень г. در اطاق خیلی کثیف است dær otaq xejli kæsif-æst.

гря́зн||ый کـثیف kæsif (*тж. фиг.*); چرکین tʃerkin; زشت zeʃt (*га́дкий*); گل آلـود gel-alud (*о воде́*); پـر گل por-gel (*об у́лице*); ~ое пла́тье لـباس کثیف lebas-e kæsif; ~ая вода́ آب کثیف ab-e kæsif; آب گل آلود ab-e gel-alud (*му́тная*); ~ая у́лица کوچهٔ پر گل kutʃæ-je por-gel; ~ая ли́чность *фиг.* آدم کثیف adæm-e kæsif; ~ое де́ло *фиг.* عمل شنیع æmæl-e ʃæni', کثافت کاری kæsafæt-kari.

грязь کثافـت kæsafæt, چـرك tʃerk, گل gel; не уда́рить лицо́м в г. *фиг.* روسیاه نشدن ru-sijah næʃodæn (*не опозо́риться*).

ГСО (гото́в к санита́рной оборо́не) برای دفاع صحی حاضـر هستـم bæraje defa'-e sehhi hazer hæstæm.

ГТО (гото́в к труду́ и оборо́не) برای کار ودفاع حاضر هستم bæraje kar-o-defa' hazer hæstæm.

губ||а́ I. لب læb, شـفه ʃæfæ; ве́рхняя г. لب بالا læb-e bala; ни́жняя г. لب پائین læb-e pajin; за́ячья г. لب شکری læb-e ʃækæri; куса́ть ~ы لب بـدندان گرفتن læb be dændan gereftæn; прикаса́ться (к чему́-л.) ~а́ми (بچیزی) لب زدن læb zædæn; у него́ молоко́ на ~а́х не обсо́хло بوی شیر از دهانش میاید bu-je ʃir æz dæhan-æʃ miajæd (*букв.*: его́ рот па́хнет молоко́м); наду́ть ~ы قـهر کردن qæhr kærdæn; срамны́е ~ы (больши́е) *анат.* فم کبیر (بزرگ) fæm-e kæbir (bozorg); срамны́е ~ы (ма́лые) فـم صغیر (کوچك) fæm-e sæqir (kutʃek).

губа́ II. *геогр.* خلیج xælidʒ.

губерна́тор *дорев.* حاكم hakem.

губерна́торский *дорев.* حكومتى hokumæti.

губе́рния *дорев.* ايالت ejalæt; (*мн.* ايالات ejalat); ولايت velajæt (*мн.* ولايات velajat).

губи́тельный تلف كننده tælæf konændæ, خراب كننده xærab konændæ, هلاكت آور hælakæt-avær.

губи́ть تلف كردن tælæf k., خراب كردن xærab k., هلاك كردن hælak k.

гу́бк||а ابر æbr, اسفنج esfændʒ; **мыть ~ой** با ابر شستن ba æbr ʃostæn.

губко́м (губе́рнский комите́т) *уст.* كميتهٔ ويلايتى komitæ-je velajæti.

губно́й لبى læbi, شفوى ʃæfævi; **г. звук** *лингв.* صداى شفوى sædá-je ʃæfævi.

гу́бчатый اسفنجى esfændʒi.

гуде́ть وز وز كردن vez-vez k. (*о пчеле́, му́хе*); بوق زدن buq zædæn (*о гудке́*).

гудо́к بوق buq; **дава́ть г.** بوق زدن buq zædæn.

гудро́н قطران qætran, گودرن (*фр.* goudron).

гуж: ~о́м با عرابه ba ærrabæ.

гужево́й: г. тра́нспорт حمل و نقل چرخى hæml-o-næql-e tʃærxi.

гуля́ка عياش æjjaʃ, خوش گذران xoʃ-gozæran.

гуля́нье گردش gærdeʃ (*прогу́лка*); خوش گذرانى xoʃ-gozærani (*весе́лье*).

гуля́ть گردش كردن gærdeʃ k. (*соверши́ть прогу́лку*); **итти́ г.** گردش رفتن gærdeʃ ræftæn; خوش گذارنى كردن xoʃ-gozærani k. (*весели́ться*); عياشى كردن æjjaʃi k. (*кути́ть*); تعطيل كردن tæ'til k. (*не рабо́тать*).

гуля́ющий گردش كننده gærdeʃ konændæ.

челове́ческий انسانيت ensanijæt.

челове́ческий انسانى ensani.

гу́ммиарави́к صمغ عربى sæmq-e æræbi.

гуммидраганта́ كتيرا kætira.

гумно́ خرمن گاه xærmæn-gah.

гу́рия *миф.* حورى huri.

гурма́н خوش خوراك xoʃ-xorak.

гурма́нство خوش خوراكى xoʃ-xoraki.

гурт گله gællæ; رمه ræmæ (*скота́*); جوقه dʒouqæ (*птиц*); **~о́м** دست جمعى dæst(-e) dʒæm'i.

гуртовщи́к چوبدار tʃub-dar.

ГУС (Госуда́рственный учёный сове́т) شورای علمی دولتی در نزد کمیساریای ملی معارف ʃoura-je elmi-je doulæti dær næzd-e komisarija-je melli-je mæ'aref.

гу́сеница کرم حشرات kerm-e hæʃærat, صد پایه sæd pajæ.

гу́сеничный با چرخهای زنجیری ba ʧærxha-je zændʒiri; **г.** тра́ктор تراکتور با چرخهای زنجیری trak-tur ba ʧærxha-je zændʒiri.

гусин||ый: ~ая пе́чень جگر قاز dʒegær-e qaz.

густе́ть غلیظ شدن qæliz ʃ.

густ||о́й انبوه æmbuh, غلیظ qæ-liz; **г.** лес جنگل انبوه dʒængæl-e æmbuh; ~а́я борода́ ریش انبوه riʃ-e æmbuh; ~о́е варе́нье مربای غلیظ moræbba-je qæliz; **г.** дым دود غلیظ dud-e qæliz; **г.** тума́н مه غلیظ meh-e qæliz; **г.** цвет رنگ سیر ræng-e sir.

густота́ غلیظی qælizi, غلظت qelzæt, انبوهی æmbuhi.

гусь قاز qaz.

гусько́м: идти́ **г.** با قطار رفتن ba qætar ræftæn.

гуттапе́рча رزین rezin, لاستیك lastik.

гуттапе́рчевый رزینی rezini, لاستیکی lastiki,

гу́ща درد dord, لای laj; ко-фе́йная **г.** تفالهٔ قهوه tofalæ-je qæhvæ; **г.** ле́са انبوهی جنگل æm-buhi-je dʒængæl.

гяу́р کافر kafer.

Д

да 1. *утверди́тельное* بلی bæli, بله bælæ, آری ari, آره are; **2.** *соедини́тельное* و væ; **3.** *противи́тельное*: я хоте́л пойти́, да не мог میخواستم بروم ولی نتوانستم mi-xastæm beræværn væli nætævanes-tæm; **4.** *усили́тельное*: да говори́ же آخر بگو axer begu; **5.:** да здра́вствует! زنده باد zendæ bad; **6.:** да ра́зве э́то так? مگر اینطور است mægær in-tour-æst; да ну? واقع vaqe'.

дабы *уст.* برای اینکه bæraje in ke, تا ta; تا اینکه ta in ke.

дава́ть دادن dadæn; **1.** (*вручи́ть*): д. кни́гу کتاب دادن ketab dadæn; д. в зало́г رهن گذاردن ræhn go-zardæn; д. уро́к درس دادن dærs dadæn; д. приме́р سر مشق دادن sær-mæʃq dadæn, عبرت دادن ebræt dadæn; д. сло́во *фиг.* قول دادن qoul dadæn; д. кля́тву *фиг.* قسم خوردن qæsæm xordæn; д. зало́п *фиг.* شلیك

вать д. (на кого́-л. *и́ли* что-л.) فشار آوردن (بر کسی یا بر چیزی) feʃar averdæn; д. в 15 атмосфе́р فشار پانزده آتموسفر feʃar-e panzdæh atmusfer; атмосфе́рное д. فشار جوی feʃar-e dʒævvi; кровяно́е д. فشار خون feʃar-e xun.

да́вн||ий قدیم qædim; с ~их пор از ایام قدیم æz æjjam-e qædim; از خیلی وقت پیش æz xejli væqt piʃ.

давни́шний *см.* давний.

давно́ مدتی است moddæt-i-st; ~ы́м ~о́ مدتی پیش moddæt-i piʃ, خیلی وقت پیش xejli væqt piʃ.

давнопроше́дш||ий: ~ее вре́мя *грам.* ماضی بعید mazi-je bæ'id.

да́вност||ь مرور زمان morur-e zæman; срок ~и *юр.* مدت مرور زمان moddæt-e morur-e zæman.

Дагеста́н داغستان daqestan.

дагеста́нец اهل داغستان æhl-e daqestan.

Дагеста́нская АССР جمهوری خود مختار شوروی سوسیالیستی داغستان dʒomhuri-je xod-muxtar-e ʃourævi-je susjalisti-je daqestan.

дагеста́нский داغستانی daqestani.

да́же حتی hætta, بلکه bælkæ, هم hæm; он д. бо́лен не был او مریض

کردن ʃælik k.; 2. (*предоставля́ть*): д. возмо́жность امکان دادن emkan dadæn, وسیله دادن væsilæ dadæn; д. отсро́чку مهلت دادن mohlæt dadæn; д. разреше́ние اجازه دادن edʒazæ dadæn; д. пра́во حق دادن hæqq dadæn, اختیار دادن extijar dadæn; д. по́вод بهانه دادن bæhanæ dadæn; 3. (*придава́ть*): д. си́лу قوت دادن qovvæt dadæn; 4. (*приноси́ть*): д. плод بار آوردن bar averdæn (*о де́реве*); 5. (*как вспомога́тельный глаго́л*): д. знать خبر (اطلاع) دادن xæbær (ettela') dadæn, مطلع ساختن mottæle' saxtæn; ~ся از دست بر آمدن æz dæst bær amædæn; ему́ ничего́ не **даётся** هیچ از دستش بر نمیاید hitʃ æz dæst-æʃ bær næmiajæd; ◇ ~ся в обма́н گول خوردن gul xordæn; ~ся ди́ву تعجب کردن tæ'ædʒdʒob k.

дави́ть 1. فشاردن feʃardæn, فشار دادن feʃar dadæn, له کردن leh k.; چلاندن tʃælandæn (*выжима́ть сок*); 2. زیر گرفتن zir geref-tæn (*перее́хать*); 3. زدن zædæn (*о боти́нке и пр.*).

да́вка ازدحام ezdeham.

давле́ние فشار feʃar; под ~м در تحت فشار dær tæht-e feʃar (*обстоя́тельств и пр.*); ока́зы-

نبوده است هم u mæriz hæm næ-budæ-æst; э́то не поле́зно, д. вре́дно این مفید نیست مضر هم هست in mofid nist mozerr hæm hæst; не то́лько в Ира́не, д. в Евро́пе نه تنها در ایران حتی در اوروپا næ tænha dær iran hætta dær orupa.

да́лее دورتر durtær; и так д. الی آخر ela axer.

далёкий دور dur, بعید bæ'id, دوردست dur-dæst.

далеко́ دور dur, بعید bæ'id; о́чень д. خیلی دور است xejli dur-æst, خیلی راه است xejli rah-æst; как д. от Тегера́на до Пехлеви́? از تهران تا پهلوی چه قدر راه است æz tehran ta pæhlævi ʧe qædr rah-æst, از تهران تا پهلوی چند راه است æz tehran ta pæhlævi ʧænd rah-æst; до ле́та д. تا تابستان ta tabestan xejli væqt-æst; он д. ушёл в нау́ках او در علوم خیلی پیش رفته است u dær olum xejli piʃ ræftæ-æst.

даль مسافت mosafæt; بعد bo'd; э́то така́я д.! این خیلی دور است in xejli dur-æst.

дальневосто́чный شرق اقصی ʃærq-e aqsa; Д. край ناحیه شرق اقصی nahijæ-je ʃærq-e æqsa.

дальне́йш||ий بعدی bæ'di, آتی ati, آتیه atijæ; в ~ем من بعد men-bæ'd.

да́льн||ий دور dur, بعید bæ'id; ~ие ро́дственники اقوام دور æqvam-e dur; ~ее путеше́ствие مسافرت دور mosaferæt-e dur.

дальнобо́йн||ый *воен.* دور انداز dur-ændaz, دور زن dur-zæn; ~ое ору́дие توپ دور انداز (دور زن) tup-e dur-ændaz (dur-zæn).

дальнови́дность دور اندیشی dur-ændiʃi, مال اندیشی mæ'al-ændiʃi, بصیرت bæsiræt.

дальнови́дный دوراندیش dur-ændiʃ, مال اندیش mæ'al-ændiʃ, بصیر bæsir.

дальнозо́ркий دور بین dur-bin.

дальнозо́ркость دور بینی dur-bini.

да́льность بعد bo'd, دوری duri; д. полёта *воен.* میدان تیر mej-dan-e tir, مسافت تیر رس mæsa-fæt-e tir-ræs.

да́льше دورتر durtær; иттй д. پیش رفتن piʃ ræftæn; д.! جلوتر ʤeloutær; что же д.? دیگر چه di-gær ʧe.

да́ма 1. خانم xanom, بانو banu; 2. *карт.* بی‌بی bibi.

Дама́ск *гор.* دمشق dæmæʃq.

да́мба سد sædd.

да́мск||ий زنانه zænanæ; ~ая о́бувь کفش زنانه kæfʃ-e zænanæ.

Да́ния دانمارك danemark.

да́нный داده شده dadæ ʃodæ; в д. моме́нт در این موقع dær in mouqe', حالا hala.

да́нн||ые مدارك mædarek (*ед. ч.* مدرك mædræk), دلائل dælajel (*ед. ч.* دليل dælil); у нас нет никаки́х ~ых ما هیچ مدارك دردست نداریم ma hitʃ mædarek dær dæst nædarim; статисти́ческие д. ارقام احصائیه ærqam-e ehsaijæ.

дантист دندان ساز dændan-saz.

Да́нциг *го́род* دانسیگ dansig.

дань باج badʒ, مالیات malijat; отдава́ть д. чему́-л. *фиг.* حق چیزی را ادا کردن hæqq-e tʃiz-i-ra æda k.

дар 1. اعطا e'ta; هدیه hædijæ (*подаро́к*); *юр.* هبه hebæ; 2. استعداد este'dad, قابلیت qabelijæt (*спосо́бность*); д. красноре́чия استعداد فصاحت este'dad-e fæsahæt.

Дардане́ллы *пр.* داردانل dardanel.

дари́ть بخشیدن bæxʃidæn, اعطا کردن e'ta k., اهدا کردن ehda k., هدیه دادن hædijæ dadæn, پیشکش کردن piʃkæʃ k., تعارف کردن tæ'arof k.; سوغات آوردن souqat aværdæn (*привози́ть пода́рок из путеше́ствия*).

дармое́д مفت خور moft-xor.

дармое́дство مفت خوری moft-xori.

дарова́ние استعداد este'dad (*тала́нт*).

дарова́ть اعطا کردن e'ta k., بخشیدن bæxʃidæn.

дарови́тость استعداد este'dad.

дарови́тый با استعداد ba este'dad.

даров||о́й مجانی mædʒdʒani, مفت moft; ~о́му коню́ в зу́бы не смо́трят *посл.* اسب پیشکشی را دندان نمیشمارند æsp-e piʃkæʃi-ra dændan næmiʃomarænd (*букв.*: дарёному коню́ зу́бы не счита́ют).

даровщи́нк||а: на ~у مفتگی moftægi.

да́ром 1. مجانی mædʒdʒani, مفت moft, مفتگی moftægi (*беспла́тно*); я э́того и д. не хочу́ من اینرا مفت هم نمیخواهم mæn in-ra moft hæm næmixahæm; 2. بی خود bi xod, بی فایده bi fajedæ (*напра́сно*); тра́тить д. вре́мя وقت را بی خود تلف کردن væqt-ra bi xod tælæf k.

да́рственн||ый اهدائی ehdai; ~ая за́пись هبه نامه hebæ-namæ.

да́т‖а تاريخ tarix (tæ'rix) (*мн.* تواريخ tævarix); ста́вить ~у تاريخ گذاشتن tarix (tæ'rix) gozaʃtæn.

датйрованн‖ый مورخ movær-ræx; письмо́ ~ое 12-м апре́ля مراسلهٔ مورخهٔ دوازدهم آوريل moraselæ-je moværæxæ-je dævaz dæhom-e avril.

датйровать تاريخ گذاشتن tarix gozaʃtæn.

да́тский دانمارکی danemarki.

датча́нин دانمارکی danemarki, اهل دانمارك æhl-e danemark.

дать *см.* давать; ему́ нельзя́ д. бо́льше 10 лет بيشتر از ده سال نميشود با و داد biʃtær æz dæh sal næmiʃævæd be u dad; д. ма́ху اشتباه كردن eʃtebah k., خبط كردن xæbt k.; ни дать ни взять... بعين مثل be ejn-e mesl-e; گذاشتن gozaʃtæn (*позволя́ть*); да́йте мне ко́нчить بگذاريد تمام كنم begozarid tæmam konæm; вы не даёте мне вы́сказаться شما نميگذاريد من اظهار عقيده بكنم ʃoma næmigozarid mæn ezhar-e æqidæ bekonæm.

да́ча I. دادن dadæn(-e); д. показа́ний دادن شهادت dadæn-e ʃæhadæt.

да́ч‖а II. ييلاق jejlaq (*загород-ная ме́стность*); на ~е در ييلاق dær jejlaq; خانهٔ ييلاقی xanæ-je jejlaqi (*загородный дом*).

дачевладе́лец صاحب خانهٔ ييلاقی sahæb-xanæ-je jejlaqi.

да́чный ييلاقی jejlaqi.

дая́ние اعطا e'ta; انعام æn'am; خيرات xejrat (*подая́ние*).

дв‖а دو do; ка́ждые д. дня يك روز در ميان jæk ruz dær mijan; в ~ух слова́х در دو كلمه dær do kælemæ; в ~ух шага́х خيلی نزديك xejli næzdik, دو قدم راه do qædæm rah.

двадцатиле́тие بيست سالگی bist salægi.

двадцатиле́тний بيست ساله bist salæ.

двадцатый بيستم bistom.

два́дцать بيست bist.

два́жды دو دفعه do dæf'æ, دو مرتبه do mærtæbæ; دو تا do ta; д. четы́ре—во́семь دو تا چهار تا هشت do ta ʧæhar ta hæʃt ta-st; я́сно, как д. два مثل روز روشن است mesl-e ruz rouʃæn-æst (*букв.*: я́сно, как день).

двенадцатигра́нник دوازده سطحی dævazdæh sæthi.

двенадцатипе́рстная кишка́ *анат.* اثنا عشر esna æʃær.

двена́дцатый دوازدهم dævaz-dæhom.

двена́дцать دوازده dævazdæh.

дверно́й: д. поро́г چوب در گاه ʧub-e dær-gah; д. ключ کلید در kælid-e dær.

дверь در dær, درب dærb; **д. в** حیاط dær-e hæjat (*с у́лицы во двор*); در خانه dær-e xanæ (*входна́я в дом*); стуча́ть в д. در زدن dær zædæn; запира́ть за собо́й д. دری خود بستن dær beru-je xod bæstæn.

две́сти دویست devist.

дви́гатель ماشین محرك maʃin-e moharrek, موتور motur; га́зовый д. موتور گازی motur-e gazi; нефтяно́й д. موتور نفطی motur-e næfti; д. вну́треннего сгора́ния موتور بسیستم احتراق داخلی motur be sistem-e ehteraq-e daxeli.

дви́гательн||ый محرك moharrek; **-ая си́ла** قوهٔ محرکه qovvæ-je moharrekæ.

дви́гать حرکت دادن hærækæt dadæn; تکان دادن tækan dadæn (*толчка́ми*); **-ся** حرکت خوردن hærækæt xordæn; تکان خوردن tækan xordæn; он совсе́м не **дви́жется** او هیچ تکان نمیخورد u hiʧ tækan næmixoræd.

движе́ни||е 1. حرکت hærækæt (*механи́ческое*); приводи́ть в д. بحرکت انداختن be hærækæt ændaxtæn; приходи́ть в д. بحرکت آمدن be hærækæt amædæn; в **-и** در حرکت dær hærækæt; круговраща́тельное д. حرکت دورانی hærækæt-e dæværani; равноме́рное д. حرکت یك نواخت hærækæt-e jæk nævaxt; автомоби́льное д. سرویس اتومبیل رانی servis-e otumobil-rani; городско́е д. عبور و مرور شهری obur-o-morur-e ʃæhri; пароха́дное д. سرویس کشتی رانی særvis-e kæʃti-rani; 2. نهضت næhzæt; рабо́чее д. نهضت کارگری næhzæt-e kargæri; обще́ственное д. نهضت اجتماعی næhzæt-e edʒtema'i; национа́льное д. نهضت ملی næhzæt-e melli.

дви́жимость اموال منقوله æmval-e mænqulæ (*об иму́ществе*).

дви́жим||ый 1. تحریك شده tæhrik ʃodæ (*побужде́мый*); 2. *юр.* منقول mænqul (*об иму́ществе*); **-ое** иму́щество اموال منقوله æmval-e mænqulæ.

дви́жущ||ий *см.* двигательный; **-ие си́лы револю́ции** قوای محرکه انقلاب qova-je moharrekæ-je enqelab.

движущийся متحرك motæhærrek.

двинуть *см.* двигать.

двóе دو نفر do næfær; ✧ отпрáвиться на своих на **двойх** سوار جادهٔ خاکی شدن sævar-e dʒaddæ-je xaki ʃ. [*букв.*: сесть (верхóм) на пы́льную дорóгу].

двоеду́шие دو روئی do rui, تزویر tæzvir.

двоеду́шный دو رو do ru, ریا کار rijakar.

двоето́чие *грам.* دو نقطه do noqtæ.

двое́шка *см.* двойня; орéх-д. فندق دو غلو fændoq-e do qulu.

двóйка *карт.* دو خال do xal, دولو do lu.

двойн||óй دو برابر do bærabær, مضاعف moza'æf; دولائی do lai (*о матéрии*); **~áя** бухгалтéрия *см.* бухгалтерия; матéрия **~óй** ширины پارچهٔ دولا عرض partʃæ-je do la ærz.

двóйня دوغلو do qulu.

двóйственность دو طرفی do tæræfi, دوئیت doijæt; دو طرفی بودن do tæræfi budæn(-e); دو روئی do rui (*двули́чие*).

двóйственн||ый دو طرفی do tæræfi; **~ая** полúтика سیاست دو طرفی sijasæt-e do tæræfi; دو رو do ru (*двули́чный*).

двор 1. حیاط hæjat; зáдний д. حیاط طویله hæjat-e tævilæ, حیاط مرغان hæjat-e morqan; зимá на ~é زمستان آمد zæmestan amæd; 2. خانوار xanævar; крестья́нский д. خانوار دهقانی xanævar-e dehqani; 3.: постоя́лый д. کاروان (ی) سرا karevan-særa(j), منزل mænzel (*мн.* منازل mænazel); 4.: монéтный д. ضرابخانه zærrab-xanæ.

дворéц قصر qæsr; д. Совéтов قصر شوراها qæsr-e ʃouraha.

двóрник دربان dærban.

двóрницкая خانه دربان xanæ-je dærban, اطاق دربان otaq-e dærban.

дворцóвый درباری dærbari.

дворянúн اصل زاده æsl zadæ; اصیل æsil.

дворя́нство اصل زادگی æsl zadægi.

двоюро́дн||ый: д. брат پسر عمو pesær-æmu (*сын бра́та отца́*); عمه زاده æmmæ-zadæ (*сын сестры́ отца́*); پسر دائی pesær-dai (*сын бра́та ма́тери*); خاله زاده xalæ-zadæ (*сын сестры́ ма́тери*); **~ая** сестрá دختر عمو doxtær-æmu (*дочь бра́-*

ma отцd); عمه دختر doxtær-æmmæ (*дочь сестры́ отцd*); دختر دائی doxtær-dai (*дочь бра́та ма́тери*); خاله دختر doxtær-xalæ (*дочь сестры́ ма́тери*).

двоя́кий دوگانه do ganæ.

двояково́гнутый دوطرف مقعر do tæræf moqæ'ær.

двояковы́пуклый دوطرف محدب do tæræf mohæddæb.

двубо́ртный دو دگمه‌ای do dogmæi, دو طرفه do tæræfæ.

двуго́рбый: д. верблю́д *см.* верблюд.

двугри́венный بیست کوپك bist kopek; سکه بیست کوپکی sekkæ-je bist kopeki (*двадцатикопе́ечная моне́та*).

двуко́лка دو چرخه do ʧærxæ.

двукра́тный دو برابر do bærabær.

двукры́лый *зоол.* دارای دو بال dara-je do bal.

двуле́тний *бот.* دو سال یك مرتبه do sal jæk mærtæbæ.

двуле́тник *см.* двулетний.

двули́чие دو روئی do rui.

двули́чность *см.* двуличие.

двули́чный دو رو do ru.

двуно́гий دو پا do pa.

двупо́лый خنثی xonsa.

двуро́гий دارای دو شاخ dara-je do ʃax.

двуру́шник دورو (شخص ʃæxs-e) do ru.

двуру́шничество دو روئی do rui.

двусло́жный دو هجائی do hedʒai.

двусмы́сленность ایهام iham.

двусмы́сленный با ایهام ba iham, مبهم mobhæm, دارای دو معنی dara-je do mæ'ni.

двуспа́ль||ный: ~ая крова́ть تخت خواب دو نفری tæxt-e xab-e do næfæri.

двуство́лка تفنگ دو لول tofæng-e do lul.

двуство́рчат||ый: ~ая д. در دو لنگه dær-e do længæ.

двусти́шие دوبیتی do bejti.

двусторо́нний دو طرفی do tæræfi, دو طرفه do tæræfæ.

двухгоди́чный دو ساله do salæ.

двухгодова́лый دو ساله do salæ (*по во́зрасту*).

двухдне́вный دو روزه do ruzæ.

двухколе́йный دوخطی do xætti.

двухле́тний دو ساله do salæ.

двухме́стный دو نفری do næfæri.

двухме́сячный دو ماهه do mahæ,

двухнеде́льный دو هفته ای do hæftæi.

двухпа́лубный دارای دو سطح dara-je do sæth.

двухпо́люсный دو قطبی do qotbi, دو قطبه do qotbæ.

двухсотле́тие دویست سالگی devist salægi.

двухсотле́тний دویست ساله devist salæ.

двухсо́тый دویستمین devistomin.

двухцве́тный دو رنگ do ræng.

двухэта́жный دو طبقه do tæbæqæ, دو طبقه‌ای do tæbæqæi.

двучле́н *мат.* دو جمله do dʒomlæ.

двучле́нный دو جمله‌ای do dʒomlæi.

дебаркаде́р سکوی سوار و پیاده شدن soku-je sævar-o-pijadæ ʃodæn; کرپی korpi (*при́стань*); بار انداز bar-ændaz (*платфо́рма для това́ра*).

дебати́ровать مذاکره کردن mozakeræ k., مطرح کردن mætræh k., بحث کردن bæhs k.

деба́ты مذاکرات mozakerat.

дебе́лый تنومند tænumænd, چاق ʧaq.

де́бет *комм.* دین dejn.

дебети́ровать بحساب دین گذاشتن be hesab-e dejn gozaʃtæn.

дебето́вый دینی dejni.

дебито́р مدیون mædjun, مقروض mæqruz.

де́ва دختر doxtær; ста́рая д. دختر خانه مانده doxtær-e xanæ-mandæ.

дева́ть گذاشتن gozaʃtæn; куда́ ты ~л мою́ кни́гу? کتابمرا چه کردی ketab-æm-ra ʧe kærdi, کتابمرا کجا گذاشتی ketab-æm-ra kodʒa gozaʃti; я куда́-то ~л свои́ очки́ عینك خودمرا جا گذاشتم ejnæk-e xod-æm-ra dʒa gozaʃtæm.

дева́ться: куда́ ~лись мои́ ту́фли? کفش من چه شد kæfʃ-e mæn ʧe ʃod; не зна́ю куда́ д. نمیدانم کجا بروم næmidanæm kodʒa beræværn; куда́ он ~лся? اورا چه شد u-ra ʧe ʃod.

де́верь برادر شوهر bæradær-e ʃouhær.

девиз شعار ʃe'ar.

девица دوشیزه duʃizæ, دختر doxtær.

девический *см.* девичий.

девичество دوشیزگی duʃizægi.

де́вичий دختری doxtæri.

де́вка دختر doxtær, دختره doxtæræ.

де́вочка دختر كوچك doxtær-e kutʃek, دختر بچه doxtær-bæʧʧæ.

де́вственница دوشيزه duʃizæ.

де́вственность دوشيزگی duʃizægi, دخترگی doxtærægi.

де́вственн||ый بكر bekr; **-ая плева́** *анат.* پردهٔ بكارت pærdæ-je bækaræt; **-ая земля́** زمين بكر zæmin-e bekr.

де́вушка دختر doxtær.

девчо́нка دخترك doxtæræk.

девяно́сто نود nævæd.

девяностоле́тний نود ساله nævæd salæ.

девяно́стый نودم nævædom.

девятисо́тый نهصدمين nohsædomin.

девятна́дцатый نوزدهم nuzdæhom, نوزدهمين nuzdæhomin.

девятна́дцать نوزده nuzdæh.

девя́тый نهم nohom, نهمين nohomin.

де́вять نه noh.

девятьсо́т نهصد nohsæd.

дегенера́т شخص منحط ʃæxs-e monhætæt.

дегенера́ция قلب ماهيت qælb-e mahijæt, انحطاط نژاد enhetat-e nezad.

дёг||оть قطران qætran; **древе́с-ный д.** قطران چوب qætran-e ʧub; **ма́зать -тем** قطران آلود كردن qætran-alud k.

деграда́ция انحطاط enhetat.

деградйровать درانحطاط بودن dær enhetat budæn.

дед جد dʒædd (*мн.* اجداد ædʒdad); پدر بزرگ pedær-e bozorg.

де́довский اجدادی ædʒdadi.

дедуктйвный استقرائی esteqrai.

деду́кция استقراء esteqra.

де́душка *см.* дед.

дееспосо́бность اهليت æhlijæt, صلاحيت sælahijæt.

дееспосо́бный دارای اهليت dara-je æhlijæt.

дежу́рить كشيك كشيدن kæʃik kæʃidæn.

дежу́рный كشيك kæʃik, كشيك چی kæʃikʧi.

дежу́рство كشيك كشيدن kæʃik kæʃidæn(-e).

дезертйр فراری ferari; سرباز فراری særbaz-e ferari.

дезертйровать فرار كردن ferar k.

дезертйрство فرار از خدمت نظام ferar æz xedmæt-e nezam.

дезинфе́кция دفع عفونت dæf'-e ofunæt, ضد عفونی نمودن zedde ofuni næmudæn(-e); **д. оде́жды**

ضد عفونی نمودن لباس zedd-e ofuni næmudæn-e lebas.

дезинфици́ровать ضد عفونی نمودن zedd-e ofuni næmudæn.

дезинфици́рующий ضد عفونی zedd-e ofuni.

дезоргани́за́ция اختلال امور extelal-e omur, بی ترتیبی bi tærtibi, بی نظمی bi næzmi.

дезоргани́зо́ванный از ترتیب افتاده æz tærtib oftadæ, بی‌نظم شده bi næzm ʃodæ, مختل شده moxtæll ʃodæ.

дезоргани́зова́ть از ترتیب انداختن æz tærtib ændaxtæn, بی نظم کردن bi næzm k., مختل کردن moxtæll k.

де́йственный مؤثر mo'æsser, عامل amel.

де́йстви||е 1. (*опера́ция*): вое́нные ~я عملیات جنگی æmælijat-e ʤængi; 4 основны́х ~я *мат.* چهار عمل اصلی ʧæhar æmæl-e æsli; в ~и در کار dær kar; круг ~я دائرهٔ فعالیت dajeræ-je fæ'alijæt; приводи́ть в д. بموقع اجرا گذاردن be mouqe'-e eʤra gozardæn; 2.: д. кише́чника هضم hæzm; 3. اقدام eqdam (*начина́ние*); 4. رفتار ræftar (*поведе́ние*); 5. اثر æsær (*мн.* آثار asar) производи́ть д. (на кого́-ли-бо); اثر کردن (در کسی) æsær k. 6. تأثیر tæ'sir (*влия́ние*); д. огня́ *воен.* تأثیر آتش tæ'sir-e ateʃ; 7. *театр.* پرده pærdæ; коме́дия в пяти́ ~ях کمدی در پنج پرده komedi dær pænʤ pærdæ; срок ~я догово́ра مدت اعتبار قرارداد moddæt-e e'tebar-e qærar-dad.

действи́тельно حقیقتا hæqiqætæn, واقعا vaqe'æn, در واقع dær vaqe'.

действи́тельност||ь 1. حقیقت hæqiqæt, واقعیت vaqe'ijæt; 2. *юр.* اعتبار e'tebar; в ~и درحقیقت dær hæqiqæt, در واقع dær vaqe'.

действи́тельный 1. حقیقی hæqiqi, واقعی vaqe'i; مؤثر mo'æsser (*де́йствующий*); д. огонь *воен.* آتش مؤثر ateʃ-e mo'æsser; д. зало́г *грам.* فعل معلوم fe'l-e mæ'lum; 2. *юр.* معتبر mo'tæbær; دارای اعتبار dara-je e'tebar; э́тот догово́р действи́телен این قرار داد معتبر است (دارای اعتبار است) in qærær-dad mo'tæbær-æst (dara-je e'tebar-æst.)

де́йстви||овать 1. عمل کردن æmæl k., کار کردن kar k. (*рабо́тать*); то́рмоз не ~yет ترمز کار نمیکند tormoz kar næmikonæd, ترمز نمیگیرد tormoz næmigiræd; маши́на пло́хо ~yет ماشین بد کار میکند maʃin bæd kar

mikonæd; желу́док ~овал сего́дня два ра́за (دو شکم امروز دو دفعه dæf'æ (do dæst) kar kærd; 2. رفتار کردن ræftar k. (*nocmynámь*); д. осторо́жно با احتیاط رفتار (اقدام) کردن ba ehtijat ræftar (eqdam) k.; д. наперекóр чему́-л. بر خلاف چیزی عمل کردن bær xelaf-e ʧiz-i æmæl k.; 3. اثر کردن æsær k. (на در، بر موٴثر واقع شدن mo'æsser vaqe' ʃ. کارگر شدن kargær ʃodæn (*воздéйствовать*); лека́рство не ~yет دوا اثر نمیکند dæva æsær næmikonæd; фру́кты ~уют как слаби́тельное میوه کار مسهل میکند mivæ kar-e moshel mikonæd; ◇ д. на не́рвы عصبانی اعصاب کردن æsæbani k. 4. اقدام کردن eqdam k. (*приступáть к чему́-л.*).

дéйствующ||ий عامل amel, موٴثر mo'æsser, جاری ʤari; ~ая си́ла قوهٔ موٴثره qovvæ-je mo'æsseræ; ~ие зако́ны قوانین جاریه qævanin-e ʤarijæ; ~ие ли́ца *meamp.* اشخاص نمایش æʃxas-e næmajeʃ.

дека́брь دسامبر desamber (*фр.* décembre).

дека́да ده روزه dæh ruzæ, هفتهٔ ده روزه hæftæ-je dæh ruzæ, دهه dæhæ.

декатиро́вка جلا بردن ʤæla bordæn(-e).

деклама́ция انشاد enʃad.

деклами́ровать انشاد کردن enʃad k.

деклара́ция بیانیه bæjanijæ, اعلامیه e'lamijæ; اظهار نامه ezhar-namæ (*тамóженная и т. п.*).

деклари́ровать اعلام کردن e'lam k.

деклассúрованный از صنف خارج شده (طبقه) æz senf (tæbæqæ) xaredʒ ʃodæ.

декольте́ یخهٔ باز jæxæ-je baz.

декорати́вный تزیینی tæzjini.

декора́тор دکرساز dekor-saz.

декора́ция دکوراسیون dekurasjun (*фр.* décoration), دکور dekur (*фр.* décor).

декори́ровать زینت کردن zinæt k., تزیین کردن tæzjin k.

декре́т حکم hokm (*мн.* احکام æhkam).

декрети́ровать حکم کردن hokm k., حکم دادن hokm dadæn.

де́ланный غیر طبیعی qejr-e tæbi'i, مصنوعی mæsnu'i, دستی dæsti.

де́ла||ть 1. کردن kærdæn, کار کردن kar k., عمل کردن æmæl k. (*рабóтать*); ساختن saxtæn (*создавáть*) درست کردن dorost k. (*ус-*

трáивать); рабóчие ~ют машúны کارگران ماشین هارا میسازند kargæran maʃinha-ra misazænd; д. вид *фиг.* تظاهر کردن tæzahor k., زدن (خودرا بچیزی) zædæn; он ~ет вид, что не понимáет او خودرا بنا فهمی میزند u xod-ra be na fæhmi mizænæd; **2.** (*посмýдать*): что мне д.? من چه کار کنم mæn ʧe kar konæm, تکلیف من چیست tæklif-e mæn ʧist; что же д.? پس چه باید کرد pæs ʧe bajæd kærd; пóезд ~ет 50 *км.* в час تر ن هر ساعت پنجاه کیلومتر طی میکند teren hær sa'æt pændʒah kilumetr tej mikonæd.

дéл||аться شدن ʃodæn; واقع شدن vaqe' ʃ., اتفاق افتادن ettefaq oftadæn (*происходúть*); не знáю, что с ним ~**ается** نمیدانم اورا چه میشود næmidanæm u-ra ʧe miʃævæd; что там ~**ается**? آنجا چه خبر است andʒa ʧe xæbær-æst, آنجا چه واقع میشود andʒa ʧe vaqe' miʃævæd; погóда ~**ается** теплéе هوا گرمتر میشود hæva gærmtær miʃævæd; д. учúтелем معلم شدن mo'ælem ʃ.

делегáт نماینده næmajændæ.

делегáтка *см.* делегат.

делегáтский: ~**ое** собрáние جلسهٔ نمایندگان dʒælsæ-je næmajændægan.

делегáция هیئت اعزامی hej'æt-e e'zami, نمایندگی næmajændægi; рабóчая д. نمایندگی کارگران næmajændægi-je kargæran; торгóвая д. نمایندگی تجارتی næmajændægi-je tedʒaræti.

делегúровать نماینده فرستادن næmajændæ ferestadæn, نماینده اعزام کردن næmajændæ e'zam k.

делéни||е تقسیم tæqsim; ~**я на** термóметре درجات میزان الحراره dærædʒat-e mizan-ol-hæraræ.

Дéли *гор.* دلهی delhi, دهلی dehli.

деликáтно *см.* деликатный.

деликáтность نزاکت næzakæt.

деликáтный با نزاکت ba næzakæt.

делúмость قابلیت تقسیم qabelijæt-e tæqsim.

делúм||ый قابل تقسیم qabel-e tæqsim; ~**ое** *мат.* مقسوم mæqsum.

делúтель *мат.* مقسوم علیه mæqsum ælejh; óбщий наибóльший (наимéньший) д. بزرگترین (کوچکترین) مقسوم علیه مشترك bozorgtærin (kuʧektærin) mæqsum ælejh-e moʃtærek.

делить تقسیم کردن tæqsim k., д. восемь на два قسمت کردن qesmæt k.; عدد هشت را بدو تقسیم کردن ædæd-e hæʃt-ra be do tæqsim k.; д. пополáм نصف کردن nesf k.

дел||иться تقسیم شدن tæksim ʃ.; э́то ~ится на две ча́сти این بدو قسمت تقسیم میشود in be do qesmæt tæqsim miʃævæd.

де́л||о 1. کار kar, عمل æmæl (*мн.* اعمال æ'mal); приня́ться за д. مشغول کار شدن mæʃqul-e kar ʃ.; я иду́ по ~у من پی کار میروم mæn pej-e kar miræværm; употреби́ть в д. بکار بردن be kar bordæn; у него мно́го ~а اوخیلی کار دارد u xejli kar daræd; не у дел بی کار bi kar; испыта́ть на ~е عملا تجربه کردن æmælæn tædʒrobæ k.; не на слова́х, а на ~е نه در حرف ولی در عمل næ dær hærf væli dær æmæl; осуществи́ть на ~е عملی کردن æmæli k.; доказа́ть на ~е عملا ثابت کردن æmælæn sabet k.; пе́рвым ~ом اول از همه ævvæl æz hæmæ; име́ть д. (с кем-л.) کار داشتن kar daʃtæn; вме́шиваться в чьё-либо д. بکار کسی دخالت کردن be kar-e kæs-i dæxalæt k.; 2. امر æmr (*мн.* امور omur) (*соотв. фр.* affaire); торго́вые ~á امور تجارتی omur-e tedʒaræti; междунаро́дные ~á امور بین المللی omur-e bejn-ol-melæli; положе́ние дел وضعیت امور væz'ijæt-e omur; обстоя́тельства ~a جزئیات کار dʒoz'ijat-e kar; д. дошло́ до того́,что... کار بجائی کشید که kar bedʒa-i kæʃid ke...; 3. مطلب mætlæb (*мн.* مطالب mætaleb) (*вопро́с*); э́то друго́е д. این مطلب (کار) دیگر است in mætlæb-e (kar-e) digær-æst; к ~у! (*напомина́ние ора́тору на публи́чном собра́нии*) از موضوع خارج æz mouzu' xaredʒ; гла́вное д. бы́ло в э́том عمده اش در اینجا بود omdæ-æʃ dær indʒa bud; держа́ться су́ти ~a از مطلب خارج نشدن æz mætlæb xaredʒ næʃodæn; в чём д.? مطلب چیست mætlæb ʧist; у меня́ к вам д. من با شما کار دارم mæn ba ʃoma kar daræm; не в э́том д. مسئله نیست mæs'ælæ dær indʒa nist; 4.: ва́ше д. доказа́ть э́то شما باید اینرا ثابت کنید ʃoma bajæd in-ra sabet konid; э́то не ва́ше д. این بشما ربطی ندارد in be ʃoma ræbt-i nædaræd; тебе́ како́е д.? بتو چه be to ʧe, تو چه کار داری to ʧe kar dari; мне что за д. بمن چه be mæn ʧe; д. при-

вычки مسئلهٔ عـادت است mæs'æ-læ-le adæt æst; д. идёт о... مسئله در این است که mæs'ælæ dær in-æst ke...; ◇ то и д. لا ینقطع laj-jænqæte', پشت سر هم poʃt-e sær hæm, هی hej; э́то д. درست است qorost æst; в са́мом ~е در واقع dær vaqe', در حقیقت dær hæ-diqæt; говори́ть д. حرف حسابی زدن hærf-e hesabi zædæn; 5. *юр.* دعوی dæ'va (*мн.* دعاوی dæ'avi); возбуди́ть д. (про́тив кого́-л.) (بر علیه کسی) اقامهٔ دعوی کردن eqamæ-je dæ'va k.; 6. *канц.* دوسیه (*фр.* dossier); 7. *воен.* زد و خورد zæd-o-xord.

делови́тый کارکن kar-kon.

делово́й عملی æmæli (*практи́чески осуществи́мый*); کاری kari, کارکن kar-kon (*о челове́ке*).

делопроизводи́тель دفتر دار dæftær-dar.

делопроизво́дство دفتر داری dæftær-dari.

де́льно: д. говори́ть حرفهای حسابی زدن hærfha-je hesabi zædæn.

де́льный کاری kari (*делово́й*); قابل qabel, لایق lajeq (*спосо́бный*); حسابی hesabi.

де́льта دلتا delta.

дельфи́н دلفین delfin, خوک دریائی xuk-e dærjai.

демаго́г دماگوگ (*фр.* démagogue), عوام فریب ævam-færíb.

демагоги́ческий دماگوژی demagozi, عوام فریبی ævam-færibi.

демагоги́я دماگوژی (*фр.* démagogie); عوام فریبی ævam-færibi.

демаркацио́нн||ый: ~ая ли́ния خط فاصل xætt-e fasel.

демисезо́нный دمی سزون (*фр.* demi-saison).

демобилиза́ция انحلال قشون enhelal-e qoʃun.

демобилизо́ванный مرخص شده از قشون mæræxxæs ʃodæ æz qo-ʃun.

демобилизова́ть قشون را انحلال کردن qoʃun-ra enhelal k.

демокра́т دموکرات demukrat; социа́л-д. سوسیال دموکرات susijal-demukrat.

демократиза́ция دموکراتی نمودن demukrati næmudæn(-e)

демократизи́ровать دموکراتی کردن demukrati k.

демократи́ческ||ий دموکراتی demukrati; ~ая па́ртия حزب دموکرات hezb-e demukrat.

демокра́тия دموکراسی (*фр.* démocratie).

дéмон اهریمن æhrimæn.

демонстрáнт نمایش دهنده næmajeʃ dehændæ.

демонстрáция نمـایش næmajeʃ (**прóтив** بُرعلیه); **нарóдная д.** نمایش ملی næmajeʃ-e melli; **д. прóтив войны** نمایش بر ضد جنگ næmajeʃ bær zedd-e dʒæng; **рабóчая д.** نمایش کارگری næmajeʃ-e kargæran; **д. кинофи́льма** نمایش دادن فیلم næmajeʃ dadæn-e film.

демонстри́ровать نمایش دادن næmajeʃ dadæn.

деморализа́ция فساد اخلاق fæsad-e æxlaq (*разложе́ние нра́вов*); افسردگی æfsordægi (*упа́док ду́ха*); اختـلال انـتظام extelal-e entezam (*упа́док дисципли́ны*).

деморализова́ть اخلاق را فاسد کردن æxlaq-ra fased k.

де́мпинг *комм.* دمپینگ demping.

денационализа́ция خارج کردن ازملیت xaredʒkærdæn(-e)æz mellijæt; خارج کردن از تملك عمومی xaredʒ kærdæn(-e) æz tæmællok-e omumi.

денационализи́ровать از ملیت خارج کردن æz mellijæt xaredʒ k., از تملك عمومی خارج کردن æz tæmællok-e omumi xaredʒ k.

де́нежн|ый پولی puli, مالی mali; **-ая едини́ца** واحد پول vahed-e pul; **д. кри́зис** بحران پولی bohran-e puli; **-ые затрудне́ния** مضیقهٔ مالی mæziqæ-je mali; **д. я́щик** صندوق آهنی sænduq-e ahæni; **-ое посо́бие** اعانه e'anæ, کمك خرج komæk-e xærdʒ, مدد معاش mædæd-e mæ'aʃ; **-ая рефо́рма** اصلاح پولی eslah-e puli; **д. знак** اسکناس eskenas.

дензнак *см.* денежный знак.

денно́й روزانه ruzanæ.

денщи́к *дорев.* گماشته gomaʃtæ.

день روز ruz, یوم joum (*мн.* ایام æjjam); **1.: д. о́тдыха** روز تعطیل ruz-e tæ'til; **д. но́вого го́да** نوروز nouruz; **че́рез д.** روز دیگر ruz-e digær; یك روز در میان jæk ruz dær mijan (*букв.*: с промежу́тком в оди́н день); **рабо́чий д.** روزکار ruz-e kar; **по тума́ну в д.** روزی یك تومان ruz-i jæk tuman; **за́ д. до того́** یك روز قبل از آن jæk ruz qæbl æz an; **истори́ческий д.** روز تاریخی ruz-e tarixi; **ка́ждый д.** هر روز hær ruz, همه روز hæmæ ruz; **це́лый д.** تمام روز tæmam-e ruz; **и́зо дня в д.** هر روز hær ruz; **с ка́ждым днём** روز بروز ruz be ruz; **че́рез не́сколько дней** چند روز دیگر tʃænd ruz-e digær; **че́рез ка́ждые два дня** دو روز درمیان do ruz dær mijan; **на днях** در این چند روزه dær in tʃænd

ruzæ; днём روز ruz; днём и ночью شب وروز ʃæb-o-ruz; на следующий д. после того فردای آن روز færda-je an ruz; дня нет чтобы... يك روز نميگذرد كه jæk ruz næmigozæræd ke...; увеличивающийся с каждым днём روز افزون ruz æfzun; три раза в д. روزی سه دفعه ruz-i se dæf'æ; он доехал до Тегерана в пять дней پنج روزه طهران رسيد pændʒ ruzæ tehran ræsid; уезжать на два дня برای دو روز رفتن bæraje do ruz ræftæn; третьего дня پريروز pæriruz; третьего дня вечером پريشب pæriʃæb; в четыре часа дня ساعت چهار بعد از ظهر sa'æt-e ʧæhar bæ'd æz zohr; добрый д. صبح بخير sobh be xejr (*букв.*: доброе утро); ясно как д. *фиг.* مثل روز روشن است mesl-e ruz rouʃæn æst; ◇ на чёрный д. برای روز سياه bæraje ruz-e sijah, برای روز مبادا bæraje ruz-e mæbada; 2. (*годовщина*): Международный юношеский д. روز بين المللی جوانان ruz-e bejn-ol-melæli-je dʒævanan; д. Парижской коммуны روز كمون پاريس ruz-e kommun-e paris; Международный женский д. روز بين المللی زنها ruz-e bejn-ol-melæli-je zænha,

деньги پول pul; большие д. مبالغی پول mæbaleq-i pul; پول هنگفت pul-e hængoft; бумажные д. پول كاغذ pul-e kaqæz; мелкие д. پول خرد pul-e xord; наличные д. نقد næqd, پول نقد pul-e næqd; серебряные д. پول نقره pul-e noqræ; медные д. پول سياه pul-e sijah; быть при ~ьгах پولدار بودن pul-dar b.; у меня с собой не было ~ег پول همراه نداشتم pul hæmrah nædaʃtæm; суточные д. فوق العاده fouq-ol-adæ; чеканные д. مسكوكات mæskukat; ни за какие д. *фиг.* بهيچ قيمت be hiʧ qejmæt.

департамент اداره edaræ, دايره dajeræ (*мн.* دوائر dævajer).

депеша *уст.* تلگراف فوری telegraf-e fouri.

депо انبار æmbar; паровозное д. لكوموتيو خانه lokumutiv-xanæ.

депозит وديعه vædi'æ (*мн.* ودايع vædaje'), وجه امانتی vædʒh-e æmanæti; отдавать (на хранение) в д. امانت گذاردن æmanæt gozardæn, وديعه گذاشتن vædi'æ gozaʃtæn; в ~е در امانت dær æmanæt.

депрессия نقطه توقف بحران noqtæ-je tævæqqof-e bohran; *комм.* كسادی kæsadi; افسردگی خاطر æfsordægi-je xater (*моральная*),

депута́т نماینده næmajændæ, وکیل vækil (*мн.* وکلاء vokæla); **д. меджлиса** مجلس وکیل (نمایندهٔ) væ-kil-e (næmajændæ-je) mædʒles; **зва́ние ~та** وکالت vækalæt; **Сове́т рабо́чих ~тов** شورای نمایندگان کارگران ʃoura-e næmajændægan-e kargæran.

депута́ция نمایندگی næmajæn-dægi.

Дербе́нт *гор.* دربند dærbænd.

де́рвиш درویش dærviʃ.

де́рвишеский درویشی dærviʃi.

дёргать کشیدن kæʃidæn; **д. зуб** دندان کشیدن (کندن) dændan kæ-ʃidæn (kændæn).

дереве́нск||ий دهاتی dehati, روستائی rustai; **~ая** бедно́та دهاقین بی چیز dæhaqin-e bi tʃiz.

дере́вня ده deh (*мн.* دهات de-hat), قریه qærjæ (*мн.* قراء qora); ییلاق jejlaq (*да́чная ме́стность*).

де́рево 1. درخت deræxt; **плодо́вое д.** درخت میوه deræxt-e mi-væ; **2.** چوب tʃub (*материа́л*); **вы́деланное д.** چوب ساخته شده tʃub-e saxtæ ʃodæ; **невы́деланное д.** چوب ساخته نشده tʃub-e saxtæ næ-ʃodæ; **3.:** родосло́вное д. *фиг.* شجرهٔ انساب ʃædʒæræ-je ænsab.

деревообде́лочн||ый: ~ая про-мы́шленность صنایع نجاری sæ-naj-e nædʒdʒari.

деревообраба́тывающ||ий: ~ая промы́шленность صنایع چوب sænaje'-e tʃub sazi.

деревя́нный چوبی tʃubi; **~ые** изде́лия آلات چوب tʃub-alat.

Дереге́з *гор.* درجز dærædʒæz.

держа́ва دولت doulæt (*мн.* دول dovæl).

де́ржаный مستعمل mostæ'mæl.

держа́тел||ь دارنده darændæ; **~и за́йма** دارندگان اوراق قرضه darændægan-e ouraq-e qærzæ.

держ||а́ть 1. نگاه داشتن negah daʃ-tæn; **д. кре́пко** محکم گرفتن mohkæm gereftæn; *фиг. выраже́ния*: **д. в рука́х кого́-л.** کسی را در دست داشتن kæs-i-ra dær dæst daʃtæn; **д. себя́ в рука́х** خود داری xod-dari k., حفظ ظاهر کردن hefz-e zaher k.; **д. чью́-л. сто́рону** طرفدار کسی بودن tæ-ræf-dar-e kæs-i b.; ازکسی طرفداری کردن æz kæs-i tæræf-dari k.; **д. конта́кт с кем-л.** با کسی در تماس بودن ba kæs-i dær tæmas b.; **д. экза́-мены** امتحان دادن emtehan dadæn; **д. язы́к за зуба́ми** زبان خودرا نگاه داشتن zæban-e xod-ra negah daʃtæn; **2.** (*содержа́ть*): **д. ла́вку**

дерзи́ть گستاخی کردن gostaxi k.

де́рзкий گستاخ gostax (*наглый*); جسور dʒæsur, رشید ræʃid (*сме́лый*).

де́рзость گستاخی gostaxi; جسارت dʒæsaræt (*сме́лость*).

дермато́лог *мед.* متخصص در امراض جلدی motæxæsses dær æmraz-e dʒeldi.

дерматоло́гия علم امراض جلدی elm-e æmraz-e dʒeldi.

дерю́га پارچهٔ گونی partʃæ-je guni.

деса́нт *воен.* پیاده شدن قشون pijadæ ʃodæn-e qoʃun.

деcéрт دسر (*фр.* dessert).

десна́ لثه lesæ (*мн.* لثات lesas), گوشت دندان guʃt-e dændan.

де́спот مستبد mostæbedd.

деспоти́зм استبداد estebdad.

деспоти́ческий استبدادی estebdadi, مستبدانه mostæbeddanæ.

десть دسته dæstæ; д. бума́ги یك دسته کاغذ jæk dæstæ kaqæz.

десятигра́нник *мат.* جسم ده سطحی dʒesm-e dæh sæthi.

десятигра́нный *мат.* ده سطحی dæh sæthi.

десятиле́тие ده سالگی dæh salægi.

دکان داشتن dokkan daʃtæn; 3. (*поступа́ть*): д. себя́ хорошо́ مراسم ادب نگاه داشتن mæra-sem-e ædæb negah daʃtæn; д. себя́ (по отноше́нию к кому́-л.) رفتار (نسبت بکسی) کردن ræftar k.; 4. (*соблюда́ть*): д. сло́во قول خودرا نگاه داشتن qoul-e xod-ra negah daʃtæn, قول خودرا وفا کردن qoul-e xod-ra væfa k.; 5. (*направля́ться*): д. напра́во (нале́во) دست راست (چپ) رفتن dæst-e rast(ʧæp) ræftæn; д. путь عازم شدن azem ʃ., عزیمت کردن æzimæt k.; 6.: д. корректу́ру غلط گیری کردن qælæt-giri k.; д. пари́ شرط بستن ʃært bæstæn; д. речь نطق کردن notq k.

держ||а́ться 1. (за что-л. چیزی را) محکم گرفتن mohkæm gereftæn; 2.: д. чего́-л. طرفدار چیزی بودن tæræf-dar-e ʧiz-i b.; д. вме́сте با هم بودن ba hæm b.; д. в отдале́нии دوری جستن duri dʒostæn; д. бли́зко (к чему́-л.) نزدیك ماندن (بچیزی) næzdik mandæn; д. пря́мо خودرا راست نگاه داشتن xod-ra rast negah daʃtæn; -йтесь пра́вой стороны́ دست راست بروید dæst-e rast berævid.

держа́ть جسارت کردن dʒæsaræt k.

десятиле́тний ده ساله dæh salæ.

десятиуго́льник *мат.* ذو عشرهٔ اضلاع zu æʃræ-je æzla'.

десяти́чн||ый *мат.* اعشاری æ'ʃari; ~ая дробь کسر اعشاری kæsr-e æ'ʃari.

деся́тник سر عمله sær-æmælæ.

деся́ток ده تا dæh ta.

деся́т||ый دهم dæhom, دهمین dæhomin; в ~ых عاشرا aʃeræn.

де́сять ده dæh; в д. раз бо́льше ده برابر dæh bærabær.

дет... *в слжн.* детский.

детализи́ровать بتفصیل شرح دادن be tæfsil ʃærh dadæn.

дета́л||ь جزء dʒoz' (*мн.* جزئیات dʒoz'ijat); вдава́ться в ~и در جزئیات داخل شدن dær dʒoz'ijat daxel ʃ.

дета́льно بطور مفصل be tour-e mofæssæl, مفصلا mofæssælæn, بتفصیل be tæfsil.

дета́льный مفصل mofæssæl.

детвора́ بچه‌ها bætʃtʃæha.

детдо́м خانه اطفال xanæ-je ætfal.

детекти́в پلس مخفی polis-e mæxfi, مأمور تأمینات mæ'mur-e tæ'minat, مفتش پلیس mofætteʃ-e polis, مفتش mofætteʃ.

детекти́вный تفتیشی tæftiʃi, تأمیناتی tæ'minati.

детёныш بچه bætʃtʃæ; д. верблю́да بچهٔ شتر bætʃtʃæ-je ʃotor; توله tulæ (*соба́ки, медве́дя*); گوساله gusalæ (*коро́вы*).

де́ти اطفال ætfal, بچه ها bætʃtʃæha.

деторо́дн||ый تناسلی tænasoli, توالدی tævalodi; ~ые о́рганы آلات تناسلی alat-e tænasoli.

деторожде́ние زایمان zajeman, زایش zajeʃ, وضع حمل væz'-e hæml.

детоуби́йство بچه کشی bætʃtʃæ-koʃi.

де́тск||ий بچگانه bætʃtʃæganæ; ~ая ко́мната اطاق اطفال otaq-e ætfal, اطاق بچه ها otaq-e bætʃtʃæha; ~ое пла́тье لباس بچگانه lebas-e bætʃtʃæganæ; ~ие кни́ги کتب برای اطفال kotob bæraje ætfal; д. сад کودکستان kudækestan, باغچه اطفال baqtʃæ-je ætfal; ~ое ме́сто *см.* плацента.

де́тств||о بچگی bætʃtʃægi, طفولیت tofulijæt; с ~а از بچگی æz bætʃtʃægi, از طفولیت æz tofulijæt.

де́ть *см.* девать.

де́ться *см.* деваться.

дефе́кт عیب ejb (*мн.* عیوب ojub, عیوبات ojubat); نقص næqs (*мн.* نواقص nævaqes).

дефектйвный معیوب mæ'jub, ناقص naqes.

дефе́ктный: д. экземпля́р نسخهٔ ناقص nosxæ-je naqes, نسخهٔ ناکامل nosxæ-je na kamel (*книги*).

дефиле́ دفیله dæfilæ, گذر گاه gozær-gah.

дефилйровать دفیله کردن dæfilæ k., سان دادن san dadæn.

дефйс خط وصل xætt-e væsl.

дефицйт کسر qæsr, کسر عایدی kæsr-e ajedi; д. бюджéта کسر بودجه kæsr-e buddʒæ.

дефицйтный کسر دار kæsr-dar.

деформа́ция تغییر شکل tæqjir-e ʃækl.

деформйровать تغییر شکل دادن tæqjir-e ʃækl dadæn.

децентрализа́ция عدم مرکزیت ædæm-e mærkæzijæt, خارج کردن از حالت تمرکز xaredʒ kærdæn (-e) æz halæt-e tæmærkoz.

децентрализова́ть از حالت تمرکز خارج کردن æz halæt-e tæmærkoz xaredʒ k.

дешеве́ть ارزان شدن ærzan ʃ., (قیمت) تنزل کردن tænæzzol k. (qejmæt).

дешевйзна ارزانی ærzani, ارزانی قیمت ærzani-je qeimæt.

дешевйть ارزان کردن ærzan k.

дешёвк||а ارزان فروشی ærzan-foruʃi (*дешёвая распрода́жа*); купи́ть по ~е ارزان خریدن ærzan xæridæn.

дешёвле ارزانتر ærzantær.

дёшево ارزان ærzan; я д. от э́того отде́лался این خیلی ارزان برای من تمام شده in xejli ærzan bæraje mæn tæmam ʃod.

дешёв||ый ارزان ærzan, ارزان قیمت ærzan-qejmæt; по ~ой цене́ بقیمت ارزان be qejmæt-e ærzan.

дешифрйровать کشف (رمزرا) کردن (ræmz-ra) kæʃf k.

дешифрова́ть *см.* дешифрировать.

дешифро́вка کشف رمز kæʃf-e ræmz, استخراج رمز estexradʒ-e ræmz.

де́ятел||ь رجل rædʒol (*мн.* رجال redʒal); полити́ческий д. رجل سیاسی rædʒol-e sijasi; госуда́рственные ~и رجال سیاسی redʒal-e sijasi; обще́ственные ~и رجال اجتماعی redʒal-e edʒtema'i.

де́ятельность 1. فعالیت fæ'alijæt; революцио́нная д. فعالیت انقلابی fæ'alijæt-e enqelabi; обще́ственная д. فعالیت اجتماعی fæ'alijæt-e edʒte-

ma'i; 2. عمليات æmælijat; д. óбщества عمليات شركت æmælijat-e ʃerkæt.

дéятельный فعال fæ'al.

Джéдда *гор.* جده dʒæddæ.

Джелалабáд *гор.* جلال آباد dʒælal-abad.

Джýльфа *гор.* جلفا dʒolfa; **Ирáнская Д** جلفای ایران dʒolfa-je iran; **рýсская Д.** جلفای شوروی dʒolfa-je ʃourævi.

джут *бот.* ژوت ʒut.

диабéт *мед.* مرض قندی mæræz-e qændi.

диáгноз *мед.* تشخیص مرض tæʃxis-e mæræz; **стáвить д.** تشخیص مرض دادن tæʃxis-e mæræz dadæn.

диагнóстика *мед.* علم تشخیص امراض elm-e tæʃxis-e æmraz.

диагонáль *мат.* قطر qotr, قطر ذو اربعة الاضلاع qotr-e zu ærbæ'-æt-ol-æzla'.

диагонáльный مورب moværræb.

диагрáмма دیا گرام (*фр.* diagramme).

диадéма تاج tadʒ.

диалéкт لهجه læhdʒæ.

диалектúческий دیالکتیك dialektik; **д. материализм** ماتریالیزم دیالکتیك materijalizm-e dialektik.

диалектологúческий لهجه ای læhdʒæi.

диалóг مکالمه mokalemæ, محاوره mohaveræ, سؤال و جواب so'al-o-dʒævab.

диамáт *см.* диалектический материализм.

диáметр قطر دائره qotr-e dajeræ.

диаметрáльно: д. противоположный متضاد motæzadd.

диаметрáльный قطری qotri.

диапазóн میزان الصوت mizan-os-sout, دیاپازون (*фр.* diapason).

диафрáгма 1. *мед.* حجاب حاجز hedʒab-e hadʒez; **2.** دیافراگم dijafragm (*граммофóна и фотоаппарáта*).

диванá I. نیم کت nim-kæt.

диван II. دیوان divan (*сбóрник стихотворéний*).

дивидéнд *комм.* منافع سالیانه mænafe'-e salijanæ, نفع سالیانه næf'-e salijanæ (*годовóй*); حق الاسهم hæqqos-sæhm; **распределéние ~a** تقسیم منافع tæqsim-e mænafe'.

дивизиóн *воен.* گردان gordan; **д. артиллерúйский** گردان توپخانه gordan-e tup-xanæ; گردان سوار gordan-e sævar.

дивúзия *воен.* لشکر læʃkær; **кавалерúйская д.** لشکر سواره نظام

læʃkær-e sævaræ nezam; пехóтная д. لشکر پیاده نظام læʃkær-e pijadæ nezam.

дивúться (чему́-л.) (از چیزی) تعجب کردن tæ'ædʒdʒob k., متعجب شدن motæ'ædʒdʒeb ʃ.

дидактúческий تعلیمی tæ'limi.

диéт||а پرهیز pærhiz; быть на ~е پرهیز کردن pærhiz k.

диетúческий پرهیزی pærhizi.

дúзель *тех.* دیزل dizel.

дизентерúя *мед.* ذو سنطاریا zusentarija; اسهال خونی eshal-e xuni.

Дизфу́ль *гор.* دزفول dezful.

дикáрь وحشی væhʃi.

дúк||ий 1. وحشی væhʃi; وحشیانه væhʃijanæ; ~ие растéния نباتات خود رو næbatat-e xod rou; ~ая у́тка مرغابی morq-abi; 2. بی معنی bi-mæ'ni, مهمل mohmæl (*нелéпый*).

дикóвинка چیز عجیب tʃiz-e ædʒib (*что-л. удивúтельное*); نادره naderæ (*рéдкость*).

дикóвинный غریب qærib, عجیب و غریب ædʒib-o-qærib (*стрáнный*); نادر nader (*рéдкий*).

дикобрáз *зоол.* تشی tæʃi.

дúкость وحشت væhʃæt, وحشیگری væhʃigæri (*вáрварство*).

диктáнт دیکته (*фр.* dictée), املا emla.

диктáтор دیکتاتور diktatur.

диктáторский دیکتاتوری diktaturi.

диктатýра دیکتاتوری diktaturi; д. пролетариáта دیکتاتوری کار گران (حاکمیت) diktaturi-je (hakemijæt-e) kargæran; воéнная д. دیکتاتوری نظامی diktaturi-je nezami.

диктовáть دیکته کردن diktæ k.

диктóвка *см.* диктант.

дилижáнс دیلیجان dilidʒan.

динáмика *физ.* علم حرکت اجسام elm-e hærækæt-e ædʒsam.

динамúт دینامیت dinamit.

динáмо-машúна دینامو dinamu.

динамóметр میزان القوه mizan-ol-qovvæ, دینامومتر dinamumetr.

династúческий سلسله ای selselæji, تباری tæbari.

динáстия سلسله selselæ.

дипло́м دیپلم diplom, تصدیق نامه tæsdiq-namæ.

дипломáт دیپلومات diplomat.

дипломатúческий سیاسی sijasi, دیپلوماتیك diplomatik (*фр.* diplomatique); д. кóрпус هیئت سفرا hej'æt-e sofæra, کر دیپلوماتیك (*фр.* corps diplomatique), هیئت مأمورین سیاسی hej'æt-e mæ'murin-e sijasi.

дипломáтия دیپلوماسی (*фр.* diplomatie).

дипломи́рованный دیپلمه (*фр.* diplômé).

директи́в‖а دستور dæstur, دستور العمل dæstur-ol-æmæl; ـы دستورات dæsturat; تعلیمات tæ'limat.

дире́ктор مدیر modir, رئیس ræ'is; д. шко́лы رئیس مدرسه ræ'is-e mædræsæ; д. заво́да رئیس کارخانه ræ'is-e kar-xanæ.

директо́рия *ист.* هیئت مدیره hej'æt-e modiræ.

дире́кторский رئیس ræ'is, مدیر modir (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*).

директри́са مدیره modiræ, رئیسه ræ'isæ.

дире́кция هیئت مدیره hej'æt-e modiræ.

дирижаблестрое́ние دیریژابل سازی dirižabl-sazi.

дирижа́бль دیریژابل (*фр.* dirigeable), سفینهٔ هوائی sæfinæ-je hævai.

дирижёр رئیس موزیك ræ'is-e muzik.

дирижи́ровать تنظیم کردن tænzim k., اداره کردن edaræ k.

дисгармо́ния عدم توافق اصوات ædæm-e tævafoq-e æsvat.

диск قرص qors; д. со́лнца قرص خورشید qors-e xorʃid.

дисквалифика́ция سلب صلاحیت (از) sælb-e sælahijæt.

дисквалифици́ровать (кого́-л.) (از کسی) سلب صلاحیت کردن sælb-e sælahijæt k.

диско́нт *комм.* تنزیل tænzil.

дисконти́ровать *комм.* تنزیل کردن tænzil k.

дискредита́ция (از) سلب اعتبار sælb-e e'tebar.

дискредити́ровать (кого́-либо) (از کسی) سلب اعتبار کردن sælb-e e'tebar k.

дискуссио́нный مباحثه‌ای mobahesæi.

дискусси́я مباحثه mobahesæ, بحث bæhs, مشاجره moʃadʒeræ.

дискути́ровать بحث کردن bæhs k.

диспе́псия *мед.* عسرت هضم osræt-e hæzm.

диспропо́рция عدم تناسب ædæm-e tænasob.

дйспут مباحثه mobahesæ; вести́ д. مباحثه کردن mobahesæ k.

диссерта́ция تألیف علمی tæ'lif-e elmi.

диссона́нс بی آهنگی bi ahængi, اختلاف اصوات extelaf-e æsvat.

диста́нция فاصله faselæ, مسافت mæsafæt,

дистилиро́ванный مقطر moqættær.

дистилли́ровать تقطير كردن tæqtir k.

дистиля́ция تقطير tæqtir.

дисципли́на 1. انتظام entezam, انضباط (*фр.* discipline), ديسيپلين enzebat; **д. ма́рша** انضباط حركت enzebat-e hærækæt; **партийная д.** ديسيپلين حزبى disiplin-e hezbi; **2.** علم elm (*мн.* علوم olum) (*нау́ка*).

дисциплина́рн||ый انتظامى entezami; انضباطى enzebati; **д. просту́пок** تقصير انضباطى tæqsir-e enzebati; **д. суд** محكمهٔ انتظامى mæhkæmæ-je entezami, محكمهٔ ادارى mæhkæmæ-je edari; **~ое взыска́ние** تنبيه انضباطى tænbih-e enzebati.

дисциплини́ровать تأديب كردن tæ'dib k.

дитя́ طفل tefl (*мн.* اطفال ætfal), بچه bæʧʧæ.

дифира́мб تمجيد tæmdʒid, تحسين tæhsin, ستايش setajeʃ.

дифтери́я *мед.* ديفترى (*фр.* diphtérie); خناق xonaq.

дифференциа́л *мат.* فاضله fazelæ.

дифференциа́льн||ый تفاضلى tæfazoli; **~ое исчисле́ние** حساب فاضله hesab-e fazelæ.

дифференциа́ция تشخيص tæʃxis; *мат.* تفريق tæfriq.

дифференци́ровать 1. تشخيص دادن tæʃxis dadæn, فرق گذاردن færq gozardæn; **2.** *мат.* فاضله دادن fazelæ dadæn, تفريق كردن tæfrik k.

диффу́зия *физ.* انتشار entesar.

дича́ть وحشى شدن væhʃi ʃ.

дичь 1. شكار ʃekar, صيد sejd, پرنده pærændæ; **2.** مزخرف mozæxræf.

длин||а́ طول tul, درازى derazi; **д. доро́ги** طول راه tul-e rah; **д. ни́ти** درازى نخ derazi-je næx; **д. волны́** *физ.* طول موج tul-e moudʒ; **ме́ры ~ы́** مقياسهاى طول meqjasha-je tul; **в ~у́** بطول be tul; **~о́й в 6 ме́тров** بطول شش متر be tul-e ʃeʃ metr.

длинн||ый بلند bolænd, دراز deraz, طولانى tulani; **~ая речь** نطق طولانى notq-e tulani; **~ая верёвка** طناب دراز tænab-e deraz; **~ое пла́тье** لباس بلند lebas-e bolænd; **д. предли́нный** بالا بلند bala-bolænd.

длительный طولانى tulani.

длиться طول كشيدن tul kæʃidæn, ادامه داشتن edamæ daʃtæn.

для براى bæraje, بجهت be dʒehæt (-e); **для чего́** براى چه bæraje ʧe; **для того́, чтобы...** براى اينكه

bæraje in ke; друг для дру́га برای همدیگر bæraje hæmdigær; не́ для чего لزومی ندارد lozum-i nædaræd, نمیخواهد næmixahæd; то́лько для вас محض خاطر شما mæhz-e xater-e ʃoma; для чего́ вам э́тот я́щик? این صندوق‌را میخواهید in sænduq-ra mixahid ʧe konid.

дневáльный *воен.* نوبتچی noubætʧi.

дневни́к یاد داشت یومیه jaddaʃt-e joumijæ, دفتر یاد داشت یومیه dæftær-e jaddaʃt-e joumijæ.

дневно́й روزانه ruzanæ.

днём *см.* день.

Днéпр *р.* دینپر dnepr.

Днепропетро́вск *го́род* دنپروپیتروسك dnepropetrovsk.

дн||о ته tæh, قعر qæ'r, کف kæf; д. бассе́йна حوض (کف) ته tæh-e (kæf-e) houz; д. мо́ря قعر دریا qæ'r-e dærja, کف (زمین) دریا kæf-e zæmin-e dærja; вы́пить до -á تا ته سر کشیدن ta tæh sær kæʃidæn; вверх -о́м وارونه varunæ, *фиг.* زیر ورو zir-o-ru.

до 1. قبل (از) qæbl, پیش (از) piʃ (*пе́ред*); до ва́шего отъе́зда قبل (پیش) از رفتن شما qæbl (piʃ) æz ræftæn-e ʃoma; 2. تا ta, الی ela (*вплоть до*); до сих по́р تا حال ta hal, تاکنون ta konun; до тех пор, пока́... تا وقتی که ta væqt-i-ke, تا موقعی که ta mouqe'-i-ke; от 4 до 6 از چهار الی شش æz ʧæhar ela ʃeʃ; с головы́ до ног از سر تا پا æz sær ta pa; от нача́ла до конца́ از اول تا آخر æz ævvæl ta axer; до дна́ تا ته ta tæh; до тако́й сте́пени, что... تا اندازهٔ که ta ændazæ-i-ke, تا حدیکه ta hædd-i-ke; до не́которой сте́пени تا یك اندازه ای ta jæk ændazæ-i; **3.** تقریبا tæqribæn (*приблизи́тельно*); در حدود dær hodud (-e) (*о́коло*); у него́ до 2000 томо́в книг او در حدود دو هزار جلد کتاب دارد u dær hodud-e do hæzar ʤeld ketab daræd; **4.:** мне тепе́рь не до э́того من کجا وقت این کار را دارم mæn kodʒa væqte in kar-ra daræm; **5.** *присоедине́ние к неопределённому наклоне́нию пре́фикса* «до» *придаёт де́йствию хара́ктер завершённости; глаго́лы с пре́фиксом* «до» *передаю́тся в перси́дском языке́ след. обра́зом:* 1) *де́йствие доведено́ до конца́:* تا آخر ta axer (*букв.:* до конца́) *напр.* дочита́ть кни́гу کتاب را تا آخر خواندن ketab-ra ta axer xandæn; 2) *де́йст-*

вие доведено́ до изве́стного пре-де́ла: ... تا ta... (*букв.*: до) *напр.* я дописа́л пи́сьмо до полови́ны کاغذ را تا نصف نوشتم kaqæz-ra ta nesf neveʃtæm.

добавле́ние اضافه ezafæ, ضمیمه zæmimæ (*мн.* ضمایم zæmajem); в д. к э́тому علاوه بر این elavæbær in, باضافه این be ezafæ-je in.

добавля́ть (ко) علاوه کردن elavæ k., اضافه کردن ezafæ k.; افزایش کردن æfzajeʃ k., ضمیمه کردن zæmimæ k. (*присоединя́ть*); کامل کردن kamel k.; تکمیل کردن tækmil k. (*пополня́ть*).

доба́вок اضافه ezafæ, افزایش æfzajeʃ.

доба́вочный اضافی ezafi, ضمیمه ای zæmimæi; д. нало́г مالیات اضافی malijat-e ezafi, سور تاکس (*фр.* surtaxe).

добива́ться 1. نائل شدن na'el ʃ., موفق شدن movæffæq ʃ. (*дости́гнуть*); д. це́ли بمقصود نائل شدن be mæqsud na'el ʃ., بمقصود رسیدن be mæqsud ræsidæn; 2. (برای) مجاهده کردن modʒahedæ k., سعی کردن sæ'i k., سعی و کوشش کردن sæ'i-o-kuʃeʃ k. (*стара́ться*).

добира́ться 1. رسیدن ræsidæn, (به) خودرا رساندن xod-ra ræsandæn (*доходи́ть*); д. до до́ма به خانه رسیدن be xanæ ræsidæn; 2. کشف کردن kæʃf k. (*обнару́живать*); он **добра́лся** до пра́вды او آخر حقیقت را کشف کرد u axer hæqiqæt-ra kæʃf kærd.

доби́ться *см.* добиваться.

до́блестный شجاع ʃodʒa'.

до́блесть شجاعت ʃædʒa'æt.

добра́ться *см.* добираться.

добр||о́ 1. نیکوئی nikui, خوبی xubi, خیر xejr; для ва́шего ~á برای خیر bæraje xejr-e ʃoma; д. и зло خیر و شر xejr-o-ʃærr; ◇ д. пожа́ловать! خوش آمدید xoʃ amædid (*букв.*: добро́ пожа́ловали; *приве́тственная фо́рмула, кото́рую произно́сит хозя́ин при ухо́де го́стя*); э́то не к ~у́ این بد یمن است in bæd jomn-æst; 2. دارائی darai (*иму́щество*).

доброво́л||ец داوطلب davtælæb; запи́сываться ~ьцем داوطلب شدن davtælæb ʃ.

доброво́льно *см.* добровольный.

доброво́льный داوطلبانه davtælæbanæ; اختیاری extijari.

доброво́льческий داوطلبانه davtælæbanæ.

доброде́тель حسن اخلاق hosn-

-e æxlaq, فضلیت اخلاق fæzilæt-e æxlaq.

добродéтельн||ый خیر xæjjer; **-ая** با عفت ba effæt, با عصمت ba esmæt (*о жéнщине*).

добродýшие خوش قلبی xoʃ-qælbi.

добродýшный خوش قلب xoʃ-qælb.

доброжелáтель خیر خواه xejr-xah, خیر اندیش xejr-ændiʃ.

доброжелáтельно خیر خواهانه xejr-xahanæ.

доброжелáтельность خیرخواهی xejr-xahi, خیر اندیشی xejr-ændiʃi.

доброжелáтельный خیر خواه xejr-xah.

доброкáчественность مرغوبیت mærqubijæt, خوبی جنس xubi-je dʒens.

доброкáчественный مرغوب mærqub, (جنس) خوب xub (dʒens).

добросердéчие صمیمیت sæmimijæt, مهربانی mehrebani.

добросердéчный صمیمی sæmimi, مهربان mehreban.

добросóвестность درست کاری dorostkari, درستی dorosti.

добросóвестный درست کار dorostkar, با وجدان ba vodʒdan.

добрососéдск||ий: -ие отношéния روابط حسنهٔ همجواری ræva-bet-e hæsænæ-je hæmdʒævari.

добротá نیکوئی nikui, خوبی xubi, مهربانی mehrebani.

добротá مرغوبیت mærqubijæt (*материáла*).

добротный مرغوب mærqub.

добр||ый خوب xub, مهربان mehreban; **-ое имя** حیثیت hejsijæt; **-ые** نیك نامی nik-nami; **с -ым ýтром!** صبح شما بخیر sobh-e ʃoma be xejr; **д. вéчер!** شب شما بخیر ʃæb-e ʃoma be xejr; **бýдьте -ы...** خواهش میکنم xaheʃ mikonæm, لطفا lotfæn...; ◇ **до Тегерáна -ых три фарсáха** تا طهران اقلا سه فرسخ است ta tehran æqællæn se færsæx æst.

добряк خوش طبع xoʃ-tæb', خوش قلب xoʃ-qælb.

добывáние *см.* добыча 1.

добывáть بدست آوردن be dæst aværdæn, گیر آوردن gir aværdæn, تحصیل کردن tæhsil k.; استخراج کردن estexradʒ k. (*минерáлы*); **д. срéдства к жúзни** تحصیل معاش کردن tæhsil-e mæ'aʃ k.

добывáющий: -ая промышлéнность صنایع استخراجی sænaje'-e estexradʒi.

добы́ч||а 1. تحصیل tæhsil; استخراج estexradʒ (*минерáлов*); **д.**

у́гля استخراج ذغال سنگ estexradʒ-e zoqal-e sæng; **2.** غنیمت qænimæt; сде́латься ~ей пла́мени *фиг.* طعمهٔ حریق شدن to'mæ-je hæriq ʃ.

дове́ренность وکالت vækalæt; وکالت نامه vækalæt-namæ (*пи́сьменная*); по ~и акционе́рного о́бщества بموجب وکالت شرکت سهامی be moudʒeb-e vækalæt-e ʃerkæt-e sehami; вы́дать д. وکالت نامه صادر کردن vækalæt-namæ sader k.

дове́ренный وکیل vækil, امین æmin.

дове́рие اعتماد e'temad, اطمینان etminan; вы́разить д. رأی اعتماد ræ'-je e'temad dadæn; اظهار اعتماد کردن ezhar-e e'temad k.; име́ть д. اعتماد (اطمینان) داشتن e'temad (etminan) daʃtæn; заслу́живать чьё-л. д. طرف اعتماد کسی بودن tæræf-e e'temad-e kæs-i b.; лиша́ть ~я (кого́-л.) (از کسی) سلب اعتماد کردن sælb-e e'temad k.; по́льзующийся ~ем طرف اعتماد (اطمینان) tæræf-e e'temad (etminan).

дове́ритель موکل movækkel.

дове́рительный محرمانه mæhræmanæ.

до́верху تا بالا ta bala.

дове́рчивость زود باوری zud-baværi, خوش باوری xoʃ-baværi.

дове́рчивый زود باور zud-bavær, خوش باور xoʃ-bavær.

довершáть تکمیل کردن tækmil k., کامل کردن kamel k.; انجام دادن ændʒam dadæn, با تمام رساندن be etmam ræsandæn.

довершéние تکمیل tækmil, انجام ændʒam; в д. несчáстья سر بار sær bar-e bæd-bæxti; в д. э́того علاوه بر این elavæ bær in.

довершúть *см.* довершать.

доверя́ть (به) اعتماد کردن e'temad k., (در) اطمینان داشتن etminan daʃtæn; سپردن sepordæn (*поручáть*); امانت گذاشتن æmanæt gozaʃtæn (*отдавáть на хранéние*); وکالت دادن vækalæt dadæn (*в тéксте довéренности*); я, нижеподписáвшийся, **доверя́ю**... من امضا کنندهٔ ذیل وکالت میدهم که mæn emza konændæ-je zejl vækalæt midehæm ke...

довести́ *см.* доводить.

до́вод دلیل dælil (*мн.* دلایل dælajel), برهان borhan (*мн.* براهین bærahin); неопровержи́мый д. دلیل غیر قابل انکار dælil-e qejr-e qabel-e enkar; دلیل غیر قابل تکذیب dælil-e qejr-e qabel-e tækzib; приводи́ть ~ы دلیل آوردن dælil avær-

dæn, برهان آوردن borhan avær-dæn.

доводи́ть رساندن ræsandæn; д. до́ дому به خانه رساندن be xanæ ræsandæn; д. до конца́ تا آخر رساندن ta axer ræsandæn; д. до све́дения кого́-л. باطلاع کسی رساندن be ettela'-e kæs-i ræsandæn; д. до соверше́нства بحد کامل رساندن be hædd-e kamel ræsandæn; д. до слёз بگریه انداختن be gerjæ æn-daxtæn; д. до ми́нимума بحد اقل رساندن be hædd-e æqæll ræsandæn.

доводи́ться: он **дово́дится** мне дя́дей او عموی من است u æmu-je mæn-æst; мне так и не **дове-ло́сь** там побыва́ть من فرصت نداشتم آنجا بروم mæn forsæt næ-daʃtæm andʒa berævæm.

довое́нный قبل از جنگ امپریالیستی qæbl æz dʒæng-e emper-jalisti.

дово́льно 1. بقدر کافی be qædr-e kafi, بقدر کفایت be qædr-e kefajæt; تا اندازه‌ای ta ændazæ-i; он д. хорошо́ чита́ет стихи́ او تا اندازه ای خوب شعر میخواند u ta ændazæ-i xub ʃe'r mixanæd; **2.** (*доста́точно*) بس است bæs-æst, کافی است kafi-st; э́того д. این کفایت میکند in kefajæt mikonæd; с меня́ и э́того д. برای من همینقدر کافی است bæraje mæn hæmin qædr kafi-st.

дово́льн||ый خوشحال (از) xoʃ-hal, خوشوقت (از) xoʃ-væqt, راضی razi; быть ~ым خوشحال بودن xoʃ-hal b., راضی بودن razi b.; быть ~ым собо́ю از خود راضی بودن æz xod razi b.

дово́льство راحتی rahæti; رضایت rezajæt, خوشنودی xoʃnudi.

дово́льствоваться (чем-либо) اکتفا کردن (بچیزی) ektefa k., قناعت کردن qæna'æt k.

догада́ться *см.* догадываться.

дога́д||ка فرض færz, حدس hæds; стро́ить ~ки حدس زدن hæds zæ-dæn.

дога́дливость تیزهوشی tiz-huʃi, زیرکی ziræki.

дога́дливый تیز هوش tiz-huʃ, زیرك ziræk.

дога́дываться حدس زدن hæds zædæn, پی بردن pej bordæn.

догова́ривать حرف را تمام کردن hærf-ra tæmam k.; ~ся مذاکره کردن mozakeræ k. (*вести́ перегово́ры*).

догова́ривающи||йся: ~еся сто́роны طرفین متعاهدتین tæræfejn-e motæ'ahedætejn.

догово́р قرار داد qærar-dad,

معاهده mo'ahedæ, عهد نامه æhd-namæ; коллекти́вный д. قرار داد (عمومی) اشتراکی qærar-dad-e eʃteraki (omumi); ми́рный д. معاهدهٔ صلح mo'ahedæ-je solh; та́йный д. قرار داد سری qærar-dad-e serri; торго́вый д. قرار داد تجارتی qærar-dad-e tedʒaræti; аре́ндный д. اجاره نامه edʒaræ-namæ; това́рищеский д. شرکت نامه ʃerkæt-namæ; дру́жественный д. قرارداد مودت qærar-dad-e mævæddæt; заключа́ть д. قرار داد منعقد کردن qærar-dad mon'æqed k.; ратифици́ровать д. قرارداد را تصویب کردن qærar-dad-ra tæsvib k.; согла́сно ~a بموجب قرار داد be moudʒeb-e qærar-dad.

договорённость موافقت movafeqæt; قرار qærar.

договори́ть *см.* договаривать; да́йте мне д. بگذارید حرفمرا تمام کنم begozarid hærf-æm-ra tæmam konæm; ~ся قرار دادن qærar dadæn, قرار گذاشتن qærar gozaʃtæn; موافق شدن movafeq ʃ.; موافقت حاصل کردن movafeqæt hasel k. (*приттй к согла́шéнию*); *разг.* کنار آمدن kænar amædæn.

договóрный قرار دادی qærar-dadi.

догола́: разде́ть д. لخت کردن loxt k.

догоня́ть (به) رسیدن ræsidæn; д. кого́-л. в рабо́те در کار بکسی رسیدن dær kar be kæs-i ræsidæn.

доезжа́ть (به) رسیدن ræsidæn; не ~я пло́щади نرسیده بمیدان næræsidæ be mejdan.

дое́ние دوشیدن duʃidæn(-e).

дое́хать *см.* доезжать.

дождев|о́й بارانی barani; ~о́е пальто́ پالتوی بارانی paltu-je barani.

дождли́в|ый بارانی barani, پر باران por-baran; ~ая пого́да هوای بارانی hæva-je barani.

дожд|ь باران baran; проливно́й д. باران شدید baran-e ʃædid; под ~ём زیر باران zir-e baran; д. идёт باران میبارد baran mibaræd; попа́сть под д. باران خوردن baran xordæn.

дожида́ться *см.* ждать.

до́за مقدار meqdar; خوراك xorak (*лека́рства*).

дози́ровать مقدار دوارا تعیین کردن meqdar-e dæva-ra tæ'jin k.

дозволе́ние اجازه edʒazæ.

дозво́ленный مجاز modʒaz; مشروع mæʃru' (*зако́нный*).

дозволя́ть اجازه دادن edʒazæ dadæn.

Доздáб *гор.* دزدآب dozdab.

дознава́ться تحقیق کردن tæhqiq k.

дозна́ние *юр.* رسیدگی ræsidægi, تحقیقات tæhqiqat.

дозо́р *воен.* طلیعه tæli'æ; ко́нный д. طلیعهٔ سواره tæli'æ-je sævaræ.

дозо́рный *воен.* دیدوار didvar.

дозрева́ть رسیدن ræsidæn (*о плода́х*).

дозре́ть *см.* дозревать.

дойскиваться تحقیق کردن tæhqiq k.

доистори́ческий ما قبل تاریخی ma qæbl-e tarixi.

дойть دوشیدن duʃidæn.

до́йная коро́ва گاو شیرده gav-e ʃir-deh.

дойти́ *см.* доходить.

док دوك dok; **кар хана́** تعمیر کار خانهٔ kar-xanæ-je tæ'mir-e kæʃti; **плову́чий д.** دوك سیار dok-e sejjar.

дока́занный مدلل modællæl, ثابت شده sabet ʃodæ.

доказа́тельный اثبات کننده esbat konændæ, استدلالی estedlali.

доказа́тельств||о 1. (*де́йствие*) اثبات esbat; **для ~а э́того** برای اثبات این امر bæraje esbat-e in æmr; **2.** مدرك mædræk (*мн.* مدارك mædarek), دلیل dælil (*мн.* دلایل dælajel); **приводи́ть ~a** اقامهٔ دلیل کردن eqamæ-je dælil k.; **стедлал** استدلال کردن estedlal k.; **пи́сьменные ~a** مدارك کتبی mædarek-e kætbi.

доказа́ть *см.* доказывать.

доказу́емый قابل اثبات qabel-e esbat.

дока́зывать ثابت کردن sabet k., بثبوت رساندن be sobut ræsandæn, دلیل آوردن dælil aværdæn, مدلل کردن modællæl k., محقق کردن mohæqqæq k.; **д. теоре́му** قضیه را ثابت کردن qazijæ-ra sabet k.; **д. свою́ невино́вность** بی تقصیری خود را ثابت کردن bi-tæqsiri-je xod-ra sabet k.

дока́нчивать تمام کردن tæmam k., با تمام رساندن be etmam ræsandæn, انجام دادن ændʒam dadæn, خاتمه دادن xatemæ dadæn.

докапиталисти́ческий ما قبل سرمایه داری ma qæbl-e særmajædari.

докла́д راپرت raport; **сде́лать д.** راپرت دادن raport dadæn; **представля́ть д.** راپرت تسلیم کردن raport tæslim k.

докла́дчик راپرت دهنده raport dehændæ, مخبر moxber.

докла́дывать 1. راپرت دادن raport dadæn; عرض کردن ærz k.

(*говори́ть, сообща́ть; ве́жливая фо́рма, употребля́емая лишь в 1 лице́ ед. ч.*); 2. (*прибавля́ть*) اضافه كردن ezafæ k.

доко́ле? *уст.* تاكى ta kej.

доко́нчить *см.* доканчивать.

до́ктор طبيب tæbib (*мн.* اطباء ætebba), حكيم hækim, دكتر doktor (*тж. учёная сте́пень*).

до́кторск||ий دكترى doktori; ~ая сте́пень درجهٔ دكترى dærædʒæ-je dokt'ori; ~ая диссерта́ция رسالهٔ دكترى resalæ-je doktori.

доктри́на عقيده æqidæ (*мн.* عقايد æqajed); مسلك mæslæk (*мн.* مسالك mæsalek); اصول osul.

докуме́нт سند sænæd (*мн.* اسناد æsnad); оправда́тельные ~ы اسناد مثبته æsnad-e mosbetæ; расхо́дные ~ы اسناد خرج æsnad-e xærdʒ; парти́йные ~ы اسناد حزبى æsnad-e hezbi; платёжные ~ы اسناد پرداختى æsnad-e pærdaxti; истори́ческие ~ы اسناد تاريخى æsnad-e tarixi.

документа́льность سندیت sænædijæt.

документа́льный سندى sænædi, اسنادى æsnadi.

докуча́ть اذيت كردن æzijæt k., كسل كردن kæsæl k., سر بسر گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn, تصديع دادن tæsdi' dadæn.

доку́чливый كسل كننده kæsæl konændæ.

долби́ть سوراخ كردن surax k.; با نوك سوراخ كردن ba nok surax k. (*о пти́це*).

долг 1. قرض qærz (*мн.* قروض qoruz), قرضه qærzæ, دين dejn (*мн.* ديون dojun); госуда́рственные ~й ديون دولتى dojun-e doulæti, ديون عمومى dojun-e omumi; сро́чные ~й قروض موءجل qoruz-e mo'ædʒdʒæl; д. в сто рубле́й قرض صد مناتى qærz-e sæd mænati; брать в д. قرض گرفتن qærz gereftæn; дава́ть в д. قرض دادن qærz dadæn; покрыва́ть д. قرض را پرداخت كردن qærz-ra pærdaxt k.; быть в ~у بده كار بودن bedeh-kar b., بدهى داشتن bedehi daʃtæn; مقروض بودن mæqruz b. (*букв. и фиг.*); в д. نسيه nesjæ (*в кредит*); покупа́ть в д. نسيه خريدن nesjæ xæridæn; быть в ~у у кого́-л. رهين منت كسى بودن ræhin-e mennæt-e kæs-i b. (*быть обя́занным кому́-л.*); 2. (*обя́занность*) وظيفه væzifæ (*мн.* وظايف væzajef); исполня́ть свой д. وظيفهٔ خود را ادا كردن væzifæ-je xod-ra

æda k.; пе́рвым ~ом *разг.* قبل از همه qæbl æz hæmæ.

до́лг||ий دراز deraz, طولانی tulani, مطول motævvæl, مدید mædid, متمادی motæmadi; ~ая жизнь عمر دراز omr-e deraz; ~ие го́ды سالهای متمادی salha-je motæmadi; д. пери́од مدت مدید moddæt-e mædid; д. гла́сный *лингв.* حرف مصوت مطول hærf-e mosævvet-e motævvæl; ~ое вре́мя خیلی وقت xejli væqt; ◇ откла́дывать в д. я́щик بتعویق انداختن be tæ'viq ændaxtæn, بتأخیر انداختن be tæ'xir ændaxtæn.

до́лго خیلی وقت xejli væqt, مدتی moddæt-i; я вас д. не ви́дел مدتی است (خیلی وقت است) شمارا ندیده ام moddæt-i-st (xejli væqt-æst) ʃoma-ra nædidæ-æm; как д. вы там бы́ли? چند وقت آنجا بوده اید ʧænd væqt andʒa budæ-id.

долгове́чность زیادی عمر zijadi-je omr.

долгове́чный دارای عمر زیاد dara-je omr-e zijad.

долговре́менный متمادی motæmadi.

долголе́тний دراز عمر deraz-omr, طویل العمر tævil-ol-omr; *бот.* دیر پای dir-paj.

долгосро́чный مدت دار moddæt-dar; طویل المدت tævil-ol-moddæt.

долгота́ طول tul; д. жи́зни طول عمر tul-e omr; *геогр.* طول جغرافیائی tul-e dʒoqrafijai.

до́лее *см.* дольше.

должа́ть مقروض شدن mæqruz ʃ.

долж||енствова́ть بایستن bajestæn; я ~ен итти́ باید بروم bajæd beræværm; он ~ен быть там او باید آنجا باشد u bajæd andʒa baʃæd; вы ~ны бы́ли э́то предви́деть شما می بایستی اینرا پیش بینی کنید ʃoma mibajesti in-ra piʃ-bini konid.

должни́к بده کار bedehkar, مدیون mædjun; مرهون mærhun (*обя́занный чем-л.*); быть ~о́м بده کار بودن bedehkar b.

должно́ باید bajæd; как д. быть بطوریکه باید be tour-i ke bajæd; д. быть شاید ʃajæd; он д. быть бо́лен او گویا ناخوش است u guja naxoʃ-æst.

до́лжное: отдава́ть д. кому́-л. قدر کسی را دانستن qædr-e kæs-i-ra danestæn.

должностн||о́й اداری edari; رسمی ræsmi (*официа́льный*); ~о́е

лицо́ مامور دولتی mæ'mur-e doulæti; ~о́е преступле́ние تقصیر اداری tæqsir-e edari.

до́лжност||ь ماموریت mæ'murijæt, شغل ʃoql; занима́ть д. ماموریت داشتن mæ'murijæt daʃtæn; вре́менно исполня́ющий д. کفیل kæfil; быть без ~и بی کار بودن bi-kar b.; оставля́ть д. استعفا دادن este'fa dadæn.

до́лжн||ый لازم lazem; ~ым о́бразом چنانکه باید tʃenan ke bajæd; بطوریکه باید و شاید be tour-i ke bajæd-o-ʃajæd.

доли́на دشت dæʃt, جلگه dʒolgæ.

до́ллар دلار dolar.

доложи́ть *см.* докладывать.

доло́й دور باد dur bad, مرده باد mordæ bad, نابود باد nabud bad.

долото́ قلم آهنی qælæm-e ahæni, اسکنه eskænæ.

до́лька پر pær (*апельси́на и т. п.*).

до́льше بیش از این biʃ æz in, دیگر digær.

до́л||я 1. (*часть*) قسمت qesmæt; سهم sæhm (*мн.* اسهام æsham) (*часть, пай*); име́ть ~ю سهم داشتن sæhm daʃtæn; вхо́дить с ке́м-л. в ~ю با کسی شریك شدن ba kæs-i ʃærik ʃ.; кни́га в четвёртую ~ю листа́ کتاب بقطع وزیری ketab be qæt'-e væziri; **2.** (*у́часть*) نصیب næsib; го́рькая д. *фиг.* بخت سیاه bæxt-e sijah, سیاه بختی sijah-bæxti.

дом 1. (*строе́ние*) خانه xanæ, عمارت emaræt; деревя́нный д. خانهٔ چوبی xanæ-je tʃubi; жило́й д. خانهٔ مسکون (مسکونی) xanæ-je mæskun (mæskuni); но́вый д. خانهٔ نو ساز xanæ-je nou-saz; **2.** (*учрежде́ние*): торго́вый д. تجارت خانه tedʒaræt-xanæ; де́тский д. کودکستان kudækestan; д. о́тдыха خانهٔ استراحت xanæ-je esterahæt; сумасше́дший д. دار المجانین dar-ol-mædʒanin; **3.** (*жили́ще*) منزل mænzel; на ~у́ در منزل dær mænzel; когда́ вы быва́ете ' ~а? شما چه وقت منزل هستید ʃoma tʃe væqt mænzel hæstid; ~о́й به (طرف) منزل be (tæræf-e) mænzel; бу́дьте как ' ~а منزل خودتان است mænzel-e xod-etan-æst (*букв.*: ваш дом); у него́ не все ' ~а *фиг.* عقلش پارسنگ میبرد æql-æʃ parsæng mibæræd.

дома́шн||ий 1. خانگی xanægi; д. хлеб نان خانگی nan-e xanægi; ~ее хозя́йство خانه داری xanæ-dari;

домочáдцы خانواده xanævadæ.
домрабóтница کلفت kolfæt.
Дон *р.* دن don.
Донбáсс حوضهٔ معادن زغال سنگ دن houzæ-je mæ'aden-e zoqal-e sæng-e don.
донéльзя تـا آخرین درجه ta axerin dærædʒæ, تـا حـد امکان ta hædd-e emkan.
донимáть اذیت کردن æzijæt k., سر بسر گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn.
донóс راپرت (*фр.* raport); **заниматься ~ами** خبرچینی کردن xæbær-tʃini k.
доноси́ть 1. (**на**) بردن bordæn; **2.** راپـرت دادن raport dadæn (*дéлать докла́д, донóс*).
доноси́ться بـگوش رسیدن be guʃ ræsidæn.
донóсчик خبر بیار xæbær-biar, راپرتچی raportʧi; جاسوس dʒasus (*шпион*).
доны́не تا کـنون ta konun, تـا حالا ta hala, تا بحال ta be hal.
дооктя́брьский قبل از (پیش از) انقلاب کبیر اکتبر qæbl æz (piʃ æz) enqelab-e kæbir-e oktobr.
доплáта بقیهٔ پول bæqijæ-je pul (*остáток дéнег*).
доплати́ть *см.* доплачивать.

~яя обстано́вка اثاثیهٔ خانه æsasijæ-je xanæ; д. костю́м لباس خانگی (توی منزل) lebas-e xanægi (tu-je mænzel); ~ие живо́тные حیوانات خـانـگی (اهلی) hejvanat-e xanægi (æhli); д. аре́ст حبس نظری hæbs-e næzæri; ~яя рабо́тница *см.* домработница; **2.** (*семья́*): ~ие خانواده xanævadæ.
до́менная печь *см.* домна.
доминио́н دومینیون (*англ.* dominion).
домини́ровать تفوق داشتن tæfævvoq daʃtæn, برتری داشتن bærtæri daʃtæn.
домино́ (*игра́*) بـازی دومینو bazi-je domino.
домкра́т *тех.* جك (*англ.* jack).
до́мна *тех.* کوره kuræ.
домовладе́лец صاحب خانه sahæb-xanæ.
домога́ться اصرار کردن esrar k. (*настáивать*); سعی و کوشش کردن sæ'i-o-kuʃeʃ k., دست و پـا زدن dæst-o-pa zædæn, تقلا کردن tæqælla k., تلاش کردن tælaʃ k. (*стара́ться*).
домосе́д, ~ка خانه نشین xanæ-neʃin, خانه دوست xanæ-dust.
домохозя́ин صاحب خانه sahæb-xanæ.

доплáчивать بقیهٔ پول را دادن bæqijæ-je pul-ra dadæn.

допóдлинно یقین jæqin; я знаю д. من یقین میدانم mæn jæqin midanæm.

допóдлинный اصل æsl, صحیح sæhih, عین ejn.

дополнéние 1. اضافه ezafæ, تتمه tætæmmæ; в д. к письмý от 4 мáрта در تعقیب مراسلهٔ مورخهٔ چهارم مارس dær tæ'qib-e moraselæ-je moværræxæ-je ʧæharom-e mars; 2. *грам.* مفعول mæf'ul; прямóе д. مفعول بیواسطه mæf'ul-e bi-vasetæ, مفعول صریح mæf'ul-e særih; кóсвенное д. مفعول بواسطه mæf'ul-e be vasetæ, مفعول غیر صریح mæf'ul-e qejr-e særih.

дополни́тельн||ый منضم monzæmm, اضافه ای ezafæi, اضافی ezafi, متمم motæmmem; ~ые статьи́ مواد منضمه mævadd-e monzæmmæ; ~ые расхóды مخارج اضافه ای mæxaredʒ-e ezafæi.

допóлнить *см.* дополнять.

дополня́ть اضافه کردن ezafæ k.; تکمیل کردن tækmil k.; ~ся اضافه شدن ezafæ ʃ.; تکمیل شدن tækmil ʃ.

допра́шивать استنطاق کردن estentaq k.

допра́шивающий مستنطق mostæntеq.

допрóс استنطاق estentaq; под ~ом تحت استنطاق tæht-e estentaq.

допроси́ть *см.* допрашивать.

дóпуск اجازهٔ دخول (ورود) edʒazæ-je doxul (vorud).

допуска́||ть 1. گذاشتن gozaʃtæn, اجازه دادن edʒazæ dadæn (*разрешáть*); قبول کردن qæbul k. (*принимáть*); **2.** گمان کردن goman k.; فرض کردن færz k. (*предполагáть*); ~я прáвильность этого сообщéния با فرض صحت این خبر ba færz-e sehhæt-e in xæbær.

допусти́мый قابل قبول qabel-e qæbul, قبول کردنی qæbul kærdæni.

допуст||и́ть *см.* допускать; ~им что... فرض کنیم که færz konim ke...

допущéние 1. قبول qæbul (*принятие*); اجازهٔ دخول (ورود) edʒazæ-je doxul (vorud) (*разрешéние вхóда*); **2.** (*предположéние*) فرض færz.

дорастáть *см.* дорасти.

дорасти́ رسیدن ræsidæn; он недорóс до понимáния этого عقلش باین نمیرسد æql-æʃ be in næmiræsæd.

дореволюцио́нный قبل از انقلاب کبیر اکتبر qæbl æz enqelab-e kæbir-e oktobr.

доро́г||а راه rah, جاده dʒaddæ; гла́вная д. شاهراه ʃah-rah, جاده dʒaddæ, شارع ʃare' (*мн.* شوارع ʃævare'); желе́зная д. راه آهن rah-e ahæn; колёсная (прое́зжая) д. راه عرابه رو rah-e ærrabæ-rou; электри́ческая д. راه آهن برقی rah-e ahæn-e bærqi; шоссе́йная д. راه شوسه rah-e ʃosæ; автомоби́льная д. راه اتومبیل رو rah-e otumobil-rou; дать ~у кому́-л. بکسی راه دادن be kæs-i rah dadæn; пока́зывать ~у кому́-л. کسی را راه نمائی کردن kæs-i-ra rah-næmai k., راه را (بکسی) نشان دادن rah-ra neʃan dadæn; сби́ться с ~и راه را گم کردن rah-ra gom k.; *фиг.* گمراه شدن gom-rah ʃ.; нам по ~е ماهمراه هستیم ma hæmrah hæstim; всю ~у шёл дождь در تمام راه باران میامد dær tæmam-e rah baran miamæd.

доро́го گران geran; э́то ему́ обойдётся о́чень д. این برای او خیلی گران تمام خواهد شد in bæraje u xejli geran tæmam xahæd ʃod.

дорогови́зна گرانی gerani.

дорого́й 1. (*по цене́*) گران geran, قیمتی qejmæti, سنگین sængin; 2. عزیز æziz; д. друг دوست عزیز dust-e æziz.

доро́дный تنومند tænumænd.

дорожа́ть گران شدن geran ʃ., ترقی کردن (قیمت) tæræqqi k.

доро́же 1. (*по цене́*) گرانتر gerantær; всего́ д. از همه گرانتر æz hæmæ gerantær; 2. (*мило́е*) عزیزتر æziztær; д. всех از همه عزیزتر æz hæmæ æziztær.

дорожи́ть чем-л. (кем-л.) قدر دانی کردن qædr-dani k.

доро́жка 1. راه rah; 2. (*ко́врик*) کناره kænaræ.

доро́жн||ый سفری sæfæri; ~ое пла́тье لباس سفری lebas-e sæfæri; ~ые расхо́ды مخارج سفر mæxaredʒ-e sæfær; ~ая по́шлина باج راه badʒ-e rah; ~ое строи́тельство ساختمان راه saxteman-e rah, راه سازی rah-sazi; ~ые рабо́ты عملیات راه سازی æmælijat-e rah-sazi.

доса́да یاس jæ's, حسرت hæsræt, نا امیدی na-omidi; какая д.! حیف است hejf-æst.

досади́ть *см.* досаждать.

доса́довать اوقات تلخی کردن ouqat-tælxi k., اوقات تلخ شدن ouqat-tælx ʃ.

досаждáть بستوه آوردن be sotuh aværdæn, اذیت کردن æzijæt k., سر بسر گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn.

доск||á تخته tæxtæ; تابلو (*фр.* tableau) (*с надписью*); клáссная д. تختهٔ سیاه tæxtæ-je sijah; шáхматная д. تختهٔ شطرنج tæxtæ-je ʃætrændʒ; распредели́тельная д. *эл.* لوحهٔ تقسیمات louhæ-je tæqsimat; обшивáть ~ами تخته کوب کردن tæxtæ-kub k.; стáвить на одну́ ~у (кого-л. с кем-л.) *фиг.* طرف (کسی را با کسی) مقایسه قرار دادن tæræf-e moqajesæ qærar dadæn; от ~и́ до ~и́ *фиг.* از اول تا آخر æz ævvæl ta axer.

досконáльно دقیق dæqiq (*мóчно*); مفصل mofæssæl (*подрóбно*).

досконáльный *см.* досконально.

дослóвно تحت اللفظی tæht-ol-læfzi, کلمه بکلمه kælemæ-be-kælemæ, عینا ejnæn; он д. мне э́то передáл او عینا اینرا بمن گفت u ejnæn in-ra be mæn goft.

дослóвный تحت اللفظی tæht-ol-læfzi; д. перевóд ترجمهٔ تحت اللفظی tærdʒomæ-je tæht-ol-læfzi.

досмáтривать معاینه کردن moʾajenæ k., تفتیش کردن tæftiʃ k. (*багáж на тамóжне*).

досмóтр معاینه moʾajenæ; تفتیش tæftiʃ; тамóженный д. تفتیش گمرکی tæftiʃ-e gomroki.

досмóтрщик مفتش mofætteʃ.

досрóчный قبل از وقت qæbl æz væqt, قبل از انقضای مدت معینه qæbl æz enqeza-je moddæt-e moʾæjjænæ, قبل از موعد qæbl æz mouʾed.

достава́||ть *см.* достать; вас не ~ло вчерá вéчером شما دیشب جای خالی (سبز) بود diʃæb dʒa-je ʃoma xali (sæbz) bud; э́того ещё не ~ло! همان یکی کم بود hæman jæk-i kæm bud.

достава́ться *см.* достаться.

достáвить *см.* доставлять.

достáвка رساندن ræsandæn(-e) (*товáров*); توزیع touziʾ (*пóчты*).

доставля́ть 1. رساندن ræsandæn; حمل کردن hæml k. (*отправля́ть*); تحویل دادن tæhvil dadæn (*сдавáть*); д. на грузовикé با اتومبیل بار کش حمل کردن ba otumobil-e bar-kæʃ hæml k.; 2.: д. возмóжность وسیله بدست دادن væsilæ be dæst dadæn; 3. (*причиня́ть*) فراهم آوردن færahæm aværdæn; д. беспокóйство زحمت دادن zæhmæt dadæn, مزاحم شدن mozahem ʃ.; д. утешéние تسلیت دادن tæslijæt dadæn, دلجوئی کردن del-dʒui k.; д.

дука́ لباس از صندوق در آوردن (بیرون آوردن) lebas æz sænduq dær-aværdæn (birun aværdæn); 3. (*хватать*) کفایت کردن kefajæt k.; не ~ёт двух рубле́й دو منات کسر دارد do mænat kæsr daræd; 4. (*достигать*) رسیدن ræsidæn; моя́ рука́ не ~ёт دستم نمیرسد dæst-æm næmiræsæd.

доста́||ться: ему́ ~лась тру́дная рабо́та (نصیب) قسمت مشکلی کار او شد kar-e moʃkel-i qesmæt-e (næsib-e) u ʃod.

достига́ть *см.* достигнуть.

дости́г||нуть 1. (به) رسیدن ræsidæn; д. бе́рега بساحل رسیدن be sahel ræsidæn; д. вы́сшей то́чки be oudʒ ræsidæn; 2. (*дойти́ до...*) بالغ شدن baleq ʃ.; счёт ~ 100 рубле́й حساب به صد منات بالغ شد hesab be sæd mænat baleq ʃod; д. совершенноле́тия بحد رشد (بلوغ) رسیدن be hædd-e roʃd (boluq) ræsidæn; 3. (*доби́ться*) (به) نائل شدن najel ʃ.; цель ~нута مقصود حاصل شد mæqsud hasel ʃod; д. успе́ха موفق شدن movæffæq ʃ.

достиже́ни||е حصول hosul; moвæffæqijæt (*успе́х*); д. соглаше́ния حصول موافقت ho-

ра́дость اسباب خوشوقتی شدن æsbab-e xoʃ-væqti ʃ.

доста́т||ок کفاف kæfaf; он живёт в ~ке و سایل زندگانی اش فراهم است væsajel-e zendægani-æʃ færahæm-æst; нанш در روغن است nan-æʃ dær rouqæn-æst (*букв*: его́ хлеб в ма́сле).

доста́точно بقدر کفایت be qædr-e kefajæt; کافی است kafi-st, بس است bæs-æst; д. того́, что... همین قدر بس است که hæmin qædr bæs-æst ke..., همین بس است که hæmin bæs-æst ke...; име́ется д. доказа́тельств بقدر کفایت دلایل هست be qædr-e kefajæt dælajel hæst; э́того д. ایـن کفایت میکند in kefajæt mikonæd, این بس است in bæs-æst.

доста́точн||ый کافی kafi, مکفی mokfi; в ~ом коли́честве باندازهٔ کفایت be ændazæ-je kefajæt, بقدر کفایت be qædr-e kefajæt.

доста́||ть 1. (*раздобы́ть*) تحصیل بدست آوردن tæhsil k., be dæst aværdæn; э́ту кни́гу нельзя́ д. این کتاب را نمیشود گیر آورد in ketab-ra næmiʃævæd gir aværd; 2. (*вы́нуть*) بر داشتن (از) bær-daʃtæn, بیرون آوردن birun aværdæn; д. пла́тье из сун-

sul-e movafeqæt; д. цéли رسیدن بمقصود ræsidæn(-e) be mæqsud; нáши ~я موفقیت های ما moværffæqijætha-je ma.

достижи́мый قابل حصول qabel-e hosul; ممکن الحصول momken-ol-hosul, در دست رس dær dæst-ræs.

дости́чь *см.* достигнуть.

достове́рно: я э́то д. зна́ю من اینرا درست میدانم mæn in-ra dorost midanæm.

достове́рность صحت sehhæt; д. изве́стия صحت خبر sehhæt-e xæbær; д. по́дписи صحت امضا sehhæt-e emza.

достове́рный صحیح sæhih, موثق movæssæq; ~ые исто́чники منابع موثقه mænabe'-e movæssæqæ.

досто́инство برازندگی bærazændægi, قابلیت qabelijæt; مقام mæqam; حیثیت hejsijæt; чу́вство со́бственного ~a عزت نفس ezzæt-e næfs; счита́ть что-л. ни́же своего́ ~a چیزی را دون مقام خود دانستن tʃiz-i-ra dun-e mæqam-e xod danestæn; моне́ты ма́лого ~a پول خرد pul-e xord.

досто́йный برازنده bærazændæ, لایق lajeq; قابل qabel, مستحق mostæhæqq, سزاوار sæzavar; д. похвалы́ قابل تمجید qabel-e tæmdʒid; д. внима́ния قابل توجه qabel-e tævædʒdʒoh; д. дове́рия قابل اعتماد qabel-e e'temad; быть ~ым чего́-л. سزاوار چیزی بودن sæzavar-e tʃiz-i b., مستحق چیزی بودن mostæhæqq-e tʃiz-i b., لیاقت چیزی را lijaqæt-e tʃiz-i-ra daʃtæn; д. челове́к (قابل) شخص لایق ʃæxs-e lajeq (qabel).

достопримеча́тельность: ~и اشیای نادره æʃja-je naderæ, نوادر nævader; آثار asar (*пáмятники*).

достопримеча́тельный مشهور mæʃhur, معروف mæ'ruf; تماشائی tæmaʃai.

достоя́ние دارائی darai; сде́лать культу́ру ~ем широ́ких масс تمدن را در دسترس توده گذاردن tæmæddon-ra dær dæst-ræs-e tudæ gozardæn.

достра́ивать ساختمان را باتمام رساندن saxteman-ra be etmam ræsandæn.

достро́ить *см.* достраивать.

до́ступ ورود vorud, دخول doxul; дать д. اجازهٔ ورود (دخول) edʒazæ-je vorud (doxul) dadæn; пра́во ~a حق ورود (دخول) hæqq-e vorud (doxul); рабо́чим от-

крыт д. в вузы راه دخول کارگران به مدارس عالی باز است rah-e doxul-e kargæran be mædares-e ali baz-æst.

достýпн||ый دست رس dæst-ræs, سهل الوصول sæhl-ol-vosul; ~ые цéны قیمت های مناسب monaseb; قیمت های مناسب qejmætha-je monaseb; д. для понимáния قابل فهم qabel-e fæhm, قابل دریافت qabel-e dær-jaft.

досýг فراغت færaqæt, فرصت forsæt; на ~е سر فرصت sær-e forsæt.

досчáтый ای تخته tæxtæi, از تخته ساخته شده æz tæxtæ saxtæ ʃodæ.

дóсыта: наéсться д. سیر و پر خوردن sir-o-por xordæn.

досюда تا اینجا ta indʒa.

досягáемост||ь 1. قابلیت حصول qabelijæt-e hosul; э́то вне предéлов моéй ~и این در دسترس من نیست in dær dæst-ræs-e mæn nist; 2. *воен.* تیررس tir-ræs.

досягáемый سهل الحصول sæhl-ol-hosul, ممکن الحصول mom-ken-ol-hosul.

дотáция کمک خرج komæk-e xærdʒ.

дотлá بکلی be-kolli, پاک pak; он разорúлся د. هر چه داشت pak æz dæst-æʃ ræft; дом сгорéл д. خانه بکلی سوخت xanæ be-kolli suxt.

дотóле تا آنوقت ta an væqt.

дотóшный دقیق dæqiq.

дотрáгива||ться (به) دست زدن dæst zædæn; لمس کردن læms k.; не ~йтесь до э́тих вещéй باین اشیا دست نزنید be in æʃja dæst næzænid.

дотрóнуться *см.* дотрагиваться.

дотян||ýть (تا) کشیدن kæʃi-dæn; он не ~ет до утрá او تا صبح زنده نمیماند u ta sobh zen-dæ næmimanæd.

дóхлый مرده mordæ; سقط شده sæqæt ʃodæ; *фиг.* ضعیف zæif (*слáбый*).

дохóд عایدی ajedi (*мн.* عایدات ajedat), دخل dæxl; валовóй д. عایدات غیر خالص ajedat-e qejr-e xales; чúстый д. عایدات خالص ajedat-e xales; государственный д. عایدات مملکتی ajedat-e mæmlæ-kæti; годовóй д. عایدات سالیانه ajedat-e salijanæ; приноси́ть д. عاید داشتن ajed daʃtæn, عایدات دادن ajedat dadæn; поступáть в д. عاید شدن ajed ʃ.

доход||и́ть رسيدن ræsidæn; بالغ شدن baleq ʃ. (*достигáть*); **не ~я́ до шко́лы** تا مدرسه نرسيده ta mædræsæ næræsidæ; **по́чта ~ит сюда́ в три дня** پست سه روزه اينجا ميرسد post se ruzæ indʒa miræsæd; **д. до вы́сшей сте́пени** تا درجهٔ اعلی رسيدن ta dærædʒæ-je æ'la ræsidæn; **де́ло ~ит до того́ что...** كار بجائی رسيد (كشيد) كه kar be dʒai ræsid (kæʃid) ke...

дохо́дный با منفعت ba-mænfæ'æt.

до́чиста بكلی be-kolli, پاك pak.

дочита́ть *см.* дочитывать.

дочи́тывать تا آخر خواندن ta axer xandæn (*до конца́*).

дочь دختر doxtær.

драгома́н ترجمان tærdʒoman, مترجم motærdʒem.

драгоце́нност||ь جواهر dʒævaher; **~и** جواهرات dʒævaherat.

драгоце́нн||ый گرانبها geran-bæha, قيمتی qejmæti; **~ые ка́мни** احجار كريمه جواهرات dʒævaherat, æhdʒar-e kærimæ, سنگ های قيمتی sængha-je qejmæti.

дразни́ть سر بسر گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn.

дра́ка زد و خورد zæd-o-xord, كتك كاری kotæk-kari.

дракóн اژدها æʒdæha.

дра́ма 1. *театр.* درام dram; **религио́зная д.** (мисте́рия) تعزيه tæ'zijæ, شبيه ʃæbih; 2. (*тяжёлое событие*) سانحه sanehæ.

драмати́ческий 1. دراماتيك (*фр.* dramatique); 2. (*театра́льный*) نمايشی næmajeʃi, تئاتری teatori.

драмату́рг درام نويس dram-nevis.

драматурги́я درام نويسی dram-nevisi.

дра́нка تختهٔ نازك tæxtæ-je nazok.

дрань *см.* дранка.

драп *текст.* ماهوت mahut, پشمينه pæʃminæ.

драпирова́ть با پارچه پوشانيدن ba parʧæ puʃanidæn (*покрывáть тканями*); با پارچه مزين كردن ba parʧæ mozæjjæn k. (*украшáть тканями*).

драпиро́вка پرده pærdæ.

драть 1. (*обдирáть*) كندن kændæn; 2. (*бить*) كتك زدن kotæk zædæn; **д. за́ уши** گوش كسی را كشيدن guʃ-e kæs-i-ra kæʃidæn; 3.: **д. шку́ру** (с покупа́телей) *фиг.* پوست كندن pust kændæn; لخت كردن loxt k

дра́ться 1. زد و خورد كردن

zæd-o-xord k., كتك كارى كردن kotæk-kari k.; д. на кулаках مشت بازى كردن moʃt-bazi k.; 2. (*бороться*): д. за промфинплáн براى اجراى نقشهٔ صنعتى ومالى مبارزه كردن bæraje edʒra-je næqʃæ-je sæn'æti væ mali mobarezæ k.; 3.: д. на баррикáдах در سنگر جنگ كردن dær sængær dʒæng k.; 4. (*рвáться*) پاره شدن paræ ʃ.

дребедéнь 1. (*хлам*) آل آشغال al-aʃqal; 2. (*вздор*) مزخرف mozæxræf (*мн.* مزخرفات mozæxræfat).

дрéбезги *см.* вдребезги.

дребезжáть صداى وز دادن sæda-je vez dadæn.

древесúна گوشت چوب guʃt-e ʧub.

древéсный درختى deræxti; д.ýголь زغال چوب zoqal-e ʧub; ~ое волокнó الياف چوبى æljaf-e ʧubi.

дрéвко دسته dæstæ; д. флáра دستهٔ بيرق dæstæ-je bejræq.

древнегрéческий يونانى قديم junani-je qædim.

древнееврéйский عبرى ebri.

дрéвний قديم qædim, كهنه kohnæ, باستانى bastani; ~ие языкú السنهٔ قديم ælsenæ-je qædim; ~ие временá ازمنهٔ قديم æzmenæ-je qædim; ~яя истóрия *см.* история; ~ие (нарóды) قدما qodæma; д. Ирáн ايران باستان iran-e bastan.

дрéвности آثار عتيقه asar-e ætiqæ.

дрéвность قدمت qodmæt, كهنگى kohnægi.

дрéво *уст.*: родослóвное д. *см.* дерево.

древонасаждéние درخت كارى deræxt-kari.

дреднóут كشتى زره پوش kæʃti-je zereh-puʃ; زره دار zereh-dar.

дрезúна درزين (*фр.* draisienne).

дрель *тех.* مته mættæ; спирáльная д. متهٔ پيچى mættæ-je pitʃi.

дремáть چرت زدن ʧort zædæn, پينكى زدن pinæki zædæn.

дремóта چرت ʧort, پينكى pinæki.

дремýчий: д. лес جنگل انبوه dʒængæl-e æmbuh.

дренúровать خشكانيدن xoʃkanidæn (*осушать*).

дрессирóванный آموخته amuxtæ, تعليم شده tæ'lim ʃ.

дрессировáть آموخته كردن amuxtæ k., تعليم كردن tæ'lim k.

дрессирóвка: д. собáки تعليم سگ tæ'lim-e sæg.

дрессиро́вщик تعلیم کننده tæ'lim konændæ.

дроби́нка *см.* дробь.

дроби́ть 1. (*ка́мень*) خرد کردن xord k.; 2. تقسیم کردن tæqsim k.

дроби́ться 1. (*раздробля́ться, кроши́ться*) خرد شدن xord ʃ.; 2. (*дели́ться*) تقسیم شدن tæqsim ʃ.

дро́бный کسری kæsri.

дробь 1. (*ружейная*) ساچمه saʧmæ; 2. *мат.* کسر kæsr; десяти́чная д. کسر اعشاری kæsr-e æ'ʃari; проста́я д. کسر عادی kæsr-e adi, کسر غیر اعشاری kæsr-e qejr-e æ'ʃari; пра́вильная д. کسر متعارفی kæsr-e motæ'arefi; непра́вильная д. کسر غیر متعارفی kæsr-e qejr-e motæ'arefi.

дрова́ هیزم hizom.

дровоко́л هیزم شکن hizom-ʃekæn.

дровосе́к درخت افکن deræxt-æfkæn.

дровяно́й: д. сара́й انبار هیزم æmbar-e hizom.

дро́ги نعش کش næ'ʃ-kæʃ (*похоро́нные*).

дро́гнуть *см.* дрожать; تکان خوردن tækan xordæn (*пошевельну́ться*).

дрожа́ние لرزش lærzeʃ, لرزه lærzæ, ارتعاش erte'aʃ; اهتزاز ehtezaz; д. па́льцев ارتعاش انگشتها erte'aʃ-e æŋgoʃtha; д. земли́ زمین لرزه zæmin-lærzæ.

дрожа́ть لرزیدن lærzidæn, مرتعش شدن mortæ'eʃ ʃ.

дрожа́щий لرزان lærzan.

дро́жжи خمیر مایه xæmir-majæ, مایهٔ majæ; пивны́е д. مایهٔ آب جو majæ-je ab-e ʤou.

дро́жки درشکه doroʃkæ.

дрожь لرز lærz, لرزش lærzeʃ, ارتعاش erte'aʃ.

дромаде́р *зоол.* شتر جمازه ʃotor-e ʤommazæ.

дру||г دوست dust, یار jar; ста́рый д. دوست قدیم dust-e qædim; мы с ним ~зья من با او دوستم mæn ba u dust-æm; д. ~га همدیگر hæm-digær; д. у (от) ~га از همدیگر æz hæm-digær; д. за ~гом یکی پس از دیگری jæk-i pæs æz digær-i, پشت سرهم poʃt-e sær hæm; д. с ~гом با همدیگر ba hæm-digær; д. про́тив ~га در مقابل همدیگر dær moqabel-e hæm-digær; писа́ть д. ~гу بهمدیگر کاغذ نوشتن be hæm-digær kaqæz neveʃtæn.

друг||о́й دیگر digær; в д. раз دفعهٔ دیگر dæf'æ-je digær; кто́-то

дружи́ть دوست بودن dust b.

дру́жно بطور موافق be tour-e movafeq, دست بهم dæst be-hæm; دوستانه dustanæ.

дру́жный موافق movafeq; دوستانه dustanæ.

дры́гать: д. ногáми پاهارا تکان دادن paha-ra tækan dadæn.

дря́блость شلی ʃoli, نرمی nær-mi.

дря́блый شل ʃol; نرم nærm.

дряннóй بد bæd, پست pæst.

дрянь آل آشغال al-aʃqal (*хлам*); کثافت kæsafæt (*грязь*); ерóдéло д. کارش خراب است kar-æʃ xærab-æst.

дря́хлый سالخورده sal-xordæ; عاجز adʒez, علیل ælil (*слáбый, нéмощный*).

дуали́зм ثنویت sænævijæt.

дуали́ст معتقد به ثنویت mo'tæqed be sænævijæt.

дуб درخت بلوط deræxt-e bælut; прóбковый д. درخت چوب پنبه deræxt-e ʧub-e pæmbæ.

дубáсить چوب زدن ʧub zædæn.

дубúльн||ый: ~ые вещества́ مواد دباغی mævadd-e dæbbaqi.

дубúльня دباغخانه dæbbaq-xanæ.

د. کسی دیگر kæs-i digær; д. день روز دیگر ruz-e digær; с ~óй стороны́ از طرف دیگر æz tæræf-e digær; одúн за ~им یکی پس از دیگری jæk-i pæs æz digær-i, پشت سر هم poʃt-e sær hæm; в ~óм мéсте در جای دیگر dær dʒa-je digær; э́то ~óе дéло است این کار دیگر in kar-e digær-æst; тот и д. هر دو hær do; ни тот ни д. هیچ کدام hitʃ kodam; ~ими словáми بعبارت اخری be ebaræt-e oxra.

дру́жб||а دوستی dusti, مودت mævæddæt, وداد vedad; быть в ~e (с кем-л.) دوستی (با کسی) dusti daʃtæn, دوست بودن dust b.; тéсная д. دوستی صمیمی dusti-je sæmimi; договóр о ~e عهدنامهٔ (قرار داد) دوستی (مودت) ædhdnamæ-je (qærar-dad-e) dusti (mævæddæt).

дружелю́бный دوستانه dustanæ.

дру́жески: по-д. دوستانه وار dustanævar, در عالم دوستی dær alæm-e dusti.

дру́жеский *см.* дружественный.

дру́жественн||ый دوستانه dustanæ; مودت آمیز mævæddæt-amiz; ~ые отношéния روابط دوستانه rævabet-e dustanæ; ~ые держáвы دول متحابه dovæl-e motæhabbæ.

дубильщик دباغ dæbbaq.

дубина چماق ʧomaq; گرز gorz; *фиг.* احمق æhmæq, کودن koudæn.

дубить دباغی کردن dæbbaqi k.

дубление دباغی dæbbaqi.

дублёный دباغی شده dæbbaqi ʃodæ.

дубликат نسخهٔ ثانی nosxæ-je sani.

дубовый بلوطی bæluti.

дуг||а قوس qous; فلکه fælækæ (*упряжь*); электрическая д. قوس الکتریکی qous-e elektriki; согнутый в ~у مقوس moqævvæs, قوسی qousi.

дугообразный مقوس moqævvæs, کمانی kæmani.

дудеть نی زدن nej zædæn.

дудка نی nej.

дупло دهنه dæhænæ.

дума 1. خیال xijal (*мн.* خیالات xijalat); فکر fekr (*мн.* افکار æfkar); 2. *ист.*: городская д. شورای بلدی ʃoura-je bælædi.

думать 1. فکر کردن fekr k.; д. о чём-л. در فکر چیزی بودن dær fekr-e ʧiz-i b.; д. о ком-л. در فکر کسی بودن dær fekr-e kæs-i b.; о чём вы ~ете? شما در فکر چه هستید ʃoma dær fekr-e ʧe hæstid; я долго ~л من خیلی فکر کردم mæn xejli fekr kærdæm; я давно́ об э́том ~ю که خیلی وقت است من در فکر این هستم xejli væqt-æst ke mæn dær fekr-e in hæstæm; не до́лго ~я بدون تامل be-dun-e tæ'æmmol; 2. (*полагать*) خیال کردن xijal k., گمان کردن goman k., تصور کردن tæsævvor k.; я ~л, что вы зна́ете من خیال کردم که شما میدانید mæn xijal kærdæm ke ʃoma midanid; я не ~ю تصور نمیکنم tæsævvor næmikonæm; как вы ~ете? شما چطور خیال میکنید ʃoma ʧe tour xijal mikonid; 3. (*намереваться*) خیال داشتن xijal daʃtæn.

ду́мка ناز بالش naz-baleʃ, زیر گوشی zir-e guʃi.

Дунай *р.* دانوب danub.

дунайский دانوبی danubi.

дуновение وزش væzeʃ; д. ветра وزش باد væzeʃ-e bad.

дуть *см.* дуть.

дуплистый مجوف modʒævvæf, میان تهی mijan-tohi.

дупло́ حفره hofræ; سوراخ surax.

дура́к احمق æhmæq, ابله æblæh; оста́вить в ~а́х گول زدن gūl zædæn, خر کردن xær k.; оста́ться в ~а́х گول خوردن gul xordæn.

дура́цкий احمقانه æhmæqanæ, ابلهانه æblæhanæ.

дура́чество مسخرگی mæsxærægi.

дура́чить مسخره کردن mæsxæræ k.; **~ся** دست انداختن dæst ændaxtæn ; مسخرگی کردن mæsxæræ̀gi k.

ду́рень احمق æhmæq.

дуре́ть احمق شدن æhmæq ʃ.

дури́ть مسخرگی کردن mæsxæræ̀gi k.

дурне́ть زشت شدن zeʃt ʃ., بد ترکیب شدن bæd-tærkib ʃ.

ду́рно بد bæd; **д.** говори́ть о ко́м-л. غیبت کسی را کردن qejbæt-e kæs-i-ra k.; **д.** обраща́ться بد رفتاری کردن bæd-ræftari k.; **д.** воспи́танный بی تربیت bi-tærbijæt; ему́ сде́лалось **д.** غش کرد qæʃ kærd, بی هوش شد bi-huʃ ʃod.

дурн||о́й **1.** (*плохо́й*) بد bæd; **д.** челове́к آدم بد adæm-e bæd; **~а́я** сла́ва بد نامی bæd-nami; **~а́я** пого́да هوای بد hæva-je bæd; **д.** хара́ктер بد خلقی bæd-xolqi; де́лать **~о́е** (кому́-л.) بدی کردن bædi k.; **~а́я** боле́знь مرض مقاربتی mæræ̀z-e moqarebæti; **2.** (*некраси́вый*) بد تر کیب bæd-tærkib, زشت zeʃt.

дурнота́ سر گیجه sær-gidʒæ (*головокруже́ние*); تهوع tæhævvo' (*тошнота́*).

дурь حماقت hemaqæt, ابلهی æblæhi.

ду́тый مجوف modʒævvæf (*по́лый*); *фиг.* مبالغه آمیز mobaleqæ-amiz (*преувели́ченный*).

ду||ть دمیدن dæmidæn, فوت کردن fut k., پف کردن pof k.; وزیدن væzidæn (*о ве́тре*); ве́тер **~ет** باد میوزد bad mivæzæd, باد میاید bad miajæd; **~ться** قهر کردن qæhr k., رو ترش کردن ru torʃ k. (*серди́ться*).

дух **1.** (*проти́в. те́лу*) روح ruh (*мн.* ارواح ærvah), جان dʒan; **2.** (*за́пах*) بو bu; **3.** (*сме́лость*) جرات dʒor'æt; собра́ться с **~ом** جرات پیدا کردن dʒor'æt pejda k.; быть в **~е** سر دماغ بودن sær-e dæmaq b.; па́дать **~ом** افسرده شدن æfsordæ ʃ.; **4.:** в э́том **~е** از این قبیل æz in qæbil; э́то не в моём **~е** این برخلاف سلیقهٔ من است in bær xelaf-e sæliqæ-je mæn-æst, این برخلاف عقیدهٔ من است in bær xelaf-e æqidæ-je mæn-æst; **5.** (*дыха́ние*) نفس næfæs; переводи́ть **д.** نفس تازه کشیدن næfæs-e tazæ kæʃidæn; во весь **д.** بسرعت تمام be sor'æt-e tæmam; вы́пить одни́м **~ом** یك نفس jæk næfæs xordæn; **6.** *миф.* جن dʒenn (*мн.* اجنه ædʒennæ);

7.: здоро́вый д. в здоро́вом те́ле عقل سالم در بدن سالم است æql-e salem dær bedæn-e salem-æst.

духи́ عطر ætr.

духове́нство روحانیون rouhanijun, علما olæma.

духо́вный 1. روحی ruhi, معنوی mæ'nævi; 2. (*церко́вный*) روحانی rouhani.

духов||о́й: ~ы́е инстру́менты *муз.* آلات بادی alat-e badi.

духота́ گرفتگی هوا gereftægi-je hæva; هوای خفه hæva-je xæfæ.

душ دوش duʃ.

душ||а́ جان dʒan, روح ruh (*мн.* ارواح ærvah); от всей ~и́ از صمیم قلب æz sæmim-e qælb, از ته قلب æz tæh-e qælb; говори́ть по ~а́м صمیمانه صحبت کردن sæmimanæ sohbæt k.; мне э́то не по ~е́ از این خوشم نمیاید æz in xoʃ-æm næmiajæd; в чём то́лько д. де́ржится! او روی قالی میچرد u ru-je qali mitʃæræd (*букв.*: он пасётся на ковре́); в ~е́ قلبا qælbæn, باطنا batenæn; у него́ д. ушла́ в пя́тки *фиг.* روح از سرش پرید ruh æz sær-æʃ pærid; ско́лько ва́шей ~е́ уго́дно هر قدر دلتان بخواهد hær qædr del-etan bexahæd.

душевнобольн||о́й مجنون mædʒnun (*мн.* مجانین mædʒanin); больни́ца для ~ы́х دار المجانین dar-ol-mædʒanin.

душе́вн||ый قلبی qælbi (*серде́чный*); صمیمانه sæmimanæ (*и́скренний*); ~ая боле́знь *см.* болезнь; ~ое споко́йствие آسودگی خاطر asudægi-je xater.

душев||о́й: ~о́е потребле́ние مصرف فردی mæsræf-e færdi.

душеприка́зчик *уст.* وصی væsi.

душераздира́ющий دلخراش del-xæraʃ.

души́стый خوش بو xoʃ-bu; معطر mo'ættær.

души́ть I. (*удуша́ть*) خفه کردن xæfæ k.

души́ть II. (*духа́ми*) عطر زدن ætr zædæn; д. плато́к دستمال را عطر زدن dæstmal-ra ætr zædæn; ~ся بخود عطر زدن be xod ætr zædæn.

ду́шно: здесь о́чень д. اینجا خیلی خفه است indʒa xejli xæfæ-æst.

ду́шный خفه کننده xæfæ konændæ.

дуэ́ль جنگ تن بتن dʒæng-e tæn-be-tæn, دول duel.

ды́бом: мои́ во́лосы ста́ли д. موهایم راست شد muha-jæm rast ʃod.

дыб||ы́: становúться на д. بپا بلند شدن be pa bolænd ʃ.; سر دو سم sær-e do som bolænd ʃ.

дым دود dud.

дымúть(ся) دود کردن dud k.

ды́мный پر دود por-dud.

дымов||о́й دودی dudi; **~áя** вéса *воен.* پردهٔ دودی pærdæ-je dudi; **~áя** трубá دودکش dud-kæʃ.

дымохóд دودکش dud-kæʃ.

ды́мчат||ый دودی dudi; **~ые** очкú عینك دودی ejnæk-e dudi.

ды́ня خربزه xærbozæ.

дыр||á سوراخ surax; задéлать **~ý** سوراخ گرفتن surax gereftæn.

дыря́вый سوراخ surax-surax, سوراخ دار surax-dar.

дыха́ние نفس næfæs, تنفس tænæffos; послéднее д. نفس آخر næfæs-e axer; искýсственное д. تنفس مصنوعی tænæffos-e mæsnu'i.

дыха́тельн||ый *анат.* تنفسی tænæffosi; **~ое** гóрло قصبة الریه qæsæbæt-or-rijæ; **~ые** путú مجاری تنفس mædʒari-je tænæffos.

дыша́ть نفس کشیدن næfæs kæʃidæn; тяжелó д. تنگ نفس شدن tæng-næfæs ʃ.

ды́шло مال بند mal-bænd.

дья́вол شیطان ʃejtan (*мн.* شیاطین ʃæjatin), ابلیس eblis.

дья́вольский شیطانی ʃejtani.

дю́жий سطبر setæbr.

дю́жина دوجین dodʒin, دوازده عدد dævazdæh ædæd.

дюйм اینچ intʃ.

Дюссельдóрф *гор.* دوسیلدورف dusildorf.

дя́дя عمو æmu (*с отцóвской стороны́*); دائی dai (*с материнской стороны́*).

дя́тел دار کوب dar-kub.

E

евкали́пт *бот.* اکالیپتوس ekaliptus.

é́внух خواجه xadʒæ.

еврéй یهودی jæhudi, کلیمی kælimi.

еврéйский یهودی jæhudi.

Еврóпа اروپا orupa.

еврóпеец اروپائی orupai, فرنگی ferængi.

европеизи́ровать اروپائی کردن orupai k.

европéйск||ий *см.* европеец; **~ая** цивилизáция تمدن اروپائی tæmæddon-e orupai.

Евстáхиева трубá *анат.* شیپور اوستاش ʃejpur-e evstaʃ.

Егúпет مصر mesr.

еги́петский مصری mesri.

египто́лог متخصص در آثـار قدیمهٔ مصر motæxæsses dær asar-e qædimæ-je mesr.

египтоло́гия علم آثار قدیمهٔ مصر elm-e asar-e qædimæ-je mesr.

египтя́нин مصری mesri.

еда́ خوراك xorak, غذا qæza.

едва́ 1. (*с трудо́м*) بسختی be sæxti, بزحمت be zæhmæt; **е.-ли** مشکل moʃkel; он **е.-ли** смо́жет э́то сде́лать مشکل بتواند این کار را بـکند moʃkel betævanæd in kar-ra bekonæd; он **е.-е.** дви́гается او بزحمت راه میرود u be zæhmæt rah miræved; он **е.** мо́жет подня́ть э́тот я́щик او بـز حمت میتـواند ایـن صندوق را بلند کند u be zæhmæt mitævanæd in sænduq-ra bolænd konæd; **2.** (*как то́лько*): **е.** я проснýлся, он вошёл в ко́мнату بمحض اینکه بیدار شدم او وارد اطاق شد be mæhz-e in ke bidar ʃodæm u vared-e otaq ʃod; **3.** (*немно́го, чуть-чуть*) یك کمی jæk kæm-i, یـك خورده jæk xordæ; я **е.** не упа́л نزدیك بود بیافتم næzdik bud bioftæm.

едине́ни||е 1. (*сою́з*) اتحاد ettehad; **2.** (*согла́сие*) موافقت movafeqæt; в **-и** си́ла قوه در اتحاد است qovvæ dær ettehad-æst.

еди́ница واحد vahed; де́нежная **е.** واحد پول vahed-e pul; **е.** измере́ния واحد مقیاس vahed-e meqjas; **е.** ско́рости واحد سرعت vahed-e sor'æt.

единовре́менно یك مرتبه jæk mærtæbæ.

единовре́менный *см.* единовременно.

единогла́сие اتفاق آرا ettefaq-e ara; توافق نظر tævafoq-e næzær.

единогла́сно باتفاق آرا be ettefaq-e ara.

единоду́шный متفق الرای mottæfeq-or-ræ'i; یك دل و یـك زبان jæk del-o-jæk zæban.

единолйчн||ый انفرادی enferadi, فردی færdi; **-ое** хозя́йство زراعت انفرادی zera'æt-e enferadi.

единомы́слие توافق نظر tævafoq-e næzær (*во взгля́дах*); موافقت movafeqæt.

единомы́шленник 1. همفکر hæm-fekr, همعقیده hæm-æqidæ; **2.** (*со-о́бщник*) شریك ʃærik.

единообра́зн||ый متحدالشکل mottæhed-oʃ-ʃekl, یك شکل jæk ʃekl, یك جور jæk dʒur; де́лать **-ым** متحد الشکل نمودن mottæhed-oʃ-ʃekl næmudæn.

единоутро́бный: е. брат برادر

مادری bæradær-e madæri.

еди́нственно تنها tænha, فقط fæqæt.

еди́нственный یگانه jæganæ, تنها tænha, منحصر بفرد monhæser be færd; **~ое число́** *грам.* مفرد mofræd; **е. путь** кото́рый вам остаётся تنها راهی که شما دارید tænha rah-i ke ʃoma darid; э́та ру́копись **~ая** این کتاب خطی منحصر بفرد است in ketab-e xætti monhæser be færd-æst.

еди́нство وحدت væhdæt یگانگی jæganægi.

еди́н||ый واحد vahed, متحد mottæhed (*объединённый*); یگانه jæganæ, تنها tænha; **е. фронт** فرونت واحد frunt-e vahed, فرونت متحد frunt-e mottæhed; **не доноси́лось ни ~ого** зву́ка هیچ صدائی نمیرسید hitʃ sæda-i næmiræsid; **он не сказа́л ни ~ого** сло́ва او هیچ حرفی نزد u hitʃ hærf-i næzæd.

е́дк||ий اکال ækkal, خورنده xorændæ; **е. дым** دود تند dud-e tond; **~ие слова́** *фиг.* حرفهای زننده hærfha-je zænændæ, حرفهای طعنه آمیز hærfha-je tæ'næ-amiz.

е́дкость اکالیت ækkalijæt, خورندگی xorændægi; 2. (*дыма и т. п.*) تندی tondi.

едо́к نان خور nan-xor.

ёж خار پشت xar-poʃt.

ежеви́ка تمشك temeʃk.

ежего́дник سالنامه sal-namæ.

ежего́дно سال بسال sal-be-sal, سالیانه salijanæ, همه ساله hæmæ-salæ.

ежего́дный سالیانه salijanæ, سنواتی sænævati, هر ساله hær-salæ.

ежедне́вно هر روز hær ruz, همه روزه hæmæ-ruzæ, روز بروز ruz-be-ruz.

ежедне́вн||ый یومی joumi, یومیه joumijæ, روزانه ruzanæ; **~ая газе́та** روزنامهٔ یومیه ruz-namæ-je joumijæ.

е́жели *см.* если.

ежеме́сячно ماهیانه mahijanæ, همه ماهه hæmæ-mahæ, ماه بماه mah-be-mah, ماهی یك مرتبه mah-i jæk mærtæbæ.

еженеде́льно هر هفته hær hæftæ, هفته بهفته hæftæ-be-hæftæ.

ежеча́сно ساعت بساعت sa'æt-be-sa'æt.

ежеча́сный *см.* ежечасно.

ёжиться چوروك شدن ʧuruk ʃ., چین خوردن ʧin xordæn (*мо́рщиться*); جمع شدن dʒæm' ʃ., منقبض شدن monqæbez ʃ. (*сжима́ться, стя́гиваться*).

езда́ سواری sævari; **верхова́я е.** اسب سواری æsp-sævari; **е. в экипа́же** کالسکه سواری kaleskæ--sævari; **е. на автомоби́ле** اتومبیل سواری otumobil-sævari; **е. на велосипе́де** دو چرخه سواری do--ʧærxæ-sævari.

е́здить *см.* **ехать**; **1.** رفتن ræftæn; **е. верхо́м** سواری کردن sævari k.; با اسب رفتن ba æsp ræftæn (*на ло́шади*); **е. на велосипе́де** با دو چرخه رفتن ba do-ʧærxæ ræftæn; **е. на автомоби́ле** با اتومبیل رفتن ba otumobil ræftæn; **2.** (*путеше́ствовать*) سفر کردن sæfær k., مسافرت کردن mosaferæt k.

ездо́к سوار sævar; اسب سوار æsp-sævar.

ёкну||ть: у меня се́рдце ~ло دلم طپید del-æm tæpid.

е́ле بزحمت be zæhmæt, بسختی be sæxti; **он е.-е. попа́л в авто́бус** او بزحمت (بسختی) سوار اتوبوس شد u be zæhmæt (be sæxti) sævar-e otobus ʃod.

ёлка *см.* **ель**.

ель کاج kadʒ.

ёмкий گنجایش دار gondʒajeʃ--dar, جادار dʒa-dar.

ёмкость گنجایش gondʒajeʃ, ظرفیت zærfijæt, آب گیری ab-giri; **ё. резервуа́ра** (ظرفیت) گنجایش مخزن gondʒajeʃ-e (zærfijæt-e) mæxzæn; **е. ры́нка** گنجایش بازار gondʒajeʃ-e bazar.

е́ресь رفض ræfz; الحاد elhad; *фиг.* مزخرف mozæxræf.

ермо́лка شب کلاه ʃæb-kolah; عرقچین æræqʧin.

еро́шить پریشان کردن pæriʃan k. (*во́лосы*); **~ся** راست شدن rast ʃ.

ерунд||а́ مزخرف mozæxræf, یاوه javæ, پوچ puʧ; **кака́я е.!** چه مزخرفی است ʧe mozæxræf--i-st.

е́сли اگر ægær, چنانچه ʧænan ʧe, هرگاه hær gah; **е. вы его́ уви́дите** اگر اورا ببینید ægær u-ra bebinid; **е. бы** که در صورتی dær suræt-i ke; **е.-бы я был на его́ ме́сте** اگر من جای او بودم ægær mæn dʒa-je u budæm; **е. да́же** اگر هم ægær hæm; **е. не** و اگر نه væ ægær næ, وگرنه vægær næ, ورنه vær næ, و الا væ ella; **е. то́лько** بشرطی که be ʃært-i ke, مشروط بر اینکه mæʃrut bær in ke.

есте́ственник (تاریخ)طبیعی‌دان (tarix-e) tæbi'i-dan.

есте́ственно طبیعتـا tæbi'ætæn; طبیعی است tæbi'i-st.

есте́ственность طبعیت tæb'ijæt.

есте́ственн||ый 1. طـبیعی tæbi'i; **~ая исто́рия** تـاریخ طبیعی tarix-e tæbi'i; **2.** (*обы́чный*) عادی adi.

есте́ство́ طبیعت tæbi'æt.

естествозна́ние تـاریـخ طبیعی tarix-e tæbi'i, طبیعیات tæbi'ijat.

естествоиспыта́тель *см.* есте-ственник.

есть I. خـوردن xordæn, غـذا خـوردن qæza xordæn; **е.** до́сыта سیروپـر خوردن sir-o-por xordæn; **е.** ма́ло کـم خوردن kæm xordæn; **е.** мно́го زیاد خوردن zijad xordæn; **2.** (*разъеда́ть*) خـوردن xordæn; ржа́вчина ест желе́зо زنگ آهن را می‌خورد zæng ahæn-ra mixoræd.

есть II. (*3 л. ед. ч. наст. вр. гл.* «быть») هست hæst, است æst.

е́ха||ть رفتن ræftæn; سواره بودن sævaræ b. (*в экипа́же и пр.*); **е.** в о́тпуск مرخصی رفـتن moræx-xæsi ræftæn; **е.** в командиро́вку به مأموریت رفتن be mæ'murijæt ræf-tæn; **е.** на парохо́де (автомоби́ле, по желе́зной доро́ге) بـا کشتی (بـا اتومبیل، بـا راه آهـن) رفتن ba kæʃti (ba otumobil, ba rah-e ahæn) ræftæn; **е.** путеше́ствовать سـفـر sæfær ræftæn; **е.** за́йцем *физ.* قاچاق رفتن qatʃaq ræftæn.

ещё دیگر digær, بازهم baz-hæm, بـاز baz; هنوز hænuz; **е.** бо́льше بـاز هم زیادتر baz-hæm zijadtær; **е.** что! دیـگرچه digær tʃe; **е.** раз دفعهٔ دیگر dæf'æ-je digær; он **е.** не пришёл او هنوز نیـامـده است u hænuz næjamædæ-æst; принеси́ **е.** بازهم بیار baz-hæm biar; скажи́те, что́бы принесли́ **е.** одну́ ча́шку بفر مائید یك فنجان دیگر بیاورند befærmajid jæk fendʒan-e digær bia-væræ nd; что вы **е.** чита́ете? دیـگر چه میخوانید digær tʃe mixanid? **е.** бы البته ælbættæ, مسلم mosællæm.

Ж

ж *см.* же.

жа́ба 1. *зоол.* وزغ væzæq; **2.** *мед. уст.* درد گلو dærd-e gælu, گلو درد gælu-dærd; грудна́я **ж.** عسر النفس osr-on-næfæs.

жа́бры گوش ماهی guʃ-e mahi.

жа́воронок کاکلی kakoli.

жа́дничать حریص بـودن hæ-ris b.

жа́дно حریصانه hærisanæ, ازروی حـرص æz ru-je hers, خسیسـانـه xæsisanæ.

жа́дность حـرص hers, طـمـع tæmæ' (*к нажи́ве*); خست xessæt (*ску́пость*); پرخوری por-xori (*обжо́рливость*).

жа́дный حـریص hæris, طـماع tæmma' (*к накопле́нию*); خسیس xæsis (*скупо́й*); پرخور por-xor (*обжо́ра*).

жа́жд||а تشنگی tæʃnægi, عطش ætæʃ; име́ть ~у عطش داشتن ætæʃ daʃtæn, تشنه بودن tæʃnæ b.; возбужда́ть ~у عـطـش آودن ætæʃ aværdæn, تشنـه کـردن tæʃnæ k.; вызыва́ющий ~у عطش آور ætæʃ-avær; утоля́ть ~у رفـع عطـش کردن ræf'-e ætæʃ k.

жа́ждать 1. (*хоте́ть пить*) تشنه بـودن tæʃnæ b.; **2.** (*си́льно желя́ть*) اشتیاق داشتن eʃtijaq daʃtæn, آرزو کردن arezu k.

жа́ждущий 1. تـشـنـه tæʃnæ; **2.** (*си́льно желя́ющий*) مشتاق moʃtaq.

жаке́т ژاکت ʒaket, نیم تنه nim-tænæ.

жале́||ть 1. (о чём-л.) تأسف کردن (از) tæ'æssof k., متأسف بودن (از) motæ'æssef b.; حـیف آمـدن hejf amædæn; **2.** (кого́-л.) رحم (بر کسی) کردن ræhm k., دلسوزی کردن del-suzi k.; я его́ ~ю باو رحم میکنم be u ræhm mikonæm; دلم بحال او میسوزد del-æm be hal-e u misuzæd; не ж. (чего́-л.) (از چـیزی) دریـغ نداشتن dæriq nædaʃtæn; он ничего́ для меня́ не ~ет او هـیـچ چیزی برای من دریغ ندارد u hitʃ tʃiz-i bæraje mæn dæriq nædaræd; не ж. трудо́в از زحـمـت دریـغ نـداشتن æz zæhmæt dæriq nædaʃtæn.

жа́лить نیـش زدن niʃ zædæn, گزیدن gæzidæn.

жа́лкий 1. (*вызыва́ющий жа́лость*) رقت انگیز reqqæt-æŋgiz, تأسف انگیز tæ'æssof-æŋgiz; بیچاره bitʃaræ (*несча́стный*); **2.** (*бе́дный*) مسـکین meskin.

жа́лко: как ж.! حیف است hejf-æst, افسوس æfsus.

жа́ло نیش niʃ.

жа́лоб||а شـکـایت (از) ʃekajæt (*мн.* شکایات ʃekajat), گله (از) gelæ; подава́ть ~у (на кого́-л.) (از کسی) تظلم کردن tæzællom k., شـکـایت کردن ʃekajæt k.; *юр.* (بر علیه کسی) اقامهٔ دعوا کردن eqamæ-je dæ'va k.; бюро́ ~ دفتر شکایات dæftær-e ʃekajat.

жа́лобн||ый حزن آور hozn-avær; ~ые зву́ки صدای حزن آور sæda-je hozn-avær.

жа́лобщик شاکی ʃaki; *юр.* مدعی moddæ'i.

жа́лованье *уст.* مواجب mævadʒeb, حقوق hoquq (*за́работная пла́та*).

жа́ловать 1. (*награжда́ть*) اعطا e'ta k., بخشیدن bæxʃidæn; **2.** (*люби́ть*) اظهار محبت کردن ezhar-e mæhæbbæt k., اظهار لطف کردن ezhar-e lotf k.

жа́ловаться 1. (на кого́-л.) از (کسی) شکایت کردن ʃekajæt k.; (на что́ л.) (ازچیزی) شکایت داشتن ʃekajæt daʃtæn, گله کردن gelæ k.; **2.** (*ворча́ть*) لند لند کردن lond-lond k.; غر غر کردن qor-qor k.

жа́лостливый دلسوز del-suz, شفیق ʃæfiq.

жа́лостный ترحم انگیز tæræhhom-ængiz, رقت آور reqqæt-avær.

жа́лост||ь شفقت ʃæfæqqæt, رحم ræhm, رقت reqqæt, دلسوزی del-suzi; из ~и از روی شفقت æz ru-je ʃæfæqqæt.

жаль حیف است hejf-æst; мне его́ ж. از او حیفم میاید æz u hejf-æm miajæd, بر حال او دلم میسوزد bær hal-e u del-æm misuzæd; ему́ ста́ло ж. отдава́ть э́ти де́ньги حیفش آمد این پول را بدهد hejf-æʃ amæd in pul-ra bedehæd; ж., что вы так ско́ро ухо́дите حیف است که باین زودی تشریف میبرید hejf-æst ke be in zudi tæʃrif mibæ-rid.

жандарм ژاندارم ʒandarm.

жанр 1. (*род*) نوع nou'; **2.** (*стиль*) سبك sæbk, اسلوب oslub.

жар 1. حرارت hæraræt, گرمی gærmi, گرما gærma (*о т°*); **2.** (*со́лнца*) تابش tabeʃ, تاب tab; **3.** (*раска-лённые у́гли*) آتش atæʃ; чужи́ми рука́ми ж. загреба́ть *пог.* سر مار بدست غیر کوبیدن sær-e mar be dæst-e qejr kubidæn (*букв.*: бить змею́ по голове́ чужи́ми рука́ми); **4.** (*рве́-ние, горя́чность*) غیرت qejræt, حرارت hæraræt; говори́ть с ~ом با حرارت حرف زدن ba hæraræt hærf zædæn; **5.**: лихора́дочный ж. تب tæb; име́ть ж. تب داشتن tæb daʃtæn (*лихора́дить*); ◇ как ж. горе́ть برق زدن bærq zædæn.

жара́ گرما gærma, گرمی هوا gærmi-je hæva; си́льная ж. گرمای شدید gærma-je ʃædid; ле́тняя ж. گرمای تابستان gærma-je tabestan; кака́я ж.! چه قدر گرام است tʃe qædr gærm-æst.

жарго́н زبان (مخصوص zæban (-e mæxsus); воровско́й ж. زبان

مخصوص دزدان zæban-e mæxsus-e dozdan.

жа́рен||ый سرخ شده sorx ʃodæ, بریان شده berjan ʃodæ; ~**ое** мя́со *см.* жаркое; **ж.** ко́фе *см.* жженый.

жа́рить سرخ کردن sorx k., برشته کردن bereʃtæ k., بریان کردن berjan k.; کباب کردن kæbab k. (*на ве́ртеле*); **ж.** ко́фе قهوه بودادن qæhvæ bu dadæn.

жа́рк||ий 1. گرم gærm; **ж.** день روز گرم ruz-e gærm; **ж.** по́яс *геогр.* منطقهٔ حاره mæntæqæ-je harræ; **2.** *фиг.* با حرارت ba hæraræt; ~**ие** деба́ты مذاکرات با حرارت mozakerat-e ba hæraræt; **ж.** бой جنگ سخت dʒæng-e sæxt.

жа́рко گرام است gærm-æst.

жарко́е گوشت سرخ شده guʃt-e sorx ʃodæ; گوشت بریان شده guʃt-e berjan ʃodæ.

жаро́вня منقل mænqæl.

жаропонижа́ющ||ий دافع تب dafe'-e tæb, تب بر tæb-bor; ~**ее** сре́дство دوای تب بر dæva-je tæb-bor.

жасми́н *бот.* یاسمن jasæmæn.

жа́тва 1. (*урожа́й*) خرمن xærmæn; محصول mæhsul, حاصل hasel; **2.** (*сбор урожа́я*) بر داشت محصول bær daʃt-e mæhsul.

жа́твенн||ый: ~**ая** маши́на ماشین درو maʃin-e derou.

жа́тка *см.* жатвенная машина.

жать I. *с.-х.* درو کردن derou k.

жать II. 1. (*дави́ть*) فشار دادن feʃar dadæn; **ж.** кому́-л. ру́ку دست کسی را فشار دادن dæst-e kæs-i-ra feʃar dadæn; **2.** (*об о́буви*) زدن zædæn; башма́к **жмёт** мне но́гу کفش پایم میزند kæfʃ paj-æm mizænæd; **3.** (*выда́вливать*) فشردن feʃordæn, چلانیدن tʃælanidæn.

жва́чка نشخوار noʃxar.

жва́чн||ый نشخوار کننده noʃxar konændæ; ~**ые** живо́тные حیوانات نشخوار کننده hejvanat-e noʃxar konændæ.

жгу́ч||ий سوزان suzan (*горя́чий*); شدید ʃædid (*си́льный*); ~**ая** боль درد شدید dærd-e ʃædid.

жд||ать منتظر بودن montæzer b.; انتظار کشیدن entezar kæʃidæn, انتظار داشتن entezar daʃtæn; صبر کردن sæbr k.; **ж.** письма́ منتظر کاغذ بودن montæzer-e kaqæz b.; **ж.** напра́сно بی خود منتظر بودن bixod montæzer b.; заста́вить **ж.** (ко́го-л.) (کسی را) منتظر گذاشتن montæzer gozaʃtæn; ~**и́**, пока́ я не приду́ صبر کن تامن بیایم sæbr kon ta mæn biajæm; я о́чень до́лго вас

خیلی وقت است که منتظر شما ~у هستم xejli væqt-æst ke montæzer-e ʃoma hæstæm; до́лго придётся ж.? خیلی معطلی دارد xejli mo'ættæli daræd; я его́ ~у не дождýсь من در دیدن او بی طاقت هستم mæn dær didæn-e u bi-taqæt hæstæm; от него́ нельзя́ ж. ничего́ хоро́шего چیز خوبی ازش در نمیاید ʧiz-e xub-i æz-æʃ dær næmiajæd.

же, ж 1. (*сою́з*) ولی væli, پس pæs; он уе́дет, я **же** оста́нусь او میرود ولی من میمانم u miræved væli mæn mimanæm; заче́м **же** ты э́то сказа́л? پس تو چرا اینرا گفتی pæs to ʧera in-ra gofti; **2.** (*в смы́сле* «ведь») که ke; я **же** сказа́л من که گفتم mæn ke goftæm; **3.:** тот **же** همان hæman; э́тот **же** همین hæmin.

жева́ние مضغ mæzq, جویدن dʒævidæn(-e).

жева́тельн||ый مضغی mæzqi; ~ая мы́шца *анат.* عضلهٔ مضغ æzolæ-je mæzq.

жева́ть جویدن dʒævidæn; ж. жва́чку نشخوار کردن noʃxar k.

жела́н||ие آروز arezu (*стремле́ние*); میل mejl (*скло́нность*); اشتیاق eʃtijaq (*влече́ние*); شهوت ʃæhvæt (*вожделе́ние*); نیت nijjæt (*наме́рение*); зло́е ж. سوء نیت suʾ-e nijæt, بد نیتی bæd-nijæti; по́лный ~ия مشتاق moʃtaq; по ва́шему ~ию به میل شما be mejl-e ʃoma; горе́ть ~ием مشتاق دیدار увиде́ться moʃtaq-e didar b.

жела́тельно مقتضی است moqtæzi-st; خوب است xub-æst.

жела́тельный مطلوب mætlub; ж. результа́т نتیجهٔ مطلوبه nætidʒæ-je mætlubæ.

желати́н ژلاتین ʒelatin.

желати́новый ژلاتینی ʒelatini.

жела́||ть خواستن xastæn, آرزو داشتن arezu daʃtæn, میل داشتن mejl daʃtæn; (به) مایل بودن majel b.; си́льно ж. чего́-л. بچیزی اشتیاق داشتن be ʧiz-i eʃtijaq daʃtæn, مشتاق چیزی بودن moʃtaq-e ʧiz-i b.; ~ю вам успе́ха موفقیت شمارا خواستارم moværfæqijæt-e ʃoma-ra xastar-æm; не ~ете ли вы пойти́ туда́? آنجا شما میل ندارید بروید ʃoma mejl nædarid andʒa beræviḍ; я ~ю что́бы догово́р был заключён как мо́жно скоре́е من آرزو دارم که قرارداد هر چه زودتر منعقد شود mæn arezu daræm ke qærar-dad hær ʧe zudtær mon'æqed ʃævæd; я о́чень ~л вас ви́деть من خیلی مشتاق دیدار شما

بودم mæn xejli moʃtaq-e didar-e ʃoma budæm; он óчень ~л тудá поéхать خیلی دلش میخواست آنجا برود xejli del-æʃ mixast andʒa beræværd; я ~ю вам счастли́вого пути́ امیدوارم این سفر برای شما خوش بگذرد omidvar-æm in sæfær bæraje ʃoma xoʃ begozæræd.

желé ژله (*фр.* gelée).

желез||á *анат.* غده qoddæ (*мн.* غدد qodæd); миндалеви́дные ~ы لوزتین louzætejn; поджелу́дочная ж. لوز المعده louz-ol-me'dæ.

желе́зистый I. *анат.* غده‌ای qoddæi, لوزه‌ای louzæi.

желе́зистый II. آهنی ahæni, آهن دار ahæn-dar.

желёзка غدهٔ کوچك qoddæ-je kutʃek.

желе́зн||ая доро́га راه آهن rah-e ahæn; подвесна́я ж. д. سیم نقاله sim-e næqqalæ; узкоколе́йная ж.д. راه آهن دکویل rah-e ahæn-e dekovil, راه آهن سبك rah-e ahæn-e sæbok; по ~ой доро́ге با راه آهن ba rah-e ahæn.

железнодоро́ожн||ый راه آهنی rah-e ahæni; راه آهن rah-e ahæn (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*); ж. путь خط راه آهن xætt-e rah-e ahæn; ~ая ста́нция استاسیون راه آهن estasijun-e rah-e ahæn, ایستگاه راه آهن istgah-e rah-e ahæn; ~ая ве́тка راه آهن فرعی rah-e ahæn-e fær'i; ~ые ли́нии خطوط راه آهن xotut-e rah-e ahæn; ж. мост پل راه آهن pol-e rah-e ahæn; ~ое управле́ние ادارهٔ راه آهن edaræ-je rah-e ahæn; ~ая наклада́я راه نامهٔ بار bar-namæ-je rah-e ahæn.

желе́зн||ый آهنی ahæni; ж. лист ورقهٔ آهن væræqæ-je ahæn; ~ая про́волока سیم آهن sim-e ahæn; ~ая руда́ سنگ آهن sæng-e ahæn; ~ые това́ры آهن آلات ahæn-alat; ж. лом آهن پاره ahæn-paræ; ~ые опи́лки گرد سوهان gærd-e suhan; ж. купоро́с *см.* купорос.

железня́к سنگ آهن sæng-e ahæn.

желе́зо آهن ahæn; болва́нковое ж. کنده آهن ahæn-e kondæ; гальваниси́рованное (ци́нковое) ж. سفید آهن ahæn-e sæfid; ко́ваное ж. کوبیده آهن ahæn-e kubidæ; кро́вельное ж. شیروانی آهن ahæn-e ʃirvani; листово́е ж. ورقه آهن ahæn-e væræqæ, تنکه آهن ahæn-e tonokæ; о́бручное ж. تسمه ای آهن ahæn-e tæsmæi; полосово́е ж. میله آهن ahæn-e milæ; ж. в пру́тьях ترکهٔ آهن tærækæ-je ahæn; строй-

тельное ж. آهن ساختمان ahæn-e saxteman; куй ж. пока́ горя́чо́ *посл.* تا تنور گرم است باید نان پخت ta tænur gærm-æst bajæd nan poxt (*букв.*: ну́жно печь хлеб, пока́ печь горячи́).

железобето́н بتون مسلح betun-e mosællæh.

железоде́лательный: ж. завóд کارخانهٔ آهن سازی kar-xanæ-je ahæn-sazi.

жёлоб *см.* жолоб.

желте́ть زرد شدن zærd ʃ.

желтизна́ زردی zærdi; ж. лица́ زردی صورت zærdi-je suræt.

желтова́тый مایل بزردی majel be zærdi.

желто́к زردهٔ تخم مرغ zærdæ-je toxm-e morq.

желту́ха *мед.* یرقان jæræqan, زردی zærdi.

жёлт||ый زرد zærd; ~ого цве́та زرد رنگ zærd-ræng; лимо́нно-ж. لیموئی limui; ~ая лихора́дка *мед.* تب زرد tæb-e zærd, حمای زرد homa-je zærd; ~ая пре́сса *пол.* مطبوعات زرد mætbu'at-e zærd.

желу́д||ок *анат.* معده me'dæ, شکم ʃekæm; несваре́ние ~ка *мед.* سوء هضم su'-e hæzm, سوء هاضمه su'-e hazemæ.

желу́дочек *анат* بطن قلب bætn-e qælb (*у се́рдца*).

желу́дочный ای معده me'dæi, معدی me'di; ж. сок عصیر معده æsir-e me'dæ, شیرهٔ هاضمه ʃiræ-je hazemæ.

жёлчный 1. صفرائی sæfrai, صفرا دار sæfra-dar; ж. ка́мень *мед.* سنگ (مراره) صفرادان sæng-e sæfradan (mæraræ); ж. пузы́рь *анат.* کیسهٔ صفرا kisæ-je sæfra, صفرادان sæfradan, مراره mæraræ; ж. челове́к شخص صفرائی ʃæxs-e sæfrai; 2. *фиг.* نیش دار niʃ-dar.

жёлч||ь صفرا sæfra, زرداب zærdab; разли́тие ~и یرقان jæræqan, زردی zærdi.

же́мчуг مروارید morvarid, در dorr; иска́тель ~га صیاد مروارید sejjad-e morvarid; лови́ть ~г ж. صید مروارید کردن sejd-e morvarid k.; ни́тка ~а رشتهٔ مروارید reʃtæ-je morvarid.

жемчу́жина *см.* жемчуг.

жемчу́жн||ый مروارید morvarid (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*); ~ое ожере́лье گردن بند مروارید gærdæn-bænd-e morvarid; ~ая ра́ковина صدف مروارید sædæf-e morvarid.

жена́ زن zæn, عیال æjal; خانم xanom.

жена́т||ый متأهل motæ'æhhel, زن‌دار zæn-dar; быть ~ым متأهل بودن motæ'æhhel b., زن داشتن zæn daʃtæn.

жени́ть (кого́-л.) زن (برای کسی) گرفتن zæn gereftæn.

жени́тьба ازدواج ezdevadʒ; عروسی ærusi (*сва́дьба*).

жени́ться زن گرفتن zæn gereftæn, متأهل شدن motæ'æhhel ʃ.; زنا شوئی کردن zænaʃui k.

жени́х خواستگار xastegar; داماد damad (*по́сле обруче́ния*).

женотде́л شعبهٔ نسوان ʃo'bæ-je nesvan [در تشکیلات حزبی وشوروی برای اجرای کار های سیاسی و اجتماعی و مدنی میان زنان].

же́нск||ий زنانه zænanæ, نسوانی nesvani; ~ое движе́ние نهضت زنان næhzæt-e zænan; ж. вопро́с مسئلهٔ نسوان mæs'ælæ-je nesvan; ~ое учи́лище مدرسهٔ زنانه mædræsæ-je zænanæ; ~ие боле́зни امراض زنانه æmraz-e zænanæ; ж. род *грам.* صیغهٔ موءنث siqæ-je mo'ænnæs.

же́нственность زنیت zænijæt, انائیت onasijæt; حالت زنانه halæt-e zænanæ.

же́нственный خاله زنك xalæ-zænæk (*презр. о мужчи́не*).

же́нщин||а زن zæn; ~ы زنان zænan, نسوان nesvan; ж.-врач زن طبیبه zæn-e tæbibæ; заму́жняя ж. زن شوهردار zæn-e ʃouhær-dar, زن شوهر رفته zæn-e ʃouhær ræftæ; ста́рая ж. پیره زن piræ-zæn.

жеребёнок (اسب) کره korræ.

жереби́ц اسب æsp; заводско́й ж. اسب تخمی æsp-e toxmi.

жереби́ться کره زائیدن korræ zajidæn, کره انداختن korræ ændaxtæn.

жеребьёвка قرعه کشی qor'æ-kæʃi, استقراع esteqra'.

жерло́ دهنه dæhænæ; ж. вулка́на دهنهٔ آتش فشان dæhænæ-je ataʃ-feʃan; ж. пу́шки دهنهٔ توپ dæhænæ-je tup.

жёрнов سنگ آسیاب sæng-e asijab.

же́ртв||а قربان qorban, قربانی qorbani; ~ы землетрясе́ния قربانی‌های زلزله qorbaniha-je zælzælæ, تلفات زلزله tælæfat-e zælzælæ; приноси́ть ~у قربانی دادن qorbani dadæn; приноси́ть кого́-л. в ~у чему́-л. کسی را قربانی چیزی کردن kæs-i-ra qorbani-je tʃiz-i k., کسی را فدای چیزی کردن kæs-i-ra feda-je

tʃiz-i k.; стать ~ой огня طعمهٔ حریق شدن to'mæ-je hæriq ʃ.; челове́ческие ~ы تلفات انسانی (جانی) tælæfat-e ensani (dʒani).

же́ртвовать عطا کردن eta k., بخشیدن bæxʃidæn (*дари́ть*).

жест ژست (*фр.* ge.te), حرکت دست hærækæt-e dæst; اشاره بادست eʃaræ ba dæst.

жестикули́ровать ژست دادن ʒest dadæn; بادست اشاره کردن ba dæst eʃaræ k.

жёстк||ий 1. سفت seft; زبر zebr; де́латься ~им سفت شدن seft ʃ.; ~ое мя́со گوشت سفت guʃt-e seft; ~ая ко́жа پوست زبر pust-e zebr; ~ая щётка ماهوت پاك كن زبر mahut-pak-kon-e zebr; 2. *фиг.* (*об усло́виях*) سخت sæxt.

жесто́кий بی رحم bi-ræhm, ظالم zalem; *фиг.* سخت sæxt; شدید ʃædid; ж. моро́з سرمای شدید særma-je ʃædid.

жесто́ко بی رحمانه bi-ræhmanæ, ظالمانه zalemanæ.

жесто́кость بی رحمی bi-ræhmi.

жесть حلبی hælæbi; бе́лая ж. حلبی سفید hælæbi-je sæfid.

жестя́ник حلبی ساز hælæbi-saz.

жестя́нка حلبی hælæbi.

жестян||о́й حلبی hælæbi; ~а́я посу́да ظروف حلبی zoruf-e hælæbi.

жето́н مدال medal.

жечь سوزانیدن suzanidæn; خوردن xordæn (*о е́дких веще-ствах*); ж. ко́фе *см.* жарить.

жже́ние سوزش suzeʃ.

жжён||ый سوخته suxtæ; па́хнуть ~ым بوی سوخته دادن bu-je suxtæ dadæn; ж. ко́фе قهوهٔ بوداده qæhvæ-je bu dadæ.

жив||о زود zud, فوری fouri; ж.!, ~е́й! زود باش zud baʃ.

жив||о́й جاندار dʒan-dar, ذیروح zi-ruh, زنده zendæ; باجنب وجوش ba dʒomb-o-dʒuʃ (*оживлённый*); سر زنده sær-zendæ; چابك tʃabok (*подви́жный*); ~ы́е существа́ موجودات (حیه) زنده moudʒudat-e zendæ (hejjæ); ж. стари́к پیر مرد چابك pir-e mærd-e tʃabok; ~ы́е цветы́ گل های طبیعی golha-je tæbi'i; ~ы́е языки́ زبانهای (السنهٔ) حیه zæbanha-je (ælsenæ-je) hejjæ; жив ли ваш оте́ц? پدر شما زنده است pedær-e ʃoma zendæ-æst.

живопи́сец نقاش næqqaʃ.

жи́вопись نقاشی næqqaʃi; ма́сляная ж. نقاشی رنگ و روغنی næqqaʃi-je ræng-o-rouqæni; аква-

ре́льная ж. نقاشی آب و رنگی næqqaʃi-je ab-o-rængi.

жи́вость جنب و جوش dʒomb-o-dʒuʃ, چابکی tʃaboki; ж. ума́ تیزی هوش tizi-je huʃ.

живо́т شکم ʃekæm, بطن bætn; دل del; у него́ боли́т ж. دلش درد میکند del-æʃ dærd mikonæd.

животново́дство حیوان داری hejvan-dari.

животново́дческ||ий: ~ая пробле́ма مسئلهٔ تربیت حیوانات mæs'ælæ-je tærbijæt-e hejvanat.

живо́тн||ое حیوان hejvan (*мн.* حیوانات hejvanat); چهار پا tʃæhar-pa (*четверонóгое*); вью́чные ~ые حیوانات بار کش hejvanat-e bar-kæʃ; ди́кие ~ые حیوانات وحشی hejvanat-e væhʃi; дома́шние ~ые حیوانات خانگی (اهلی) hejvanat-e xanægi (æhli); жва́чные ~ые حیوانات نشخوار کننده hejvanat-e noʃxar konændæ; копы́тные ~ые حیوانات سمدار hejvanat-e som-dar; млекопита́ющие ~ые حیوانات پستاندار hejvanat-e pestan-dar; плотоя́дные ~ые حیوانات گوشت خوار hejvanat-e guʃt-xar; позвоно́чные ~ые حیوانات ذو فقار hejvanat-e zu-feqar, حیوانات فقاری hejvanat-e feqari; сумча́тые ~ые حیوانات کیسه دار hejvanat-e kisæ-dar; травоя́дные ~ые حیوانات علفخوار hejvanat-e ælæf-xar; хи́щные ~ые حیوانات درنده hejvanat-e derændæ; пресмыка́ющиеся ~ые خزندگان xæzændægan; земново́дные ~ые ذو حیاتین zu-hæjatejn.

живо́тный حیوانی hejvani.

живу́щий زنده zendæ.

живьём زنده zendæ; захвати́ть кого́-л. ж. کسی را زنده دستگیر کردن kæs-i-ra zendæ dæst-gir kærdæn.

жи́дк||ий مایع maje', آبکی abæki; رقیق ræqiq, کم پشت kæm-poʃt (*ре́дкий*); ~ое молоко́ شیر آبکی ʃir-e abæki; ~ая пи́ща غذای رقیق qæza-je ræqiq; ж. чай چائی کم رنگ tʃai-je kæm-ræng.

жи́дкост||ь مایع maje' (*мн.* مایعات maje'at); ме́ра ~ей پیمانه مایعات pejmanæ-je maje'at.

жи́зненность قوت زندگی qovvæt-e zendægi.

жи́зненн||ый حیاتی hæjati; ж. вопро́с مسئلهٔ حیاتی mæs'ælæ-je hæjati; ~ые потре́бности احتیاجات حیاتی (اساسی) ehtijadʒat-e hæjati (æsasi); ~ая эне́ргия قوهٔ حیاتی qovvæ-je hæjati; ~ые сре́дства وسایل زندگی væsajel-e zendægi;

ые усло́вия شرایط زندگی ʃæra-jet-e zendægi; **ж.** у́ровень میزان زندگی mizan-e zendægi.

жизнеописа́ние ترجمهٔ حال tærdʒomæ-je hal, شرح حال ʃærh-e hal.

жизнеспосо́бность قابلیت زندگی qabelijæt-e zendægi.

жизнеспосо́бный قابل زندگی qabel-e zendægi; ه ندنی mandæni.

жизн||ь حیات hæjat, زندگانی zendægani, زندگی zendægi, عمر omr; جان dʒan; за всю мо́ю **ж.** در تمام عمر خودم dær tæmam-e omr-e xod-æm; вопро́с ′ ~и مسئلهٔ حیاتی mæs'ælæ-je hæjati; ли́чная **ж.** حیات شخصی hæjat-e ʃæxsi; обще́ственная **ж.** حیات اجتماعی hæjat-e edʒtema'i; о́браз (уклад) ′ ~и طرز زندگانی tærz-e zendægani; полити́ческая **ж.** حیات سیاسی hæjat-e sijasi; продолжи́тельность ′ ~и طول عمر tul-e omr; сохране́ние ′ ~и حفظ جان hefz-e dʒan; сре́дства к ′ ~и وسایل زندگانی væsajel-e zendægani; тяжёлая **ж.** (сухт) زندگانی دشوار zendægani-je doʃvar (sæxt); экономи́ческая **ж.** حیات اقتصادی hæjat-e eqtesadi; его́ **ж.** в опа́сности جانش در خطر است dʒan-æʃ dær xætær-æst; положи́ть свою́ **ж.** за что-л. جان خودرا فدای چیزی کردن dʒan-e xod-ra feda-je tʃiz-i k.; борьба́ за **ж.** تنازع بقا tænazo'-e bæqa; зараба́тывать на **ж.** کسب معاش کردن kæsb-e mæ'aʃ k.; проводи́ть что-л. в **ж.** اجرا عملی کردن æmæli k.; при ′ ~и отца́ در حیات پدرم dær hæjat-e pedær-æm; быть ме́жду ′ ~ью и сме́ртью *фиг.* بین حیات و ممات بودن bejn-e hæjat-o-mæmat b.; в твое́й ре́чи не́ было ′ ~и *фиг.* نطق تو روح نداشت notq-e to ruh nædaʃt.

жи́ла I. *анат.* رگ ræg, وزید værid.

жи́ла II. *геол.* رگه ræge (*пу́дная*); ме́дная **ж.** رگهٔ مس ræge-je mes.

жиле́т جلیتقه dʒelitqæ (*русс.* жиле́тка).

жиле́ц ساکن saken, مقیم moqim; کرایه نشین kerajæ-neʃin (*аренда́тор*).

жи́листый رگ رگ ræg-ræg, رگدار ræg-dar.

жили́ще مسکن mæskæn (*мн.* مساکن mæsaken); محل اقامت mæhæll-e eqamæt (*местожи́тельство*); منزل mænzel (*мн.* منازل mænazel) (*кварти́ра*).

жили́щный: ж. вопро́с مسئلهٔ منازل mæs'ælæ-je mænazel.

жило́й قابل سکونت qabel-e sokunæt, قابل سکنی qabel-e sokna; مسکون mæskun, مسکونی mæskuni (*обитаемый*); ж. дом خانهٔ قابل سکنی xanæ-je qabel-e sokna.

жильё *см.* жилище.

жир چرب ʧærb, چربی ʧærbi, روغن rouqæn; живо́тные ~ы دهنیات (چربیهای) حیوانی dohnijat-e (ʧærbiha-je) hejvani; расти́тельные ~ы دهنیات (روغن های) نباتی dohnijat-e (rouqænha-je) næbati; ры́бий ж. روغن ماهی rouqæn-e mahi; сма́зывать ~ом چرب کردن ʧærb k.

жира́фа زرافه zærrafæ.

жире́ть چرب شدن ʧærb ʃ.; چاق شدن ʧaq ʃ.

жи́рность چربی ʧærbi.

жи́рный چاق ʧaq; چربی ʧærbi, روغنی rouqæni, پیه دار pih-dar; ж. челове́к آدم چاق adæm-e ʧaq; ~ое пятно́ لکهٔ چربی lækkæ-je ʧærbi.

жите́йский دنیوی donjævi; де́ло ~ое! کار عادی است kar-e adi-st.

жите́ль ساکن saken (*мн.* ساکنین sakenin); اهل æhl (*мн.* اهالی æhali); ж. восто́ка مشرق زمینی mæʃreq-zæmini; ж. го́рода شهری ʃæhri, اهل شهر æhl-e ʃæhr; ~и Тегера́на اهالی طهران æhali-je tehran; коренно́й ж. بومی bumi; ~и نفوس nofus (*народонаселе́ние*); коли́чество ~ей в Ира́не عدهٔ نفوس ایران eddæ-je nofus-e iran.

жи́тельство اقامت eqamæt, سکنی sokna, مکان mækan; вид на ж. تذکرهٔ اقامت tæzkeræ-je eqamæt; переме́нить ж. تغییر مکان دادن tæqjir-e mækan dadæn.

жи́тельствовать سکنی کردن sokna k., منزل کردن mænzel k.

жи||ть 1. زیستن zistæn, زیست زندگی کردن zist k., زندگی کردن zendægi k.; زنده بودن zendæ b.; ж. в доста́тке نان تو روغن داشتن nan tu rouqæn daʃtæn (*букв.*: име́ть хлеб в ма́сле); ж. на чужо́й счёт بخرج دیگران زندگی کردن be xærdʒ-e digæran zendægi k.; он ещё ~вёт او هنوز زنده است u hænuz zendæ-æst; ◇ он приказа́л до́лго ж. عمر شرا بشما داده است (بخشیده است) omr-æʃ-ra be ʃoma dadæ-æst (bæxʃidæ-æst); 2. (*обита́ть*) منزل داشتن mænzel daʃtæn, نشستن neʃæstæn; где вы ~вёте? کجامنزل دارید kodʒa mænzel darid,

کجا مینشینید kodʒa mineʃinid; он всегда́ ~вёт в Москве́ او همیشه در مسکو زند گی میکند u hæmiʃæ dær mæskou zendægi mikonæd.

житьё زندگانی zendægani, هستی hæsti, حیات hæjat.

жмýрить, ~ся چشم بهم زدن (کشیدن) tʃæʃm be hæm zædæn (kæʃidæn), چشم تنگ کردن tʃæʃm tæng k.

жмых کنجاله kondʒalæ.

жнéйка *с.-х.* ماشین درو maʃin-e derou.

жнец دروگر derougær.

жóлоб ناودان navdan; **ж.** колеса́ ناودان چرخ navdan-e tʃærx.

жóлудь بلوط bælut.

жом *тех.* منگنه mængænæ.

жонглёр شیشه باز ʃiʃæ-baz.

жонглúровать شیشه بازی کردن ʃiʃæ-bazi k.

жрать *вульг.* کوفت کردن kuft k.

жрéб||ий قرعه qor'æ; *фиг.* قسمت qesmæt, نصیب næsib; **ж.** пал на негó قرعه باسم او افتاد qor'æ be esm-e u oftad; по ~ию با قرعه ba qor'æ, بطریق قرعه be tæriq-e qor'æ; тянýть **ж.** قرعه کشیدن qor'æ kæʃidæn; **ж.** бро́шен *фиг.* کار از کار گذشته kar æz kar gozæʃtæ.

жрец کشیش kæʃiʃ.

жýжелица *зоол.* سوسك susk.

жужжáние طنین tænin, وز وز vez-vez; **ж.** комарá وزوز پشه vez-vez-e pæʃæ.

жужжáть طنین انداختن tænin ændaxtæn; وز وز کردن vez-vez k. (*о насекóмых*).

жук خزوك xæzuk; майский **ж.** زنبورطلائی zæmbur-e telai; навóзный **ж.** کرم پهن kerm-e pehen, سرگین غلطان særgin-qæltan.

жýлик دزد dozd, سارق sareq; جیب بر dʒib-bor (*карма́нник*).

жýльничать مغبون کردن mæqbun k., گول زدن gul zædæn; حقه بازی کردن hoqqæ-bazi k. (*плутовáть*).

жýльничество تقلب tæqællob.

журáвль کلنگ kolæng, درنا dorna.

журúть ملامت کردن mælamæt k., توبیخ کردن toubix k.

журнáл مجله mædʒællæ (*мн.* مجلات mædʒællat); ежемéсячный **ж.** مجلهٔ ماهیانه mædʒællæ-je mahijanæ; еженедéльный **ж.** مجلهٔ هفتگی mædʒællæ-je hæftægi; иллюстри́рованный **ж.** مجلهٔ مصور mædʒællæ-je mosævvær; мóдный **ж.** ژورنال (مد) ʒurnal(-e mod); нóмер ~а شمارهٔ مجله ʃomaræ-je mædʒællæ;

путевóй ж. سفر نامه sæfær-namæ (*дневни́к*); ж. военных де́йствий جريدهٔ جنگ dʒæridæ-je dʒæng; входя́щий ж. *канц.* دفتر واردات dæftær-e varedat; исходя́щий ж. *канц.* دفتر صادرات dæftær-e saderat.

журнали́ст, ка جريده نگار dʒæridæ-negar, روز نامه نويس ruz-namæ-nevis.

журнали́стика جريده نگاری dʒæridæ-negari, روز نامه نويسی ruz-namæ-nevisi.

журча́ние شر شر ʃor-ʃor; ж. воды́ شر شر آب ʃor-ʃor-e ab.

журча́ть شر شر کردن ʃor-ʃor k.

жу́ткий هولناك houlnak. مخوف mæxuf.

жюри́ هيئت منصفه hej'æt-e monsefæ.

З

за 1. (*по́сле*) پس از pæs æz, بعد از bæ'd æz (*вслед за*); پشت سر poʃt-e sær, عقب سر æqæb-e sær (*позади́*); پشت سر کسی نشستن poʃt-e sær-e kæs-i neʃæstæn; шаг за ша́гом قدم بقدم qædæm-be-qædæm; одно́ за други́м یکی پس از دیگری jæk-i pæs æz digær-i; день за днём روز بروز ruz be ruz; 2. (*пе́ред*) قبل از qæbl-æz; за час до отъе́зда یك ساعت قبل از حرکت jæk sa'æt qæbl-æz hærækæt; 3. (*по ту сто́рону*): за две́рью پشت در poʃt-e dær; за реко́й آن طرف رود خانه an tæræf-e rud-xanæ; 4. (*с це́лью, вслед*) دنبال dombal(-e), عقب æqæb(-e); пойти́ за че́м-л. عقب چیزی رفتن æqæb-e tʃiz-i ræftæn; посыла́ть за ке́м-л. عقب کسی فرستادن æqæb-e kæs-i ferestadæn; 5. (*вне*): за го́родом خارج از شهر xaredʒ æz ʃæhr, بیرون از شهر bi-run æz ʃæhr; 6. (*на расстоя́нии*): за два фарса́ха от го́рода دردو فرسخی شهر dær do færsæxi-je ʃæhr; 7. (*в тече́ние*): за неде́лю درعرض یك هفته dærærz-e jæk hæftæ; 8. (*во вре́мя*): за обе́дом درموقع ناهار dær mouqe'-e nahar; 9. (*вме́сто, взаме́н*): подпи́сываться за кого́-л. از طرف کسی امضا کردن æz tæræf-e kæs-i emza k.; приня́ть за кого́-л. با کسی اشتباه گردن ba kæs-i eʃtebah k.; 10. (*почему́*): за что ты меня́ уда́рил برای چه مرا زدی bæraje tʃe mæra zædi; 11. (*за преде́лы*): вы́йти за воро́та از در حیاط در رفتن æz dær-e hæjat dær ræftæn; вы́бросить за окно́ از پنجره انداختن æz pændʒæræ æn-

daxtæn; вы́ехать за грани́цу بخارجه رفتن be xaredʒæ ræftæn; **12.** (*в по́льзу*): голосова́ть **за** и́ли про́тив кого́-л. بر له یا بر علیه کسی رای دادن bær læh-e ja bær ælejh-e kæs-i ræ'i dadæn; быть **за** и́ли про́тив чего́-л. با چیزی موافق یا مخالف بودن ba ʧiz-i movafeq ja moxalef b.; проси́ть **за** кого́-либо (پیش کسی) شفاعت کسی را کردن ʃæfa'æt-e kæs-i-ra k.; руча́ться **за** кого́-л. ضامن کسی شدن zamen-e kæs-i ʃ.; **13.** (*ра́ди, во и́мя*): уме́реть **за** что́-л. در راه چیزی مردن dær rah-e ʧiz-i mordæn; пить **за** здоро́вье بسلامتی کسی خوردن be sælamæti-je kæs-i xordæn; **14.** (*в счёт*): записа́ть **за** ке́м-л. بپای کسی نوشتن (بحساب) be paj-e (be hesab-e) kæs-i neveʃtæn; **15.** (*о́коло, во́зле*): сиде́ть **за** столо́м سر میز نشستن sær-e miz neʃæstæn; ◇ что он **за** челове́к? او چه جور آدمی است u ʧe dʒur adæm-i-st; ни **за** что ابدا æbædæn, be hiʧ vædʒh بهیچ وجه; э́ту кни́гу мо́жно купи́ть **за** два рубля́ این کتاب را با دو منات میشود خرید in ketab-ra ba do mænat miʃæved xærid; о́чередь **за** ва́ми نوبت شماست noubæt-e ʃoma-st; **за** ва́ми 100 рубле́й صد منات از شما طلب دارم sæd mænat æz ʃoma tælæb daræm; заде́ть **за** что́-л. بچیزی برخوردن be ʧiz-i bær-xordæn; приня́ться **за** рабо́ту مشغول کار شدن mæʃqul-e kar ʃ.; взять за́ руку دست کسی را گرفتن dæst-e kæs-i-ra gereftæn; ходи́ть **за** детьми́ بچه داری کردن bæʧʧæ-dari k.; ходи́ть **за** больны́м مریض را پرستاری کردن mæriz-ra pæræstari k.; **за** исключе́нием باستثنای be estesna-je.

заба́ва تفریح tæfrih, تفنن tæfænnon, سر گرمی sær-gærmi; де́тская **з.** سر گرمی اطفال sær-gærmi-je ætfal.

забавля́ть تفریح دادن tæfrih dadæn, سر گرم کردن sær-gærm k.; ~ся تفریح کردن tæfrih k., سر گرم شدن sær-gærm ʃ.

заба́вный خوش مزه xoʃ-mæzæ; مضحك mozhek.

Забайка́лье ناحیهٔ ما وراء دریاچهٔ بایکال nahijæ-je ma væra-je dærjaʧæ-je bajkal.

забаллоти́ровать انتخاب نکردن entexab nækærdæn.

забаррикади́ровать *см.* баррикадировать.

забасто́вать اعتصاب کردن e'-

tesab k., تعطیل کردن tæ'til k., گرو کردن grev k.

забасто́в||ка اعتصاب e'tesab, تعطیل tæ'til, گرو (*фр.* gréve); всео́бщая з. اعتصاب عمومی e'tesab-e omumi; объявля́ть ~ку اعتصاب اعلام کردن e'tesab e'lam k.

забасто́вочн||ый اعتصابی e'tesabi; ~ое движе́ние نهضت اعتصابی næhzæt-e e'tesabi.

забасто́вщик اعتصابی e'tesabi (*мн.* اعتصابیون e'tesabijun), اعتصاب کنده e'tesab konændæ.

забве́ние فراموشی færamuʃi, نسیان nesjan.

забега́ть (к кому́-л.) سر (بکسی) زدن sær zædæn; з. вперёд *фиг.* پیشدستی کردن piʃ-dæsti k.

забере́меневть آبستن شدن abestæn ʃ., حامله شدن hamelæ ʃ.

забива́ть 1. کوبیدن kubidæn, فرو کردن foru k.; з. гвоздь (*во что-л.*) میخ فرو (در چیزی) کردن mix foru k.; میخ کوبیدن mix kubidæn; з. сва́и تیر کوبیدن tir kubidæn; з. до́сками تخته کوب کردن tæxtæ-kub k.; 2. (*заполня́ть чем л.*) انباشتن æmbaʃtæn; پر کردن por k. 3.: з. гол *спорт.* گل زدن gol zædæn.

заби́вка کوبیدن kubidæn (-e), فرو کردن foru kærdæn(-e).

забир||а́ть گرفتن gereftæn; з. вперёд پیشکی گرفتن piʃæki gereftæn (*в кредит*); з. что-л. в свои́ ру́ки چیزی را بدست خود گرفتن tʃiz-i-ra be dæst-e xod gereftæn; зубцы́ колеса́ плохо ~а́ют دندانهٔ چرخ خوب نمیگیرد dændanæ-je tʃærx xub næmigiræd; з. в плен اسیر کردن æsir k.; з. в тюрьму́ حبس کردن hæbs k.

забира́ться 1. (*куда́-л.*) تو رفتن tu ræftæn; دزدکی داخل شدن dozdæki daxel ʃ.; 2. (*на что-л.*) بالا رفتن bala ræftæn; з. на де́рево بالای درخت رفتن bala-je deræxt ræftæn.

заби́тый مظلوم mæzlum (*о человеке*).

заби́ть *см.* забивать.

заблаговре́менно قبلا qæblæn (*заранее*); در موقع خود dær mouqe'-e xod (*своевре́менно*); приня́ть ме́ры з. در موقع خود اقدام کردن dær mouqe'-e xod eqdam k.

заблуди́ться راه را گم کردن rah-ra gom k.

заблужда́ться اشتباه کردن eʃtebah k., خطا کردن xæta k., خطا رفتن xæta ræftæn.

заблужде́н‖ие اشـــتباه eʃtebah, خطا xæta, سهو sæhv; вводи́ть в з. باشتباه انداختن be eʃtebah ændaxtæn; выводи́ть из ~ия از اشتباه بـــيرون آوردن æz eʃtebah birun aværdæn.

забо́йщик معدنچی mæ'dæntʃi.

забола́чивать باطـلاقی کردن batlaqi k.

заболева́емость عدهٔ مرضا edde-je mæræza (*число́ больны́х*).

заболева́ние ناخوشی naxoʃi, مرض mæræz.

заболева́ть *см.* заболеть.

заболе́‖ть 1. ناخوش شدن naxoʃ ʃ., مریض شدن mæriz ʃ., کسالت پیدا کـــردن kæsalæt pejda k.; بستری شدن bæstæri ʃ. (*слечь в посте́ль*); я ~л вчера́ ве́чером دیشب ناخوش شـــدم diʃæb naxoʃ ʃodæm; он ~л лихора́дкой تب براو عارض شـــد tæb bær u arez ʃod; он ~л дифтери́том او مبتلا بدیفتری شـــد u mobtæla be difteri ʃod; 2. درد گرفتن dærd gereftæn (*о како́м-л. о́ргане*).

заболо́ченный باطلاقی batlaqi.

забо́р I. معجر me'dʒær; دیـــوار divar (*сплошно́й*); چـــینـــه ʧʃinæ (*глинобитный*); پـــرچین pærʧʃin (*плете́нь, живая́ и́згородь*); حصار hesar (*огражде́ние*); ста́вить з. دیـــوار گذاشتن divar gozaʃtæn, معجر کشیدن me'dʒær kæʃidæn.

забо́р II.: з. това́ров в креди́т خرید اجناس بنسیه xærid-e ædʒnas be nesjæ.

забо́та 1. مواظبت movazebæt, پرستاری pæræstari; 2. (*беспоко́йство*) زحمت zæhmæt (*мн.* زحمات zæhæmat).

забо́титься مواظبت کردن movazebæt k., توجـــه کردن tævædʒdʒoh k.; پرستاری کردن pæræstari k.; з. о чём-л. مواظب چیزی بودن movazeb-e ʧʃiz-i b.

забо́тливый مـــواظب movazeb, متوجه motævædʒdʒeh; مواظبت آمیز movazebæt-amiz.

забракова́ть وا زدن va-zædæn.

забра́сывать 1. انداختن ændaxtæn; з. мяч на кры́шу توپ را روی بام انداختن tup-ra ru-je bam ændaxtæn; з. камня́ми سنگسار کردن sængsar k.; 2. (*оставля́ть*) ترک کردن tærk k., ول کردن vel k.

забра́ть *см.* забирать.

забра́ться *см.* забираться.

заброни́рова́ть اختصاص دادن extesas dadæn, تخصیص دادن tæxsis dadæn, نگاه داشتن negah daʃtæn; з. ме́сто (биле́т) за кем-л.

جا (بلیط) را برای کسی نگاه داشتن dʒa (belit)-ra bæraje kæs-i negah daʃtæn; з. су́мму وجه را اختصاص (تخصیص) دادن vædʒh-ra extesas (tæxsis) dadæn.

забро́сить *см.* забрасывать.

забро́шенный دور انداخته dur ændaxtæ (*бро́шенный далеко́*); متروك mætruk (*поки́нутый*).

забры́згать گل آلود کردن gel-alud k. (*гря́зью*).

забры́згивать *см.* забрызгать.

забыва́ть *см.* забыть.

забыва́ться *см.* забыться.

забы́вчивость فراموش کاری færamuʃkari.

забы́вчивый فراموش کار færamuʃkar.

забы́||ть 1. فراموش کردن færamuʃ k.; вы меня́ совсе́м ~ли شما مرا بکلی فراموش کردید ʃoma mæra be-kolli færamuʃ kærdid; я совсе́м ~л بکلی یادم رفت be-kolli jad-æm ræft; не **забу́дьте** یاد تان نرود jad-etan nærævæd, خاطر تان نرود xater-etan nærævæd, فراموش نکنید færamuʃ nækonid; **2.** (*оставля́ть по забы́вчивости*) جا گذاشتن dʒa gozaʃtæn; я ~л кни́гу до́ма من کتاب را در منزل جا گذاشتم mæn ketab-ra dær mænzel dʒa gozaʃtæm.

забыть||ё بی هوشی bi-huʃi (*поте́ря созна́ния*); быть в ~е́ بی هوش بودن bi-huʃ b.; впасть в з. بی هوش شدن bi-huʃ ʃ.

забы́||ться 1. فراموش شدن færamuʃ ʃ; э́то никогда́ не **забу́дется** این هیچ وقت فراموش نمیشود in hitʃ væqt færamuʃ næmiʃævæd; **2.** خود را فراموش کردن xod-ra færamuʃ k.; **3.:** он ~лся сном خوابش برد xab-æʃ bord.

зав... *сокр. и в слжн.* **1.** заведующий; **2.** заводской.

зава́л *мед.* یبوست jobusæt, قبض qæbz.

зава́ливать 1. (*нава́ливать*) توده کردن tudæ k.; **2.** (*перегороди́ть*) بستن bæstæn, مسدود کردن mæsdud k.

завали́ть *см.* заваливать.

завали́||ться 1. (*затеря́ться*) گم شدن gom ʃ.; кни́га ~лась за дива́н کتاب پشت نیمکت افتاده است ketab poʃt-e nimkæt oftadæ-æst; **2.:** з. спать *разг.* خوابیدن xabidæn.

за́валь ته مانده tæh mandæ.

зава́ривать دم کردن dæm k.; з. чай چائی دم کردن tʃai dæm k.

завари́ть *см.* заваривать.

заведе́ние موءسسه mo'æssæsæ

(*мн.* موٴسسات mo'æssæsat), اداره edaræ (*мн.* ادارات edarat); учёб-ное з. مدرسه mædræsæ (*мн.* مدارس mædares); вы́сшее учёб-ное з. مدرسهٔ عالی mædræsæ-je ali, دانشگاه daneʃ-gah.

заве́домо دانسته danestæ (*зна́я*).

заве́дующий مدیر modir, رئیس ræ'is (*мн.* روٴسا ro'æsa); з. канце-ля́рией رئیس دفتر ræ'is-e dæftær; з. шко́лой مدیر مدرسه modir-e mædræsæ; з. хозя́йством مباشر mobaʃer.

заве́дывание اداره edaræ, مدیریت modirijæt; з. отделе́нием مدیریت شعبه modirijæt-e ʃo'bæ.

заве́дывать اداره کردن edaræ k.

заве́дывающий *см.* заведую-щий.

завезти́ *см.* завозить.

завере́ни||е اطمینان etminan (*в чём-л.*); تصدیق tæsdiq (*удос-товере́ние*); з. по́дписи تصدیق امضا tæsdiq-e emza; прими́те ~я в моём уваже́нии *эпист* احترامات فائقه را تجدید میدارم ehteramat-e fa'eqæ-ra tædʒdid midaræm.

завери́тель 1. اطمینان دهنده etminan dehændæ; 2. (*удостоверя́-ющий*) تصدیق کننده tæsdiq ko-nændæ.

заве́рить 1. (*уве́рить*) اطمینان دادن etminan dadæn; 2. (*удосто-ве́рить*) تصدیق کردن tæsdiq k.; з. по́дпись امضا را تصدیق کردن emza-ra tæsdiq k.

завер||ну́ть *см.* завертывать; **~ни́те** ко мне منزل من سر بزنید mænzel-e mæn sær bezæ-nid.

завёртывать 1. پیچیدن pitʃi-dæn, مچاله کردن mælfuf k.; з. в бума́гу تو کاغذ پیچیدن tu ka-qæz pitʃidæn; з. го́рло ша́рфом شال بگردن پیچیدن ʃal be gær-dæn pitʃidæn; 2. (*сворáчивать*): з. напра́во (طرف) دست راست پیچیدن (tæræf-e) dæst-e rast pitʃi-dæn; 3. (*заходи́ть*): з. к кому́-л. بمنزل کسی سر زدن be mæn-zel-e kæs-i sær zædæn; 4.: з. рукава́ آستین را بالا زدن astin-ra bala zædæn.

завёршать انجام دادن ændʒam dadæn; تکمیل کردن tækmil k.

завершáющий: з. год пятиле́т-ки سال اخیر اجرای نقشهٔ پنج ساله sal-e æxir-e edʒra-je næqʃæ-je pændʒ-salæ.

завершéние انجام ændʒam; تکمیل tækmil.

завершить *см.* завершать.

заверя́ть (кого-л.) (بکسی) اطمینان دادن etminan dadæn.

заве́са پرده pærdæ; дымова́я з. *см.* дымовой; огнева́я з. *воен.* پردهٔ آتشین pærdæ-je atæʃin.

заве́сить *см.* завешивать.

завести́ *см.* заводить.

заве́т وصیت væsijæt (*мн.* وصایا væsaja); ~ Магомета وصیت نامه væsijæt-namæ; ~ы Ле́нина وصایای لنین væsaja-je Lenin.

заве́шивать پرده کشیدن pærdæ kæʃidæn; ~ся پرده نصب کردن pærdæ næsb k., پرده آویزان کردن pærdæ avizan k.

завеща́ние وصیت væsijæt; ~ в письменной форме وصیت نامچه væsijæt-namtʃæ (*пи́сьменное*); сде́лать з. وصیت کردن væsijæt k.

завеща́тель واصی vasi, وصیت کننده væsijæt konændæ.

завеща́ть وصیت کردن væsijæt k.; بارث گذاشتن be ers gozaʃtæn (*оставля́ть в насле́дство*); وقف کردن væqf k. (*с благотвори́тельной це́лью*).

завива́ть فر زدن fer zædæn (*во́лосы*).

завива́ться موی خودرا فرزدن mu-je xod-ra fer zædæn.

зави́вка فر fer.

зави́дный قابل حسد qabel-e hæsæd, قابل رشك qabel-e ræʃk; غبطه qæbtæ-avær.

зави́довать (чему-л) (به چیزی) حسد بردن hæsæd bordæn, حسودی کردن hæsudi k.

завинти́ть *см.* завинчивать.

зави́нчива||ть پیچیدن pitʃidæn; ~ться پیچ خوردن pitʃ xordæn; га́йка ~ется напра́во مهره از طرف راست پیچ میخورد mohræ æz tæræf-e rast pitʃ mixoræd.

зави́||сеть بسته بودن bæstæ b., منوط بودن mænut b., مربوط بودن mærbut b.; э́то ~сит от вас این بسته بشما ست in bæstæ be ʃoma-st; э́то совсе́м от меня́ не ~сит این هیچ بمن مربوط نیست in hitʃ be mæn mærbut nist.

зави́симость بستگی bæstægi; быть в ~и (от чего́-л.) بسته (بچیزی) بودن bæstæ b.; в ~и от обстоя́тельств این به وضعیت بسته است in be væz'ijæt bæstæ-æst; в ~и от разме́ра نسبت باندازه nesbæt be ændazæ; находи́тся в ~и (подчине́нии) от кого́-л. مطیع کسی بودن moti-e kæs-i b.; вассальная з. تابعیت tabe'ijæt.

зави́симый بسته bæstæ, منوط mænut (*зави́сящий*); مطیع moti' (*подчинённый*).

зави́стливый حسود hæsud (*о человéке*); حسادت آمیز hesadæt-amiz (*о взгля́де и пр.*).

зави́стник حسود hæsud.

за́висть حسودی hæsudi, حسد hæsæd, غبطه qæbtæ.

зави́сящ||ий مربوط mærbut, منوط mænut, بسته bæstæ; лазем lazem; приня́ть все ~ие ме́ры تمام اقدامات لازمه را بعمل آوردن tæmam-e eqdamat-e lazemæ-ra be æmæl aværdæn.

завито́к جعد dʒæ'd, طره torræ (*воло́с*).

зави́ть *см.* завивать.

зави́ться *см.* завиваться.

завко́м *см.* заводский комитет.

завладева́ть (чем-л.) (چیزی را) متصرف شدن motæsærref ʃ.; تصرف کردن tæsærrof k.; з. го́родом شهررا تصرف کردن ʃæhr-ra tæsærrof k.

завлада́ть *см.* завладевать.

завлека́ть فریفتن færiftæn (*обольща́ть*).

завле́чь *см.* завлекать.

заво́д 1. کارخانه kar-xanæ; автомоби́льный з. کارخانهٔ اتومبیل سازی kar-xanæ-je otumobil-sazi; винокуре́нный з. کارخانهٔ عرق کشی kar-xanæ-je æræq-kæʃi; га́зовый з. کارخانهٔ گاز kar-xanæ-je gaz; кирпи́чный з. کارخانهٔ آجر پزی kar-xanæ-je adʒor-pæzi; лесопи́льный з. کارخانهٔ اره کشی kar-xanæ-je ærræ-kæʃi; пивова́ренный з. کارخانهٔ آب جوسازی kar-xanæ-je ab-e dʒou-sazi; са́харный з. کارخانهٔ قند سازی kar-xanæ-je qænd-sazi; тра́кторный з. کارخانهٔ تراکتور سازی kar-xanæ-je traktor-sazi; 2. (*де́йствие*) کوك کردن kuk kærdæn(-e) (*механи́зма*).

заводи́ть 1. کوك کردن kuk k. (*часы́, пружи́ну*); з. мото́р موتوررا روشن کردن motur-ra rouʃæn k.; 2. (*приобрета́ть*) خریدن xæridæn; з. ло́шадь اسب خریدن æsp xæridæn; 3. (*де́ло*) تاسیس کردن tæ'sis k.; з. дру́жбу с кем-л. با کسی دوستی پیدا کردن ba kæs-i dusti pejda k.; з. знако́мство آشنائی پیدا کردن aʃenai pejda k., آشنا شدن aʃena ʃ.; з. разгово́р с кем-л. با کسی داخل صحبت شدن ba kæs-i daxel-e sohbæt ʃ.; 4. (куда́-л.) (بجائی) بردن bordæn.

заводи́ться پیدا شدن pejda ʃ. (*появля́ться*).

заводно́й کوکی kuki; з. звоно́к زنگ کوکی zæng-e kuki.

заводоуправле́ние ادارهٔ کارخانه edaræ-je kar-xanæ.

завóдский کارخانه‌ای kar-xanæi; з. комитéт کمیتهٔ کارخانه‌ای komitæ-je kar-xanæi; з. жеребéц *см.* жеребец.

заводскóй *см.* заводский.

завóдчик صاحب کارخانه sahæb-e kar-xanæ.

завоева́ни||е فتح fæth, غلبه qælæbæ; استیلا estila, تسخیر tæsxir; ~я фтоҳат fotuhat; ~я Октя́брьской революции فتوحات انقلاب اکتبر fotuhat-e enqelab-e oktobr.

завоева́тель فاتح fateh.

завоева́тельный فاتحانه fatehanæ.

завоева́ть فتح کردن fæth k., غلبه کردن (بر) qælæbæ k.; مسخر کردن mosæxxær k., استیلا یافتن estila jaftæn; з. дове́рие *фиг.* اطمینان حاصل کردن etminan hasel k.

завоёвывать *см.* завоевать.

завóз ورود vorud, واردات varedat; з. това́ров ورود اجناس vorud-e ædʒnas.

завози́ть وارد کردن vared k.; з. това́ры в Ира́н اجناس را بایران وارد کردن ædʒnas-ra be iran vared k.

завол||а́кивать: не́бо ~окло́ هوا گرفته است آسمان hæva gereftæ-æst, aseman bænd-æst.

завóлжский ماوراء رود خانه ولگا ma væra-je rud-xanæ-je volga.

заворáчивать *см.* завертывать.

зáворот: з. кишёк *мед.* پیچش روده pitʃeʃ-e rudæ, التواء امعاء elteva-je æm'a.

зáвтра فردا færda; до з. تا فردا ta færda; отложи́ть на з. بفردا موکول کردن be færda moukul k.

зáвтрак صبحانه sobhanæ, ناشتا naʃta (*у́тренний*); چاشت tʃaʃt (*пе́ред обе́дом*).

зáвтракать ناشتا خوردن naʃta xordæn; چاشت کردن tʃaʃt k.

завхóз مباشر mobaʃer.

завыва́ть زوزه کشیدن zuzæ kæʃidæn.

завяза́ть I. *см.* завязывать.

завяза́ть II. *сн.* завязнуть.

завяза́||ться: на дере́вьях ~лись по́чки درخت ها جوانه زده اند deræxtha dʒævanæ zædæ-ænd.

завя́зка بند bænd.

завя́знуть فرو رفتن foru ræftæn; з. в грязи́ در گل فرو رفتن dær gel foru ræftæn.

завя́зывать 1. بستن bæstæn; з. у́зел گره زدن gereh zædæn, گره بستن gereh bæstæn; з. в у́зел بقچه بستن boqtʃæ bæstæn; 2. *фиг.* (*начина́ть*) شروع کردن ʃoru' k.;

داخل شدن (در) daxel ʃ. (*вступáть*).

завя́зываться *см.* завязаться.

за́вязь *бот.* تخم دان toxmdan.

завя́лый پژمرده pæʒmordæ, پلاسیده pelasidæ.

завя́нуть پژمرده شدن pæʒmordæ ʃ.

зага́дка معما mo'æmma, لغز loqæz, چیستان ʧistan.

зага́дочный معمائی mo'æmmai, رمزی ræmzi, مرموز mærmuz.

зага́дывать 1.: з. зага́дку معما گفتن mo'æmma goftæn; 2. (*задýмывать вперёд*) از پیش فکر کردن æz piʃ fekr k.

зага́р سوختگی suxtægi.

загаса́ть خاموش شدن xamuʃ ʃ. (*потухáть*).

загаси́ть خاموش کردن xamuʃ k.

зага́снуть *см.* загасать.

загиба́ть تا کردن ta k., خم کردن xæm k.; з. вдвóе دو لا کردن do la k.

загла́вие عنوان envan; под ~м در تحت عنوان dær tæht-e envan.

загла́вн||ый: ~ые бýквы حروف درشت horuf-e doroʃt.

загла́дить *см.* заглаживать.

загла́живать صاف کردن saf k.; اطو کردن otu k. (*утюгóм*); *фиг.* جبران کردن ʤobran k., تلافی کردن tælafi k.

заглаза́ 1. (*в отсýтствие*) در غیاب dær qijab, غیابا qijabæn; 2. (*вдóволь*) فراوان færavan.

заглóхнуть خفه شدن xæfæ ʃ.; огóнь в пéчке **заглóх** بخاری خاموش شد boxari xamuʃ ʃod.

заглуша́ть 1. از بین بردن æz bejn bordæn; خفه کردن xæfæ k.; جلوگیری (از) کردن ʤelou-giri k. (*зáпах, шум*); کر کردن kær k. (*звук*); 2.: з. боль درد را تسکین کردن dærd-ra tæskin k.; 3.: з. самовáр سماور را خفه کردن sæmavær-ra xæfæ k.

заглуши́ть *см.* заглушать.

загля́дывать نگاه کردن (تو) negah k.; з. в гóсти к кому́-л. بمنزل کسی سرزدن be mænzel-e kæs-i sær zædæn.

загляну́ть *см.* заглядывать.

загну́ть *см.* загибать.

заговáривать 1. (*начинáть говорúть*) شروع بصحبت کردن ʃoru' be sohbæt k.; з. с кем-л. بکسی خطاب کردن be kæs-i xetab k.; 2. (*заклинáть*) جادو کردن ʤadu k., افسون کردن æfsun k.

зáговор 1. سوء قصد su'-e qæsd, توطئه toute'æ; составúть з. سوء

قصد کردن su'-e qæsd k.; توطئه چیدن toute'æ ʧidæn; 2. (*заклинание*) جادوگری dʒadugæri, افسون گری æfsungæri.

заговори́ть *см.* заговаривать.

заговóрщик توطئه کننده toute'æ konændæ.

зáголовок عنوان envan; з. кни́ги عنوان کتاب envan-e ketab.

загóн محوطه mohævvetæ, حصار hesar.

загоня́ть (به) راندن randæn.

загора́живать: з. путь را راه مسدود کردن rah-ra mæsdud k.; з. свет جلوی روشنائی را گرفتن dʒelo-je rouʃænai-ra gereftæn.

загора́ть سوختن suxtæn, سیاه شدن sijah ʃ.; ~ся آتش گرفتن atæʃ gereftæn.

загоре́вший رنگ سوخته ræng suxtæ, سیاه شده sijah ʃodæ.

загоре́лый *см.* загоревший.

загоре́||ться *см.* загораться; ~лась ссóра *фиг.* نزاع بر پا شد neza' bær pa ʃod; дом ~лся خانه آتش گرفته است xanæ atæʃ gereftæ-æst; ~лась войнá *фиг.* جنگ شروع شد dʒæng ʃoru' ʃod; ~лось емý éхать в гóрод *фиг.* هوا اورا برداشته بشهر برود hæva u-ra bær daʃtæ be ʃæhr beræved.

загороди́||ть *см.* загораживать; он ~л мне дорóгу او جلوی مرا گرفت u dʒelo-je mæra gereft.

загоро́дка دیوار divar, حصار hesar, چینه ʧinæ.

за́городн||ый بیرون شهر birun-e ʃæhr; ~ая прогýлка گردش در اطراف شهر gærdeʃ dær ætraf-e ʃæhr.

заготáвливать *см.* заготовлять.

заготови́тель خریدار xæridar, تهیه کننده tæhijæ konændæ.

заготови́тельн||ый: ~ые опера́ции (محصولات) عملیات تهیهٔ اجناس æmælijat-e tæhijæ-je ædʒnas (mæhsulat).

заготóвить *см.* заготовлять.

заготóвка تهیه tæhijæ, تدارك tædarok (*заготовле́ние*); خرید xærid (*закýпка*); з. продовóльствия تدارك آذوقه tædarok-e azuqæ; з. тóплива تهیهٔ سوخت tæhijæ-je suxt.

заготовля́ть تهیه کردن tæhijæ k., خریداری کردن xæridari k.; з. съестны́е припáсы آذوقه تهیه کردن azuqæ tæhijæ k.

загражда́ть سد کردن sædd k., مسدود کردن mæsdud k.

загражде́ние سد sædd, مانع mane'; прóволочное з. *воен.* مانع سیم خاردار mane'-e sim-e xar-dar.

загранйц||ей در خارجه dær xaredʒæ; éхать ~у رفتن بخارجه be xaredʒæ ræftæn.

загранйчн||ый خارجی xaredʒi; ~ого произво́дства ساخت خارجی saxt-e xaredʒi; ~ые това́ры اجناس خارجی ædʒnas-e xaredʒi.

загри́вок گرده gordæ.

загримирова́ть *см.* гримировать.

загроможда́ть مسدود کردن mæsdud k.; جا تنگ کردن dʒa tæng k.

загромозди́ть *см.* загромождать.

загрубе́л||ый زبر zebr; ~ые ру́ки دستهای زبر dæstha-je zebr.

загрубе́ть قرص شدن qors ʃ., سفت شدن seft ʃ.; زبر شدن zebr ʃ. (*о ко́же*).

загрязне́ние چرك کردن ʧerk kærdæn(-e), کثیف کردن kæsif kærdæn(-e).

загрязнённ||ый چرك ʧerk, کثیف kæsif; ~ая вода́ آب کثیف ab-e kæsif.

загрязни́ть *см.* загрязнять.

загрязня́ть چرك کردن ʧerk k., کثیف کردن kæsif k.; ~ся چرك شدن ʧerk ʃ., کثیف شدن kæsif ʃ.

загуби́ть تلف کردن tælæf k., هلاك کردن hælak k.; خراب کردن xærab k.

зад 1. پشت poʃt, عقب æqæb, قسمت عقب qesmæt-e æqæb; ~ом наперёд پشت رو poʃt-e ru; итти́ ~ом رو بعقب رفتن ru be æqæb ræftæn; 2. نشیمن neʃimæn; з. ло́шади کفل اسب kæfæl-e æsp.

задава́ть: з. вопро́с سوءال کردن so'al k.; з. уро́к درس دادن dærs dadæn.

задави́||ть له کردن leh k.; его́ ~ло автомоби́лем اتومبیل اورا زیر گرفته است otumobil u-ra zir gereftæ-æst.

зада́ние 1. دستور dæstur, دستور العمل dæstur-ol-æmæl; 2. (*уро́к*) درس dærs.

зада́ток بیعانه bej'anæ, پیشکی piʃæki; дать з. بیعانه دادن bej'anæ dadæn, پیشکی دادن piʃæki dadæn; получи́ть з. بیعانه گرفتن bej'anæ gereftæn.

зада́ч||а 1. *мат.* مسئله mæs'ælæ (*мн.* مسائل mæsa'el); математи́ческая з. مسئلهٔ ریاضی mæs'ælæ-je rijazi; реша́ть ~у مسئله را حل کردن mæs'ælæ-ra hæll k.; 2. مقصود mæqsud; на́ша з. состои́т в том, что́бы... مقصود ما در اینست که mæqsud-e ma dær in-æst ke...

зада́чник کتاب مسائل ketab-e mæsa'el.

задвига́ть تو کردن tu k.; з. дверь دررا کلون کردن dær-ra kolun k. (*заса́вом*).

задви́жка کلون kolun; لولا loula (*ока́нная*).

задева́||ть (به) خوردن xordæn; *фиг.* (به) بر خوردن bær-xordæn; ва́ши слова́ меня́ ~ют حرفهای شما به من بر میخورد hærfha-je ʃoma be mæn bær-mixoræd.

задержа́ние 1. (*аре́ст*) دستگیری dæst-giri, توقیف touqif; 2. (*запозда́ние*) تاخیر tæ'xir, تعویق tæ'viq; 3.: з. мочи́ *мед.* حبس البول hæbs-ol-boul.

заде́ржанный نگاه داشته شده negah daʃtæ ʃodæ, معطل شده mo'ættæl ʃodæ; بتأخیر افتاده be tæ'xir oftadæ (*о де́ле, рабо́те*); دستگیر شده dæst-gir ʃodæ (*аресто́ванный*).

задержа́ть *см.* задерживать.

задержа́||ться *см.* задерживаться; я ~лся в доро́ге در بین راه معطل شدم dær bejn-e rah mo'ættæl ʃodæm; де́ло ~лось کار بتعویق (تأخیر) افتاد kar be tæ'viq (tæ'xir) oftad.

заде́рживать 1. نگاه داشتن negah daʃtæn; نگاه داری کردن negah-dari k.; معطل کردن mo'ættæl k.; منتظر گذاشتن montæzer gozaʃtæn (*заста́вить ждать*); з. долг بدهی خودرا نگاه داشتن bedehi-je xod-ra negah daʃtæn; з. рабо́ту کاررا بتأخیر انداختن kar-ra be tæ'xir ændaxtæn; з. дыха́ние نفس را حبس کردن næfæs-ra hæbs k.; 2. (*аресто́вывать*) دستگیر کردن dæst-gir k., توقیف کردن touqif k.; جلو گرفتن dʒelou gereftæn (*останавливать*).

заде́ржива||ться معطل شدن mo'ættæl ʃ.; не ~йтесь معطل نشوید mo'ættæl næʃævid.

заде́ржк||a معطلی mo'ættæli, تأخیر tæ'xir, تعویق tæ'viq; без ~и بدون معطلی bedun-e mo'ættæli, بلا درنگ bela-deræng; з. заседа́ния بتأخیر افتادن جلسه be tæ'xir oftadæn-e dʒælsæ; з. жа́лования در تأخیر پرداخت مواجب dær tæ'xir pærdaxt-e mævadʒeb.

задёрнуть کشیدن kæʃidæn.

заде́ть *см.* задевать.

за́дн||ий عقب æqæb, عقبی æqæbi; ~яя нога́ پای عقبی pa-je æqæbi; ~яя часть پا pa (*у ло́шади*); ~яя часть قسمت عقبی qesmæt-e æqæbi; дать з. ход عقب رفتن æqæb ræftæn, پس زدن pæs zædæn; ~яя мысль *фиг.* قصد (فکر) مخفی qæsd (fekr)-e mæxfi, فکر باطنی fekr-e bateni; ~яя сторона́ پشت poʃt; ~яя ко́мна-

та پستو pæstu (*непроходная*); поме́тить ~им число́м تاریخ ما قبل گذاشتن tarix-e ma qæbl gozaʃtæn.

за́дник کونهٔ کفش kunæ-je kæfʃ (*о́буви*).

задо́брить چاپلوسی کردن ʧaplusi k. (*льстить*).

задо́лго خیلی وقت پیش xejli væqt piʃ; з. до...(از) مدتی قبل moddæt-i qæbl.

задолжа́ть (به) مقروض شدن mæqruz ʃ., (از) قرض گرفتن qærz gereftæn.

задо́лженность دین dejn, قرض qærz, بدهی bedehi.

задо́хнуться *см.* задыхаться.

задрапирова́ть *см.* драпировать.

задрема́ть *см.* дремать.

задрожа́ть *см.* дрожать.

задува́ть فوت کردن fut k. (*дуть*); خاموش کردن xamuʃ k. (*гаси́ть*).

заду́мать *см.* задумывать.

заду́ма||ться *см.* задумываться; заста́вить з. بفکر انداختن be fekr ændaxtæn; о чём вы ~лись? شما درفکر چه هستید ʃoma dær fekr-e ʧe hæstid.

заду́мчивость تفکر tæfækkor; погружа́ться в з. بفکر فرو رفتن be fekr foru ræftæn.

заду́мчивый متفکر motæfækker.

заду́мывать بخیال افتادن be xijal oftadæn, بفکر افتادن be fekr oftadæn, قصد داشتن qæsd daʃtæn.

заду́мыва||ться متفکر شدن motæfækker ʃ.; не ~ясь بدون تأمل bedun-e tæ'æmmol.

заду́ть *см.* задувать.

задуше́вность صمیمیت sæmimijæt.

задуше́вный صمیمی sæmimi, صمیمانه sæmimanæ, قلبی qælbi; з. друг دوست صمیمی dust-e sæmimi.

задуши́ть خفه کردن xæfæ k.

задыха́ться خفه شدن xæfæ ʃ.; з. от уста́лости نفس نفس زدن næfæs-næfæs zædæn; نفس تنگ شدن næfæs tæng ʃ.

заезжа́ть *см.* заехать.

заём استقراض esteqraz, قرض qærz, قرضه qærzæ; де́лать з. استقراض کردن esteqraz k., قرض کردن qærz k.; з. второ́й пятиле́тки قرضهٔ پنج سالهٔ دوم qærzæ-je pændʒ-salæ-je dovvom; вну́тренний з. قرضهٔ داخلی qærzæ-je daxeli; вне́шний з. قرضهٔ خارجی qærzæ-je xaredʒi; госуда́рственный з. قرضهٔ دولتی qærzæ-je doulæti.

заéхать 1. (*въéхать во внутрь*) وارد شدن vared ʃ.; 2. (*приéхать ненадóлго*) (به) سر زدن sær zædæn.

зажáрить *см.* жарить.

зажáть *см.* зажимать.

зажéчь *см.* зажигать.

заживáть خوب شدن xub ʃ.; گوشت نو بالا آوردن guʃt-e nou bala aværdæn (*о ранe*).

зажигáние روشن کردن rouʃæn kærdæn(-e); آتش کردن ataʃ kærdæn(-e).

зажигáтельн||ый 1. محترق mohtæreq; 2. *фиг.* آتشی ataʃi, آتشین ataʃin, با حرارت ba-hæraræt; ~ая речь نطق آتشین notq-e ataʃin, نطق با حرارت notq-e ba-hæraræt.

зажигáть روشن کردن rouʃæn k., آتش کردن ataʃ k., افروختن æfruxtæn; آتش زدن ataʃ zædæn (*поджигáть*); з. лáмпу (свечý) چراغ (شمع) روشن کردن ʧeraq (ʃæm') rouʃæn k.; з. огóнь آتش روشن کردن ataʃ rouʃæn k., آتش گیراندن ataʃ girandæn; з. спúчку کبریت زدن kebrit zædæn, کبریت روشن کردن kebrit rouʃæn k.

зажигáться آتش گرفتن ataʃ gereftæn; روشن شدن rouʃæn ʃ.

зажúм 1. *тех.* گیره giræ; 2. *фиг.* فشار feʃar.

зажимáть محکم گرفتن mohkæm gereftæn; з. ýши گوشها را با دست گرفتن guʃha-ra ba dæst gereftæn; з. рот кому́-л. دهن کسی را بستن dæhæn-e kæs-i-ra bæstæn.

зажúточн||ый با استطاعت ba-esteta'æt (*состоя́тельный*); فراوان færavan (*обúльный*); [اصطلاح شوروی، که معنی آن اینست که استطاعت وفراوانی نتیجه زحمت جمعی در جامعه بدون صنف است]؛ з. колхóзник کالخوزچی با استطاعت kalxozʧi-je ba-esteta'æt; ~ая жизнь زندگانی با استطاعت zendægani-je ba-esteta'æt.

зажмýривать: з. глазá چشم خودرا بستن ʧæʃm-e xod-ra bæstæn, چشم خودرا بهم گذاشتن ʧæʃm-e xod-ra be-hæm gozaʃtæn.

заздрáвный: вы́пить з. тост بسلامتی کسی نوشیدن be sælamæti-je kæs-i nuʃidæn.

зазеленéть سبز شدن sæbz ʃ.

зазнавáться مغرور شدن mæqrur ʃ., متکبر شدن motækæbber ʃ.

зайгрывать 1.: з. с кем-л. *фиг.* با کسی لاس زدن ba kæs-i las zædæn (*ухáживать*); 2. (*льстить*) چاپلوسی کردن ʧaplusi k.

зайка الکن ælkæn; کند زبان kond-zæban.

заика́ние لـکنت زبان loknæt-e zæban, گـرفتن زبـان gereftæn-e zæban.

заика́||ться لکنت کردن loknæt k., لکنت داشتن loknæt daʃtæn; он ~ется زبانش لـکنت میکند zæban-æʃ loknæt mikonæd, زبانش میگیرد zæban-æʃ migiræd.

заикну́||ться *см.* заикаться; я об э́том не ~лся من در این خصوص حـرفی نـزدم mæn dær in xosus hærf-i næzædæm.

заимода́вец طلبکـار tælæbkar, داین dajen.

заимода́тель *см.* заимодавец.

заимообра́зно نسیه nesjæ, بطور نسیه be tour-e nesjæ.

займствование قـرض qærz, استقراض esteqraz; اقتباس eqtebas (*литерату́рное*).

займствова||нный مأخوذ mæ'xuz, مقتبس moqtæbæs; э́то сло́во ~но из ру́сского این کلمه از روسی مأخوذ شده است in kælemæ æz rusi mæ'xuz ʃodæ-æst; сюже́т ~н из его́ кни́ги موضوع از کتاب او اقتباس شده است mouzu' æz ketab-e u eqtebas ʃodæ-æst.

займствовать قرض کردن qærz k., قرض گرفتن qærz gereftæn; *лит.* اقتباس کردن eqtebas k.

заинтересо́ванн||ый علاقـه مند ælaqæmænd, ذی عـلاقه zi-ælaqæ, ذی نفع zi-næf'; ~ые ли́ца اشخاص ذی نفع æʃxas-e zi-næf'; быть ~ым в чём-л. بچیزی علاقـه داشتن be tʃiz-i ælaqæ daʃtæn; درچیزی ذینفع بودن dær tʃiz-i zi-næf' b. (*материа́льно*).

заинтересова́ть, ~ся *см.* заинтересовывать, ~ся.

заинтересо́вывать علاقـه مند کردن ælaqæmænd k.; بمیل آوردن be mejl aværdæn, جلب توجه کردن dʒælb-e tævædʒdʒoh k.; ~ся علاقمند شدن ælaqæmænd ʃ.

зайскивание تمـلـق tæmælloq, چاپلوسی tʃaplusi.

зайскивать تملق گفتن tæmælloq goftæn; دم بز مین مالیدن dom be zæmin malidæn (*виля́ть хвосто́м*).

зайскивающий متملق motæmælleq, چاپلوس tʃaplus.

займодержа́тель دارندهٔ اوراق قرضه darændæ-je ouraq-e qærzæ.

зайти́ *см.* заходить.

зайчи́ха خرگوش ماده xærguʃ-e madæ.

закабалённый مملوك mæmlouk.

закады́чный صمیمی sæmimi; з. друг دوست صمیمی dust-e sæmimi.

зака́з سفـارش sefareʃ (*мн.* سفارشات sefareʃat); по ~у тако́го-то بـر حسـب سفارش فلان bær hæsb-e sefareʃ-e folan; де́лать на з. برحسب سفارش ساختن bær hæsb-e sefareʃ saxtæn; дава́ть з. سفارش دادن sefareʃ dadæn; принима́ть ~ы سفارشات را قبول کردن sefareʃat-ra qæbul k.; исполня́ть ~ы سفارشات را انجام دادن sefareʃat-ra ændʒam dadæn.

заказа́ть *см.* заказывать.

заказн||о́й سفارشی sefareʃi; ~о́е письмо́ کاغذ سفارشی kaqæz-e sefareʃi; ~о́е سفارشی sefareʃi (*надпись на конве́рте*).

зака́зчик سفارش دهنده sefareʃ dehændæ, مشتری moʃtæri.

зака́зывать سفارش دادن sefareʃ dadæn, سفارش کردن sefareʃ k.; з. костю́м لباس را سفارش کردن lebas-ra sefareʃ k.

зака́л: челове́к ста́рого ~а کهنه پرست kohnæ-pæræst.

зака́ливать 1. *тех.* خشکه کردن xoʃkæ k., آب چیزی را گرفتن ab-e tʃiz-i-ra gereftæn, آبگیری کـردن ab-giri k.; 2. (*де́лать твёрдым*) محکم کردن mohkæm k.

закали́ть *см.* закаливать.

зака́лывать 1. (*живо́тных*) ذبح زدن zebh k.; з. шпа́гой با شمشیر کشتن ba ʃæmʃir koʃtæn; 2.: з. була́вкой سنجاق زدن (کردن) sændʒaq zædæn (k.).

закаля́ть *см.* закаливать.

зака́нчивать تمام کردن tæmam k., با تمام رساندن be etmam ræsandæn, انجام دادن ændʒam dadæn, خاتمه دادن xatemæ dadæn; ~ся تمام شدن tæmam ʃ.; خـاتمه یافتن xatemæ jaftæn, انجام گرفتن ændʒam gereftæn; ~ся чем-л. بچیزی ختم شدن be tʃiz-i xætm ʃ.

зака́пать 1. (*запятнать*) لکه دار کردن lækkæ-dar k.; 2. *см.* капать.

зака́пывать خاك کردن xak k.; زیـر خـاك کـردن zir-e xak k. (*в зе́млю*); پر کردن por k. (*я́му*).

закаспи́йский ما وراء بحرخزر ma væra-je bæhr-e xæzær.

зака́т غروب qorub; *физ.* انحطاط enhetat, زوال zæval.

зака́яться توبه کردن toubæ k.

заква́сить تخمیر کردن tæxmir k.

заква́ска خمیر مایه xæmir-majæ, مایه majæ.

заква́шивать *см.* заквасить.

зайи́дывать انداختن ændaxtæn; з. го́лову наза́д سر را عقب انداختن sær-ra æqæb ændaxtæn.

закúнуть *см.* закидывать.

закипáть آمدن بجوش be dʒuʃ amædæn.

закипéть *см.* закипать.

заклáд 1. رهن ræhn; گرو gerou; находúться в ~е у кого́-л. دررهن dær ræhn-e kæs-i b.; 2. (*парú*) شرط ʃært; бúться об з. شرط بستن ʃært bæstæn, شرط بندی ʃært-bændi k.; бúться об з. на двéсти рублéй شرط دویست ʃært-e devist mænati بستن bæstæn.

закла́дка 1.: з. фундáмента پی ریزی pej-rizi, افکندن پی بنا æfkændæn-e pej-e bena; 2. (*лошадéй*) اسب بندی æsp-bændi.

закладнáя *уст.* رهن نامه ræhn-namæ.

закла́дчик راهن rahen, رهن گذارنده ræhn gozarændæ.

закла́дывать 1. (*вéщи, недвúжимость*) رهن گذاردن ræhn gozardæn, گرو گذاشتن gerou gozaʃtæn; 2. (*фундáмент*) پی ریختن pej rixtæn, پی (بنارا) نهادن pej-e (bena-ra) næhadæn; 3. (*лошадéй*) اسب (به) بستن æsp bæstæn.

заклéивать چسپاندن ʧæspandæn; з. конвéрт سر پاکت را چسپاندن sær-e pakæt-ra ʧæspandæn.

заклепáть *см.* заклепывать.

заклёпка پرچین pærʧin.

заклёпывать پرچین کردن pærʧin k.

заклинáтель افسون گر afsungær; مار گیر mar-gir (*змей*).

заклинáть تسحیر کردن tæshir k., جن گیری کردن dʒenn-giri k.

заключ||áть 1. (*закáнчивать*) خاتمه دادن xatemæ dadæn, انجام دادن ændʒam dadæn, باتمام رساندن be etmam ræsandæn; 2. (*дéлать вúвод*) استنباط کردن (از) estenbat k., نتیجه گرفتن nætidʒæ gereftæn; из вáших слов я ~áю что... از حرفهای شما اینطور استنباط میکنم که æz hærfha-je ʃoma in tour estenbat mikonæm ke...; 3.: з. договóр قرار داد بستن qærar-dad bæstæn, قرار داد منعقد کردن qærar-dad mon'æqed k.; з. мир صلح کردن solh k.; з. контрáкт کنترات بستن kontrat bæstæn; з. сдéлку معامله انجام دادن mo'amelæ ændʒam dadæn; з. парú شرط بندی کردن ʃært-bændi k.; 4. (*содержáть*): з. в себé در بر داشتن dær bær daʃtæn, شامل بودن ʃamel b., متضمن بودن motæzæmmen b.; еró письмó ~áет в себé вáжные свéдения کاغذ او حاوی اطلاعات مهمی است ka-

qæz-e u havi-je ettela'at-e mohemm-i--æst; **5.:** з. в тюрьму́ حبس کردن hæbs k.; **6.:** з. в ско́бки توی پارانتز گذاردن tu-je parantez gozardæn; з. в объя́тия بغل گرفتن bæqæl gereftæn, در آغوش گرفتن dær aquʃ gereftæn; **~а́ться** عبارت بودن ebaræt b. (*состоя́ть*); вопро́с **~а́ется** в том что... مسئله در این است mæs'ælæ dær in-æst ke...

заключе́ние 1. (*заверше́ние*) انجام ændʒam, خاتمه xatemæ; в з. درخاتمه dær xatemæ; 2. (*догово́ра*) انعقاد en'eqad; з. догово́ра انعقاد قرار داد en'eqad-e qærar-dad; 3. (*вы́вод*) استنباط estenbat; выводи́ть з. استنباط کردن estenbat k., استنتاج کردن estentadʒ k.; 4. (*о́тзыв*) نظریه næzærijæ; 5. (*реше́ние*) تصمیم tæsmim; 6. (*тюре́мное*) حبس hæbs; испра́вительное з. حبس تادیبی hæbs-e tæ'dibi; одино́чное з. حبس مجرد hæbs-e modʒærræd; пожи́зненное з. حبس موءبد hæbs-e mo'æbbæd; з. с принуди́тельными рабо́тами حبس با اعمال شاقه hæbs ba æ'mal-e ʃaqqæ; з. на срок حبس موقت hæbs-e movæqqæt; усло́вное з. حبس تعلیقی hæbs-e tæ'liqi.

заключённ||ый 1. (*в тюрьму́*) محبوس mæhbus (*мн.* محبوسین mæhbusin), حبسی hæbs; полити́ческие **~ые** محبوسین سیاسی mæhbusin-e sijasi; 2. منعقد mon'æqed; **~ые** догово́ры قرار داد های منعقده qærar-dadha-je mon'æqedæ.

заключи́тельн||ый قطعی qæt'i, اختتامی extetami; **~ое** сло́во نطق اختتامیه notq-e extetamijæ.

заключи́ть *см.* заключать.

закля́тый: з. враг دشمن جانی doʃmæn-e dʒani.

заковáть *см.* заковывать.

зако́вывать بند کردن bænd k.

заколáчивать کوبیدن kubidæn; з. гвоздь в де́рево میخ را درچوب کوبیدن mix-ra dær ʧub kubidæn; з. до́сками تخته بندی کردن tæxtæ-bændi k.

заколоти́ть *см.* заколачивать.

заколо́ть *см.* закалывать.

зако́н قانون qanun (*мн.* قوانین qævanin); вы́борный з. قانون انتخابات qanun-e entexabat; де́йствующие **~ы** قوانین جاریه qævanin-e dʒarijæ; основны́е **~ы** قوانین اساسی qævanin-e æsasi; свод **~ов** مجموعهٔ قوانین mædʒmu'æ-je qævanin; утверждённые **~ы** قوانین مصوبه qævanin-e mosævvæbæ; нарушáть з. قانون را نقض کردن qa-

nun-ra næqz k.; отмени́ть з. قانون را الغا کردن qanun-ra elqa k.; устана́вливать ~ы قوانین را وضع کـردن qævanin-ra væz' k.; преступле́ние подхо́дит под деся́тую статью ~a جرم مشمول مادهٔ دهم dʒorm mæʃmul-e maddæ-je dæhom-e qanun-æst; по ~ý مطابق قانون motabeq-e qanun; объявля́ть кого́-л. вне ~a حقوق مدنی را از کسی سلب کردن hoquq-e mædæni (modoni)-ra æz kæs-i sælb k.; з. Архиме́да *физ.* قانون ارشمیدوس qanun-e ærʃemidus; з. сохране́ния эне́ргии *физ.* قانون بقاء انرژی qanun-e bæqa-je enerʒi.

зако́нно قانونا qanunæn.

зако́нность صحت قانونی sehhæt-e qanuni, اعتبار e'tebar.

зако́нн||ый قانونی qanuni, مشروع mæʃru'; ~oe пра́во حق مشروع hæqq-e mæʃru'; име́ть ~ую си́лу دارای اعتبار بودن dara-je e'tebar b., صورت قانونی داشتن suræt-e qanuni daʃtæn, رسمیت داشتن ræsmijæt daʃtæn; э́тот докуме́нт не име́ет ~ой си́лы این سند از اعتبار ساقط است in sænæd æz e'tebar saqet-æst.

законове́д قانون دان qanun-dan, حقوق دان hoquq-dan.

законове́дение علم حقوق elm-e hoquq, حقوق hoquq.

законода́тель قانون گذار qanun-gozar.

законода́тельн||ый تقنینی tæqnini, مقنن moqænnen; ~ая власть قوهٔ مقننه qovvæ-je moqænnenæ; ~ая се́ссия دورهٔ تقنینیه doræ-je tæqninijæ; ~oe собра́ние هیئت مقننه hej'æt-e moqænnenæ.

законода́тельство 1. (*введе́ние зако́нов*) قانون گذاری qanun-gozari; 2. (*совоку́пность зако́нов*) قوانین qævanin; сове́тское з. قوانین شوروی qævanin-e ʃourævi.

законопа́тить بطانه کـردن bætanæ k.

законоположе́ние *см.* законодательство.

законопрое́кт لایحهٔ قانونی lajehæ-je qanuni; طرح قانونی tærh-e qanuni (*вноси́мый в Ира́нский парла́мент депута́тами в коли́честве не ме́нее 15 челове́к*).

законтрактова́ть *см.* законтрактовывать.

законтракто́вывать (кого́-л.) کنترات کردن (کسی را) kontrat k.

зако́нченный تمام شده tæmam ʃodæ; مکمل mokæmmæl.

зако́нчить, ~ся *см.* заканчивать, ~ся.

закопа́ть *см.* закапывать.

закопте́лый *см.* закопченый.

закопти́ть *см.* коптить; **з. ды́мом** دود زدن dud zædæn.

закопти́ться از دود سیاه شدن æz dud sijah ʃ.

закопчёный دود زده dud zædæ.

закоренéл||ый ریشه کرده riʃæ kærdæ, دیرینه dirinæ; **~ая привы́чка** عادت دیرینه adæt-e dirinæ.

закоу́лок پس کوچه pæs-kutʃæ; کوچهٔ بن بست kutʃæ-je bon-bæst (*тупи́к*).

закоченéть یخ کردن jæx k.

закра́ивать بریدن boridæn.

закра́сить *см.* закрашивать.

закра́шивать رنگ کردن ræng k.; دست چین کردن dæst-tʃin k. (*товáр*).

закрепи́ть *см.* закреплять.

закрепля́ть 1. (*укрепля́ть*) محکم کردن mohkæm k., استوار کردن ostovar k., سفت کردن seft k.; 2. (*предназнача́ть*) اختصاص دادن extesas dadæn, تخصیص دادن tæxsis dadæn; 3. *мед.* یبوست آوردن jobusæt aværdæn.

закрича́ть *см.* кричать.

закрои́ть *см.* закраивать.

закро́й برش boreʃ.

закро́йщи||к, ~ца برنده borændæ.

закругле́ние گرد کردن gerd kærdæn(-e), مدور کردن modævvær kærdæn(-e).

закругли́ть *см.* закруглять.

закругля́ть گرد کردن gerd k., مدور کردن modævvær k.

закружи́||ться *см.* кружиться; **у меня́ ~лась голова́** سرم گیج رفت sær-æm gidʒ ræft.

закру́чивать *см.* крутить; **з. усы́** سبیل را بالا زدن sebil-ra bala zædæn.

закры||ва́ть 1. (*притворя́ть*) بستن bæstæn, پیش کردن piʃ k.; **з. дверь** در را بستن (پیش کردن) dær-ra bæstæn (piʃ k.); **з. кран** شیر را بستن ʃir-ra bæstæn; **з. кни́гу** کتاب را بستن (برهم زدن) ketab-ra bæstæn (bær-hæm zædæn); **з. кому́-л. рот** دهن کسی را بستن dæhæn-e kæs-i-ra bæstæn; **з.** счёт حساب بستن hesab bæstæn; 2. (*зака́нчивать*) خاتمه دادن xatemæ dadæn; **з. заседа́ние** جلسه را خاتمه دادن dʒælsæ-ra xatemæ dadæn; 3. (*покрыва́ть*) پوشیدن(با) puʃidæn; **з. лицо́** رو گرفتن ru gereftæn (*о мусульма́нской же́нщине*);

закры́т||ый بسته bæstæ; پوشیده puʃidæ; مستور mæstur (*скры́тый*); **~ое** письмо́ مراسلهٔ سر بسته moraselæ-je sær bæstæ; **~ые** ту́фли کفش رو بسته kæfʃ-e ru bæstæ; **~ое** голосова́ние رای مخفی ræ'-je mæxfi; **~ое** заседа́ние جلسهٔ خصوصی dʒælsæ-je xosusi; з. спекта́кль نمایش غیر عمومی næmajeʃ-e qejr-e omumi; банк **закры́т** بانك بسته است bank bæstæ-æst, بانك تعطیل است bank tæ'til-æst.

закры́||ть, ~ться *см.* закрывать, ~ся; заседа́ние **~лось** в по́лдень جلسه ظهر ختم شد dʒælsæ zohr xætm ʃod.

закули́сный *фиг.* مخفی mæxfi, مخفیانه mæxfijanæ.

закупа́ть خریدن xæridæn, خریداری کردن xæridari k., ابتیاع کردن ebtija' k.

закупи́ть *см.* закупать.

заку́поривать سر بستن sær bæstæn; з. буты́лку سر بطری را بستن sær-e botri-ra bæstæn.

заку́порить *см.* закупоривать.

заку́порка: з. сосу́дов *мед.* انسداد عروق ensedad-e oruq.

заку́пщик خریدار xæridar.

заку́ривать آتش زدن ataʃ zædæn; з. папиро́су سیگار را

з. кры́шкой سرپوش sær-puʃ gozaʃtæn; з. глаза́ چشم بهم گذاشتن tʃæʃm be-hæm gozaʃtæn; 5. (*заслоня́ть*): з. нос платко́м دستمال را جلوی بینی گرفتن dæstmal-ra dʒelo-je bini gereftæn; 6. (*запреща́ть*): з. газе́ту روزنامه را توقیف کردن ruz-namæ-ra touqif k.; 7. з. доро́гу راه را مسدود کردن rah-ra mæsdud k.; ◇ з. глаза́ на что-л. از چیزی چشم پوشی کردن æz tʃiz-i tʃæʃm-puʃi k.; **~ва́ться** ختم شدن xætm ʃ., خاتمه یافتن xatemæ jaftæn; بسته شدن bæstæ ʃ.; تعطیل شدن tæ'til ʃ.; министе́рство **~ва́ется** в 4 часа́ وزارت خانه ساعت چهار تعطیل میشود vezaræt-xanæ sa'æt-e tʃæhar tæ'til miʃævæd; магази́н **~ва́ется** ве́чером مغازه شب بسته میشود mæqazæ ʃæb bæstæ miʃævæd.

закры́тие بستن bæstæn(-e), ختم xætm, انسداد ensedad; з. доро́ги مسدود شدن راه mæsdud ʃodæn-e rah; з. заседа́ния ختم جلسه xætm-e dʒælsæ; з. проли́вов انسداد بغازها ensedad-e boqazha; з. счёта بستن حساب bæstæn-e hesab; з. грани́ц بستن سرحدات bæstæn-e særhæd-dat; з. газе́ты توقیف روز نامه ها touqif-e ruz-namæha.

آتش زدن sigar-ra ataʃ zædæn.

закурйть *см.* закуривать.

закусйть *см.* закусывать; з. гýбы لب را گاز گرفتن læb-ra gaz gereftæn.

закýска مزه mæzæ.

закýсывать ته‌بندی کردن tæh-bændi k.

закýтать, ~ся *см.* закутывать, ~ся.

закýтывать پیچیدن piʧidæn; ~ся (با)پیچیدن خودرا xod-ra piʧidæn.

зал, ~а دالان dalan, تالار talar, سالون salun; اطاق جلسه otaq-e ʤælsæ (*заседáний*); اطاق پذیرائی otaq-e pæzirai (*приёмная*); اطاق انتظار otaq-e entezar (*для ожидáния*).

залáмывать: з. высóкую цéну (قیمت) زیاد خواستن (qejmæt) zijad xastæn.

заледенé||ть: рýки ~ли دستهایخ کرده است dæstha jæx kærdæ-æst.

залежáвшийся *см.* залежь 2.

залежáлый *см.* залежь 2.

залежáться زیاد ماندن zijad mandæn (*о товáре*).

зáлежь 1. *геол.* رگ معدنی ræg-e mæ'dæni; 2. (*о товáре*) جنس بنجل ʤens-e bonʤol, تهٔ ماندهٔ دکان tæh mandæ-je dokkan.

залезáть داخل شدن daxel ʃ.; بالای چیزی رفتن bala-je ʧiz-i ræftæn (*на что-л.*); زیر چیزی رفتن zir-e ʧiz-i ræftæn (*под что-л.*).

залéзть *см.* залезать.

залепйть چسپاندن ʧæspandæn; з. что-л. бумáгой کاغذ روی چیزی چسپاندن kaqæz ru-je ʧiz-i ʧæspandæn; з. пощёчину *фиг.* سیلی زدن sili zædæn.

залéчивать معالجه کردن mo'aledʒæ k. (*вылéчивать*).

залечйть *см.* залечивать.

залйв خلیج xælidʒ; Персйдский з. خلیج فارس xælidʒ-e fars.

заливáть 1. (*разливáть*) ریختن rixtæn; 2. (*затопля́ть*) طغیان کردن toqjan k., زیر گرفتن zir gereftæn, با سیل پوشاندن ba sejl puʃanidæn; 3.: з. огóнь آتش را با آب خاموش کردن ataʃ-ra ba ab xamuʃ k.

залóг I. رهن ræhn; وثیقه væsiqæ, وجه وثیقه vædʒh-e væsiqæ (*сýмма обеспéчения*); ضمانت zæmanæt (*гарáнтия*); отдавáть в з. رهن گذاردن ræhn gozardæn;

дать (остáвить) з. وثيقه گذاشتن væsiqæ gozaʃtæn; выкупáть из ~а از رهن خارج كردن æz ræhn xaredʒ k.; быть в ~е у когó-л. در رهن كسى بودن dær ræhn-e kæs-i b.; под з. áкций بوثيقهٔ اسهام be væsiqæ-je æsham.

залóг II. *грам.* فعل fe'l; действúтельный з. فعل معلوم fe'l-e mæ'lum; страдáтельный з. فعل مجهول fe'l-e mædʒhul.

залóгов||ый رهنى ræhni; ~ая квитáнция رهن نامه ræhn-namæ; ~ые операции معاملات رهنى mo'amelat-e ræhni.

залогодáтель راهن rahen.

залогодержáтель مرتهن mortæhen.

залóженный مرهون mærhun; егó имéния **залóжены** в бáнке املاك او دررهن بانك است æmlak-e u dær ræhn-e bank-æst.

заложúть *см.* закладывать; з. ýши вáтой گوشهارا با پنبه گرفتن guʃha-ra ba pæmbæ gereftæn.

залóжник شخص گروى ʃæxs-e gerovi.

заломúть *см.* заламывать.

залп *воен.* شليك ʃælik; дать з. شليك كردن ʃælik k.; выпить *фиг.* ~ом يك نفس خوردن jæk næfæs xordæn, يك نفس كشيدن jæk næfæs kæʃidæn.

зам... *в слжн.* заместитель.

замáзать *см.* замазывать; ~ся *см.* запачкаться.

замáзка بطانه (بتانه) bætanæ, بتونه bætunæ, بطانهٔ فرنگى bætanæ-je ferængi, زامسقه zamesqæ (*русс.* замáзка).

замáзывать چرك كردن tʃerk k., كثيف كردن kæsif k. (*испáчкать*); з. замáзкой بطانه كردن bætanæ k.; з. извёсткой آهك مالى كردن ahæk-mali k.; з. дéло *фиг.* ماست مالى كردن mast-mali k.

замáлчивать مسكوت نگاه داشتن mæskut negah daʃtæn.

замáнивать بطمع آوردن be tæmæ' aværdæn; جلب كردن dʒælb k.

заманúть *см.* заманивать.

замáнчивый جاذب dʒazeb, جالب dʒaleb, فريبنده færibændæ.

замарáть *см.* замарывать; з. úмя, репутáцию رسوا كردن rosva k., مفتضح كردن moftæzæh k.

замáрывать چرك كردن tʃerk k., كثيف كردن kæsif k. (*загрязня́ть*); خط كشيدن xætt kæʃidæn (*зачёркивать*).

замаскировáть *воен.* مستور كردن mæstur k.

замáслиться روغنی شدن rouqæni ʃ.

замáчивать تر کردن tær k., خیس کردن xis k.

замáшка عادت adæt (*привы́чка*).

замáщивать سنگ فرش کردن sæng-færʃ k.

замедлéн||ие تأخیر tæ'xir, درنگ deræng, تعویق tæ'viq, معطلی mo'ættæli; بطوء bæt' (*движéния*); з. в выполнéнии заказов تأخیر در انجام سفارشات tæ'xir dær ændʒam-e sefareʃat; без ~ия فورا fouræn, بلا فاصله bela faselæ, بدون معطلی bedun-e mo'ættæli, بلا درنگ bela deræng.

замéдл||ить *см.* замедлять; я не ~ю вернýться من بزودی بر میگردم mæn be-zudi bær migærdæm; я не ~ю ответить من فوری جواب خواهم داد mæn fouri dʒævab xahæm dad; ~иться *см.* замедляться.

замедля́ть بتأخیر انداختن be tæ'xir ændaxtæn, بتعویق انداختن be tæ'viq ændaxtæn عقب انداختن æqæb ændaxtæn (*выполнéние чего-л.*); آهسته کردن ahestæ k., کند کردن kond k. (*шагú, темп и пр.*); بطی کردن bæti k.; ~ся آهسته شدن ahestæ ʃ.

замéна تبدیل tæbdil, عوض æväz; з. тюрéмного заключéния штрáфом تبدیل حبس بجریمه tæbdil-e hæbs be dʒærimæ.

заменúмый قابل تبدیل qabél-e tæbdil.

заменúть *см.* заменять.

заменя́ть 1. (что-л. чем-л.) تبدیل کردن (چیزی را بچیزی) tæbdil k., مبدل کردن mobæddæl k.; عوض کردن æväz k.; 2. جای چیزی را گرفتن dʒa-je tʃizi-ra gereftæn, جانشین شدن dʒa-neʃin ʃ. (*замещáть*).

замерéть: з. на мéсте یکه خوردن jækkæ xordæn, خشك شدن xoʃk ʃ.; у меня́ сéрдце **зáмерло** تو دلم ریخت del-æm tu rixt.

замерзáни||е انجماد endʒemad; тóчка ~я *физ.* درجهٔ انجماد dærædʒæ-je endʒemad, نقطهٔ انجماد noqtæ-je endʒemad.

замерзáть یخ بستن jæx bæstæn (*о жúдких телáх*); یخ کردن jæx k. (*зя́бнуть*); خشکیدن xoʃkidæn, از سرما خشك شدن æz særma xoʃk ʃ. (*гúбнуть от морóза*).

замёрз||нуть *см.* замерзать; водá ~ла آب یخ بسته است ab jæx bæstæ-æst; вчерá двóе ~ли دیروز دو نفر از سرما خشك شدند di-

ruz do næfær æz særma xoʃk ʃodænd; де́рево ـло درخت از سرما deræxt æz særma xoʃk ʃod; о́чень хо́лодно, я **замёрз** هوا خیلی سرد است من یخ کردم hæva xejli særd-æst mæn jæx kærdæm.

замёрзший سرما زده særma-zædæ.

замеси́ть *см.* замешивать.

заме||сти́ *см.* заметать; доро́га ـтена́ сне́гом راه از برف پوشیده شده است rah æz bærf puʃidæ ʃodæ-æst.

замести́тель قائم مقام qa'em-mæqam, کفیل kæfil.

замести́тельство کفالت kæfalæt.

замести́ть *см.* замещать.

замета́ть 1. پوشیدن puʃidæn; 2. (*зашить ре́дким швом*) کوک زدن kuk zædæn; 3. *см.* мести.

заме́ти||ть *см.* замечать; я ـл, что вы не перено́сите жару́ مشاهده کردم که شما گرمارا تحمل نمیکنید moʃahedæ kærdæm ke ʃoma gærma-ra tæhæmmol næmikonid; он ـл э́то این بنظرش رسید in be næzæræʃ ræsid; я его́ не ـл ملتفت اونشدم moltæfet-e u næʃodæm; сле́дует з. что... باید متذکر شد که bajæd motæzækker ʃod ke...; 2. (*отме́тить*) علامت ælamæt gozardæn; یاد گذاردن jad-daʃt k.; 3. (*сказа́ть*) گفتن goftæn.

заме́тка 1. (*за́пись*) یاد داشت jad-daʃt; 2. (*газе́тная*) مقاله mæqalæ (*мн.* مقالات mæqalat).

заме́тно پیدا است pejda-st; نمایان است næmajan-æst (*ви́дно*); محسوس است mæhsus-æst (*ощути́мо*).

заме́тный واضح vazeh (*очеви́дный*); محسوس mæhsus (*ощути́тельный*); مرئی mær'i (*ви́димый*).

замётывать *см.* заметать.

замеча́ние 1. ملاحظه molahezæ (*мн.* ملاحظات molahezat); نظریه næzærijæ (*мн.* نظریات næzærijat); 2. (*упрёк*) ملامت mælamæt, سرزنش særzæneʃ.

замеча́тель||ный فوق العاده fouq-ol-adæ, قابل توجه qabel-e tævædʒdʒoh; там не́ было ничего́ ـного آنجا چیز فوق العاده ای andʒa tʃiz-e fouq-ol-adæ-i næbud.

замеча́ть دیدن didæn; بنظر آمدن be næzær amædæn, بنظر رسیدن be næzær ræsidæn, مشاهده ملاحظه کردن moʃahedæ k.;

molahezæ k.; ملتفت شدن moltæfet ʃ.

замеча́ться مشاهده شدن mo-ʃahedæ ʃ.

заме́шанн||ый: быть ~ым (во что-л.) مربوط بودن (بچیزی) mærbut b., در کاری داخل بودن dær kar-i daxel b.

замеша́тельство پریشانی pæriʃani, دست پاچگی dæst-patʃægi (*растéрянность*); بی نظمی bi-næzmi, بی ترتیبی bi-tærtibi (*беспоря́док*); приттú в з. بی نظم شدن bi-næzm ʃ., نا مرتب شدن na-morættæb ʃ. (*о дéле*); دست پاچه شدن dæst-patʃæ ʃ., مشوش شدن moʃævvæʃ ʃ. (*о челове́ке*); приводúть в з. بی ترتیب کردن bi-tærtib k., بی نظم کردن bi-næzm k., مختل کردن moxtæll k. (*о дéле*); دست پاچه کردن dæst-patʃæ k. (*о челове́ке*).

замеша́ть *см.* замешивать.

заме́шивать 1. داخل کردن daxel k., مربوط کردن mærbut k.; з. кого́-л. во что-л. کسی را داخل کاری کردن kæs-i-ra daxel-e kar-i k.; 2. (*тéсто*) خمیر کردن xæmir k.

заме́шкаться معطل شدن mo'ættæl ʃ., دیر کردن dir k.

замеща́ть قائم مقام شدن qa'em-mæqam ʃ., جانشین شدن dʒa-neʃin ʃ.

замина́ть (де́ло) *фиг.* ماست مالی کردن mast-mali k.

замира́ть *см.* замереть.

замкну́ть *см.* замыкать.

замнарко́м (замести́тель наро́дного комисса́ра) کفیل کمیسر ملی kæfil-e komiser-e melli.

зам||о́к 1. قفل qofl; запира́ть на з. قفل بستن با ba qofl bæstæn; запира́ть вися́чим ~ко́м قفل زدن qofl zædæn; отпира́ть з. قفل باز کردن qofl baz k.; 2. *воен.*: з. артиллери́йского ору́дия کولاس kulas.

за́м||ок قصر qæsr (*мн.* قصور qosur); стро́ить возду́шные ~ки *фиг.* خیالات خام پختن xijalat-e xam poxtæn.

замолка́ть ساکت شدن saket ʃ., خاموش شدن xamuʃ ʃ.; разгово́р **замо́лк** صحبت قطع شد sohbæt qæt' ʃod.

замо́лкнуть *см.* замолкать.

замолча́ть *смотри́* замолкать; مسکوت گذاشتن mæskut gozaʃtæn (*обойти́ молча́нием*); заста́вить з. ساکت کردن saket k.

замора́живать منجمد کردن mondʒæmed k.

заморо́женный منجمد mondʒæmed, يخ شده jæx ʃodæ.

заморо́зить *см.* замораживать.

замости́ть *см.* замащивать.

замочи́ть *см.* замачивать.

замо́чн||ый قفلی qofli; **-ая сква́жина** سوراخ قفل surax-e qofl, کلید خور kælid-xor.

зампре́д (замести́тель председа́теля) کفیل ریاست kæfil-e rijasæt.

за́муж: выходи́ть з. شوهر کردن ʃouhær k., شوهر رفتن ʃouhær ræftæn.

заму́жество شوهرداری ʃouhær-dari.

заму́жняя же́нщина زن شوهر دار zæn-e ʃouhær-dar.

замути́ть گل آلود کردن gel-alud k. (*во́ду*).

заму́чить *см.* мучить.

за́мша جیر dʒir.

замыка́ние *эл.* اتصال ettesal; коро́ткое з. اتصال کوتاه ettesal-e kutah.

замыка́ть بستن bæstæn; з. дверь на ключ در را قفل کردن dær-ra qofl k.; 2. (*коло́нну, ше́ствие и т. п.*) در عقب چیزی رفتن dær æqæb-e tʃizi ræftæn.

за́мысел قصد qæsd, عزم æzm, نیت nijæt (*наме́рение*); خیال xijal (*мн.* خیالات xijalat) (*мысль*).

замы́слить *см.* замышлять.

замыслова́тый پیچیده pitʃidæ, در هم dær-hæm (*запу́танный*); پر کار por-kar (*сло́жный*); مشکل moʃkel (*тру́дный*).

замышля́ть قصد کردن qæsd k., قصد داشتن qæsd daʃtæn; خیالات داشتن xijalat daʃtæn; طرح کردن tærh k.

за́навес پرده pærdæ; полотня́ные (соло́менные) -и پردهٔ کرباسی (حصیری) pærdæ-je kærbasi (hæsiri); задёрнуть з. پرده را کشیدن pærdæ-ra kæʃidæn; отдёргивать з. پرده را عقب زدن pærdæ-ra æqæb zædæn; подня́ть з. پرده را بالا زدن pærdæ-ra bala zædæn; з. поднима́ется *meamp.* پرده بالا میرود pærdæ bala miræved; з. па́дает *meamp.* پرده میافتد pærdæ mioftæd.

занаве́сить *см.* занавешивать.

занаве́шивать پرده را نصب کردن pærdæ-ra næsb k.; مستور کردن mæstur k.

зана́шивать مستعمل کردن mostæ'mæl k., مندرس کردن mondæres k.

занемога́ть *см.* занемочь.

занемо́чь ناخوش شدن naxoʃ ʃ., مریض شدن mæriz ʃ., کسالت کسالت kæsalæt pejda k.

занима́тельный قابـل دقت qabel-e deqqæt, قابـل توجه qabel-e tævædʒdʒoh; تمـا شائی tæmaʃai (*о зре́лище*).

заним||а́ть 1. (*брать взаймы́*) قرض گرفتن قرض کردن qærz k., qærz gereftæn; 2. (кого́-л. чем-л.) (کسی را بچـیزی) مشغول داشتن mæʃqul daʃtæn; з. го́стя از مهمان پذیرائی کردن mehman pæzirai k.; з. ме́сто جا گرفتن dʒa gereftæn; з. чьё-л. ме́сто جای کسی را اشغال کردن dʒa-je kæs-i-ra eʃqal k.; э́тот стол ~а́ет мно́го ме́ста ایـن میز خیلی جا میگیرد in miz xejli dʒa migiræd; з. пост پستی را اشغال کردن post-i-ra eʃqal k.; 4.: з. го́род شهر را تصرف کردن ʃæhr-ra tæsærrof k., شهر را اشغال کردن ʃæhr-ra eʃqal k.; з. позиции *воен.* مواقع را تصرف کردن mævaqe'-ra tæsærrof k.; ~а́ться 1. (чем-л.) (بچیزی) مشغول بودن mæʃqul b.; 2. (*учи́ться*) تحصیل کردن tæhsil k.; 3. (*рабо́тать*) کار کردن kar k.; 4.: ~а́ться собо́й بخود پرداختن be xod pærdaxtæn; 5. (*начина́ться*) شروع شدن ʃoru' ʃ.; пожа́р ~а́ется حریق شروع میشود hæriq ʃoru' miʃævæd.

за́ново از نو æz nou.

зано́за خار xar.

заноз||и́ть: я ~и́л па́лец خـار با نگشتم فرو رفت xar be ængoʃt-æm foru ræft.

заноси́ть 1. (*приноси́ть*) آوردن (به) aværdæn; بردن bordæn (*уноси́ть*); 2. (*запи́сывать*) قید کردن qejd k., داخل کردن daxel k., وارد کردن vared k.; з. в протоко́л что-л. چیزی را در صورت مجلس قید کردن tʃiz-i-ra dær suræt-e mædʒles qejd k., چیزی را داخل صورت مجلس کردن tʃiz-i-ra daxel-e suræt-e mædʒles k.; з. в счёт جزو حساب نوشتن dʒozv-e hesab neveʃtæn, پای (بحساب) کسی نوشتن pa-je(be hesab-e)kæs-i neveʃtæn; 3. (*доро́гу*): з. сне́гом بابرف مسدود کردن ba bærf mæsdud k.; 4.: з. ру́ку دست بلند کردن dæst bolænd k.

заня́т||ие 1. شغل ʃoql (*мн.* اشغال æʃqal), مشغولیت mæʃqulijæt; درس dærs (*уро́к*); род ~ий شغل ʃoql; часы́ ~ий ساعات کار sa'at-e kar, ساعات اداری sa'at-e edari; 2. (*оккупа́ция*) اشـغال eʃqal, تصرف tæsærrof; 3.: з. чем-л. اشتغال بچیزی eʃteqal be tʃiz-i.

занят||о́й گرفتار gereftar, پر کار por-kar; быть ~ы́м گرفتار بودن

gereftar b., گرفتاری داشتن gereftari daʃtæn (*име́ть мно́го де́ла*).

за́н||ятый 1. مشغول mæʃqul; быть ~ятым чем-л. مشغول چیزی بودن mæʃqul-e ʧiz-i b.; я ~ят э́той рабо́той من مشغول این کار هستم mæn mæʃqul-e in kar hæstæm; я ~ят с утра́ до ве́чера از صبح تا شب گرفتار هستم æz sobh ta ʃæb gereftar hastæm; он всегда́ ~ят собо́й او همیشه در فکر خودش است u hæmiʃæ dær fekr-e xod-æʃ-æst; 2. (*о руках*) گیر بودن gir b., بند بودن bænd b.; у меня́ ~ята́ рука́ دستم گیر است dæst-æm gir-æst, دستم بند است dæst-æm bænd-æst; 3. (*о телефо́не*): ~ято حرف میزنند hærf mizænænd.

заня́ть *см.* занимать; он за́нял мой стул او صندلی مرا اشغال کرد u sændæli-je mæra eʃqal kærd; ~ся (чем-л.) مشغول چیزی شدن mæʃqul-e ʧiz-i ʃ., مشغول (بچیزی) شدن mæʃqul ʃ.

заодно́ با هم ba-hæm, مشترکا moʃtærekæn; متفقا mottæfeqæn; они́ де́йствуют з. آنها مشترکا اقدام میکنند anha moʃtærekæn eqdam mikonænd.

заострённый دار (نوك) نك nok-dar.

заостри́ть *см.* заострять.

заостря́ть 1. نك (نوك) تیز کردن nok tiz k., نك (نوك) دار کردن nok-dar k.; 2.: з. (чье-л.) внима́ние متوجه ساختن (کسی را) motævædʒ-dʒeh saxtæn.

зао́чно غیابا qijabæn.

зао́чн||ый غیابی qijabi; ~ое обуче́ние تعلیم غیابی tæ'lim-e qijabi; ~ое реше́ние суда́ حکم غیابی hokm-e qijabi.

за́пад غرب qærb, مغرب mæqreb.

за́падн||ый غربی qærbi, مغربی mæqrebi.

западня́ تله tælæ (*лову́шка*); کمین kæmin (*засада*).

запа́здывание تأخیر tæ'xir, تعویق tæ'viq.

запа́здывать دیر کردن dir k., دیر آمدن dir amædæn.

запакова́ть *см.* запаковывать.

запако́вывать بستن bæstæn, بار بندی کردن bar-bændi k., بار پیچی کردن bar-piʧi k., عدل بندی کردن ædl-bændi k.

запа́льчивость توندی tondi, توند tond-mæzadʒi.

запа́льчивый توند tond, توند مزاج tond-mæzadʒ.

запа́мятова||ть فراموش کردن færamuʃ k.; я ~л فراموش کردم

færamuʃ kærdæm, يادم رفت jad-æm ræft.

запа́с 1. ذخيره zæxiræ; з. люде́й *воен.* ذخيرهٔ نظام zæxiræ-je nezam, نفرات ذخيره næfærat-e zæxiræ; находи́ться в ~е در جزء ذخيره بودن dær dʒoz'-e zæxiræ b.; з. зна́ний معلومات mæ'lumat; з. прови́зии اذوقه azuqæ; з. снаряже́ния *воен.* مهمات جنگی mohemmat-e dʒængi; 2. (*об оде́жде*) زيادی zijadi, لادرزی la dærzi, زاپاس (*русс.* запа́с).

запаса́ть ذخيره كردن zæxiræ k. (*накапливать*); جمع كردن dʒæm' k. (*собира́ть*); پس انداز كردن pæs-ændaz k.

запа́сн||ый احتياطی ehtijati; з. капита́л سرمايهٔ يدكی jedæki; احتياطی særmajæ-je ehtijati; ~ые ча́сти (маши́ны) قسمت های يدكی qesmætha-je jedæki; ~ые принадле́жности اسباب يدكی æsbab-e jedæki; ~ые войска́ قشون (آرتش) ذخيره qoʃun-e (arteʃ-e) zæxiræ.

запасти́ *см.* запасать.

за́пах بو bu; عطر ætr (*арома́т*); вдыха́ть з. بو كشيدن bu kæʃidæn, استشمام كردن esteʃmam k.; прия́тный з. بوی خوش bu-je xoʃ; дурно́й з. بوی بد bu-je bæd.

запаха́ть *см.* пахать.

запа́хивать I. *см.* пахать.

запа́хивать II. (*о пальто́ и пр.*) سر بهم آوردن sær be-hæm aværdæn.

запахну́ть *см.* запахивать II.

запа́чкать چرك كردن ʧerk k., كثيف كردن kæsif k.; رنگين كردن rængin k. (*в кра́ске*); ~ся چرك شدن ʧerk ʃ., كثيف شدن kæsif ʃ.; رنگين شدن rængin ʃ. (*в кра́ске*).

запая́ть *см.* паять.

запека́ть پختن poxtæn; ~ся پخته شدن poxtæ ʃ.; بسته شدن bæstæ ʃ. (*о кро́ви*).

запере́ть, ~ся *см.* запирать, ~ся.

за́пертый بسته bæstæ, در بسته dær bæstæ.

запечата́нный سر بسته sær bæstæ; з. паке́т پاكت سر بسته pakæt-e sær bæstæ.

запеча́тать *см.* запечатывать.

запеча́тывать مهر كردن mohr k., ممهور كردن mæmhur k.; مهر-وموم كردن mohr-o-mum k. (*восково́й печа́тью*); لاك كردن lak k. (*сургу́чной печа́тью*); з. паке́т پاكت سر را بستن sær-e pakæt-ra bæstæn.

запина́ться بالكنت حرف زدن

ba loknæt hærf zædæn (*заика́ться*); من من کردن men-men k. (*в чте́нии и разгово́ре*).

запира́тельство انکار enkar, رد rædd, تکذیب tækzib, ابا eba.

запира́ть بستن bæstæn; з. дверь در را بستن dær-ra bæstæn; з. две́ри на замо́к در را قفل کردن dær-ra qofl k.; з. дверь на засо́в در را کلون کردن dær-ra kolun k.; з. вися́чим замко́м قفل زدن qofl zædæn; з. на цепо́чку چفت زدن ʧeft zædæn; ~ся 1. در را بروی خود بستن dær-ra be ru-je xod bæstæn; 2. (*не сознава́ться*) انکار کردن enkar k., حاشا کردن haʃa k.

записа́ть, ~ся *см.* записывать, ~ся.

запи́с||ка رقعه roq'æ, مراسلهٔ moraselæ-je kuʧek, کوچك یادداشت jad-daʃt; докладна́я з. راپرت raport; пригласи́тельная з. رقعهٔ دعوت roq'æ-je dæ'væt.

записн||о́й 1.: ~а́я кни́жка دفتر دفترچهٔ یاد بغلی dæftær-e bæqæli, داشت dæftærʧæ-je jad-daʃt; 2. *фиг.* (*завзя́тый*) درجهٔ اول dærædʒæ-je ævvæl; он з. лгун او دروغ گوی درجهٔ اول است u doruq-gu-je dærædʒæ-je ævvæl-æst.

запи́сывание نوشتن neveʃtæn (-e); یاد داشت کردن jad-daʃt kærdæn(-e) (*для па́мяти*); *юр.* ثبت sæbt.

запи́сывать نوشتن neveʃtæn; یاد داشت کردن jad-daʃt k. (*для па́мяти*); اسم نویسی کردن esm-nevisi k. (*регистри́ровать*); *юр.* ثبت کردن sæbt k.; з. на чей-л. счёт پای (بحساب) کسی نوشتن pa-je (be hesab-e) kæs-i neveʃtæn; з. в бухга́лтерскую кни́гу در دفتر واردکردن dær dæftær vared k.; з. го́лос на граммофо́нную пласти́нку صفحهٔ گرامافون را از آواز پر کردن sæfhæ-je gramafun-ra æz avaz por k.; ~ся اسم نویسی کردن esm-nevisi k., اسم خود را ثبت کردن esm-e xod-ra sæbt k. (*регистри́роваться*); ~ся в клуб عضو کلوب شدن ozv-e klub ʃ.

за́пись ثبت sæbt, اسم نویسی esm-nevisi, ثبت اسامی sæbt-e æsami (*регистра́ция*); бухга́лтерская з. ثبت در دفتر sæbt dær dæftær; закладна́я з. رهن نامه ræhn-namæ; запрода́жная з. *см.* запродажный; мирова́я з. صلح نامه solh-namæ; третейская з. حکم نامه hækæm-namæ.

запла́кать *см.* плакать.

запла́т||а وصله væslæ; پینه pinæ; **класть ~у** وصله زدن (کردن) væslæ zædæn (k.).

запла́танный وصله دار væslæ--dar.

заплата́ть وصله کردن væslæ k., وصله زدن væslæ zædæn; پینه دوزی کردن pinæ-duzi k.

заплат||и́ть *см.* уплатить; **ско́лько вы за э́то ~и́ли?** اینرا چند خریده اید in-ra ʧænd xæridæ-id.

заплёсневеть کپرك زدن kæpræk zædæn, کپك زدن kæpæk zædæn.

заплести́ *см.* заплета́ть.

заплета́||ть بافتن baftæn; **з.** кóсу گیس بافتن gis baftæn; **~ться: у** него́ язы́к **~ется** زبانش میگیرد zæban-æʃ migiræd.

запломби́ровать پلمب کردن plomb k.; **з.** зуб دندان را پر کردن dændan-ra por k.

запну́ться *см.* запина́ться.

запове́дник قرق qoroq.

запове́дный قدغن شده qædæqæn ʃodæ, ممنوع mæmnu', قرق qoroq.

заподозрева́ть *см.* заподозрить.

заподо́зрить (кого́-л.) (در حق کسی) سوء ظن پیدا کردن su'-e zænn pejda k., ظنین شدن zænin ʃ.

запозда́лый دیر کرده (آمده) dir kærdæ (amædæ); دیر رس dir-ræs (*о плода́х и т. п.*); از موقع گذشته æz mouqe' gozæʃtæ (*несвоевре́менный*).

запозда́ть *см.* запа́здывать.

запо́лзать (تو) خزیدن xæzidæn.

запо́лзти́ *см.* заполза́ть.

запо́лнить *см.* заполня́ть; **з.** пробе́л فاصله پر کردن faselæ por k.

заполня́ть پر کردن por k.; **з.** анке́ту آنکت را پر کردن anket-ra por k.

заполуча́ть بدست آوردن be dæst aværdæn, گیر آوردن gir aværdæn.

заполучи́ть *см.* заполуча́ть.

запомина́ть بخاطر آوردن be xater aværdæn, بخاطر سپردن be xater sepordæn, یاد گرفتن jad gereftæn; **з.** наизу́сть از بر کردن æz bær k., حفظ کردن hefz k.

запо́мнить *см.* запоминать.

за́понка دگمه dogmæ; **з.** для воротника́ دگمهٔ یخه dogmæ-je jæxæ; **з.** для манже́т دگمهٔ سر دست dogmæ-je sær-dæst.

запо́р I. کلون kolun (*заса́в*); قفل qofl (*замо́к*).

запо́р II. *мед.* یبوست jobusæt,

قبض qæbz; вызыва́ть з. يبوست dadæn, قبض کردن jobusæt qæbz k.; страда́ть ~ом يبوست داشتن jobusæt daʃtæn.

запра́шивать 1. استعلام کردن este'lam k.; з. мне́ние кого́-либо نظريه کسی را جلب کردن næzærijæ-je kæs-i-ra ʤælb k.; з. све́дения کسب اطلاع کردن kæsb-e ettela' k.; з. указа́ния کسب تکليف کردن kæsb-e tæklif k.; 2. (*в парламенте*) استيضاح کردن estizah k.; 3.: з. це́ну گران گفتن geran goftæn.

запре́т *см.* запрещение.

запрети́тельный قدغنی qædæqæni, منع (قدغن) کننده mæn' (qædæqæn) konændæ; з. тари́ф *комм.* تعرفهٔ قدغنی tæ'refæ-je qædæqæni.

запрети́ть *см.* запрещать; он ~л им входи́ть в ко́мнату قدغن کرد که داخل اطاق نشوند qædæqæn kærd ke daxel-e otaq næʃævænd; до́ктор ~л ему́ употребля́ть спиртны́е напи́тки طبيب مسکرات را برای او قدغن کرده است tæbib moskerat-ra bæraje u qædæqæn kærdæ-æst.

запре́тный ممنوع mæmnu', قدغن شده qædæqæn ʃodæ.

запре́чь *см.* запрягать.

запреща́ть (что-л.) (چيزی را) منع کردن mæn' k., قدغن کردن qædæqæn k.

запреща́||ться: куря́ть ~ется سيگار کشيدن ممنوع است sigar kæʃidæn mæmnu'-æst.

запреще́ние منع mæn', قدغن qædæqæn, ممانعت momane'æt; *юр.* نهی næhj; з. вы́воза منع صادرات mæn'-e saderat; з. на иму́щество *юр.* توقيف اموال touqif-e æmval; наложи́ть з. توقيف کردن touqif k.; снять з. از توقيف خارج کردن æz touqif xaredʒ k.

запрещённый ممنوع mæmnu', قدغن شده qædæqæn ʃodæ; з. к ввозу ممنوع الورود mæmnu'-ol-vorud.

заприхо́довать بحساب دين گذاشتن be hesab-e dejn gozaʃtæn.

запродава́ть پيش فروش کردن piʃ-foruʃ k.

запрода́жа پيش فروشی piʃ-foruʃi.

запрода́жн||ый: ~ая за́пись بيع نامه bej'-namæ, قرار داد بيع سلف qærar-dad-e bej'-e sælæf, قرار داد بيع سلم qærar-dad-e bej'-e sælæm.

запро́данный: з. това́р اجناس پيش فروش شده ædʒnas-e piʃ-foruʃ ʃodæ; اجناس پيش فروشی ædʒnas-e piʃ-foruʃi.

запрода́ть *см.* запродавать.

запро́с 1. کسب اطلاع kæsb-e ettela'; استعلام este'lam, استفسار estefsar; استیضاح estizah (*парла́ментский*); сде́лать з. استیضاح کردن estizah k.; 2.: це́ны без ~а قیمت مقطوع است qejmæt mæqtu'-æst.

запроси́ть *см.* запрашивать.

за́просто بی تکلف bi-tækællof, بدون رو در بایستی bedun-e ru dær-bajesti (*разг.* bedun-e ru dær-vasi).

запротоколи́ровать *см.* заносить.

запру́да سد sædd, بند bænd.

запруди́ть *см.* запруживать.

запру́живать سد کردن sædd k.; مسدود کردن mæsdud k.

запряга́ть (в-) اسب بستن æsp bæstæn; з. лошаде́й в экипа́ж بدرشکه اسب بستن be doroʃkæ æsp bæstæn.

запря́жка (в) اسب بندی æsp-bændi.

запря́тать پنهان کردن penhan k., قایم کردن qajem k.; ~ся قایم شدن qajem ʃ., پنهان شدن penhan ʃ.

запря́тывать, ~ся *см.* запрятать, ~ся.

запуга́ть *см.* запугивать.

запу́гивание ترساندن tærsandæn(-e), تهدید tæhdid.

запу́гивать ترساندن tærsandæn, تهدید کردن tæhdid k.

запуска́ть 1. انداختن ændaxtæn, پرت کردن pært k. (*швыря́ть*); 2. وا گذاشتن va-gozaʃtæn; ترک کردن tærk k. (*оставля́ть, покида́ть*); غفلت کردن qæflæt k. (*пренебрега́ть*); مواظبت نکردن movazebæt nækærdæn (*не обраща́ть внима́ния*); 3.: з. ру́ку в карма́н دست توی جیب کردن dæst tu-je dʒib k.

запусти́ть *см.* запускать.

запу́тан||ный پیچیده pitʃidæ, در هم dær-hæm; مغشوش mæqʃuʃ; еро́ счета́ ~ы حسابهای او در هم برهم است hesabha-je u dær-hæm bær-hæm-æst, حسابهای او پیچیده است hesabha-je u pitʃidæ-æst.

запу́тать *см.* запутывать.

запу́та||ться *см.* запутываться; де́ло ~лось کار پیچیده شده است kar pitʃidæ ʃodæ-æst.

запу́тывать 1. در هم بر هم dær-hæm-bær-hæm k., بر هم زدن bær-hæm zædæn; بهم pe-hæm pitʃidæn; مغشوش کردن mæqʃuʃ k.; 2. (*заме́шивать*)

داخل کردن daxel k., مربوط کردن mærbut k.

запу́тываться 1. پیچیده شدن pitʃidæ ʃ., در هم گیر کردن dær-hæm gir k.; **2.** (*о верёвке*) گره خوردن gereh xordæn; **3.** (*заблуди́ться*) راه گم کردن rah gom k.; **4.** *фиг.* سر رشته را گم کردن sær-e reʃtæ-ra gom k.

запу́щенный وا گذاشته va-go-zaʃtæ, متروك mætruk.

запыли́ть گرد و خاك کردن gærd-o-xak k., خاکی کردن xaki k.; **~ся** خاکی شدن xaki ʃ., گرد گرفتن gærd gereftæn, گرد آلود شدن gærd-alud ʃ.

запыха́ться نفس نفس زدن næfæs-næfæs zædæn, نفس تنگ شدن næfæs tæng ʃ.

запя́стье 1. *анат.* مچ motʃ, رسغ rosq; **2.** (*браслéт*) النگو ælængu.

запята́я *грам.* ویرگول (*фр.* virgule); *мат.* ممیز momæjjez.

запятна́ть لکه دار کردن lækkæ-dar k.; چیرکین کردن tʃerkin k.; *фиг.* مفتضح کردن moftæzæh k., ننگین کردن nængin k.

зараба́тыва||ть تحصیل کردن tæhsil k.; عایدی داشتن ajedi daʃtæn; حقوق گرفتن hoquq gereftæn (*получа́ть зарпла́ту*); **з.** свой хлеб کسب معاش کردن kæsb-e mæ'aʃ k.; ско́лько вы **~аете?** شما چند حقوق میگیرید ʃoma tʃænd hoquq migirid.

зарабо́та||ть *см.* зарабатывать; بکار افتادن be kar oftadæn (*нача́ть рабо́ту*); маши́на **~ла** ماشین بکار افتاده است maʃin be kar oftadæ-æst.

за́работная пла́та حقوق hoquq, مواجب mævadʒeb, اجرت odʒræt, مزد mozd; сде́льная **з. п.** مزد قطعه حساب mozd-e qæt'æ-hesab.

за́работок دخل dæxl, در آمد dær-amæd, عایدی ajedi; حقوق hoquq (*зарпла́та*).

заража́ть (кого́-л. чем-л.) (کسی را بچیزی) مبتلا کردن mobtæla k.; سرایت کردن særajæt k.; **~ся** مبتلا شدن mobtæla ʃ., (مرض) گرفتن gereftæn.

зараже́ние 1. سرایت مرض særajæt-e mæræz; **2.** *военн.* مسموم کردن mæsmum kærdæn(-e) (*отравле́ние*); **3.: з.** кро́ви عفونت خون ofunæt-e xun.

зара́за سرایت særajæt.

зарази́тельный *см.* заразный.

зарази́||ть *см.* заражать; он меня́ **~л** مرض او بمن سرایت کرد mæræz-e u be mæn særajæt kærd; **~ться** *см.* заражаться; я **~лся** гри́ппом من گریپ گرفته ام mæn

grip gereftæ-æm; он ~лся э́той боле́знью این مرض باو سرایت کرد in mæræz be u særajæt kærd.

зара́зны||й مسری mosri; ~ые боле́зни امراض (ساریه) مسریه æmraz-e (sarijæ) mosrijæ.

зара́нее قبلا qæblæn.

зараста́ть (با) پوشیده شدن puʃidæ ʃ. (*траво́й и т. п.*).

зарегистри́рованный ثبت شده sæbt ʃodæ.

зарегистри́ровать ثبت کردن sæbt k., بثبت رساندن be sæbt ræsandæn; ~ся اسم خودرا ثبت کردن esm-e xod-ra sæbt k., اسم نویسی کردن esm-nevisi k.

заре́зать کشتن koʃtæn; ذبح کردن zebh k. (*скот*).

зарекомендова́ть: з. себя́ خودرا معرفی کردن xod-ra mo'ærrefi k.

заржа́веть زنگ زدن zæng zædæn.

заровня́ть صاف کردن saf k., تسطیح کردن tæstih k.; پر کردن por k. (*засы́пать*).

зароди́ть, ~ся *см.* зарождать, ~ся.

заро́дыш *анат.* نطفه notfæ, جنین dʒænin.

заро́дышевый نطفه ای notfæi.

зарожда́ть حمل گرفتن hæml gereftæn, آبستن شدن abestæn ʃ.; ~ся تولید شدن toulid ʃ.

заро́к توبه toubæ; дать з. توبه کردن toubæ k.

зарпла́та *см.* заработная плата.

зарубе́жн||ый خارجی xaredʒi; ~ая печа́ть مطبوعات خارجی mætbu'at-e xaredʒi.

зарубцева́ться گوشت نو بالا آوردن guʃt-e nou bala aværdæn.

зарыва́ть زیر خاك کردن zir-e xak k.

зарыда́ть *см.* рыдать.

зары́ть *см.* зарывать.

зарыча́ть *см.* рычать.

заря́ شفق ʃæfæq; у́тренняя з. فجر fædʒr, طلوع tolu', سپیده دم sæpidæ-dæm, سحر sæhær; вече́рняя з. غروب qorub.

заря́д *воен.* باروت و فشنگ barut-o-feʃæng; گلوله golulæ; холосто́й з. فشنگ خالی feʃæng-e xali; стреля́ть холосты́ми ~ами تیر خالی در کردن tir-e xali dær k.

заряди́ть, ~ся *см.* заряжать, ~ся.

заря́дка *см.* заряжание.

заря́дный: з. я́щик *воен.* صندوق مهمات sænduq-e mohemmat.

заряжа́ние پر کردن por kærdæn(-e); з. аккумуля́тора *эл.*

پر کردن آکومولاتور por kærdæn-e akumulator.

заряжа́ть پر کردن por k.; ~ся پر شدن por ʃ.

заря́женн||ый پر por; с ~ой винто́вкой با تفنگ پر ba tofæng-e por.

заса́д||а کمین kæmin; کمین گاه kæmin-gah; засе́сть в ~у کمین نشستن kæmin neʃæstæn.

засади́ть 1. (*дере́вьями*) غرس کردن qærs k.; نهاله نشاندن nehalæ neʃandæn (*молоды́ми дере́вьями*); 2. (*в тюрьму́*) حبس کردن hæbs k.

заса́дка نشاندن neʃandæn(-e); غرس qærs (*дере́вьями*).

заса́хариваться شکرك زدن ʃækæræk zædæn.

заса́хари||ться *см.* засахариваться; варе́нье ~лось مربا شکرك زده است moræbba ʃækæræk zædæ-æst.

засвети́ть روشن کردن rouʃæn k.

засвиде́тельствование تصدیق tæsdiq.

засвиде́тельствованн||ый مصدق mosæddæq; ~ые докуме́нты اسناد مصدقه æsnad-e mosæddæqæ.

засвиде́тельствовать تصدیق کردن tæsdiq k.; شهادت دادن ʃæhadæt dadæn (*дать показа́ние*); з. по́дпись صحت امضارا تصدیق کردن sehhæt-e emza-ra tæsdiq k.; з. почте́ние سلام رساندن sælam ræsandæn.

засе́в بذر افشانی bæzr-æfʃani, بذر کاری bæzr-kari, تخم پاشی toxm-paʃi.

засева́ть تخم کاشتن toxm kaʃtæn, بذر افشاندن bæzr æfʃandæn.

заседа́ние جلسه dʒælsæ (*мн.* جلسات dʒælæsat); закры́тое з. جلسهٔ خصوصی dʒælsæ-je xosusi; плена́рное з. جلسهٔ عمومی dʒælsæ-je omumi; э́кстренное з. جلسهٔ فوق العاده dʒælsæ-je fouq-ol-adæ; у меня́ з. من جلسه دارم mæn dʒælsæ daræm; назна́чить з. جلسه را تعیین کردن dʒælsæ-ra tæ'jin k.; открыва́ть з. جلسه را مفتوح کردن dʒælsæ-ra mæftuh k.; закры́ть з. جلسه را خاتمه دادن dʒælsæ-ra xatemæ dadæn.

заселе́ние عمران omran.

заселённый پر جمعیت por-dʒæm'ijæt.

засели́ть *см.* заселять.

заселя́ть معمور کردن mæ'mur k.; مسکون کردن mæskun k.

засе́янн||ый مزروع mæzru'; ~ое по́ле مزرعه mæzræ'æ, کشتزار keʃtzar.

засе́ять *см.* засевать.

засиде́ться *см.* засиживаться.

заси́женный مگس مالی شده mægæs-mali ʃodæ (*му́хами*).

заси́живаться زیاد ماندن zijad mandæn.

заслони́ть *см.* заслонять.

заслоня́ть جلو گرفتن dʒelou gereftæn; з. свет جلوی روشنائی را گرفتن dʒelo-je rouʃænai-ra gereftæn; з. глаза́ جلوی چشم خودرا گرفتن dʒelo-je ʧæʃm-e xod-ra gereftæn.

заслу́г||а لیاقت lijaqæt; خدمت xedmæt (*мн.* خدمات xædæmat); революцио́нные ~и خدمات انقلابی xædæmat-e enqelabi.

заслу́женный لایق lajeq; افتخاری eftexari (*звание*).

заслу́живать سزاوار بودن sæzavar b., لایق بودن lajeq b., مستحق بودن mostæhæqq b., قابل بودن qabel b.; з. внима́ния قابل توجه بودن qabel-e tævædʒdʒoh b.; з. наказа́ния (مستحق) سزاوار تنبیه بودن sæzavar (mostæhæqq)-e tænbih b.; з. снисхожде́ния *юр.* قابل تخفیف بودن qabel-e tæxfif b.

заслу́живающий مستحق mostæhæqq, لایق lajeq, قابل qabel; з. внима́ния قابل توجه qabel-e tævædʒdʒoh; з. дове́рия قابل اعتماد qabel-e e'temad; з. уваже́ния لایق احترام lajeq-e ehteram; з. снисхожде́ния قابل گذشت qabel-e gozæʃt.

заслужи́ть *см.* заслуживать.

заслу́шание استماع estema'; з. докла́да استماع راپورت estema'-e raport.

заслу́шать *см.* заслушивать.

заслу́шивать استماع کردن estema' k.

заслы́шать شنیدن ʃenidæn.

засма́ливать قطران مالی کردن qætran-mali k.

засмоли́ть *см.* засмаливать.

засну́||ть *см.* засыпать I; он ~л خوابید xabid, خوابش برد xab-æʃ bord; я не могу́ з. خوابم نمیبرد xab-æm næmibæræd.

заспя́ть (для кино́) فیلم بر داشتن film bær-daʃtæn.

засо́в کلون kolun.

засо́вывать گذاشتن gozaʃtæn; چپاندن ʧæpandæn; تو کردن tu k.; з. ру́ку в карма́н دست در جیب کردن dæst dær dʒib k.

засори́||ть, ~ся *см.* засорять, ~ся; дымова́я труба́ ~лась دود کش راهش گرفته است dud-kæʃ rah-æʃ gereftæ-æst.

засоря́ть مسدود کردن mæs-

dud k.; ~ся شدن (سـد) مسدود mæsdud (sædd) ʃ.

засо́хнуть *см.* засыхать.

засо́хш||ий خشکیده xoʃkidæ; ~ие цветы́ گلهای خشك شـده golha-je xoʃk ʃodæ.

заста́в||а دروازه dærvazæ; *воен.* حایل hajel; гла́вная з. حـایـل عمده hajel-e omdæ; отде́льная з. حایل علیحده hajel-e ælaheddæ; **з.** сторожева́я حایل مستحفظی hajel-e mostæhfezi; устана́вливать ~у حایل گذاردن hajel gozardæn.

заста́вить I. *см.* заставлять I.

заста́вить II. *см.* заставлять II.

заставл||я́ть I. وا داشتـن va-daʃtæn, وا دار کردن va-dar k., مجبور کردن mædʒbur k.; я ~лю его́ э́то сказа́ть مجبورش میکنم کـه ایـن حـرف را بـزنـد mædʒbur-æʃ mikonæm ke in hærf-ra bezænæd; **з.** ждать منتظـر گذاشتن montæzer gozaʃtæn; **з.** заговори́ть بحرف آوردن be hærf aværdæn; **з.** молча́ть ساکت کردن saket k.

заставля́ть II. پر کردن por k.; مسدود کردن mæsdud k.; **з.** ко́мнату ме́белью اطاق را بـا اثاثیه پر کردن otaq-ra ba æsasijæ por k.; **з.** прохо́д معبررا مسدود کـردن mæ'bær-ra mæsdud k.

застаре́лый کهنه kohnæ; مزمن mozmen (*о боле́зни*).

застёгивать دگمه بستن dogmæ bæstæn, دگمه انداختن dogmæ ændaxtæn (*на пу́говицы*); قزن قفلی qæzæn-qofli ændaxtæn (*на крючки́*).

застегну́ть *см.* застегивать.

застёжка سگك sægæk (*у платья*); بست bæst, چفت وبست ʧeft-o-bæst.

застекля́ть شیشه انداختن ʃiʃæ ændaxtæn.

застели́ть *см.* застилать.

засте́нок *ист.* سیاه چال sijah-ʧal.

засте́нчивость خجالت xædʒalæt, کم روئی kæm-rui, حیا hæja.

засте́нчивый خجل xædʒel, خجالت کش xædʒalæt-kæʃ, کم رو kæm-ru.

застила́ть پـوشیـدن puʃidæn, پـوشانـدن puʃandæn; **з.** ковро́м فرش کردن færʃ k.

засто́й وقفه væqfæ; کسادی kæsadi (*ры́нка*); بحران bohran (*кри́зис*); **з.** торго́вли کسادی بازار kæsadi-je bazar.

застра́ивать بنائی کردن bænnai k.; بنا کردن bena k.

застрахо́ванный بیمه شده bimæ ʃodæ; **з.** в су́мме ста рубле́й بیمه

شده به مبلغ صد منات bimæ ʃodæ be mæblæq-e sæd mænat.

застрахова́ть *см.* страховывать.

застрахо́вывать بیمه کردن bimæ k.; з. иму́щество اموال را بیمه کردن amval-ra bimæ k.; з. от пожа́ра در مقابل حریق بیمه کردن dær moqabel-e hæriq bimæ k.; з. чью-л. жизнь عمر کسی را بیمه کردن omr-e kæsi-ra bimæ k.; з. себя́ от чего́-л. خودرا از چیزی بیمه کردن xod-ra æz ʧiz-i bimæ k.; ~ся بیمه شدن bimæ ʃ.

застрева́ть 1. فرو رفتن foru ræftæn; з. в грязи́ درگل فرو رفتن dær gel foru ræftæn; 2. *фиг.* گیر کردن gir k.

застре́ливать, ~ся *см.* застрелить, ~ся.

застрели́ть تیر زدن tir zædæn, تیرانداختن tir ændaxtæn; ~ся خود کشی کردن xod-koʃi k., با گلوله انتحار کردن ba golulæ entehar k.

застря́ть *см.* застревать.

за́ступ بیل bil.

заступа́ть *см.* заменять; ~ся (за кого́-л.) از کسی) حمایت کردن hemajæt k., دفاع کردن defa' k.; ~ся за кого́-л. пе́ред кем-л. شفاعت کسی را پیش کسی کردن ʃæfa'æt-e kæs-i-ra piʃ-e kæs-i k.

заступи́ть, ~ся *см.* заступать, ~ся.

засту́пник شفیع ʃæfi'; مدافع modafe'; حامی hami.

засту́пничество شفاعت ʃæfa'æt; حمایت hemajæt, دفاع defa'.

застыва́ть یخ بستن jæx bæstæn, منجمد شدن mondʒæmed ʃ.

засты́ть *см.* застывать; з. на ме́сте *фиг.* درجا خشك شدن dær dʒa xoʃk ʃ. (*от изумле́ния, испу́га*).

засу́нуть *см.* засовывать.

за́суха خشکی xoʃki, خشکسالی xoʃk-sali.

засу́чивать بالا زدن bala zædæn, بالا کشیدن bala kæʃidæn; з. рукава́ آستین را بالا کشیدن astin-ra bala kæʃidæn.

засучи́ть *см.* засучивать.

засу́шенный خشکیده xoʃkidæ, خشك شده xoʃk ʃodæ.

засу́шивать خشك کردن xoʃk k., خشکانیدن xoʃkanidæn.

засуши́ть *см.* засушивать.

засу́шливый خشك xoʃk.

засчита́ть *см.* засчитывать.

засчи́тывать محسوب داشتن mæhsub daʃtæn; ~ся محسوب شدن mæhsub ʃ.

засы́панны||й: быть ~м زیر آوار ماندن zir-e avar mandæn (*при обва́ле*).

засыпа́ть I. خوابیدن xabidæn, بخواب رفتن be xab ræftæn.

засыпа́ть II. پر کردن por k., مملو کردن mæmlou k. (*я́му и пр.*).

засы́пать *см.* засыпать II.

засыха́ть خشك شدن xoʃk ʃ.; پژمرده شدن pæʒmordæ ʃ. (*вя́нуть*).

затаённый مخفی mæxfi.

зата́ивать *см.* затаить.

затайть پنهان کردن penhan k.; з. дыха́ние نفس خودرا حبس کردن næfæs-e xod-ra hæbs k.

зата́пливать I. آتش کردن ataʃ k.; روشن کردن rouʃæn k.; з. печь بخاری آتش (روشن) کردن boxari ataʃ (rouʃæn) k., بخاری گیراندن boxari girandæn.

зата́пливать II. پوشاندن (با آب) puʃandæn, گرفتن (با آب) gereftæn.

зата́птывать پامال کردن pa-mal k.

затвердева́ть سخت شدن sæxt ʃ., سفت شدن seft ʃ.; محکم شدن mohkæm ʃ.

затверде́ть *см.* затвердевать.

затво́р قفل qofl (*замо́к*); کلون kolun (*засо́в*); орудийный з. *воен.* کولاس kulas; з. винто́вки کلنگدن kolængdæn; مسدده mosæddedæ (*фотоаппара́та*).

затвори́ть *см.* затворять.

затво́рник زاهد zahed, تارك دنیا tarek-e donja.

затворя́ть بستن bæstæn, پیش کردن piʃ k.

затева́ть 1. *см.* замышлять; 2. (*приступа́ть*) (به) بنا کردن bena k.

затек||а́ть: у меня ~ли но́ги پاهایم خواب رفت paha-jæm xab ræft.

зате́м 1. (*по́сле*) بعد bæ'd, پس از این pæs æz in; بعد از این bæ'd æz in; 2. (*потому́ что*) چون ʧun, چونکه ʧunke; 3. (*для того́, что́бы*) برای اینکه bæraje in ke.

затемня́ть تاریك کردن tarik k.; з. смысл مغلق کردن moqlæq k.

затеня́ть سایه دادن sajæ dadæn, سیاهی افکندن sijahi æfkændæn.

зате́рянный گم شده gom ʃodæ.

затеря́ть گم کردن gom k., مفقود کردن mæfqud k.; ~ся گم شدن gom ʃ., مفقود شدن mæfqud ʃ.

зате́я خیال xijal (*мн.* خیالات xijalat).

затиха́ть آرام شدن aram ʃ., ساکت شدن asudæ ʃ., آسوده شدن

saket ʃ., خاموش شدن xamuʃ ʃ., فرو نشستن foru neʃæstæn.

зати́||хнуть *см.* затихать; голоса́ ~хли صداها خاموش شد sædaha xamuʃ ʃod; ве́тер ~х باد فرو نشست (خاموش شد) bad foru neʃæst (xamuʃ ʃod).

зати́шье آرامی arami, سکوت sokut.

заткн||у́ть *см.* затыкать; ~й глоткý *вульг.* خفه شو xæfæ ʃou.

затме́ние *астр.*: з. со́лнца کسوف kosuf; з. луны́ خسوف xosuf.

зато́ ولی væli, اما æmma; **с** طرف دیگر æz tæræf-e digær.

затова́ривание *комм.* زیادتی مال التجاره zijadæti-je mal-ot-tedʒaræ, افزونی مال التجاره æfzuni-je mal-ot-tedʒaræ.

затону́ть غرق شدن qærq ʃ.

затопи́ть I. *см.* затапливать I.

затоп||и́ть II. *см.* затапливать II.; вода́ ~и́ла у́лицу آب خیابان را گرفته است ab xijaban-ra gereftæ-æst; по́ле ~лено водо́й آب صحرارا پوشانیده است ab sæhra-ra puʃani-dæ-æst.

затопта́ть *см.* затаптывать.

затормози́ть 1. ترمز کردن tormoz k.; 2. *фиг.* بتاخیر انداختن be tæ'xir ændaxtæn.

заточа́ть حبس کردن hæbs k.

заточе́ни||е حبس hæbs; в ~и در حبس dær hæbs.

заточи́ть *см.* заточать.

затра́гивать 1. (*задева́ть*) بر خوردن bær-xordæn; 2. (*вопро́с*) بحث کردن bæhs k.

затра́та خرج xærdʒ (*мн.* مخارج mæxaredʒ), صرف særf.

затра́тить *см.* затрачивать.

затра́ченный خرج شده xærdʒ ʃodæ, مصرف شده mæsræf ʃodæ.

затра́чивать خرج کردن xærdʒ k., مصرف کردن mæsræf k.

затре́бовать خواستن xastæn, تقاضا کردن tæqaza k.; з. све́дения کسب اطلاع کردن kæsb-e ettela' k.

затре́щина تو گوشی tu guʃi, تو سری tu særi.

затрудне́ни||е اشکال eʃkal (*мн.* اشکالات eʃkalat), مضیقه mæziqæ; ~я مشکلات moʃkelat; быть в ~и در تردید بودن dær tærdid b. (*колеба́ться*); درمضیقه بودن dær mæziqæ b. (*в де́нежном отноше́нии*); без ~й بدون اشکالات bedun-e eʃkalat; встре́тить ~я دوچار اشکالات شدن dotʃar-e eʃkalat ʃ.; создава́ть ~я اشکال تراشی کردن eʃkal-tæraʃi k.; устраня́ть ~я رفع اشکالات کردن

ræf'-e eʃkalat k.; дéнежные ~я مضیقهٔ مالی mæziqæ-je mali.

затрудни́тельный مشکل moʃkel, سخت sæxt, پر زحمت por-zæhmæt.

затрудни́ть *см.* затруднять.

затрудня́ть 1. (кого́-л.) زحمت دادن zæhmæt dadæn, اسباب زحمت شدن æsbab-e zæhmæt ʃ.; **2.** (*препя́тствовать*) مانع شدن mane' ʃ.; **3.** (*дéлать тру́дным*) مشکل کردن moʃkel k.

затупи́ть کند کردن kond k.; **~ся** کند شدن kond ʃ.

затупля́ть, ~ся *см.* затупить, ~ся.

затуха́ть خاموش شدن xamuʃ ʃ.

затýхнуть *см.* затухать.

затуши́ть خاموش کردن xamuʃ k.

затыка́ть گرفتن gereftæn, سر بستن sær bæstæn, در بستن dær bæstæn; **з.** дыру́ سوراخ گرفتن surax gereftæn; سوراخ پر کردن surax por k.; **з.** у́ши سوراخ گوش را گرفتن surax-e guʃ-ra gereftæn; **з.** буты́лку про́бкой چوب پنبه در بطری گذاشتن tʃub-e pæmbæ dær-e botri gozaʃtæn.

затылок پشت گردن poʃt-e gærdæn, قفا qæfa.

затылочный قفوی qæfævi, قمحدوئی qæmhædui; **~ая кость** قمحدوه qæmhæduvæ.

затычка در dær, سر sær; **з.** для буты́лки (графи́на) در بطری (تنگ) dær-e botri (tong), سر بطری (تنگ) sær-e botri (tong).

затя́гивать 1. تنگ بستن tæng bæstæn; **з.** у́зел گره تنگ زدن gereh tæng zædæn; **2.** (*заде́рживать*) بتعویق (بتأخیر) انداختن be tæ'viq (be tæ'xir) ændaxtæn, معطل کردن mo'ættæl k. (*де́ло*); **~ся 1.** (*куша-ко́м и т. п.*) میان تنگ بستن mijan tæng bæstæn; **2.** (*заде́рживаться*) بتأخیر افتادن be tæ'xir oftadæn, بتعویق افتادن be tæ'viq oftadæn; **3.: з.** папиро́сой دود سیگار را فرو بردن dud-e sigar-ra foru bordæn; **з.** тру́бкой پک بچبق زدن pok be tʃoboq zædæn.

затя́жка 1. (*о вре́мени*) تأخیر tæ'xir, تعویق tæ'viq, دفع الوقت dæf'-ol-væqt; **2.** (*при куре́нии*) فرو بردن دود foru bordæn-e dud.

затяну́ть ~ся *см.* затягивать, ~ся.

зауны́вный محزون mæhzun, اندوهگین ænduhgin, حزن انگیز hozn-ængiz.

зауря́дный معمولی mæ'muli, عادی adi, همه جائی hæmæ-dʒai.

заусе́ница ریشهٔ ناخن riʃæ-je naxon, گوشهٔ ناخن guʃæ-je naxon.

зау́чивать یاد گرفتن jad gereftæn; از بر کردن æz bær k., حفظ کردن hefz k.

заучи́ть *см.* заучивать.

зау́шница *мед.* ورم غدد خلف væræm-e qodæd-e xælæf-e guʃ.

зафрахтова́ть *см.* зафрахтовывать.

зафрахто́вывание کرایهٔ کشتی keraje-je kæʃti.

зафрахто́вывать کشتی را کرایه کردن kæʃti-ra kerajæ k.

заха́живать (в) سر زدن sær zædæn.

захва́т تصرف tæsærrof, اشغال eʃqal.

захвати́ть *см.* захватывать; у меня́ ~ло дыха́ние نفسم گرفته næfæs-æm gereftæ.

захва́тнический تجاوزکارانه tædʒavozkaranæ.

захва́тчик غاصب qaseb.

захва́тывать 1. (*завладева́ть*) تصرف کردن tæsærrof k., متصرف شدن motæsærref ʃ.; з. зе́мли اراضی را تصرف کردن ærazi-ra tæsærrof k.; 2. (*занима́ть*) اشغال کردن eʃqal k.; 3. (*брать*) گرفتن gereftæn; з. всё в свои́ ру́ки (в) همه چیز را دست خود گرفتن hæmæ tʃiz-ra dæst-e xod gereftæn; з. что-л. по оши́бке چیزی را عوضی گرفتن (برداشتن) tʃiz-i-ra ævæzi gereftæn (bær-daʃtæn); з. с собо́й همراه آوردن hæmrah aværdæn; 4.: з. в плен اسیر کردن æsir k.; з. престу́пника جانی را دستگیر کردن dʒani-ra dæst-gir k.; ✧ з. боле́знь во́-время بموقع خود از مرض جلو گیری کردن be mouqe'-e xod æz mæræz dʒelou-giri k.

захвора́ть ناخوش شدن naxoʃ ʃ., مریض شدن mæriz ʃ., کسالت پیدا کردن kæsalæt pejda k.

захло́пывать با صدا بستن ba sæda bæstæn; محکم بستن mohkæm bæstæn.

захо́д 1. افول oful; з. со́лнца غروب qorub; 2. (куда́-л.) ورود vorud; توقف tævæqqof (*остано́вка*).

заходи́ть 1. (*о со́лнце*) غروب کردن qorub k., پائین رفتن pajin ræftæn; 2.: з. за ке́м-л. عقب کسی رفتن æqæb-e kæs-i ræftæn.

захоте́ть *см.* хотеть.

захрома́ть *см.* хромать.

зацвета́ть *см.* цвести.

зацепи́ть با قلاب گرفتن ba qollab gereftæn (*крючко́м*); ~йться

گیر کردن gir k.; он ~и́лся пла́тьем за гвоздь لباس او بمیخ گیر کرد lebas-e u be mix gir kærd; я ~и́лся ного́й за стол پایم به میز گیر کرد pa-jæm be miz gir kærd.

зацепля́ть, ~ся *см.* зацепить, ~ся.

зачасту́ю اغلب æqlæb, اغلب اوقات æqlæb-e ouqat.

зача́тие آبستنی abestæni, حمل hæml.

зача́ток ابتدا ebteda.

зача́точн||ый نطفه ای notfæi; جنینی dʒænini; *фиг.* ابتدائی ebtedai, в ~ом состоя́нии *фиг.* در حالت بدوی dær halæt-e bædævi.

зача́ть حمل گرفتن hæml gereftæn, آبستن شدن abestæn ʃ.

заче́м چرا ʧera, برای چه bæraje ʧe; з. тебе́ э́ти де́ньги? این پول را میخواهی چه کنی in pul-ra mixahi ʧe koni.

зачёркивать قلم زدن qælæm zædæn, خط کشیدن xætt kæʃidæn, خط زدن xætt zædæn.

зачеркну́ть *см.* зачеркивать.

зачерни́ть سیاه کردن sijah k.

зачёт 1. (*студе́нческий*) امتحان emtehan; сдава́ть з. امتحان دادن emtehan dadæn, از عهدهٔ امتحان بر آمدن æz ohdæ-je emtehan bær-amædæn; **2.:** в з. пла́ты بابت حساب babæt-e hesab.

зачини́ть درست کردن dorost k., تعمیر کردن tæ'mir k. (*испра́вить*); وصله کردن (زدن) væslæ k. (zædæn) (*заплата́ть*); رفو کردن rofu k. (*зашто́пать*).

зачи́нщик محرك mohærrek, مسبب mosæbbeb.

зачи́слить *см.* зачислять.

зачисля́ть محسوب داشتن mæhsub daʃtæn (*в счёт*); در صورت نوشتن dær suræt neveʃtæn (*в спи́сок*); з. в шта́т جزء پرسنل کردن dʒoz'e personel k.; ~ся محسوب شدن mæhsub ʃ.

зачита́ть *см.* зачитывать.

зачи́тывать 1. (*вслух*) قرائت کردن qæra'æt k.; з. резолю́цию قطعنامه را قرائت کردن qæt'-namæ-ra qæra'æt k.; **2.** *фиг.:* з. чью́-л. кни́гу کتاب کسی را پس ندادن ketab-e kæs-i-ra pæs nædadæn.

зашерша́веть زبر شدن zebr ʃ.

зашива́ть دوختن duxtæn; з. ра́ну زخم را بخیه کردن zæxm-ra bæxjæ k.

заши́ть *см.* зашивать.

зашифрова́ть *см.* зашифровывать.

зашифро́вывать رمز کردن ræmz k.

зашнурова́ть *см.* шнуровать.

зашто́пать رفو کردن rofu k.

зашто́пывать *см.* заштопать.

зашуме́ть *см.* шуметь.

защи́т||а دفاع defa', مدافعه modafe'æ; حمایت hemajæt, پناه pænah; *юр.* مدافعات modafe'at (*обвиняемого*); з. прав دفاع از حقوق defa' æz hoquq; з. от ра́зов حفاظت از گازها hefazæt æz gazha.

защити́ть *см.* защищать.

защи́тник مدافع modafe', حامی hami; وکیل مدافع vækil-e modafe' (*адвокат*); з. по назначе́нию *юр.* وکیل مسخر vækil-e mosæxxær.

защи́тный دفاعی defa'i; з. цвет رنگ خاکی ræng-e xaki.

защища́ть (از) دفاع کردن defa' k., مدافعه کردن modafe'æ k.; حفظ کردن hefz k. (*охраня́ть*); حمایت کردن hemajæt k. (*брать под защи́ту*); از کسی طرفداری کردن æz kæs-i tæræf-dari k. (*брать чью-л. сто́рону*); ~ся про́тив кого-л. در مقابل کسی از خود دفاع کردن dær moqabel-e kæs-i æz xod defa' k.; ~ся от кого́-л. خودرا ازکسی دفاع کردن xod-ra æz kæs-i defa' k.

защищённый محفوظ mæhfuz.

заяви́тель تقاضا کننده tæqaza konændæ, در خواست دهنده dær-xast dehændæ.

заяви́ть *см.* заявлять.

заявка در خواست dær-xast, تقاضا tæqaza.

заявле́н||ие اظهار ezhar (*мн.* اظهارات ezharat), اظهاریه ezharijæ; тақаза-namæ, درخواست dær-xast (*проше́ние*); ~ия بیانات bæjanat; пода́ть з. تقاضا نامه دادن tæqaza-namæ dadæn, در خواست dær-xast dadæn.

заявля́ть اظهار کردن ezhar k., اظهار داشتن ezhar daʃtæn.

заи́длый صرف serf, دو آتشه do-ataʃæ.

за́||яц خرگوش xær-guʃ; пройти́, прое́хать ~йцем *фиг.* قاچاق رفتن qatʃaq ræftæn; за двумя́ ~йцами погоня́шься, ни одного́ не пойма́ешь *посл.* دوهندوانه دریك دست نمیتوان گرفت do hendevanæ dær jæk dæst næmitævan gereft (*букв.*: в одну́ ру́ку нельзя́ взять два арбу́за); одни́м вы́стрелом двух ~йцев уби́ть *пог.* با یك تیر دو نشان زدن ba jæk tir do neʃan zædæn.

зва́ние رتبه rotbæ, مقام mæqam, منصب mænsæb; вое́нное з. درجهٔ نظامی درآرتش سرخ dærædʒæ-je nezami dær arteʃ-e sorx.

зва́ный مـدعـو mæd'ovv (*мн.* مدعوين mæd'ovvin).

зва||ть 1. صداکردن sæda k., صدا زدن sæda zædæn; خواستن xastæn, خـوانـدن xandæn (*трéбовать*); он вас зовёт (трéбует к себé) او شمارا میخواهد u ʃoma-ra mixahæd; вы меня ~ли? مرا صدا کردید (زدید) mæra sæda kærdid (zædid); 2. (*приглашáть*) دعـوت کردن dæ'væt k.; з. когó-л. на обéд کسی‌را برای ناهار دعوت کردن kæs-i-ra bæraje nahar dæ'væt k.; 3. (*называ́ть*) نامیدن namidæn; егó зову́т Ибраги́мом اسمش ابراهیم است esm-æʃ ebrahim-æst; как вас зову́т? اسم شما چیست esm-e ʃoma ʧist.

зв||езда́ ستاره setaræ; Кра́сная з. ستارهٔ سرخ setaræ-je sorx; о́рден Кра́сной ~езды نشان ستارهٔ سرخ neʃan-e setaræ-je sorx; вечéрняя з. ستارهٔ زهره setaræ-je zohræ; пятиконéчная з. ستارهٔ پنج پر setaræ-je pændʒ pær; п о д в и́ ж н ы е ~ёзды سیارات sejjarat; н е п о д в и́ ж н ы е ~ёзды ثوابت sævabet; пáдающая з. شهاب ثاقب ʃehab-e saqeb; морскáя з. *зоол.* نجم البحر nædʒm-ol-bæhr.

звёздный ستاره‌ای setaræi; پـر ستاره por-setaræ.

зве||нéть زنگ زدن zæng zædæn, صدا کـردن sæda k.; وز وز کردن vez-vez k.; у менá ~нúт в ушáх گوش من صدا میکند guʃ-e mæn sæda mikonæd.

звено́ 1. حلقهٔ زنجیر hælqæ-je zændʒir; 2. *военн.* بند bænd; авиацио́нное з. گروه هوا پیمـائی go-ruh-e hæva-pejmai; 3. *физ.*: основно́е з. جزء اصلی dʒoz-e æsli.

зверúнец بـاغ وحش baq-e væhʃ.

зверúный حیوانی hejvani; وحشی væhʃi (*дúкий*).

зве́рский وحشی væhʃi, وحشیانه væhʃijanæ, بی رحم bi-ræhm, بـی رحمانه bi-ræhmanæ (*жесто́кий*).

зве́рство وحشیگری væhʃigæri; بی رحمی bi-ræhmi (*жесто́кость*).

звер||ь حیوان hejvan (*мн.* حیوانات hejvanat), بهیمه bæhimæ (*мн.* بهایم bæhajem); *физ.* آدم وحشی adæm-e væhʃi; пушны́е ~и حیوانـات خزدار hejvanat-e xæz-dar.

звон طنین tænin, صـدا sæda, زنگ zæng; з. колоко́льчика صدای زنگوله sæda-je zængulæk.

звони́||ть زنگ زدن zæng zædæn; звонóк не ~т زنـگ نمیزند zæng næmizænæd; زنگ کار نمیکند zæng kar næmikonæd (*не рабóта-*

em); з. по телефо́ну تلفن کـردن telefon k.

звоно́к||ий صدادار sæda-dar; **~ая** моне́та مسکوکات mæskukat.

звоно́к زنگ zæng; **з. по телефо́ну** زنـگ تلفن zæng-e telefon; дать **з.** زنگ زدن zæng zædæn; **з. на обе́д** زنگ ناهار zæng-e nahar; электри́ческий **з.** زنگ اخبار (الکتریك) zæng-e exbar (elektrik).

звук صـدا sæda, صـوت sout (اصوات æsvat); **з.** вы́стрела (мото́ра, шаго́в) صدای تیر (موتور، پا) sæda-je tir (motor, pa); **з.** мета́лла صدای جلنگ جلنگ sæda-je dʒeleng-dʒeleng.

звуков||о́й صوتی souti; **~ые во́лны** امواج صوتی æmvadʒ-e souti; **~о́е кино́** سینمای صدادار sinema-je sæda-dar; **з.** фильм فیلم صدادار film-e sæda-dar.

звуча́ть 1. (*издава́ть звук*) صدا دادن sæda dadæn, صدا کردن sæda k.; **2.** (*раздава́ться*) طنین انداز بودن tænin-ændaz b.

зву́чный صدادار sæda-dar.

зда́ние بنا bena (*мн.* ابنیه æbnijæ), عمارت emaræt.

здесь اینجا indʒa; **з.!** حاضر hazer (*при переклича́ке*); (است) شهری ʃæhri(-st) (*на́дпись на письме́*).

здёшний محلی mæhælli; **з. жи́тель** اهل محل æhl-e mæhæll.

здоро́ваться سلام کردن sælam k., *разг.* سلام علیك کردن sælam ælejk k.

здоро́во *см.* здравствуйте.

здо́рово آفرین aferin, بارك‌الله baræk-ællah; سخـت sæxt (*си́льно*); его́ **з.** поколоти́ли سخت کتـکش زدند sæxt kotæk-æʃ zædænd.

здоро́в||ый سالـم salem, سالـم صحیـح salem-ol-mæzadʒ, صحیـح المزاج sæhih-ol-mæzadʒ; **з.** кли́мат آب وهوای سالم ab-o-hæva-je salem; **~ая** пи́ща غذای سالم qæza-je salem; бу́дьте **~ы!** (*фо́рмула проща́нья*) خدا حافظ شما xoda hafez-e ʃoma, بخدا سپردم be xoda sepordæm, مرحمت شما زیاد mærhæmæt-e ʃoma zijad; э́то для вас **з.** این برای مزاج شما خوب است in bæraje mæzadʒ-e ʃoma xub-æst.

здоро́в||ье مزاج mæzadʒ; سلامتی sælamæti, تندرستی tændorosti; состоя́ние **~ья** چگونگی مزاج tʃegunægi-je mæzadʒ; хоро́шее состоя́ние **~ья** صحت مزاج sehhæt-e mæzadʒ; берёчь своё **з.** مـزاج (سلامتـی) خودرا حفظ کردن mæzadʒ-e (sælamæti-je) xod-ra hefz k.; за ва́ше **з.** بسلامتی شما be sælamæti-je ʃoma;

справля́ться о чьём-л. ~ьи ازکسی احوال پرسی کردن æz kæs-i æhval-porsi k.; как ва́ше з.? احوال شما چطور است æhval-e ʃoma ʧe tour-æst.

здравомы́слие عقل سلیم æql-e sælim; خوش رائی xoʃ-ræ'ji, خوش قضاوتی xoʃ-qæzavæti.

здравомы́слящий خوش رای xoʃ-ræ'i, خوش قضاوت xoʃ-qæzavæt.

здравоохране́ни||е صحیه sehhijæ; Наро́дный комиссариа́т ~я *см.* Нарком-здрав; Гла́вное управле́ние ~я ادارهٔ صحیهٔ کل مملکتی (کشور) edaræ-je sehhijæ-je koll-e mæmlækæti (keʃvær) (*в Ира́не*).

здра́вств||овать سالم بودن salem b., سالم المزاج بودن salem-ol-mæzadʒ b., خوب بودن xub b.; да ~yет! زنده باد zendæ bad.

здра́вствуйте (*фо́рмула приве́тствия*) سلام sælam, سلام علیکم sælam-on-ælejkom (*букв.*: мир с ва́ми); علیکم السلام ælejkom-æs-sælam (*отве́т на предше́ствующее*).

здра́в||ый سالم salem, صحیح sæhih; з. смысл عقل سلیم æql-e sælim; ~ое суждение رای صحیح ræ'-je sæhih; он **здрав** и невреди́м او صحیح و سالم است u sæhih-o-salem-æst.

зев *анат.* حلق hælq; воспале́ние ~a *мед.* ورم حلق væræm-e hælq.

зев||а́ть دهن دره کردن dæhæn-dæræ k.; не ~а́й! بپا bepa.

зевну́ть *см.* зевать.

зево́та دهن دره dæhæn-dæræ.

Зела́ндия زلاند zeland; Но́вая З. زلاند جدید zeland-e dʒædid.

зелене́ть سبز شدن sæbz ʃ.

зелен||о́й: ~а́я ла́вка دکان سبزی فروشی dokkan-e sæbzi-foruʃi, سبزی فروشی sæbzi-foruʃi.

зеленова́тый مایل بسبز majel be sæbz.

зеленщи́к سبزی فروش sæbzi-foruʃ.

зелёный 1. سبز sæbz; زمردی zomorrodi (*изумру́дный*); پسته‌ای pestæi (*фисташковый*); ماشی maʃi (*горо́ховый*); **2.** (*недозре́лый*) نارس na-ræs, کال kal.

зе́лень سبزه sæbzæ; سبزیجات sæbzidʒat (*о́вощи*).

земе́льн||ый ارضی ærzi, زمینی zæmini; ~ые нало́ги مالیات ارضی malijat-e ærzi; ~ая со́бственность مالکیت ارضی malekijæt-e ærzi.

землевладе́лец ملاك mællak (*мн.* ملاکین mællakin).

землевладе́ние مالکیت ارضی (زمینی) malekijæt-e ærzi (zæmini).

земледе́лец زارع zare'.

земледе́ли||е زراعت zera'æt, فلاحت fælahæt; Наро́дный комиссариа́т ~я *см.* Наркомзем.

земледе́льческ||ий فلاحتی fælahæti, زراعتی zera'æti; ~ие маши́ны ماشین های فلاحتی maʃinha-je fælahæti.

землеко́п خاك كش xak-kæʃ.

землеме́р مساح mæssah.

землеме́рн||ый مساحی mæssahi; ~ые инструме́нты آلات مساحی alat-e mæssahi.

землепо́льзование استفاده از زمین estefadæ æz zæmin.

землетрясе́ние زلزله zælzælæ, زمین لرزه zæmin-lærzæ.

землечерпа́лка ماشین لاروبی و شن کشی maʃin-e larubi væ ʃen-kæʃi, کشتی شن کشی kæʃti-je ʃen-kæʃi.

земли́стый خاکی xaki, خاك مانند xak-manænd.

земл||я́ زمین zæmin, ارض ærz (*мн.* اراضی ærazi); خاك xak (*грунт*); کرهٔ ارض koræ-je ærz (*земно́й шар*); госуда́рственные ~и اراضی دولتی ærazi-je doulæti; خالصجات xalesædʒat (*в Ира́не*); пограни́чные ~и اراضی سر حدی ærazi-je særhæddi; ско́лько ~и́ в ва́шем са́ду? باغ شما چه قدر زمین دارد baq-e ʃoma tʃe qædr zæmin daræd.

земля́к همشهری hæm-ʃæhri; هموطن hæm-vætæn.

земляни́ка توت فرنگی tut-e ferængi.

землян||о́й: ~ы́е рабо́ты عملیات خاکی æmælijat-e xaki.

земново́дный *зоол.* ذوجنبتین zu-dʒænbætejn; ذو حیاتین zu-hæjatejn.

земно́й زمینی zæmini; *фиг.* دنیوی donjævi.

Зенджа́н *гор.* زنجان zændʒan.

зени́т *астр.* سمت الراءس sæmt-or-ræ's; *фиг.* اوج oudʒ.

зени́тн||ый: ~ое ору́дие *воен.* توپ طیاره زنی tup-e tejjaræ-zæni.

зени́ца *уст.* مردمك چشم mærdomæk-e tʃæʃm.

зе́ркало آئینه ajinæ; ручно́е з. آئینهٔ دستی ajinæ-je dæsti; з.-трюмо́ آئینهٔ قدی ajinæ-je qæddi.

зерка́льный آئینه ای ajinæi; з. заво́д کارخانهٔ آئینه سازی kar-xanæ-je ajinæ-sazi; з. ма́стер آئینه ساز ajinæ-saz.

зерни́ст||ый دانه دانه danæ-danæ; ~ая икра́ خاویار تازه xavjar-e tazæ.

зерно́ غـلـه qællæ (*мн.* غلات qællat) (*хлеб в зерне́*); دانه danæ, حبه hæbbæ; жемчу́жное з. دانـهٔ مرواريـد danæ-je morvarid; пшени́чное з. دانهٔ گندم danæ-je gændom.

зернов||о́й: ~ы́е культу́ры غلات qællat; ~а́я торго́вля غله فروشی qællæ-foruʃi.

зернохрани́лище انبار غله æmbar-e qællæ.

зефи́р *текст.* زفير zefir.

зима́ زمستان zemestan.

зи́мн||ий زمستـانـی zemestani; ~ие вечера́ شبهای زمستان ʃæbha-je zemestan; ~ее пла́тье لباس زمستانی lebas-e zemestani.

зимо́й زمسـتـان zemestan, در فصل زمستان dær fæsl-e zemestan.

злак گیاه gijah.

зле́йший: з. враг دشمن جانی doʃmæn-e ʤani.

злить متـغیر کردن motæqæjjer k., اوقات تلخ کردن ouqat-tælx k., کوك کردن kuk k.; ~ся متـغیر شدن motæqæjjer ʃ., اوقات تـلـخ شدن ouqat-tælx ʃ., اوقات تاخی کردن ouqat-tælxi k.

зл||о شر ʃærr, بدی bædi; причини́ть з. بـدی کـردن bædi k.; он причини́л мне мно́го ~а او خیلی بدی بمن کرده است u xejli bædi be mæn kærdæ-æst; на́-з. برغم be ræqm(-e), علی رغم æla ræqm(-e).

зло́ба کینه kinæ; شرارت ʃæraræt; خشم xeʃm (*гнев*).

зло́бный شریر ʃærir.

злове́щий مشئوم mæʃ'um, بـد یمن bæd-jomn.

злово́ние تعفن tæ'æffon, بد بوئی bæd-bui, گندیدگی gændidægi.

злово́нный مـتعفن motæ'æffen, بد بو bæd-bu, گندیده gændidæ.

зловре́дный مضر mozerr; بد صفت bæd-sefæt (*о челове́ке*).

злоде́й شرور ʃærur; جانی ʤani.

злоде́йский جنایت کارانه ʤenajætkaranæ.

злоде́йство جنایت ʤenajæt.

злой بد خلق bæd-xolq, کج طبع kæʤ-tæb' (*как и́мя существи́тельное*); بد خواهانه bæd-xahanæ (*в значе́нии прилага́тельного*); з. на язы́к بد زبان bæd-zæban.

злока́чественн||ый: ~ая о́пухоль *мед.* ورم خبیث væræm-e xæbis.

злонаме́ренность بـد خواهی bæd-xahi, بد اندیشی bæd-ændiʃi.

злонаме́ренный بد خواه bæd-xah, بد اندیش bæd-ændiʃ.

злопа́мятный بد کینه bæd-kinæ; کینه جو kinæ-ʤu (*мсти́тельный*).

злополу́чие بد بختی bæd-bæxti, سیاه بختی sijah-bæxti.

злополу́чный بـد بـخت bæd-bæxt, سیاه بخت sijah-bæxt.

злосло́вие بد گوئی bæd-gui.

злосло́вить بـد گوئـی کردن (از) bæd-gui k., غیـبت کردن qejbæt k.

зло́стный بـد خـلق bæd-xolq, کـج طبع kædʒ-tæb'; بـد خواهانه bæd-xahanæ (*в значе́нии прилага́тельного*); з. банкро́т *юр.* ور شکسته بتقصیر vær-ʃekæstæ be tæqsir.

злость کینه kinæ; کج طبعی kædʒ-tæb'i; شر ʃærr.

злосча́стный بد بخت bæd-bæxt, سیاه بخت sijah-bæxt, بـد طالـع bæd-tale', بد اقبال bæd-eqbal.

злоумы́шленник مفسد mofsed; بد نیت bæd-nijæt; مرتکب mortækeb (*мн.* مرتکبین mortækebin) (*соверши́вший преступле́ние*).

злоупотреби́ть *см.* злоупотреблять.

злоупотребле́ние سوء استفاده su'-e estefadæ, سوء استعمال su'-e este'mal; سوء معامله su'-e mo'amelæ (*в торго́вле*); з. вла́стью سـوء استفاده از اختیارات su'-e estefadæ æz extijarat (*полномо́чиями*); з. дове́рием سـوء استفاده از اعتماد su'-e estefadæ æz e'temad, خیانت باعتماد xijanæt be e'temad; خیانت با مانت xijanæt be æmanæt (*в отноше́нии пе́реданной на хране́ние и́ли во вре́менное по́льзование ве́щи*).

злоупотребля́ть(чем-л.)(ازچیزی) سوءاستفا ده کردن su'-e estefadæ k., سوء استعمال کردن su'-e este'mal k.; з. права́ми از حقوق سوء استفاده کردن æz hoquq su'-e estefadæ k.

злоязы́чный بـد زبان bæd-zæban.

змей *миф.* اژدها ædʒdæha; бума́жный з. بـاد بادك bad-badæk; пуска́ть бума́жный з. بـاد بـادك هوا کردن bad-badæk hæva k., باد بادك بازی کردن bad-badæk bazi k.

змея́ مار mar; ядови́тая з. مار زهر دار mar-e zæhr-dar.

знак 1. عـلامت ælamæt (*мн.* علامات ælamat, علائـم ælajem), نشان neʃan, نشانـه neʃanæ; داغ daq (*тавро́*); фабри́чный (промы́шленный) з. علامت صنعتی ælamæt-e sæn'æti; торго́вый з. عـلامت تجارتی ælamæt-e tedʒaræti; 2.: в з. па́мяти برسم یـاد گار be ræsm-ə

mottæle' b. (*с чем-л.*); مسبوق بودن mæsbuq b.; быть хорошó ~ым с чем-л. از چیزی سر رشته داشتن æz ʧiz-i sær reʃtæ daʃtæn; я с ним давнó **знакóм** مدتی است با او آشنا هستم moddæt-i-st ba u aʃena hæstæm; он **знакóм** с э́тим вопрóсом او از این مسئله مسبوق است u æz in mæs'ælæ mæsbuq-æst.

знамена́тел||ь *мат.* مخرج mæxræʤ, مخرج کسر mæxræʤ-e kæsr; приводи́ть к одному́ ~ю بیك مخرج در آوردن be jæk mæxræʤ dær aværdæn.

знамени́тость 1. شهرت ʃohræt, معروفیت mæ'rufijæt; 2. (*знамени́тый*) شخص مشهور ʃæxs-e mæʃhur.

знаменит||ый (чем-л.) (بچیزی) مشهور mæʃhur, معروف mæ'ruf, مشهور عامه mæʃhur-e ammæ; де́лать ~ым مشهور کردن mæʃhur k.

знаменóсец بیرق دار bejræq-dar, علمدار ælæm-dar.

зна́мя علم ælæm, بیرق bejræq, رایت ræ'jæt, لوا leva; пурпу́рное پرچم pærʧæm; кра́сное з. بیرق سرخ bejræq-e sorx; подня́ть з. восста́ния رایت شورش بر افراختن ræ'jæt-e ʃureʃ bær æfraxtæn.

jadegar; з. дру́жбы نشان دوستی neʃan-e dusti; молча́ние — з. согла́сия *пог.* سکوت علامت رضاست sokut ælamæt-e reza-st; счита́ть до́брым (дурны́м) ~ом (بد) بفال نیك گرفتن be fal-e nik (bæd) gereftæn; з. اشاره eʃaræ; сде́лать (пода́ть) з. рукóй (головóй, глаза́ми) اشاره کردن eʃaræ k.; با دست (سر، چشم) اشاره کردن ba dæst (sær, ʧæʃm) eʃaræ k.; 4.: з. отли́чия نشان neʃan; ~и зодиа́ка *см.* зодиак; 5.: з. ми́нуса علامت منها ælamæt-e menha; ~и препина́ния علائم توقف ælajem-e tævæqqof.

знако́мить (кого́-л. с кем-л.) آشنا کردن (کسی را باکسی) aʃena k.; معرفی کردن mo'ærrefi k. (*представля́ть*); مطلع ساختن mottæle' saxtæn (*ознако́мливать*); ~ся آشنا شدن (با) aʃena ʃ., آشنائی پیدا کردن aʃenai pejda k.; مطالعات کردن motale'at k. (*изуча́ть*); تحقیق کردن (چیزی را) tæhqiq k. (*выясня́ть*).

знако́мство آشنائی aʃenai; завяза́ть з. (с кем-л.) آشنائی (باکسی) پیدا کردن aʃenai pejda k.

знако́м||ый آشنا aʃena; مطلع mot-æle' (*с предме́том*); быть ~ым آشنا بودن aʃena b.; مطلع بودن

не ′~ю من از این هیچ خبری ندارم mæn æz in hitʃ xæbær-i næ-daræm; я хорошó ′~ю э́того челове́ка من این شخص را خوب میشناسم mæn in ʃæxs-ra xub miʃe-nasæm; з. цéну чему́-л. قیمت چیزی را دانستن qejmæt-e tʃiz-i-ra danestæn, چیزی را قدر دانی کردن tʃiz-i-ra qædr-dani k.; отку́да вы ′~ете? شما از کجا میدانید ʃoma æz kodʒa midanid; наско́лько я ′~ю آنچه من میدانم antʃe mæn mida-næm, بطوریکه من اطلاع دارم be tour-i ke mæn ettela' daræm; кто (еró) ′~ет *разг.* من چه میدانم mæn tʃe midanæm, که میدانند ke midanæd; я еró в глаза́ не ′~ю من اورا هیچ ندیده ام mæn u-ra hitʃ nædidæ-æm.

знать II. *нарéчие* ظاهرا zahe-ræn, گویا guja.

знать III. *и́мя сущест.* اعیان æ'jan, اشراف æʃraf, اعیان واشراف æ'jan-o-æʃraf.

значе́н||ие 1. (*смысл*) معنی mæ'ni (*мн.* معانی mæ'ani); перено́сное з. معنی مجازی mæ'ni-je mædʒazi; со́бственное з. معنی حقیقی mæ'ni-je hæqiqi; букса́льное з. معنی لغوی mæ'ni-je loqævi, معنی تحت اللفظی mæ'ni-je tæht-ol-læfzi; э́то сло́во

зна́ние دانش daneʃ, معلومات mæ'lumat, معرفت mæ'refæt, اطلاعات ettela'at.

зна́тность نجابت nædʒabæt.

зна́тный نجیب nædʒib, مشخص moʃæxxæs.

знато́к متخصص motæxæsses (*мн.* متخصصین motæxæssesin), اهل خبره æhl-e xebræ; он з. в э́том де́ле او در این کار استاد است u dær in kar ostad-æst.

зна||ть I. دانستن danestæn; آشنا بودن (با) ʃenaxtæn, شناختن aʃena b. (*быть знако́мым*); خبر داشتن (از) xæbær daʃtæn, اطلاع داشتن (از) ettela' daʃtæn, آگاه بودن agah b. (*быть осве́домленным*); سراغ داشتن soraq daʃtæn (*име́ть на приме́те*); з. в лицо́ صورتا شناختن surætæn ʃenaxtæn; дать з. خبردادن xæbær dadæn, اطلاع دادن ettela' dadæn, مطلع ساختن mot-tæle' saxtæn; з. уро́к درس را دانستن dærs-ra danestæn; з. наизу́сть از حفظ دانستن æz hefz danestæn, از بر دانستن æz bær danestæn; отку́да мне з. از کجا میدانم? æz kodʒa midanæm; я ′~ю об э́том собы́тии من از این واقعه اطلاع دارم mæn æz in vaqe'æ ettela' daræm; я об э́том ничего́

употребля́ется в не́скольких ~иях این لغت بچند معنی استعمال میشود in loqæt be ʧænd mæ'ni este'mal miʃævæd; како́е з. (смысл) вы придаёте э́той фра́зе? این جمله را چطور تعبیر میکنید in ʤomlæ-ra ʧe tour tæ'bir mikonid; по ~ию معنا mæ'næn; 2. (*ва́жность, значи́тельность*) اهمیت æhæmmijæt; име́ть з. اهمیت داشتن æhæmmijæt daʃtæn; э́то име́ет жи́зненное з. این اهمیت حیاتی دارد in æhæmmijæt-e hæjati daræd; э́то име́ет большо́е з. این خیلی اهمیت دارد in xejli æhæmmijæt daræd; придава́ть з. (чему́-л) (بچیزی) اهمیت دادن æhæmmijæt dadæn; приобрета́ть з. اهمیت بخود گرفتن æhæmmijæt be xod gereftæn.

значи́тельность اهمیت æhæmmijæt.

значи́тельный مهم mohemm, عمده omdæ, دارای اهمیت daraje æhæmmijæt; ~ая су́мма مبلغ معتنابه mæblæq-e mo'tænabeh.

зна́чить معنی داشتن mæ'ni daʃtæn; что э́то ~т? این چه معنی دارد in ʧe mæ'ni daræd, یعنی چه jæ'ni ʧe; ничего́ не ~т اهمیت ندارد æhæmmijæt nædaræd, چیزی نیست ʧiz-i nist.

значо́к نشان neʃan, علامت ælamæt; поста́вить з. علامت گذاشتن ælamæt gozaʃtæn.

зна́ющий عالم alem, متبحر motæbæhher; он о́чень з. معلوماتش خیلی زیاد است mæ'lumat-æʃ xejli zijad-æst.

знобить تب کردن tæb k., نوبه کردن noubæ k.

зной حرارت hæraræt, گرمی gærmi; пали́щий з. حرارت سوزان hæraræt-e suzan.

зно́йный سوزان suzan.

зоб 1. (*у птиц*) چینه دان ʧinædan; 2. *мед.* ورم غدهٔ درقی væræm-e qoddæ-je dærqi.

зов صدا sæda; دعوت dæ'væt (*приглаше́ние*).

зодиа́к *астр.* منطقة البروج mæntæqæt-ol-boruʤ; зна́ки ~a بروج دوازده گانه boruʤ-e dævazdæh-ganæ.

зо́дчество معماری me'mari.

зо́дчий معمار me'mar.

зола́ خاکستر xakestær.

золо́вка خواهر شوهر xahær-e ʃouhær.

золоти́стый طلائی رنگ tælai-ræng.

золоти́ть مطلا کردن motælla k., طلائی کردن tælai k., طلا کاری

کردن tæla-kari k., تذهیب کردن tæzhib k.

зо́лото طلا tæla, زر zær; پول طلا pul-e tæla (*золоты́е моне́ты*); з. в слúтках طلای شمش tæla-je ʃemʃ; черво́нное з. طلای تیزاب tæla-je tizab; листово́е з. زر ورق zær-væræq; шитьё ~м زر دوزی zær-duzi.

золот|о́й طلائی tælai, زرین zærin; ~ы́е де́ньги مسکوکات طلا mæskukat-e tæla; ~ы́е изде́лия طلا آلات tæla-alat; ~ы́е при́иски معادن طلا mæ'aden-e tæla; ~ы́х дел ма́стер زرگر zærgær; з. песо́к خاکه طلا xakæ-tæla; з. фонд ذخیرهٔ طلا zæxiræ-je tæla; ~ы́е часы́ ساعت طلا sa'æt-e tæla; ~а́я ры́бка ماهی قرمز mahi-je qermez.

золотоно́сный زر خیز zær-xiz.

золоту́ха *мед.* خنازیر xænazir, داء الخنازیر da-ol-xænazir.

золоту́шный خنازیری xænaziri.

золоче́ние مطلا کاری motælla-kari, تذهیب tæzhib.

золочёный مطلا motælla.

зо́на منطقهٔ mæntæqæ; محوطه mohævvetæ; запре́тная з. منطقهٔ ممنوعه mæntæqæ-je mæmnu'æ; нейтра́льная з. منطقهٔ بی طرفی mæntæqæ-je bi-tæræfi; пограни́чная з. منطقهٔ سرحدی mæntæqæ-je særhæddi; з. влия́ния منطقهٔ نفوذ mæntæqæ-je nofuz; з. де́йствий *воен.* منطقهٔ عملیات mæntæqæ-je æmælijat; уме́ренная з. *см.* пояс.

зонд 1. *мед.* لولهٔ معده lulæ-je me'dæ (*для иссле́дования желу́дка*); میل جراحی mil-e ʤærrahi (*хирурги́ческий*); 2. *тех.* میل چاه mil-e ʧah.

зонди́ровать 1. میل زدن mil zædæn; 2.: з. по́чву زمینه را امتحان کردن zæminæ-ra emtæhan k.

зонт چتر ʧætr; дождево́й з. چتر بارانی ʧætr-e barani.

зоо́лог حیوان شناس hejvan-ʃenas.

зоологи́ческий حیوان شناسی hejvan-ʃenasi; з. сад باغ وحش baq-e væhʃ.

зооло́гия حیوان شناسی hejvan-ʃenasi, معرفت الحیوان mæ'refæt-ol-hejvan.

зо́ркий تیز بین tiz-bin, دوربین dur-bin.

зрачо́к مردمک چشم mærdomæk-e ʧæʃm.

зре́лище تماشا tæmaʃa, نمایش næmajeʃ.

зре́лост||ь حد بلوغ hædd-e bo-luq, رشد roʃd; достига́ть ~и برشد رسیدن be roʃd ræsidæn.

зре́лый رسیده ræsidæ (*спе́лый*); رشید ræʃid, بالغ baleq (*о во́зрасте*).

зре́ни||е باصره baseræ; بینائی binai; обма́н ~я اشتباه بصری eʃ-tebah-e bæsæri; лиши́ться ~я کور شدن kur ʃ.; то́чка ~я نقطهٔ نظر noqtæ-je næzær; с ва́шей то́чки ~я از لحاظ شما æz lehaz-e ʃoma, از نقطه نظر شما æz noqtæ-je næzær-e ʃoma; у него́ сла́бое з. چشمش ضعیف است ʧæʃm-æʃ zæ'if-æst.

зреть رسیدن ræsidæn.

зри́тель تماشاچی tæmaʃaʧi.

зри́тельный بصری bæsæri; з. зал سالون تاتر salun-e teatr.

зря بی خود bixod, بی فایده bi-fajedæ; я пришёл сюда́ з. بی خود آمدم اینجا bixod amædæm indʒa.

зря́чий بینا bina.

зуб دندان dændan; з. му́дрости دندان عقل dændan-e æql, دندان بلوغ dændan-e boluq; глазно́й з. دندان خنده dændan-e xæn-dæ; моло́чный з. دندان شیری dændan-e ʃiri; пере́дние ~ы دندانهای ثنایا dændanha-je sænaja; боковы́е ~ы دندانهای انیاب dændanha-je ænjab; коренны́е ~ы طواحن tævahen; вставно́й з. دندان مصنوعی dændan-e mæsnu'i; испо́рченный (гнило́й) з. دندان کرم خورده dændan-e kerm xordæ; вста́вить з. دندان گذاشتن dæn-dan gozaʃtæn; вы́рвать з. دندان کشیدن dændan kæʃidæn; говори́ть сквозь ~ы زیر لب گفتن zir-e læb goftæn; скрежета́ть ~а́ми دندان قروچه کردن dændan qoruʧæ k.; сти́скивать ~ы دندان فشردن dændan feʃordæn; э́то ему́ по ~а́м این باب دندان او است in bab-e dæn-dan-e u-st; з. пилы́ دندانهٔ اره dæn-danæ-je ærræ.

зубе́ц دندانه dændanæ (*колесо́*); کنگره kongoræ (*стены́*).

зуби́ло *мех.* اسکنه eskenæ, قلم ناخونی qælæm-e naxuni.

зубн||о́й دندانی dændani; *лингв.* لثوی lesævi; з. врач دندان ساز dændan-saz; ~а́я боль درد دندان dærd-e dændan; з. порошо́к گرد دندان gærd-e dændan, پودر دندان pudr-e dændan; ~а́я па́ста خمیر دندان xæmir-e dændan; ~а́я щётка مسواك mesvak.

зубоврачебный دندان سازی dændan-sazi.

зубоска́лить خندهٔ نیشی کردن xændæ-je niʃi k.

зубочи́стка خلال دندان xelal-e dændan.

зу|рйть از بر گردن æz bær k.

зубча́т|ый دندانه دار dændanæ-dar; **~ое колесо́** چرخ دندانه دار ʧærx-e dændanæ-dar.

зуд خارش xareʃ; **вызыва́ть з.** بخارش در آوردن be xareʃ dær-aværdæn.

зуде́ть خاریدن xaridæn.

зя́бн|уть سرد شدن særd ʃ.; **я ~у** سردم است særd-æm-æst.

зять داماد damad, شوهر دختر ʃouhær-e doxtær (*муж до́чери*); شوهر خواهر ʃouhær-e xahær (*муж сестры́*)

И

и 1. و væ; **и... и** هم ـ هم hæm-hæm; **и он, и я там бы́ли** او هم هم hæm u hæm mæn andʒa budim; **он и не мо́лод и не стар** او نه پیر است و نه جوان u næ pir-æst-o-næ dʒævan; **и тот и друго́й** هر دو hær do; **и про́чее, и так да́лее** (*сокр.* и т. д.) وغیره væ qejroh (qejreh); 2. (*та́кже*) هم hæm; **и я хоте́л пойти́ туда́** من هم میخواستم آنجا بروم mæn hæm mixastæm andʒa beræ-væm; 3. (*да́же*) حتی hætta; **и. учёные мо́гут ошиба́ться** حتی دانشمندان هم ممکن است اشتباه کنند hætta daneʃmændan hæm momken-æst eʃtebah konænd; 4.: **то и де́ло** هی hej; **он то и де́ло смеётся** او هی میخندد u hej mixændæd.

йбо زیرا zira, زیراکه zira ke, چونکه ʧunke, برای اینکه bæraje in ke.

йва بید bid; **плаку́чая и.** بید مجنون bid-e mædʒnun, بید معلق bid-e mo'ællæq.

игла́ 1. سوزن suzæn; میل mil (*вяза́льная*); جوالدوز dʒoval-duz (*для зашива́ния тюко́в*); **грамофо́нная и.** سوزن گرامافون suzæn-e gramafun; 2. (*хво́йного де́рева*) خار xar; 3. (*дикобра́за, ежа́*) تیغ tiq.

игли́стый خاردار xar-dar.

игнори́ровать (что-л.) (بچیزی) بی اعتنائی کردن bi-e'tenai k.

и́го یوغ juq; **капиталисти́ческое и.** فشار سرمایه داری feʃar-e sær-majæ-dari.

иго́лка *см.* игла.

иго́рный قمار بازی qomar-bazi; **и. дом** قمار خانه qomar-xanæ.

игра́ 1. بازی bazi; قمار qomar (*азартная*); **и.** актёра آکتر بازی bazi-je aktor; биржева́я **и.** بازی بورس bazi-je burs; де́тская **и.** بازی اطفال bazi-je ætfal; **и.** в мяч توپ بازی tup-bazi; **и.** в ка́рты بازی ورق bazi-je væræq; **и.** в ша́хматы بازی شطرنج bazi-je ʃætrændʒ; **и.** в футбо́л بازی فوتبال bazi-je futbal; **и.** слов *фиг.* تجنیس کلام tædʒnis-e kælam; **и.** приро́ды *фиг.* غرایب طبیعت qærajeb-e tæbi'æt; **2.: и.** на скри́пке ویولون زدن vjolon zædæn(-e); **и.** на пиани́но پیانو زدن pijano zædæn (-e); **3.** (*колóда карт*) دستهٔ گنجفه dæstæ-je gændʒæfæ.

игра́льн||ый: ~ые ка́рты ورق væræq, گنجفه gændʒæfæ; ~ая кость طاس tas.

игра́ть 1. بازی کردن bazi k. (*тж. об актёре*); **и.** в нард (ша́хматы) نرد (شطرنج) بازی کردن nærd (ʃætrændʒ) bazi k.; **и.** в пря́тки قایم شدنك بازی کردن qajem-ʃodænæk bazi k.; **и.** на де́ньги سر پول بازی کردن sær-e pul bazi k.; **2.: и.** на скри́пке ویولون زدن vjolon zædæn; **и.** на роя́ле پیانو زدن pijano zædæn; **и.** на трубе́ شیپور نواختن ʃejpur nævaxtæn; **3.: и.** роль رل را بازی کردن rol-ra bazi k.

игри́стый کف دار kæf-dar (*о вине́*).

игро́к بازیکن bazi-kon.

игру́шк||а بازیچه baziʧæ, اسباب بازی æsbab-e bazi; сде́лать кого́-л. свое́й ~ой کسی را بازیچهٔ خود قرار دادن kæs-i-ra baziʧæ-je xod qærar dadæn.

идеа́л ایده آل (*фр.* idéal).

идеали́зм ایده آلیزم (*фр.* idéalisme).

идеали́ст ایده آلیست (*фр.* idéaliste).

идеалисти́ческий ایده آلیستی idealisti.

идеа́льный ایده آلی ideali.

иде́йный عقیده ای æqidæi; مسلکی mæslæki.

иденти́чный عین ejn(-e), مساوی mosavi, مطابق motabeq, یکسان jæksan.

идеологи́ческий عقیدتی æqidæti, ایدئولوژیك (*фр.* idéologique).

идеоло́гия ایدئولوژی (*фр.* idéologie); **и.** рабо́чего кла́сса ایدئولوژی صنف (طبقهٔ) کارگر ideolozi-je senf-e (tæbæqæ-je) kargær.

иде́я فکر fekr (*мн.* افکار æfkar), خیال xijal (*мн.* خیالات xijalat);

عقیده æqidæ (*мн.* عقاید æqajed), ایده (*фр.* idée).

идиоматйческ||ий: ~ое выраже́ние اصطلاح estelah (*мн.* اصطلاحات estelahat).

идио́т احمق æhmæq, ابله æblæh.

идио́тский احمقانه æhmæqanæ.

йдол بت bot.

идолопокло́нник بت پرست bot-pæræst.

идолопокло́нство بت پرستی bot-pæræsti.

Иеме́н یمن jæmæn.

иероглифйческий تصویری tæsviri.

иеро́глифы خط تصویری xætt-e tæsviri.

Иерусали́м *гор.* اورشلیم urʃælim, بیت المقدس bejt-ol-moqæddæs.

иждиве́нец نان خور nan-xor.

иждиве́н||ие: на ~ии بخرج be xærdʒ(-e).

из 1. از æz; вы́йти из до́ма از خانه بیرون رفتن æz xanæ birun ræftæn; из середи́ны از میان æz mijan(-e); из-под очко́в از زیر عینك æz zir-e ejnæk; из Москвы از مسکو æz mæskou; 2. (*по причи́не*): из упря́мства از روی لجاجت æz ru-je lædʒadʒæt; из стра́ха пе́ред ним از ترس او æz tærs-e u; из уваже́ния к ва́шей про́сьбе برای احترام خواهش شما bæraje ehteram-e xaheʃ-e ʃoma; 3. با ba; сде́лать из де́рева باچوب ساختن ba ʧub saxtæn; стро́ить из кирпича́ با آجر ساختن ba adʒor saxtæn; варе́нье из ви́шен مربای moræbba-je alubalu; ✧ лу́чший из всех از همه بهتر æz hæmæ behtær; выходи́ть из себя́ متغیر شدن motæqæjjer ʃ.; выходи́ть из употребле́ния متروك شدن mætruk ʃ.; из э́того де́ла ничего́ не вы́йдет از این کار چیزی در نمیاید æz in kar ʧiz-i dær næmiajæd.

изба́ خانهٔ دهقانی xanæ-je dehqani.

избави́тель خلاص کننده xælas konændæ, آزاد کننده azad konændæ, نجات دهنده nædʒat dehændæ.

изба́в||ить *смотри́* избавлять; поезжа́йте са́ми, а меня́ ~ьте خودتان بروید ومرا معذور بدارید xod-etan berævid væ mæra mæ'zur bedarid.

изба́виться *см.* избавляться.

избавле́ние خلاصی xælasi, رهائی ræhai, نجات nædʒat.

избавля́ть رها کردن ræha k., نجات دادن xælas k., خلاص کردن nædʒat dadæn, رهائی دادن ræhai dadæn; مستغنی کردن mostæqni k.; **и.** от опáсности از خطر نجات دادن (خلاص کردن) æz xætær nædʒat dadæn (xælas k.).

избавля́ться خلاص شدن xælas ʃ., نجات یافتن, رها شدن ræha ʃ., nædʒat jaftæn, مستخلص شدن mostæxlæs ʃ.

избало́ванный لوس lus, ناز پرور naz-pærvær.

избалова́ть لوس کردن lus k., ناز پروردن naz pærværdæn.

избега́ть *см.* избежать.

избежа́ние: во **и.** ошúбок برای احتراز از اشتباه bæraje ehteraz æz eʃtebah.

избежа́ть خود داری کردن (از) xod-dari k., پرهیز کردن pærhiz k. اجتناب کردن edʒtenab k. (*воздержáться*); خود را خلاص کردن xod-ra xælas k. (*опáсности и т. п.*).

избива́ть 1. (*бить*) کتك زدن kotæk zædæn; **2.** (*убивáть*) کشتن koʃtæn.

избие́ние کشتار koʃtar, قتل عام qætl-e amm.

избира́тель انتخاب کننده entexab konændæ, منتخب montæxeb.

избира́тельный انتخاباتی entexabati, انتخابی entexabi; **и.** зако́н قانون انتخابات qanun-e entexabat; **-ое** прáво حق انتخاب کردن hæqq-e entexab kærdæn (-e); **-ая** урна صندوق آرا sænduq-e ara'; **и.** óкруг حوزهٔ انتخابیه houzæ-je entexabijæ; **и.** бюллете́нь تعرفه tæ'refæ; лиши́ть **-ых** прав از حق انتخابات محروم کردن æz hæqq-e entexabat mæhrum k.

избира́ть انتخاب کردن entexab k., بر گزیدن bær-gozidæn; اختیار کردن extijar k.; **и.** депута́тов نمایندگان را انتخاب کردن næmajændægan-ra entexab k.

изби́тый 1. کتك خورده kotæk xordæ; **2.** *фиг.* همه‌جائی hæmæ-dʒai; مبتذل mobtæzæl.

избра́ние انتخاب entexab; прáво **-я** حق انتخاب شدن hæqq-e entexab ʃodæn(-e).

и́збранный منتخب montæxæb, بر گزیده bær-gozidæ.

избра́ть *см.* избирать.

избы́ток 1. (*изобúлие*) فراوانی færavani, وفور vofur; **2.** (*излúшек*) زیادتی zijadæti, زیادی zijadi.

извая́ние مجسمه modʒæssæmæ

извая́ть مجسمه ساختن modʒæssæmæ saxtæn.

изве́дать: и. го́ре غصه خوردن qossæ xordæn.

изверга́ть اخراج كردن exradʒ k., خارج كردن xaredʒ k.; دفع dæf' k.; فوران كردن fæværan k.

изве́ргнуть *см.* извергать.

изверже́ние اخراج exradʒ, دفع dæf'; انفجار enfedʒar, آتش فشانی atæʃ-feʃani (*вулкáна*).

извéст||ие خبر xæbær (*мн.* اخبار æxbar), اطلاع ettela' (*мн.* اطلاعات ettela'at); рáдостное **и.** خبر خوش xæbær-e xoʃ; полýчено **и.,** что... خبر رسیده است که xæbær ræsidæ-æst ke...; о нём нет никаки́х **~ий** از او هیچ خبری نیست æz u hitʃ xæbær-i nist; после́дние **~ия** اخبار آخرین axerin æxbar, اطلاعات آخرین axerin ettela'at; важне́йшие **~ия** اطلاعات مهمترین mohemmtærin ettela'at.

извести́ть *см.* извещать.

извёстка *см.* известь.

известко́в||ый آهکی ahæki, آب آهك دار ahæk-dar; **~ая** вода́ ab-e ahæk.

изве́стно معلوم است mæ'lum-æst; **и.** ли вам? شما اطلاع دارید ʃoma ettela' darid; мне об э́том **и.** من از این اطلاع دارم mæn æz in ettela' daræm; наско́лько мне **и.** آنچه من میدانم antʃe mæn midanæm, بطوریکه من اطلاع دارم be tour-i ke mæn ettela' daræm; всем **и.** что... همه میدانند که hæmæ midanænd ke...

изве́стность شهرت ʃohræt, معروفیت mæ'rufijæt; поста́вить в **и.** (кого) اطلاع دادن ettela' dadæn, مطلع ساختن mottæle' saxtæn, مستحضر نمودن mostæhzær næmudæn; приобрести́ **и.** معروف مشهور شدن mæ'ruf ʃ., مشهور شدن mæʃhur ʃ., شهرت یافتن ʃohræt jaftæn.

изве́стн||ый معلوم mæ'lum; مشهور mæʃhur, معروف mæ'ruf (*знамени́тый*); **~ые** (величи́ны) *мат.* معلومات mæ'lumat (*в уравне́нии*); стать **~ым** معلوم شدن mæ'lum ʃ.; مشهور (معروف) شدن mæʃhur (mæ'ruf) ʃ. (*получи́ть изве́стность*).

известня́к سنگ آهك sæng-e ahæk.

и́звест||ь آهك ahæk; гашёная **и.** آهك آب دیده ahæk-e ab didæ, آهك کشته ahæk-e koʃtæ; негашёная **и.** آهك آب ندیده ahæk-e ab nædidæ, آهك زنده ahæk-e zendæ; раство́р **~и** آهك دوغاب duq-ab-e ahæk.

изветша́ть منـد رس شدن mondæres ʃ. (*об одéжде и пр.*); مستعمل شدن mostæ'mæl ʃ.

извеща́||ть خبر کردن xæbær k., اطـلاع خبر دادن xæbær dadæn, اطـلاع دادن ettela' dadæn, مطلع ساختن mottæle' saxtæn; ~ю вас *эпист.* معروض میدارد mæ'ruz midaræd, بـا طلاع شما میرساند be ettela'-e ʃoma miræsanæd.

извеще́ние اطلاع ettela', اعلام e'lam, اخطار extar; بشارت beʃaræt (*прия́тная весть*).

извещённый مطلع mottæle'.

извив پـیچ pitʃ; ~ы پـیچ و خم pitʃ-o-xæm.

извива́ться پـیـچیدن pitʃidæn, پـیچ خوردن pitʃ xordæn; لولیدن lulidæn (*о червé*).

извúлина پـیچ pitʃ, پـیچـیدگی pitʃidægi, خم xæm.

извúлистый پیچیده pitʃidæ, پیچا پـیـچ pitʃ-a-pitʃ, پـیـچ و خم pitʃ-o-xæm; پیچ وخم دار pitʃ-o-xæm-dar (*о доро́ге*).

извине́ни||е عذر ozr, مـعذرت mæ'zæræt, عـذر خواهی ozr-xahi; проси́ть ~я (у кого́-л.) عذر (از کسی) خواستن ozr xastæn, عذر خواهی کردن ozr-xahi k., پوزش خواستن puzeʃ xastæn.

извúнительный عفو قابل qabel-e æfv, قابل عذر qabel-e ozr.

извин||и́ть, ~ся *см.* извинять, ~ся; ~и́те ببخشید bebæxʃid, مـعذرت mæ'zæræt mixahæm, عذر میخواهم ozr mixahæm.

извиня́ть بـخشیدن bæxʃidæn, مـعذور داشـتن mæ'zur daʃtæn; ~ся عـذر خواستن ozr xastæn, معذرت خواستن mæ'zæræt xastæn, عذر خواهی کردن ozr-xahi k.

извлека́ть استخراج کردن estexradʒ k.; کشیدن kæʃidæn (*сок, зуб*); کندن kændæn (*зуб*); اخراج کردن exradʒ k. (*операцио́нным пути́м*); и. вы́году استفاده کردن estefadæ k.; и. пу́лю گلوله را خارج کردن golulæ-ra xaredʒ k.; и. ко́рень из числа́ *мат.* جذر عددی را گرفتن dʒæzr-e ædæd-i-ra gereftæn.

извлече́ние 1 (*де́йствие*) استخراج estexradʒ; и. ко́рня *мат.* استخراج جـذر estexradʒ-e dʒæzr; и. зу́ба کشیدن دندان kæʃidæn-e dændan; 2. (*из кни́ги, докуме́нта*) مستخرجه mostæxrædʒæ.

извне́ از بـیرون æz birun, از خارج æz xaredʒ.

изводи́ть 1. (*му́чить*) اذیـت æzijæt k.; خسته کردن xæstæ k. (*утомля́ть*); سر بسر

گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn (*доса́ждать*); 2. (*де́ньги*) تلف کردن tælæf k.

извóзчик درشکه‌چی doroʃkæʧi; ломовóй **и.** گاری چی gariʧi; приéхать на ~е با درشکه آمدن ba doroʃkæ amædæn.

извратúть *см.* извращать.

извращáть غلط تعبیر کردن qælæt tæ'bir k., غلط معنی کردن qælæt mæ'ni k.; **и.** партúйные директúвы دستورات حزبی را غلط تعبیر کردن dæsturat-e hezbi-ra qælæt tæ'bir k.

изгúб انحنا enhena, پیچ piʧ, پیچیدگی piʧidægi, خم xæm.

изгибáть خم کردن xæm k., کج کردن kæʤ k., منحنی کردن monhæni k.; ~ся پیچ خوردن piʧ xordæn; خم شدن xæm ʃ.

изглáдить, ~ся *см.* изглаживать, ~ся.

изглáживать محو کردن mæhv k.; ~ся محو شدن mæhv ʃ.; ~ся из пáмяти از خاطر محو شدن æz xater mæhv ʃ.

изгнáние اخراج exraʤ, تبعید tæb'id, نفی بلد næfj-bælæd.

изгнáнник *см.* изгнанный.

úзгнанный تبعید شده tæb'id ʃodæ.

изгнáть *см.* изгонять.

изголóвье بالین balin; у ~я больнóго در سر بالین مریض dær sær-e balin-e mæriz.

изгонúть اخراج کردن exraʤ k., تبعید کردن tæb'id k.

úзгородь حصار hesar; چینه ʧinæ (*глинобúтная стенá*); خار بست xar-bæst (*колю́чая*); پرچین pærʧin (*плете́нь*).

изготóвить ساختن saxtæn, درست کردن dorost k. (*произвестú*); تهیه کردن tæhijæ k. (*приготóвить*).

изготовлéние ساخت saxt, درست dorost kærdæn (-e), تهیه tæhijæ; **и.** закáза انجام سفارش ændʒam-e sefareʃ.

изготовлúть *см.* изготовить.

изготовлúться ساخته شدن saxtæ ʃ.; تهیه شدن tæhijæ ʃ.

издавáть 1. طبع کردن tæb' k., طبع و نشر کردن tæb'-o-næʃr k. (*неча́мать*); انتشار دادن enteʃar dadæn, منتشر کردن montæʃer k.; صادر کردن sader k.; **и.** закóн قانون را وضع کردن qanun-ra væz' k.; **и.** прикáз حکم را صادر کردن hokm-ra sader k.; 2.: **и.** зáпах بودادن bu dadæn; **и.** звук صدا کردن sæda k.

и́здавна از خیلی وقت پیش æz xejli væqt piʃ, از قدیم æz qædim, از دیر زمانی æz dir zæman-i.

издалека́ از دور æz dur; он прие́хал **и.** او از دور آمده است u æz dur amædæ-æst.

и́здали *см.* издалека.

изда́ни||е صدور sodur; طبع tæb', چاپ ʧap; **-я** نشریات næʃrijat, انتشارات enteʃarat; пе́рвое **и.** طبع اول tæb'-e ævvæl, چاپ اول ʧap-e ævvæl; Тегера́нское **и.** چاپ طهران (طبع) ʧap (tæb')-e tehran; спи́сок **-й** صورت نشریات suræt-e næʃrijat; **и.** прика́за صدور حکم sodur-e hokm.

изда́тель ناشر naʃer.

изда́тельство شرکت نشریات ʃerkæt-e næʃrijat (*изда́тельское о́бщество*); ادارهٔ نشریات edaræ-je næʃrijat (*изда́тельский отде́л*); Госуда́рственное **и.** ادارهٔ نشریات دولتی edaræ-je næʃrijat-e doulæti.

изда́ть *см.* издавать.

издева́тельство مسخره mæsxæræ, تمسخر tæmæsxor, دست‌اندازی dæst-ændazi.

издева́ться (над кем-л.) (کسی را) مسخره کردن mæsxæræ k., استهزا کردن estehza k., ریشخند کردن riʃxænd k., دست انداختن dæst ændaxtæn.

издели||е: **-я** مصنوعات mæsnu'at, اشیا æʃja; **-я** محصولات mæhsulat; промы́шленные **-я** مصنوعات mæsnu'at; **-я** محصولات صنعتی mæhsulat-e sæn'æti; бума́жные **-я** اشیای کاغذی æʃja-je kaqæzi; металли́ческие **-я** آلات فلز felezz-alat.

издéрживать خرج کردن xærdʒ k., صرف کردن særf k.

издéржк||а خرج xærdʒ (*мн.* مخارج mæxaredʒ); произво́дственные **-и** مخارج تولید mæxaredʒ-e toulid; путевы́е **-и** مخارج سفر mæxaredʒ-e sæfær; суде́бные **-и** مخارج محاکمه mæxaredʒ-e mohakemæ; **-и** по ремо́нту مخارج تعمیر mæxaredʒ-e tæ'mir.

изжа́рить *см.* жарить.

изжива́ть (از) خلاص شدن xælas ʃ. (*избавля́ться*); از بین بردن æz bejn bordæn (*уничтожа́ть*).

изжо́га *мед.* ترشی torʃi, وجع معده vædʒ'-e me'dæ, حموضت homuzæt, سوزش قلب suzeʃ-e qælb.

из-за 1. برای bæraje, نظر به næzær be; سر sær (-e); در dær nætidʒæ(-je) **и.** вас برای خاطر شما bæraje xater-e ʃo-

ma; и. э́того نظر باین næzær be in; и. чего́ برای چه ʧera, چرا bæraje ʧe; э́то случи́лось и. ва́шей неосторо́жности این در نتیجهٔ بی احتیاطی شما واقع شده است in dær nætidʒæ-je bi-ehtijati-je ʃoma vaqe' ʃodæ-æst; и. э́того вопро́са произошла́ ссо́ра سر این مسئله دعوا شد sær-e in mæs'ælæ dæ'va ʃod; 2. از سر æz sær(-e); از پشت æz poʃt (-e); встать и. столá از سر میز بلند شدن æz sær-e miz bolænd ʃ.; смотре́ть и. занаве́ски از پشت پرده نگاه کردن æz poʃt-e pærdæ negah k.

излага́ть بیان کردن bæjan k., شرح دادن ʃærh dadæn, اظهار کردن ezhar k.; и. подро́бно تفصیل دادن tæfsil dadæn.

излече́ни||е معالجه mo'aledʒæ, علاج eladʒ, مداوا modava, شفا ʃefa; находи́ться на ~и تحت معالجه بودن tæht-e mo'aledʒæ b.

излéчивать شفا دادن ʃefa dadæn, معالجه کردن mo'aledʒæ k.; ~ся معالجه شدن mo'aledʒæ ʃ., بهبودی حاصل کردن behbudi hasel k.; شفا یافتن ʃefa jaftæn.

излечи́мый قابل معالجه qabel-e moaledʒæ, علاج پذیر eladʒ-pæzir, قابل علاج qabel-e eladʒ.

излиш||ек اضافه ezafæ (*мн.* اضافات ezafat), زیادت zijadæt, مازاد mazad; това́рные ~ки اضافات مال التجاره ezafat-e mal-ot-tedʒaræ.

излишество (در) زیاده روی zijadæ-ræví, افراط efrat.

излишествовать (в чём-л.) (در چیزی) افراط کردن efrat k.; زیاده روی کردن zijadæ-ræví k.

излишне: э́то и. این زیادی است in zijadi-st.

и́лишн||ий زاید zajed; счита́ть ~им زاید دانستن zajed danestæn.

излия́ни||е جاری شدن dʒari ʃodæn (-e); и. кро́ви *см.* кровоизлияние; серде́чные ~я *фиг.* درد دل dærd-e del.

изловить دستگیر کردن dæst-gir k.

изложе́ние شرح ʃærh; شرح و بست ʃærh-o-bæst; خلاصه xolasæ (*кра́ткое*); تفصیل tæfsil (*подро́бное*).

изложи́ть *см.* излагать; и. на бума́ге روی کاغذ آوردن ~-je kaqæz aværdæn.

излóманный شکسته ʃekæstæ.

изломáть شکستن ʃekæstæn.

излучáть بیرون دادن birun dadæn; تشعشع کردن tæʃæ'ʃo' k.

излуче́ние تشعشع tæʃæ'ʃo'; **и. теплоты́** تشعشع حرارت tæʃæ'ʃo'-e hæraræt.

излу́чина پیچ piʧ.

изма́зать چرك كردن ʧerk k., كثیف كردن kæsif k. (*загрязни́ть*); **и. в кра́ске** رنگین كردن rængin k.

измельча́ть 1. خرد شدن xord ʃ.; *фиг.* كوچك شدن kuʧek ʃ. (*стать ме́лким*); عمق شدن kæm-omq ʃ. (*о реке́ и т. п.*); **2.** *фиг.* تغییر نژاد دادن tæqjir-e nežad dadæn (*вы́родиться*).

измельчи́ть خرد كردن xord k.

изме́на خیانت xijanæt; **и. наро́ду** خیانت بملت xijanæt be mellæt; **государ́ственная и.** خیانت به مملكت xijanæt be mæmlækæt.

измене́ние 1. تغییر tæqjir, تبدیل tæbdil; **2.** (*улучше́ние*) اصلاح eslah; **3.** *грам.* تحریف tæhrif.

изме́нник خائن xa'en.

изме́нчивость عدم ثبات ædæm-e sæbat, ناپایداری na-pajdari; **и. ха-ра́ктера** تلون مزاج tælævvon-e mæzadʒ.

изме́нчивый تغییر پذیر tæqjir-pæzir, قابل تغییر qabel-e tæqjir; بی ثبات bi-sæbat.

изменя́емость قابلیت تغییر qabelijæt-e tæqjir.

изменя́емый تغییر پذیر tæqjir-pæzir.

изменя́ть 1. دادن تغییر tæqjir dadæn, عوض كردن ævæz k., تبدیل tæbdil dadæn; اصلاح كردن eslah k. (*к лу́чшему*); **и. зако́н** قانون را اصلاح كردن qanun-ra eslah k.; **2.: и. кому́-л. (чему́-л.)** خیانت كردن (به) xijanæt k.; **~ся** تغییر كردن tæqjir k., عوض شدن ævæz ʃ., تغییر شكل دادن tæqjir-e ʃekl dadæn.

измере́ни||е 1. (*де́йствие*) اندازه گیری ændazæ-giri; مساحی mæssahi (*земли́*); **2.** بعد bo'd (*мн.* ابعاد æb'ad); **три ~я** ابعاد ثلاثه æb'ad-e sælasæ.

измери́тель اندازه گیرنده ændazæ girændæ; اندازه گیر ændazæ-gir.

измери́тельн||ый: ~ые прибо́ры اسباب اندازه گیری æsbab-e ændazæ-giri.

измеря́ть اندازه گرفتن ændazæ gereftæn, اندازه گیری كردن ændazæ-giri k., مقیاس كردن meqjas k.; **и. зе́млю** مساحی كردن mæssahi k.

измо́кнуть تر شدن tær ʃ., خیس شدن xis ʃ.

и́зморозь یخچه jæxʧæ.

измýчивать, ~ся *см.* измучить, ~ся.

измýчить اذیت کردن æzijæt k. (*досадúть*); بستوه آوردن be sotuh aværdæn; کوفته کردن kuftæ k., بسیار خسته کردن besjar xæstæ k. (*умомúть*); **~ся** بستوه آمدن be sotuh amædæn, بی نهایت خسته شدن bi-nehajæt xæstæ ʃ.; خرد و خمیر شدن xord-o-xæmir ʃ.

измывáться (над кем-л.) (کسی را) استهزا کردن estehza k.

измышлéние اختراع extera'; افسانه æfsanæ; دروغ doruq (*ложь*).

измышлять اختراع کردن extera' k. (*изобретáть*); جعل اخبار کردن dʒæ'l-e æxbar k. (*фабрикováть извéстия*); دروغ گفتن doruq goftæn (*лгать*).

измя́тый مچاله شده moʧalæ ʃodæ.

измя́ть کنفت کردن keneft k., مچاله کردن moʧalæ k.; **~ся** مچاله شدن moʧalæ ʃ.

изна́нк||а پشت poʃt; на ~у پشت و رو poʃt-o-ru, وارونه varunæ; вывёртывать на ~у پشت و رو کردن poʃt-o-ru k.

изнасúлование هتك ناموس hætk-e namus.

изнасúловать هتك ناموس کردن hætk-e namus k., بی سیرت کردن bi-siræt k.

изна́шивание مندرس شدن mondæres ʃodæn-e; مستعمل شدن mostæ'mæl ʃodæn-e; **и.** машúны مستعمل شدن ماشین mostæ'mæl ʃodæn-e maʃin.

изна́шивать *см.* износить.

изнéженность ناز پروری naz-pærværi.

изнéженный ناز پرور naz-pærvær.

изнемогáть زیاد خسته شدن zijad xæstæ ʃ., بی نهایت خسته شدن bi-nehajæt xæstæ ʃ. (*чрезмéрно утомля́ться*); بی قوه شدن bi-qovvæ ʃ. (*обессúлить*).

изнеможéние خستگی زیاد xæstægi-je zijad (*переутомлéние*).

изничтóжить *см.* уничтожить.

износúть مندرس کردن mondæres k., مستعمل کردن mostæ'mæl k.; **~ся** مندرس شدن mondæres ʃ., مستعمل شدن mostæ'mæl ʃ.

изнóшенность مستعمل بودن mostæ'mæl budæn (-e); **и.** оборýдования مستعمل بودن لوازمات mostæ'mæl budæn-e lævazemat.

изнóшенный مندرس mondæres, مستعمل mostæ'mæl.

изнуре́ние ضعف شدید zæ'f-e ʃædid, بی قوتی bi-qovvæti.

изнурённый عاجز adʒez; بی قوت bi-qovvæt.

изнури́тельный ضعف آور zæ'f-æver.

изнуря́ть ضعیف کردن zæ'if k.; بی قوت کردن bi-qovvæt k., (قوارا) تحلیل بردن tæhlil bordæn, عاجز کردن adʒez k., از پا در آوردن æz pa dær averdæn.

изнуря́ющий ضعیف کننده zæ'if konnendæ.

изнутри́ از داخل æz daxel, از تو æz tu.

изоби́л||ие فراوانی færavani, وفور vofur; в ~ии بطور فراوان be tour-e færavan, بوفور be vofur.

изоби́ловать فراوان بودن færavan b., وافر بودن vafer b.

изоби́лующий پر (از) por, مملو (از) mæmlou.

изоби́льный فراوان færavan, وافر vafer.

изобли́ча́ть 1. (*в преступле́нии*) تقصیر کسی را مدلل ساختن tæqsir-e kæs-i-ra modællæl saxtæn; **2.** (*во лжи*) تکذیب کردن tækzib k.

изобличе́ние 1. اثبات جرم esbat-e dʒorm; **2.** تکذیب tækzib.

изобличи́ть *см.* изобличать.

изобража́ть 1. (*в живописи*) نقش کردن næqʃ k., مصور کردن mosævvær k.; **2.** (*опи́сывать*) وصف کردن væsf k.; **3.** (*пока́зывать*) نشان دادن neʃan dadæn; **4.** (*имити́ровать*) تقلید در آوردن tæqlid dær aværdæn; **и.** из себя́ خود را بچیزی زدن xod-ra be tʃizi zædæn (*притворя́ться*).

изображе́ние عکس æks, تصویر tæsvir (*мн.* تصاویر tæsavir), صورت suræt.

изобрази́тельн||ый: ~ые иску́сства صنایع مستظرفه senaje'-e mostæzrefæ, فنون ظریفه fonun-e zærifæ.

изобрази́ть *см.* изображать.

изобрести́ *см.* изобретать.

изобрета́тель مخترع moxtære'.

изобрета́ть اختراع کردن extera' k.

изобрете́ние اختراع extera' (*мн.* اختراعات extera'at).

изо́гнутость انحنا enhena, کجی kædʒi.

изо́гнутый منحنی monhæni; کج شده kædʒ ʃodæ.

изогну́ть *см.* изгибать.

изодра́ть پاره کردن paræ k.; ~ся پاره شدن paræ ʃ.

изолйрованность جـدائی dʒodai, انفراد enfrad.

изолйрованный مجزا شده modʒæzza ʃodæ, منفرد monfæred; جدا dʒoda.

изолйровать 1. مـجزا کـردن modʒæzza k., جـدا کردن dʒoda k., منفرد کردن monfæred k.; 2. *тех.* عایق کردن ajeq k., از اتصال باز داشـتن æz ettesal baz daʃtæn (*о прóводе*); مقره گذاشتن mæqærræ gozaʃtæn (*устанáвливать изоля́тор*).

изолйрующий *тех.* عایق کننده ajeq konændæ.

изоля́тор 1. *тех.* عایق ajeq, مقره mæqærræ; 2. (*мéсто заключéния*) محبس انفرادی mæhbæs-e enferadi; 3. اطاق در مریضخانه برای اشخاص مبتلا بامراض مسری otaq dær mæriz-xanæ bæraje æʃxas-e mobtæla be æmraz-e mosri.

изоля́ция 1. جدائی dʒodai, انفراد enferad; *тех.* عایق کردن ajeq kærdæn(-e); 2. حبس مجرد hæbs-e modʒærræd.

изорвáть پـاره کـردن paræ k.; и. в клóчья پاره پاره کردن paræ-paræ k.; ~ся پاره شدن paræ ʃ.

изотéрма *физ.* ایـزوتـرم (*фр.* isothèrme).

изотермйческий *физ.* دارای یك درجـهٔ حرارت dara-je jæk dærædʒæ-je hæraræt.

из-под از زیـر æz zir (-e); и. столá از زیـر میز æz zir e miz.

изразéц کاشی kaʃi; آجر لعابدار adʒor-e lo'ab-dar; کاشی بخاری kaʃi-je boxari (*печнóй*).

израсхóдовать خـرج کـردن xærdʒ k., مصرف کردن mæsræf k.; (*материáлы*); ~ся خـرج شـدن xærdʒ ʃ.; مصرف شدن mæsræf ʃ.

йзредка کم kæm; کمتر kæmtær, بندرت be nodræt; بعضی اوقـات bæ'zi ouqat.

изречéния کلمات قـصار kælemat-e qossar.

изрешéтить سـوراخ سـوراخ کردن surax-surax k.

изрубйть قـطع کـردن qæt' k.; ریز ریز کردن riz-riz k. (*мя́со*); شکستن ʃekæstæn (*топóр*).

изувéр متعصب motæ'æsseb.

изувéрство تعصب tæ'æssob.

изувéчить چلاق کردن ʧolaq k.

изумйтельный عـجـیب ædʒib, شکفت آمیز ʃekeft-amiz.

изумйть *см.* изумлять.

изумлéние تحیر tæhæjjor, تعجب tæ'ædʒdʒob.

изумлённый متحیر motæhæjjer,

متعجب motæ'ædʒdʒeb, مبهوت mæbhut.

изумля́ть متعجب ساختن motæ'ædʒdʒeb saxtæn, متحير ساختن motæhæjjer saxtæn.

изумру́д *мин.* زمرد zomorrod.

изумру́дный زمردين zomorrodin.

изуро́довать چلاق كردن ʧolaq k. (*искале́чить*).

изу́стный شفاهى ʃefahi.

изуча́ть درس خواندن dærs xandæn, تحصيل كردن tæhsil k.; ياد گرفتن jad gereftæn; مطالعه كردن motale'æ k.

изуче́ни||е مطالعه motale'æ (*мн.* مطالعات motale'at); تحصيل tæhsil, ياد گرفتن jad gereftæn (-e); **и.** ру́сского языка́ تحصيل زبان روسى tæhsil-e zæban-e rusi, ياد گرفتن زبان روسى jad gereftæn-e zæban-e rusi; подверга́ть вопро́с مسئله را مورد مطالعه قرار ـ ю دادن mæs'ælæ-ra moured-e motale'æ qærar dadæn.

изъеда́ть *хим.* تحليل بردن tæhlil bordæn, خوردن xordæn; خائيدن xajidæn (*о мышах и пр.*).

изъе́денный خورده xordæ; **и.** мо́лью بيدزده bidzædæ.

изъе́сть *см.* изъедать.

изъяви́ть *см.* изъявлять.

изъявля́ть اظهار كردن ezhar k., بيان كردن bæjan k.; **и.** согла́сие رضايت دادن rezajæt dadæn.

изъязвле́ние *мед.* قرحه qærhæ, قرح qærh (*мн.* قروح qoruh).

изъя́н 1. (*недоста́ток*) عيب ejb, نقص næqs; 2. (*убы́ток*) ضرر zærær, خسارت xæsaræt, زيان zijan.

изъя́тие 1. اخراج exradʒ; جمع آورى dʒæm'-aværi (*моне́ты из обраще́ния*); ضبط كردن zæbt kærdæn(-e) (*це́нностей*); 2. (*исключе́ние*) استثنا estesna; без ـя بدون استثنا bedun-e estesna.

изъя́ть خارج كردن xaredʒ k.; جمع آورى كردن dʒæm'-aværi k. (*де́ньги из обраще́ния*); ضبط كردن zæbt k. (*о це́нностях*).

изыска́ние تحقيق tæhqiq (*мн.* تحقيقات tæhqiqat); اكتشاف ekteʃaf (*мн.* اكتشافات ekteʃafat).

изыска́тельн||ый تحقيقى tæhqiqi; اكتشافى ekteʃafi; ـые рабо́ты عمليات اكتشافى æmælijat-e ekteʃafi (*ж.-д. и геологи́ческие*).

изыска́ть *см.* изыскивать.

изы́скивать تفحص كردن tæfæhhos k., تجسس كردن tædʒæssos k., جستجو كردن dʒost-o-dʒu k.

изю́м كشمش keʃmeʃ.

изя́щество ظـرافـت zærafæt, لطافت lætafæt, زيبائى zibai, نفاست næfasæt; خوش اندامى xoʃ-ændami (*фигу́ры*).

изя́щн||ый ظريـف zærif, نفيس næfis, زيبا ziba; خـوش انـدام xoʃ-ændam (*стро́йный*); ~ые иску́сства (ظريفه) صنايع مستظرفه sænaje'-e mostæzrefæ (zærifæ); ~ая литерату́ра ادبيات ædæbijat.

ика́ть سكسكه كردن sæksækæ k.

ИККИ (Исполни́тельный Комите́т Коммунисти́ческого Интернациона́ла) كميتهٔ اجـرائيه بيـن الملـل كمونيستى komitæ-je edʒraijæ-je bejn-ol-melæl-e komunisti.

икну́ть *см.* икать.

ико́та سكسكه sæksækæ.

ИКП (Институ́т кра́сной профессу́ры) انستيتوى پروفسورهاى سرخ enstitu-je profesorha-je sorx.

икра́ I. *анат.* ماهيچه mahitʃæ.

икр||а́ II. تخم ماهى toxm-e mahi (*ры́бья*); خاويار xavjar (*для еды́*); и. осетро́вая خاويار آسترا xavjar-e asetra; и. севрю́жья خاويار سوروگا xavjar-e sevruga; зерни́стая и. خاويار تـازه xavjar-e tazæ; па́юсная и. خـاويـار فشرده xavjar-e feʃordæ; мета́ние ~ы تخم ريزى toxm-rizi.

икс-лучи́ *физ.* اشعهٔ ايكس æʃe'æ-je iks.

и́л لجن lædʒæn, لاى laj.

и́ли 1. يا ja; **и́ли-и́ли** يا ... يا ja... ja; 2. (*ра́зве*) مگر mægær.

и́листый لجنى lædʒæni.

иллю́зия خيال xijal (*мн.* خيالات xijalat), عقيدهٔ موهوم æqidæ-je mouhum, خيال باطل xijal-e batel.

иллюмина́ция چراغانى ʧeraqani.

иллюмини́ровать چراغان كردن ʧeraqan k.; **и.** го́род شهر را چراغان كردن ʃæhr-ra ʧeraqan k.

иллюстра́ция 1. تصوير tæsvir (*мн.* تصاوير tæsavir); 2. (*приме́р*) نمونه næmunæ.

иллюстри́рованный مصور mosævvær.

иллюстри́ровать مصور كردن mosævvær k.

им 1. *твор. пад. от мест.* «он» از طرف او æz tæræf-e u, بتوسط او be tævæssot-e u; 2. *дат. пад. от мест.* «они́» بانها be anha, بايشان be iʃan.

имби́рь زنجبيل zændʒæbil.

име́ние ملـك melk (*мн.* امـلاك æmlak).

и́менно 1. بعينه be ejneh, درست dorost; и. э́тот همين hæmin; и. тот همان hæman; и. так همينطور hæmin tour; вот и. بلى همينطور است

bæli hæmin tour-æst; **2.** (*то-есть*) يعنى jæ'ni.

именн||о́й اسمى esmi, با اسم ba-esm; **~а́я** а́кция سهم با اسم sæhm-e ba-esm.

именова́нн||ый: **~ое** число́ *мат.* عدد مقيد ædæd-e moqæjjæd.

именова́ть نـاميـدن namidæn, خطاب كردن xe:ab k., خواندن xandæn; **~ся** (на) موسوم بودن mousum budæn, نا ميده شدن namidæ ʃodæn.

имену́емый (на) موسوم mousum.

име́||ть داشتن daʃtæn; **и.** в виду́ در نظر داشتن dær næzær daʃtæn; **и.** возмо́жность امكان داشتن emkan daʃtæn, وسيله داشتن væsilæ daʃtæn; **и.** при себе́ همراه داشتن hæmrah daʃtæn; **и.** большо́е значе́ние خيلى اهميت داشتن xejli æhæmmijæt daʃtæn; **и.** за́пах بودادن bu dadæn; **и.** ме́сто واقع شدن vaqe' ʃ., اتفاق افتادن ettefaq oftadæn; что вы **~ете** сказа́ть про́тив شما بر ضداين چه ميتوانيد بگوئيد ʃoma bær zedd-e in ʧe mitævanid begujid.

име́||ться بودن budæn, موجود بودن moudʒud b., وجود داشتن vodʒud daʃtæn; у меня́ **~ется** его́ расписка قبض او پيش من است qæbz-e u piʃ-e mæn-æst; **~ется** в виду́ در نظر است dær næzær-æst.

име́ющий دارا dara, دارنده darændæ.

и́ми *твор. пад. от мест.* «они́» از طرف آنها (ايشان) æz tæræf-e anha (iʃan), بتوسط آنها (ايشان) be tævæssot-e anha (iʃan).

имита́ция 1. (*подража́ние*) تقليد tæqlid; **2.** (*подде́лка*) بدل bædæl.

имити́ровать تقليد كردن tæqlid k. (*подража́ть*).

иммане́нтный ذاتى zati.

иммигра́ция مهاجرت mohadʒeræt.

иммунизи́ровать مصون كردن mæsun k., معافيت دادن mo'afijæt dadæn.

иммунитет *мед.* معافيت mo'afijæt, مصونيت mæsunijæt; مصونيت از مرض mæsunijæt æz mæræz.

императи́в *грам.* وجه امرى vædʒh-e æmri.

императи́вный آمرانه ameranæ; قطعى qæt'i.

импера́тор امپراطور emperatur.

империали́зм امپرياليزم (*фр.* impérialisme).

империали́ст امپرياليست (*фр.* impérialiste).

империалиста́ческий امپریالیستی emperjalisti; ~ая война́ امپریالیستی جنگ dʒæng-e emperjalisti.

импе́рия امپراطوری emperaturi; Брита́нская **и.** امپراطوری بریطانی emperaturi-je britani.

импоза́нтный موثر mo'æsser.

импони́ровать (*кому́-л.*) تاثیر کردن (بر) tæ'sir k. (*производи́ть впечатле́ние*).

и́мпорт واردات varedat; **и.** в Ира́н واردات ایران varedat-e iran.

импортёр وارد کننده vared konændæ.

импорти́ровать واردکردن (به) vared k.

и́мпортный ورودی vorudi; ~ые това́ры اجناس ورودی ædʒnas-e vorudi.

импоте́нт ناتوان na-tævan.

импоте́нтность ناتوانی na-tævani, ضعف قوهٔ باه zæ'f-e qovvæ-je bah, سستی کمر sosti-je kæmær.

импоте́нтный *см.* импотент.

импровиза́ция اقتراح eqterah, بدیهه گوئی bædihæ-gui.

импровизи́ровать بدیهه گفتن bædihæ goftæn.

и́мпульс تحریك tæhrik.

иму́щественный ملکی melki.

иму́щество دارائی darai, مال mal (*мн.* اموال æmval); ملك melk (*мн.* املاك æmlak) (*име́ние*); майма́лик majæmlek; дви́жимое **и.** اموال منقوله æmval-e mænqulæ; недви́жимое **и.** اموال غیر منقوله æmval-e qejr-e mænqulæ.

иму́щий: и. класс صنف (طبقهٔ) متمولین senf-e (tæbæqæ-je) motæmævvelin.

и́мя 1. اسم esm (*мн.* اسامی æsami), نام nam; во **и.** بنام be nam(-e); на ва́ше **и.** باسم شما be esm-e ʃoma; пришёл како́й-то челове́к по ~ени Хаса́н یك شخصی آمد حسن نام jæk ʃæxs-i amæd hæsæn nam; я его́ зна́ю то́лько по ~ени من اورا فقط اسما مـی شناسم mæn u-ra fæqæt esmæn miʃenasæm; ~ени (кого́, чего́) بنام be nam-e (*о заво́дах, шко́лах и пр.*); вы́мышленное **и.** تخلص tæxællos (*псевдони́м*); от ~ени кого́-л. از طرف کسی æz tæræf-e kæs i; от моего́ ~ени از قول من æz qoul-e mæn; **2.:** *грам.* **и.** прилага́тельное صفت sefæt; **и.** существи́тельное اسم ذات esm-e zat; **и.** существи́тельное нарица́тельное اسم عام esm-e am; **и.** существи́тельное со́бственное اسم خاص esm-e xas; **и.** существи́тельное отвлечённое اسم معنی esm-e mæ'ni; **и.** числи́-

тельное اسم عـدد esm-e ædæd; 3. (*регулация*) حیثیت hejsijæt; до́брое и. نیك نامی nik-nami; соста́вить себе́ и. شهرت یافتن ʃohræt jaftæn.

и́наче 1. طور دیگر tour-e digær, قسم دیگر qesm-e digær; я не мог э́то сде́лать и. نتوانستم اینرا طور دیـگـر بکنم nætævanestæm in-ra tour-e digær bekonæm; напиши́те и. طور دیـگـر بنویسید tour-e digær benevisid; 2. والا væ ella, ورنه vær næ; иди́те, и. он сам сюда́ придёт بروید و الا او خودش اینجا خواهد آمد berævid væ ella u xod-æʃ indʒa xahæd amæd; так и́ли и. هـر طور هست hær tour hæst.

инвали́д معـلـول mæ'lul (*мн.* معلولیـن mæ'lulin), عاجـز adʒez, ناقص العضو naqes-ol-ozv, ناقص الاعضا naqes-ol-æ'za.

инвентаризи́ровать در صورت موجودی ثبت کردن dær suræt-e moudʒudi sæbt k.

инвента́рн||ый: ~ая кни́га دفتر دارائی dæftær-e darai.

инвента́рь 1. (*спи́сок*) صورت موجودی suræt-e moudʒudi; впи́сывать в и. *см.* инвентаризировать; 2. موجودی moudʒudi; (*обстано́вка*) اثاثیه æsasijæ; живо́й и. *с.-х.* حیوانات زراعتـی hejvanat-e zera'æti; мёртвый и. لوازم زراعتی lævazem-e zera'æti.

Инд *р.* سند send.

инде́йка بوقلمون ماده buqælæmun-e madæ.

и́ндекс 1. فهرست fehrest; 2. *мат.* نماینده næmajændæ; и. цен مظنجات mæzænnæʤat.

индиви́д فرد færd (*мн.* افـراد æfrad).

индивидуа́льно بالا نفراد be-l--enferad.

индивидуа́льность انفراد enferad; شخصیت ʃæxsijæt.

индивидуа́льн||ый فردی færdi, انفرادی enferadi; ~ое хозя́йство زراعت انفرادی zera'æt-e enferadi.

индиви́дуум *см.* индивид.

и́ндиго نیل nil.

инди́йский هندی hendi; **И.** оке́ан اوقیانوس هند oqjanus-e hend.

индика́тор *тех.* شاخص ʃaxes.

индифере́нтность بی علاقگی bi--ælaqægi, لا قیدی la-qejdi.

индифере́нтный بـی علاقه bi--ælaqæ, لا قید la-qejd.

Индия هندوسـتان hendustan, هند hend.

индоевропе́йский هندواروپائی hend-o-orupai.

Индокита́й هند و چین hend-o-ʧin.

индокита́йский هندو چینی hend-o-ʧini.

индоссаме́нт *комм.* انتقال enteqal, ظهر نویسی zæhr-nevisi.

индосси́ровать ظهر نویسی کردن zæhr-nevisi k.

индукти́вный 1. *фил* قیاسی qijasi; 2. *эл.* القائی elqai.

инду́кция 1. *фил.* قیاس qijas; استدلال قیاسی estedlal-e qijasi; 2. *эл.* القا elqa; электри́ческая **и.** القای الکتریسیته elqa-je elektrisitæ.

инду́с هندی hendi.

Индуста́н *см.* Индия.

индустриализа́ц||ия صنعتی کردن sæn'æti kærdæn(-e); **и.** се́льского хозя́йства صنعتی کردن زراعت sæn'æti kærdæn-e zera'æt; заём **~ии** قرضهٔ صنعتی qærzæ-je sæn'æti.

индустриализи́ровать صنعتی کردن sæn'æti k.

индустриа́льный صنعتی sæn'æti; **и.** рабо́чий کارگر صنعتی kargær-e sæn'æti.

индустри́я صنایع sænaje'; тяжёлая **и.** صنایع سنگین sænaje'-e sængin; лёгкая **и.** صنایع سبك sænaje'-e sæbok.

индю́к بوقلمون buqælæmun.

и́ней برف ریزه bærf-rizæ.

ине́ртность 1. *физ.* بی حرکتی bi-hærækæti; 2. *физ.* عطالت ætalæt.

ине́ртный 1. *физ.* بی حرکت bi-hærækæt; 2. *физ.* عاطل atel.

ине́рция *физ.* جبر dʒæbr.

инжене́р مهندس mohændes (*мн.* مهندسین mohændesin); ро́пный **и.** مهندس معدن (معادن) mohændes-e mæ'dæn (mæ'aden); доро́жный **и.** مهندس راه mohændes-e rah; **и.**-хи́мик مهندس شیمیست mohændes-e ʃimist; **и.**-эле́ктрик مهندس برق mohændes-e bærq; **и.**-меха́ник مهندس مکانیك mohændes-e mekanik; **и.**-машинострои́тель مهندس ماشین mohændes-e maʃin.

инжене́рн||ый مهندسی mohændesi; **~ая часть** (войскова́я) مأمورین مهندس mæ'murin-e mohændes; **~ая ро́та** گروهان مهندس goruhan-e mohændes; **~ое учи́лище** مدرسهٔ مهندسی mædræsæ-je mohændesi.

инжи́р *бот.* انجیر ændʒir.

инициати́ва ابتکار ebtekar.

инициа́тор مبتکر mobtæker; он **и.** в э́том де́ле او در این کار مبتکر است u dær in kar mobtæker-æst.

инкóгнито بطور ناشناس be tour-e na-ʃenas.

инкриминúровать متهم کردن mottæhæm k.

инкруста́ция خاتم کاری xatæm-kari.

инкрустúровать خاتم کاری کردن xatæm-kari k.

иногда́ گاه گاه gah-gah, گاه گاهی gah-gah-i, بعضی اوقات bæ'zi ouqat; **и. ... и. ...** گاهی ... گاهی gah-i ... gah-i ...

иноземе́ц *см.* иноземный.

иноземный خارجی xaredʒi, اجنبی ædʒnæbi.

ин||о́й 1. *прил.* دیگر digær; э́то ~о́е де́ло این کار دیگر است in kar-e digær-æst; быть ~о́го мне́ния عقیدهٔ دیگر داشتن æqidæ-je digær daʃtæn; **и.** раз گاهی gah-i; **2.** *сущ.*: ~ы́е ду́мают بعضی ها خیال میکنند bæ'ziha xijal mikonænd; **и.** дово́лен, **и.** нет یکی راضی است یکی راضی نیست jæki-i razi-st jæk-i razi nist; никто́ **и.** как... هیچکس جز hitʃ-kæs dʒoz...

иносказа́ние مجاز mædʒaz.

иносказа́тельный مجازی mædʒazi.

иностра́нец *см.* иностранный.

иностра́нный خارجی xaredʒi, اجنبی ædʒnæbi; **и.** язы́к زبان خارجی zæban-e xaredʒi.

иноходе́ц اسب یورغه æsp-e jurqæ

и́ноходь یورغه jurqæ.

инспектúровать تفتیش کردن tæftiʃ k., رسیدگی کردن ræsidægi k.

инспе́ктор مفتش mofætteʃ (*мн.* مفتشین mofætteʃin).

инспе́кторский تفتیشی tæftiʃi.

инспе́кция 1. (*действие*) تفتیش tæftiʃ; **2.** هیئت تفتیشیه hej'æt-e tæftiʃijæ, هیئت نظار hej'æt-e nozzar.

инспирúровать القاء کردن elqa' k. (*внушать*); تحریك کردن tæhrik k. (*подстрекать*).

инста́нци||я مقام mæqam (*мн.* مقامات mæqamat) (*учреж'е́ние*); мærhælæ (*стадия*); вы́сшие ~и مقامات عالیه mæqamat-ə alijæ; суд пе́рвой ~и محکمهٔ بدایت mæhkæmæ-je bedajæt.

инсти́нкт غریزه qærizæ.

инстинктúвно از روی غریزه æz ru-je qærizæ.

инстинктúвный غریزی qærizi.

институ́т انستیتو (*фр.* institut); **и.** Востокове́дения انستیتوی شرق شناسی enstitu-je ʃærq-ʃenasi; нау́чно-иссле́довательский **и.** انستیتوی تحقیقات علمی enstitu-je tæhqiqat-e elmi; педагоги́ческий **и.** دارالمعلمین

dar-ol-mo'ællemin, دانش سرا daneʃ-særa.

инструкта́ж تعليمات tæ'limat.

инструкти́ровать تعليم دادن tæ'lim dadæn, دستور دادن dæstur dadæn.

инстру́ктор مربی moræbbi, معلم mo'ællem, مشاق mæʃʃaq.

инстру́кторский تعليماتی tæ'limati.

инстру́кция تعليم tæ'lim (*мн.* تعليمات tæ'limat), دستور dæstur, دستورالعمل dæstur-ol-æmæl.

инструме́нт آلت alæt (*мн.* آلات alat); ابزار æbzar (*реме́сленный*); ре́жущий и. آلات برنده alat-e borændæ; столя́рные ~ы ابزارهای نجاری æbzarha-je nædʒdʒari; ручно́й и. ابزارهای دستی (یدی) æbzarha-je dæsti (jædi); музыка́льные ~ы آلات موسیقی alat-e musiqi; стру́нные ~ы اسباب زه æsbab-e zeh; духовы́е ~ы اسباب بادی æsbab-e badi.

интегра́льный: ~ое исчисле́ние *мат.* حساب انتگرال hesab-e entegral, حساب تام hesab-e tamm, حساب استدلالی hesab-e estedlali.

интелле́кт هوش huʃ, درك dærk, قوهٔ مدرکه qovvæ-je modrekæ.

интеллектуа́льный ادراکی edraki, عقلانی æqælani, فکری fekri.

интеллиге́нт *см.* интеллигентный.

интеллиге́нтный منور الفکر monævvær-ol-fekr.

интеллиге́нция منورین monævværin.

интенда́нт مباشر mobaʃer (*мн.* مباشرین mobaʃerin).

интенда́нтство ادارهٔ مباشرت (آرتش) قشون edaræ-je mobaʃeræt-e qoʃun (arteʃ).

интенси́вность شدت ʃeddæt; جدیت dʒeddijæt.

интенси́вный شدید ʃædid; جدی dʒeddi.

интерва́л فاصله faselæ.

интерве́нт جو مداخله modaxelæ-dʒu, مداخله کننده modaxelæ konændæ.

интерве́нция مداخله مسلحانه modaxelæ-je mosællæhanæ, مداخلات modaxelat.

интервью́ مصاحبه mosahebæ.

интервьюи́ровать (кого́-л.) از (کسی) مصاحبه کردن mosahebæ k.

интере́с 1. (к—) علاقه ælaqæ, علاقه مندی ælaqæmændi; توجه tævædʒdʒoh (*внима́ние*); رغبت (به) ræqbæt; слу́шать с ~ом

интернационáл 1. بـیـن الملـل bejn-ol-melæl; Трéтий Коммунисти́ческий **И.** بین‌الملل سوم کمونیستی bejn-ol-melæl-e sevvom-e kommunisti; Коммунисти́ческий **И.** Молодёжи *см.* КИМ; 2. (*гимн*) سرود بین المللی sorud-e bejn-ol-melæl.

интернационализи́ровать بیـن المللی کردن bejn-ol-melæli k.

интернационали́зм انترناسونالیزم (*фр.* internationalisme).

интернационáльный بین المللی bejn-ol-melæli.

интерпелúровать استـیـضـاح (از) کردن estizah k.

интерпеля́ция استیضاح estizah.

интерпрета́ция تعـبـیـر tæ'bir, تفسیر tæfsir.

интúмность صمیمیت sæmimijæt (*задушéвность*).

интúмный صمیمی sæmimi (*задушéвный*).

интонáция لحن læhn (*тон*).

интрúга دسـیـسه dæsisæ (*мн.* دسایس dæsajes), آنتریـک antrik (*фр.* intrigue).

интриган دسیسه کار dæsisækar, آنتریک چی antriktʃi.

интриговáть دسیسه‌کردن dæsisæ k., آنتریک کردن antrik k.

инфекциóнн||ый عـفـونی ofuni,

با توجه گوش دادن ba tævædzdzoh guʃ dadæn; 2. (*прúбыль, вы́года*) منفعت mænfæ'æt(*мн.* منافع mænafe'), فایده fajedæ; я сдéлал э́то в ва́ших بمنفعت شما اینکاررا کردم be mænfæ'æt-e ʃoma in kar-ra kærdæm; в ва́ших ~ах сдéлать э́то صلاح شما در اینست که این کاررا بکنید sælah-e ʃoma dær in-æst ke in kar-ra bekonid; ~ы пáртии منافع حزب mænafe'-e hezb; ~ы рабóчего клáсса منافع صنف (طبقهٔ) کارگر mænafe'-e senf-e (tæbæqæ-je) kargær.

интерéсный جالب توجه dzaleb-e tævædzdzoh, قابل توجه qabel-e tævædzdzoh, انتـرسـان (*фр.* intéressant); خـوش مـزه xoʃ-mæzæ (*занимáтельный*); با تماشا ba-tæmaʃa, تماشائی tæmaʃai (*о зрéлище*); گیرنده girændæ (*о нарýжности*).

интересовáть (кого́-л.) جـالـب توجه کسی بودن (طرف) dzaleb-e (tæræf-e) tævædzdzoh-e kæs-i b.

интересовáться (чем-л.)(درچیزی) علاقـه مند بـودن ælaqæmænd b., علاقه داشتن ælaqæ daʃtæn, رغبت داشتن (به) ræqbæt daʃtæn; ذینفـع بودن (در) zi-næf' b. (*быть заинтересóванным материáльно*).

интернáт مدرسهٔ شبانـه روزی mædræsæ-je ʃæbanæ-ruzi.

مسری mosri; ~ые болéзни امراض مسری æmraz-e mosri, امراض عفونی æmraz-e ofuni.

инфéкция عفونت ofunæt; سرایت særajæt.

инфинитúв *грам.* وجه مصدری vædʒh-e mæsdæri.

инфлуэ́нца *мед.* انفلوانزا (*фр.* influenza), نزلهٔ وبائی nælæ-je væbai, گریپ (*фр.* grippe).

инфля́ция انفلاسیون (*фр.* inflation).

информáтор مخبر moxber; راپرتچی raportʃi, خبر چین xæbær-ʧin (*осведоми́тель*).

информáция اطلاع ettela' (*мн.* اطلاعات ettela'at), خبر xæbær (*мн.* اخبار æxbar).

информúрованный مطلع mottæle'.

информúровать خبر دادن xæbær dadæn, اطلاع دادن ettela' dadæn, مطلع ساختن mottæle' saxtæn.

инфузóри||я: *зоол.* ~и حیوانات نقوعیه hejvanat-e næqu'ijæ.

инцидéнт واقعه vaqe'æ (*мн.* وقایع væqaje'), اتفاق ettefaq, حادثه hadesæ, پیش آمد piʃ-amæd.

инъéкция *мед.* تزریق tæzriq, انژکسیون (*фр.* injection).

иóд *хим.* ید jod.

иóдистый یددار jod-dar.

иóдн||ый: ~ая настóйка تنتوریدتنتور tæntur-jod.

иодофóрм یدفرم jodoform.

иóн *физ.* ایون ion.

иóт||а: у негó нет ни на ~у здрáвого смы́сла او یك ذره هم عقل ندارد u jæk zærræ hæm æql nædaræd.

ипподрóм میدان اسب دوانی mejdan-e æsp-dævani.

ипри́т گازخردل gaz-e xærdæl.

Ирáк عراق eraq.

Ирáн ایران iran.

ирáнец ایرانی irani.

ирáнский *см.* иранец.

Иркýтск *гор.* ایرکوتسك irkutsk.

Ирлáндия ایرلند irlænd.

иронизúровать طعنه زدن tæ'næ zædæn.

иронúчески بطعنه be tæ'næ.

иронúческ||ий طعنه آمیز tæ'næ-amiz.

ирóния طعنه tæ'næ.

иррационáльный 1. *фил.* نا معقول na-mæ'qul; 2. *мат.* اصم æsæmm.

иррегуля́рн||ый غیر منظم qejr-e monæzzæm; ~ые войскá قشون غیر منظم (آرتش) qoʃun-e (arteʃ-e) qejr-e monæzzæm.

иррига́тор آبیار abjar; *мед.* ایریگاتور (*фр.* irrigateur).

ирригацио́нн||ый: ~ые рабо́ты عملیات آبیاری æmælijat-e abjari.

иррига́ция آبیاری abjari.

иск ادعا edde'a, دعوی dæ'va (*мн.* دعاوی dæ'avi); встре́чный и. ادعای متقابل edde'a-je motæqabel; гражда́нские ~и دعاوی حقوقی dæ'avi-je hoquqi; уголо́вные ~и دعاوی جزائی dæ'avi-je dʒæzai; су́мма ~а قیمت مدعا به qejmæt-e moddæ'a beh; присуждённая су́мма ~а محکوم به mæhkum(on) beh; предъявля́ть и. اقامهٔ دعوی کردن eqamæ-je dæ'va k.

искажа́ть بد شکل کردن bæd-ʃekl k. (*безобра́зить*); تغییر دادن tæqjir dadæn (*изменя́ть*); سوء تعبیر کردن su'-e tæ'bir k. (*непра́вильно истолко́вывать*); تحریف کردن tæhrif k. (*текст*).

искази́ть *см.* искажать.

искале́чить *см.* калечить.

иска́ние جستجو dʒost-o-dʒu, تحقیق tæhqiq, تفحص tæfæhhos.

иска́тель: и. же́мчуга صیاد مروارید sejjad-e morvarid; и. приключе́ний ماجراجو ma-dʒæra-dʒu.

иска́ть عقب چیزی گشتن æqæb-e ʧiz-i gæʃtæn, پی چیزی گشتن pe-j-e ʧiz-i gæʃtæn; جستن dʒostæn, جستجو کردن dʒost-o-dʒu k.; *юр.* (с кого́-л. что-л.) (چیزی را از کسی) مطالبه کردن motalebæ k.

исключа́ть خارج کردن xaredʒ k.; مستثنی کردن mostæsna k. (*де́лать исключе́ние*); и. из шко́лы از مدرسه خارج کردن æz mædræsæ xaredʒ k.; и. из па́ртии از حزب خارج کردن æz hezb xaredʒ k.

исключа́я (ی) باستثنا be estesna (-je), بجز be dʒoz; и. вас باستثنای شما be estesna-je ʃoma.

исключе́ни||е 1. اخراج exradʒ (*отку́да-л.*); и. из па́ртии اخراج از حزب (فرقه) exradʒ æz hezb (ferqæ); 2. استثنا estesna; в ви́де ~я بطور استثنا be tour-e estesna; за ~ем باستثنا(ی) be estesna(-je); без ~я بدون استثنا bedun-e estesna; де́лать и. استثنا کردن estesna k.

исключи́тельно 1. (*чрезвыча́йно*) فوق العاده fouq-ol-adæ; 2. (*то́лько*) فقط fæqæt.

исключи́тельн||ый استثنائی estesnai, فوق العاده fouq-ol-adæ; منحصر بفرد monhæser be færd; занима́ть ~ое положе́ние مقام منحصر بفردی داشتن mæqam-e monhæser be færd-i daʃtæn; в ~ых слу́чаях درموارد

استثنائی dær mævared-e estesnai.

исключи́ть *см.* исключать.

иско́в||ой: ~о́е прошéние عرضحال ærz-e hal.

иско́м||ый: *мат.* مجهول mædʒhul; ~ое число́ عدد مجهول ædæd-e mædʒhul.

иско́нный اصلی æsli (*основно́й*); اولی ævvæli, بدوی bædævi (*первонача́льный*).

ископа́емое 1. (*поле́зное*) معدن mæ'dæn (*мн.* معادن mæ'aden); 2. (*окамене́лость*) فوسیل (*фр.* fossile).

искорене́ние ریشه کنی riʃæ-kæni.

искорени́ть ریشه کن کردن riʃæ-kæn k.

искоренять *см.* искоренить.

и́скоса کج kædʒ; از گوشهٔ چشم æz guʃæ-je ʧæʃm, چپکی ʧæpæki, چپ چپ ʧæp-ʧæp (*о взгля́де*); посмотре́ть и. چپکی (چپ چپ، از گوشهٔ چشم) نگاه کردن (ʧæp-ʧæp, ba guʃæ-je ʧæʃm) negah k.

и́скра شراره ʃæraræ, جرقه dʒæræqæ; электри́ческая и. جرقهٔ برق dʒæræqæ-je bærq.

и́скренний صمیمی sæmimi, صمیمانه sæmimanæ, صادق sadeq.

и́скренно صمیمانه sæmimanæ, بطور صداقت be tour-e sædaqæt; и. пре́данный вам *эпист.* ارادتمند شما eradætmænd-e ʃoma, مخلص شما moxles-e ʃoma.

и́скренность صمیمیت sæmimijæt, صداقت sædaqæt.

искривле́ние کج شدن kædʒ ʃodæn(-e).

искривлённый کج شده kædʒ ʃodæ, منحنی شده monhæni ʃodæ, منحنی monhæni.

искривля́ть کج کردن kædʒ k., منحنی کردن monhæni k.; ~ся کج شدن kædʒ ʃ.

и́скристый درخشان dæræxʃan (*сверка́ющий*); کف دار kæf-dar (*о вине́*).

и́скри||ться برق زدن bærq zædæn; его́ глаза́ ~лись چشمهایش برق میزد ʧæʃmha-jæʃ bærq mizæd.

искроши́ть ریز ریز کردن riz-riz k.

искупа́ть I. (*вину́*) کفاره کردن kæffaræ k.

искупа́ть II. (*вы́мыть*) شستشو دادن ʃostoʃu dadæn; ~ся آبتنی کردن abtæni k., حمام گرفتن hæmmam gereftæn, استحمام کردن estehmam k.

искупле́ние کفاره kæffaræ.

и́скус وسوسه væsvæsæ.

искуси́ть *см.* искушать.

иску́сный 1. زبر دست zæbær-dæst, ماهر maher, تر دست tær-dæst, استاد ostad; 2. (*сде́ланный мастерски́*) پرکار por-kar.

иску́сственность مصنوعیت mæsnu'ijæt, ساختگی saxtægi; ظاهر سازی zaher-sazi (*неестéственность*).

иску́сственн||ый مصنوعی mæsnu'i, ساختگی saxtægi; **и.** же́мчуг مروارید بدل morvarid-e bædæl, مروارید مصنوعی morvarid-e mæsnu'i; **~ое** пита́ние تغذیهٔ مصنوعی tæqzijæ-je mæsnu'i (*ребёнка*); **и.** шелк ابریشم مصنوعی æbriʃom-e mæsnu'i; **~ая** улы́бка *фиг.* لبخند ساختگی læbx-ænd-e saxtægi.

иску́сств||о 1. صنعت sæn'æt, صناعت sæna'æt (*мн.* صنایع sænaje'); изя́щные **~а** *см.* изящный; па́мятники **~а** آثار صنعتی asar-e sæn'æti; вое́нное **и.** فن جنگ fænn-e dʒæng; 2. (*уме́нье*) مهارت mæharæt, زبر دستی zæbær-dæsti.

искусствове́д صنعت شناس sæn'æt-ʃenas.

искусствове́дение صنعت شناسی sæn'æt-ʃenasi.

и с к у ш ||а́ т ь 1. (*испы́тывать*) آزمودن azmudæn, آزمایش کردن azmajeʃ k.; 2. (*соблазня́ть*) وسوسه væsvæsæ k., اغوا کردن eqva k.

искуше́ние 1. آزمایش azmajeʃ; 2. وسوسه væsvæsæ.

ислáм اسلام eslam.

Ислáндия ایسلاند island.

испáнец *см.* испанский.

Испáния اسپانی espani.

испáнский اسپانیولی espanjoli.

испаре́ние تبخیر tæbxir; **и.** жи́дкостей تبخیر مایعات tæbxir-e maje'at.

испáрина عرق æræq.

испар||и́ться *см.* испаряться; он **~и́лся** *фиг.* جین شد dʒin ʃod.

испаря́ться تبخیر شدن tæbxir ʃ.

испáчкать چرك کردن tʃerk k., کثیف کردن kæsif k.; رنگین کردن ræŋgin k. (*в кра́ске*); **~ся** چرك شدن tʃerk ʃ., کثیف شدن kæsif ʃ.; رنگین شدن ræŋgin ʃ.

испе́чь پختن poxtæn; **и.** хлеб نان پختن nan poxtæn; **~ся** پخته شدن poxtæ ʃ.

испове́дывать 1. (*признава́ть*) اعتراف کردن e'teraf k.; 2. *рел.* (به) معتقد بودن mo'tæqed b.

и́сподволь کم کم kæm-kæm,

متدرجا motædærredʒæn, بتدریج be tædridʒ.

исподло́бья: смотре́ть и. زیر چشمی نگاه کردن zir-e tʃæʃmi negah k.

испоко́н: и. веко́в ازقدیم الایام æz qædim-ol-æjjam.

исполи́н *см.* исполинский.

исполи́нский عظیم الجثه æzim-ol-dʒossæ.

исполко́м *см.* исполнительный.

исполне́ние اجرا edʒra, انجام ændʒam; ادا æda; обяза́тельный к ~ию لازم الاجرا lazem-ol-edʒra; и. прика́за اجرای حکم edʒra-je hokm; и. зака́за انجام سفارش ændʒam-e sefareʃ; и. до́лга ادای وظیفه æda-je væzifæ, ایفای وظیفه ifa-je væzifæ; и. обеща́ния (وفای) انجام وعده ændʒam-e (væfa-je) væ'dæ; и. ро́ли ایفای رل ifa-je rol; приводи́ть в и. (что-л). بموقع اجرا (چیزی را) گذاردن be mouqe'-e edʒra gozardæn; быть приведённым в и. بموقع اجرا گذارده شدن be mouqe'-e edʒra gozardæ ʃ.; приго́вор приведён в и. حکم اجرا شد hokm edʒra ʃod.

исполни́мый قابل اجرا qabel-e edʒra, ممکن الاجرا momken-ol-edʒra.

исполни́тель اجرا کننده edʒra konændæ; суде́бный и. مأمور اجرا mæ'mur-e edʒra; и. ро́ли بازی کنندهٔ رل bazi konændæ-je rol.

исполни́тельный 1. (*стара́тельный*) مواظب movazeb, بادقت ba-deqqæt; 2. اجرائی edʒrai; и. комите́т کمیتهٔ اجرائیه komitæ-je edʒraijæ; ~ая власть قوهٔ اجرائیه qovvæ-je edʒraijæ; и. лист *юр.* ورقهٔ اجرائیه væræqæ-je edʒraijæ.

испо́лнить اجرا کردن edʒra k., بموقع اجرا گذاردن be mouqe'-e edʒra gozardæn; и. своё обеща́ние وعدهٔ خودرا انجام دادن væ'dæ-je xod-ra ændʒam dadæn, وعدهٔ خودرا وفا کردن væ'dæ-je xod-ra væfa k.; и. долг ایفای وظیفه کردن ifa-je væzifæ k.; и. зака́зы سفارشات را انجام دادن sefareʃat-ra ændʒam dadæn; и. приго́вор حکم را اجرا کردن hokm-ra edʒra k.; и. про́сьбу خواهش را انجام دادن xaheʃ-ra ændʒam dadæn; и. роль رل را ایفا کردن rol-ra ifa k.

испо́лниться اجرا شدن edʒra ʃ., انجام یافتن ændʒam jaftæn.

исполня́ть *см.* исполнить.

исполня́ющий: и. обя́занности (*сокр.* и. о.) дире́ктора کفیل ریاست kæfil-e rijasæt.

испо́льзование (از) استفاده estefadæ; **и.** воды́ для добы́чи электроэне́ргии استفاده از آب برای تولید قوهٔ برق estefadæ æz ab bæraje toulid-e qovvæ-je bærq.

испо́льзовать (از) استفاده کردن estefadæ k.; فایده بردن fajedæ bordæn (*извлека́ть вы́году*).

испо́ртить *см.* портить.

испо́ртиться *см.* портиться.

испо́рченность فساد fesad; **и.** нра́вов فساد اخلاق fesad-e æxlaq.

испо́рченный فاسد fased (*тж. о нра́вах*); ضایع zaje', گندیده gændidæ (*о проду́ктах*); **и.** зуб دندان (کرم خورده) فاسد dændan-e fased (kerm xordæ); **и.** во́здух هوای کثیف hæva-je kæsif.

исправи́тельн||ый تأدیبی tæ'dibi; **~ое** заключе́ние حبس تأدیبی hæbs-e tæ'dibi; **и.** дом دار التأدیب dar-ot-tæ'dib; **~ые** наказа́ния مجازات تأدیبی modʒazat-e tæ'dibi.

испра́вить *см.* исправлять.

исправле́ние 1. اصلاح eslah, تصحیح tæshih; غلط گیری qælæt-giri (*корректу́ра*); **2.** (*ремо́нт*) تعمیر tæ'mir; **3.** (*нра́вов*) تهذیب tæhzib.

испра́вленный اصلاح شده eslah ʃodæ, تصحیح شده tæshih ʃodæ; غلط گیری شده qælæt-giri ʃodæ (*о корректу́ре*).

исправля́ть 1. اصلاح کردن eslah k., تصحیح کردن tæshih k., درست کردن dorost k.; **и.** корректу́ру غلط گیری کردن qælæt-giri k; **2.** (*ремонти́ровать*) تعمیر کردن tæ'mir k.

исправля́ться 1. اصلاح شدن eslah ʃ., بهتر شدن behtær ʃ.; **2.** (*ремонти́роваться*) تعمیر شدن tæ'mir ʃ.

испра́вно خوب xub (*хорошо́*), مرتبا morættæbæn (*регуля́рно*).

испра́вност||ь: в по́лной **~и** بدون عیب bedun-e ejb.

испра́вный 1. درست dorost; بی عیب bi-ejb; **2.** دقیق dæqiq (*то́чный*); مواظب movazeb (*испо́лни́тельный*).

испра́шивать تقاضا کردن tæqaza k., در خواست کردن dær-xast k.

испро́бовать 1. امتحان کردن emtehan k., تجربه کردن tædʒrobæ k.; **2.** (*на вкус*) چشیدن tʃæʃidæn.

испу́г ترس tærs, هراس heras, وحشت væhʃæt.

испу́ганно متوحشانه motævæhheʃanæ.

испу́ганный متوحش motævæhheʃ.

испуга́ть ترساندن tærsandæn,

وحشت‌دادن væhʃæt dadæn; متوحش کـردن motævæhheʃ k.; **и.** ло́шадь اسب را رم دادن æsp-ra ræm dadæn.

испуга́ться ترسیدن tærsidæn, متوحش شدن motævæhheʃ ʃ.

испуска́ть خارج کردن xaredʒ k.; **и.** вздох آه کشیدن ah kæʃidæn; **и.** крик فریاد بر آوردن færiad bær-aværdæn; **и.** за́пах بو دادن bu dadæn; **и.** сто́ны ناله کردن nalæ k.

испусти́ть *см.* испускать; **и.** после́дний вздох *фиг.* نفس آخر کشیدن næfæs-e axer kæʃidæn.

испыта́н||ие امتحان emtehan (*мн.* امتحانات emtehanat), تجربه tædʒrobæ (*мн.* تجربیات tædʒrobijat); практи́ческое **и.** امتحان عملی emtehan-e æmæli; у́стное **и.** امتحان شفاهی emtehan-e ʃefahi; пи́сьменное **и.** امتحان کتبی emtehan-e kætbi; вы́держать **и.** از عهدهٔ امتحان بر آمدن æz ohdæ-je emtehan bær-amædæn; подве́ргнуть ~ию مورد امتحان قرار دادن moured-e emtehan qærar dadæn.

испы́танный امتحان شده emtehan ʃodæ, به تجربه رسیده be tædʒrobæ ræsidæ, مجرب modʒærræb.

испыта́тельный امتحانی emtehani; **и.** пери́од دورهٔ امتحانی douræ-je emtehani.

испы́тывать 1. (*испро́бовать*) امتحان کردن emtehan k., تجربه کردن tædʒrobæ k.; **2.** (*ощущать*) احساس کردن ehsas k., حس کردن hess k.

иссле́дова||ние رسیدگی ræsidægi, تحقیق tæhqiq (*мн.* تحقیقات tæhqiqat); مطالعه motale'æ (*мн.* مطالعات motale'at), (در) تتبع tætæbbo' (*мн.* تتبعات tætæbbo'at); тджзиه tædʒzijæ (*анализ*); **и.** кро́ви تجزیهٔ خون tædʒzijæ-je xun; нау́чные ~ия تحقیقات علمی tæhqiqat-e elmi; микроскопи́ческие ~ия مطالعات میکرسکوپی motale'at-e mikroskopi; **и.** больно́го معاینهٔ مریض mo'ajenæ-je mæriz.

иссле́дователь محقق mohæqqeq (*мн.* محققین mohæqqeqin); متتبع motætæbbe' (*мн.* متتبعین motætæbbe'in); ~и перси́дской поэ́зии متتبعین در اشعار فارسی motætæbbe'in dær æʃ'ar-e farsi.

иссле́довать رسیدگی کردن ræsidægi k., تحقیق کردن tæhqiq k.; مطالعه کردن motale'æ k.; تتبع (در) کردن tætæbbo' k., معاینه کردن mo'ajenæ k. (*больно́го*).

иссо́хнуть خشك شدن xoʃk ʃ.

йсстари از قديم æz qædim.

иссушйть 1. خشك كـردن xoʃk k., خشكانيدن xoʃkanidæn; 2. *фиг.* (*изнурйть*) ضعيف كردن zæ'if k., لاغر كردن laqær k.

иссыха́ть خشك شدن xoʃk ʃ.; پژمرده‌شدن pæʒmordæ ʃ. (*вя́нуть*); *фиг.* ضعيف شدن zæ'if ʃ.

иссяка́ть خشك شـدن xoʃk ʃ. (*высыха́ть*); تمام شدن tæmam ʃ., ته كشيدن tæh kæʃidæn (*ко́нчиться*).

истека́||ть 1. (*о жи́дкостях*) جارى شدن dʒari ʃ., سرازير شدن særazir ʃ.; 2. (*о вре́мени*) گـذشتن gozæʃtæn, منقضى شدن monqæzi ʃ.; срок договора ~ет че́рез неде́лю مـدت قرار داد بعد از يك هفته منقضى ميشود moddæt-e qærar-dad bæ'd æz jæk hæftæ monqæzi miʃævæd.

исте́кш||ий گذشته gozæʃtæ; ~его ме́сяца ماه گذشته mah-e gozæʃtæ; в ~ем году́ سال گذشته (در) sal-e gozæʃtæ.

исте́рика حملهٔ عصبانى hæmlæ-je æsæbani.

истери́я *мед.* هيسترى (*фр.* hystérie), اختناق رحم extenaq-e ræhem.

исте́ц *юр.* مدعى moddæ'i, ча́стный и. مدعى خصوصى moddæ'i-je xosusi.

истече́н||ие 1. جريان dʒæræjan, سيلان sejlan; 2. (*сро́ка*) انقضا enqeza; по ~ии одного́ го́да بعد از (پس از) انقضاى يك سال bæ'd æz (pæs æz) enqeza-je jæk sal.

и́стина حقيقت hæqiqæt.

и́стинный حقيقى hæqiqi, واقعى vaqe'i, صحيح sæhih.

истлева́ть پوسيدن puʂidæn.

истле́ть *см.* истлевать.

исто́к سرچشمه sær-tʃæʃmæ.

истолкова́ние تفسير tæfsir, تعبير tæ'bir.

истолкова́ть *см.* истолковывать.

истолко́вывать تفسير كردن tæfsir k., تعبير كردن tæ'bir k.; и. в дурну́ю сто́рону سوء تعبير كردن su'-e tæ'bir k.

истоло́чь خرد كـردن xord k., كوبيدن kubidæn.

истопи́ть *см.* топить.

истопни́к سوخت انـداز -ændaz.

исто́рик مورخ moværrex.

историогра́фия تـاريـخ نويسى tarix-nevisi.

истори́ческий تـاريخـى tarixi; и. материали́зм ماتريياليزم تاريخى materjalizm-e tarixi.

исто́рия تاريخ tarix (*мн.* تواريخ tævarix); всеобщая **и.** تاريخ عمومى tarix-e omumi; дре́вняя **и.** تاريخ قديم tarix-e qædim; сре́дняя **и.** تاريخ قرون وسطى tarix-e qorun-e vosta; но́вая **и.** تاريخ ازمنهٔ جديده tarix-e æzmenæ-je dʒædidæ; **и.** кла́ссовой борьбы تاريخ مبارزهٔ صنفى (طبقاتى) tarix-e mobarezæ-je senfi (tæbæqati).

источи́ть سوراخ كردن surax k. (*о червя́х, мо́ли и пр.*).

исто́чник 1. سر چشمه sær-ʧæʃmæ, منبع mænbæ' (*мн.* منابع mænabe'); нефтяны́е ~и منابع نفط mænabe'-e næft; горя́чие ~и آبهای گرم abha-je gærm; **2.** *фиг.*: официа́льные ~и منابع رسمى mænabe'-e ræsmi; авторите́тные ~и منابع موثقه mænabe'-e movæssæqæ; **и.** све́дений مأخذ اطلاعات mæ'xæz-e ette-la'at.

истоща́ть 1. (*исче́рпывать*) بته رساندن be tæh ræsandæn, باخر رساندن be axer ræsandæn, تمام ذخيره را كردن tæmam k.; **и.** запа́сы باخر رساندن zæxiræ-ra be axer ræsandæn; **и.** терпе́ние حوصله را بتنگ آوردن housælæ-ra be tæng aværdæn; **2.** (*изнуря́ть*) بى قوت ضعيف كردن bi-qovvæt k., zæ'if k. (*си́лы*); باير كردن bajer k. (*по́чву*); **~ся 1.** (*конча́ться*) ته كشيدن tæh kæʃidæn, تمام شدن tæmam ʃ.; **2.** (*ослабева́ть*) ضعيف شدن zæ'if ʃ., خسته شدن xæstæ ʃ. (*утомля́ться*).

истоще́ние ضعف zæ'f.

истпа́рт (отде́л изуче́ния исто́рии па́ртии) شعبهٔ تحقيقات در تاريخ حزب كمونيست ʃo'bæ-je tæhqiqat dær tarix-e hezb-e komunist.

истра́тить *см.* тратить.

истреби́тель مخرب moxærreb, ناوشكن nav-ʃekæn, دستراير (*англ.* destroyer).

истребле́ние انهدام enhedam, از بين بردن æz bejn bordæn (-e), نابود كردن na-bud kærdæn (-e); دفع dæf'; **и.** мыше́й دفع موش dæf'-e muʃ.

истребля́ть معدوم ساختن mæ'-dum saxtæn; از بين بردن æz bejn bordæn, منهدم كردن mon-hædæm k., نابود كردن na-bud k.; ~ся معدوم شدن mæ'dum ʃ.; از بين رفتن æz bejn ræftæn; منهدم monhædem ʃ.; نا بود شدن na-bud ʃ.

истре́бовать خواستن xastæn, در خواست كردن dær-xast k.; مطالبه كردن motalebæ k.

истрёпанный مندرس mondæres; پاره پاره paræ-paræ (*рва́ный*).

истрепа́ть مندرس کردن mondæres k.; **-ся** مندرس شدن mondæres ʃ.

и́стый حقیقی hæqiqi, واقعی vaqe'i.

истяза́ние شکنجه ʃekændʒæ.

истяза́ть شکنجه کردن ʃekændʒæ k.; عذاب دادن æzab dadæn.

исхо́д 1. (*заверше́ние*) اتمام etmam; **2.** (*результа́т*) نتیجه nætidʒæ (*мн.* نتایج nætajedʒ).

исходи́ть 1. (*происходи́ть*) (из чего́-л.) ناشی شدن (از چیزی) naʃi ʃ.; **2.** (*брать за осно́ву*) (что-л.) مأخذ قرار دادن (چیزی را) mæ'xæz qærar dadæn.

исхо́дный اولی ævvæli, ابتدائی ebtedai (*нача́льный*).

исходя́щий صادره saderæ; **и. журна́л** *см.* журнал.

исхуда́лый لاغر laqær; ضعیف zæ'if.

исхуда́ть لاغر شدن laqær ʃ.; ضعیف شدن zæ'if ʃ.

исцеле́ние شفا ʃefa, معالجه mo'aledʒæ.

исцели́тель شفا دهنده ʃefa dehændæ, معالج mo'aledʒ.

исцели́ть *см.* исцелять.

исцеля́ть سالم کردن salem k., شفا دادن ʃefa dadæn, معالجه کردن mo'aledʒæ k. (*вы́лечить*); **-ся** شفا یافتن ʃefa jaftæn, معالجه شدن mo'aledʒæ ʃ. (*вы́лечиться*).

исчеза́ть از بین رفتن æz bejn ræftæn, از میان رفتن æz mijan ræftæn (*переставáть существовáть*); غایب شدن qajeb ʃ., نا پدید na-pædid ʃ., از نظر نابود شدن æz næzær na-bud ʃ., زایل شدن zajel ʃ. (*с по́ля зре́ния*); گم شدن gom ʃ., مفقود شدن mæfqud ʃ. (*пропада́ть*).

исчезнове́ние از بین (میان) رفتن æz bejn (mijan) ræftæn(-e); غایب شدن qajeb ʃodæn(-e); گم شدن gom ʃodæn(-e).

исчерпа́ть *см.* исчерпывать.

исче́рпывать خالی کردن xali k.; به تهٔ رساندن be tæh ræsandæn; تمام کردن tæmam k.

исче́рпывающе بطور کامل be tour-e kamel, بطور جامع be tour-e dʒame'.

исче́рпывающ||ий کامل kamel, جامع dʒame'; **-ие све́дения** اطلاعات جامع ettela'at-e dʒame'.

исчисле́ние حساب hesab, شمارش ʃomareʃ, بر آورد bær-avord; **дифференциа́льное и.** *мат. см.*

дифференциальный; интегра́льное и. *см.* интегральный.

исчисля́ть شمردن ʃomordæn, حساب کردن hesab k., بر آورد کردن bær-avord k.

ита́к پس pæs, در این صورت dær in suræt.

Ита́лия ایتالیا italija.

италья́нец *см.* итальянский.

италья́нский ایتالیائی italijai.

ито́г 1. *эк.* جمع کل dʒæm'-e koll, جمع dʒæm'; подводи́ть и. جمع زدن dʒæm' zædæn; подведе́ние ~а جمع بندی dʒæm'-bændi; 2. (*результа́т*) نتیجه nætidʒæ (*мн.* نتایج nætajedʒ).

итого́ جمعا dʒæm'æn.

ИТР (инжене́рно-техни́ческие рабо́тники) کار کنان فنی و مهندسی kar-konan-e fænni væ mohændesi.

итти́ 1. (*уходи́ть*) رفتن ræftæn; راه رفتن rah ræftæn; и. впере́д جلو رفتن dʒelou ræftæn; и. вслед за кем-л. دنبال (عقب) کسی رفتن dombal-e (æqæb-e) kæs-i ræftæn; и. гуля́ть گردش رفتن gærdeʃ ræftæn; и. наза́д عقب رفتن æqæb ræftæn, بر گشتن bær-gæʃtæn, مراجعت کردن moradʒe'æt k.; и. вме́сте с кем-л. همراه کسی رفتن hæmrah-e kæs-i ræftæn; и. на вое́нную слу́жбу داخل خدمت نظام daxel-e xedmæt-e nezam ʃ.; 2. (*приходи́ть*) آمدن amædæn; вот он идёт اینها آمد inha amæd; кто идёт? که میاید ke miajæd; 3 (*проходи́ть; о вре́мени*) گذشتن gozæʃtæn; вре́мя идёт وقت میگذرد væqt migozæræd; 4. (*о пье́се*) بمعرض نمایش گذارده شدن be mæ'ræz-e næmajeʃ gozardæ ʃ.; 5. (*отходи́ть*): по́езд идёт в три часа́ ترن ساعت سه حرکت میکند tren sa'æt-e se hærækæt mikonæd; 6. (*употребля́ться*): на э́то пла́тье идёт 5 ме́тров матери́и این لباس پنج متر پارچه میخواهد in lebas pændʒ metr parʧæ mixahæd; пота́ш идёт на мы́ло پتاس برای ساختن صابون استعمال میشود potas bæraje saxtæn-e sabun este'mal miʃævæd; его́ де́ньги иду́т на кни́ги پولش صرف کتاب میشود pul-æʃ særf-e ketab miʃævæd; 7. (*вести́сь*): о чём идёт речь? صحبت در چه موضوع است sohbæt dær ʧe mouzu'-æst; иду́т перегово́ры مذاکرات در جریان است mozakerat dær dʒæræjan-æst. 8. (*вести́*): э́та доро́га идёт к дере́вне این راه میرود بده in rah miræved be deh; 9. (*подходи́ть*): э́та шля́па к вам не идёт این کلاه بشما نمیاید in kolah be ʃoma næmiajæd; э́ти цветá не

иду́т друг к дру́гу این رنگ ها بهم نمیایند (نمیخورند) in rængha be-hæm næmiajænd (næmixorænd); ◇ кри́зис идёт к усиле́нию بحران رو بشدت میرود bohran ru be ʃeddæt mirævæd; дела́ иду́т пло́хо کارها تعریف ندارد karha tæ'rif nædaræd; молва́ идёт شایع شده است ʃaje' ʃodæ-æst; кровь идёт خون میاید xun miajæd; снег идёт برف میاید bærf miajæd; часы́ не иду́т ساعت کار نمیکند sa'æt kar næmikonæd; и. в строю́ درصف قدم زدن dær sæff qædæm zædæn.

иуде́й یهودی jæhudi, کلیمی kælimi.

иуде́йский یهودی jæhudi.

и́шиас *мед.* عرق النسا erq-on-nesa.

ию́ль ژوئیه (*фр.* juillet).

ю́нь ژوئن (*фр.* juin).

К

к, ко 1. به be; پیش piʃ(-e), نزد næzd-e; пойти́ к кому́-л. پیش (نزد) کسی رفتن piʃ-e (næzd-e) kæs-i ræftæn; подойти́ к до́му بخانه نزدیك شدن (آمدن) be xanæ næzdik ʃ. (amædæn); к тому́-же علاوه بر این elavæ bær in, گذشته از این go-zæʃtæ æz in; к ве́черу طرف شب tæræf-e ʃæb; подойти́ к окну́ پشت پنجره آمدن poʃt-e pændʒæræ amædæn; **2.** (*для*) برای bæraje; пригласи́ть к обе́ду برای (صرف) ناهار دعوت کردن bæraje (særf-e) nahar dæ'væt k.; к чему́? برای‌چه bæraje ʧe; **3.** (*по отноше́нию*) نسبت به nesbæt be; ко всем трудя́щимся بعموم زحمتکشان be omum-e zæhmæt-kæʃan; ◇ лицо́м к лицу́ روبرو ru-be-ru; к тому́ вре́мени تا آنوقت ta an væqt; к сожале́нию متاسفانه motæ'æssefanæ; к несча́стью بد بختانه bæd-bæxtanæ; к ва́шим услу́гам در خدمات شما حاضر هستم dær xædæmat-e ʃoma hazer hæstæm.

каба́к میخانه mej-xanæ.

кабала́ اسارت esaræt.

каба́льный اسارت آمیز esaræt-amiz.

каба́н خوك وحشی xuk-e svæhʃi, گراز goraz.

Кабарди́нская автоно́мная о́бласть ناحیهٔ خود مختار کاباردین nahijæ-je xod-moxtar-e kabardin.

кабачо́к کدو kædu.

ка́бель کابل (*англ.* cable), شاهسیم ʃah-sim; подзе́мный к. سیم تحت الارضی sim-e tæht-ol-ærzi;

подво́дный к. سیم تحت البحری sim-e tæht-ol-bæhri.

кабина اطاق otaq; اطاق کشتی otaq-e kæʃti (*на парохо́де*).

кабине́т 1. اطاق otaq, اطاق کار otaq-e kar; 2.: к. мини́стров کابینه kabinæ, هیئت وزراء hej'æt-e vozæra; кри́зис ~а بحران کابینه bohran-e kabinæ; зубоврачебный к. محکمهٔ دندانسازی mæhkæmæ-je dændan-sazi.

каблу́к پاشنه paʃnæ; ту́фли на ~а́х کفش پاشنه دار kæfʃ-e paʃnæ-dar; боти́нки на высо́ком (ни́зком) ~е́ پوتین پاشنه بلند (کوتاه) putin-e paʃnæ-bolænd (kutah).

кабота́ж کابوتاژ (*фр.* cabotage).

Кабу́л *гор.* کابل kabol.

кавалери́йский سواره sævaræ; к. полк فوج سوار foudʒ-e sævar, هنگ سوار hæng-e sævar.

кавалери́ст سوار sævar, سوار نظام sævar-e nezam.

кавале́рия سواره نظام sævaræ-nezam.

каве́рна *мед.* حفره hofræ.

Кавка́з قفقاز qæfqaz.

кавка́зец قفقازی qæfqazi.

кавка́зский *см.* кавказец.

када́стр ممیزی اراضی momæjjezi-je ærazi.

када́стровый ممیزی momæjjezi.

ка́дмий *хим.* کادمیوم (*фр.* cadmium).

кадр 1. *воен.* کادر (*фр.* cadre); ~ы کادرها kadrha; 2.: рабо́чие ~ы کادرهای کارگران kadrha-je kargæran; ~ы реша́ют всё کادرها اهمیت فوق‌العاده ای دارند kadrha æhæmmijæt-e fouqol-adæ-i daræ nd.

кады́к *анат. см.* адамово яблоко.

ка́жд||ый هر hær, هر یك hær jæk, هر کدام hær kodam, همه hæmæ; к. из них هر کس hær kæs; هریکی از آنها hær jæk-i æz anha; к. день هرروز hær ruz, همه روز hæmæ ruz; ~ы́е два дня یك روز درمیان jæk ruz dær mijan; с ~ым го́дом هر ساله hær-salæ; ~ые де́сять шаго́в هر ده قدم بده قدم hær dæh qædæm be dæh qædæm.

каза́к قزاق qæz(z)aq.

Каза́нь *гор.* غازان qazan.

каза́рма سرباز خانه særbaz-xanæ.

каза́ться 1. بنظر آمدن be næzær amædæn, نمودن næmudæn; э́то ка́жется мне о́чень стра́нным این خیلی عجیب بنظرم میاید in xejli ædʒib be næzær-æm miajæd; ка́жется, что... چنین مینماید که tʃenin minæmajæd ke..., همچنین بنظر میاید

ас hæmtʃenin be næzær miajæd ke...; ка́жется ظاهرا zaheræn, گويا guja; он, ка́жется, се́рдится اوظاهرا ر نجيده است u zaheræn rændʒidæ--æst.

каза́х قزاق qæzaq (*национа́льность*).

Каза́хская АССР جمهو ری خود مختار شوروی سوسیالیستی قزاقستان dʒomhuri-je xod-moxtar-e ʃourævi-je susjalisti-je qæzaqestan.

Казахста́н قزاقستان qæzaqestan.

каза́цкий قزاقی qæzaqi (*прилаг. к* «каза́к»).

каза́чий *см.* казацкий.

Казви́н *гор.* قزوين qæzvin.

казеи́н *хим.* كازئين (*фр.* caséine).

каземат زندان zendan, محبس mæhbæs.

казённ||ый 1. *уст.* دولتی doulæti; 2.: ~ая часть ору́дия *воен.* خزينهٔ توپ xæzinæ-je tup; 3. *фиг.* (*банальный*) همه جائی hæmæ-dʒai.

Казеру́н *гор.* كازرون kazerun.

казна́ خزانه xæzanæ.

казнач|е́й خزانه دار xæzanæ--dar; صندوق‌دار sænduq-dar, تحويل دار tæhvil-dar.

казначе́йство خزانه دارى xæzanæ-dari; гла́вное к. خزانه دارى كل xæzanæ-dari-je koll.

казни́ть اعدام كردن e'dam k.

казнокра́д مختلس در امـوال دولتى moxtæles dær æmval-e doulæti.

казнокра́дство اختلاس درا موال دولتى extelas dær æmval-e doulæti.

казн||ь اعدام e'dam; приго́вари-вать к смёртной ~и محكوم باعدام كردن mæhkum be e'dam k.

ка́зус 1. *юр.* قضيه qæzijæ; 2. (*происше́ствие*) اتـفاق ettefaq, واقـعه vaqe'æ.

Кайр *гор.* قاهره qaheræ.

кайм||а́ حاشيه haʃijæ, سجاف sedʒaf, لبه læbæ; матéрия с ~о́й پارچهٔ حاشيه دار parʧæ-je haʃijæ-dar.

как 1. چطور ʧetour, چگونه ʧegunæ; к. вы пожива́ете? احوال شما چطور است ahval-e ʃoma ʧetour--æst; к. вас зову́т? اسـم شـما چـيست esm-e ʃoma ʧist; к. вы не мо́жете э́того сде́лать! چطور شما نميتوانيد اين كار را بكنيد ʧetour ʃoma næmitævanid in kar-ra bekonid; к. там бы́ло? آنجا چطور بـود andʒa ʧetour bud; к. до́лго? تاكى ta kej; к. же يقين jæqin, يقينا jæqinæn, البته ælbættæ; к. мо́жно? ممكن نيست momken nist; к. быть? چه بايد كرد ʧe bajæd kærd; к. бы́ло бы хорошо́! چه

خوب بود ʧe xub bud; 2. چه ʧe; к. хорошó вы сказáли! چه خوب گفتید (چقدر) ʧe (ʧeqædr) xub goftid; к. жáлко! حیف است hejf-æst; к. вам не стыдно! خجالت بکشید xædʒalæt bekæʃid; к. мóжно скорée هر چه زودتر hær ʧe zudtær; 3. (*при обозначéнии врéмени*): к. вó-время درست بموقع dorost be mouqe'; к. тóлько بمحض اینکه be mæhz-e in ke; два мéсяца к. я сюдá приéхал دوماه است که من اینجا آمده ام do mah-æst ke mæn inʤa amædæ-æm; 4. (*при отрицáнии*): к. ни... هر قدر hær qædr; к. он ни старáлся هر قدر سعی میکرد hær qædr sæ'i mikærd; к. бы ни هر چند hær ʧænd, هر قدر hær qædr; к. бы далёко ни́ было هر قدر دور باشد hær qædr dur baʃæd; он не знает, к. я устáл تاچه او نمیداند اندازه من خسته شده ام ta ʧe ændazæ mæn xæstæ ʃodæ-æm; 5. (*союз сравни́тельный*) مثل mesl(-e); بطوری که be tour-i ke, چنانچه ʧenanʧe; к. попáло در هم بر هم dær-hæm bær-hæm; к. я сказáл بطوریکه گفتم be tour-i ke goftæm; к. прáвило قاعدة qa'edætæn; я живý к. другúе من مثل دیگران زندگی میکنم mæn mesl-e digæran zendægi mikonæm; к. éсли бы مثل اینکه mesl-e in ke; к. бýдто مثل اینکه mesl-e in ke, گویا guja; он к. бýдто не знáет او گویا نمیداند u guja næmidanæd; вы мне к. отéц شما بمنزله پدر من هستید ʃoma be mænzelæ-je pædær-e mæn hæstid; бýдьте к. дóма خانهٔ خودتان است xanæ-je xod-etan-æst; к. напримéр مثلا mæsælæn; к.-тó از قبیل æz qæbil(-e) (*к. напримéр*); к.-раз درست dorost; بعینه be ejneh.

какáо 1. کاکائو kakau; к. с молокóм شیر کاکائو ʃir-kakau; 2. (*дéрево*) درخت کاکائو deræxt-e kakau.

кáк-нибýдь 1. (*когдá-нибýдь*) یك وقتی jæk væqt-i; 2. (*небрéжно*) در هم بر هم dær-hæm bær-hæm 3. یك طوری jæk tour-i; найдúте к.-н. э́то для меня́ اینرا یك طوری برای من پیدا کنید jæk tour-i in-ra bæraje mæn pejda konid.

как||óй 1. (*вопроси́тельное*) چه ʧe; کدام kodam; ~и́м óбразом? چطور ʧetour, بچه طریق be ʧe tæriq; в ~ýю стóрону? بکدام طرف be kodam tæræf; к. толк от э́того? این چه فائده دارد in ʧe fajedæ daræd; на ~óм инструмéнте вы игрáете? شما چه سازی میزنید

ʃoma ʧe saz-i mizænid; ~áя сегóдня погóда? امروز هوا چطور است emruz hæva ʧetour-æst; 2. (*восклицáтельное*) к. неумéстный вопрóс! چه سؤال بی جائی ʧe so'al-e bi-dʒa-i; ~óе большóе несчáстье! چه بدبختی بزرگی است ʧe bæd-bæxt-i-je bozorg-i-st; ◇ к.-нибýдь یك jæk, یکی jæk-i.

какофóния تنافر اصوات tænafor-e æsvat.

кáк-то 1. (*однáжды*) یك روز jæk ruz, روزی; 2. (*úменно*) از قبیل æz qæbil (-e).

кáктус انجیر هندی ændʒir-e hendi.

кал فضله fæzlæ.

каламбýр جناس dʒenas.

калáч: тёртый к. *фиг.* سرد وگرم چشیده særd-o-gærm ʧæʃidæ.

Каледóния کالدونی kaledoni; Нóвая К. کالدونی جدید kaleduni-je dʒædid.

калéка چلاق ʧolaq.

календáрный تقویمی tæqvimi; к. гóд سال تقویمی sal-e tæqvimi.

календáрь تقویم tæqvim, گاهنامه gah-namæ; настóльный к. تقویم رو میزی tæqvim-e ru-mizi; стеннóй к. تقویم دیواری tæqvim-e divari.

калéчить چلاق کردن ʧolaq k.

калúбр قطر دهانه qotr-e dæhanæ, گلوله خور golulæ-xor, کالیبر (*фр.* calibre).

кáлий *хим.* کالیوم kalijum, پطاسیم (*фр.* potassium).

калúтка در dær.

калúть تاب آوردن tab aværdæn.

калúф خلیفه xælifæ.

калифáт خلافت xelafæt.

Калифóрния کالیفرنی kaliforni.

каллигрáф خوش نویس xoʃ-nevis, خوش خط xoʃ-xætt.

каллигрáфия خوش نویسی xoʃ-nevisi, رسم الخط ræsm-ol-xætt.

Калмы́цкая автонóмная óбласть ناحیهٔ خود مختار کالموك nahijæ-je xod-moxtar-e kalmuk.

кáломель *хим.* کلمل kælomel, زیبق الحلو zejbæq-ol-helv.

калорúметр *физ.* کالوریمتر (*фр.* calorimètre), مقیاس الحراره meqjas-ol-hæraræ.

калóрия *физ.* کالوری (*фр.* calorie); واحد مقیاس حرارت vahed-e meqjas-e hæraræt.

калóша *см.* галоша.

кáлька کاغذ کالك kaqæz-e kalk.

калькулúровать حساب کردن hesab k., بر آورد کردن bær-avord k.

калькуля́ция حساب hesab, بر آورد bær-avord.

Калькýтта *гор.* کلکته kælkættæ.

кальсо́ны زیر شلواری zir-ʃælvari.

ка́льций *хим.* کالسیوم (*фр.* calcium).

калья́н قلیان qæljan; курúть к. قلیان کشیدن qæljan kæʃidæn.

Ка́ма *р.* کاما kama.

ка́мбала *зоол.* ماهی پهن mahi-je pæhn, سفره ماهی sofræ-mahi.

каме́дь صمغ sæmq.

каменéть محجر شدن mohædʒdʒær ʃ.

каменúст||ый: ~ая мéстность سنگلاخ sænglax; ~ая дорóга راه سنگلاخ rah-e sænglax.

каменноýгольн||ый: к. пласт رگ ذغال سنگ ræg-e zoqal-e sæng; ~ые кóпи معادن ذغال سنگ mæ'aden-e zoqal-e sæng.

ка́менный سنگی sængi; к. ýголь ذغال سنگ zoqal-e sæng; к. мост پل سنگی pol-e sængi; к. век عصر حجر æsr-e hædʒær.

каменолóмня معدن سنگ mæ'dæn-e sæng (*месторождéние кáмня*); محل استخراج سنگ mæhæll-e estexradʒ-e sæng (*мéсто добы́чи кáмня*).

каменотёс سنگ تراش sæng-tæraʃ.

ка́менщик بنا bænna.

ка́м||ень سنگ sæng, حجر hædʒær (*мн.* احجار æhdʒar); драгоцéнные ~ни احجار کریمه æhdʒar-e kærimæ; подвóдный к. تخته سنگ دریا tæxtæ-sæng-e dærja; вымостить ~нем سنگ فرش کردن sæng-færʃ k.; точúльный к. فسان fæsan; к. в мочевóм пузырé (пóчках) *мед.* سنگ مثانه (کلیه) sæng-e mæsanæ (koljæ); вúнный к. *см.* винный; к. преткновéния *фиг.* سنگ لغزش sæng-e læqzeʃ, مانع mane'; пробный к. *фиг.* سنگ محک sæng-e mæhækk; не остáвить ~ня на ~не *фиг.* با خاك یکسان کردن ba xak jæksan k.; забрáсывать ~нями *см.* забрасывать.

ка́мера 1. اطاق otaq; 2. (*тюрéмная*) اطاق محبس otaq-e mæhbæs; 3. (*фотографúческая*) دوربین عکاسی dur-bin-e ækkasi; 4. (*пневматúческой шúны*) رزین توئی rezin-e tui, لاستیك توئی lastik-e tui.

камúн بخاری boxari, بخاری دیواری boxari-je divari.

камнедробúлка ماشین سنگ شکن maʃin-e sæng-ʃekæn.

кампа́ния *воен.* لشکر کشی læʃ-kær-kæʃi (*вое́нный похо́д*); جنگ dʒæng (*война́*); تبلیغات tæbliqat (*пропага́нда*); избира́тельная к. انتخابات entexabat; антивое́нная к. تبلیغات بر ضد جنگ tæbliqat bær zedd-e dʒæng.

камфа́рный *см.* камфорный.

камфора́ کافور kafur.

камфо́рка باد گیر bad-gir.

камфо́рн||ый کافوری kafuri; к. лавр درخت کافور deræxt-e kafur; ~ое ма́сло روغن کافور rouqæn-e kafur.

Камча́тка *п.-о.* کامچاتکا kamʧatka.

камы́ш نی nej.

камышо́в||ый: ~ые за́росли نیزار nejzar.

кана́ва مجری mædʒra, آبگذر ab-gozær.

Кана́да کانادا kanada.

кана́л مجری mædʒra; نهر næhr (*мн.* انهار ænhar) (*отво́дный от рек, ороси́тельный*); کاریز kariz, قنات qænat (*мн.* قنوات qænævat) (*подзе́мный*); ترعه tor'æ, کانال kanal; мочеиспуска́тельный к. *анат.* مجرای بول mædʒra-je boul.

канализацио́нн||ый: ~ая труба́ لوله فاضل آب lulæ-je fazel-ab.

канализа́ция مجاری فاضل آب mædʒari-je fazel-ab.

кана́лья بد ذات bæd-zat, بد جنس bæd-dʒens.

канаре́йка قناری qænari.

кана́т طناب tænab; стально́й к. طناب فولادی tænab-e fuladi.

кана́тный طنابی tænabi.

канва́ *текст.* کانوا kanva; к. статьи́ *фиг.* طرح مقاله tærh-e mæqalæ.

Кандага́р *гор.* قندهار qændæhar.

кандалы́ پا بند pa-bænd (*ножны́е*); دست بند dæst-bænd (*ручны́е*); зако́вывать в к. بند کردن bænd k.

канделя́бр جار dʒar.

кандида́т کاندید kandid, داوطلب davtælæb; عضو علی البدل ozv-e ælæl-bædæl (*в чле́ны*); к. в чле́ны па́ртии (حزب) فرقه نامزد namzæd ferqæ (hezb); выступа́ть ~ом کاندید شدن kandid ʃ., نامزد شدن namzæd ʃ.; داوطلب شدن davtælæb ʃ.

кандидату́р||а داوطلبی davtælæbi; выставля́ть ~у *см.* выставля́ть.

кани́кулы ایام تعطیل æjjam-e tæ'til.

каникуля́рн||ый: ~ое вре́мя ایام

تعطیل æjjam-e tæ'til, وقت تعطیل væqt-e tæ'til.

канифо́ль کلفن (*фр.* colophone); **натира́ть ~ю** (به) کلفن زدن kolofon zædæn.

канниба́л آدم خوار adæm-xar.

канона́да *воен.* توپ اندازی tup-ændazi.

каноне́рка توپ دار tup-dar.

канони́р *воен.* توپچی tuptʃi.

канони́ческий قانونی qanuni.

кант لبه læbæ.

Канто́н *гор.* کانتون kanton.

кану́н شب ʃæb; **к. но́вого го́да** شب نو روز ʃæb-e nou-ruz.

ка́нуть *фиг.* غائب شدن qajeb ʃ.; **как в во́ду к.** *фиг.* مفقود الاثر شدن mæfqud-ol-æsær ʃ.

канцеля́р||ия دفتر dæftær, کابینه kabinæ; **нача́льник ~ии** رئیس کابینه ræ'is-e kabinæ, رئیس دفتر ræ'is-e dæftær.

канцеля́рск||ий دفتری dæftæri; **~ие принадле́жности** لوازمات دفتری lævazemat-e dæftæri; **~ие слу́жащие** اعضای دفتری æ'za-je dæftæri.

ка́п||ать 1. چکیدن tʃækidæn, چکه کردن tʃækkæ k.; 2. (*нака́пывать*) چکانیدن tʃækanidæn; **над на́ми не ~лет** *фиг.* عجله ای نیست ædʒælæ-i nist.

ка́пельк||а 1. قطرهٔ کوچك qætræ-je kutʃek; 2. (*немно́го, чуть-чуть*) یك کمی jæk kæm-i, یك خورده jæk xordæ; **ни ~и** هیچ hitʃ, ابدا æbædæn.

капельме́йстер رئیس موزیك ræ'is-e muzik.

ка́перс درخت کبر deræxt-e kæbær; **~ы** کبر kæbær.

капилля́р *физ.* شعریه ʃæ'rijæ.

капилля́рность *физ.* شعریت ʃæ'rijæt.

капилля́рн||ый شعری ʃæ'ri; **~ые сосу́ды** عروق شعریه oruq-e ʃæ'rijæ.

капита́л سرمایه særmajæ, مایه majæ; **акционе́рный к.** سرمایهٔ سهامی særmajæ-je sehami; **фина́нсовый к.** سرمایهٔ مالی særmajæ-je mali; **торго́вый к.** سرمایهٔ تجارتی særmajæ-je tedʒaræti; **запа́сный к.** سرمایهٔ احتیاطی særmajæ-je ehtijati; **промы́шленный к.** سرمایهٔ صنعتی særmajæ-jesæn'æti; **вложе́ние ~а** سرمایهٔ گذاری særmajæ-gozari.

капитализа́ция سرمایه کردن særmajæ kærdæn(-e).

капитали́зм سرمایه داری særmajæ-dari; **госуда́рственный к.** سرمایه داری دولتی særmajæ-dari-je doulæti.

капиталисти́ческ||ий سرمـایـه داری særmajæ-dari; ~**ое госуда́рство** مـملـکـت سرمـایـه داری (کاپیتالیستی) mæmlækæt-e særmajæ-dari (kapitalisti).

капита́льн||ый اساسی æsasi; **к. ремо́нт** تعمیرات اساسی tæ'mirat-e æsasi; ~**ое строи́тельство** تأسیسات اساسی tæ'sisat-e æsasi.

капита́н 1. (*офице́рский чин*) سلطان soltan, سروان særvan; 2. *мор.* ناخدا naxoda, سروان بحری særvan-e bæhri.

капите́ль *арх.* سر ستون sær-sotun.

капитули́ровать تسلیم شـدن tæslim ʃ.

капитуляцио́нный: к. режи́м رژیم کاپیتولاسیون rezim-e kapitulasjon.

капитуля́ц||ия 1. تسلیم tæslim; 2. *пол.* کاپیتولاسیون (*фр.* capitulation); отме́на ~**ий** الغای کاپیتولاسیون elqa-je kapitulasjon.

капка́н تله tælæ.

каплу́н اخته خروس xorus-e æxtæ.

ка́пл||я قطره qætræ; **к.** воды́ قطرهٔ آب qætræ-je ab; **влива́ть по** ~**е** قطره قطره ریختن qætræ-qætræ rixtæn; **вы́пить до после́дней** ~**и** تا قطرهٔ آخر سر کشیدن ta qætræ-je axer sær kæʃidæn; ◇ **ни** ~**и** هیچ hitʃ, ابدا æbædæn.

ка́пнуть *см.* капать.

ка́порцы *см.* каперсы.

капри́зничать ناز کردن naz k.

капри́зный بوالهوس bu-l-hævæs, هوسی hævæsi.

ка́псула *мед.* کپسول (*фр.* capsule).

ка́псюль *воен.* چاشنی ʧaʃni.

капу́ста کلم kælæm; **цветна́я к.** کلم گل kælæm-e gol.

капюшо́н باشلق baʃleq; کلاه kolah; **дождево́е пальто́ с** ~**ом** پالتوی بارانی کلاه دار palto-je barani-je kolah-dar.

ка́ра مجازات modʒazat.

карби́н *воен.* کارابین karabin, تفنگ کوتاه tofæng-e kutah.

кара́бкаться بالا رفتن bala ræftæn.

карава́н قافله qafelæ, کاروان karævan.

карава́нный: к. путь راه قافله‌رو rah-e qafelæ-rou.

карава́н-сара́й کاروانسرا karævan-særa.

Кара-Калпа́кская автоно́мная о́бласть ناحیهٔ خودمختار قراقلپاق nahijæ-je xod-moxtar-e qæra-qælpaq.

кара́куль پوست بخارا pust-e boxara.

Каракýм *пуст.* قـرا قوم qæraqum.

карамéль کارامل karamel.

карандáш مداد medad; химúческий к. مـداد کیمیه medad-e kopijæ; чертёжный к. مداد نقاشی medad-e næqqaʃi; чёрный к. مداد مشـکی medad-e meʃki; цветнóй к. مداد الوان medad-e ælvan; писáть ~óм با مداد نوشتن ba medad neveʃtæn; к. для губ قلم لـب qælæm-e læb, ماتیك لب matik-e læb.

карантúн قرانطینه qærantinæ.

карантúнный قرانطینی qærantini.

карáт قیراط qirat.

карáтельный تنبیهی tænbihi.

карáть مجازات کردن modʒazat k., تنبیه کردن tænbih k.

караýл قراول qæravol, گـارد (*фр.* garde), پاسـداران pas-daran; полевóй к. *воен.* قـراول صحرائی qæravol-e sæhrai; почётный к. گارد احترام gard-e ehteram, قراول افتخاری qæravol-e eftexari; стоя́ть на ~e قراول دادن qæravol dadæn; постáвить к. قراول گذاردن qæravol gozardæn; взять на к. پیش فنگ کردن piʃ-fæng k.

караýлить نگهبانی کردن negæhbani k., پاسبانی کردن pasbani k.

караýльн|ый قـراول qæravol; ~ая бýдка پاسدار qæravol-xanæ.

карбóловая кислотá *хим.* اسید فنیك (*фр.* acide phénique).

карбонáт *хим.* ملح اسید کربونیك melh-e asid kærbonik.

карбюрáтор *мех.* کاربوراتور (*фр.* carburateur).

кардамóн هل hel.

кардинáльно اساسا æsasæn.

кардинáльный اساسی æsasi; к. вопрóс موضوع اساسی mouzu'-e æsasi.

Карéльская автонóмная ССР جمهوری خـود مختار شـوروی سوسیالیستی کارل dʒomhuri-je xodmoxtar-e ʃourævi-je sosjalisti-je karel.

карéта کالسکه kaleskæ.

карéтник کالسکه ساز kaleskæ-saz.

карéтный: к. сарáй کالسکه خانه kaleskæ-xanæ.

кáр|ий قهوه ای رنـگ qæhvæi-ræng; ~яя лóшадь اسب کهر æsp-e kæhær.

карикатýра کاریکاتور (*фр.* carricature).

кáрканье قارقار qar-qar.

каркáс قالب qaleb.

кáркать قارقار کردن qar-qar k.

кáркнуть *см.* каркать.

кáрлик کتوله kotulæ.

карман́ جیب dʒib; боковóй к. جیب بغلی dʒib-e bæqæli; к. для часóв جیب ساعت dʒib-e sa'æt; класть в к. تو جیب گذاشتن tu dʒib gozaʃtæn; он за слóвом в к. не полéзет *фиг.* او حاضر جواب است u hazer-dʒævab-æst.

карма́нник جیب بر dʒib-bor.

карма́нн||ый جیبی dʒibi; ~ая крáжа جیب بری dʒib-bori; к. словáрь کتاب لغت بغلی ketab-e loqæt-e bæqæli; ~ые часы́ ساعت بغلی sa'æt-e bæqæli.

карни́з گیلویه gilujæ, گیلوئی giluji.

карп کپور kopur, ماهی گول mahi-gul.

Карпáты *г. хр.* جبال کارپات dʒebal-e karpat.

Карс *гор.* قارص qars.

кáрт||а **1.** (*географи́ческая*) نقشه næqʃæ; **2.** (*игрáльная*) ورق væræq; игрá в ~ы بازی ورق bazi-je væræq; игрáть в ~ы *см.* играть.

картéль کارتل (*фр.* cartel).

картéчь *воен.* چهار پاره ʧæhar-paræ.

картúн||а تصویر tæsvir (*мн.* تصاویر tæsavir), عکس æks; صورت suræt; پردهٔ نقاشی pærdæ-je næqqaʃi (*полотнó*); ~ы природы مناظر طبیعی mænazer-e tæbi'i; кинематографи́ческие ~ы فیلم های سینما filmha-je sinema; переводна́я ~ка عکس بر گردان æks-e bær-gærdan; кни́га с ~ками کتاب مصور ketab-e mosævvær.

картúнн||ый: ~ая галлерéя نقاشخانه næqqaʃ-xanæ, نگارستان negarestan.

картóграф نقشه بر دار næqʃæ-bær-dar, نقشه کش næqʃæ-kæʃ.

картогрáфия نقشه برداری næqʃæ-bær-dari; نقشه کشی næqʃæ-kæʃi.

картóн مقوا moqævva.

картóнка قوطی مقوائی quti-je moqævvai.

картóнный مقوائی moqævvai.

картóфель سیب زمینی sib-e zæmini; молодóй к. سیب زمینی نوبر sib-e zæmini-je nou-bær.

картóфельн||ый: ~ая мукá آرد سیب زمینی ard-e sib-e zæmini; ~ая шелухá پوست سیب زمینی pust-e sib-e zæmini.

кáрточк||а کارت (*фр.* carte); визúтная к. کارت ویزیت kart-e vizit; почтóвая к. کارت پستال (*фр.*

carte postale); фотографи́ческая к. عکس æks.

ка́рточн||ый: ~ая игра́ بازی ورق bazi-je væræq.

Кару́н *р.* کارون karun.

карье́р تاخت taxt.

карье́ра کاریر (*фр.* carrière).

карьери́зм مقام طلبی mæqam-tælæbi, جاه طلبی dʒah-tælæbi.

карьери́ст مقام طلب mæqam-tælæb, جاه طلب dʒah-tælæb.

каса́ние تماس tæmass.

каса́тельно راجع به radʒe' be, در خصوص dær xosus(-e).

каса́тельн||ый: ~ая ли́ния *мат.* خط مماس xætt-e momass.

каса́||ться 1. (*име́ть отноше́ние к*) (به) مربوط بودن mærbut b.; это вас не ~ется این بشما مربوط نیست in be ʃonia mærbut nist; что ~ется вас شما به راجع radʒe' be ʃoma; 2. (*дотра́гиваться*) دست زدن dæst zædæn, لمس کردن læms k.; 3. (*упомина́ть*) ذکر کردن zekr k.; я не ~юсь э́того вопро́са داخل این موضوع نمیشوم daxel-e in mouzu' næmiʃævæm; باین موضوع کاری ندارم be in mouzu' kar-i nædaræm.

ка́ска کلاه خود (کلاخود) kolah-xud (kola-xud).

каска́д آبشار ab-ʃar.

Каспи́йское мо́ре بحر خزر bæhr-e xæzær.

ка́сса 1. صندوق sænduq; к. взаимопо́мощи صندوق احتیاط sænduq-e ehtijat, صندوق امدادی sænduq-e emdadi; страхова́я к. *см.* страхкасса; сберега́тельная к. بانك صرفه جوئی (صندوق) bank-e (sænduq-e) særfæ-dʒui; театра́льная к. گیشه (*фр.* guichet); 2.: типогра́фская к. کاس (*фр.* casse), گاسه gassæ, گارسه garsæ.

кассацио́нный تمیزی tæmjizi; к. суд دیوان تمیز divan-e tæmjiz.

кассáци||я تمیز tæmjiz; пода́ть ~ю تمیز دادن tæmjiz dadæn; проти́вная сторона́ по ~и طرف مستدعی تمیز tæræf-e mostæd'i-je tæmjiz.

касси́р صندوق‌دار sænduq-dar; گیشه‌چی giʃæʧi.

касси́ровать (از حکم محکمه) تقاضای تمیز کردن tæqaza-je tæmjiz k.

ка́ссов||ый: ~ая кни́га دفتر صندوق dæftær-e sænduq; ~ая нали́чность موجودی صندوق moudʒudi-je sænduq.

кастанье́ты قاشقك qaʃoqæk.

касто́рка *см.* касторовое масло.

касто́ров||ый: ~ое ма́сло روغن كرچك rouqæn-e kærtʃæk; ~ое се́мя تخم كرچك toxm-e kærtʃæk.

кастра́т اخته æxtæ (*живо́тное*); خواجه xadʒæ (*челове́к*).

кастра́ция اخته كردن æxtæ kærdæn(-e); اختگی æxtægi.

кастри́ровать اخته كردن æxtæ k.; خواجه كردن xadʒæ k.

кастрю́лька *см.* кастрюля.

кастрю́ля دیگ dig, دیگچه digtʃæ.

катале́псия *мед.* داء السبات da-os-sobat.

катало́г كاتالوگ (*фр.* catalogue); **к. книг** فهرست كتب fehrest-e kotob; **составля́ть к.** فهرست كتب درست كردن fehrest-e kotob dorost k.

ката́нье درشكه سوارى doroʃkæ-sævari (*в экипа́же*); اسب سوارى æsp-sævari (*верхо́м*); گردش gærdeʃ (*прогу́лка*).

катапу́льта منجنيق mændʒæniq.

ката́ракта *мед.* آب مرواريد ab-e morvarid, آب سفيد ab-e sæfid; آب آوردن چشم ab aværdæn-e tʃæʃm.

ката́рр *мед.* نزله næzlæ; **к. желу́дка** ورم معده væræm-e me'dæ.

катарра́льный *мед.* نزله‌اى næzlæi, نزله‌دار næzlæ-dar.

катастро́фа بليه bælijæ; فاجعه fadʒe'æ.

ката́ть غلطانيدن qæltanidæn; تيرك زدن tiræk zædæn (*ме́сто*); مهره‌كشيدن mohræ kæʃidæn (*бельё*); با غلطانك صاف كردن ba qæltanæk saf k. (*ука́тывать катко́м*); صاف كردن saf k. (*зе́млю*); **~ся** 1. غلطيدن qæltidæn; 2. (*прогу́ливаться*) گردش كردن gærdeʃ k.; **~ся на ло́дке** با قايق رفتن ba qajeq ræftæn; **~ся на конька́х** يخ بازى كردن jæx-bazi k.

категори́чески مطلقا motlæqæn; قطعا qæt'æn, اكيدا ækidæn.

категори́ческий مطلق motlæq; قاطع qate', قطعى qæt'i; **к. отве́т** جواب قاطع dʒævab-e qate'.

катего́рия طبقه tæbæqæ (*мн.* طبقات tæbæqat); نوع nou' (*мн.* انواع ænva').

ка́тет *мат.* ضلع zæl'.

кати́ть غلطانيدن qæltanidæn, چرخانيدن tʃærxanidæn; **~ся** غلطيدن qæltidæn, غلط خوردن qælt xordæn, سريدن soridæn.

като́к 1. (*для ука́тки*) غلطانك qæltanæk; بام غلطان bam-qæltan (*для ука́тки кры́ш*); 2. (*для ката́нья на конька́х*) ميدان يخ بازى mejdan-e jæx-bazi.

католи́ческий كاتوليك (*фр.* catholique).

ка́торга محل اعمال شاقه mæhæll-e æ'mal-e ʃaqqæ.

ка́торжн||ый: ~ые рабо́ты اعمال شاقه æ'mal-e ʃaqqæ.

кату́шка قرقره qærqæræ, بوبين (*фр.* bobine); **к.** Румко́рфа *эл.* قرقرهٔ رومكورف qærqæræ-je rumkorf; индукцио́нная **к.** *эл.* قرقرهٔ القائى qærqæræ-je elqai.

Ка́унас *гор.* كوناس kounas.

каусти́ческий *хим.* اكال ækkal.

каучу́к كائوچو kautʃu.

каучу́ков||ый كائوچوئى kautʃui; ~ое де́рево درخت كائوچو deræxt-e kautʃu.

ка́фе́ كافه (*фр.* café).

ка́федра 1. (*возвыше́ние для ора́тора*) كرسى خطابه korsi-je xetabæ; منبر menbær (*пропове́дника*); 2. (*нау́чная о́трасль*): **к.** перси́дской литерату́ры كرسى ادبيات فارسى korsi-je ædæbijat-e farsi.

ка́фель كاشى kaʃi, آجر بخارى adʒor-e boxari.

кача́ние جنبش dʒombeʃ; نوسان nævæsan; **к.** ма́ятника نوسان فندول nævæsan-e fændul.

кача́ть 1. جنباندن dʒombandæn, حركت دادن hærækæt dadæn, تكان دادن tækan dadæn; تاب دادن tab dadæn (*на каче́лях*); **к.** голово́й سررا تكان دادن sær-ra tækan dadæn; **к.** лю́льку ننوجنبانيدن næ-nu dʒombanidæn; 2.: **к.** насо́сом تلمبه زدن tolombæ zædæn; ~ся تكان خوردن tækan xordæn; تاب خوردن tab xordæn (*на каче́лях*); بالا وپائين رفتن bala-o-pajin ræftæn (*о судне́*).

каче́ли تاب tab.

ка́чественн||ый: **к.** ана́лиз *хим.* تجزيهٔ كيفى tædʒzijæ-je kejfi; в ~ом отноше́нии از حيث كيفيت æz hejs-e kejfijæt.

ка́честв||о صفت sefæt (*мн.* صفات sefat); كيفيت kejfijæt; вы́сшего ~а جنس اعلا dʒens-e æ'la; **к.** проду́кции جنس محصولات dʒens-e mæhsulat; в ~е мини́стра بسمت وزير be semæt-e væzir; в ~е приме́ра بطريق مثل be tæriq-e mæsæl.

ка́чка تلاطم tælatom.

ка́ша شوربا ʃurba, شوروا ʃurva; ри́совая **к.** شير برنج ʃir-berendʒ.

Каша́н *гор.* كاشان kaʃan.

Кашга́р *гор.* كاشغر kaʃqær.

ка́шель سرفه sorfæ.

ка́шлять سرفه كردن sorfæ k.

Кашми́р *гор.* كشمير kæʃmir.

кашне́ شال گردن ʃal-e gærdæn, كاشكل (*фр.* cache-col).

каштáн بلوط شاه ʃah-bælut.

каштáнов||ый بلوطی شاه ʃah-bæluti; ~ое дéрево درخت شاه بلوط deræxt-e ʃah-bælut; **к.** цвет بلوطی شاه رنگ ræng-e ʃah-bæluti-ræng, رنگ خرمائی ræng-e xormai.

каю́та اطاق کشتی otaq-e kæʃti; **капита́нская к.** اطاق ناخدا otaq-e naxoda.

ка́яться توبه کردن toubæ k., (از) پشیمان شدن pæʃiman ʃ.

квадра́т مربع moræbbæ', چهار گوشه tʃæhar-guʃæ; в ~е دوم بقوهٔ be qovvæ-je dovvom; возводи́ть в **к.** بقوهٔ دوم بردن be qovvæ-je dovvom bordæn.

квадра́тн||ый مربع moræbbæ', چهار گوشه tʃæhar-guʃæ; **к.** ко́рень *мат.* جذر مربع dʒæzr-e moræbbæ'; ~ое уравне́ние *мат.* معادلهٔ درجهٔ دوم mo'adelæ-je dærædʒæ-je dovvom; **к.** метр متر مربع metr-e moræbbæ'; **к.** стол میز چهار گوشه miz-e tʃæhar-guʃæ.

квадрату́ра تربیع tærbi'.

ква́кать قور قور کردن qur-qur k.

квалифика́ция درجه تخصص dærædʒæ-je tæxæssos; مهارت mæharæt.

квалифици́рованный متخصص motæxæsses; ماهر maher; **к.** рабо́чий کارگر متخصص kargær-e motæxæsses, کارگر ماهر kargær-e maher.

квалифици́ровать 1. درجهٔ تخصص را تعیین کردن dærædʒæ-je tæxæssos-ra tæ'jin k.; 2. تشخیص دادن tæʃxis dadæn.

кварта́л 1. (*часть го́рода*) ناحیه nahijæ, محله mæhællæ; 2. (*че́тверть го́да*) سه ماهه se-mahæ; второ́й **к.** سه ماههٔ دوم se-mahæ-je dovvom.

кварта́льный: к. отчёт راپورت سه ماهه raport-e se-mahæ.

кварти́ра منزل mænzel (*мн.* منازل mænazel), آپارتمان (*фр.* appartement).

квартира́нт کرایه نشین kerajæ-neʃin.

кварти́рн||ый: ~ая пла́та کرایهٔ منزل kerajæ-je mænzel.

квартирова́ть منزل کردن mænzel k.

квартпла́та *см.* квартирная плата.

кварц *мин.* کوارتز (*фр.* quartz), در کوهی dorr-e kuhi.

ква́сить ور آوردن vær-aværdæn, ترش کردن torʃ k., مخمر ور آمدن کردن moxæmmær k.; ~ся

vær amædæn, ترش شدن torʃ ʃ., مخمر شدن moxæmmær ʃ.

квасцы́ *хим.* زاج سفید zadʒ-e sæfid.

кве́рху بالا bala, رو ببالا ru be bala, بطرف بالا be tæræf-e bala.

КВЖД (Кита́йская Восто́чная желе́зная доро́га) راه آهن چین‌شرقی rah-e ahæn-e ʧin-e ʃærqi.

квинтэссе́нция جوهر dʒouhær.

квита́нция قبض qæbz (*мн.* قبوض qobuz), قبض رسید qæbz-e ræsid, قبض وصول qæbz-e vosul.

квиты برابر bærabær; тепе́рь мы к. حالا با هم برابر شدیم hala ba hæm bærabær ʃodim, حالا حساب ما پاك شد hala hesab-e ma pak ʃod.

кво́рум عدهٔ کافی (مکفی) برای مذاکرات eddæ-je kafi (mokfi) bæraje mozakerat, حد نصاب hædd-e nesab.

ке́гли (*игра́*) گو بازی gu-bazi.

кедр *бот.* درخت ارز deræxt-e orz.

кекс کیك (*англ.* cake).

Кела́т *гор.* کلات kælat.

Кёльн *гор.* کلن kolon.

кена́ф کنف kænæf.

кенгуру́ کانگورو kanguru.

ке́пи کپی kepi.

ке́пка *см.* кепи.

кера́мика صنعت سفال سازی sæn'æt-e sofal-sazi.

керами́ческий سفالی sofali.

Кербела́ *гор.* کربلا kærbæla.

Керма́н *гор.* کرمان kerman.

Керманша́х *гор.* کرمانشاه kermanʃah, کرمانشاهان kermanʃahan.

керосин نفت næft, نفت لامپا næft-e lampa, کروزین kerozin.

керосинка اجاق نفتی odʒaq-e næfti.

керосиновый نفتی næfti.

кива́ть سر تکان دادن sær tækan dadæn.

кивну́ть *см.* кивать.

киво́к تکان سر tækan-e sær, اشارهٔ سر eʃaræ-je sær.

кида́ть, ~ся *см.* бросать, ~ся.

Ки́ев *гор.* کیف kijef.

кизи́л ازگیل ægzil, زغال اخته zoqal-æxtæ.

кий چوب بیلیارد ʧub-e bilijard.

кило́ватт *эл.* کیلوات kilovat.

килогра́мм کیلوگرام kilogram, کیلو kilo.

киломе́тр کیلومتر kilometr.

киль تهٔ کشتی tæh-e kæʃti.

КИМ (Коммунисти́ческий Интернационал Молодёжи) بین‌الملل کمونیستی جوانان bejn-ol-melæl-e kommunisti-je dʒævanan.

кинематóграф سینما (*фр.* ciné-ma).

кинематографи́ческ||ий سینما توگرافی sinematografi; **~ая карти́на** فیام سینما film-e sinema.

кинематогра́фия سینما توگرافی sinematografi.

кинети́ческ||ий *физ.* سینه تیك (*фр.* cinétique); **~ая** эне́ргия *физ.* انرژی سینهتیك (*фр.* énergie cinétique), انرژی حال حرکت enerʒi-je hal-e hærækæt.

кинжа́л خنجر xændʒær.

кино́ *см.* кинематограф; **к.-фа́брика** کارخانهٔ فیلم سازی kar-xanæ-je film-sazi; **к.-фи́льм** فیلم سینما film-e sinema; **к.-съёмка** فیلم بر داری film-bær-dari; **к.-арти́ст** آرتیست سینما artist-e sinema; **говоря́щее к.** سینمای ناطق sinema-je nateq; **звукова́е к.** *см.* звуковой.

ки́новарь شنگرف ʃængærf.

кинооперáтор فیلم بردار film-bær-dar.

ки́па عدل ædl.

кипари́с سرو (درخت) (deræxt-e) særv.

кипе́ни||е جوش dʒuʃ, غلیان qælæjan; **то́чка ~я** نقطهٔ غلیان noqtæ-je qælæjan.

кипе́ть جوش زدن dʒuʃ zædæn, جوشیدن dʒuʃidæn.

Кипр *о-в* قبرس qebres.

кипу́чий با حرارت ba-hæraræt, فعال fæ'al.

кипяти́ть جوشاندن dʒuʃandæn; **~ся** جوشیدن dʒuʃidæn; *фиг.* جوش خوردن dʒuʃ xordæn (*горячи́ться*).

кипято́к آب جوش ab-e dʒuʃ.

кипяче́ние جوشانـدن dʒuʃandæn(-e).

кипячён||ый جوشیده dʒuʃidæ; **~ая вода́** آب جوشیده ab-e dʒuʃidæ.

кипя́щий جوشان dʒuʃan.

киргиз قرقیز qerqiz.

Киргизская ССР جمهوری خود مختار شوروی سوسیالیستی قرقیزستان dʒomhuri-je xod-moxtar-e ʃourævi-je sosjalisti-je qerqizestan.

киргизский قرقیزی qerqizi.

кирка́ کلنگ kolæng.

кирпи́ч آجر adʒor; خشت xeʃt (*необожжённый*); печь для обжига́ния **~е́й** کورهٔ آجر پزی kuræ-je adʒor-pæzi; **огнеупо́рный к.** آجر نسوز adʒor-e næsuz; **класть ~и́** آجر چینی کردن adʒor-tʃini k.

кирпи́чник آجر پز adʒor-pæz; خشت مال xeʃt-mal, خشت زن

xeʃt-zæn (*изготовля́ющий необож-жённый кирпи́ч*).

кирпи́чн||ый آجـری adʒori; **к.** зав**о́д** آجر پز خانه adʒor-pæz-xanæ; **~ого цве́та** آجری adʒori.

кисе́ль کیسل (*русск.* кисе́ль).

кисея́ *текст.* ململ mælmæl.

кислоро́д *хим.* اکسـیژن (*фр.* oxygène).

ки́сло-сла́дкий مـلس mælæs, ترش وشرین torʃ-o-ʃirin.

кислота́ *хим.* خـموضت homuzæt, ترشی torʃi, آسید (*фр.* acide); се́рная **к.** جوهر گوگرد dʒouhær-e gugerd; азо́тная **к.** تیـزاب tizab; соля́ная **к.** جوهر نمك dʒouhær-e næmæk; мочева́я **к.** تـرشی ادرار torʃi-je edrar; у́ксусная **к.** جوهر سرکه dʒouhær-e serkæ.

кисло́тность حموضت homuzæt; **к.** желу́дка *мед.* حموضت معـده homuzæt-e me'dæ.

кисло́тный ترش torʃ, حامض hamez.

ки́слый تـرش torʃ, ترش مزه torʃ-mæzæ, حامض hamez; *фиг.* ترش رو torʃ-ru (*о челове́ке*).

киста́ *мед.* کیسه kisæ.

ки́сточка 1. (*на фе́ске, поду́шке и пр.*) منگوله mængulæ; 2.: **к.** для бритья́ فرچه fortʃæ.

кисть 1. (*маля́ра, живопи́сца*) قلم مو qælæm-e mu; 2. (*руки́*) دست dæst; 3. (*виногра́да*) خوشه xuʃæ.

кит نهنگ næhæng.

кита́ец چینی tʃini.

китайст چین شناس tʃin-ʃenas.

Кита́й چین tʃin.

китайск||ий چینی tʃini; **к.** язы́к زبـان چینی zæban-e tʃini; **~ая** тушь مرکب چین morækkæb-e tʃin.

китая́нка زن چینی zæn-e tʃini.

китобо́йн||ый: **~ое** суднó کشتی صید نهنگ kæʃti-je sejd-e næhæng.

кичи́ться (чем-л.) بالیدن (بچیزی) balidæn.

кише́чник روده‌ها rudæha, امعاء æm'a; де́йствие **~а** عمل کردن مزاج æmæl kærdæn-e mæzadʒ.

кише́чный معائی mæ'ai.

киш||ка́ 1. *анат.* معأ mæ'a (*мн.* امعأ æm'a), روده rudæ; то́лстые **~ки** معاء غلاظ mæ'a-je qelaz; то́нкие **~ки** معأ دقاق mæ'a-je doqaq; 12-типе́рстная **к.** اثنا عشر esna æʃær; прямáя **к.** معأ مستقیم mæ'a-je mostæqim; слепáя **к.** اعور æ'vær; воспале́ние **~о́к** *мед.* التـهاب امعاء eltehab-e æm'a; 2.: пожáрная **к.** (آتش نشانی) لولهٔ اطفائیه lulæ-je etfaijæ (atæʃ-neʃani).

кишми́ш کشمش keʃmeʃ.

кла́виш جا انگشتی dʒa-æn-goʃti.

клад گنج gændʒ, دفینه dæfinæ.

кла́дбище قبرستان qæbrestan.

кладова́я انبار æmbar; صندوق خانه sænduq-xanæ.

кладовщи́к انباردار æmbar-dar.

клад||ь بار bar; ~и محمولات mæhmulat, بارها barha.

кла́ня||ться سلام کردن sælam k. (*приве́тствовать*); تعظیم کردن tæ'zim k. (*де́лать глубо́кий покло́н*); سلام رساندن sælam ræsandæn (*посыла́ть приве́т*); ~йтесь ему́ от меня́ از قول من باو سلام برسانید æz qoul-e mæn be u sælam beræsanid.

кла́пан دریچه dæritʃæ; سر پوش sær-puʃ; جا انگشتی dʒa-ængoʃti (*духовы́х инструме́нтов*); серде́чные ~ы دریچه های قلب dæritʃæha-je qælb; предохрани́тельный к. (паровóго котла́) دریچهٔ اطمینانی dæritʃæ-je etminani.

класс 1. طبقه tæbæqæ (*мн.* طبقات tæbæqat); صنف senf (*мн.* صنوف sonuf); рабóчий к. صنف (طبقهٔ) کارگران senf-e (tæbæqæ-je) kargæran; деле́ние на ~ы تقسیم به صنف ها (بطبقات) tæqsim be senfha (be tæbæqat); к. растéний طبقهٔ نباتات tæbæqæ-je næbatat; 2. درجه dærædʒæ; биле́т пéрвого ~а بلیط درجهٔ اول belit-e dærædʒæ-je ævvæl; 3. (*кла́ссная ко́мната*) کلاس (*фр.* classe), اطاق درس otaq-e dærs; 4. (*чин*) رتبه rotbæ.

классифика́ция طبقه بندی tæbæqæ-bændi.

классифици́ровать طبقه بندی کردن tæbæqæ-bændi k.

кла́сси||ый کلاسیك (*фр.* classique), کلاسیکی klasiki; ~ая ко́мната *см.* класс; ~ая тетра́дь دفتر کلاسیك dæftær-e klasik; 10-ти ~ая шко́ла مدرسهٔ ده کلاسه mædræsæ-je dæh-klasæ.

кла́ссов||ый صنفی senfi, طبقاتی tæbæqati; ~ая борьба́ مبارزهٔ صنفی (طبقاتی) mobarezæ-je senfi (tæbæqati); к. враг دشمن صنفی (طبقاتی) doʃmæn-e senfi (tæbæqati).

класть 1. گذاشتن gozaʃtæn, گذاردن gozardæn, نهادن nehadæn, قرار دادن qærar dadæn; к. в рот توی دهان گذاشتن tu-je dæhan gozaʃtæn; к. де́ньги в банк پول در بانك گذاشتن pul dær bank gozaʃtæn; 2.: к. я́йца تخم گذاشتن toxm gozaʃtæn; تخم ریختن toxm rixtæn (*о насеко́мых*); 3.: к.

в основу در اساس گذاردن dær æsas gozardæn; к. основу (чему-л.) اساس چیزی را نهادن æsas-e ʧiz-i-ra nehadæn; 4. *см.* оскоплять.

клевáть (بـه) زدن نوك nok zædæn; دندان زدن dændan zædæn (*о рыбе*); к. нóсом *фиг.* چرت زدن ʧort zædæn.

клéвер شبدر ʃæbdær.

клеветá افترا eftera, تهمت tohmæt, بهتان bohtan.

клеветáть تـهمت زدن tohmæt zædæn, بهتان زدن bohtan zædæn.

клеветни́к مـفـتری moftæri, افترا گو eftera-gu, بهتان زن bohtan-zæn.

клеветни́ческий افترا آمیز eftera-amiz.

клеев||óй: ~áя крáска رنـگ سریشمی ræng-e seriʃomi.

клеёнка مشمع moʃæmmæ'.

клеёнчатый مشمعـی moʃæmmæ'i.

клеи́ть چسپاندن ʧæspandæn; سریش زدن seriʃ zædæn.

клей چسپ ʧæsp, سریش seriʃ, سریشم seriʃom; рыбий к. سریشم ماهی seriʃom-e mahi; птичий к. دبق debq.

клéйкий چسپناك ʧæspnak, چسپ دار ʧæsp-dar.

клейковúна مادهٔ لـزج گـندم maddæ-je læzædʒ-e gændom.

клеймúть 1. داغ کردن daq k.; نشان گذاردن neʃan gozardæn; 2.: к. позóром مورد افتضاح قرار دادن moured-e eftezah qærar dadæn.

клеймó داغ daq; نشان neʃan.

клéйстер سریش seriʃ, چسپ ʧæsp.

клён افرا æfra.

клепáть *мех.* پرچین کردن pær-ʧin k., پرچ کردن pærʧ k.

клёпка *мех.* پرچین کردن pær-ʧin kærdæn(-e).

клéтк||a 1. (*для птúцы*) قـفس qæfæs; مـرغـدان morqdan (*для домáшней птúцы*); посадúть в ~у در قـفس گـذاردن dær qæfæs gozardæn; 2. (*шáхматной доскú, матéрии и т. п.*) خانـه хапæ; графúть в ~у خانه خـانه کردن xanæ-xanæ k., شـطرنجی کردن ʃætrændʒi k.; матéрия в ~у پـارچهٔ خانه خانه parʧæ-je xanæ-xanæ, پارچهٔ خانـه شطرنجی parʧæ-je xanæ-ʃætrændʒi; 3. *биол.* حجره hodʒræ, سلول (*фр.* cellule); 4.: грудна́я к. *анат.* صندوق سینه sænduq-e sinæ.

клетчáтка *биол.* نسـج سـلولی næsdʒ-e seluli.

клéтчатый خانه خـانه xanæ-xa-

næ, خانه خانه ای xanæ-xanæi, خانه شطرنجی xanæ-ʃætrændʒi.

клёцка کوفته kuftæ.

клешня́ چنگال ʧængal.

клещ کنه kænæ.

клещеви́на کرچك kærʧæk (gærʧæk).

клещи́ گاز gaz, گاز انبر gaz-æmbor.

клие́нт مراجعه کننده moradʒe'æ konændæ; *юр.* موکل movækkel; *комм.* مشتری moʃtæri; ~ы ба́нка مشتریان بانك moʃtærijan-e bank.

кли́зм||а اماله emalæ, تنقیه tænqijæ; ста́вить ~у اماله کردن emalæ k., تنقیه کردن tænqijæ k.

кли́кать صدا کردن sæda k., صدا زدن sæda zædæn.

кли́кнуть *см.* кликать.

кли́мат آب وهوا ab-o-hæva.

климати́ческий آب و هوائی ab-o-hævai.

клин 1. *мех.* چوب شکاف ʧub-e ʃekaf, گویه gojæ; 2. (*в пла́тье, бельё*) خشتك xeʃtæk.

кли́ника کلینیك (*фр.* clinique).

клини́ческий کلینیکی kliniki.

клино́к تیغه tiqæ.

клинообра́зн||ый میخی mixi; ~ые письмена́ خط میخی xætt-e mixi.

кли́нопись *см.* клинообразные письмена.

клисти́р *см.* клизма.

клич صدا sæda; جار dʒar.

клише́ کلیشه (*фр.* cliché).

клоа́ка چاه حیاط ʧah-e hæjat, آبشی abʃi (abeʃi).

клозе́т مستراح mostærah, مبال mæbal, آبریز ab-riz, جائی dʒai, آبدست خانه ab-dæst-xanæ, مبرز mæbræz.

кло||к یك مشت jæk moʃt; к. ше́рсти مشتی از پشم moʃt-i æz pæʃm; разорва́ть в ~чья پاره پاره کردن paræ-paræ k.

кло́кот قلقل qolqol.

клокота́ние *см.* клокот.

клокота́ть قلقل زدن qolqol zædæn.

клони́||ть: меня́ ~т ко сну خوابم میاید xab-æm miajæd; куда́ он ~т مقصودش چیست mæqsud-æʃ ʧist.

клоп ساس sas; **к.** укуси́л ساس زد saz zæd.

клохта́ть قد قد کردن qod-qod k.

клочо́к پاره paræ, تکه tekæ, قطعه qæt'æ; **к.** земли́ قطعهٔ زمین qæt'æ-je zæmin; **к.** бума́ги کاغذ پاره kaqæz-paræ.

клуб کلوب klub.

клубни́ка توت فرنگی tut-e ferængi.

клубо́к کلاف kælaf, کلافه kælafæ, گلولهٔ نخ golulæ-je næx; намáтывать ни́тки на к. نخ را گلوله کردن næx-ra golulæ k.

клу́мба تپهٔ گل tæpæ-je gol.

клык دندان dændan; **-и́** انیاب ænjab.

клюв منقار menqar, نوك nok.

ключ I. کلید kælid; запере́ть на к. با کلید بستن ba kælid bæstæn; часово́й **к.** کلید ساعت kælid-e sa'æt; га́ечный **к.** آچار atʃar.

ключ II. (*исто́чник*) چشمه tʃæʃmæ.

ключ III. *муз.* گوشی guʃi.

ключев||о́й: -а́я вода́ آب چشمه ab-e tʃæʃmæ.

ключи́ца *анат.* عظم ترقوه æzm-e tærqovæ.

ключи́чный ترقوی tærqovi.

кля́кса لکهٔ مرکب lækkæ-je morækkæb.

клясть لعنت کردن læ'næt k., نفرین کردن nefrin k.; **-ся** قسم خوردن qæsæm xordæn, سوگند خوردن (خوردن) کردن sougænd k. (xordæn).

кля́т||ва قسم qæsæm, سوگند sougænd; дава́ть **-у** قسم خوردن qæsæm xordæn, قسم یاد نمودن qæsæm jad næmudæn.

клятвопреступле́ние نقض قسم næqz-e qæsæm, تخلف از قسم tæxællof æz qæsæm.

клятвопресту́пник سوگند شکن sougænd-ʃekæn.

кни́г||а کتاب ketab (*мн.* کتب kotob); *бухг.* دفتر dæftær (*мн.* دفاتر dæfater); гла́вная **к.** دفتر کل dæftær-e koll; инвента́рная **к.** دفتر دارائی dæftær-e darai; прихо́до-расхо́дная **к.** دفتر دخل و خرج dæftær-e dæxl-o-xærdʒ; това́рная **к.** دفتر مال التجاره dæftær-e mal-ot-tedʒaræ.

книгопеча́тание طبع کتب tæb'-e kotob.

книгопрода́вец *см.* книготорговец.

книготорго́вец کتاب فروش ketab-foruʃ.

книготорго́вля کتاب فروشی ketab-foruʃi.

книгохрани́лище کتابخانه ketab-xanæ.

кни́жка کتابچه ketabtʃæ, دفترچه dæftærtʃæ; записна́я **к.** *см.* записной; че́ковая **к.** دفتر چك dæftær-e tʃæk.

кни́жн||ый کتابی ketabi; **к. ма-**

гази́н کتابخانه ketab-xanæ; **к.** шкаф جای کتاب dʒa-je ketab; قفسهٔ کتاب qæfæsæ-je ketab.

кни́жно کتابی ketabi; говори́ть **к.** کتابی حرف زدن ketabi hærf zædæn.

кни́зу پائین pajin, رو بپائین ru be pajin, بطرف پائین be tæræf-e pajin.

кно́пк||а 1. (*застёжка*) دگمه dogmæ; **2.** (*звонка́ и т. п.*) شستی ʃæsti; нажа́ть **~у** شستی را فشار دادن ʃæsti-ra feʃar dadæn; **3.** (*канцеля́рская*) پونز (*фр.* punaise).

кнут شلاق ʃællaq; تازیانه tazijanæ; قنوط (*русск.* кнут).

князь شاهزاده ʃahzadæ, کنیاز (*русск.* князь).

коали́ция ائتلاف e'telaf.

кова́льт کبالت kobalt.

кобура́ قاب طپانچه qab-e tæpanʧæ; جلد dʒeld.

кобы́ла 1. *зоол.* مادیان madjan; **2.** (*гимнасти́ческий снаря́д*) خرك xæræk.

кобы́лка *муз.* خرك xæræk.

ко́ван||ый: **~ое** желе́зо آهن کوبیده ahæn-e kubidæ, آهن ساخته ahæn-e saxtæ.

кова́рный حیله باز hilæ-baz, مکار mækkar; محیلانه mohilanæ (*в значе́нии прилага́тельного*).

кова́рство حیله گری hilægæri.

кова́ть حدادی کردن hæddadi k., آهنکوبی کردن ahæn-kubi k., کوفتن kuftæn; **к.** ло́шадь اسب را نعل کردن æsp-ra næ'l k.; куй желе́зо, пока́ горячо́ *пог. см.* железо.

ков||ёр قالی qali, فرش færʃ; **к.** ручно́й рабо́ты قالی دست باف qali-je dæst-baf; **к.** маши́нной рабо́ты قالی ماشینی qali-je maʃini; хорасáнский **к.** قالی کار خراسان qali-je kar-e xorasan; **к.** с анили́новыми кра́сками قالی جوهری qali-je dʒouhæri; покрыва́ть **~ро́м** با قالی فرش کردن ba qali færʃ k.; **к.**-доро́жка کناره kænaræ.

кове́ркать بد شکل کردن bæd ʃekl k.; از شکل انداختن æz ʃekl ændaxtæn; خراب کردن xærab k. (*по́ртить*); (به) کش دادن kæʃ dadæn (*искажа́ть*).

ко́вка 1. حدادی hæddadi; **2.** (*лошаде́й*) نعل بندی næ'l-bændi.

ко́вкий چکش خور ʧækoʃ-xor.

ко́вкость چکش خوری ʧækoʃ-xori.

Ко́вно *см.* Каунас.

ко́врик قالیچه qaliʧæ.

ковро́в||ый: ~ая фа́брика کارخانهٔ قالی بافی kar-xanæ-je qali-bafi; к. ткач قالی باف qali-baf; ~ое произво́дство صنایع قالی بافی sænaje'-e qali-bafi.

ковро́вщик قالی باف qali-baf.

ковротка́цкий: к. стано́к دستگاه قالی بافی dæst-gah-e qali-bafi.

ковш چمچه ʧomʧæ, ملاقه mælaqæ.

ковыля́ть لنگیدن læŋgidæn, لنگان لنگان راه رفتن læŋgan-læŋgan rah ræftæn.

ковыря́ть پاك کردن pak k. (*в зубáх и т. п.*); کند و کو کردن kænd-o-kou k. (*в носу́*).

когда́ 1. (*вопросительное*) کی kej, چه وقت ʧe væqt; 2. (*в то врéмя, как*) وقتیکه væqt-i ke, هنگامی که hængam-i ke, در حینی که dær hin-i ke, در موقعیکه dær mouqe'-i ke; к. бы ни هر وقت hær væqt; к.-либо, к.-нибудь یك وقتی jæk væqt-i; к.-то یك روز jæk ruz; یك وقتی jæk væqt-i.

ко́г||оть چنك ʧæng, چنگال ʧængal, ناخن naxon; вонза́ть ~ти چنگ زدن ʧæng zædæn.

кодеин *фарм.* کودئین (*фр.* codéine).

ко́декс مجمع القوانین mædʒmæ'-ol-qævanin, مجموعهٔ قوانین mædʒmu'æ-je qævanin (*к. зако́нов*); قانون qanun (*мн.* قوانین qævanin); к. зако́нов о труде́ مجموعهٔ قوانین راجع به مشاغل mædʒmu'æ-je qævanin radʒe' be mæʃaqel; гражда́нский к. قانون مدنی qanun-e mædæni (modoni); уголо́вный к. قانون جزائی qanun-e dʒæzai.

кое: к.-где یك جائی jæk dʒa-i, در بعضی جاها dær bæ'zi dʒaha; к.-как سر سری sær-særi; де́лать к.-как سر سری کردن sær-særi k.; к.-кто یك شخصی jæk ʃæxs-i, یك کسی jæk kæs-i; к.-что یك چیزی jæk ʧiz-i; к.-куда́ یك جائی jæk dʒa-i; у него́ есть к.-каки́е-зна́ния او جزئی معلومات دارد u dʒoz'i mæ'lumat daræd.

ко́||жа پوست pust; جلد dʒeld; چرم ʧærm (*вы́деланная*); پوست دباغی شده pust-e dæbbaqi ʃodæ (*дублёная*); воло́вья к. پوست گاو pust-e gav; иску́сственная к. پوست منصوعی pust-e mæsnu'i; бара́нья к. پوست گوسفند pust-e gusfænd, میشن miʃen; козли́ная к. پوست بز pust-e boz, تیماج timadʒ; выде́лывать ~у پوست را دباغی کردن pust-ra dæbbaqi k.; сдира́ть ~у

پوست را کندن pust-ra kændæn; ~крыть ~ей چرمی کردن tʃærmi k.; к. да кóсти *фиг.* پوست واستخوان pust væ ostoxan, مثل نی قلیان mesl-e nej-e qæljan.

кóжан||ый چرمی tʃærmi; ~ые издéлия آلات چرم tʃærm-alat.

кожéвенный: к. завóд کارخانهٔ چرم سازی kar-xanæ-je tʃærm--sazi.

кожéвник دباغ dæbbaq, چرم ساز tʃærm-saz.

кóжица پوست pust (*у фрýктов*).

кóжн||ый جلدی dʒeldi; ~ая болéзнь مرض جلدی mæræz-e dʒeldi.

кожурá پوست pust; к. апельсúна پوست پرتغال pust-e portoqal.

козá بز ماده boz-madæ.

козёл بز نر boz-nær.

Козерóг *астр.* جدی dʒædj.

козлёнок بزغاله bozqalæ.

козлúн||ый: ~ая борóдка ریش بزی riʃ-e bozi.

кóзлы 1. خرك xæræk; 2. *воен.* چاتمه tʃatmæ (*для винтóвок*); стáвить винтóвки в к. تفنگ چاتمه کردن tofæng tʃatmæ k.; 3.: к. извóзчичьи نشیمن درشکه‌چی neʃimæn-e doroʃ-kætʃi.

козыр||ёк لبه læbæ; шáпка с ~ькóм کلاه لبه دار kolah-e læbæ-dar; брать под к. سلام نظامی دادن sælam-e nezami dadæn.

кóзырь آتو (*фр.* atout).

кóйка تخت خواب tæxt-e xab; нáнu nænu (*подвеснáя*).

кокаúн کوکائین (*фр.* cocain).

кокáрда نشان neʃan.

кокéтливость عشوه گری eʃ-vægæri.

кокéтливый با عشوه ba-eʃvæ; عشوه گر eʃvægær (*как úмя существúтельное*).

кокéтничать عشوه کردن eʃ-væ k.

кокéтство عشوه گری eʃvæ-gæri.

коклю́ш *мед.* سیاه سرفه sijah--sorfæ.

кокóн پیله pilæ, پیلهٔ ابریشم pilæ-je æbriʃom; сухúе ~ы پیلهٔ خشك pilæ-je xoʃk; сырúе ~ы پیلهٔ تر pilæ-je tær.

кóконосушúльня پیله خشك کنی pilæ-xoʃk-koni.

кокóс نارگیل nargil.

кокóсов||ый: ~ая пáльма درخت نارگیل deræxt-e nargil; ~ое мáсло روغن نارگیل rouqæn-e nargil; к. орéх *см.* орех.

кокс ذغال کوك zoqal-e kok.

кол میخچه mixʧæ, میخ چوبی mix-e ʧubi (*небольши́х разме́ров*); تیر tir, دیرك diræk (*больши́х разме́ров*).

ко́лба *хим.* قرع qær'; شیشهٔ گلابی ʃiʃæ-je golabi.

колбаса́ قورمه qurmæ, چرغند ʧærqænd.

колеба́ни||е 1. اهتزاز ehtezaz, (*струны́*); حرکت نوسانی hærækæt-e nævæsani (*ма́ятника*); جنبش dʒombeʃ; ~я по́чвы حرکت زمین hærækæt-e zæmin; 2. (*измене́ние*) تغییر tæqjir; к. ку́рса تزلزل مظنه tæzælzol-e mæzænnæ; 3. (*нереши́тельность*) تردید tærdid.

колеба́ть 1. جنبانیدن dʒombanidæn, تکان دادن tækan dadæn; 2. متزلزل کردن motæzælzel k.; ~ся 1. جنبیدن dʒombidæn, تکان خوردن tækan xordæn; حرکت نوسانی hærækæt-e nævæsani k. (*о ма́ятнике*); اهتزاز کردن ehtezaz k. (*о струне́*); 2. بالا و پائین رفتن bala-o-pajin ræftæn, تنزل و ترقی tænæzzol-o-tæræqqi k. (*о ку́рсе, це́нах и т. п.*); 3. *фиг.* تردید داشتن (در) tærdid daʃtæn, مردد بودن moræddæd b. (*не реша́ться*).

коле́блющийся 1. متزلزل motæzælzel; 2. (*о челове́ке*) مردد moræddæd.

коленко́р *текст.* چلوار ʧelvar.

коленко́ровый چلواری ʧelvari.

коле́нн||ый زانوئی zanui; ~ая ча́шка کاسهٔ زانو kasæ-je zanu.

коле́н||о 1. زانو zanu; станови́ться на ~и زانو بزمین زدن zanu be zæmin zædæn; положи́ть на ~и что-л. روی زانو گذاشتن ru-je zanu gozaʃtæn; к. трубы́ زانوی لوله zanu-je lulæ; 2. *уст.* (*поколе́ние*) پشت poʃt; 3. (*реки́*) پیچ piʧ.

коле́нчатый زانو شکل zanu-ʃekl, زانو دار zanu-dar.

колёсн||ый چرخدار ʧærx-dar; к. тра́нспорт وسایل نقلیهٔ چرخدار væsajel-e næqlijæ-je ʧærx-dar; ~ая доро́га راه عرابه رو rah-e ærrabæ-rou.

колесо́ چرخ ʧærx; гребно́е к. چرخ پره دار ʧærx-e pæræ-dar; зубча́тое к. چرخ دندانه دار ʧærx-e dændanæ-dar; махово́е к. چرخ طیار ʧærx-e tejjar.

коле́чко حلقه کوچك hælqæ-je kuʧek.

колея́ رد ræd, رد کالسکه ræd-e kaleskæ; خط xætt (*ж.-д.*).

ко́лика *мед.* قولنج qulendʒ.

колйчественн‖ый مقداری meqdari; **к.** анáлиз *хим.* تجزیهٔ کمی tædʒzijæ-je kæmi; **в ~ом** отношéнии از حیث کمیت æz hejs-e kæmijæt, مقدار از حیث æz hejs-e meqdar.

колйчеств‖о مقدار meqdar (*мн.* مقادیر mæqadir), عده eddæ; کمیت kæmijæt; **в ~е** بمقدار be meqdar (-e), بقدر be qædr (-e); **в** любóм **~е** بهر مقدار be hær meqdar; **к.** перехóдит в кáчество کمیت منتقل میشود به کیفیت kæmijæt montæqell miʃævæd be kejfijæt.

коллéга همقطار hæm-qætar, همکار hæm-kar.

коллéгия هیئت hej'æt; مجمع mædʒmæ'; هیئت مشاوره hej'æt-e moʃaveræ; редакциóнная **к.** هیئت تحریریه hej'æt-e tæhririjæ.

коллектйв جمعیت dʒæm'ijæt, هیئت hej'æt, کلکتیو (*фр.* collective).

коллективизáция اشتراکی نمودن eʃteraki næmudæn-e, کلکتیویزاسیون (*фр.* collectivisation) [اتحادیه داوطلبانه دهاقین فقیر ومتوسط الحال در اساس اشتراکی نمودن وسایل تولید که در دورهٔ دیکتاتوری پرولتاریات انجام میابد].

коллективизйровать *см.* коллективизация.

коллектйвный دست جمعی dæstdʒæm'i, جمعی dʒæm'i, عمومی omumi, اشتراکی eʃteraki.

коллекционйровать جمع(آوری) کردن dʒæm'(-aværi) k.

коллéкция کلکسیون (*фр.* collection).

коллйзия تصادم tæsadom.

коллóдий *хим.* کولودیوم kolodijum.

коллóиды *хим.* مواد چسپی mævadd-e tʃæspi.

коллóквиум امتحان شفاهی emtehan-e ʃefahi.

коловорóт *тех.* متهٔ شتر گلو mættæ-je ʃotor-gælu.

колóда 1. کنده kondæ; **2.: к.** карт دستهٔ گنجفه dæstæ-je gændʒæfæ.

колóдезн‖ый چاهی tʃahi; **~ая** водá آب چاه ab-e tʃah.

колóдезь *см.* колодец.

колóдец چاه tʃah; артезиáнский **к.** چاه آرتزیان tʃah-e artezijan; рыть **к.** چاه کندن tʃah kændæn.

колóдка 1. (*для óбуви*) قالب گفش qaleb-e kæfʃ (*для ботúнок*); قالب چکمه qaleb-e tʃækmæ (*для сапóг*); **2.** (*для арестáнтов*) کنده kondæ.

колóкол ناقوس naqus; бить в **к.** ناقوس زدن naqus zædæn.

колоко́льчик زنگوله zængulæ.

колониа́льн||ый استعماری este'mari, مستعمراتی mostæ'mærati, مستملکاتی mostæmlækati; ~ая поли́тика سیاست استعماری sijasæt-e este'mari; ~ые стра́ны ممالک مستعمراتی mæmalek-e mostæ'mærati.

колониза́тор استعمار کننده este'mar konændæ.

колониза́ция استعمار este'mar.

колонизи́ровать 1. استعمار کردن este'mar k.; 2. ابـاد کردن abad k., معمور کردن mæ'mur k. (*пустопоро́жние зе́мли*).

коло́ни||я مستعمره mostæ'mæræ, (*мн.* مستعمرات mostæ'mærat), کلنی (*фр.* colonie) [مملکتی که د ر تحت فشار امپریالیست ها میباشد].

коло́нна *арх.* ستون sotun; *воен.*: взво́дная к. ستون رسد sotun-e ræsæd; орудийная к. ستون توپ sotun-e tup.

коло́нный ستوندار sotun-dar.

колори́т رنگ آمیزی ræng-amizi.

ко́лос خوشه xuʃæ.

колоссальный *см.* колосс.

колоти́||ть 1. (*ударя́ть*) زدن zædæn; کوبیدن kubidæn; 2. (*бить*) کتك زدن kotæk zædæn (*кого́-л.*); چوب زدن ʧub zædæn (*па́лкой*); 3. (*разбива́ть*) شکستن ʃekæstæn; ~ться: у меня́ ~тся се́рдце قلبم میزند qælb-æm mizænæd.

ко́лот||ый: к. са́хар قند کلوخه qænd-e kæluxæ; ~ые дрова́ هیزم شکسته hizom-e ʃekæstæ.

коло́ть 1. زدن zædæn; سوراخ کردن surax k.; نیش زدن niʃ zædæn (*о колю́чках и пр.*); 2. *фиг.* نیش زدن niʃ zædæn, طعنه زدن tæ'næ zædæn; 3. (*зака́лывать*): к. кинжа́лом با خنجر زدن ba xændʒær zædæn, خنجر زدن xændʒær zædæn; к. живо́тных ذبح کردن zebh k.; 4. (*раска́лывать*): к. дрова́ هیزم شکستن hizom ʃekæstæn; к. са́хар قند شکستن qænd ʃekæstæn.

колпа́к 1. (*головно́й убо́р*) شب کلاه ʃæb-kolaĥ; 2. (*кры́шка*) سر پوش sær puʃ, در dær; 3. (*для ла́мпы*) حباب چراغ hobab-e ʧeraq.

Колу́мбия کلمبی kolombi.

колхо́з کالخوز kalxoz [موسسهٔ سوسیالیستی د ر زراعت که بـر اساس کلکتیویزاسیون تشکیل یافته است].

колхо́зник كالخوزنيك kalxoznik, عضو كالخوز ozv-e kalxoz.

колхо́зница زن كالخوزى zæn-e kalxozi.

колхо́зный كالخوزى kalxozi.

колча́н تير كش tirkæʃ, تير دان tirdan.

колчеда́н *мин.* مرگاشيشه mærgaʃiʃæ.

колыбе́ль گهواره gæhvaræ; *физ.* مهد mæhd; кача́ть к. گهواره جنبانيدن gæhvaræ ʤombanidæn.

колыбе́льн||ый: ~ая пе́сня لالائى lalai.

колыха́ть حركت دادن hærækæt dadæn, جنبانيدن ʤombanidæn, تكان دادن tækan dadæn; ~ся جنبيدن ʤombidæn, تكان خوردن tækan xordæn.

ко́лышек ميخچه mixʧæ.

колье́ گردن بند gærdæn-bænd.

кольцево́й مانند حلقه hælqæ-manænd.

кольцеобра́зный حلقه وار hælqævar, حلقه مانند hælqæ-manænd.

кольц||о́ 1. حلقه hælqæ; 2. انگشتر ængoʃtær (*на па́лец*); свернýться ~о́м حلقه زدن hælqæ zædæn.

колю́ч||ий خار دار xar-dar; نيش دار niʃ-dar; ~ая про́волока سيم خار دار sim-e xar-dar.

колю́чка خار xar; نيش niʃ.

коля́ска درشكه doroʃkæ; де́тская к. درشكه بچگانه doroʃkæ-je bæʧʧæganæ.

ком كلوخ kælux, كلوخه kæluxæ; к. земли́ زمين كلوخهٔ kæluxæ-je zæmin.

кома́нд||а 1. (*прика́з*) *воен.* فرمان færman; под ~ой در تحت فرمان فرماندهى dær tæht-e færmandehi (-je); 2. (*отря́д*) دسته dæstæ; пожа́рная к. ماموريين اطفائيه mæ'murin-e etfaijæ, دسته آتش نشانى dæstæ-je ataʃ-neʃani; футбо́льная к. تيم فوتبال tim-e futbal.

кома́ндир فرمانده færmandeh; к. полка́ فرمانده فوج færmandeh-e foudʒ; к. брига́ды فرمانده تيپ færmandeh-e tip, سر تيپ sær-tip; к. диви́зии امير لشكر æmir-e læʃkær, لشكر بد læʃkær-bod.

командирова́ние *см.* командировка.

командиро́в||анный اعزامى e'zami; он ~ан в Евро́пу او مامور اروپا شده است u mæ'mur-e orupa ʃodæ-æst.

командирова́ть اعزام داشتن e'zam daʃtæn; مامور كردن mæ'mur k.

командиро́вк||а 1. اعزام e'zam;

2. (*служе́бное поруче́ние*) ماموریت mæ'murijæt; éхать в ~у بماموریت رفتن be mæ'murijæt ræftæn.

кома́ндный: к. пункт نـقـطـهٔ فرماندهی noqtæ-je færmandehi.

кома́ндование فرمانـدهی færmandehi.

кома́ндовать فرمان دادن færman dadæn.

кома́ндующий فرمانده færmandeh; к. а́рмией(آرتش) فرمانده‌قشون færmandeh-e qoʃun (arteʃ).

кома́р پشه pæʃæ.

комба́йн *с.-х.* کومباین kombajn.

комбри́г *см.* командир бригады.

коме́дия کمدی (*фр.* comédie).

комендáнт *воен.* دژبان dæʒban.

комендáнтск||ий دژبانی dæʒbani; ~ое управле́ние دژبانی dæʒbani.

комендату́ра *см.* комендантское управление.

коме́та *астр.* ستارهٔ دنباله دار setaræ-je dombalæ-dar, ذو ذنب zu-zænæb.

Коминте́рн (Коммунисти́ческий Интернационáл) بین الملل کمونیستی bejn-ol-melæl-e komunisti.

Ко́ми о́бласть ناحیهٔ کومی nahijæ-je komi.

комиссáр کمیسر komiser; Сове́т Наро́дных ~ов شورای کمیسرهای ملی ʃoura-je komiserha-je melli.

комиссариáт کمیسری komiseri; کمیساریات (*фр.* comissariat); Наро́дный к. вне́шней торго́вли *см.* Наркомвнешторг; Наро́дный к. вну́тренних дел *см.* Наркомвнудел; Наро́дный к. вну́тренней торго́вли *см.* Наркомвнуторг; Наро́дный к. во́дного тра́нспорта *см.* Наркомвод; Наро́дный к. здравоохране́ния *см.* Наркомздрав; Наро́дный к. земледе́лия *см.* Наркомзем; Наро́дный к. по иностра́нным дела́м *см.* Наркоминдел; Наро́дный к. лёгкой промы́шленности *см.* Наркомлегпром; Наро́дный к. лесно́й промы́шленности *см.* Наркомлес; Наро́дный к. ме́стной промы́шленности *см.* Наркомместпром; Наро́дный к. пищево́й промы́шленности *см.* Наркомпищепром; Наро́дный к. путе́й сообще́ния *см.* Наркомпуть; Наро́дный к. свя́зи *см.* Наркомсвязь; Наро́дный к. социа́льного обеспече́ния *см.* Наркомсобес; Наро́дный к. совхо́зов *см.* Наркомсовхоз; Наро́дный к. тяжёлой промы́шленности *см.* Наркомтяжпром; Наро́дный к. просве-

ще́ния *см.* Наркомпрос; Наро́дный к. фина́нсов *см.* Наркомфин; Наро́дный к. юсти́ции *см.* Наркомюст.

комиссионе́р كميسيونر (*фр.* commissionnaire), حق العمل چی hæqq-ol-æmæltʃi, دلال dællal.

комиссио́нн||ый امانتی æmanæti, كميسيونى komisjuni, حق العملى hæqq-ol-æmæli; ~ое вознагражде́ние حق العمل hæqq-ol-æmæl; ~ые опера́ции عمليات سفارش كارى æmælijat-e sefareʃ-kari.

коми́ссия 1. كميسيون (*фр.* commission); 2. (*поруче́ние*) امانت æmanæt; 3. (*вознагражде́ние за посре́дничество*) حق العمل hæqq-ol-æmæl, دلالى dællali.

комите́т كميته (*фр.* comité); Центра́льный Исполни́тельный К. *см.* ЦИК.

коми́ческий خنده دار xændæ-dar, مضحك mozhek, كميك (*фр.* comique).

коми́чно مضحك mozhek.

ко́мкать مچاله كردن motʃalæ k.

коммента́рий تفسير-ر tæfsir; حاشيه haʃijæ.

коммента́тор تفسير نويس tæfsir-nevis, حاشيه نويس haʃijæ-nevis.

коммента́тор تفسير كردن tæfsir k., شرح و تفصيل نوشتن (دادن) ʃærh-o-tæfsil neveʃtæn (dadæn).

коммерса́нт تاجر tadʒer.

комме́рция تجارت tedʒaræt.

комме́рческ||ий تجارتى tedʒaræti; ~ая корреспонде́нция مراسلات تجارتى moraselat-e tedʒaræti; к. суд محكمهٔ تجارت mæhkæmæ-je tedʒaræt.

комму́на كمون komun; Пари́жская К. كمون پاريس komun-e paris; се́льско-хозя́йственная к. كمون فلاحتى komun-e fælahæti.

коммуна́льный بلدى bælædi, شهرى ʃæhri.

коммуна́р كمونار komunar.

коммуни́зм كمونيزم komunizm; вое́нный к. كمونيزم جنگى komunizm-e dʒængi.

коммуникацио́нн||ый ارتباطى ertebati; ~ые ли́нии خطوط ارتباطى xotut-e ertebati.

коммуни́ст كمونيست komunist.

коммунисти́ческ||ий كمونيستى komunisti; К. Интернациона́л *см.* Коминтерн; ~ая па́ртия فرقهٔ كمونيست (حزب) ferqæ-je (hezb-e) komunist; ~ая революция

انقلاب کمونیستی enqelab-e komunisti.

коммута́тор *эл.* کموتاتور (*фр.* commutateur).

коммутацио́нн||ый: ~ая доска́ *эл.* دستگاه اتصال dæstgah-e ettesal.

ко́мната اطاق otaq.

комо́д گنجهٔ کشو دار gændʒæ-je kæʃou-dar, کمود komod (*русск.* комо́д).

компа́ктный جمع dʒæm'; یك پارچه jæk-partʃæ.

компа́ни||я *комм.* شرکت ʃerkæt, کمپانی kompani; جمعیت dʒæm'ijæt; и к° با شرکاء ba ʃoræka; води́ть ~ю с кем-л. باکسی معاشرت کردن ba kæs-i mo'aʃeræt k.

компаньо́н 1. (*спу́тник*) همراه hæmrah; 2. *комм.* شریك ʃærik (*мн.* شرکاء ʃoræka).

компа́ртия (коммунисти́ческая па́ртия) فرقهٔ (حزب) کمونیست ferqæ-je (hezb-e) komunist.

ко́мпас قطب نما qotb-næma.

компенса́ция جبران dʒobran, تلافی tælafi.

компенси́ровать جبران کردن dʒobran k., تلافی کردن tælafi k.; к. убы́тки جبران خسارت کردن dʒobran-e xæsaræt k.

компете́нтность *см.* компетенция.

компете́нтн||ый صلاحیت دار sælahijæt-dar, ذی صلاحیت zi-sælahijæt; سر رشته دار sær-reʃtæ-dar; быть ~ым صلاحیت داشتن (در) sælahijæt daʃtæn.

компете́нц||ия صلاحیت sælahijæt; э́то не в мое́й ~ии این از صلاحیت من خارج است in æz sælahijæt-e mæn xaredʒ-æst.

компле́кт دست dæst, مجموعه mædʒmu'æ; سری (*фр.* série); два ~а посу́ды دو مجموعه ظرف do mædʒmu'æ zærf; к. журна́ла یك دوره مجله jæk douræ mædʒællæ.

комплектова́ние *воен.* سر باز گیری særbaz-giri.

ксмплектова́ть *воен.* سر باز گیری کردن særbaz-giri k.

компле́кция مزاج mæzadʒ, بنیه bonjæ.

компли́мент تعارف tæ'arof (*мн.* تعارفات tæ'arofat); خوشامد xoʃ-amæd; де́лать ~ы تعارف کردن tæ'arof k.

компози́тор منشی موسیقی monʃi-je musiqi, کمپزیتور (*фр.* compositeur).

компо́т کمپوت (*фр.* compote).

компре́сс رفاده refadæ; کمپرس

kompres; согрева́ющий к. کمپرس گرم kompres-e gærm; поста́вить к. کمپرس گذاشتن kompres gozaʃtæn.

компромети́ровать بد نام کردن bæd-nam k., رسوا کردن rosva k., مفتضح کردن moftæzæh k.

компроми́сс مصالحه mosalehæ; راه حلی rah-e hæll-i.

комсомо́л (Коммунисти́ческий сою́з молодёжи) اتفاق کمونیستی جوانان ettefaq-e komunisti-je ʤævanan.

комсомо́л||ец, -ка عضو اتفاق کمونیستی جوانان ozv-e ettefaq-e komunisti-je ʤævanān.

комсоста́в (кома́ндный соста́в) *воен.* صاحب منصبان saheb-mænsæban.

комфо́рт راحتی rahæti, آسایش asajeʃ.

комфорта́бельный راحت rahæt.

комфра́кция (коммунисти́ческая фра́кция) فراکسیون کمونیستی frakʃjon-e komunisti.

конве́йер *тех.* کنویر konvejer.

конве́нция مقاوله نامه moqavelæ-namæ, قرار داد qærar-dad.

конве́рт پاکت pakæt; класть в к. پاکت کردن (چیزی را) pakæt k.

конвойр مستحفظ mostæhfez.

конвойровать بدرقه کردن bædræqæ k.; حفاظت کردن hefazæt k., استحفاظ کردن estehfaz k.

конво́й||ный قراول qæravol, مستحفظین mostæhfezin; под -ем تحت الحفظ tæht-ol-hefz.

конвульси́вный تشنجی tæʃænnoʤi, متشنج motæʃænneʤ.

конву́льсия *мед.* تشنج tæʃænnoʤ.

конгре́сс کنگره (*фр.* congrès).

конденса́тор *эл.* کند نساتور (*фр.* condensateur), آلت تکاثف الکتریسیته alæt-e tækasof-e elektrisitæ; منقبض کننده monqæbez konændæ.

конденси́ровать تکاثف کردن tækasof k., منقبض کردن monqæbez k., غلیظ کردن qæliz k.

конди́тер قناد qænnad, شیرینی پز ʃirini-pæz; شیرینی فروش ʃirini-foruʃ.

конди́терск||ий قنادی qænnadi; -ие изде́лия مصنوعات قنادی mæsnu'at-e qænnadi; -ая фа́брика کارخانهٔ قنادی kar-xanæ-je qænnadi.

кондиции *комм.* شرایط ʃæraʃet.

конду́ктор ممیز momæjjez, بلیتچی belitʧi (*билетёр*); مباشر قطار mobaʃer-e qætar (*на ж-д.*).

кон‖ёк *спорт.* کفش یخ بازی kæfʃ-e jæx-bazi; **катáться на ~ькáх** یخ بازی کردن jæx-bazi k., روی یخ سریدن ru-je jæx soridæn.

кон‖éц 1. (*предéл в прострáнстве*) انتها enteha, پایان pajan, سر sær; **к.** нúти سر نخ sær-e næx; **в ~цé ýлицы** در آخر خیابان dær axer-e xijaban; **из ~цá в к.** (از) سر تا سر sær ta sær; **с начáла до ~цá** از اول تا آخر æz ævvæl ta axer; **с одногó ~цá на другóй** از یك طرف بطرف دیگر æz jæk tæræf be tæræf-e digær; **брать за óба ~цá** از دو سر گرفتن æz do sær gereftæn; **прочитáть до ~цá** تا آخر خواندن ta axer xandæn; **2.** (*окончáние*) خاتمه xatemæ, آخر axer, ختم xætm; **к.** гóда آخر سال axer-e sal; **к.** заседáния ختم جلسه xætm-e dʒælsæ; **до ~цá** мéсяца تا آخر ماه ta axer-e mah; **положúть к.** (чему́-л.) (بچیزی) خاتمه دادن xatemæ dadæn; **доводúть до ~цá** تا آخر رساندن ta axer ræsandæn; **к.** книги آخر کتاب axer-e ketab; **3.** (*поéздка*) کورس kurs; **в одúн к.** یك سره jæk-særæ; **в óба ~цá** دو سره do-særæ; **билéт в одúн к.** بلیت یك سره belit-e jæk-særæ; **я сдéлал большóй к.** خیلی راه رفتم xejli rah ræftæm; **4.** (*результáт*) عاقبت aqebæt, نتیجه nætidʒæ (*мн.* نتایج nætajedʒ); **в ~цé ~цóв** بالاخره be-l-æxeræ; در نتیجه dær nætidʒæ (*в результáте*); **5.:** óстрый **к.** نوك nok; **к.** пáльца سر انگشت sær-e ængoʃt, نوك انگشت nok-e ængoʃt; ✧ **в к.** بکلی be-kolli.

конéчно البته ælbættæ, یقینا jæqinæn, محققا mohæqqæqæn, مسلما mosællæmæn.

конéчности *анат.* اطراف ætraf.

конéчный انتهائی entehai, آخری axeri, نهائی nehai, منتهی الیه montæha-elejh; **к.** пункт نقطهٔ منتهی الیه noqtæ-je montæha-elejh.

конúна گوشت اسب guʃt-e æsp.

конúческ‖ий مخروطی mæxruti; **~ое сечéние** *мат.* مقاطع مخروطی mæqate' e mæxruti.

кóнка واگون اسبی vagun-e æspi.

конкретизúровать معین کردن mo'æjjæn k.

конкрéтный معین mo'æjjæn, واضح vazeh.

конкурéнт رقیب ræqib.

конкурентноспосóбный *комм.* رقابت پذیر ræqabæt-pæzir.

конкурéнтный رقابت آمیز ræ-

qabæt-amiz; رقابت کننده ræqabæt konændæ.

конкуре́нци||я رقابت ræqabæt; **вне ~и** بی رقیب bi-ræqib; خارج از رقابت xaredʒ æz ræqabæt, مافوق رقابت ma fouq-e ræqabæt.

конкури́ровать رقابت کردن ræqabæt k.

конкури́рующий رقابتی ræqabæti.

ко́нкурс مسابقه mosabeqæ.

ко́нкурсн||ый: ~ые испыта́ния امتحانات مسابقه emtehanat-e mosabeqæ.

ко́нница سواره نظام sævaræ-nezam.

ко́нн||ый اسبی æspi; **~ая артиле́рия** توپخانهٔ سوار tupxanæ-je sævar; **к. пе́шему не това́рищ** *пог.* پیاده از سواره خبر ندارد pijadæ æz sævaræ xæbær nædaræd (*букв.*: пе́ший ничего́ не зна́ет о ко́нном).

коновод 1. *воен.* اسب دار æsp-dar; 2. (*вожак*) سر دسته sær-dæstæ.

конопа́тить بطانه کردن betanæ k.

конопля́ بوتهٔ شاهدانه butæ-je ʃahdanæ.

конопля́н||ый ای شاهدانه ʃahdanæi; **~ое се́мя** *бот.* شاهدانه ʃahdanæ.

коносаме́нт *комм.* بار نامهٔ کشتی bar-namæ-je kæʃti.

консервати́вн||ый محافظه کار mohafezækar (*о челове́ке*); محافظه کارانه mohafezækaranæ (*в значе́нии прилага́тельного*); **~ая поли́тика** سیاست محافظه کارانه sijasæt-e mohafezækaranæ.

консерватизм محافظه کاری mohafezækari.

консерва́тор محافظه کار mohafezækar.

консервато́рия مدرسهٔ عالی موسیقی mædræsæ-je ali-je musiqi.

консерви́рованный محفوظ mæhfuz, محفوظ در قوطی mæhfuz dær quti.

консерви́ровать حفظ کردن hefz k., کنسرو کردن konserv k.

консе́рвный: к. заво́д کارخانهٔ کنسرو سازی kar-xanæ-je konserv-sazi.

консе́рвы 1. کنسرو konserv; 2. (*очки́*) عینك دودی ejnæk-e dudi.

консилиум *мед.* مشاورهٔ طبی moʃaveræ-je tebbi.

ко́нский اسبی æspi.

консолиди́ровать محکم کردن mohkæm k.; تقویت کردن tæqvijæt k.

консо́рциум *фин.* کنسرسیوم (*фр.* consortium).

конспе́кт خلاصه xolasæ, مجمل modʒmæl.

конспекти́ровать خلاصه کردن xolasæ k.

конспиративный محرمانه mæhræmanæ, سری serri.

Константино́поль *см.* Стамбул.

констати́ровать تصدیق کردن tæsdiq k.; خاطر نشان کردن xater-neʃan k.

конституционали́зм مشروطه خواهی mæʃrutæ-xahi.

конституционали́ст مشروطه خواه mæʃrutæ-xah.

конституцио́нный مشروطه mæʃrutæ; **-ое** правле́ние حکومت مشروطه hokumæt-e mæʃrutæ.

конститу́ция قانون اساسی qanun-e æsasi (*основно́й зако́н*); مشروطه mæʃrutæ (*о́браз правле́ния*).

конструи́ровать 1. (*стро́ить*) بنا کردن bena k., ساختن saxtæn; 2. (*плани́ровать*) طرح کردن tærh k.; 3. (*организо́вывать*) تشکیل دادن tæʃkil dadæn.

констру́кция 1. (*сооруже́ние*) ساختمان saxteman; 2. *грамм.* ترکیب tærkib; جمله سازی dʒomlæ-sazi (*фра́зы*).

ко́нсул قنسول qonsul; генера́льный к. *см.* генеральный.

ко́нсульский قنسولی qonsuli.

ко́нсульство قنسولگری qonsulgæri; قنسول خانه qonsul-xanæ; генера́льное к. ژنرال قنسولگری ʒeneral qonsulgæri.

консульта́нт مشاور moʃaver.

консультати́вный مشورتی mæʃværæti.

консульта́ция مشورت mæʃværæt, مشاوره moʃaveræ; врачебная к. مشاورهٔ طبی moʃaveræ-je tebbi; юридическая к. مشاورهٔ حقوقی moʃaveræ-je hoquqi.

консульти́ровать 1. (с кем-л.) مشورت کردن (باکسی) mæʃværæt k.; 2. (*дава́ть консульта́цию*) مشورت دادن mæʃværæt dadæn.

конта́кт تماس tæmass; войти́ в к. (با) تماس پیدا کردن tæmass pejda k.; быть в **-е** (с кем-л.) در تماس بودن (با کسی) dær tæmass b.; име́ть к. (с кем-л.) (باکسی) تماس داشتن tæmass daʃtæn.

конте́кст قرینه qærinæ; по **-у** از روی قرینه æz ru-je qærinæ.

континге́нт مقدار meqdar (*мн.* مقادیر mæqadir); عده eddæ; *комм.* کنتنژان (*фр.* contingent), سهمیه sæhmijæ; установле́ние **-а** تعیین (سهمیه) کنتنژان tæ'jin-e kontenʒan (sæhmijæ).

континéнт قاره qarræ, بر bærr.

континентáльный بری bærri, قاره ای qarræi.

контокоррент *фин.* حساب جاری hesab-e dʒari.

контóра اداره edaræ, دفتر dæftær, کانطور kantur; شعبه ʃo'bæ (*мн.* شعب ʃo'æb, شعبات ʃo'æbat) (*отделéние*); почтóвая к. پستخانه post-xanæ.

контóрск||ий دفتری dæftæri; ~ая книга دفتر dæftær (*мн.* دفاتر dæfater).

контóрщик منشی monʃi, میرزا mirza; محاسب mohaseb (*счетовóд*).

контрабáнд||а قاچاق qatʃaq; занимáться ~ой قاچاق کردن qatʃaq k.; ввозúть ~ой بطور قاچاق وارد کردن be tour-e qatʃaq vared k.

контрабандúст قاچاقچی qatʃaqtʃi.

контрабáндн||ый قاچاقی qatʃaqi; ~ые товáры اجناس قاچاق ædʒnas-e qatʃaq.

контрáгент *комм.* طرف tæræf.

контрáкт قرار داد qærar-dad, کنترات kontrat; заключáть к. کنترات بستن kontrat bæstæn, قرار داد بستن qærar-dad bæstæn; слýжащий по ~у مستخدم کنتراتی mostæxdem-e kontrati.

контрáктовый کنتراتی kontrati.

контрáст تباین tæbajon.

контрастúровать (с чем-либо) متباین بودن (بچیزی) motæbajen b.

контратáка *воен.* حملهٔ متقابله hæmlæ-je motæqabelæ.

контрибýция غرامت qæramæt (*мн.* غرامات qæramat).

контролёр مفتش mofætteʃ; ممیز momæjjez.

контролúровать نظارت کردن næzaræt k., نظارت داشتن (د ز) næzaræt daʃtæn; تفتیش کردن tæftiʃ k.; کنترول کردن kontrol k.; ممیزی کردن momæjjezi k.; к. билéты بلیط را ممیزی (کنترول) کردن belit-ra momæjjezi (kontrol) k.

контрóл||ь نظارت næzaræt, تفتیش tæftiʃ; کنترول kontrol; ممیزی momæjjezi; под ~ем در تحت نظارت dær tæht-e næzaræt, در تحت نظر dær tæht-e næzær, در تحت کنترول dær tæht-e kontrol; взять под к. تحت نظر گرفتن tæht-e næzær gereftæn, تحت نظر قرار دادن tæht-e næzær qærar dadæn.

контрóльн||ый تفتیشی tæftiʃi; ~ые цúфры ارقام تحقیقی ærqam-e tæhqiqi; к. счётчик *см.* счетчик.

контрпретéнзи||я ادعای متقابل edde'a-je motæqabel; **-и** دعاوی متقابله dæ'avi-je motæqabelæ.

контрпроéкт طرح متقابل tærh-e motæqabel.

контрразвéдка ضد جاسوسی zedd-e ʤasusi.

контрреволюционéр ضد انقلابی zedd-e enqelabi.

контрреволюциóнный مخالف انقلاب moxalef-e enqelab, ضد انقلابی zedd-e enqelabi.

контрреволю́ция ضد انقلاب zedd-e enqelab.

контрфóрс *арх.* شمع ʃæm', شمعك ʃæm'æk.

кóнтр||ы: быть в **-ах** (с кем-л.) *разг.* قهر بودن (با کسی) qæhr b.

контýзия صدمه sædæmæ.

кóнтур طرح tærh; دوره douræ.

кóнус *мат.* مخروط mæxrut; усечённый к. مخروط ناقص mæxrut-e naqes.

конусообрáзный مخروطی شکل mæxruti-ʃekl.

конферéнция کنفرانس (*фр.* conférence); междунарóдная **к.** کنفرانس بین‌المللی konferans-e bejn-ol-melæli; **к.** по разоружéнию کنفرانس خلع سلاح konferans-e xæl'-e selah.

конфéта شیرینی ʃirini; کنفت konfet (*русск.* конфéта).

конфиденциáльно بطور محرمانه be tour-e mæhræmanæ.

конфиденциáльный محرمانه mæhræmanæ.

конфискáци||я ضبط zæbt; توقیف touqif (*наложéние арéста*); с **-ей** всегó имýщества با توقیف کلیهٔ اموال ba touqif-e kollijæ-je æmval.

конфискóванн||ый مضبوط mæzbut; **-ые** вéщи اشیای مضبوطه æʃja-je mæzbutæ.

конфисковáть ضبط کردن zæbt k.; توقیف کردن touqif k. (*налагáть арéст*).

конфли́кт نزاع neza'; اختلاف extelaf.

концентрациóнный: к. лáгерь اردوگاه مرکزی ordu-gah-e mærkæzi.

концентрáция تمرکز tæmærkoz.

концентри́рованный متمرکز motæmærkæz.

концентри́ровать تمرکز دادن tæmærkoz dadæn, متمرکز کردن motæmærkæz k.

концентри́ческий متحد المرکز mottæhed-ol-mærkæz.

концéпция درك dærk, ادراك edrak.

концéрн کنسرن (*англ.* concern).

конце́рт كنسرت (*фр.* concert).

концессионе́р صاحب امتياز saheb-e emtijaz.

концессио́нный امتيازى emtijazi; **к.** догово́р نامه امتياز emtijaz-namæ.

конце́сси||я امتياز emtijaz; моно-по́льная **к.** امتياز انحصارى emtijaz-e enhesari; **к.** на нефть امتياز نفط emtijaz-e næft; переда́ча **-и** اعطاى امتياز e'ta-je emtijaz, واگذارى امتياز va-gozari-je emtijaz; получи́ть **-ю** امتياز را emtijaz-ra tæhsil k. تحصيل كردن

конча́ть تمام كردن tæmam k., باتمام رساندن be etmam ræsandæn, خاتمه دادن xatemæ dadæn; **к.** заседа́ние جلسه را ختم كردن dʒælsæ-ra xætm k.; **к.** рабо́ту كاررا تمام كردن kar-ra tæmam k.; **к.** шко́лу مدرسه را تمام كردن mædræsæ-ra tæmam k.

конча́ться 1. تمام شدن tæmam ʃ., باتمام رسيدن be etmam ræsidæn, خاتمه يافتن xatemæ jaftæn; منقضى شدن monqæzi ʃ. (*о сро́ке*); **к.** чем-л. بچيزى منتج شدن be-tʃiz-i montædʒ ʃ., (به) كشيدن kæʃidæn; 2. (*умира́ть*) تمام كردن tæmam k.

ко́нчик نوك nok; **к.** но́са نوك بينى nok-e bini.

конча́ина فوت fout, وفات væfat.

ко́нчить *см.* кончать.

ко́нчи||ться *см.* кончаться; де́ло **-лось** ссо́рой كار بدعوا كشيد kar be dæ'va kæʃid.

конъюнкту́ра وضع væz', وضعيت væz'ijæt.

конь اسب æsp.

конько́й *см.* конек.

коньюнктиви́т *мед.* جوش پلك چشم dʒuʃ-e pelk-e tʃæʃm.

конья́к كنياك (*фр.* cognac).

ко́нюх مهتر mehtær.

конюшня طويله tævilæ, اصطبل estæbl.

кооперати́в كئوپراتيف kooperatif, موءسسه تعاونى mo'æssæsæ-je tæ'avoni.

кооперати́вн||ый تعاونى tæ'avoni, كئوپراتيفى kooperatifi; **-ое** о́бщество شركت تعاونى ʃerkæt-e tæ'avoni; произво́дственное (потреби́тельское) **-ое** о́бщество شركت تعاونى توليد (مصرف) ʃerkæt-e tæ'avoni-je toulid (mæsræf); **-ые** организа́ции موءسسات تعاونى mo'æssæsat-e tæ'avoni.

кооперация 1. (*де́йствие*) تعاون tæ'avon; **2.** (*организа́ция*) موسسه تعاونى moæssæsæ-je tæ'avoni, كئوپراتيف kooperatif.

кооперйровать تعاونی نمودن tæ'avoni næmudæn.

копáть کندن kændæn, حفر کردن hæfr k.; بیل زدن bil zædæn (*лопáтой*).

копáться 1. (*искáть*) جستجو زیر وروکردن dʒost-o-dʒu k.; zir-o-ru k. (*перерывáть*); 2. (*медлить*) تاخیر کردن tæ'xir k.

копéйка کوپك kopek.

Копенгáген *гор.* کپنهاگ kopenhag.

копёр *тех.* تیرکوب tir-kub.

кóпи *см.* копь.

копúлка غلك qollæk.

копировáльн||ый کپیه‌ای kopijæi; ~ая бумáга (کپیه) کاغذ کاربن kaqæz-e karbon (kopijæ); ~ая книгá دفتر کپیه dæftær-e kopijæ; **к.** пресс منگنهٔ سواد بر داری mængænæ-je sævad-bær-dari.

копúрование 1. سواد بر داری sævad-bær-dari, کپیه بر داری kopijæ-bær-dari; 2. (*подражáние*) تقلید tæqlid.

копúровать 1. کپیه کردن kopijæ k., سواد بر داشتن sævad bær-daʃtæn; 2. (*подражáть*) تقلید کردن tæqlid k.

копúть جمع کردن dʒæm' k., پس انداز کردن pæs-ændaz k.

кóпи||я سواد sævad, کپیه kopijæ; снимáть ~ю سواد بر داشتن sævad bær-daʃtæn; в ~и سوادا sævadæn; **к.** вернá с пóдлинником سواد مطابق اصل است sævad motabeq-e æsl-æst.

кóпоть دوده dudæ; покрытый ~ю دوده‌ای dudæi.

копти́||ть 1. (*о лáмпе, пéчке и пр.*) دود زدن dud zædæn; лáмпа ~т چراغ دود میزند tʃeraq dud mizænæd; 2. (*рыбу и пр.*) دود دادن dud dadæn; **к.** рыбу ماهی‌را دود دادن mahi-ra dud dadæn.

копчéние دود دادن dud dadæn(-e).

копчёный دودی dudi.

кóпчик *анат.* عصعص os'os.

копытн||ый *зоол.* سم دار som-dar; ~ые حیوانات سم دار hejvanat-e som-dar.

копытo سم som; раздвóенное **к.** سم چاکدار som-e tʃak-dar.

коп||ь معدن mæ'dæn (*мн.* معادن mæ'aden); разрабáтывать **к.** معدن‌را استخراج کردن mæ'dæn-ra estexradʒ k.; мéдные ~и معادن مس mæ'aden-e mess.

копьё نیزه nejzæ.

корá پوست درخت pust-e dereext (*древéсная*); قشر qæʃr; **к.** мóз-

ra *анат.* قشر خارجی دماغ qæʃr-e xaredʒi-je dæmaq; земна́я к. قشر زمین qæʃr-e zæmin.

кораблекруше́ние غرق کشتی qærq-e kæʃti.

кораблестрое́ние کشتی سازی kæʃti-sazi.

кораблестрои́тельн||ый: ~ые рабо́ты عملیات کشتی سازی æmælijat-e kæʃti-sazi.

кора́бл||ь کشتی kæʃti, جهاز dʒehaz (*мн.* جهازات dʒehazat); боéнный к. کشتی جنگی kæʃti-je dʒængi; на ~é در کشتی dær kæʃti, روی کشتی ru-je kæʃti.

кора́лл مرجان mærdʒan.

кора́лловый مرجانی mærdʒani.

кора́н قرآن qor'an.

коренн||о́й 1. (*основно́й*) اساسی æsasi, اصلی æsli; к. жи́тель بومی bumi; ~о́е измене́ние تغییر اساسی tæqjir-e æsasi; ~ы́м о́бразом بطور اساسی be tour-e æsasi; 2.: к. зуб دندان آسیاب dændan-e asjab, طاحنه tahenæ (*мн.* طواحن tævahen).

ко́р||ень 1. ریشه riʃæ; к. де́рева ریشهٔ درخت riʃæ-je deræxt; к. зу́ба ریشهٔ دندان riʃæ-je dændan; к. во́лоса بن مو bon-e mu; вы́рвать с ~нем از بیخ بر کندن æz bix bær-kændæn, ریشه کن کردن riʃæ-kæn k.; пуска́ть ~ни ریشه گرفتن riʃæ gereftæn, ریشه دواندن riʃæ dævandæn; 2. *мат.* جذر dʒæzr; квадра́тный к. جذر مربع dʒæzr-e moræbbæ'; куби́ческий к. جذر مکعب dʒæzr-e mokæ'æb; рациона́льный к. جذر تام dʒæzr-e tamm; иррациона́льный к. جذر اصم dʒæzr-e æsæmm; 3. *лингв.*: к. сло́ва ریشهٔ کلمه riʃæ-je kælemæ; 4. *физ.* (*исто́чник*) منبع mænbæ'.

корешо́к 1. ریشهٔ کوچك riʃæ-je kutʃek; 2.: к. че́ка ته چك tæh-e tʃæk; к. кни́ги ته کتاب tæh-e ketab.

Коре́я کره koræ.

корзи́на سبد sæbæd; زنبیل zænbil; к. цвето́в سبد گل sæbæd-e gol.

коридо́р راهرو rah-rou, دالان dalan.

кори́ть ملامت کردن mælamæt k., سرزنش کردن særzæneʃ k.

кори́ца دارچین dartʃin.

кори́чневый قهوه‌ای رنگ qæhvæi-ræng.

ко́рк||а پوست pust; апельси́нная к. پوست پرتغال pust-e portoqal; хи́нная к. پوست گنه‌گنه pust-e genægenæ; к. хле́ба قشر نان qæʃr-e nan; счища́ть ~у پوست کندن pust kændæn.

корм علیق æliq, قصیل qæsil, علوفه ælufæ; **задава́ть к.** علیق دادن ælif dadæn, علف دادن ælæf dadæn; **на подно́жном ~ý** در چرا dær ʧæra.

корма́ *мор.* دنبالهٔ کشتی dombalæ-je kæʃti.

кормиле́ц کفیل kæfil.

кормили́ца دایه dajæ.

корми́ть 1. (*питать*) غذا دادن qæza dadæn, تغذیه کردن tæqzijæ k., خوراندن xorandæn; 2.: **к. гру́дью** شیر دادن ʃir dadæn; **~ся** 1. (*питаться*) غذا خوردن qæza xordæn; 2. (*существовать*) زیست کردن zist k.

кормле́ние تغذیه tæqzijæ; **к. гру́дью** رضاعت reza'æt, شیر دادن ʃir dadæn(-e).

корневи́ще ساقهٔ زیر زمینی saqæ-je zir-e zæmini.

корнево́й ریشه‌ای riʃæi.

корнеплоды́ نباتات ریشه دار næbatat-e riʃæ-dar.

корнишо́н خیار ترشی xijar-e torʃi.

коро́бить تاب دادن tab dadæn, پیچاندن pitʃandæn; **~ся** تاب‌خوردن tab xordæn, پیچیدن pitʃidæn.

коро́бка قوطی quti, جعبه ʤæ'bæ; **к. спи́чек** قوطی کبریت quti-je kebrit; **черепна́я к.** *анат.* کاسه سر kasæ-je sær; **ство́льная к.** *воен.* جعبهٔ لوله ʤæ'bæ je lulæ.

коро́бочка 1. *смотри* коробка; 2. *бот.* غلاف qelaf, تخمدان toxmdan; **к. хло́пковая** قوزهٔ پنبه quzæ-je pæmbæ.

коро́в||а گاو gav, ماده گاو gav-e madæ; **до́йная к.** *см.* дойная; **бо́жья ~ка** *зоол.* کفش دوزك kæfʃ-duzæk.

коро́в||ий گاوی gavi; **~ье ма́сло** کره kæræ (*сли́вочное*); روغن زرد rouqæn-e zærd (*топлёное*).

королева ملکه mælekæ.

королевский سلطنتی sæltænæti, شاهانه ʃahanæ, ملوکانه molukanæ.

коро́ль پادشاه padeʃah, شاه ʃah.

коромы́сло: к. весо́в شاهین ترازو ʃahin-e tærazu.

коро́на تاج taʤ.

корона́ция تاجگذاری taʤ-gozari.

коро́нка: к. зу́ба تاج دندان taʤ-e dændan.

корonóванный تاجدار taʤ-dar.

коро́ста *мед.* جرب ʤæræb.

корота́ть: к. вре́мя وقت گذراندن væqt gozærandæn.

коро́тк||ий کوتاه kutah; قلیل qælil, مختصر moxtæsær; **~ие во́лосы**

موی کوتاه mu-je kutah; к. расска́з حکایت مختصر hekajæt-e moxtæsær; ~ое замыка́ние *см.* замыкание; ~ие во́лны *см.* волна; в к. срок در مدت کمی dær moddæt-e kæm-i, در مدت قلیلی dær moddæt-e qælil-i.

ко́ротко مختصرا moxtæsæræn, بطور خلاصه be tour-e xolasæ; к. и я́сно مختصر و مفید moxtæsær-o--mofid.

коро́че *сравн. ст. к прил.* «коро́ткий»; дни стано́вятся **к.** روزها کوتاهتر میشود ruzha kutahtær miʃæved; **к.** говоря́ خلاصه xolasæ.

ко́рпия ریشه (برای زخم) riʃæ (bæraje zæxm).

ко́рпус 1. (*зда́ние*) بنا bena, عمارت emaræt; **2.** (*ту́ловище*) بدن bædæn; **3.** *мех.* بدنه bædænæ; **к.** корабля́ تنه کشتی tænæ-je kæʃti, بدنهٔ کشتی bædænæ-je kæʃti; **4.** *воен.* کردارمه (*фр.* corps d'armée), سپه sepæh; **5.:** дипломати́ческий **к.** *см.* дипломатический.

корректи́ровать تصحیح کردن tæshih k.; *тип.* غلط گیری کردن qælæt-giri k.

корре́ктный مؤدب mo'æddæb.

корре́ктор مصحح mosæhheh.

корректу́р||а نمونه næmunæ (*гра́нки с подлежа́щим пра́вке набо́ром*); غلط گیری qælæt-giri (*пра́вка корректу́ры*); пе́рвая **к.** نمونهٔ اول næmunæ-je ævvæl; غلط گیری دفعهٔ اول qælæt-giri-je dæf'æ--je ævvæl (*пе́рвая пра́вка*); вы́правленная **к.** نمونهٔ غلط گیری شده næmunæ-je qælæt-giri ʃodæ; держа́ть ~у غلط گیری کردن qælæt--giri k.

корреспонде́нт 1. مخبر moxber; специа́льный **к.** مخبر مخصوص moxber-e mæxsus; **2.** *комм.* طرف معامله tæræf-e mo'amelæ.

корреспонде́нция مراسلات moraselat, مکاتبات mokatebat (*перепи́ска*); комме́рческая **к.** مراسلات تجارتی moraselat-e tedʒaræti.

корса́р دزد دریائی dozd-e dærjai.

корсе́т کرست korset.

ко́ртик *воен.* سرنیزهٔ کمری særnejzæ je kæmæri.

ко́рточк||и چنبا تمه ʧombatmæ; сидеть на ~ах سر پا شنه نشستن sær-e paʃnæ neʃæstæn; присе́сть на **к.** چنباتمه زدن ʧombatmæ zædæn.

корчева́ть *см.* выкорчевывать.

корчева́ние *см.* выкорчевывание.

ко́рчи تشنج tæʃænnodʒ.

ко́рчить: к. грима́сы ادا واصول کردن æda væ osul k.; к. из себя́ وا نمود کردن va-næmud k.; ~ся پیچ و تاب خوردن pitʃ-o-tab xordæn.

ко́ршун قوش quʃ, لاشخور laʃxor.

кори́стный باغرض ba-qæræz, طمع کار tæmæ'kar, طماع tæmma' (*жа́дный*); مغرضانه moqrezanæ (*в значе́нии прилага́тельного*).

кори́сть غرض qæræz; طمع tæmæ' (*жа́дность*).

кори́то طشت رخت شوئی tæʃt-e ræxt-ʃui.

корь *мед.* سرخك sorxæk; заболе́ть ~ю سرخك در آوردن sorxæk dær-aværdæn.

коса́ I. *с.-х.* داس شمشیری das-e ʃæmʃiri.

кос||а́ II. گیس gis; заплета́ть ~у گیس بافتن gis baftæn.

коса́ III. *геогр.* دماغه dæmaqæ.

ко́свенно بطور غیر مستقیم be tour-e qejr-e mostæqim.

ко́свенн||ый غیر مستقیم qejr-e mostæqim; ~ые нало́ги مالیات غیر مستقیم malijat-e qejr-e mostæqim.

косе́канс *мат.* قطر ظل تمام qotr-e zell-e tæmam.

ко́синус *мат.* جیب تمام dʒejb-e tæmam.

коси́ть I. چیدن (علف) (ælæf) tʃidæn; درو کردن derou k.; ~ся چیده شدن tʃidæ ʃ.

коси́ть II.: к. глаза́ми لوچ بودن luʧ b.; ~ся (на кого́-л.) چپ (بکسی) چپ tʃæp-tʃæp negah k.

космати́й پرمو por-mu; مو دراز mu-deraz.

косме́тика کسماتیك (*фр.* cosmétique), اسباب آرایش æsbab-e arajeʃ, لوازم آرایش lævazem-e arajeʃ.

космическ||ий عالمی alæmi, دنیائی donjai, کوسمیك kosmik; ~ие лучи́ اشعه کوسمیك æʃe'æ-je kosmik.

ко́смос کائنات ka'enat.

косну́||ться *см.* касаться; разгово́р ~лся э́того собы́тия صحبت سر این واقعه افتاد sohbæt sær-e in vaqe'æ oftad.

ко́со کج kædʒ, اریب orib, بطور اریب be tour-e orib, بطور کج be tour-e kædʒ.

косогла́зый لوچ luʧ, احول æhvæl.

кос||о́й 1. اریب orib, کج kædʒ; ~а́я пло́скость سطح مایل sæth-e majel; 2. (*о глаза́х*): لوچ luʧ, چپ tʃæp, احول æhvæl; ~ы́е глаза́ چشم چپ tʃæʃm-e tʃæp; к. взгляд نگاه چپ چپ negah-e tʃæp-tʃæp.

костене́ть *см.* коченеть.

костёр آتش ataʃ, خرمن آتش xærmæn-e ataʃ.

кости́стый *см.* костлявый.

костля́вый استخوانی ostoxani, استخوان دار ostoxan-dar.

ко́стный استخوانی ostoxani; к. мозг مغز استخوان mæqz-e ostoxan.

костое́да *мед.* تقرح عظمی tæqærroh-e æzmi.

ко́сточк||а 1. *анат.* استخوان کوچك ostoxan-e kutʃek; 2. (*плоду́в*) هسته hæstæ; ◇ перебира́ть ~и غیبت کردن qejbæt k.

костыл||ь 1. چوب زیربغل tʃub-e zir-e bæqæl, چوب پا tʃub-e pa; ходи́ть на ~я́х با چوب زیربغل راه رفتن ba tʃub-e zir-e bæqæl rah ræftæn; 2. *тех.* گل میخ gol-e mix.

кост||ь 1. استخوان ostoxan, عظم æzm; ры́бья к. استخوان ماهی ostoxan-e mahi; слоно́вая к. عاج adʒ; вправля́ть к. استخوان را جا ostoxan-ra dʒa ændaxtæn; 2.: игра́льная к. طاس tas.

костю́м لباس lebas; кот-о-шалвар kot-o-ʃælvar; мужско́й (же́нский) к. لباس مردانه (زنانه) lebas-e mærdanæ (zænanæ); пара́дный к. لباس تمام رسمی lebas-e tæmam ræsmi; маскара́дный к. لباس بال ماسکه lebas-e bal-maskæ; спорти́вный к. لباس ورزش lebas-e værzeʃ; купа́льный к. لباس استحمام lebas-e estehmam.

костюмиро́ванный: к. бал بال ماسکه (*фр.* bal masqué).

костя́к استخوان بندی ostoxan-bændi.

костяно́й استخوانی ostoxani.

косы́нка چار قد tʃarqæd.

кося́к چوب درگاه tʃub-e dær-gah (*дверно́й*).

кот گربهٔ نر gorbæ-je nær.

кота́нгенс *мат.* ظل تمام zell-e tæmam.

котёл دیگ dig; парово́й к. دیگ بخار dig-e boxar.

котело́к 1. کماجدان komadʒdan; دیزی dizi; 2. (*шля́па*) کلاه ملون kolah-e melon.

коте́льный: к. заво́д کارخانهٔ دیگ بخارسازی kar-xanæ-je dig-e boxar-sazi.

котёнок بچه گربه bætʃʃæ-gorbæ.

кори́ровать نرخ را تعیین کردن nerx-ra tæ'jin k.

котиро́вка نرخ گذاری nerx-gozari, تعیین نرخ tæ'jin-e nerx.

котиро́вочный: к. бюллете́нь

صورت مظنه جات suræt-e mæzænnædʒat.

котле́та کتلت (*фр.* côtelette).

котóр||ый 1. (*относи́тельное*) که ke; **челове́к, к. пришёл** شخصی که آمد ʃæxs-i ke amæd; **челове́к, у кото́рого я э́то спроси́л** شخصی که من اینرا از او پرسیدم ʃæxs-i ke mæn in-ra æz u porsidæm; 2. (*вопроси́тельное*) کدام kodam, کدام یکی kodam jæk-i; **к. из них?** کدام از آنها kodam æz anha; **к. час?** ساعت چند است sa'æt-e tʃænd-æst; **в ~ом часу́?** چه ساعت (در) tʃe sa'æt.

ко́фе قهوه qæhvæ; **к. с молоко́м** قهوه شیر ʃir-qæhvæ; **чёрный к.** قهوهٔ تلخ qæhvæ-je tælx, قهوه بدون شیر qæhvæ bedun-e ʃir.

кофеи́н *хим.* کافئین (*фр.* caféine).

кофе́йник قهوه ریز qæhvæ-riz; قهوه جوش qæhvæ-dʒuʃ (*кипяти́льник*).

кофе́йн||ый: к. боб دانهٔ قهوه danæ-je qæhvæ; **~ая гу́ща** تفالهٔ قهوه tofalæ-je qæhvæ; **к.** цвет *см.* коричневый.

кофе́йня قهوه خانه qæhvæ-xanæ.

ко́фта نیم تنه nim-tænæ, بلوز (*фр.* blouse); **вя́заная к.** ژاکت کش باف nim-tænæ-je kæʃ-baf, ژاکت کش باف ʒaket-e kæʃ-baf.

кочáн: к. капу́сты کلهٔ کلم kælæ-je kælæm.

кочева́ть کوچ کردن kutʃ k.

кочéвник بادیه نشین badijæ-neʃin, چادر نشین tʃador-neʃin, کوچ نشین kutʃ-neʃin.

кочев||óй ایلیاتی ilijati, چادر نشین tʃador-neʃin; **~ы́е племена́** قبایل چادر نشین qæbajel-e tʃador-neʃin.

кочега́р سوخت انداز suxt-ændaz.

коченéть یخ کردن jæx k. (*застыва́ть*); بی حس شدن bi-hess ʃ. (*утра́чивать чувстви́тельность*).

кочерга́ سیخ بخاری six-e boxari.

кошáч||ий گربه‌ای gorbæi; **семéйство ~ьих** *зоол.* طایفهٔ گربه tajefæ-je gorbæ.

кошелёк کیف پول kif-e pul.

кошени́ль قرمز دانه qermez-danæ.

ко́шка گربه gorbæ.

кошма́р کابوس kabus.

кошма́рный *фиг.* مخوف mæxuf, هولناك houlnak, مهیب mohib.

коэффициéнт *мат., физ.* ضریب zærib, مضروب فیه mæzrub(on) fih;

к. тре́ния *физ.* ضریب اصطکاك zærib-e estekak; к. сжа́тия *физ.* ضریب انعطاف zærib-e en'etaf; к. расшире́ния *физ.* ضریب انبساط zærib-e enbesat.

КПК (Коми́ссия Парти́йного Контро́ля) کمسیون کنترول حزبی komesjun-e kontrol-e hezbi.

краб خرچنگ xærʧæng.

кра́деный مسروق mæsruq; ~ые ве́щи اشیاء مسروقه æʃja-je mæsruqæ.

краеве́дение مملکت شناسی mæmlækæt-ʃenasi.

краеуго́льный: к. ка́мень *фиг.* اس اساس oss-e æsas.

кра́жа دزدی dozdi, سرقت serqæt; проста́я к. سرقت ساده serqæt-e sadæ; к. со взло́мом سرقت جبری serqæt-e ʤæbri; карма́нная к. جیب بری ʤib-bori.

кра||й 1. کنار kænar, طرف tæræf (*мн.* اطراف ætraf), لب læb, لبه læbæ, حاشیه haʃijæ (*мн.* حواشی hævaʃi); на ~ю го́рода درکنار شهر dær kænar-e ʃæhr; к. оде́жды لبهٔ لباس læbæ-je lebas; на ~ю дива́на درلب (کنار) نیمکت dær læb-e (kænar-e) nimkæt; к. доро́ги کنارجاده kænar-e ʤaddæ; 2. (*преде́л*) انتها enteha, غایت qajæt; 3. (*страна́*) سر زمین sær-zæmin, مملکت mæmlækæt; 4. (*о́бласть*) ایالت ejalæt; ناحیه nahijæ; ✧ переliва́ться че́рез к. لبریز شدن læb-riz ʃ.; по́лный до ~ёв لبریز læb-riz, لبالب læb-a-læb; из ~я в к. سر تا سر sær ta sær, سراسر sær-a-sær; на ~ю ги́бели در خطر هلاکت dær xætær-e hælakæt.

крайко́м (Краево́й комите́т па́ртии) کمیته ایالتی حزب komitæ-je ejalæti-je hezb.

кра́йне بینهایت bi-nehajæt, به منتها be montæha dærædʒæ, خیلی xejli, فوق العاده fouq-ol-adæ; к. необходи́мо خیلی لازم است xejli lazem-æst.

кра́йн||ий منتها montæha, منتها montæha dærædʒæ; انتهائی entehai; بیشترین biʃtærin; اقصی æqsa; *пол.* افراطی efrati; к. се́вер شمال اقصی ʃemal-e æqsa; по ~ей ме́ре اقلا æqællæn; в ~ем слу́чае در آخرین وهله dær axerin væhlæ; ~ие ме́ры اقدامات فوق العاده eqdamat-e fouq-ol-adæ; ~яя цена́ آخرین قیمت axerin qeʤmæt; назови́те ~юю це́ну آخرش را بگوئید axer-æʃ-ra begujid; ~яя ко́мната اطاق انتهائی otaq-e entehai.

кра́йност||ь 1. (*преде́л*) انتها en-

teha, غایت qajæt; 2. (*чрезмéрность*) افراط efrat, افراط وتفریط efrat-o-tæfrit; впадáть в к. افراط و تفریط کردن efrat-o-tæfrit k.; 3. (*бéдность*) فقر fæqr; ✧ до ~и خیلی xejli, فوق العاده fouq-ol-adæ; تا آخرین درجه ta axerin dærædʒæ.

кран I. شیر ʃir; самовáрный к. شیر سماور ʃir-e sæmavær; подъёмный к. جر اثقال dʒærr-e æsqal جر ثقیل dʒærr-e sæqil.

кран II. *уст.* قران qeran (*дéнежная единúца в Ирáне*).

крапúва گزنه gæzænæ.

крапúвница *см.* крапивная лихорадка.

крапúвн||ый: ~ая лихорáдка *мед.* کهیر kæhir.

красáвец مرد خوشگل mærd-e xoʃgel.

красáвица زن خوشگل zæn-e xoʃgel; ночнáя к. *бот.* گل عباسی gol-e æbbasi.

краси́вый قشنگ qæʃæng; زیبا ziba, خوشگل xoʃgel.

краси́льн||ый: к. завóд رنگ رز ræng-ræz-xanæ, کارخانهٔ رنگ رزی kar-xanæ-je ræng-ræzi.

краси́льня دکان رنگ رزی doqqan-e ræng-ræzi, صباغخانه sæbbaq-xanæ.

красúльщик رنگ رز ræng-ræz, صباغ sæbbaq.

краси́тели *см.* красящие вещества.

крáсить رنگ کردن ræng k., رنگ زدن ræng zædæn; رنگ رزی کردن ræng-ræzi k. (*шерсть, ткань*); к. что-л. в синий цвет چیزی را رنگ آبی زدن ʧiz-i-ra ræng-e abi zædæn; ~ся 1. رنگ شدن ræng ʃ.; 2. (*о жéнщине*) بزك کردن bæzæk k.

крáск||a رنگ ræng; клеевáя к. *см.* клеевой; мáсляная к. رنگ روغنی ræng-e rouqæni; эмáлевая к. رنگ لعابی ræng-e læ'abi; акварéльная к. *см.* акварельный; растúтельные ~и رنگ های نباتی rængha-je næbati; тёртые ~и رنگ های مایع rængha-je maje'; тёмная к. رنگ سیر ræng-e sir; тýсклая к. رنگ خفه ræng-e xæfæ; анилúновая к. جوهر dʒouhær; типографúская к. مرکب چاپ morækkæb-e ʧap.

краснéть قرمز شدن qermez ʃ., سرخ شدن sorx ʃ.

красноармéец سرباز قشون سرخ (آرتش) særbaz-e qoʃun-e (arteʃ-e) sorx, عسکر سرخ æskær-e sorx.

красновáтый مایل بقرمز majel be qermez.

Красново́дск *гор.* كراسنووودسك krasnovodsk.

Кра́сное мо́ре بحر احمر bæhr-e æhmær.

красноко́жий قرمز پوست qermez-pust.

красноречи́во با فصاحت و بلاغت ba fæsahæt-o-bælaqæt.

красноречи́вый فصيح fæsih, فصيح و بليغ fæsih-o-bæliq.

красноре́чие فصاحت fæsahæt, فصاحت و بلاغت fæsahæt-o-bælaqæt.

краснота́ قرمزی qermezi, سرخی sorxi.

кра́сн||ый قرمز qermez, سرخ sorx, احمر æhmær; я́рко-к. آتشی atæʃi; тёмно-к. لاکی laki (*сургу́ный*), ارغوانی ærqævani (*пурпу́ровый*), عنابی ænnabi (*бордо́*); густо́й тёмно-к. شنگرفی ʃengerfi; **-о-жёлтый** حنائی hænai; **К-ая** а́рмия قشون سرخ qoʃun-e sorx; **К.** флот بحريهٔ سرخ bæhrijæ-je sorx; **к.** флаг بيرق سرخ bejræq-e sorx; **К.** крест صليب احمر sælib-e æhmær; **-ая** медь مس mes.

красота́ قشنگی qæʃængi, خوشگلی xoʃgeli, زيبائی zibai, جمال dʒæmal, وجاهت vædʒahæt.

красть دزديدن dozdidæn, سرقت کردن serqæt k., دزدی کردن dozdi k.

кра́сящ||ий ملون molævven; **-ее вещество́ кро́ви** مادهٔ ملونه خون maddæ-je molævvenæ-je xun; **-ие вещества́** مواد ملونه mævadd-e molævvenæ.

кра́тер دهانهٔ آتش فشان dæhanæ-je ataʃ-feʃan.

кра́тк||ий مختصر moxtæsær, کوتاه kutah, قليل qælil; **к. срок** مدت قليل moddæt-e qælil; **к. расска́з** حکايت مختصر hekajæt-e moxtæsær; **-ое изложе́ние** خلاصه xolasæ; **к. отчёт о заседа́нии** خلاصهٔ مذاکرات جلسه xolasæ-je mozakerat-e dʒælsæ.

кра́тко مختصرا moxtæsæræn, اجمالا edʒmalæn, خلاصه xolasæ, بطور خلاصه be tour-e xolasæ.

краткосро́чный قليل المدت qælil-ol-moddæt, کم مدت kæm-moddæt.

кра́ткост||ь اختصار extesar; **для -и** برای اختصار bæraje extesar.

кра́тн||ый: -ое (число́) *мат.* مضرب mæzræb; **общее наиме́ньшее -ое** کوچکترين مضرب مشترك kutʃektærin mæzræb-e moʃtæræk.

крах افلاس eflas, ور شکستگی vær-ʃekæstægi; **потерпе́ть к.** ور شکست شدن vær-ʃekæst ʃ.

крахма́л نشاسته neʃastæ, آهار ahar.

крахма́ление نشاسته زدن neʃastæ zædæn(-e), آهار زدن ahar zædæn(-e).

крахма́лист‖ый نشاسته‌ای neʃastæi; ~ые вещества́ مواد نشاسته‌ای mævadd-e neʃastæi.

крахма́лить نشاسته زدن neʃastæ zædæn, آهاردار کردن ahar-dar k.

крахма́льный 1. نشاسته‌ای neʃastæi, آهاردار ahar-dar; к. заво́д کارخانهٔ نشاسته سازی kar-xanæ-je neʃastæ-sazi; 2. آهاری ahari; к. воротни́к یخهٔ آهاری jæxæ-je ahari.

кра́шеный رنگ شده ræng ʃodæ.

кра́шенье رنگ رزی ræng-ræzi, رنگ کردن ræng kærdæn(-e).

кре́дит *бухг.* طلب tælæb.

кредит اعتبار e'tebar (*мн.* اعتبارات e'tebarat); долгосро́чный к. اعتبار طویل المدت e'tebar-e tævil-ol-moddæt; краткосро́чный к. اعتبار قلیل‌المدت e'tebar-e qælil-ol-moddæt; в к. بطور اعتبار be tour-e e'tebar, نسیه nesjæ, بطور نسیه be tour-e nesjæ; из ~а мину́вшего го́да از بابت اعتبار سال گذشته æz babæt-e e'tebar-e sal-e gozæʃtæ; поку́пать в к. بوعده خریدن be væ'dæ xæridæn; предоставля́ть к. اعتبار دادن e'tebar dadæn.

кредит‖ный اعتباری e'tebari; ~ые опера́ции معاملات اعتباری mo'amelat-e e'tebari; к. биле́т اسکناس eskenas.

кредитова́ть اعتبار دادن e'tebar dadæn.

кредито́р طلبکار tælæbkar.

кредитоспосо́бност‖ь اعتبار e'tebar; قوت مالی qovvæt-e mali; к. ба́нка قوت مالی بانك qovvæt-e mali-je bank; восстановле́ние ~и اعادهٔ اعتبار e'adæ-je e'tebar.

кредитоспосо́бный معتبر mo'tæbær.

кре́йсер کروازر (*фр.* croiseur), رزم ناو ræzm-nav; брониро́ванный к. کروازر زره پوش kruazor-e zereh-puʃ.

крем کرم (*фр.* crême); к. для лица́ روغن صورت rouqæn-e suræt.

кремато́рий مرده سوز خانه mordæ-suz-xanæ.

кремéнь *мин.* چقماق (سنگ) (sæng-e) ʧæqmaq.

кремль کرمل kreml, کرملن (*фр.* kremlin); ارك ærk.

кремнёв‖ый چقماقی ʧæqmaqi;

~ое ружьё تفنگ چقماقی tofæng-e ʧæqmaqi.

кремнезём *хим.* سیلیس (*фр.* silice).

кремнезёмный سیلیسی silisi.

кре́мний *хим.* سیلیسیوم (*фр.* silicium).

кре́мовый شکری ʃækæri (*цвет*).

креозо́т *хим.* جوهر قطران dʒouhær-e qætran, کروزوت (*фр.* créosote).

креп *текст.* کرپ (*фр.* crêpe).

крепдеши́н *текст.* کرپ دوشین (*фр.* crêpe de Chine).

крепи́тельный مقوی moqævvi.

крепи́ть 1. محکم کردن mohkæm k., تقویت کردن tæqvijæt k., قوت دادن qovvæt dadæn; 2. *мед.* قبض کردن qæbz k. (*желу́док*).

кре́пк||ий 1. قوی qævi, پر قوت por-qovvæt; تنومند tænumænd; ~ое здоро́вье بنیهٔ قوی bonjæ-je qævi; ~ие не́рвы اعصاب قوی æ'sab-e qævi; 2. (*про́чный*) محکم mohkæm, با دوام ba-dævam; ~ая мате́рия پارچهٔ با دوام parʧæ-je ba-dævam; ~ая верёвка طناب محکم tænab-e mohkæm; 3. تند tond (*о спиртны́х напи́тках и табаке́*); پر مایه por-majæ, پر رنگ por-ræng (*о ча́е, ко́фе*); к. таба́к توتون تند tutun-e tond; к. ча́й چائی پر رنگ ʧai-je por-ræng; ✧к. сон خواب سنگین xab-e sængin; ~ие слова́ حرفهای رکیك hærfha-je rækik.

кре́пко محکم mohkæm, سخت sæxt; к. спать خوابیدن سخت sæxt xabidæn; держи́тесь к.! محکم بگیرید! mohkæm begirid.

крепостн||о́й: ~о́е пра́во اصول مملوکیت دهاقین osul-e mæmlukijæt-e dehaqin.

кре́пость I. 1. (*си́ла*) قوه qovvæ; 2. (*про́чность*) استحکام estehkam, استواری ostovari, محکمی mohkæmi; دوام dævam; 3. (*напи́тков*) تندی tondi.

кре́пость II. *воен.* قلعه qæl'æ (*мн.* قلعه جات qæl'ædʒat, قلاع qela').

кре́пость III.: ку́пчая к. قباله qæbalæ.

кре́сло صندلی دسته دار sændæli-je dæstæ-dar, صندلی دو دسته sændæli-je do-dæstæ; депута́тское к. کرسی وکالت korsi-je vækalæt.

кресс *бот.* ترتیزك tærtizæk.

крест صلیب sælib, خاچ xaʧ; Кра́сный к. *см.* красный; к. на-крест بطور متقاطع be tour-e motæqate'.

крестéц *анат.* عظم عجز æzm-e ædʒz.

крестовúдный بشکل صلیب be ʃekl-e sælib, صلیب مانند sælib-manænd.

крестовúна *ж.-д.* دو راهی راه do-rahi-je rah-e ahæn.

крестóв||ый *ист.* صلیبی sælibi; **~ые** похóды جنگهای صلیبی dʒænghа-je sælibi.

крестонóсцы صلیبیون sælibijun.

крестьянин دهقان dehqan (*мн.* دهاقین dehaqin), زارع zare' (*мн.* زارعین zare'in), دهاتی dehati.

крестьянский روستائی rustai, دهاتی dehati.

крестьянство دهاقین dehaqin.

кривизнá کجی kædʒi, انحنا enhena.

кривúть کج کردن kædʒ k., خم کردن xæm k.; **~ся** کج شدن kædʒ ʃ., خم شدن xæm ʃ.

крúво کج بطور be tour-e kædʒ, کج kædʒ, بطور متمایل be tour-e motæmajel.

криводýшие دو روئی do-rui, تزویر tæzvir.

криводýшный دو رو do-ru.

крив||óй 1. کج kædʒ, منحنی monhæni, کج شده kædʒ ʃodæ; **~áя** лúния خط منحنی xætt-e monhæni; **~áя** температýры منحنی حرارت monhæni-je hæraræt; 2. (*одноглáзый*) یك چشم jæk-tʃæʃm.

криволинéйный *геом.* دارای خطوط منحنی dara-je xotut-e monhæni.

кривонóгий کج پا kædʒ-pa.

кривошúп *тех.* دستهٔ محور dæstæ-je mehvær.

крúзис بحران bohran; **к.** кабинéта *см.* кабинет; политúческий **к.** بحران سیاسی bohran-e sijasi; мировóй экономúческий **к.** بحران اقتصادی دنیا bohran-e eqtesadi-je donja; **к.** болéзни بحران مرض bohran-e mæræz.

крик صدا sæda, فریاد færjad; جیغ dʒiq (*пронзúтельный*); جار dʒar (*торгóвцев*).

криклúвость پر صدائی por-sædai.

криклúвый پر صدا por-sæda, پر سر و صدا por-sær-o-sæda.

крикýн داد و فریاد کن dad-o-færjad-kon, جیغ جیغو dʒiq-dʒiqu, هوچی houtʃi.

криминáльный جنائی dʒenai, جزائی dʒæzai, جنایت کارانه dʒenajætkaranæ.

криптóн *хим.* کریپتن (*фр.* crypton).

крита́лл بلور bolur.

кристаллиза́ция تبلور tæbælvor, تبلر tæbællor.

кристаллизо́ванный متبلور motæbælvær.

кристаллизова́ть بلورى كردن boluri k., متبلور گردن motæbælvær k.; **~ся** بلورى شدن boluri ʃ., متبلور شدن motæbælvær ʃ.

крита́льный 1. بلورى boluri; 2. شفاف ʃæffaf (*прозра́чный*); صاف saf (*чи́стый*).

Крит *о-в* جزيرهٔ كريت dʒæziræ-je krit.

кри́тик منتقد montæqed, انتقاد كننده enteqad konændæ, منقد monæqqed.

кри́тика انتقاد enteqad, تنقيد tænqid; ме́лочно-приди́рчивая к. عيبجوئى نكته گيرى ejb-dʒui.

критикова́ть انتقاد كردن enteqad k., تنقيد كردن tænqid k.; ме́лочно к. نكته گيرى كردن noktæ-giri k.

крити́ческий 1. انتقادى enteqadi, تنقيدى tænqidi; انتقاد آميز enteqad-amiz; 2.: к. моме́нт موقع باريك mouqe'-e barik.

крича́ть صدا كردن sæda k., صدا زدن sæda zædæn, بانگ زدن bang zædæn, فرياد كردن færjad k., داد زدن dad zædæn; пронзи́тельно к. جيغ كشيدن dʒiq kæʃidæn.

крича́щий *фиг.* زننده zænændæ.

кров: оста́ться без **~a** بى خانه شدن bi xanæ ʃ.

кровав||ый خونين xunin, خونى xuni; к. поно́с اسهال خونى eshal-e xuni; **~ая** моча́ *мед.* بول الدم boul-od-dæm; **~ая ба́ня** *фиг.* كشتار koʃtar, خونريزى xun-rizi.

крова́ть تخت خواب tæxt-e xab; похо́дная к. تخت خواب سفرى tæxt-e xab-e sæfæri; двухспа́льная к. تخت خواب دونفرى tæxt-e xab-e do-næfæri.

кро́вельн||ый آهن كوبى ahæn-kubi; **~ое** желе́зо آهن شيروانى ahæn-e ʃirvani; к. жо́лоб ناودان navdan; **~ые** рабо́ты عمليات آهن كوبى æmælijat-e ahæn-kubi.

кро́вельщик آهن كوب ahæn-kub.

кровено́сный: к. сосу́д عرق erq (*мн.* عروق oruq).

кро́вля بام bam, شيروانى ʃirvani.

кровожа́дность خون خوارى xun-xari.

кровожа́дный خون خوار xun-xar.

кровообраще́ние دوران خون dæværan-e xun.

кровоостана́вливающий *мед.* خون بند xun-bænd, قابض خون qabez-e xun.

кровопи́йца خونخوار xun-xar.

кровоподтёк خون مردگی xun--mordægi.

кровопроли́тие خون ریزی xun-rizi.

кровопроли́тный خونین xunin.

кровопуска́ние حجامت hædʒamæt, فصد fæsd.

кровосо́сн‖ый: ~ая ба́нка شاخ حجامت ʃax-e hædʒamæt.

кровотече́ние *мед.* نزف الدم nozf-od-dæm; جریان خون dʒæræjan-e xun; к. из но́са خون دماغ xun-e dæmaq.

кровоточи́вый نزف الدمی nozf--od-dæmi.

кровоха́ркань е *мед.* نفث الدم næfs-od-dæm.

кров‖ь خون xun; пуска́ть к. خون گرفتن xun gereftæn, رگ زدن tæg zædæn; прили́в ~и *мед.* حملهٔ دم hæmlæ-je dæm, غلبهٔ دم qælæbæ-je dæm; глаза́, налитые ~ью چشمهای خون گرفته tʃæʃmha-je xun gereftæ.

кровян‖о́й خونین xunin, خونی xuni; ~о́е давле́ние فشار خون fe-ʃar-e xun; к. ша́рик گلوبول خون globul-e xun, گلولهٔ دم golulæ-je dæm; бе́лые ~ы́е ша́рики گلوبولهای سفید globulha-je sæfid; кра́сные ~ы́е ша́рики گلوبولهای قرمز globulha-je qermez.

крои́ть بریدن boridæn.

кро́йка برش(لباس) boreʃ(-e lebas)

крои́ کروکی (*фр.* croquis).

крокоди́л تمساح temsah.

кро́лик خرگوش خانگی xærguʃ-e xanægi, خرگوش فرنگی xærguʃ-e ferængi.

кро́ме بجز be dʒoz, غیر از qejr æz, باستثنا(ی)be estesna(-je), سوا(ی) seva(-je); к. того́ بعلاوه be elavæ, علاوه بر این elavæ bær in, گذشته gozæʃtæ æz in; к. как از این الا اینکه ella in ke.

Кроншта́дт *гор.* کرونشتاد kronʃtad.

кронште́йн *тех.* پایه pajæ.

кропи́ть نم زدن næm zædæn, آب پاشیدن ab paʃidæn.

крот موش کور muʃ-e kur, خلد xæld.

кро́ткий حلیم hælim, ملایم molajem.

кро́тость حلم helm, ملایمت molajemæt.

кро́шечный خیلی کوچك xejli kutʃek, کوچولو kutʃulu.

крошúть خورد کردن xord k., ریز ریز کردن riz-riz k.

кро́шка 1. خورده xordæ; خورده نان xordæ-nan (*хлéбная*); 2. (*ласкáтельно*) کوچولو kutʃulu; ◇ ни ~и هیچ hitʃ, ابدا æbædæn.

круг 1. دائره dajeræ; к. знáний دائرهٔ معلومات dajeræ-je mæ'lumat; к. жúзни دورهٔ زندگی douræ-je zendægi; расшúрить к. своéй дéятельности بر دائرهٔ عملیات خود افزودن bær dajeræ-je æmælijat-e xod æfzudæn; 2. (*средá*); محفل mæhfel (*мн.* محافل mæhafel); общéственные ~й محافل اجتماعی mæhafel-e edʒtema'i; политúческие ~й محافل سیاسی mæhafel-e sijasi; 3.: беговóй к. میدان اسب دوانی mejdan-e æsp-dævani; 4.: поворóтный к. *ж.-д.* صفحهٔ متحرك sæfhæ-je motæhærrek.

крýгл||ый گرد gerd, مدور modævvær, کروی korævi; ~ые сýтки تمام شبانه روز tæmam-e ʃæbanæ-ruz; к. год تمام سال tæmam-e sal; ~ое числó عدد تمام ædæd-e tæmam, عدد بدون کسر ædæd-e bedun-e kæsr; ~ая сýмма مبلغ سر راست mæblæq-e sær-rast.

кругов||óй: ~óе движéние حرکت چرخی hærækæt-e ʧærxi, حرکت دوری hærækæt-e douri.

круговращáтельн||ый دوری douri, دورانی dæværani; ~ое движéние *см.* круговое движéние.

круговращéние دوران dæværan, حرکت دوری hærækæt-e douri.

кругозóр 1. منظره mænzæræ, چشم انداز ʧæʃm-ændaz; 2. *фиг.* افکار æfkar.

кругóм 1. (*вокрýг*) گرد gerd, دور dour, گرداگرد gerd-a-gerd, دورا دور dour-a-dour; налéво к.! *воен.* بطرف چپ گرد be tæræf-e ʧæp gærd; 2. (*пóлностью*) بکلی be-kolli, کاملا kamelæn.

кругосвéтн||ый: ~ое путешéствие مسافرت دور دنیا mosaferæt-e dour-e donja.

кружевнúца توری باف turi-baf.

крýжево تور tur, توری turi; отдéлывать ~м توری گذاشتن turi gozaʃtæn.

кружéние چرخیدن ʧærxidæn(-e), چرخ خوردن ʧærx xordæn(-e) (*от гл.* «кружúться»); چرخانیدن ʧærxanidæn(-e), چرخ دادن ʧærx dadæn(-e) (*от гл.* «кружúть»).

кружúть چرخانیدن ʧærxani-

dæn, چرخ دادن tʃærx dadæn, گردانیدن gærdanidæn; к. го́лову سررا بدوران انداختن sær-ra be dæværan ændaxtæn; ~ся 1. چرخیدن tʃærxidæn, چرخ خوردن tʃærx xordæn; 2. گیج خوردن gidʒ xordæn; у меня́ **кру́жится** голова́ سرم گیج میخورد sær-æm gidʒ mixoræd, سرم دور میزند sær-æm dour mizænæd.

кру́жка لیوان livan; فنجان fendʒan.

круж||о́к 1. حلقه hælqæ, دایرهٔ کوچك dajeræ-je kutʃek; сади́ться в к. حلقه وار نشستن hælqævar neʃæstæn; 2. (*о́бщество*) محفل mæhfel (*мн.* محافل mæhafel); литерату́рный к. محفل ادبی mæhfel-e ædæbi.

круп I. *мед.* خناق xonaq.

круп II. کفل اسب kæfæl-e æsp.

крупа́ بلغور bolqur.

кру́пн||ый درشت doroʃt; بزرگ bozorg; ~ые я́блоки سیب های درشت sibha-je doroʃt; к. шрифт حروف درشت horuf-e doroʃt; ~ые зёрна دانه های بزرگ (درشت) danæha-je bozorg (doroʃt); к. пора́тый скот احشام æhʃam; ~ые землевладе́льцы ملاکین عمده mælläkin-e omdæ.

крупо́зный *мед.* خناقی xonaqi.

крути́зна پرتی pærti, سرازیری særaziri, پرتگاه pært-gah.

крути́ть 1. (*верте́ть*) چرخانیدن tʃærxanidæn; 2. (*вить*) تابیدن tabidæn; к. шёлк ابریشم تابیدن æbriʃom tabidæn; 3.: к. папиро́су سیگار پیچیدن sigar piʃidæn; ~ся چرخیدن tʃærxidæn, گردیدن gærdidæn, دور گردیدن dour gærdidæn.

кру́то 1. (*внезапно*) بغتتا bæqtætæn, ناگهان nagæhan; 2. (*обры́висто*) بطور سرازیر be tour-e særazir; 3.: к. поступа́ть (с кем-л.) سخت گرفتن (باکسی) sæxt gereftæn.

крут||о́й 1. (*обры́вистый*) پرت pært, سرازیر særazir, سراشیب særaʃib; ~а́я гора́ کوه پرت kuh-e pært, کوه سراشیب kuh-e særaʃib; 2.: к. хлеб نان پرمایه nan-e por-majæ; ~о́е яйцо́ تخم مرغ سفت toxm-e morq-e seft; 3. (*стро́гий*) سخت sæxt.

кручёние تابیدن tabidæn(-e), تاب دادن tab dadæn(-e), پیچیدن piʃidæn(-e).

кручёный تابیده tabidæ; ~ые ни́тки نخ تابیده næx-e tabidæ.

кручи́на غصه qossæ, حزن hozn, اندوه ænduh.

кручи́ниться غصه خوردن qossæ xordæn, محزون شدن mæhzun ʃ.

крушéние خرابی xærabi, شکستگی ʃekæstægi; ✧ ерó надéжды потерпéли к. امید اش نا امید شد omid-æʃ na-omid ʃod.

крыжóвник انگور فرنگی æn-gur-e ferængi.

крылáтый بالدار bal-dar, پردار pær-dar.

крылó 1. بال bal; к. аэропла́на بال طیاره bal-e tejjaræ; 2. (*экипа́жа, автомоби́ля*) گلگیر gel-gir; 3. (*а́рмии*) جناح ʤænah; 4. *анат.*: к. но́са پرهٔ بینی pæræ-je bini; 5. *тех.*: к. ве́тряной ме́льницы پرهٔ آسیاب بادی pæræ-je asjab-e badi.

крыльцó سر پوشیده sær-puʃi-dæ, ایوان ejvan.

Крым کریم krim.

Крымская АССР جمهوری خود مختار شوروی سوسیالیستی کریم ʤomhuri-je xod-moxtar-e ʃou-ræví-je susjalisti-je krim.

кры́са موش صحرائی muʃ-e sæhrai.

крытый پوشیده puʃidæ, سر پوشیده sær-puʃidæ.

крыть پوشیدن puʃidæn, پوشانیدن puʃanidæn; к. черепи́цей سفال پوش کردن sofal-puʃ k.

кры́ш||а بام bam, شیروانی ʃirvani; желе́зная к. شیروانی آهن ʃirvani-je ahæn; черепи́чная к. شیروانی سفالی ʃirvani-je sofali; настила́ть ~у شیروانی را کار گذاشتن ʃirvani-ra kar gozaʃtæn, شیروانی را نصب کردن ʃirvani-ra næsb k.

кры́шк||а در(درب) dær (dærb), سر sær, سر پوش sær-puʃ; سر پیچ sær-piʧ (*привинчивающаяся*); к. я́щика در صندوق dær-e sænduq; к. са́харницы در قنددان dær-e qænddan; к. ча́йника سر قوری sær-e quri; покрыва́ть ~ой در (سرپوش) گذاشتن dær (sær-puʃ) gozaʃtæn.

крюк 1. قلاب qollab; 2.: сде́лать к. دور زدن dour zædæn.

крючкова́тый کج kæʤ, قلابی qollabi.

крюч||о́к چنگك ʧængæk; قزن قفلی qæzæn-qofli (*пла́тья*); دگمه اندار dogmæ-ændaz (*сапо́жный*); застёгивать на ~кй چنگك ماهی گیری ʧængæk-e mahi-giri (*рыболо́вный*); застёгивать на ~кй قزن قفلی زدن qæzæn-qofli zædæn.

кряж 1. (*обру́бок бревна́*) کنده kondæ; 2. (*хребе́т*) رشتهٔ کوه reʃtæ-je kuh, پشتهٔ کوه poʃtæ-je kuh.

кря́кать صدا کردن sæda k.ª (*об у́тке*).

кряхте́ть ناله‌کردن nalæ k., هن و هن کردن hen-o-hen k.

КСК (Коми́ссия Сове́тского Контро́ля) کمسیون کنترول شوروی komesjun-e kontrol-e ʃourævi.

кста́ти 1. (*во́-время, у́ме́стно*) بموقع be mouqe', بجا be dʒa, بطور مناسب be tour-e monaseb, با مناسبت ba monasebæt; как к.! چقدر بموقع هم tʃe qædr hæm be mouqe'; вы пришли́ о́чень к. شما خیلی بموقع آمدید ʃoma xejli be mouqe' amædid; он сказа́л э́то о́чень к. او این حرف را خیلی بجا (بموقع، با مناسبت) زد u in hærf-ra xejli be dʒa (be mouqe', ba monasebæt) zæd; 2. (*ме́жду про́чим*) ضمنا zemnæn, درضمن dær zemn, راستی rasti; к.,я забы́л сказа́ть... راستی یادم رفت rasti jad-æm ræft begujæm; к. э́то ему́ то́же скажи́те ضمنا اینرا هم باو بگوئید zemnæn in-ra hæm be u begujid.

кто 1. (*вопроси́тельное*) کی ki, که ke; к. там? آنجا کیست andʒa kist; к. он тако́й? او کیست u kist; к. пришёл? کی آمد ki amæd; 2. (*относи́тельное*) که ke; тот к. آنکه anke, کسی که kæs-i ke; ка́ждый к. هر که hær ke; к. бы ни был هر که باشد hær ke baʃæd; к.-либо, к.-нибу́дь کسی kæs-i, یك کسی jæk kæs-i; к.-то کسی kæs-i.

куб 1. *мат.* مکعب mokæ'æb; 2.: перего́нный к. انبیق ænbiq.

Ку́ба *о-в* کوبا kuba.

куби́ческий مکعب mokæ'æb, مکعبی mokæ'æbi; к. метр متر مکعب metr-e mokæ'æb; к. ко́рень *мат.* جذر مکعب dʒæzr-e mokæ'æb.

кубовидный بشکل مکعب be ʃekl-e mokæ'æb.

ку́бовый: к. цвет رنگ سرمه‌ای ræng-e sormæi.

ку́бок جام dʒam.

кувши́н کوزه kuzæ, سبو sæbu.

кувыркáться معلق زدن mo'ællæq zædæn, معلق خوردن mo'ællæq xordæn.

куда́ 1. (*вопроси́тельное*) کجا kodʒa, بکجا be kodʒa; к. он пошёл? کجا رفت kodʒa ræft; 2. (*относи́тельное*) جائیکه dʒa-i ke; к. бы ни هر جا که hær dʒa ke, هر کجا که hær kodʒa ke; к.-нибу́дь یك جائی jæk dʒa-i; ◇ к. вам э́то? این بچه درد شما میخورد in be tʃe dærd-e ʃoma mixoræd; сего́дня ему́ к. лу́чше امروز حالش خیلی بهتر است emruz hal-æʃ xejli behtær-æst.

кудáхтанье قد قد qod-qod; قد قدا qod-qoda.

кудáхтать قد قد کردن qod-qod k.

кýдри جعد dʒæ'd, طره torræ.

кудрявый مجعد modʒæ'æd.

кузнéц آهنگر ahængær, حداد hæddad; نعلبند næ'l-bænd (*подкóвывающий лошадéй*).

кузнéчик ملخ mælæx.

кузнéчный: آهنگری ahængæri, حدادی hæddadi; **к.** мóлот پتك potk; **к.** мех دم حدادی dæm-e hæddadi.

кýзница آهنگر خانه ahængær-xanæ, دکان حدادی dokkan-e hæddadi.

кýзов اطاق otaq; **к.** карéты اطاق کالسکه otaq-e kaleskæ; **к.** автомобúля اطاق اتومبیل otaq-e otumobil.

Кýйбышев *гор.* کویبیشوف kujbiʃof.

кукарекý قوقولیقو ququliqu.

кýкл||а عروسك ærusæk; игрáть в **~ы** عروسك بازی کردن ærusæk-bazi k.

кýколка *зоол.* شفیره ʃæfiræ, بادامه badamæ.

кýкольный: к. теáтр خیمه شب بازی xejmæ ʃæb-bazi.

кукурýза ذرت zorræt.

кукýшка کوکو kuku.

кулá||к I. مشت moʃt; сжать **к.** مشت گره کردن moʃt gereh k.; удáрить **~кóм** пó столу مشت روی میز کوبیدن moʃt ru-je miz kubidæn; дрáться на **~чках** مشت بازی کردن moʃt-bazi k.

кулáк II. *пол.* کولاك (*русск.* кулáк) [دهقان متمول که از زحمت دیگران استثمار میکند].

кулáчный: к. бой مشت بازی moʃt-bazi.

кулинáрия آشپزی aʃpæzi, طباخی tæbbaxi.

кулинáрн||ый طبخی tæbxi; **~ое** искýсство آشپزی aʃpæzi, طباخی tæbbaxi.

кулúс||а: за **~ами** پشت صحنه poʃt-e sæhnæ; *фиг.* در پشت پرده dær poʃt-e pærdæ, درخفا dær xefa.

кул||ь جوال dʒoval, کیسه kisæ, گونی guni; из **~я** в рогóжу *поэт.* از چاه در آمدن در چاله افتادن æz ʧah dær amædæn dær ʧalæ oftadæn (*букв.:* вылезти из колóдца и попáсть в я́му).

кульминационнóный: к. пункт اوج oudʒ, منتها درجه montæha dærædʒæ.

кульминáция *астр.* اوج oudʒ.

культ مذهب mæzhæb, پرستش pæræsteʃ.

культива́тор *с.-х.* کولتیوا تور (*фр.* cultivateur).

культивйровать زراعت کردن zera'æt k., کشتن keʃtæn; تربیت کردن tærbijæt k.

культу́р||а 1. تمدن tæmæddon; материа́льная к. تمدن مادی tæmæddon-e maddi; за́падно-европе́йская к. تمدن اروپائی tæmæddon-e orupai; 2. (*возде́лывание*) زراعت zera'æt; 3.: техни́ческие ~ы نباتات فنی (صنعتی) næbatat-e fænni (sæn'æti); 4. تربیت tærbijæt; физи́ческая к. تربیت بدنی tærbijæt-e bædæni.

культу́рн||ый مدنی mædæni (modoni), متمدن motæmædden; ~ая револю́ция انقلاب مدنی enqelab-e mædæni; ~ая жизнь زندگانی مدنی zendægani-je mædæni.

Кум *гор.* قم qom.

кунжу́т کنجد kondʒod.

кунжу́тн||ый: ~ое ма́сло روغن کنجد rouqæn-e kondʒod.

куни́ца *зоол.* دله dælæ.

купа́нь||е آب تنی ab-tæni, استحمام estehmam; морски́е ~я حمام دریا hæmmam-e dærja, آب تنی دریا ab-tæni-je dærja.

купа́ть آب تنی دادن ab-tæni dadæn, استحمام دادن estehmam dadæn; ~ся آب تنی کردن ab-tæni k., استحمام کردن estehmam k.

купе́ *ж.-д.* اطاق otaq.

купе́ц تاجر tadʒer (*мн.* تجار todʒdʒar); к.-экспортёр تاجر صادراتی tadʒer-e saderati; к.-импортёр تاجر وارداتی tadʒer-e varedati; опто́вый к. تاجر عمده فروش tadʒer-e omdæ-foruʃ.

купе́ческ||ий تجارتی tedʒaræti; ~ое суднó کشتی تجارتی kæʃti-je tedʒaræti.

купе́чество تجار todʒdʒar.

купи́ть خریدن xæridæn, ابتیاع کردن ebtija' k., خریداری کردن xæridari k.; к. за нали́чный расчёт نقد خریدن næqd xæridæn; к. в креди́т *см.* кредит.

куплéт بند bænd (*строфа́ пéсни*).

ку́пля خرید xærid, خریداری xæridari, ابتیاع ebtija'; к.-прода́жа خرید و فروش xærid-o-foruʃ.

ку́пол گنبد gombæd.

купо́н کوپن (*фр.* coupon), ورقهٔ کوپن væræqæ-je kupon, ورقهٔ ضمیمه væræqæ-je zæmimæ.

купоро́с *хим.*: желе́зный к. زاج سبز zadʒ-e sæbz; ме́дный к. کات کبود kat-kæbud; ци́нковый к.

курóк چقماق تفنگ tʃæqmaq-e tofæng, چقماق tʃæqmaq; **взводи́ть к.** چقماق را بلند کردن tʃæqmaq-ra bolænd k.; **опуска́ть к.** چقماق‌را خوابانیدن tʃæqmaq-ra xabanidæn.

куропа́тка کبك kæbk.

куро́рт آبهای معدنی abha-je mæ'dæni (*минера́льные исто́чники*); آبهای گرم abha-je gærm (*горя́чие исто́чники*); کورورت (*нем.* Kurort).

курс 1. (*направле́ние*) خط سیر xætt-e sejr, خط مشی xætt-e mæʃj; **2.** دوره douræ; کلاس klas; **к.** ана-то́мии دورهٔ تشریح douræ-je tæʃ-rih; **к.** уче́ния دورهٔ تحصیلات dou-ræ-je tæhsilat; **на 1-м ′~е** در کلاس اول dær klas-e ævvæl; **3.** *комм.* مظنه mæzænnæ, نرخ nerx; **ве́ксельный к.** نرخ بروات nerx-e bæræ̈vat; **к. би́ржи** مظنهٔ بورس mæzænnæ-je burs; **повыше́ние ′~а** ترقی‌مظنه tæræqqi-je mæzænnæ; **ра́зница в ′~е** تفاوت نرخ tæfavot-e nerx; **4.: быть в ′~е чего́-л.** در جریان چیزی dær dʒæræjan-e tʃiz-i b. بودن

курса́нт محصل mohæssel.

курси́в *тип.* حروف خوابیده horuf-e xabidæ, حروف کج horuf-e kædʒ.

курси́ровать سیر کردن sejr k.

ку́рсы کلاس (*фр.* classe); **к.**

زاج سفید zadʒ-e sæfid, زاج روی zadʒ-e ruj.

ку́пчая (*кре́пость*) قباله qæbalæ.

купчи́ха زن تاجر zæn-e tadʒer.

курд کرد kord (*мн.* اکراد æk-rad).

Курдиста́н کردستان kordestan.

ку́рдский کردی kordi.

курдю́к دنبه dombæ.

курдю́чн||ый: ~ое са́ло روغن دنبه rouqæn-e dombæ.

куре́ние کشیدن سیگار kæʃi-dæn-e sigar; **к. о́пиума** کشی تریاك terjak-kæʃi.

кури́льщи||к, ~ца سیگار کش sigar-kæʃ; **к. о́пиума** کش تریاك terjak-kæʃ, تریاکی terjaki.

кури́н||ый: ~ое яйцо́ تخم مرغ toxm-e morq; **~ая слепота́** *мед.* شب کوری ʃæb-kuri; ✧ **~ая грудь** قوز سینه quz-e sinæ.

кури́ть 1. کشیدن kæʃidæn; **к. папиро́сы** سیگار کشیدن sigar kæ-ʃidæn; **к. тру́бку** چپق کشیدن tʃo-poq kæʃidæn; **к. каль я́н** قلیان کشیدن qæljan kæʃidæn; **к. о́пиум** تریاك کشیدن terjak kæʃidæn; **2.: к. вино́** عرق کشیدن æræq kæ-ʃidæn.

ку́рица مرغ morq, ماکیان ma-kijan.

для взро́слых کلاس اکابـر klas-e ækaber.

куртáж *комм.* دلالی dællali.

ку́рточка تنه نیم nim-tænæ.

курчáвый *см.* кудрявый.

курьёзный عجیب ædʒib, عجیب و غریب ædʒib-o-qærib (*стра́нный*); مضحك mozhek (*смешно́й*).

курье́р چاپار tʃapar, قـاصد qased; فـراش færraʃ (*посы́льный*); дипломати́ческий к. چاپـار سیاسی tʃapar-e sijasi.

курье́рский: к. по́езд تـرن سریع السیر tren-e særi'-os-sejr.

куря́тина گـوشت مـرغ guʃt-e morq.

куря́тник مرغدان morqdan.

куря́щий *см.* курильщик.

кусá||ть گـزیدن gæzidæn, گـاز گـرفـتن gaz gereftæn; نیش زدن niʃ zædæn (*жáлить*); соба́ка ~ет سگ گاز میگیرد sæg gaz migiræd; му́ха ~ет مگس میگزد mægæs migæzæd.

кусáчки *мех.* مفتول چین mæftul-tʃin.

кусковóй: к. са́хар قند qænd.

кус||óк تـیـکـه tikæ, قـطـعه qæt'æ, پـاره paræ; لقمه loqmæ; к. матéрии یك توپ پارچه jæk tup partʃæ; к. мы́ла یك قـالب صابون jæk qaleb sabun; к. земли́ یك قطعه زمین jæk qæt'æ zæmin, یك پارچه زمین jæk partʃæ zæmin; к. хлéба تیکهٔ نـان tikæ-je nan, لقمهٔ نان loqmæ-je nan; к. са́хара تیـکهٔ قند tikæ-je qænd; к. лимóна یك قاچ لیمو jæk qatʃ limu; ла́комый к. *фиг.* لقمه چرب ونرم loqmæ-je tʃærb-o-nærm; зараба́тывать к. хлéба کسب معاش کردن kæsb-e mæ'aʃ k.; разби́ть на ~ки خرد کردن xord k.; разре́зать на ~ки تکه تکه کردن tekæ-tekæ k.

куст بوته butæ; ро́зовый к. گلبن golbon, بوته گل butæ-je gol.

куста́рн||ый یـدی jædi, دستـی dæsti; ~ая промы́шленность صنایع (دستی) یدی sænaje'-e jædi (dæsti).

куста́рь صنعت کار sæn'ætkar.

кутёж عیاشی æjjaʃi.

кути́ла عیاش æjjaʃ.

кути́ть عیش کردن ejʃ k., عیاشی کردن æjjaʃi k.

куфи́ческ||ий کـوفـی kufi; ~ая пи́сьменность خط کـوفـی xætt-e kufi.

кухáрка آشپز aʃpæz.

ку́хня خانه آشپز aʃpæz-xanæ; مطبخ mætbæx.

ку́хонн||ый آشپزی aʃpæzi; ~ая плита́ فر fer.

ку́ч‖а توده tudæ; كومه kumæ, تل tæll; му́сорная к. مزبله mæzbælæ; скла́дывать в ~у توده كردن tudæ k., كومه كردن kumæ k.

Кучá́н *гор.* قوچان qutʃan.

ку́чер كالسكه‌چى kaleskætʃi, درشكه‌چى doroʃkætʃi.

ку́чка توده (كومهٔ) كوچك tudæ-je (kumæ-je) kutʃek; دسته dæstæ (*гру́ппа*).

кушáк كمربند kæmær-bænd.

ку́шанье غذا qæza, خوراك xotak.

ку́шать خوردن xordæn, غذا خوردن qæza xordæn.

кушéтка نيم كت nimkæt, تخت tæxt.

кювéта *фот.* طشتك tæʃtæk.

Л

лабáз دكان غله فروشى dokkan-e qællæ-foruʃi.

лабáзник غله فروش qællæ-foruʃ, علاف ællaf.

лабиáльный *лингв.* شفهى ʃæfæhi.

лабири́нт 1. جاى پر پيچ و خم dʒa-je por-pitʃ-o-xæm; 2. *анат.* بطن پيچدهٔ گوش bætn-e pitʃidæ-je guʃ.

лаборато́рия دارالتجزيه dar-ot-tædʒzijæ, لابراتوار (*фр.* laboratoire).

лаборато́рный لابراتوارى laboratuari.

ла́ва لاو lav, مواد آتش فشانى mævadd-e ataʃ-feʃani, سعير sæ'ir.

лави́на بهمن bæhmæn.

ла́вка 1. (*скаме́йка*) نيمكت nimkæt; 2. (*магази́н*) دكان dokkan (*мн.* دكاكين dækakin).

ла́вочник دكان دار dokkan-dar.

лавр *бот.* درخت غار deræxt-e qar.

лавро́вый: л. лист برگ غار bærg-e qar.

ла́герный اردوئى ordui.

ла́гер‖ь اردو ordu, اردوگاه ordu-gah; располага́ться ~ем اردو زدن ordu zædæn, خيمه زدن xejmæ zædæn; пионе́рский л. اردوى پيشاهنگان ordu-je piʃahængan.

Лаго́р *гор.* لاهور lahur.

лагу́на مرداب mordab.

лад 1. (*стру́нного инструме́нта*) پرده pærdæ; 2. (*в му́зыке*) هم آهنگى hæm-ahængi; 3. (*согла́сие*) موافقت movafeqæt; ◇быть не в ~а́х ميانه خوبى نداشتن mijanæ-je xub-i nædaʃtæn, باهم خوب نبودن ba hæm xub næbudæn; жить в ~у́ ميانهٔ خوبى داشتن mijanæ-je xub-i daʃtæn, با هم خوب بودن ba hæm xub b.; де́ло

идёт на **л.** کار پیش میرود kar piʃ miræværd.

ла́дить‖**ь** (с кем-л.) ساختن (باکسی) saxtæn; **~ься:** у него́ ничего́ не **~ся** هیچ چیزی از دستش بر نمیاید hitʃ tʃiz-i æz dæst-æʃ bær næmiajæd.

ла́дно *разг.* خوب xub.

ладо́нь کف دست kæf-e dæst.

ладо́ши: хло́пать в л. کف زدن kæf zædæn.

ладья́ *шахм.* رخ rox.

лазаре́т مریض‌خانه mæriz-xanæ; **похо́дный л.** مریض خانهٔ سیار mæriz-xanæ-je sejjar.

лазу́рный لاجوردی ladʒværdi, نیلگون nilgun.

лазу́рь لاجورد ladʒværd, رنگ لاجورد ræng-e ladʒværd, رنگ نیل ræng-e nil.

лазу́тчик جاسوس dʒasus.

лай پارس pars, عوعو ou-ou, وق وق væq-væq.

лак روغن جلا rouqæn-e dʒæla, رنگ برقی ræng-e bærqi, رنگ برق دار ræng-e bærq-dar, لاك الکل lak-e ælkol.

лаке́й نوکر noukær, پیش‌خدمت piʃ-xedmæt.

лакиро́ванн‖**ый** برقی bærqi; **~ая ко́жа** چرم برقی tʃærm-e bærqi.

лакирова́ть روغن جلا زدن rouqæn-e dʒæla zædæn, رنگ الکلی زدن ræng-e ælkoli zædæn.

ла́ковый برقی bærqi.

ла́комиться (از) لذت بردن lezzæt bordæn.

ла́комка خوش خوراك xoʃ-xorak.

ла́комство شیرینی ʃirini (*сла́сти*); طعام لذیذ tæ'am-e læziz (*вку́сная пи́ща*).

ла́комый 1. *см.* лакомка; **2.** (*вку́сный*) لذیذ læziz.

лакони́ческий مختصر moxtæsær.

лакони́чно بطور اختصار be tour-e extesar.

лакри́ц‖**а** *бот.* سوس sus; **экстра́кт ~ы** رب سوس robb-e sus.

лакто́за *хим.* لاکتوز (*фр.* lactose).

Ламáнш *пр.* لامانش lamanʃ.

ла́мп‖**а** چراغ tʃeraq, لامپا lampa; **спиртова́я л.** چراغ الکلی tʃeraq-e ælkoli; **вися́чая л.** چراغ آویزی tʃeraq-e avizi; **стенна́я л.** چراغ دیوارکوب tʃeraq-e divar-kub; **электри́ческая ~очка** لامپ الکتریکی lamp-e elektriki.

ла́мпов‖**ый** چراغی tʃe-aqi; **л. абажу́р** *см.* абажур; **~ое стекло́** لولهٔ چراغ lulæ-je tʃeraq, لولهٔ لامپا lulæ-je lampa.

ландша́фт چشم انداز tʃæʃm-ændaz, دور نما dur-næma.

ланолин *фарм.* لانولين lanolin.

ланце́т *хир.* نیشتر niʃtær; вскрыва́ть ~ом نیشتر زدن niʃtær zædæn.

лань *зоол.* آهو ahu, غزال qæzal.

ла́па پنجه pændʒæ; چنگ tʃæng (*с когтя́ми*).

лапша́ رشته reʃtæ.

ларе́ц جعبه dʒæ'bæ.

ларингит *мед.* ورم حلق væræm-e hælq.

ла́ска I. *зоол.* راسو rasu.

ла́ска II. ناز naz, نوازش næ-vazeʃ.

ласка́тельный نوازش کننده nævazeʃ konændæ, نوازش آمیز nævazeʃ-amiz.

ласка́ть نوازش کردن nævazeʃ k.; ~ся ناز کردن naz k.

ла́сковый مهربان mehreban, با محبت ba-mæhæbbæt, محبت آمیز mæhæbbæt-amiz.

ла́ссо کمند kæmænd.

ла́сточка پرستوك pæræstuk, چلچله tʃeltʃelæ; одна́ л. не де́лает весны́ *пог.* ازیك گل بهار نمیشود æz jæk gol bæhar næmiʃævæd (*букв.*: от одно́й ро́зы не де́лается весна́).

лата́ть وصله کردن væslæ k.

Ла́твия لتونی letoni.

латиниза́ция لاتینی نمودن latini næmudæn(-e).

латинизи́рованный: л. алфави́т الفبای لاتینی شده ælefba-je latini ʃodæ.

латинизи́ровать لاتینی کردن latini k.

лати́нский لاتینی latini; **л.** язы́к زبان لاتینی zæban-e latini; **л.** шрифт خط لاتینی xætt-e latini.

лату́к *бот.* کاهو kahu.

лату́нный برنجی berendʒi; ~ая про́волока مفتول برنجی mæftul-e berendʒi.

лату́нь برنج berendʒ.

ла́ты جوشن dʒouʃæn, چار آئینه tʃar-ajinæ.

латы́нь *см.* латинский язык.

ла́ун-те́ннис *спорт.* تنیس(بازی) (bazi-je) tenis.

лафе́т عرادهٔ توپ ærradæ-je tup, پایهٔ توپ pajæ-je tup.

Лахиджа́н *гор.* لاهیجان lahidʒan.

лачу́га کلبه kolbæ.

ла́ять پارس کردن pars k., عو عو کردن ou-ou k., وق وق کردن væq-væq k.

лганьё دروغ گوئی doruq-gui.

лгать دروغ گفتن doruq goftæn.

лгун, ~ья دروغ گو doruq-gu, کذاب kæzzab.

лебёдка *мех.* جر اثقال dʒærr-e æsqal.

ле́бедь قو qu.

лебези́ть دم بز مین مالیدن dom be zæmin malidæn, پوزه بخاك مالیدن puzæ be xak malidæn.

лев 1. شیر ʃir; 2. *астр.* برج اسد bordʒ-e æsæd.

левкóй *бот.* شب بو ʃæb-bu.

левшá شخص چپ دست ʃæxs-e ʧæp-dæst, چپی ʧæpi.

лéв||ый چپ ʧæp; ~ая сторонá پشت poʃt (*матéрии*).

легализáция (به) رسمیت دادن ræsmijæt dadæn(-e), قانونی کردن qanuni kærdæn(-e).

легализовáть رسمیت دادن ræsmijæt dadæn, بصورت رسمی در آوردن be suræt-e ræsmi dær aværdæn, قانونی کردن qanuni k., صورت قانونی دادن (به) suræt-e qanuni dadæn.

легáльность قانونیت qanunijæt, رسمیت ræsmijæt.

легáльный قانونی qanuni.

легéнда 1. افسانه æfsanæ; 2. (*надпись на монéте*) خط سکه xætt-e sekkæ.

легендáрный افسانه‌ای æfsanæi.

лёгк||ий 1. (*на вес*) سبك sæbok; ~ая пи́ща *физ.* غذای سبك qæza-je sæbok; л. сон *физ.* خواب سبك xab-e sæbok; 2. (*нетру́дный*) آسان asan, سهل sæhl; ساده sadæ (*простóй*); ~ая рабóта کار سهل kar-e sæhl, کار آسان kar-e asan; ~ое наказáние مجازات سهل modʒazat-e sæhl; 3. (*незначи́тельный*) جزئی dʒoz'i; ~ая простýда سرما خوردگی جزئی særma-xordægi-je dʒoz'i.

легкó 1. (*без трудá*) بآسانی be asani, بسهولت be sohulæt; 2. (*незначи́тельно*) جزئی dʒoz'i, مختصر moxtæsær.

легковéрие زود باوری zud-baværi.

легковéрный زود باور zud-bavær.

легковéсный سبك وزن sæbok-væzn.

лёгк||ое *анат.* ریه rijæ, شش ʃoʃ; воспалéние ~их *мед.* ذات الریه zat-or-rijæ.

легкомы́сленный سبك sæbok, سبك وضع sæbok-væz', بی ملاحظه bi-molahezæ.

легкомы́слие سبکی sæboki, بی ملاحظگی bi-molahezægi.

лёгкость 1. سبکی وزن sæboki-je væzn; 2. (*нетру́дность*) سهولت sohulæt; 3. (*прово́рство*) چابکی ʧaboki.

лёгочный ریوی rijævi.

ле́гче 1. (*ме́нее тру́дно*) آسانتر asantær, سهلتر sæhltær; **л. всего́** از همه آسانتر æz hæmæ asantær, از همه‌سهلتر æz hæmæ sæhltær; 2. (*по весу*) سبك تر sæboktær; 3. *разг.* (*ти́ше*) آهسته‌تر ahestætær; یواش jævaʃ.

л||ёд یخ jæx; **плову́чие ~ьды** یخ های متحرك jæxha-je motæhærræk.

ледене́ть یخ بستن jæx bæstæn, منجمد شدن mondʒæmed ʃ.

ледене́ц آب نبات ab-næbat.

ледни́к یخچال jæx-ʧal.

леднико́в||ый منجمد mondʒæmed; یخی jæxi; **~ая зо́на** منطقهٔ منجمده mæntæqæ-je mondʒæmedæ.

Ледови́тый: **Се́верный Л. океа́н** اوقیانوس منجمد شمالی oqjanus-e mondʒæmed-e ʃemali.

ледоде́лательный: **л. заво́д** کار خانهٔ یخ سازی kar-xanæ-je jæx-sazi.

ледоко́л کشتی یخ شکن kæʃti-je jæx-ʃekæn.

ледян||о́й یخی jæxi (*изо льда*); منجمد mondʒæmed (*засты́вший*); خیلی سرد xejli særd (*о́чень холо́дный*); **~а́я гора́** کوه یخ kuh-e jæx.

лежа́л||ый مانده mandæ, بیات bæjat; **~ое мя́со** مانده گوشت guʃt-e mandæ; **л. хлеб** نان بیات nan-e bæjat.

леж||а́ть 1. دراز کشیدن deraz kæʃidæn, خوابیدن xabidæn; **он ~и́т на земле́** او روی زمین خوابیده است u ru-je zæmin xabidæ-æst, او روی زمین دراز کشیده است u ru-je zæmin deraz kæʃidæ-æst; **л. больны́м** بستری بودن bæstæri b.; 2. (*находи́ться*) واقع بودن vaqe' b.; **го́род ~и́т в двух фарса́хах отсю́да** شهر در دو فرسخی اینجا واقع است ʃæhr dær do fær-sæxi-je indʒa vaqe'-æst; 3. (*оставаться*) ماندن mandæn; 4.: **л. на обя́занности кого́-л.** بر عهده کسی بودن bær ohdæ-je kæs-i b.

лежа́щий 1. دراز کشیده deraz kæʃidæ; 2. (*располо́женный*) واقع vaqe'.

лежебо́ка تنبل tæmbæl.

лез||вее تیغه tiqæ, تیغ tiq; **л. безопа́сной бри́твы** تیغ خود تراش tiq-e xod-tæraʃ; **перочи́нный нож с двумя́ ~веями** قلم تراش دو تیغه qælæm-tæraʃ-e do-tiqæ.

лез||ть 1. (*влезáть*) بالا رفتن bala ræftæn; 2. (*надоедáть*) مزاحم شدن mozahem ʃ., سر بسر گذاشتن sær-be-sær gozaʃtæn; 3. (*о волосáх*) ریختن rixtæn; 4. (*налезáть*): шúна не ~ет на колесó لاستیك بچرخ سوار نمیشود lastik be ʧærx sævar næmiʃæ-væd; لاستیك برای چرخ کوچك است lastik bæraje ʧærx kuʧek-æst.

лéйденская бáнка *физ.* بطری لید botri-je lejd.

лéйка آب پاش ab-paʃ.

лейкоцúт *физл.* گلبول سفید glo-bul-e sæfid, لوکوسیت (*фр.* leuco-cyte).

лекáло 1. (*фóрма*) قالب qaleb; 2. (*вы́кройка*) الگو olgu.

лéкарский: л. помóщник معین طبیب mo'in-tæbib.

лекáрственный دوائی dævai.

лекáрство دوا dæva (*мн.* دواجات dævadʒat); принимáть **л.** دوا خوردن dæva xordæn; приготовля́ть **л.** نسخه پیچیدن nosxæ pitʃidæn.

лéкарь طبیب tæbib, حکیم hæ-kim, دکتر doktor.

лéксика لغت loqæt.

лексикóграф لغت نویس loqæt-nevis, فرهنگ نویس færhæng-nevis.

лексикогрáфия لغت نویسی loqæt-nevisi, فرهنگ نویسی fær-hæng-nevisi.

лексиколóгия لغت شناسی loqæt-ʃenasi, علم لغت (لغات) elm-e loqæt (loqat).

лексикóн کتاب لغت ketab-e loqæt, فرهنگ færhæng.

лексúческий لغوی loqævi.

лéкци||я درس dærs; کنفرانس (*фр.* conférence); читáть ~и درس دادن dærs dadæn, درس گفتن dærs goftæn; کنفرانس دادن konferans dadæn.

лéмех *с.-х.* تیغ گاو آهن tiq-e gav-e ahæn.

лéмма *мат.* قضیه qæzijæ.

лён *бот.* کتان kætan; гóрный л. *мин.* پنبهٔ کوهی pæmbæ-je kuhi.

Ленгерýд *гор.* لنگرود læŋgærud.

ленúвец *см.* ленивый.

ленúвый تنبل tæmbæl.

Лéнин لنین Lenin.

Ленингрáд *гор.* لنینگراد leniŋ-grad.

лéнинец پیرو لنین pejrov-e lenin, لنینیست leninist.

ленúнизм لنینیزم leninizm.

лéнинский لنینی lenini.

лени́ться تنبل بودن tæmbæl b., تنبلی کردن tæmbæli k.

ле́ность تنبلی tæmbæli.

ле́нта نوار nævar, روبان (*фр.* ruban); телегра́фная **л.** نوار کاغذی nævar-e kaqæzi-je telegrafi; **л.** для пи́шущей маши́ны نوار ماشین تحریر nævar-e maʃin-e tæhrir; пулемётная **л.** نوار مسلسل nævar-e mosælsæl.

лентя́й *см.* ленивый.

лентя́йничать تنبلی کردن tæmbæli k.

лень *см.* леность.

леопа́рд *зоол.* پلنگ pælæng.

лепесто́к برگ گل bærg-e gol.

лепн||о́й: ~а́я рабо́та گچ بری gædʒ-bori; ~ы́е украше́ния تزیینات گچ بری tæzjinat-e gædʒ-bori.

лес 1. جنگل dʒængæl; 2. (*материа́л*) چوب tʃub; الوار ælvar, تیر tir (*строево́й*); обрабо́танный **л.** چوب ساخته tʃub-e saxtæ; **л.** необрабо́танный چوب ساخته نشده tʃub-e saxtæ næʃodæ, چوب نجاری نشده tʃub-e nædʒdʒari næʃodæ; строи́тельный **л.** چوب ساختمان tʃub-e saxteman.

леса́ I. چوب بست tʃub-bæst; стро́ить **л.** چوب بست کردن tʃub-bæst k.

леса́ II. ریسمان ماهی گیری risman-e mahi-giri (*рыболо́вная*).

лесйстый جنگل دار dʒængæl-dar, پر جنگل por-dʒængæl.

лесни́к مستحفظ جنگل mostæhfez-e dʒængæl.

лесни́чество جنگل بانی dʒængælbani.

лесни́чий جنگل بان dʒængælban.

лесно́й 1. جنگلی dʒængæli; 2.: **л.** материа́л چوب tʃub, الوار ælvar.

лесопи́лка *см.* лесопильный завод.

лесопи́льный: **л.** заво́д ارہ کش خانه ærræ-kæʃ-xanæ, کارخانه تخته بری kar-xanæ-je tæxtæ-bori, کارخانهٔ ارہ کشی kar-xanæ-je ærræ-kæʃi.

ле́стница پله کان pellækan; نردبان nærdeban (*приставна́я*); винтова́я **л.** پله کان مار پیچ pellækan-e mar-piʧ; верёвочная **л.** کمند kæmænd, نردبان طنابی nærdeban-e tænabi.

лесть تملق tæmælloq, چاپلوسی ʧaplusi.

лёт: на ~ý در هوا dær hæva.

лета́ سن senn (*во́зраст*); ему́ три́дцать лет او سی سال دارد u si sal daræd; ско́лько вам лет? چند سال دارید ʧænd sal darid; с молоды́х лет از طفولیت æz tofulijæt; на ста́рости

лет پیری (سن) در dær (senn-e) piri; челове́к в ~х شخص مسن ʃæxs-e mosenn.

лета́ние پرواز pærvaz, طیران tejran.

летарги́ческий سباتی sobati; **л. сон** *см.* летаргия.

летаргия سبات sobat, موت کاذب mout-e kazeb.

лета́тельный: л. аппара́т طیاره tejjaræ.

лета́ть 1. پریدن pæridæn (*о птице*); پرواز کردن pærvaz k. (*о птице и аэроплане*); طیران کردن tæjæran k. (*об аэроплане*); 2. *фиг.* با سرعت زیاد رفتن ba sor'-æt-e zijad ræftæn (*быстро ехать, итти́*).

лете́ть *см.* летать.

ле́тний تابستانی tabestani; **л. костю́м** لباس تابستانی lebas-e tabestani.

лётн||ый هوا پیمائی hæva-pejmai; **~ая шко́ла** مدرسه هوا پیمائی mædræsæ-je hæva-pejmai.

ле́то تابستان tabestan; **жа́ркое л.** تابستان گرم tabestan-e gærm.

ле́том در فصل تابستان dær fæsl-e tabestan, تابستان tabestan.

летопи́сец مورخ moværrex, وقایع نگار væqaje'-negar.

ле́топись تاریخ tarix (*мн.* تواریخ tævarix), سر گذشت sær-gozæʃt.

летосчисле́ние تاریخ tarix.

летуче́сть *хим.* فراریت færrarijæt.

летуч||ий 1. پرنده pærændæ, پرواز کننده pærvaz konændæ; **~ая мышь** *зоол.* خفاش xæffaʃ; شبپره ʃæbpæræ; **~ая ры́ба** *зоол.* ماهی پر دار mahije pær-dar; 2. *хим.* فرار færrar; **~ие масла́** روغن های فرار rouqænha-je færrar; ✧ **л. го́спиталь** مریضخانهٔ سیار mæriz-xanæ-je sejjar.

лётчик طیاره چی tejjaræʧi, هوا نورد hæva-næværd; **л.-наблюда́тель** دیده بان طیاره didæban-e tejjaræ.

лечёбница مریض خانه mæriz-xanæ.

лечёбный طبی tebbi; شفا بخش ʃefa-bæxʃ (*целе́бный*).

лече́ние معالجه mo'aledʒæ; **л. со́лнечным све́том** معالجه با نور آفتاب mo'aledʒæ ba nur-e aftab; **л. боле́зни** معالجهٔ مرض mo'aledʒæ-je mæræz.

лечи́ть معالجه کردن mo'aledʒæ k.; **~ся** معالجه شدن mo'aledʒæ ʃ.

лечь *см.* ложиться.

лещ سیم (ماهی) (mahi-je) sim.

лжесвиде́тель شاهد دروغ ʃahed-e doruq.

лжесвиде́тельство شهادت دروغ ʃæhadæt-e doruq.

лжествиде́тельствовать شهادت دروغ دادن ʃæhadæt-e doruq dadæn.

лжец دروغ‌گو doruq-gu, کذاب kæzzab.

лжи́вость دروغ گوئی doruq-gui.

лжи́вый دروغ doruq, دروغی doruqi, کاذب kazeb.

ли: пра́вда-ли э́то مگر این راست است mægær in rast-æst; вряд-ли مشکل است moʃkel-æst.

либера́л آزادی خواه azadi-xah; لیبرال (*фр.* libéral).

либерали́зм آزادی خواهی azadi-xahi; لیبرالیزم (*фр.* libéralisme).

либера́льн‖ый آزادی خواه azadi-xah, لیبرال liberal; ~ая па́ртия حزب آزادی خواه hezb-e azadi-xah, حزب لیبرال hezb-e liberal.

ли́бо یا ja; **л.** сего́дня **л.** за́втра یا امروز یا فراد ja emruz ja færda; где-л. یك جائی jæk dʒa-i; кто́-л. کسی kæs-i; что́-л. چیزی tʃiz-i.

ли́вень رگ بار rægbar.

Ливерпу́ль *гор.* لیورپول liverpul.

ли́га جمعیت dʒæm'ijæt, جامعه dʒame'æ; **Л. на́ций** جامعهٔ ملل dʒame'æ-je melæl.

ли́дер لیدر (*англ.* leader), هادی hadi, رهبر ræhbær.

лиза́ть لیسیدن lisidæn.

ликвидацио́нн‖ый انحلالی enhelali; ~ая коми́ссия کمسیون انحلالی komesjun-e enhelali, هیئت تصفیه hej'æt-e tæsfijæ.

ликвида́ция انحلال enhelal; تصفیهٔ امور tæsfijæ-je omur.

ликвиди́ровать منحل کردن monhæll k.; **л.** счёт حساب را تصفیه کردن hesab-ra tæsfijæ k., حساب را تفریغ کردن hesab-ra tæfriq k.; **л.** недоразуме́ние رفع سوء تفاهم کردن ræf'-e su'-e tæfahom k.

ликёр لیکور (*фр.* liqueur).

ликова́ние هلهله hælhælæ, وجد vædʒd.

ликова́ть وجد کردن vædʒd k.

ли́лия *бот.* گل زنبق gol-e zæmbæq; водяна́я **л.** نیلوفر nilufær.

лило́вый بنفش bænæfʃ.

лими́т حد hædd; آخرین قیمت axerin qejmæt.

лимити́ровать محدود کردن mæhdud k.

лимитро́фный *пол.* مجاور modʒaver.

лимо́н ليمو limu.

лимона́д ليموناد limunad.

лимо́нн||ый ليموئی limui; **~ое** де́рево درخت ليمو deræxt-e limu; л. сок آب ليمو ab-e limu; **~ая** кислота́ جوهر آب ليمو ʤouhær-e ab-e limu.

ли́мфа *физл.* لنف lenf.

лимфати́ческ||ий لنفاوی lenfavi; **~ие** сосу́ды عروق لنفاوی oruq-e lenfavi; **~ие** же́лезы غدد لنفاوی qodæd-e lenfavi.

лингви́ст زبان شناس zæban-ʃenas.

лингви́стика علم زبان شناسی elm-e zæban-ʃenasi, علم اللسان elm-ol-lesan.

лингвисти́ческий زبان شناسی zæban-ʃenasi.

линева́ние خط کشی xætt-kæʃi.

линева́ть خط کشی کردن xætt-kæʃi k.

лине́йка خط کش xætt-kæʃ; سطر آرا sætr-ara.

ли́ни||я خط xætt (*мн.* خطوط xotut); генера́льная л. خط مشی xætt-e mæʃj-e æsasi; железнодоро́жная л. خط راه آهن xætt-e rah-e ahæn; крива́я л. منحنی xætt-e monhæni; коммуникацио́нная л. *воен.* خط رابطه xætt-e rabetæ; прямáя л. خط مستقیم xætt-e mostæqim; л. поведе́ния خط مشی xætt-e mæʃj; боева́я л. *воен.* خط (ردهٔ) جنگی xætt-e (ræde-je) ʤængi; телефо́нная л. خط تلفونی xætt-e telefuni; по своéй **~и** *фиг.* دررشتهٔ خود dær reʃ-tæ-je xod.

лино́ванн||ый خط دار xætt-dar; **~ая** бума́га کاغذ خط دار kaqæz-e xætt-dar.

линова́ть *см.* линевать.

лино́леум لینولئوم (*англ.* linoleum), مشمع فرشی moʃæmmæ'-e færʃi.

линю́ч||ий: **~ая** мате́рия پارچهٔ که رنگش میرود parʧæ-i ke ræng-æʃ miræved; **~ая** кра́ска رنگ غیر ثابت ræng-e qejr-e sabet.

линя́||ть 1. پر ریختن pær rixtæn (*о пти́цах*); تولك رفتن tulæk ræftæn (*о живо́тных*); 2. رفتن (رنگ) ræftæn; э́та мате́рия **~ет** این پارچه رنگش میرود in parʧæ ræng-æʃ miræved.

Лио́н *гор.* لیون lion.

ли́па *бот.* زیرفون zirfun.

ли́пкий چسپناك ʧæspnak.

ли́пнуть چسپیدن ʧæspidæn.

ли́рик غزل سرا qæzæl-særa.

ли́рика غزلیات qæzælijat, تغزل tæqæzzol.

лиса́ روباه rubah.

лиси́ца *см.* лиса.

Лиссабо́н *гор.* لیزبون lizbon.

лист 1. (*расте́ния*) برگ bærg; 2. (*бума́ги*) ورق væræq (*мн.* اوراق ouraq); *тип.* فرم (*фр.* forme); в л. (*фо́рма́т*) قطع رحلی qæt'-e ræhli; александри́йский л. *см.* александрийский; загла́вный л. سر صفحه sær-e sæfhæ; исполни́тельный л. ورقهٔ اجرائیه væræqæ-je edʒraijæ; тетра́дь в сто ~о́в دفتر صد ورقی dæftær-e sæd-væræqi.

листва́ شاخ وبرگ ʃax-o-bærg.

ли́ственный برگ دار bærg-dar.

листов||о́й ورقه ای væræqæi; ~о́е желе́зо آهن ورقه ای ahæn-e væræqæi.

Литва́ لیتوانی litvani.

лите́йн||ый ریخته گری rixtægæri; л. заво́д کارخانهٔ آهن ذوب کنی kar-xanæ-je ahæn-zoub-koni, ریخته گرخانه rixtægær-xanæ; ~ая мастерска́я ریخته گری rixtægæri.

лите́йщик ریخته گر rixtægær.

ли́тера *тип.* حرف hærf (*мн.* حروف horuf).

литера́тор ادیب ædib (*мн.* ادبا odæba).

литерату́ра ادبیات ædæbijat.

литерату́рн||ый ادبی ædæbi; ~ые произведе́ния آثار ادبی asar-e ædæbi; ~ая со́бственность حق تألیف hæqq-e tæ'lif.

литературове́дение ادبیات شناسی ædæbijat-ʃenasi.

ли́тий *хим.* لیتیوم (*фр.* lithium).

литографи́ровать چاپ سنگی کردن ʧap-e sængi k.

литогра́фия 1. (*проце́сс*) چاپ سنگی ʧap-e sængi; 2. (*предприя́тие*) مطبعهٔ سنگی mætbæ'æ-je sængi; 3. (*карти́нка*) باسمه basmæ.

литогра́фский: л. ка́мень سنگ چاپ sæng-e ʧap.

лито́й ریخته rixtæ.

литр لیتر litr.

лить ریختن rixtæn (*во́ду, ме́талл*).

литьё *мех.* ریخته گری rixtægæri; чугу́нное л. چدن ریخته ʧodæn-e rixtæ.

ли́ться جاری شدن dʒari ʃ.

лифт آسانسور (*фр.* ascenseur).

лихора́дить تب کردن tæb k.

лихора́дка *мед.* تب tæb; жёлтая л. تب زرد tæb-e zærd; изнури́тельная л. تب دق tæb-e deq; переме-

жáющаяся л. تب ولرز tæb-o-lærz, تب نوبه tæb-e noubæ; трехднéвная л. تب يك روز در ميان tæb-e jæk ruz dær mijan; скры́тая л. تب دزده tæb-e dozdæ.

лихора́дочно *фиг.* بـا حرارت ba-hæraræt.

лихора́дочный تـب دار tæb-dar.

лицев||о́й روئی rui, وجهی vædʒ-hi; ~áя ру́копись کتاب خطی مصور ketab-e xætti-je mosævvær; ~áя сторона́ سر در sær-dær (*зда́ния*); روی پارچه ru-je partʃæ (*матéрии*); روی سکه ru-je sekkæ (*монéты*).

лицемéр دو رو do-ru, سالوس salus, منافق monafeq, ریا کار rijakar.

лицемéрие دو روئی do-rui, سالوسی salusi.

лицемéрить دو روئی کردن do-rui k., سالوسی کردن salusi k.

лицемéрный ریا کارانه rijakaranæ.

лицензио́нн||ый: ~ая систéма سیستم جواز sistem-e dʒævaz.

лицéнзия جـواز dʒævaz; **л.** на ввоз товáров جواز ورود مـال التجاره dʒævaz-e vorud-e mal-ot-tedʒaræ.

лиц||о́ 1. رو ru, صورت suræt, چهره tʃehræ; قیافه qijafæ; знать когó-л. в л. صورتا شناختن surætæn ʃenaxtæn; он перемени́лся в ~é چهره اش تغیـیر کرد tʃehræ-æʃ tæqjir kærd; ~óм к ~ý رو برو ru-be-ru; стоя́ть ~óм к чему́-л. رو بچیزی بودن ru be tʃizi b.; ста́вить ~óм к ~ý رو بـرو کردن ru-be-ru k., مواجهه دادن movadʒehæ dadæn; э́то ви́дно по ва́шему ~ý از یـن بشرهٔ (صورت) شـما معلوم است in æz bæʃæræ-je (suræt-e) ʃoma mæ'lum-æst; сказа́ть кому́-л. в л. تـوی چشم کسی گفتن tu-je tʃæʃm-e kæs-i goftæn; 2. (*челове́к*) شـخص ʃæxs; влия́тельное л. شخص با نفوذ ʃæxs-e ba-nofuz, شخص وزین ʃæxs-e væzin; должностно́е л. مأمور mæ'mur; физи́ческое л. شخص واقعی ʃæxs-e vaqe'i; юриди́ческое л. شخص حقوقی ʃæxs-e hoquqi; де́йствующие ~a *meamp.* اشخاص نمایش æʃxas-e næmajeʃ; 3. *грам.*: пе́рвое л. اول شخص ævvæl ʃæxs, متکلم motækællem; второ́е л. دوم شخص dovvom ʃæxs, مخاطـب moxatæb; тре́тье л. سـوم شخص sevvom ʃæxs, غایب qajeb; 4. (*лицева́я сторона́*) رو ru.

личи́нка *биол.* کرم kerm, غنج qændʒ.

ли́чно شخصا ʃæxsæn, حضورا hozuræn; по отноше́нию **л.** к вам نسبت بشخص شما nesbæt be ʃæxs-e ʃoma.

ли́чност||ь شخصیت ʃæxsijæt, هویت hovijæt; удостовере́ние ~и ورقهٔ هویت væræqæ-je hovijæt.

ли́чн||ый شخصی ʃæxsi, خصوصی xosusi; **л.** состáв اعضا æ'za, پرسنل (*фр.* personnel); ~ое свида́ние ملاقات خصوصی molaqat-e xosusi; ~ые перегово́ры مذاکرات حضوری mozakerat-e hozuri; ~ое де́ло *канц.* دوسیهٔ پرسنلی dosjæ-je personeli; ~ое местоиме́ние *грам.* ضمیر شخصی zæmir-e ʃæxsi.

лиша́й 1. *бот.* اشنه aʃnæ (æʃnæ), دواله dævalæ; 2. *мед.*: стригу́щий **л.** قوباء اصفر quba-je æsfær.

лиша́ть (кого́-л. чего́-л.) (کسی را) محروم کردن (از چیزی) mæhrum k.; **л.** кого́-л. пра́ва со́бственности از کسی سلب مالکیت کردن æz kæs-i sælb-e malekijæt k.; **л.** прав از حقوق محروم کردن æz hoquq mæhrum k.; **л.** насле́дства از ارث محروم کردن æz ers mæhrum k.; **л.** кого́-л. депута́тской неприкосновéнности از کسی سلب مصونیت æz kæs-i sælb-e masunijæt k.; ~ся از دست دادن æz dæst dadæn, گم کردن gom k.; ~ся чувств بیهوش شدن qæʃ k., غش کردن bi-huʃ ʃ.

лише́нец محروم از حقوق اجتماعی mæhrum æz hoquq-e edʒtema'i.

лише́ние محرومیت mæhrumijæt, سلب sælb; **л.** прав محرومیت از حقوق mæhrumijæt æz hoquq; **л.** избира́тельных прав محرومیت از حق انتخابات mæhrumijæt æz hæqq-e entexabat; **л.** во́инского зва́ния خلع درجهٔ نظامی xæl'-e dærædʒæ'-je nezami; **л.** трудоспосо́бности سلب قدرت کار کردن sælb-e qodræt-e kar kærdæn (-e); **л.** споко́йствия سلب آسایش sælb-e asajeʃ.

лишённый محروم mæhrum; عاری ari, خالی xali; **л.** основа́ния خالی از اساس xali æz æsas; **л.** прав محروم از حقوق mæhrum æz hoquq.

лиши́ть *см.* лишать.

ли́шн||ий 1. زاید zajed, زیادی zijadi; быть ~им زاید بودن zajed b.; счита́ть ~им زاید دانستن zajed danestæn; ты́сяча рубле́й с ~им هزار منات و کسری hæzar mænat væ kæsr-i; 2. (*запа́сный*) یدکی jædæki.

лишь 1. (*то́лько*) فقط fæqæt; 2. (*как то́лько*) بمحض اینکه be mæhz-e in ke, همینکه hæmin ke, بمجرد اینکه be modʒærræd-e in ke.

лоб پیشانی piʃani; высо́кий (ни́зкий) **л.** (کوتاه) پیشانی بلند piʃani-je bolænd (kutah).

лобко́в||ый: ~ая кость *анат.* استخوان زهار ostoxan-e zehar.

ло́бн||ый: ~ая кость *анат.* عظم جبهه ای æzm-e dʒæbhæi.

лобов||о́й: ~а́я ата́ка حملهٔ جبهه ای hæmlæ-je dʒæbhæi.

лов *см.* ловля.

лове́ц ماهی گیر mahi-gir (*рыболо́в*); شکارچی ʃekartʃi (*охо́тник*).

лов||и́ть گرفتن gereftæn, گیر آوردن gir aværdæn; صید کردن sejd k.; **л.** ры́бу صید ماهی کردن sejd-e mahi k.; **л.** удо́бный слу́чай *фиг.* از موقع استفاده کردن æz mouqe' estefadæ k.

ло́вкий چابک tʃabok, تردست tærdæst, زبردست zæbær-dæst, ماهر maher.

ло́вкость چابکی tʃaboki, تردستی tærdæsti, مهارت mæharæt.

ло́вля گرفتن gereftæn(-e); صید sejd; ры́бная **л.** صید ماهی sejd-e mahi.

лову́ш||ка تله tælæ, دام dam; пойма́ть в ~у بدام انداختن be dam ændaxtæn.

логари́фм *мат.* لگاریتم logaritm, لوغاریثم luqarism.

ло́гика منطق (علم) (elm-e) mænteq.

логи́ческий منطقی mænteqi.

логи́чно از روی منطق æz ru-je mænteq, منطقا mænteqæn; э́то не **л.** این منطقی نیست in mænteqi nist.

логи́чный *см.* логический.

ло́говище کنام kænam.

ло́д||ка کرجی kærædʒi, قایق qajeq, زورق zouræq; لتکه lotkæ (*русск.* ло́дка); па́русная **л.** قایق بادی qajeq-e badi; мото́рная **л.** *см.* моторный.

ло́дочник کرجی‌بان kærædʒiban; لتکه‌چی lotkæʧi.

ло́дочн||ый: ~ые состяза́ния مسابقه قایق رانی mosabeqæ-je qajeq-rani.

лоды́жка *анат.* قوزك quzæk.

ло́дырь بی کاره bi-karæ; ولگرد vel-gærd.

ло́жа I. لژ (*фр.* loge), غرفه qorfæ.

ло́жа II. (*ружья́*) قنداق تفنگ qondaq-e tofæng.

ло́же تخت خواب tæxt-e xab (*крова́ть*), بستر bæstær.

ложи́ться خوابیدن xabidæn, دراز کشیدن deraz kæʃidæn; **л.** спать خواب رفتن xab ræftæn, خوابیدن xabidæn; **л.** в посте́ль بستری شدن bæstæri ʃ. (*о больно́м*); э́ти расхо́ды ~а́тся на меня́ این مخارج بر من تحمیل میشود in mæxarejʒ bær mæn tæhmil miʃævæd.

ло́жка قاشق qaʃoq; разлива́тельная **л.** ملاقه mælaqæ; столо́вая **л.** قاشق‌سوپ خوری qaʃoq-e sup-xori; ча́йная **л.** قاشق چائی qaʃoq-e ʧai-xori.

ло́жно کاذبانه kazebanæ, بطور دروغی be tour-e doruqi.

ло́жный دروغ doruq, دروغی doruqi, کاذب kazeb.

ложь دروغ doruq, کذب kezb.

лоза́ ترکه tærkæ, شاخه ʃaxæ; виногра́дная **л.** مو mou, تاك tak.

ло́зунг شعار ʃe'ar.

лока́льный محلی mæhælli.

лока́ут تعطیل کردن کارخانجات از طرف سرمایه داران بقصد انفصال کارگران از خدمت tæ'til kærdæn-e kar-xanæʤat æz tæræf-e særmajæ-daran be qæsd-e enfesal-e kargæran æz xedmæt.

локомоби́ль لوکوموبیل (*фр.* locomobile).

локомоти́в لوکوموتیو (*фр.* locomotive).

ло́кон طرهٔ زلف torræ-je zolf.

локотни́к دسته dæstæ, دست انداز dæst-ændaz.

ло́к||оть آرنج ærændʒ; толка́ть ~тем آرنج زدن ærændʒ zædæn.

локтев||о́й: ~а́я кость *анат.* زند اسفل zænd-e æsfæl.

лом 1. آهن پار ahæn-paræ; 2. (*инструме́нт*) دیلم dejlæm.

ло́ман||ый شکسته ʃekæstæ; ◇ **л.** перси́дский язы́к فارسی دست وپا شکسته farsi-je dæst-o-pa ʃekæstæ; э́то не сто́ит ~ого гроша́ این یك شاهی نیمارزد in jæk ʃahi næmiærzæd.

лома́ть شکستن ʃekæstæn, خرد کردن xord k.; خراب کردن xærab k.; **л.** на куски́ پاره پاره کردن paræ-paræ k.; **л.** попола́м نصف کردن nesf k.; **л.** дом خانه‌را خراب کردن xanæ-ra xærab k.; **л.** ка́мень سنگ‌را استخراج کردن sæng-ra estexraʤ k. (*добыва́ть*); ~ся 1. شکستن ʃekæstæn, شکسته شدن ʃekæstæ ʃ., خرد شدن xord ʃ.; خراب شدن xærab ʃ.; 2. *фиг.* ناز کردن naz k., حالتی بخود دادن

halæt-i be xod dadæn (*кривля́ться*).

ломба́рд موٴسسهٔ رهنی mo'æssæsæ-je ræhni.

ломи́ть *см.* ломать.

ло́мка شکست ʃekæst; شکستن ʃekæstæn(-e); استخراج estexradʒ (*вы́емка ка́мня*).

ло́мкий شکستنی ʃekæstæni.

ломови́к *см.* ломовой извозчик.

ломов||о́й: **л.** изво́зчик گاریچی garitʃi, سورچی surtʃi; **~а́я** подво́да گاری gari; چرخ tʃærx (*двухколёсная*); **~а́я** ло́шадь اسب باری æsp-e bari, اسب بار کش æsp-e bar-kæʃ.

ломо́та *мед.* باد مفاصل bad-e mæfasel.

ломо́ть برش boreʃ, قطعه qet'æ; **л.** хле́ба برش نان boreʃ-e nan (*отре́занный ножо́м*); تکهٔ نان tekæ-je nan (*отло́манный руко́й*).

Ло́ндон *гор.* لندن lændæn.

ло́пасть پره pæræ.

лопа́т||а بیل bil; копа́ть **~ой** بیل زدن bil zædæn.

лопа́т||ка **1.** بیل کوچك bil-e kutʃek, بیلك bilæk; **2.** *анат.* کتف kætf; во все **~ки** *фиг.* با سرعت هرچه تمامتر ba sor'æt-e hær tʃe tæmamtær; положи́ть на о́бе **~ки** *спорт.* گردن کسی را بزمین آوردن gærdæn-e kæs-i-ra be zæmin aværdæn, کسی را ستاره شمار انداختن kæs-i-ra setaræ-ʃomar ændaxtæn.

ло́пать *вульг.* کوفت کردن kuft k.

ло́паться ترکیدن tærækidæn (*о стекле́, посу́де*); پاره شدن paræ ʃ. (*о верёвке и т. п.*).

ло́пающийся ترك بردار tæræk-bær-dar.

ло́пну||ть *см.* лопаться; моё терпе́нье **~ло** حوصله ام سر آمد houselæ-æm sær amæd.

лоск جلا dʒæla, برق bærq, صیقل sejqæl; наводи́ть **л.** جلا دادن dʒæla dadæn, برق انداختن bærq ændaxtæn, صیقلی کردن sejqæli k.

лоску́т پاره paræ, تکه tekæ.

лосни́ться درخشیدن deræxʃidæn.

лосо́сь ماهی آزاد mahi-je azad.

лотере́||я لاطار latar, بخت آزمائی bæxt-azmai; разы́грывать **~ю** لاطار کشیدن latar kæʃidæn; **л.** бу́дет разы́грана че́рез 2 ме́сяца, لاطار بعد از دوماه کشیده خواهد شد latar bæ'd æz do mah kæʃidæ xahæd ʃod.

лото́к طبق tæbæq.

лото́чник *разг.* دست فروش dæst-foruʃ.

лоха́нка *см.* лохань; *анат.* لگنچه lægæntʃæ.

лоха́нь طشت چوبی tæʃt-e tʃubi, لگن lægæn.

лохма́тый باموی در هم بر هم ba mu-je dær-hæm-bær-hæm (*всклоко́ченный*); مودراز mu-de-raz (*с дли́нной ше́рстью, волоса́ми*).

лохмо́тья لباس پاره و کهنه lebas-e paræ-o-kohnæ, ژنده ʒendæ.

ло́цман لسمان losman.

лошади́н||ый اسبی æspi; ~ая си́ла *тех.* قوهٔ اسب qovvæ-je æsp.

ло́шадь اسب æsp; верхова́я л. اسب سواری æsp-e sævari; упряжна́я л. اسب کالسکه æsp-e kales-kæ; вью́чная л. اسب بار کش æsp-e bar-kæʃ; полукро́вная л. اسب دورگ æsp-e do-ræg; чистокро́вная л. اسب اصیل æsp-e æsil; сади́ться на л. سوار اسب شدن sævar-e æsp ʃ.; ходи́ть за ~ю (اسبرا) تیمار کردن timar k.

лощи́ть (что-л.) (چیزیرا) برق انداختن bærq ændaxtæn.

лоя́льность وفا داری væfa-dari, صداقت sædaqæt.

лоя́льн||ый با وفا ba-væfa, صادق sadeq; صادقانه sadeqanæ; быть ~ым по отноше́нию к кому́-л. نسبت بکسی با وفا (صادق) بودن nesbæt be kæs-i ba-væfa (sadeq) b.

луб الیاف پوست درخت æljaf-e pust-e deræxt.

лубо́к *мед.* تختهٔ استخوان بندی tæxtæ-je ostoxan-bændi, تخته بند tæxtæ-bænd.

луг چمن tʃæmæn.

луди́льщик سفید گر sæfidgær.

луди́ть سفید کردن sæfid k., سفیدگری کردن sæfidgæri k.

лу́жа گودال آب goudal-e ab, چالهٔ آب tʃalæ-je ab.

луже́ние سفید گری sæfidgæri.

лужёный سفید کرده sæfid kærdæ.

лук I. (*ору́жие*) کمان kæman.

лук II. *бот.* پیاز pijaz.

лука́ قاچ زین qatʃ-e zin (*седла́*).

лу́ковица پیاز pijaz; цвето́чная л. پیاز گل pijaz-e gol; волосяна́я л. *анат.* پیاز مو pijaz-e mu.

лу́ковичный پیاز دار pijaz-dar.

луна́ ماه mah, قمر qæmær.

лу́нн||ый قمری qæmæri; л. год سال قمری sal-e qæmæri; л. свет مهتاب mæhtab; ~ое затме́ние خسوف xosuf; л. ка́мень حجرالقمر hædʒær-ol-qæmær; ~ая ночь شب مهتاب ʃæb-e mæhtab.

лу́па ذره بين zærræ-bin.

лупи́ть 1. كتك زدن kotæk zædæn; 2. *фиг. разг.* پوست كندن pust kændæn (*с покупа́телей*).

Луриста́н *геогр.* لرستان lorestan.

луч شعاع ʃo'a' (*мн.* اشعه æʃe'æ), پرتو pærtou; со́лнечные ~и اشعهٔ آفتاب æʃe'æ-je aftab; **Х-лучи́** *физ.* اشعهٔ مجهوله æʃe'æ-je mædʒhulæ; **ультрафиоле́товые ~и** *физ.* اشعهٔ ماورای بنفش æʃe'æ-je maværa-je bænæfʃ; **~и све́та** اشعهٔ نور æʃe'æ-je nur; **испуска́ть ~и** نور افكندن nur æfkændæn.

лучев||о́й: ~а́я кость *анат.* زند اعلی zænd-e æ'la.

лучеиспуска́ние *физ.* تشعشع tæʃæ'ʃo'.

лучепреломле́ние *физ.* انكسار نور enkesar-e nur.

лучи́стый شعاعی ʃo'a'i.

лу́чше بهتر behtær; **тем л.** چه بهتر tʃe behtær; **л. уйти́** بهتر اينست كه بروم behtær in-æst ke berævæm; **он л. меня́** او از من بهتر است u æz mæn behtær-æst; **мне немно́го л.** حالم يك قدری بهتر شد hal-æm jæk qædr-i behtær ʃod; **л. всего́** از همه بهتر æz hæmæ behtær.

лу́чш||ий بهتر behtær (*сравн. ст.*); بهترين behtærin (*превосх. ст.*); **~ая кни́га** بهترين كتاب behtærin ketab, بهترين كتابها behtærin-e ketabha; **л. сорт** جنس اعلی dʒens-e æ'la.

лущи́ть پوست كندن pust kændæn; شكستن ʃekæstæn (*opéxu u np.*).

лы́жа كفش برفی kæfʃ-e bærfi, كفش روی برفی kæfʃ-e ru-je bærfi.

лысе́ть طاس شدن tas ʃ., بيمو شدن bi-mu ʃ.

лы́сый طاس tas, بی مو bi-mu.

льго́т||а تخفيف tæxfif (*мн.* تخفيفات tæxfifat) (*облегче́ние*); امتياز emtijaz (*мн.* امتيازات emtijazat) (*привиле́гия*); **торго́вые ~ы** امتيازات تجارتی emtijazat-e tedʒaræti.

льго́тн||ый تخفيفی tæxfifi; امتيازی emtijazi; **~ые по́шлины** حقوق گمركی تخفيفی hoquq-e gomroki-je tæxfifi.

льди́на قطعهٔ يخ qet'æ-je jæx, تختهٔ يخ tæxtæ-je jæx.

льново́дство كتان كاری kætan-kari.

льнян||о́й كتانی kætani; **~о́е се́мя** تخم كتان toxm-e kætan; **~о́е ма́сло** روغن كتان rouqæn-e kætan;

~ые тка́ни منسوجات کتـان mænsudʒat-e kætan.

льсте́ц متملق motæmælleq.

льсти́вость تملق tæmælloq.

льсти́вый تملق آمیز tæmælloq-amiz.

льсти́ть تملق گـفتـن tæmælloq goftæn; مداهنه کردن modahènæ k.; **л.** себя́ чем-л. دل خودرا بچیزی del-e xod-ra be tʃiz-i xoʃ k.

любе́зность محبت mæhæbbæt, مهربانی mehrebani, نزاکت næzakæt; تعارف tæ'arof.

любе́зн||ый با محبت ba-mæhæbbæt, مهربان mehreban; حاضرخدمت hazer-xedmæt (*гото́вый к услу́гам*); موٴدب mo'æddæb (*ве́жливый*); бу́дьте ~ы لطفا lotfæn.

любимец محبـوب mæhbub, دوست dust.

люби́м||ый محبـوب mæhbub, مطلوب mætlub, دلخواه del-xah; ~ое блю́до غذای مطلوب qæza-je mætlub.

любитель عاشق aʃeq (*мн.* عشاق oʃʃaq, عاشقان aʃeqan), مایل majel, طالـب taleb; **л.** му́зыки عـاشق موسیقی aʃeq-e musiqi.

любительский انتخابی entexabi (*о това́ре*).

люби́ть دوست داشتن dust daʃtæn; عاشق بودن aʃeq b., خاطـر خواه بودن xater-xah b.

любо́вни||к عـاشق aʃeq; ~ца معشوقه mæ'ʃuqæ, مترس metres.

любо́вн||ый عشقی eʃqi, عاشقانه aʃeqanæ, عشق آمیز eʃq-amiz; ~ое письмо́ نامـهٔ عاشقانه namæ-je aʃeqanæ.

любо́вь عشق eʃq, مهر mehr, خاطر خواهی xater-xahi, محبت mæhæbbæt; рабо́тать с ~ю با غیرت ba qejræt kar k., با شوق کارکردن ba ʃouq-o-zouq kar k. و ذوق کار کردن

любозна́тельность کـنج کاوی kondʒ-kavi.

любозна́тельный کنج کاو kondʒ-kav.

любо́й هر hær, هـر کـدام hær kodam; в **л.** день, кото́рый вы назна́чите هـر روزی که شما معین کنید hær ruz-i-ke ʃoma mo'æjjæn konid; в ~м коли́честве بهر مقدار be hær meqdar; в **л.** моме́нт در هر موقع dær hær mouqe'.

любопы́тно قـابـل توجه است qabel-e tævædʒdʒoh-æst (*досто́йно внима́ния*); انترسان است entere-san-æst (*интере́сно*); غریب است qærib-æst (*удиви́тельно*).

любопы́тный 1. (*о челове́ке*) كنج كاو kondʒ-kav; 2. عجيب و غريب ædʒib-o-qærib(*удиви́тельный*); جالب توجه dʒaleb-e tævædʒdʒoh (*интере́сный*); خوش مزه xoʃ-mæzæ (*заба́вный*).

любопы́тство كنج كاوى kondʒ-kavi.

любопы́тствовать كنجكاو بودن kondʒ-kav b.

лю́бящий عاشق aʃeq (*в значе́нии существи́тельного*); عاشقانه aʃeqanæ (*в значе́нии прилага́тельного*).

люд مردم mærdom, خلق xælq.

лю́ди *см.* человек; مردم mærdom, مردمان mærdoman; اشخاص æʃxas; молоды́е **л.** جوانان dʒævanan.

лю́дный 1. پرجمعيت por-dʒæm'ijæt; 2. (*заселённый*) آباد abad.

людое́д آدم خوار adæm-xar.

людое́дство آدم خوارى adæm-xari.

лю́лька 1. (*де́тская колыбе́ль*) ننو nænu; 2. (*тру́бка*) چپق ʧopoq.

лю́стра چهل چراغ ʧehel-ʧeraq.

лю́тый سبع sæb', درنده dærændæ (*о зве́ре*); سخت sæxt, شديد ʃædid (*о моро́зе*); طاقت فرسا taqæt-færsa (*о го́лоде*).

люце́рна *бот.* یونچه junʧæ.

ляга́нье لگد lægæd, لگد اندازى lægæd-ændazi.

ляга́ть, -ся لگد زدن lægæd zædæn, لگد انداختن lægæd ændaxtæn; جفتك زدن dʒoftæk zædæn (*обе́ими нога́ми*).

лягу́шка غوك quk, قورباغه qurbaqæ.

ля́жка ران ran.

лязг جلنگ جلنگ dʒeleng-dʒeleng.

ля́згать جلنگ جلنگ كردن dʒeleng-dʒeleng k.; ◇ **л.** зуба́ми دندان بهم فشردن dændan behæm feʃordæn.

ля́пис *фарм.* سنگ جهنم sæng-e dʒehænnæm; **л.** лазу́ли سنگ لاجورد sæng-e ladʒværd, لاجورد اصل ladʒværd-e æsl (*ка́мень*).

ля́псус سهو sæhv, اشتباه eʃtebah (*про́мах, оши́бка*); سهو قلم sæhv-e qælæm (*опи́ска*); لغزش زبان læqzeʃ-e zæban (*обмо́лвка*).

М

мавзоле́й مقبره mæqbæræ; **м.** Ле́нина مقبرهٔ لنين mæqbæræ-je Lenin.

мавр مغربى mæqrebi.

магази́н 1. دکان dokkan (*мн.* دکاکین dækakin); مغازه mæqazæ; опто́вый м. مغازهٔ عمده فروشی mæqazæ-je omdæ-foruʃi; ро́зничный м. مغازهٔ خرده فروشی mæqazæ-je xordæ-foruʃi; 2. (*склад*) انبار æmbar; хле́бный м. انبار غله æmbar-e qællæ; 3. *воен.* خزانه فشنگ xæzanæ-je feʃæng (*у винто́вки*).

магази́нн||ый: ~ое ружьё تفنگ تofæng-e xæzanæ-dar; ~ая коро́бка جعبهٔ خزانه dʒæ'bæ-je xæzanæ.

магистра́ль *ж.-д.* خط اصلی xætt-e æsli; مجرای عمده mædʒra-je omdæ (*водопрово́дная*).

маги́ческий سحر آمیز sehr-amiz, جادوئی dʒadui.

ма́гия سحر sehr, جادو dʒadu; جادوگری dʒadugæri.

магне́зия *хим.* تباشیر فرنگی tæbaʃir-e ferængi, منیزی (*фр.* magnésie).

магнетизи́ровать مقناطیسی کردن mæqnatisi k.

магнети́зм مقناطیس mæqnatis; земно́й м. مقناطیس زمین mæqnatis-e zæmin.

магнети́ческий مقناطیسی mæqnatisi.

магне́то *тех.* ماگنتو magneto.

ма́гний *хим.* منیزیوم (*фр.* magnésium).

магни́т آهن ربا ahæn-roba, مقناطیس mæqnatis.

магни́тн||ый *физ.* مقناطیسی mæqnatisi; м. по́люс قطب مقناطیسی qotb-e mæqnatisi; ~ая стре́лка عقربك (سوزن) مقناطیسی æqræbæk-e (suzæn-e) mæqnatisi; ~ая ось محور مقناطیسی mehvær-e mæqnatisi; ~ое по́ле میدان مقناطیس mejdan-e mæqnatis.

магомета́н||ин مسلم moslem (*мн.* مسلمین moslemin), مسلمان mosælman; ~ка مسلمه moslemæ.

магомета́нство اسلام eslam.

Мадагаска́р *о-в* ماداگاسکار madagaskar.

мадапола́м *текст.* مادا پالام madapalam.

маде́ра (*вино́*) مادر mader.

Мадри́д *гор.* مادرید madrid.

ма́зать 1. (чем-л.) (با چیزی) آلودن aludæn, اندودن ændudæn, مالیدن malidæn; м. дёгтем قیراندود کردن qir-ændud k.; м. гли́ной گل مالی کردن gel-mali k.; м. гли́ной смешанной с соло́мой کاه‌گل کردن kah-gel k.; м. ма́слом روغن مالی کردن rouqæn-mali k., روغن زدن rouqæn zædæn, تدهین کردن tæd-

hin k.; 2. (*пачкать*) كثيف كردن kæsif k., لكه دار كردن lækkæ-dar k.; ~ся 1. (*пачкаться*) چرك شدن ʧerk ʃ., كثيف شدن kæsif ʃ.; 2. (*краситься лицо́*) بزك كردن bæzæk k.

мазу́т نفط سياه næft-e sijah, مازوت mazut.

мазь روغن rouqæn; مرهم mærhæm; **м. для боти́нок** روغن كفش rouqæn-e kæfʃ.

майс *бот.* ذرت zorræt.

май مه (*фр.* mai); 1-oe **ма́я** روز اول ماه مه ruz-e avvæl-e mah-e me.

ма́йка پيراهن ورزش pirahæn-e værzeʃ, پيراهن عرق گير pirahæn-e æræq-gir.

мак *бот.* خشخاش xæʃxaʃ.

макаро́ны ماكارونى makaroni, رشته فرنگى reʃtæ-ferængi.

мака́ть خيساندن xisandæn.

македо́нец مقدونى mæqduni.

Македо́ния مقدونيه mæqdunijæ.

македо́нский *см.* македонец.

макинто́ш بارانى barani (*дождево́й плащ*).

ма́клер دلال dællal.

ма́клерск||ий دلالى dællali; ~**ое вознагражде́ние** حق دلالى hæqq-e dællali; ~**ие опера́ции** عمليات دلالى æmælijat-e dællali.

ма́клерство دلالى dællali.

ма́клерствовать دلالى كردن dællali k.

ма́ковка 1. (*головы́*) نوك سر nok-e sær, فرق سر færq-e sær; **2.** (*у церкве́й*) گنبد gombæd.

ма́ков||ый خشخاشى xæʃxaʃi; ~**ое** зерно́ دانهٔ خشخاش danæ-je xæʃxaʃ; ~**ое ма́сло** روغن خشخاش rouqæn-e xæʃxaʃ.

максима́льно *см.* максимальный.

максима́льн||ый اكثر æksær, حد اكثر hædd-e æksær; ~**ое коли́чество** حد اكثر مقدار hædd-e æksær-e meqdar; ~**ая ско́рость** حد اكثر سرعت hædd-e æksær-e sor'æt.

ма́ксимум حد اكثر hædd-e æksær; **м. два ме́сяца** حد اكثر دو ماه hædd-e æksær do mah; **м. внима́ния** منتها درجهٔ توجه montæha dærædʒæ-je tævædʒdʒoh.

маку́шка 1. *см.* маковка; **2.** (*горы́*) قله qollæ.

мала́га (*вино́*) مالاگا malaga.

Мала́йский архипела́г مجمع الجزاير مالزى mædʒmæ-ol-dʒæzajer-e malezi.

малахи́т *мин.* مرمر سبز mærmær-e sæbz.

Ма́лая Азия آسياى صغير asija-je sæqir.

малéйш||ий کمتریـن kæmtærin, کوچکترین kutʃektærin; اقل æqæll; я не обратúл на негó ни ~его внимáния باو توجهی کمتریـن نـکردم kæmtærin tævædzdzoh-i be u nækærdæm.

мáленьк||ий 1. کوچك kutʃek; کم kæm, مختصر moxtæsær (*незначúтельный*); ~ая кóмната اطاق کوچك otaq-e kutʃek; **м.** оклáд مواجب (مختصر) کم mævadzeb-e kæm (moxtæsær); **м.** человéк شخص کوتاه قد ʃæxs-e kutah-qædd (*невысóкого рóста*); ~ое расстоя́ние فاصلهٔ کم faselæ-je kæm; **2.** (*малолéтний*) بچه bætʃtʃæ.

малúна تمشك temeʃk.

мáло کـم kæm; я егó м. вúжу من اورا کم (کمتر) میبینم mæn u-ra kæm (kæmtær) mibinæm; **м.** кто э́то знáет کمتر اشخاصی هستند که اینرا میدانند kæmtær æʃxas-i hæstænd ke in-ra midanænd; **м.-помáлу** کم کم kæm-kæm; э́того м. این کافی نیست in kafi nist; м. тогó нé фقط نه næ fæqæt (*не тóлько*).

маловáжный بی اهمیت bi-æhæmmijæt, نا قابل na-qabel.

маловéрие دیر باوری dir-baveri.

маловероя́тный بعید الاحتمال bæ'id-ol-ehtemal.

малогрáмотность کـم سوادی kæm-sævadi.

малогрáмотный تحصیل نـکرده tæhsil nækærdæ, کم سواد (شخص) (ʃæxs-e) kæm-sævad.

малодохóдный کم دخل kæmdæxl.

малодýшие جبن dzobn, بـزدلی boz-deli.

малодýшный جبون dzæbun, بزدل boz-del, ترسو tærsu.

мáло||е: без ~го قریب qærib(-e), تخمینا tæxminæn.

малоземéльн||ый کم زمین kæm-zæmin; ~ые крестья́не کم دهاقین زمین dehaqin-e kæm-zæmin.

малознáчащий بـی اهمیت bi-æhæmmijæt.

малоимýщий کـم بضاعت kæm-beza'æt.

малокрóвие *мед.* کم خونی kæm-xuni, فقرالدم fæqr-od-dæm; óстрое м. فقر الدم خبیث fæqr-od-dæm-e xæbis.

малокрóвный کـم خـون kæm-xun.

малолéтний صغیر sæqir.

малолéтство صغر سن seqær-e senn.

малолю́дный کم جمعیت kæm-dzæm'ijæt.

маломо́щный كم قوت kæm-qov-væt.

малонаселённый كـم جمعيت kæm-dʒæm'ijæt.

малоо́пытность كـم تجربـگـی kæm-tædʒrobægi.

малоо́пытный كـم تجربه kæm-tædʒrobæ.

малоподе́ржанный كم كار كرده kæm-kar-kærdæ.

малопоня́тливый كم فهم kæm-fæhm.

малопоня́тный مبهم mobhæm.

малоро́слый كوتاه kutah, كوتاه قد kutah-qædd.

малоси́льный ضعيف zæ'if.

малоупотреби́тельный قـلیـل الاستعمال qælil-ol-este'mal.

малоце́нный كم قيمت kæm-qejmæt.

малочи́сленный قليل qælil, كم kæm, معدود mæ'dud.

ма́л||ый كوچك kutʃek; бесконе́чно-м. بی نهایت كوچك bi-nehajæt kutʃek; صغير sæqir; боти́нки ~ы پـوتين كـوچك است putin kutʃek-æst; с ~ых лет از طـفوليت æz tofulijæt; его́ зна́ния сли́шком ~ы معلوماتش خيلی كم است mæ'lumat-æʃ xejli kæm-æst.

малы́ш كوچولو kutʃulu.

ма́льва *бот.* خبـازی xæbbazi, پنيرك pæniræk.

ма́льчик 1. پسر pesær, پسر بچه pesær-bæʧʧæ; беспризо́рный м. پسر بی سر پرست pesær-e bi-sær-pæræst; 2. (*учени́к*) شاگرد ʃagerd.

мальчи́шеский بچه گانه bæʧʧæganæ.

мальчуга́н پسر بچه pesær-bæʧʧæ.

малю́тка بچه bæʧʧæ, طفل tefl.

маля́р نقاش næqqaʃ.

маляри́йный نـوبـه ای noubæi, مالاريائی malarijai; تب خيز tæb-xiz (*о ме́стности*).

маля́рик شخص مالاريائی ʃæxs-e malarijai.

маляри́я *мед.* تب متناوب tæb-e motænaveb.

маля́рн||ый نقاشی næqqaʃi; ~ые рабо́ты كار های نقاشی karha-je næqqaʃi, رنگ كاريها ræng-kariha.

ма́ма نه نه næne.

ма́нго (*плод*) انبه æmbeh.

ма́нгов||ый: ~ое де́рево درخت انبه deræxt-e æmbeh.

мандари́н 1. (*де́рево*) درخت نارنگی deræxt-e naræŋgi; 2. (*плод*) نارنگی naræŋgi.

манда́т تصديق نامه tæsdiq-namæ; دستور dæstur.

мандоли́на ماندولین mandulin.

манёвр تدبیر tædbir (*мн.* تدابیر tædabir); ~ы *воен.* مانور (*фр.* manœuvre); морски́е, возду́шные ~ы مانور دریائی (هوائی) manovr-e dærjai (hævai); на ~ах در مانور dær manovr.

маневри́ровать مانور کردن manovr k.

манеке́н مجسمهٔ چوبی modʒæssæmæ-je ʧubi.

мане́р||а طریقه tæriqæ, طرز tærz, وضع væz', روش ræveʃ; ~ы اطوار ætvar; хоро́шие ~ы آداب adab; с хоро́шими ~ами مؤدب mo'æddæb; с дурны́ми ~ами بی ادب bi-ædæb.

мане́рничать پز دادن poz dadæn.

мане́рный اطواری ætvari.

манже́та سر دست sær-dæst.

маникю́р توالت ناخن tualet-e naxon.

манифе́ст بیانیه bæjanijæ, بیانامه bæjan-namæ; Коммунисти́ческий м. بیانامهٔ کمونیستی bæjan-namæ-je komunisti.

манифеста́нт *пол.* نمایش دهنده næmajeʃ dehændæ.

манифеста́ция نمایش næmajeʃ (*мн.* نمایشات næmajeʃat).

манифести́ровать نمایش دادن næmajeʃ dadæn.

мани́шка پیش سینه piʃ-sinæ.

мановé́н||ие: по ~ию его́ руки́ باشاره دست او be eʃaræ-je dæst-e u.

маномéтр *тех.* میزان الضغطه mizan-oz-zæqtæ.

манускри́пт کتاب خطی ketab-e xætti.

мануфакту́ра 1. (*фабрика*) کار خانه kar-xanæ; 2. اجناس ذرعی ædʒnas-e zær'i, اجناس فطوره ædʒnas-e fæturæ.

мануфакту́рный: м. магази́н مغازه پارچه فروشی mæqazæ-je parʧæ-foruʃi.

Маньчжу́рия مانچوری manʧuri.

мара́ть کثیف کردن kæsif k., چرك کردن ʧerk k.; لکه دار کردن lækkæ-dar k. (*тж. о репутации*); ~ся کثیف شدن kæsif ʃ., لکه دار شدن lækkæ-dar ʃ.

ма́рганец *хим.* مغنیسا mæqnisa, مانگانز (*фр.* manganèse), مانگان mangan.

маргари́н مارگارین margarin.

маргари́тка *бот.* گل مینا gol-e mina.

маре́на *бот.* روناس runas.

марина́д ترشی torʃi.

мариновáть 1. ترشی گذاشتن

torʃi gozaʃtæn; 2. *фиг. разг.* بتاخیر انداختن be tæ'xir ændaxtæn.

марионе́т||ка صورت suræt, عروسك ærusæk; теа́тр **~ок** خیمه شب بازی xejmæ-ʃæb-bazi; он явля́ется **~кой** в их рука́х او یك باز یچه ای است در دست آنها u jæk baziʧæ-i-st dær dæst-e anha.

ма́рк||а 1. علامت ælamæt, نشان neʃan, مارك mark; фабри́чная м. علامت صنعتی ælamæt-e sæn'æti; 2. تمبر (*фр.* timbre); почто́вая м. تمبر پستی tæmbr-e posti; почто́вая м. в 10 дина́р تمبر ده دیناری tæmbr-e dæh dinari; накле́ивать **~у** تمبر زدن (به) tæmbr zædæn, تمبر چسپانیدن tæmbr ʧæspanidæn; накле́ивание **~и** تمبر الصاق el-saq-e tæmbr.

ма́ркий لکه بر دار lækkæ-bær-dar, چرك تاب ʧerk-tab.

маркѝровать علامت گذاشتن ælamæt gozaʃtæn.

Маркс مارکس Marks.

марксѝзм مارکسیزم marksizm.

марксѝст مارکسیست marksist.

марксѝстский مارکسیستی marksisti.

ма́рля گارس gars.

мармела́д مارملاد marmelad.

мародёр غارتگر qarætgær.

мародёрство غارتگری qarætgæri.

мародёрствовать غارت کردن qaræt k., چپاول کردن ʧæpavol k.

март ماه مارس mah-e mars.

марш 1. *воен.* مارش (*фр.* marche), راه پیمائی rah-pejmai; наступа́тельный м. راه پیمائی تقربی rah-pejmai-je tæqærrobi; форси́рованный м. راه پیمائی معجل rah-pejmai-je mo'ædʒdʒæl; церемониа́льный м. دفیله (*фр.* défilé); 2. *муз.* مارش marʃ.

марширова́ть مارش کردن marʃ k., قدم زدن qædæm zædæn.

маршру́т خط سیر xætt-e sejr, خط سفر xætt-e sæfær; طرح سفر tærh-e sæfær.

ма́ск||а ماسك (*фр.* masque); м. для фехтова́ния ماسك شمشیر mask-e ʃæmʃir; противога́зовая м. ماسك ضدگاز mask-e zedd-e gaz; сорва́ть **~у** *фиг.* پرده بر داشتن (ازروی) pærdæ bær-daʃtæn.

маскара́д بال ماسکه (*фр.* bal masqué).

маскирова́ть 1. پنهان کردن penhan k. (*скрывать*); تغییر شکل دادن tæqjir-e ʃekl dadæn (*изменя́ть вид*); 2. *воен.* استتار کردن estetar k.

маскиро́вка *воен.* استتار estetar.

масло́нка کره دان kærædan, ظرف کره zærf-e kæræ; *mex.* روغن دان rouqændan.

ма́сленый روغنی rouqæni.

масли́на 1. (*де́рево*) درخت زیتون deræxt-e zejtun; 2. (*плод*) زیتون zejtun.

ма́слить روغن مالیدن rouqæn malidæn, روغن زدن rouqæn zædæn; کره مالیدن kæræ malidæn (*сли́вочным ма́слом*).

ма́сл||о روغن rouqæn; روغن زرد rouqæn-e zærd (*топлёное*); کره kæræ (*сли́вочное*); касто́ровое м. روغن کرچك rouqæn-e kærtʃæk; прова́нское м. روغن زیتون rouqæn-e zejtun; ро́зовое м. گلاب golab; лету́чие ~á روغن های فرار rouqænha-je færrar; маши́нные ~á روغن های (دهنیات) ماشین rouqænha-je (dohnijat-e) maʃin; тяжёлые ~á روغن های غلیظ rouqænha-je qæliz; купоро́сное м. عرق گوگرد æræq-e gugerd; медици́нские ~á دهنیات طبی dohnijat-e tebbi; расти́тельные ~á دهنیات نباتی dohnijat-e næbati; сма́зочное м. گریس (*англ.* grease); подлива́ть м. в ого́нь *фиг.* نمك بر زخم پاشیدن næmæk bær zæxm paʃidæn (*букв.*: посыпа́ть ра́ну со́лью), بر شدت چیزی افزودن bær ʃeddæt-e tʃiz-i æfzudæn.

маслобо́йка ماشین کره گیری maʃin-e kæræ-giri.

маслобо́йный روغن گیری rouqæn-giri; м. заво́д *см.* маслобойня.

маслобо́йня کارخانه روغن گیری kar-xanæ-je rouqæn-giri.

маслоде́л کره ساز kæræ-saz.

маслоде́льный: м. заво́д کارخانهٔ کره سازی kar-xanæ-je kæræ-sazi.

ма́сс||а 1. توده tudæ; трудя́щиеся ~ы توده زحمت کش tudæ-je zæhmæt-kæʃ; наро́дные ~ы توده ملی tudæ-je melli; 2. *mex.* خمیر xæmir; бума́жная м. خمیر کاغذ xæmir-e kaqæz; 3. (*мно́го*): м. беспоко́йства *фиг.* زحمات (درد سر) zæhæmat-e (dærd-e sær-e) zijad; м. наро́ду جمعیت زیاد dʒæm'-ijæt-e zijad.

масса́ж مالش maleʃ, مشت ومال moʃt-o-mal, مشت مالی moʃt-mali, ماساژ (*фр.* massage).

массажи́ст مشت و مال دهنده (کننده) moʃt-o-mal dehændæ (konændæ).

масси́вный توپر tu-por; یك پارچه jæk-partʃæ (*сде́ланный из*

це́лого куска́); جسیم dʒæsim (*ого-ро́мный*).

масси́ровать مشت و مال دادن moʃt-o-mal dadæn, مشت و مال کردن moʃt-o-mal k., ماساژ دادن masaʒ dadæn.

ма́ссовый توده ای tudæi.

ма́стер استاد ostad; *разг.* استا osta; سر عمله sær-æmælæ (*в мастерско́й*); **м.** на все ру́ки شخص همه کاره ʃæxs-e hæmæ-karæ; я не **м.** э́того де́ла من اهل این کار نیستم mæn æhl-e in kar nistæm.

мастерово́й کارگر kargær.

мастерска́я کارخانه kar-xanæ.

мастерски́й استادانه ostadanæ; ماهرانه maheranæ.

мастерско́й استادانه ostadanæ.

мастерство́ مهارت mæharæt, استادی ostadi.

масти́ка مصطکی mæstæki.

масти́тый محترم mohtæræm.

мастурба́ция جلق dʒælq, استمنا estemna.

масть 1. رنگ مو ræng-e mu; 2. *карт.* رنگ ورق ræng-e væræq, خال xal.

масшта́б مقیاس meqjas; в ~е 1 к 100 با مقیاس یک بصد ba meqjas-e jæk be sæd; в бо́льшем ~е بمقیاس زیادتری be meqjas-e zijadtær-i; в ма́лом ~е بمقیاس کوچك be meqjas-e kutʃek.

мат *шахм.* مات mat, شاه مات ʃah-mat, شهمات ʃæhmat; де́лать **м.** مات کردن mat k.

математи́к ریاضی دان rijazi-dan.

матема́тика علم ریاضی elm-e rijazi, ریاضیات rijazijat; чи́стая **м.** ریاضیات نظری rijazijat-e næzæri; прикладна́я **м.** ریاضیات عملی rijazijat-e æmæli; вы́сшая **м.** ریاضیات عالیه rijazijat-e alijæ.

математи́ческий ریاضی rijazi.

материа́л 1. ماده maddæ (*мн.* مواد mævadd); сырье́ ~ы مواد خام mævadd-e xam; строи́тельный **м.** مصالح بنائی mæsaleh-e bænnai; 2.: ~ы (пи́сьменные) مدارك mædarek; 3. (*ткань*) پارچه partʃæ.

материализа́ция مادی نمودن maddi næmudæn(-e).

материали́зм مادیت maddijæt, ماتریالیزم materjalizm; диалекти́ческий **м.** *см.* диалектический.

материали́ст مادی maddi (*мн.* مادیون maddijun).

материалисти́ческий مادی maddi, ماتریالیستی materjalisti; ~ая филосо́фия فلسفه مادی fælsæfæ-je maddi.

материа́льн||ый مادی maddi; **~ая культу́ра** مادی مدنیت mædænijæt-e maddi; **~ая по́мощь** مساعدت پولی mosa'edæt-e puli; **~ое положе́ние** وضعیت مادی væz'ijæt-e maddi.

материк قاره qarræ.

материнский مادری madæri.

материнство مادری madæri.

матéрия 1. *фил.* ماده maddæ; 2. *мед.* چرك ʧerk; 3. *текст.* پارچه parʧæ; шёлковая **м.** پارچهٔ ابریشمی parʧæ-je æbriʃomi; шерстяна́я **м.** پارچهٔ پشمی parʧæ-je pæʃmi; бума́жная **м.** پارچهٔ پنبه ای (نخی) parʧæ-je pæmbæi (næxi).

ма́тка 1. (*у пчёл*) ملکه mælækæ; 2. *анат.* رحم ræhem.

ма́тов||ый برفی bærfi, تار tar, بی جلا bi-dʒæla; مات (*фр.* mat); **~ое** стекло́ شیشهٔ تار ʃiʃæ-je tar.

ма́точник *бот.* تخم دان toxmdan.

ма́точный *анат.* رحمی ræhemi.

матра́ц دوشك doʃæk, تشك toʃæk.

ма́трица *тип.* قالب qaleb.

матро́с ملاح mællah (*мн.* ملاحین mællahin), ملوان melvan.

матро́сский ملاحی mællahi.

матч *спорт.* مسابقه mosabeqæ; футбо́льный **м.** مسابقه فوتبال mosabeqæ-je futbal.

мать مادر madær, والده valedæ.

мах: одни́м **~ом** در یك لحظه dær jæk læhzæ; с **~у** بی ملاحظه bi-molahezæ (*опроме́тчиво*); дать **~у** خبط کردن xæbt k.; فرصت از دست دادن forsæt æz dæst dadæn (*упусти́ть удо́бный слу́чай*).

маха́ть تکان دادن tækan dadæn; **м.** руко́й دست تکان دادن dæst tækan dadæn; با دست اشاره کردن ba dæst eʃaræ k. (*де́лать знак руко́й*); **м.** кры́льями بال زدن bal zædæn, بال بهم زدن bal be-hæm zædæn.

махови́к *см.* маховое колесо.

махов||о́й *тех.*: **~о́е** колесо́ چرخ طیار ʧærx-e tejjar.

ма́чеха نا مادری na-madæri, زن پدر zæn-e pedær.

ма́чта دگل dægæl; радио-**м.** دگل تلگراف بی سیم dægæl-e telegraf-e bi-sim.

маши́н||а ماشین (*фр.* machine), چرخ ʧærx; *разг.* اتومبیل otumobil (*автомоби́ль*); ترن tren (*по́езд*); вяза́льная **м.** ماشین پارچه بافی maʃin-e parʧæ-baʃi; переплётная **м.** ماشین صحافی maʃin-e sæhhafi;

подъёмная м. آسانسور (*фр.* ascenseur); пожа́рная м. ماشین آتش maʃin-e ataʃ-neʃani; словоли́тная м. ماشین حروف ریزی maʃin-e horuf-rizi; типогра́фская м. ماشین چاپ maʃin-e ʧap; шве́йная м. چرخ خیاطی ʧærx-e xæjjati; ~ы (*собира́тельное*) ماشین آلات maʃin-alat; сде́ланный ~ой ماشینی maʃini.

машина́льно خود بخود xod-be-xod, بی اختیار bi-extijar.

машиниза́ция ماشینی نمودن maʃini næmudæn(-e).

машинизи́ровать ماشینی نمودن maʃini næmudæn.

машини́ст ماشین چی maʃinʧi, ماشینیست maʃinist; رانندهٔ لوکوموتیو ranændæ-je lokomotiv (*на ж. д.*).

машини́стка ماشین نویس maʃin-nevis.

машин||ка 1. (*пи́шущая*) ماشین تحریر maʃin-e tæhrir; переписа́ть на ~ке با ماشین تحریر نوشتن ba maʃin-e tæhrir neveʃtæn; 2. (*парикма́херская*) ماشین موزنی maʃin-e mu-zæni; 3. (*шве́йная*) *см.* машина.

маши́нно-тра́кторн||ый: ~ая ста́нция *см.* МТС.

маши́нн||ый ماشینی maʃini; ~ое отделе́ние اطاق ماشین otaq-e maʃin, ماشین خانه maʃin-xanæ.

машинострое́ние ماشین سازی maʃin-sazi.

машинострои́тельн||ый: м. заво́д کارخانهٔ ماشین سازی kar-xanæ-je maʃin-sazi; ~ая промы́шленность صنایع ماشین سازی sænaje'-e maʃin-sazi.

мая́к چراغ دریائی ʧeraq-e dærjai, فانوس دریائی fanus-e dærjai.

ма́ятник فندول fændul, پندول (*фр.* pendule); часово́й м. لنگر ساعت længær-e sa'æt, رقاص ساعت ræqqas-e sa'æt.

мгла مه meh.

мгли́стый مه دار meh-dar.

мгнове́ние لحظه læhzæ, دم dæm; в м. о́ка بیك چشم برهم زدن be jæk ʧæʃm bær-hæm zædæn.

МГУ (Моско́вский госуда́рственный университе́т) دانشگاه دولتی مسکو daneʃ-gah-e doulæti-je mæskou.

ме́бель اثاثیه æsasijæ, اسباب خانه æsbab-e xanæ, اثاث البیت æsas-ol-bejt, مبل mobl.

ме́бельн||ый مبلی mobli; ~ая мате́рия پارچهٔ مبلی parʧæ-je mobli; ~ая фа́брика کارخانه مبل سازی kar-xanæ-je mobl-sazi.

ме́бельщик مبل ساز mobl-saz (*ма́стер*); مبل فروش mobl-foruʃ (*торго́вец*).

меблиро́ванный مبلـه moblæ, با مبل ba-mobl.

меблирова́ть مبله کردن moblæ k., اسباب خانه تهیه دیدن æsbab-e xanæ tæhijæ didæn.

меблиро́вка اثاثیه æsasijæ, اسباب خانه æsbab-e xanæ, مبل mobl.

мёд عسل æsæl.

меда́ль مدال medal; награди́ть ~ю (кого́-л.) مدال اعطا (بکسی) کردن medal e'ta k.

медве́дица *зоол.* ماده خرس madæ-xers; Больша́я М. *астр.* دب اکبر dobb-e ækbær; Ма́лая М. *астр.* دب اصغر dobb-e æsqær.

медве́дь خرس xers; бе́лый м. خرس سفید (شمالی) xers-e sæfid(-e ʃemali).

медвежа́тина گوشت خرس guʃt-e xers.

медве́жий خرسی xersi.

медвежо́нок بچهٔ خرس bæʧʧæ-je xers.

медикаме́нт دوا dæva • (*мн.* دواجات dævadʒat).

медици́на طب tebb; суде́бная м. طب قانونی tebb-e qanuni.

медици́нский طبی tebbi.

ме́дленно آهسته ahestæ, یواش jævaʃ, یواش یواش jævaʃ-jævaʃ.

ме́дленность آهستگی ahestægi, تانی tæ'ænni.

ме́дленный آهسته ahestæ, یواش jævaʃ, بطی bætij, کند kond.

медли́тельность تانی tæ'ænni, کندی kondi.

медли́тельный کند kond, بطی bætij, بطی الحرکه bætij-ol-hærækæ; کند کار kond-kar (*о челове́ке*).

ме́длить دیر کردن dir k., تأخیر کردن tæ'xir k., تانی کردن tæ'ænni k., معطل شدن mo'ættæl ʃ.

ме́дник مسگر mesgær, مسی mesi.

медноплави́льный: м. заво́д کارخانهٔ مسگری kar-xanæ-je mesgæri.

ме́дный مسی mesi, مسین mesin; ~ дар mes-dar (*содержащий медь*); ~ые изде́лия آلات مس mes-alat; ~ые рудники́ معادن مس mæ'aden-e mes; м. купоро́с *хим.* کات کبود kat-e kæbud; ~ые де́ньги پول سیاه pul-e sijah.

медо́вый عسلی æsæli.

меду́за *зоол.* مدوز meduz.

медфа́к (медици́нский факульте́т) فاکولتهٔ طبی fakultæ-je tebbi.

медь 1. مس mes (*кра́сная*); برنج berendʒ (*жёлтая*); 2. (*ме́дные де́ньги*) پول سیاه pul-e sijah.

межá حد hædd, مرز mærz.

междомéтие *грам.* حرف ندا hærf-e neda.

междоусóбие زدوخورد داخلی zæd-o-xord-e daxeli.

мéжду 1. بین bejn(-e), ما بین ma-bejn(-e), میان mijan(-e), در میان dær mijan(-e); м. нáми بین خودمان bejn-e xod-eman; э́то остáнется м. нáми این بین خودمان in bejn-e xod-eman baʃæd; м. мнóю и тобóю ما بین من و تو ma-bejn-e mæn-o-to; войнá м. Китáем и Япóнией جنگ بین چین و ژاپون ʤæng bejn-e ʧin-o-ʒapun; расстоя́ние м. Москвóй и Ленингрáдом فاصله (ما) بین مسکو و لنین گراد faselæ (ma-)bejn-e mæskou væ leningrad; м. пáльцами لای انگشت la-je æŋgoʃt; м. 5 и 6 часáми ازساعت پنج تاشش æz sa'æt-e pænʤ ta ʃeʃ; м. нúми میان آنها mijan-e anha; 2.: м. тем что در آن بین dær an bejn; м. тем как در حالیکه dær hal-i ke, و حال آنکه væ hal anke; м. прóчим ضمنا zemnæn, در ضمن dær zemn, راستی rasti.

междунарóдн||ый بین‌المللی bejn-ol-melæli; ~ое прáво حقوق بین‌المللی hoquq-e bejn-ol-melæli; м. жéнский день *см.* день; м. юношеский день *см.* день; ~ое положéние اوضاع بین‌المللی ouza'-e bejn-ol-melæli, وضعیت بین‌المللی væz'ijæt-e bejn-ol-melæli; м. вагóн واگون لی (*фр.* wagon-lit).

междуцáрствие دورهٔ فترت douræ-je fetræt, فترت fetræt.

межевáние مساحی mæssahi.

межевáть مساحی کردن mæssahi k.

межевóй مساحی mæssahi.

Межрабпóм (Международная рабóчая пóмощь) مساعدت بین المللی کارگران mosa'edæt-e bejn-ol-melæli-je kargæran.

межрёберный بین الا ضلاعی bejn-ol-ælza'i.

мезонúн بالا خانه bala-xanæ.

мел گل سفید gel-e sæfid, گچ gæʧ, تباشیر tæbaʃir; писáть ~ом با گچ نوشتن ba gæʧ neveʃtæn.

меланхóлик مالیخولیائی malixulijai.

меланхолúческий افسرده æfsordæ, مالیخولیائی malixulijai.

меланхóлия افسردگی æfsordægi, مالیخولیا malixulija.

мелáсса ملاس (*фр.* mélasse), پس آب چغندر قند pæs-ab-e ʧoqondær-e qænd.

мелéть کم‌عمق شدن kæm-omq ʃ.

мелиора́ция اصلاحات فلاحتی eslahat-e fælahæti.

ме́лк||ий 1. (*неглубо́кий*) کم‌عمق kæm-omq; ~ая река́ رودخانهٔ کم‌عمق rud-xanæ-je kæm-omq; ~ая таре́лка بشقاب لب تخت boʃqab-e læb-tæxt; 2. (*некру́пный*) خرد xord, ریز riz; м. песо́к شن ریز ʃen-e riz; м. рису́нок نقشهٔ ریز næqʃæ-je riz, ریز کاری riz-kari; м. шрифт حروف ریز horuf-e riz; м. поме́щик خرده مالك xordæ-malek; ~ие де́ньги پول خرد pul-e xord; ~ие вопро́сы مسائل جزئی mæsa'el-e dʒoz'i; ~ая буржуази́я بورژوازی خرده burʒuazi-je xordæ.

мелково́дный کم عمق kæm-omq.

мелово́й گچی gætʃi, تباشیری tæbaʃiri.

мелоди́чный خوش آهنگ xoʃ-ahæng.

мело́дия آهنگ ahæng.

мелочн||о́й: м. торго́вец خرده فروش xordæ-foruʃ; ~а́я торго́вля خرده فروشی xordæ-foruʃi.

ме́лочный نظر تنگ tæng-næzær.

ме́лочь 1. چیز جزئی tʃiz-e dʒoz'i, چیز نا قابل tʃiz-e na-qabel; 2. (*ме́лкие де́ньги*) پول خرد pul-e xord.

мель شن ʃen, کم عمقی kæm-omq; сесть на м. بشن نشستن be ʃen neʃæstæn; بشن فرو نشستن be ʃen foru neʃæstæn; посади́ть на м. بشن نشاندن be ʃen neʃandæn.

ме́льник آسیابان asijaban.

ме́льница آسیاب asijab, آسیا asija; ветряна́я м. آسیاب بادی asijab-e badi; водяна́я м. آسیاب آبی asijab-e abi; парова́я м. آسیاب بخار asijab-e boxar; ручна́я м. آسیاب دستی asijab-e dæsti; кофе́йная м. آسیاب قهوه asijab-e qæhvæ, قهوه خرد کن qæhvæ-xord-kon.

ме́льничн||ый آسیابی asijabi; ~ое колесо́ چرخ آسیاب tʃærx-e asijab; м. жёрнов سنگ آسیا sæng-e asija.

мельхио́р ورشو værʃou.

мельхио́ров||ый: ~ые изде́лия آلات ورشو værʃou-alat.

мельча́йший کوچکترین kutʃek-tærin, ریزترین riztærin.

мембра́на غشا qeʃa, پرده pærdæ.

мемора́ндум *дипл.* یاد داشت jad-daʃt.

мему́ары سر گذشت sær-gozæʃt, یاد داشت های شخصی jad-daʃtha-je ʃæxsi.

ме́на معاوضه mo'avezæ, مبادله mobadelæ.

ме́нее کمتر kæmtær; бо́лее и́ли

м. كم يا بيش kæm ja biʃ, كم وبيش kæm-o-biʃ; ◇ тем не м. با وجود ba vodʒud-e in, معهذا mæ'æhaza; не м. اقلا æqællæn.

менингит *мед.* ورم غشاء دماغ væræm-e qeʃa-je dæmaq, منتژیت (*ф-р.* méningite).

менструа́ция طمث tems, حيض hejz, قاعده qa'edæ, ماهيانه mahijanæ.

менструи́ровать قاعده شدن qa'edæ ʃ., حيض شدن hejz ʃ.

ментол *хим.* جوهر نعناع خشك dʒouhær-e næ'na'-e xoʃk.

ме́ньше 1. (*сравн. ст. от* «ма́ленький») كوچكتر kutʃektær; он м. меня́ ست او از من كوچكتر u æz mæn kutʃektær-æst; **2.** (*сравн. ст. от* «ма́ло») كمتر kæmtær; в де́сять раз м. ده برابر كمتر dæh bærabær kæmtær; э́то мне м. нра́вится از اين كمتر خوشم ميايد æz in kæmtær xoʃ-æm mijæd.

ме́ньш||ий كمتر kæmtær; по ~ей ме́ре اقلا æqællæn.

меньшинств||о́ اقليت æqællijæt; быть в ~е در اقليت بودن dær æqællijæt b.; национа́льные ~а اقليت های ملی æqællijætha-je melli.

меню́ صورت غذا suræt-e qæza.

меня́ла صراف særraf.

меня́ть 1. (*изменя́ть, переменя́ть*) تغيير دادن tæqjir dadæn, عوض كردن ævæz k.; м. костю́м لباس را عوض كردن lebas-ra ævæz k.; м. слу́жбу تغيير ماموريت دادن tæqjir-e mæ'murijæt dadæn; м. мне́ние تغيير راى دادن tæqjir-e ræ'i dadæn; м. свою́ поли́тику سياست خودرا تغيير دادن sijasæt-e xod-ra tæqjir dadæn; *фиг.* تغيير رويه دادن tæqjir-e rævijæ dadæn; м. ко́жу پوست انداختن pust æn-daxtæn; **2.:** м. де́ньги پول خرد كردن pul xord k.; **3.** (*обме́нивать на что-л.*) معاوضه كردن (بچيزى) mo'avezæ k., مبادله كردن mobadelæ k., تبديل كردن tæbdil k.; **~ся 1.** (*изменя́ться*) تغيير كردن tæqjir k., عوض شدن ævæz ʃ.; **2.** (*обме́ниваться*) معاوضه شدن mo'avezæ ʃ., مبادله شدن mobadelæ ʃ.

ме́р||а 1. اندازه ændazæ, مقياس meqjas; м. ве́са مقياس وزن meqjas-e væzn; м. длины́ مقياس طول meqjas-e tul; м. пове́рхности مقياس سطح meqjas-e sæth; м. объёма مقياس حجم meqjas-e hædʒm; ~ы и веса́ اوزان و مقادير ouzan-o-mæqadir; **2.:** по кра́йней ~е لااقل la-æqæll, دست كم dæst-e kæm; для э́того де́ла ну́жно по кра́йней

меридиона́льный جنوبی dʒænubi.

ме́рин اسب اخته æsp-e æxtæ.

ме́рить اندازه گرفتن ændazæ gereftæn; **м.** шага́ми قدم گرفتن qædæm gereftæn; **м.** на свой арши́н *фиг.* قیاس بنفس کردن qijas be næfs k.; **м.** пла́тье لباس‌را امتحان(پرو) کردن lebas-ra emtehan (prov) k.; **м.** зе́млю مساحی کردن mæssahi k.

ме́рк||а اندازه ændazæ; снима́ть ~у اندازه گرفتن ændazæ gereftæn; снима́ть ~у костю́ма اندازهٔ لباس گرفتن ændazæ-je lebas gereftæn.

мерлу́шка پوست بره pust-e bærræ.

ме́рный موزون mouzun, سنجیده sændʒidæ.

мероприя́тие اقدام eqdam (*мн.* اقدامات eqdamat).

мертве́ц مرده mordæ (*мн.* مردگان mordægan), میت mæjjet (*мн.* اموات æmvat).

мёртв||ый مرده mordæ, میت mæjjet; **м.** челове́к آدم‌مرده adæm-e mordæ; ~ая то́чка *mex.* نقطهٔ مرگ noqtæ-je mærg; ~ые языки السنه غیر حیه ælsenæ-je qejr-e hejjæ; زبانهای مرده zæbanha-je mordæ; **м.** сон *фиг.* خواب سنگین xab-e sængin.

~e три дня برای این کار دست کم سه روزوقت لازم است bæraje in kar dæst-e kæm se ruz væqt lazem-æst; по ~e возмо́жности بقدر امکان be qædr-e emkan; в доста́точной ~e بقدر کفایت be qædr-e kefajæt; по ~e сил بقدر قوت be qædr-e qovvæt; в ~y مناسب بطور be tour-e monaseb; بمقدار کافی be meqdar-e kafi; не в ~y بطورافراط be tour-e efrat; сверх ~ы از حد زیاده از حد æz hædd gozæʃtæ, æz hædd zijadæ; **3.** اقدام eqdam (*мн.* اقدامات eqdamat); принима́ть ~ы (к чему́-л.)(برای چیزی) اقدام کردن eqdam k., اقدامات بعمل آوردن eqdamat be æmæl aværdæn; ~ы предосторо́жности اقدامات احتیاطیه eqdamat-e ehtijatijæ.

ме́рзкий نفرت انگیز nefræt-ængiz, تنفرآور tænæffor-avær, خبیث xæbis, کثیف kæsif, شنیع ʃæni'.

мёрзлый منجمد شده mondʒæmed ʃodæ; سرما زده særma zædæ.

мёрзнуть منجمد شدن mondʒæmed ʃ., یخ کردن jæx k., یخ بستن jæx bæstæn.

меридиа́н مدار نصف النهار mædar-e nesf-on-næhar, نصف النهار nesf-on-næhar.

меси́ть قاطی کردن qati k., مخلوط کردن mæxlut k.; **м.** те́сто خمیر کردن xæmir k.

мести́ جاروب کردن dʒarub k., رفتن roftæn.

местко́м (ме́стный комите́т профсою́за) کمیتهٔ محلی اتحادیه همکاری komitæ-je mæhælli-je ettehadijæ-je hæm-kari.

ме́стность زمین zæmin, محل mæhæll, ناحیه nahijæ; гори́стая **м.** کوهستان kuhestan; ро́вная **м.** زمین هموار zæmin-e hæmvar; неро́вная **м.** زمین ناهموار zæmin-e na-hæmvar.

ме́стн||ый محلی mæhælli; **м.** жи́тель بومی bumi; **м.** комите́т *см.* местком; **м.** го́вор لهجه læhdʒæ; **~ое** самоуправле́ние حکومت محلی hokumæt-e mæhælli; **м.** бюдже́т بودجهٔ محلی buddʒæ-je mæhælli; **6-ти-ме́стный** автомоби́ль اتومبیل شش نفری otumobil-e ʃeʃ-næfæri.

ме́ст||о 1. (*простра́нство*) جا dʒa, محل mæhæll, مکان mækan (*мн.* اماکن æmaken); نقطه noqtæ (*мн.* نقاط noqat); здесь мно́го **~а** اینجا خیلی جا دارد indʒa xejli dʒa daræd; бо́льше нет **~а** دیگر جا ندارد digær dʒa nædaræd; стол занима́ет мно́го **~а** میز خیلی جا میگیرد miz xejli dʒa migiræd; заня́ть чьё-л. **м.** جای کسی را اشغال کردن dʒa-je kæs-i-ra eʃqal k.; класть на **м.** سر جا گذاشتن sær-e dʒa gozaʃfæn; уступа́ть **м.** جا دادن dʒa dadæn; **м.** рожде́ния محل تولد mæhæll-e tævællod; **м.** постоя́нного жи́тельства محل اقامت mæhæll-e eqamæt; **м.** преступле́ния محل جنایت mæhæll-e dʒenajæt; **м.** по́дписи محل امضا mæhæll-e emza; **м.** слу́жбы محل ماموریت mæhæll-e mæ'murijæt; пусто́е **м.** جای خالی dʒa-je xali; **м.** прода́жи محل فروش mæhæll-e foruʃ; **м.** заключе́ния توقیفگاه touqifgah; до э́того **~а** تا اینجا ta indʒa; **~а́ми** دربعضی جاها dær bæ'zi dʒaha; **2.** (*до́лжность*) مقام mæqam, مأموریت mæ'murijæt; без **~а** (*без рабо́ты*) بی کار bi-kar; **3.** (*тюк и т. п.*) بسته bæstæ; ◇ быть не на своём **~е** سرجای خود نبودن sær-e dʒa-je xod næbudæn; ста́вить кого́-л. на **м.** *фиг.* کسی را سر جای خود نشاندن kæs-i-ra sær-e dʒa-je xod neʃandæn; на ва́шем **~е** *фиг.* به جای شما be dʒa-je ʃoma; у́зкое **м.** *фиг.* نکتهٔ باریك noktæ-je barik; име́ть **м.** واقع شدن vaqe' ʃ., اتفاق افتادن ettefaq oftadæn.

местожи́тельство محل اقـامت mæhæll-e eqamæt, محـل سكـونت mæhæll-e sokunæt.

местоимéние *грам.* ضمير zæmir (*мн.* ضمائر zæmajer); ли́чное м. ضمير شخصى zæmir-e ʃæxsi; указа́тельное м. ضمير اشـاره zæmir-e eʃaræ; относи́тельное м. موصول mousul; вопроси́тельное м. ادات استفهام ædat-e estefham.

местоимéнный ضميرى zæmiri.

местопребыва́ние اقامتگاه eqamæt-gah, محل توقف mæhæll-e tævæqqof.

месторожде́ние 1. *геол.* معـدن mæ'dæn (*мн.* معـادن mæ'aden); 2. محل تولد mæhæll-e tævællod.

мест||ь انتقام enteqam; из ~и از روى انتقام æz ru-je enteqam; кро́вная м. خونخواهى, قصاص qesas, xun-xahi.

ме́сяц 1. (*луна́*) ماه mah, قمـر qæmær; молодо́й м. ماه نو mah-e nou, هلال helal; 2. (*о вре́мени*) ماه mah; раз в м. ماهى يك مرتبه mah-i jæk mærtæbæ; теку́щий м. ماه جارى mah-e dʒari; исте́кший м. ماه گذشته mah-e gozæʃtæ; в бу́дущем ~е ماه آينده mah-e ajændæ; 5-го числа́ теку́щего ~а پنجم ماه جارى pændʒom-e mah-e dʒari.

ме́сячн||ый ماهيانه mahijanæ, يك ماهه jæk-mahæ; м. отчёт راپرت يك ماهه raport-e jæk-mahæ; ~ая за́работная пла́та حقوق ماهيانه hoquq-e mahijanæ; شهريه ʃæhrijæ; ~ое очище́ние *см.* менструа́ция.

мета́лл فلز felezz (*мн.* فلزات felezzat); благоро́дные ~ы فلزات قيمتى felezzat-e qejmæti; цветны́е ~ы فلزات الوان felezzat-e ælvan.

металли́ст گارگر فلز ساز kargær-e felezz-saz.

металли́ческ||ий فلزى felezzi; ~ие изде́лия مصنوعات فلزى mæsnu'at-e felezzi.

металло́ид *хим.* شبه فلز ʃebh-e felezz.

металлурги́ческ||ий: м. завод كارخانهٔ فلز سازى kar-xanæ-je felezz-sazi; ~ая промы́шленность صنايع فلز سازى sænaje'-e felezz-sazi.

металлу́ргия فلز سازى felezz-sazi.

метаморфо́за مسخ mæsx, استحاله estehalæ.

метампсихо́з تناسخ tænasox.

мета́ние *спорт.* پرتاب pærtab, پرانيدن pæranidæn(-e); м. ди́ска پرتاب (پرانيدن) ديسك pærtab-e (pæranidæn-e) disk.

метáть 1. پرت کردن pært k., پرتاب کردن pærtab k., انداختن ændaxtæn; **м.** жрéбий قرعه انداختن qor'æ ændaxtæn; **м. копьё** نیزه‌را پرتاب کردن nejzæ-ra pærtab k.; **2.** (*о живóтных*) زائیدن zajidæn; **м. икрý** تخم ریختن toxm rixtæn.

метáфора استعاره este'aræ, مجاز mædʒaz.

метафори́ческий استعاری este'a-ri, مجازی mædʒazi.

метёлка جاروب کوچك dʒarub-e kutʃek.

метéль کولاك برف kulak-e bærf.

метéльщик جاروب کش dʒa-rub-kæʃ.

метеóр شهاب ʃæhab.

метеори́т تیر شهاب tir-e ʃæhab.

метеоро́лог متخصص معرفت الجو motæxæsses-e mæ'refæt-ol--dʒævv.

метеорологи́ческ||ий معرفت الجوی mæ'refæt-ol-dʒævvi; **~ая ста́нция** استاسیون معرفت الجوی estasjun-e mæ'refæt-ol-dʒævvi.

метеорологи́я معرفت الجو mæ'refæt-ol-dʒævv, متورولوژی (*фр.* météorologie), علم آثار جوی elm-e asar-e dʒævvi.

метúс دورگه do-rægæ.

мéтить 1. (*помечáть*) نشان کردن neʃan k.; علامت گذاشتن ælamæt gozaʃtæn; **2.** (*в цель*) هدف کردن hædæf k., قراول رفتن qæravol ræftæn; **м. в минúстры** *фиг.* کبادهٔ کشیدن و زارت kæbbadæ-je vezaræt kæʃidæn; **~ся 1.** (*отмечáться*) گذاشته شدن (علامت) (ælamæt) gozaʃtæ ʃ.; **2.** (*цéлиться*) *см.* метить 2.

мéтка نشان neʃan, علامت ælamæt, نشانه neʃanæ.

метлá جارو dʒarub, جارو dʒaru.

мéтод اسلوب oslub, طریقه tæriqæ, متد (*фр.* méthode), اصول osul, قاعده qa'edæ; **марксúстский м.** متد مارکسیستی metod-e marksisti.

методи́ческий بااسلوب ba-oslub; مرتب morættæb (*послéдовательный*).

методоло́гия مبحث اصول و اسلوب mæbhæs-e osul væ oslub.

метр 1. (*мéра длины́*) متر metr; **2.** *поэт.* بحر bæhr, وزن væzn.

метранпáж *тип.* صفحه بند sæfhæ-bænd.

мéтрика *поэт.* عروض æruz, علم عروض elm-e æruz.

метри́ческ||ий 1. *поэт.* عروضی æruzi; **~ое удáрение** تکیه tækijæ,

ضرب zærb; 2. متری metri; ~ая систéма سلسلهٔ متری selselæ-je metri, سیستم متریك sistem-metrik.

метро́ *см.* метрополитен.

метрополите́н راه آهن تحت الارضی rah-e ahæn-e tæht-ol-ærzi.

метрострóй ادارهٔ ساختمان راه آهن تحت الارضی مسکو edaræ-je saxteman-e rah-e ahæn-e tæht-ol-ærzi-je mæskou.

мех 1. (*живóтного*) خز xæz, پوست pust; 2. (*для воды́*) مشك mæʃk, خیك xik; 3. (*кузнéчный*) دم آهنگری dæm-e ahængæri; 4. (*фотографи́ческого аппара́та*) فانوس fanus.

механиза́ция نمودن مکانیکی mekaniki næmudæn(-e).

механизи́ровать مکانیکی کردن mekaniki k.

меха́ник مکانیك‌چی mekanikʧi, مکانیسین (*фр.* mécanicien).

меха́ника علم جر اثقال elm-e dʒærr-e æsqal, مکانیك (*фр.* mécanique).

механи́ческий مکانیکی mekaniki; ماشینی maʃini; خود بخود xod-be-xod (*бессозна́тельный*).

мехов||óй پوستی pusti, خزدار xæz-dar; ~óе пальтó پالتوی خز paltu-je xæz.

меховщи́к پوست فروش pust-foruʃ.

меч شمشیر ʃæmʃir, تیغ tiq.

мечéть مسجد mæsdʒed (*мн.* مساجد mæsadʒed).

мечтá خیال xijal, آرزو arezu, امل æmæl (*мн.* آمال amal); несбы́точная м. خیال خام xijal-e xam.

мечтáть о чём-л. آرزوی چیزی کردن arezu-je ʧiz-i k.

мешáть I. 1. (*размéшивать*) بهم زدن be-hæm zædæn; м. жар в печи́ آتش را بهم زدن atæʃ-ra be-hæm zædæn; 2. (*смéшивать*) قاطی کردن qati k., مخلوط کردن mæxlut k.; м. вино́ с водо́й شراب با آب مخلوط کردن ʃærab ba ab mæxlut k.; 3. (*нýмать*): м. с кем-л. با کسی اشتباه کردن ba kæs-i eʃtebah k.

мешá||ть II. مانع شدن mane' ʃ., مانع بودن mane' b.; м. рабóте از کار شدن mane' æz kar ʃ.; я не ~ю вáшей рабóте? من مانع کار شما نیستم mæn mane'-e kar-e ʃoma nistæm; من شمارا ازکار باز نمی دارم mæn ʃoma-ra æz kar baz næmidaræm.

мешáться 1. (*страд. к* «мешáть 2») مخلوط شدن mæxlut ʃ., قاطی شدن qati ʃ.; 2. (*вмéшиваться*) دخالت کردن (به) dæxalæt k

ме́шкать تأخیر کردن tæ'xir k., معطل کردن mo'ættæl k.

мешо́к کیسه kisæ, جوال dʒoval, گونی guni; **м. муки́** یك کیسه آرد jæk kisæ ard; **сы́пать в м.** در کیسه ریختن dær kisæ rixtæn, کیسه کردن kisæ k.; **похо́дный м.** کوله بارچه kulæ-bartʃæ.

миа́змы بخار متعفن boxar-e motæ'æffen.

миг *см.* мгновение.

мига́ть 1. (*глаза́ми*) باز (چشم) کردن و بستن baz kærdæn-o-bæstæn; **2.** (*о звёздах*) سو سو زدن su-su zædæn.

мигра́ция مهاجرت mohadʒeræt کوچ kutʃ.

мигре́нь *мед.* صداع شقی so-da'-e ʃæqi, نیم سر nim-sær.

мигри́ровать مهاجرت کردن mohadʒeræt k., کوچ کردن kutʃ k.

мизантро́п مردم (از) گریز (æz) mærdom goriz.

мизе́рный کم kæm, قلیل qælil, مختصر moxtæsær; نا چیز na-tʃiz, نا قابل na-qabel.

мизи́нец خنصر xenser (xonsor).

микро́б میکروب (*фр.* microbe), باکتری (*фр.* bactérie).

микробио́лог میکروب شناس mikrob-ʃenas.

микробиоло́гия میکروب شناسی mikrob-ʃenasi.

микроско́п ذره بین zærræ-bin, میکرسکپ (*фр.* microscope).

микроскопи́ческий ذره بینی zærræ-bini; **-ое** иссле́дование امتحان ذره بینی emtehan-e zærræ-bini.

микстýра شربت ʃærbæt, ممزج momzædʒ.

Милáн *гор.* میلان milan.

милитаризáция نظامی کردن nezami kærdæn(-e).

милитаризи́ровать نظامی کردن nezami k.

милитари́зм میلیتاریسم (*фр.* militarisme).

милитари́ст میلیتاریست (*фр.* militariste).

милиционе́р میلیسیونر milisjoner.

мили́ция میلیس (*фр.* milice).

миллиа́рд میلیارد milijard.

миллиардéр میلیاردر (*фр.* milliardaire).

миллиме́тр میلیمیتر (*фр.* millimètre).

миллио́н دو کرور do korur, میلیون miljon.

миллионе́р میلیونر (*фр.* millionaire).

милосе́рдие رحم ræhm, شفقت ʃæfæqqæt.

ми́лостивый مهربان mehreban, با التفات ba-eltefat; مهربانه mehrebanæ, شفقت آميز ʃæfæqqæt-amiz (*в значе́нии прилага́тельного*).

ми́лостыня صدقه sædæqæ.

ми́лост||ь التفات eltefat, مهربانی mehrebani, مرحمت mærhæmæt, لطف lotf, محبت mæhæbbæt; ока-за́ть **м.** اظهار لطف كردن ezhar-e lotf k.; сде́лайте **м.** بفرمائيد befær-majid; **-и** про́сим! تشريف بياوريد tæʃrif biaværid, سرافراز بفرمائيد sær-æfraz befærmajid, خوش آمديد xoʃ amædid; по ва́шей **-и** از لطف شما æz lotf-e ʃoma.

ми́л||ый خوب xub (*хоро́ший*); مهربان mehreban (*любе́зный*); عزيز æziz (*дорого́й*); **м.** друг دوست عزيز dust-e æziz; **м.** мой عزيزم æziz-æm, جانم dʒan-æm (*как обраще́ние*); **м.** челове́к آدم خوب adæm-e xub.

ми́ля ميل mil; англи́йская **м.** ميل انگليسی mil-e englisi.

ми́мо از پهلو æz pæhlu, از جلو æz dʒelou; он прошёл **м.** меня́ از پهلويم رد شد æz pæhlu-jæm ræd ʃod; я прошёл **м.** ла́вки از جلوی دكان گذشتم æz dʒelo-je dokkan gozæʃtæm.

мимо́за *бот.* درخت ابريشم deræxt-e æbriʃom.

мимолётный زود گذر zud-go-zær; **м.** взгляд نظر اجمالی næzær-e edʒmali.

мимохо́дом عبورا oburæn.

ми́н||а I. *воен.* تر پيل (*фр.* torpil-le), مين (*фр.* mine), ازدر æʒdær; выбра́сывать **-у** (мин) تر پيل (مين) انداختن torpil (min) ændaxtæn.

ми́на II. (*лицо́*) قيافه qijafæ, چهره tʃehræ.

минаре́т مناره menaræ, منار me-nar.

миндалеви́дн||ый بادامی شكل badami-ʃekl; **-ая** железа́ *см.* мин-далина 2.

минда́лина 1. بادام badam; 2. *анат.* لوز louz.

минда́ль بادام badam; неочи́щен-ный **м.** بادام با پوست badam-e ba pust; очи́щенный **м.** مغز بادام mæqz-e badam, بادام پوست كنده badam-e pust kændæ.

минда́льн||ый بادامی badami; **-ое** де́рево درخت بادام deræxt-e badam; **-ое** пече́нье نان بادامی nan-e badami.

минера́л جسم معدنی dʒesm-e mæ'dæni, معدنی mæ'dæni; **-ы** مواد معدنی mæ'dænijat,

mævadd-e mæ'dæni, اجسام معدنی ædʒsam-e mæ'dæni.

минерало́г معدن شناس mæ'dæn-ʃenas.

минерало́гия معدن‌شناسی mæ'dæn-ʃenasi, علم معادن elm-e mæ'aden.

минера́льн||ый معدنی mæ'dæni; ~ая вода́ آب معدنی ab-e mæ'dæni; м. воск موم معدنی mum-e mæ'dæni; ~ые га́зы گازهای معدنی gazha-je mæ'dæni; ~ые удобре́ния کود معدنی kud-e mæ'dæni.

миниатю́ра *иск.* عکس æks, صورت suræt, مینیاتور (*фр.* miniature).

минима́льн||ый حد اقل hædd-e æqæll, کمترین kæmtærin; ~ая цена́ حد اقل قیمت hædd-e æqæll-e qejmæt, نازلترین قیمت nazeltærin qejmæt.

ми́нимум حد اقل hædd-e æqæll; прожи́точный м. حد اقل معاش hædd-e æqæll-e mæ'aʃ; э́то сто́ит м. сто рубле́й حد اقل قیمتش صد منات است hædd-e æqæll-e qejmæt-æʃ sæd mænat-æst, این اقلا صد منات میارزد in æqællæn sæd mænat miærzæd.

министе́рский وزارتی vezaræti; м. пост مقام وزارت mæqam-e vezaræt; м. кри́зис بحران کابینه (وزارتی) bohran-e kabinæ (vezaræti).

министе́рство وزارت vezaræt, وزارت خانه vezaræt-xanæ; м. иностра́нных дел وزارت امور خارجه vezaræt-e omur-e xaredʒæ; м. вну́тренних дел وزارت امور داخله vezaræt-e omur-e daxelæ; м. труда́ وزارت مشاغل vezaræt-e mæʃaqel; м. фина́нсов وزارت مالیه vezaræt-e malijæ; вое́нное м. وزارت جنگ vezaræt-e dʒæng; морско́е м. وزارت بحریه vezaræt-e bæhrijæ; м. просвеще́ния وزارت معارف vezaræt-e mæ'aref; м. путе́й сообще́ния وزارت طرق و شوارع vezaræt-e toroq-o-ʃævare'; м. почт и телегра́фа وزارت پست و تلگراف vezaræt-e post-o-telegraf; м. юсти́ции وزارت عدلیه vezaræt-e ædlijæ.

мини́стр وزیر væzir (*мн.* وزرا vozæra); това́рищ ~а معاون وزیر mo'aven-e væzir; сове́т ~ов هیئت وزرا hej'æt-e vozæra; председа́тель сове́та ~ов رئیس الوزرا ræ'is-ol-vozæra.

минова́||ть 1. (*проéхать, пройти́*) (что-л.) گذشتن (از چیزی) gozæʃtæn, عبور کردن obur k.; мы ~ли Казви́н از قزوین

dær kar-e u jæk ejb-e bozorg-i hæst.

мину́т||а دقیقه dæqiqæ (*мн.* دقایق dæqajeq) (*тж. как* $^1/_{60}$ *часть градуса*); без 20 **мину́т** три بیست بسه دقیقه (داریم) bist dæqiqæ (darim) be se; 10 **мину́т** шесто́го ده دقیقه ازپنج گذشته dæh dæqiqæ æz pændʒ gozæʃtæ, پنج و ده دقیقه pændʒ-o-dæh dæqiqæ; подожди́те ~у یك دقیقه صبر کنید jæk dæqiqæ sæbr konid; он опозда́л на две ~ы دو دقیقه دیر کرد do dæqiqæ dir kærd; сию ~у الساعه æs-sa'æ, فورا fouræn; в одну ~у در یك لحظه dær jæk læhzæ.

ми́нуть *см.* миновать.

мир I. 1. صلح solh; آشتی aʃti, مسالمت mosalemæt; всеобщий м. صلح عمومی solh-e omumi; заключи́ть м. صلح کردن solh k.; заключи́ть тя́жбу ~ом دعوی را بصلح خاتمه دادن dæ'va-ra be solh xatemæ dadæn; защи́та де́ла ~а دفاع از صلح defa' æz solh; 2. (*споко́йствие*): душе́вный м. آسودگی خاطر asudægi-je xater.

мир II. عالم alæm, دنیا donja, گیتی giti, جهان dʒehan; м. расте́ний عالم نباتات alæm-e næbatat; ста́рый м. دنیای قدیم donja-je qædim; но́вый м. دنیای جدید donja-je dʒædid.

æz qæzvin gozæʃtim, از قزوین عبور کردیم æz qæzvin obur kærdim; 2. (*оконча́ться*) تمام شدن tæmam ʃ., در رفتن dær-ræftæn, منقضی شدن monqæzi ʃ.; срок ~ла مدت منقضی شد moddæt monqæzi ʃod; ~л год سال تمام شد sal tæmam ʃod; 3. (*изба́виться*) خلاص شدن (از) xælas ʃ.; он ~л смéрти از مرگ خلاص شد æz mærg xælas ʃod.

минонóсец تورپیور (*фр.* torpilleur) کشتی مین انداز kæʃti-je min-ændaz, اژدر افکن æʒdær-æfkæn; контр-м. کشتی ضد تورپیور kæʃti-je zedd-e torpijor, ناوشکن nav-ʃekæn.

мину́вшее گذشته gozæʃtæ.

мину́вш||ий گذشته gozæʃtæ, ماضی mazi; ~ие дни ایام گذشته æjjam-e gozæʃtæ, روز های گذشته ruzha-je gozæʃtæ; м. год سال گذشته sal-e gozæʃtæ; в ~ем году́ درسال گذشته dær sal-e gozæʃtæ.

ми́нус 1. *мат.* منها(ی) menha(-je); знак м. علامت منها ælamæt-e menha; де́сять м. пять ده منهای پنج dæh menha-je pændʒ; 2. *фиг.* (*недоста́ток*) نقص næqs (*мн.* نواقص nævaqes), عیب ejb (*мн.* عیوب ojub); в его́ рабо́те есть существенный м. در کار او یك عیب بزرگی هست

мирабе́ль *бот.* آلو زرد alu-zærd.

мира́ж سراب særab.

мири́ть آشتی دادن aʃti dadæn, صلح دادن solh dadæn; **~ся** 1. (*прекраща́ть вражду́*) آشتی کردن aʃti k., صلح کردن solh k., مصالحه کردن mosalehæ k.; 2. (*сноси́ть*) تحمل کردن tæhæmmol k., متحمل (بچیزی) شدن motæhæmmel ʃ., طاقت آوردن taqæt aværdæn.

ми́рно بطریق صلح be tæriq-e solh, بمسالمت be mosalemæt; بارامی be arami, براحتی be rahæti (*спокойно*).

ми́рн||ый 1. مسالمت آمیز mosalemæt-amiz, صلح آمیز solh-amiz, صلح طلبانه solh-tælæbanæ, صلح جویانه solh-dʒujanæ; м. догово́р معاهدهٔ صلح mo'ahedæ-je solh; **~ая** поли́тика سیاست صلح جویانه sijasæt-e solh-dʒujanæ; **~ые** наме́рения نیات صلح آمیز nijjat-e solh-amiz; **~ое** вре́мя زمان صلح zæman-e solh; **~ым** путём بطریق صلح be tæriq-e solh; 2. (*споко́йный*) راحت rahæt, آرام aram; **~ая** жизнь زندگانی راحت zendægani-je rahæt.

миров||о́й I. (*примири́тельный*): м. судья́ *уст.* امین صلح æmin-e solh; м. суд صلحیه solhijæ; **~а́я** сде́лка صلح نامه solh-namæ.

миров||о́й II. (*всеми́рный*) دنیائی donjai, جهانی dʒehani, عالمگیر alæmgir; **~а́я** война́ جنگ دنیائی dʒæng-e donjai, جنگ عمومی dʒæng-e omumi, جنگ بین المللی dʒæng-e bejn-ol-melæli; **~а́я** революция انقلاب دنیائی enqelab-e donjai; м. кри́зис بحران عالمگیر bohran-e alæmgir; **~о́е** значе́ние اهمیت دنیائی æhæmmijæt-e donjai.

мироздание کائنات ka'enat, عالم alæm.

миролюби́вый صلح جو solh-dʒu, صلح طلب solh-tælæb.

мирт *бот.* درخت مورد deræxt-e murd.

ми́ска ظرف سوپ خوری zærf-e sup-xori, کاسه kasæ.

миссионе́р مبلغ (مذهبی) mobælleq(-e mæzhæbi), مسیونر (*фр.* missionnaire), کشیش kæʃiʃ.

ми́сси||я 1. هیئت اعزامی hej'æt-e e'zami; иностра́нная м. سفارت sefaræt; 2. مأموریت mæ'murijæt; вы́полнить свою́ **~ю** مامموریت خود را انجام دادن mæ'murijæt-e xod-ra ænʤam dadæn.

мисте́рия تعزیه tæ'zijæ.

мисти́цизм تصوف tæsævvof.

ми́тинг متینگ meting; организова́ть м. متینگ دادن meting dadæn.

митка́ль *текст.* متقال metqal.

митралье́за *воен.* میترالیوز (*фр.* mitrailleuse).

миф افسانه æfsanæ; ~ы اساطیر æsatir.

мифи́ческий افسانه‌ای æfsanæi.

мифоло́гия اساطیر (علم) (elm-e) æsatir.

мише́нь هدف hædæf, نشان neʃan, نشانه neʃanæ.

МК (Моско́вский Комите́т Па́ртии) کمیتهٔ حزبی مسکو komitæ-je hezbi-je mæskou.

младе́нец طفل tefl (*мн.* اطفال ætfal), بچه bæʧʧæ, کودک kudæk.

младе́нческий کودکانه kudækanæ, بچگانه bæʧʧæganæ.

младе́нчество طفولیت tofulijæt, کودکی kudæki.

мла́дш||ий کوچك kuʧek; کوچکتر kuʧektær (*сравни́тельная сте́пень*); کوچکترین kuʧektærin (*превосхо́дная сте́пень*); м. брат برادر کوچك bæradær-e kuʧek; он ~е меня́ او از من کوچکتر است u æz mæn kuʧektær-æst; ~ие слу́жащие اجزا ædʒza.

млекопита́ющ||ее *зоол.* پستاندار pestan-dar; ~ие پستانداران hejvanat-e pestan-dar; класс ~их طبقهٔ پستانداران tæbæqæ-je pestan-daran.

млеть (*о нога́х, рука́х*) خواب رفتن xab ræftæn.

мле́чный: м. путь *астр.* کهکشان kæhkæʃan.

мне 1. (*дат. над. от* «я»): скажи́ мне بمن بگو be mæn begu; 2. (*предл. над. от* «я»): обо мне говоря́т, что... راجع بمن میگویند که radʒe' be mæn migujænd ke...

мнемо́ника فن تقویت حافظه fænn-e tæqvijæt-e hafezæ.

мне́н||ие عقیده æqidæ (*мн.* عقاید æqajed); رای ræ'i, نظریه næzærijæ (*мн.* نظریات næzærijat), نظر næzær; по моему́ ~ию بنظر من be næzær-e mæn, بعقیدهٔ من be æqidæ-je mæn; я того́ ~ия, что... عقیده ام اینست که æqidæ-æm in-æst ke...; каково́ ва́ше м. об э́том? عقیدهٔ شما در این موضوع چیست æqidæ-je ʃoma dær in mouzu' ʧist; быть хоро́шего ~ия (о ком-л.) (نسبت بکسی) حسن ظن (عقیدهٔ خوب) داشتن hosn-e zænn (æqidæ-je xub) daʃtæn; выска́зывать м. (о ком-л.) (در بارهٔ کسی) اظهار عقیده

کردن ezhar-e æqidæ k.; запра́шивать м. (نظر) جلب عقیده dʒælb-e æqidæ (næzær) k.; измени́ть м. (о ком-л.) (نسبت بکسی) تغییر عقیده دادن tæqjir-e æqidæ dadæn; (نسبت بکسی) سلب عقیده کردن sælb-e æqidæ k. (*в дурну́ю сто́рону*); обще́ственное м. افکار عامه æfkar-e ammæ; обме́н ~ий تبادل افکار tæbadol-e æfkar, تعاطی افکار tæ'ati-je æfkar.

мни́мый 1. (*воображаемый*) خیالی xijali, تصوری tæsævvori; м. больно́й مریض خیالی mæriz-e xijali; 2. *мат.* موهوم mouhum, فرضی færzi, تصوری tæsævvori.

мни́тельный خیالی xijali; он челове́к м. او آدم خیالی است u adæm-e xijali-st.

мно́гие 1. (*прил.*) خیلی xejli, زیاد zijad; 2. (*сущ.*) خیلی اشخاص xejli æʃxas, خیلی از اشخاص xejli æz æʃxas, خیلی از مردم xejli æz mærdom, خیلی ها xejliha.

мно́го 1. زیاد zijad, خیلی xejli, بسیار besjar, بسا bæsa; у меня́ м. рабо́ты من خیلی کار دارم mæn xejli kar daræm; м. беспоко́йства زحمات زیاد zæhæmat-e zijad; 2. (*в смы́сле наре́чия*) زیاد zijad, خیلی xejli; он м. ест او خیلی غذا میخورد u xejli qæza mixoræd; ему́ м. лу́чше حالش خیلی بهتر شد hal-æʃ xejli behtær ʃod; не м. نه زیاد næ zijad, نه چندان næ tʃændan; сли́шком м. زیاده از حد zijadæ æz hædd; на м. (*со сравн. ст.*) بمراتب be mæ-rateb.

многобо́жие شرک ʃerk.

многогра́нник *геом.* کثیرالوجوه kæsir-ol-vodʒuh.

многогра́нный *геом.* بشکل کثیر الوجوه be ʃekl-e kæsir-ol-vodʒuh; *фиг.* چند پهلو tʃænd-pæhlu.

многожёнство تعدد زوجات tæ'ædod-e zævædʒat.

многозначи́тельный با معنی ba-mæ'ni, پر معنی por-mæ'ni.

многокле́точн||ый *биол.* چند سلولی tʃænd-seluli; ~ые живо́тные حیوانات چند سلولی hejvanat-e tʃænd-seluli.

многокра́тный متعدد motæ'æd-ded, زیاد zijad, مکرر mokærrær.

многоле́тн||ий دائمی dajemi, چندین ساله tʃændin-salæ; ~ее расте́ние گیاه دائمی gijah-e dajemi; ~ие о́пыты تجربیات چندین ساله tædʒrobijat-e tʃændin-salæ.

многолю́дный پر جمعیت por-dʒæm'ijæt.

многообра́зный دارای اشکال

مختلف dara-je æʃkal-e moxtælef, مختلف الشكل moxtælef-oʃ-ʃekl.

многосло́вие پرحرفی por-hærfi; تطويل كلام tætvil-e kælam.

многосло́вный پر حرف por--hærf.

многосло́жный پیچیده pitʃidæ; *грам.* چند هجائی tʃænd-hedʒai.

многосторо́нний جامع dʒame'; *мат.* كثير الاضلاع kæsir-ol-æzla'.

многотира́жный كثير الانتشار kæsir-ol-enteʃar.

многоуго́льник كثير الاضلاع kæsir-ol-æzla'.

многоуго́льный بشكل كثير الاضلاع be ʃekl-e kæsir-ol-æzla'.

многоцве́тный الوان ælvan, ملون molævvæn, رنگا رنگ ræng-a-ræng.

многочи́сленность تعدد tæ'æd-dod.

многочи́сленный متعدد motæ-'ædded, زياد zijad, بسيار besjar.

мно́жественн||ый *грам.*: ~ое число́ جمع dʒæm', صيغهٔ جمع si-qæ-je dʒæm'; образова́ть ~ое число́ جمع بستن dʒæm' bæstæn; э́ти слова́ образу́ют ~ое число́ на «آن» اين كلمات به «آن» جمع بسته ميشوند in kælemat be «an» dʒæm' bæstæ miʃævænd.

мно́жество مقدار زياد meqdar-e zijad, كثرت kæsræt; м. наро́да جمعيت زياد dʒæm'ijæt-e zijad.

мно́жимое *мат.* مضروب mæz-rub.

мно́житель مضروب فيه mæz-rub(on) fih.

мно́жить ضرب كردن zærb k.; м. 10 на 2 عدد دهرا در دو ضرب كردن ædæd-e dæh-ra dær do zærb k.

мной, мно́ю (*твор. пад. от* «я»): со мно́ю با من ba mæn.

мобилиза́ция *воен.* تجهيز tædʒhiz, تجهيزات tædʒhizat; *физ.* تهيه tæhijæ; м. войск تجهيز آرتش tædʒhiz-e arteʃ; всео́бщая м. تجهيزات عمومی tædʒhizat-e omumi.

мобилизо́ванный تجهيز شده tædʒhiz ʃodæ.

мобилизова́ть تجهيز كردن tædʒ-hiz k.; м. войска́ تجهيز آرتش كردن tædʒhiz-e arteʃ k.

моги́ла قبر qæbr, گور gur, مقبره mæqbæræ.

моги́льн||ый قبری qæbri, مقبره‌ای mæqbæræi; ~ая плита́ سنگ قبر sæng-e qæbr.

моги́льщик قبركن qæbr-kæn, گور كن gur-kæn.

могу́чий مقتدر moqtæder, توانا tævana.

могу́ществен||ный مقتدر moqtæder, توانا tævana; ~ые держа́вы دول معظمه dovæl-e mo'æzzæmæ.

могу́щество اقتدار eqtedar, توانائی tævanai.

мо́д||а رسم ræsm, طرز tærz, عادت adæt, مد (*фр.* mode); в ~е مرسوم mærsum; не по ~е خارج از مد xaredʒ æz mod; входи́ть в ~у متداول شدن motædavel ʃ., مد شدن mod ʃ., باب شدن bab ʃ.; выходи́ть из ~ы از مد خارج شدن æz mod xaredʒ ʃ., از مد افتادن æz mod oftadæn.

моде́ль نمونه næmunæ, مدل (*фр.* modèle).

модифика́ция تغییر tæqjir.

модифици́ровать تغییر دادن tæqjir dadæn.

мо́дник لباس خوش xoʃ-lebas, شیك پوش ʃik-puʃ.

мо́дн||ый مد (*фр.* mode); معمول mæ'mul, متداول motædavel (*при́нятый, распространённый*); ~ые пла́тья لباسهای مد lebasha-je mod.

мо́жет быть شاید ʃajæd, ممکن است momken-æst; не м. б. ممکن نیست momken nist; м. б. э́то так شاید اینطور باشد ʃajæd in tour baʃæd.

можжеве́льник *бот.* درخت اردج deræxt-e ærdædʒ.

мо́жно ممکن است momken-æst, میشود miʃævæd, میتوان mitævan; м. войти́ в ко́мнату? میشود داخل اطاق شد miʃævæd daxel-e otaq ʃod; м. мне взять э́то? ممکن است اینرا بگیرم momken-æst in-ra begiræm; е́сли м. ба́шд اگر ممکن باشد ægær momken baʃæd; как м. скоре́е هر چه زودتر hær tʃe zudtær.

мозаи́ка خاتم کاری xatem-kari, موزائیك (*фр.* mosaïque).

мозг دماغ dæmaq, مغز mæqz; ко́стный м. نخاع noxa', مغز استخوان mæqz-e ostoxan; спинно́й м. مغز حرام mæqz-e hæram, نخاع شوکی noxa'-e ʃouki; воспале́ние ~а ورم مغز væræm-e mæqz.

мозгов||о́й دماغی dæmaqi, مغزی mæqzi; ~а́я кость استخوان مغز دار ostoxan-e mæqz-dar; мя́гкая ~а́я оболо́чка *анат.* ام الرقیق omm-or-ræqiq; твёрдая ~а́я оболо́чка *анат.* غشأ خارجی qeʃa-je xaredʒi, ام الغلیظ omm-ol-qæliz; воспале́ние ~ы́х оболо́чек *см.* менингит; ~а́я рабо́та کار دماغی kar-e dæmaqi.

мозжечо́к *анат.* دماغ خلفی dæmaq-e xælæfi, مخچه moxtʃæ.

мозо́листый پینه خورده pinæ xordæ.

мозо́л||ь میخچه mixtʃæ, پینه pinæ; сре́дство от ~ей دوای میخچه dæva-je mixtʃæ.

мой من مال mal-e mæn; من mæn (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*); м. друг من دوست dust-e mæn; шля́па — моя́ من کلاه مال kolah mal-e mæn-æst; э́то моё این مال من است in mal-e mæn-æst; по-мо́ему بنظر من be næzær-e mæn.

мо́кнуть تر شدن tær ʃ., خیس شدن xis ʃ., نم دار شدن næm-dar ʃ.

мокри́ца *зоол.* خرخاکی xær-xaki.

мокрота́ تری tæri, رطوبت rotubæt.

мокро́та *мед.* بلغم bælqæm, خلط سینه xelt-e sinæ.

мо́кр||ый 1. تر tær, خیس xis; ~ое пла́тье لباس تر(خیس) lebas-e tær (xis); 2. (*дождли́вый*) بارانی barani; ~ая пого́да هوای بارانی hæva-je barani.

мол سد sædd; موج شکن moudʒ-ʃekæn.

молва́ شهرت ʃohræt, شایعه ʃaje'æ (*мн.* شایعات ʃaje'at); идёт м. شهرت دارد ʃohræt daræd, شایع است saje'-æst.

моле́кула مولکول (*фр.* molécule), ذره zærræ.

молибде́н *хим.* مولیبدن (*фр.* molybdène).

молитва نماز næmaz; دعا do'a.

молить التماس کردن eltemas k.; ~ся دعا کردن do'a k.; نماز خواندن næmaz xandæn.

моллю́ски *зоол.* حیوانات ناعمه hejvanat-e na'emæ.

молниено́сн||ый: с ~ой быстротой́ برق بسرعت be sor'æt-e bærq.

мо́лни||я برق bærq; м. сверка́ет برق میزند bærq mizænæd; с быстрото́й ~и *см.* молниеносный.

молода́я عروس ærus (*в значе́нии существи́тельного*).

молодёж||ь جوانان dʒævanan; Коммунисти́ческий сою́з ~и *см.* Комсомол.

молоде́ть جوان شدن dʒævan ʃ.

молоди́ть جوان کردن dʒævan k.

молод||о́й جوان dʒævan; نو nou, تازه tazæ; м. челове́к جوان dʒævan, مرد جوان mærd-e dʒævan; м. ме́сяц ماه نو mah-e nou, هلال helal; м. карто́фель *см.* картофель; ~о́е вино́ شراب تازه ʃærab-e tazæ.

мо́лодост||ь جوانی dʒævani; в дни ~и در ایام جوانی dær æjjam-e dʒævani.

молоко́ شیر ʃir; минда́льное м. شیرهٔ بادام ʃiræ-je badam; ки́слое м. ماست mast; у него́ ещё молоко́ на губа́х не обсо́хло *пог.* بوی شیر ازدهنش می آید bu-je ʃir æz dæhæn-æʃ miajæd (*букв.*: у него́ ещё рот молоко́м па́хнет), اوتا زه سر از تخم در آورده است u tazæ sær æz toxm dær aværdæ-æst (*букв.*: он то́лько что вы́лупился из яйца́).

мо́лот چکش ʧækoʃ; парово́й м. چکش بخار ʧækoʃ-e boxar; кузне́чный м. پتك potk; серп и м. (*эмбле́ма*) داس و چکش das-o-ʧækoʃ.

молоти́лка *с.-х.* خرمن کوب xærmæn-kub.

молоти́ть کوبیدن kubidæn; м. зерно́ خرمن کوبیدن xærmæn kubidæn.

молото́к چکش ʧækoʃ, میخ کوب mix-kub; деревя́нный м. چکش چوبی ʧækoʃ-e ʧubi.

мо́лотый آسیا شدن asija ʃodæ.

моло́ть آسیاب کردن asijab k., خرد کردن xord k., آرد کردن ard k.

молотьба́ خرمن کوبی xærmæn-kubi.

моло́чная دکان شیر فروشی dokkan-e ʃir-foruʃi.

моло́чник 1. (*посу́да*) شیردان ʃirdan; 2. (*торго́вец*) شیر فروش ʃir-foruʃ; *разг.* شیری ʃiri.

моло́чн||ый شیری ʃiri; ~ого цве́та شیری رنگ ʃiri-ræng; м. зуб دندان شیری dændan-e ʃiri; ~ая коро́ва گاو شیرده gav-e ʃir-deh, گاو شیری gav-e ʃiri; ~ые проду́кты لبنیات læbænijat; ~ая сестра́ خواهر رضاعی xahær-e reza'i; м. брат برادر رضاعی bæradær-e reza'i; ~ая лихора́дка *мед.* لرز شیر lærz-e ʃir; ~ая кислота́ *хим.* حموضت شیر homuzæt-e ʃir; м. са́хар *хим.* مادهٔ قندی شیر maddæ-je qændi-je ʃir лактоз (*фр.* lactose).

мо́лча بسکوت be sokut, بخاموشی be xamuʃi, با سکوت ba sokut.

молчали́вость سکوت sokut, خاموشی xamuʃi; کم حرفی kæm-hærfi (*неразгово́рчивость*).

молчали́вый ساکت saket, خاموش xamuʃ; سکوت آمیز sokut-amiz; کم حرف kæm-hærf (*неразгово́рчивый*).

молча́ние سکوت sokut; м.— знак согла́сия *пог.* سکوت موجب رضاست sokut moudʒeb-e reza-st; обойти́ вопро́с ~м عنه مسئله را مسکوت گذاشتن mæs'ælæ-ra mæskut ænh gozaʃtæn.

молча́ть ساکت بودن saket b., سکوت کردن sokut k.; заста́вить м. ساکت کردن saket k., خاموش کردن xamuʃ k.; м.! ساکت saket, ساکت باش (باشید) saket baʃ (baʃid).

моль بید bid; изъе́денный ~ю بید زده bid zædæ.

мольба́ التماس eltemas.

мольбе́рт سه پایهٔ نقاشی se-pajæ-je næqqaʃi, سه پایه se-pajæ.

моме́нт 1. لحظه læhzæ, موقع mouqe'; 2. نکته noktæ; м. враще́ния موقع دوران mouqe'-e dæværan; подходя́щий м. موقع مناسب mouqe'-e monaseb; в настоя́щий м. در این موقع dær in mouqe'.

момента́льно فورا fouræn.

момента́льный فوری fouri; м. сни́мок عکس فوری æks-e fouri.

монархи́зм سلطنت طلبی sæltænæt-tælæbi.

монархи́ст سلطنت طلب sæltænæt-tælæb.

мона́рхия سلطنت sæltænæt; абсолю́тная м. *см.* абсолютный.

монасты́рь دیر dejr, صومعه soumæ'æ.

мона́х راهب raheb (*мн.* رهبان rohban).

мона́шеский رهبانی rohbani.

мона́шество رهبانیت rohbanijæt.

монго́л مغول moqul.

монго́льский مغولی moquli; м. язы́к زبان مغول zæban-e moqul.

моне́т||а پول pul; зво́нкая м. پول مسکوك pul-e mæskuk, سکه sekkæ; разме́нная м. پول رایج pul-e rajedʒ; фальши́вая м. پول قلب pul-e qælb; плати́ть той же ~ой *фиг.* معامله بمثل کردن mo'amelæ be mesl k.

моне́тн||ый پولی puli, سکه ای sekkæi; м. двор ضرابخانه zærrab-xanæ; ~ая едини́ца واحد پول vahed-e pul.

монога́мия وحدت زوجه væhdæt-e zoudʒæ.

моногра́мма طغرا toqra.

моно́кль عینك یك چشمه ejnæk-e jæk-tʃæʃmæ.

моноли́т سنگ یك پارچه sæng-e jæk-partʃæ.

монопла́н طیارهٔ (هوا پیمای) یك باله tejjaræ-je (hæva-pejma-je) jæk-balæ.

монополизи́ровать بخود انحصار دادن be xod enhesar dadæn; مونوپول کردن monopol k.

монополи́ст صاحب امتیاز انحصاری sahæb-e emtijaz-e enhesari.

монопо́лия انحصار enhesar; **м. вне́шней торго́вли** انحصار تجارت خارجه enhesar-e tedʒaræt-e xaredʒæ; **правительственная м.** انحصار دولت enhesar-e doulæt; **са́харная м.** انحصار قند enhesar-e qænd.

монопо́льн||ый انحصاری enhesari; **~ое пра́во** حق انحصاری hæqq-e enhesari.

монотейзм توحید touhid.

моното́нный یك نواخت jæk-nævaxt, یك آهنگ jæk-ahæng.

монпансье́ آب نبات ab-næbat, مپانسیه mompansjæ.

монти́ровать *тех.* سوار کردن sævar k.

МОПР (Междунаро́дная организа́ция по́мощи борца́м революции) مؤسسهٔ بین‌المللی برای مساعدت به مبارزین درراه انقلاب mo'æssæsæ-je bejn-ol-melæli bæraje mosa'edæt be mobarezin dær rah-e enqelab.

мора́ль اخلاق æxlaq; *фил.* علم اخلاق elm-e æxlaq; معنی mæ'ni (*ба́сни и т. п.*).

мора́льн||ый اخلاقی æxlaqi; معنوی mæ'nævi, روحی ruhi (*противополо́жное физи́ческому*); **~ое состоя́ние** حالت روحیه halæt-e ruhijæ; **~ая подде́ржка** مساعدت معنوی mosa'edæt-e mæ'nævi; **м. ущёрб** خسارت معنوی xæsaræt-e mæ'nævi.

морато́рий *юр., ком.* استهلاك estehlak, استمهال estemhal.

морга́ть 1. چشم بر هم زدن ʧæʃm bær-hæm zædæn; 2. (*де́лать знак*) چشمك زدن ʧæʃmæk zædæn.

моргну́ть *см.* моргать.

мо́рда پوزه puzæ, پوز puz.

мо́р||е دریا dærja, بحر bæhr; **откры́тое м.** دریای آزاد dærja-je azad; **закры́тое м.** در یای غیر آزاد dærja-je qejr-e azad; **на ~е** روی دریا ru-je dærja; **в ~е** در کشتی dær kæʃti (*на парохо́де*); **свобо́да ~е́й** آزادی دریاها azadi-je dærjaha; **~ем** از راه دریا æz rah-e dærja, با آب ba ab.

мореплава́ние دریا نوردی dærja-næværdi, بحر پیمائی bæhr-pejmai, کشتی رانی kæʃti-rani.

мореплава́тель دریا نورد dær ja-næværd, بحر پیما bæhr-pejma.

мори́ть 1. (*го́лодом*) گرسنگی دادن gorosnægi dadæn; 2. (*крыс и пр.*) ازبین بردن æz bejn bordæn, نابود کردن na-bud k., معدوم کردن mæ'dum k.

морко́вь هویج hævidʒ, زردك zærdæk.

моро́женица چرخ بستنی سازی ʧærx-e bæstæni-sazi.

моро́женое بستنی bæstæni.

моро́женщик بستنی‌فروش bæstæni-foruʃ.

моро́жен||ый یخ زده jæx zædæ; **~ая ры́ба** ماهی یخ زده mahi-je jæx zædæ.

моро́з سرما særma, یخ بندان jæx-bændan; **побива́ть ~ом** سرما زدن særma zædæn; **поби́тый ~ом** سرما زده særma zædæ.

моро́зно است یخ بندان jæx-bændan-æst.

моро́зн||ый یخ بندان jæx-bændan; **~ая ночь** شب یخ بندان ʃæb-e jæx-bændan.

морск||о́й دریائی dærjai, بحری bæhri; **м. бе́рег** ساحل دریا sahel-e dærja, لب دریا læb-e dærja; **м. бой** جنگ دریائی ʤæng-e dærjai; **~а́я вода́** آب دریا ab-e dærja; **~а́я боле́знь** مرض دریا mæræz-e dærja; **~о́е купа́нье** حمام دریا hæmmam-e dærja; **м. волк** *фиг.* ملاح کهنه کار mællah-e kohnæ-kar; **м. флот** بحریه bæhrijæ, نیروی دریائی niru-je dærjai; **м. разбо́йник** دزد دریائی dozd-e dærjai; **~о́е пра́во** قانون بحریه qanun-e bæhrijæ; ✧ **~а́я звезда́** نجم البحر nædʒm-ol-bæhr, نجم بحری nædʒm-e bæhri; **м. зали́в** خلیج xælidʒ.

мортира́ *воен.* خمپاره xomparæ.

мо́рфий *хим.* مرفین morfin.

морфоло́гия *лингв.* مبحث اشکال کلمات mæbhæs-e æʃkal-e kælemat.

морщи́на چروك ʧoruk (*на лице́*); چین ʧin, چین خوردگی ʧin-xordægi, کیس kis (*на мате́рии, пла́тье*).

морщи́нистый چروکیده ʧoru-kidæ, چین خورده ʧin xordæ.

мо́рщи||ть 1. چین دادن ʧin dadæn, چروك کردن ʧoruk k.; **м. лоб** پیشانی‌را چین دادن piʃani-ra ʧin dadæn; 2. (*об оде́жде*) چین خوردن ʧin xordæn, کیس‌خوردن kis xordæn; **рука́в ~т** آستین چین میخورد astin ʧin mixoræd.

мо́рщиться چروك شدن ʧoruk ʃ.; روی ترش کردن ru-je torʃ k., گره بر ابرو زدن gereh bær æbru zædæn.

моря́к ملاح mællah (*мн.* ملاحین mællahin), ملوان melvan.

Москва́ مسکو mæskou; **М.-река́** رودخانهٔ مسکو rud-xanæ-je mæskou.

москви́ч اهل مسکو æhl-e mæskou.

моски́т پشه pæʃæ; **по́лог от ~ов** پشه بند pæʃæ-bænd.

моско́вский مسکو mæskou (*с эзафе́том предше́ствующего сло́ва*).

Мособлисполко́м (Моско́вский областно́й исполни́тельный коми-тёт) کمیته اجرائیه ناحیهٔ مسکو komitæ-je edʒraijæ-je nahijæ-je mæskou.

Моссове́т (Моско́вский сове́т рабо́чих, крестья́нских и красноарме́йских депута́тов) شورای نمایندگان کار گران و دهاقین و قشون سرخ مسکو ʃoura-je næmajændægan-e kargæran væ dehaqin væ qoʃun-e sorx-e mæskou.

мост پل pol; вися́чий м. پل زنجیری pol-e zændʒiri; железнодоро́жный м. پل راه آهن pol-e rah-e ahæn; разводно́й м. پل متحرك pol-e motæhærrek; стро́ить м. پل ساختن pol saxtæn.

мости́ть سنگ فرش کردن sængfærʃ k.

мостова́я درشکه رو doroʃkærou, سنگ فرش sæng-færʃ.

мот ولخرج vel-xærdʒ.

мота́ть 1. (*нама́тывать*) پیچیدن pitʃidæn; 2. (*де́ньги*) اسراف کردن esraf k., تلف کردن tælæf k.; 3. (*голово́й*) تکان دادن tækan dadæn.

моти́в 1. (*причи́на*) علت ellæt, سبب sæbæb, موجب moudʒeb, جهت dʒehæt (*мн.* جهات dʒehat); دلیل dælil (*мн.* دلایل dælajel) (*доказа́тельство*); 2. *муз.* آهنگ ahæng.

мотиви́ровать دلیل آوردن dælil aværdæn.

мотивиро́вка اقامهٔ دلیل eqamæje dælil, استدلال estedlal.

мотови́ло *тех.* کلاف بازکنی kælaf-baz-koni.

мотовство́ ولخرجی vel-xærdʒi.

мото́к کلاف kælaf, کلافه kælafæ; смáтывать в м. کلاف کردن kælaf k., کلافه کردن kælafæ k.

мото́р *тех.* موتور motur; завести́ м. موتوررا روشن کردن motur-ra rouʃæn k.; пусти́ть в ход м. موتوررا راه انداختن motur-ra rah ændaxtæn; м. в 500 л. с. موتور دارای قوهٔ پانصد اسب motur dara-je qovvæje pansæd æsp.

моториза́ция موتوری ساختن moturi saxtæn(-e), موتوریزه کردن moturizæ kærdæn(-e), موتوریزاسیون (*фр.* motorisation); м. а́рмии موتوریزا سیون قشون moturizasijon-e qoʃun.

моторизи́ровать موتوری ساختن moturi saxtæn, موتوریزه کردن moturizæ k.

моторизо́ванный موتوریزه moturizæ.

мотóрн‖ый موتوردار motur-dar, موتوری moturi; **~ая лóдка** قایق موتوری (کرجی) qajeq-e (kærædʒi-je) moturi.

мотоцикле́т موتوسیکلت (*фр.* motocyclette).

мотоцикли́ст موتوسیکلت سوار motosiklet-sævar.

мотыга کلنگ kolæng.

мотылёк پروانه pærvanæ; **ночно́й м.** شب پر ʃæb-pær.

мох خزه xæzæ.

мохна́т‖ый پرمو por-mu, پرپشم por-pæʃm; کرك دار kork-dar, پرز دار porz-dar (*о матéрии*); **~ое полотéнце** حولهٔ زبر houlæ-je zebr.

моцио́н ورزش værzeʃ.

моч‖á ادرار edrar, شاش ʃaʃ, بول boul; **задержáние ~и́** *мед.* حبس البول hæbs-ol-boul; **исслéдование ~и́** تجزیه ادرار tædʒzijæ-je edrar.

мочáлка کاه چوب kah-ʧub.

мочевúна *хим.* مادهٔ بول mad-dæ-je boul.

мочев‖óй بولی bouli, ادراری edrari; **~áя кислотá** *хим.* جوهر بول dʒouhær-e boul, ترشی ادرار torʃi-je edrar; **м.** пузы́рь *анат.* مثانه mæsanæ; **м.** кáмень *мед.* سنگ مثانه sæng-e mæsanæ.

мочегóнный مدر moderr.

мочеиспускáтельный: м. канáл *анат.* مجرای بول mædʒra-je boul.

мочеполов‖óй: ~ы́е болéзни امراض مقاربتی æmraz-e moqare-bæti.

мочетóчник *анат.* مجرای کلیه mædʒra-je koljæ.

мочúть 1. (*смáчивать*) تر کردن tær k.; **2.** (*вымáчивать*) خیس کردن xis k.; **~ся 1.** (*мóкнуть*) تر شدن tær ʃ., خیس شدن xis ʃ.; **2.** (*испускáть мочý*) ادرار کردن edrar k., شاشیدن ʃaʃidæn.

мóчка I. خیساندن xisandæn(-e).

мóчка II. *анат.* لالهٔ گوش lalæ-je guʃ, پره گوش pæræ-je guʃ.

мочь توانستن tævanestæn, قادر بودن qader b.

мошéнник متقلب motæqælleb.

мошéнничать تقلب کردن tæqællob k.

мошéннический تقلبی tæqællobi.

мошéнничество تقلب tæqællob, کلاه برداری kolah bær-dari.

мошнá کیسه kisæ.

мошóнка *анат.* کیسهٔ بیضتین kisæ-je bejzætejn, کیسه خایه kisæ-je xajæ.

мощёный سنگ فرش شده sæng-færʃ ʃodæ.

мо́щность قوه qovvæ, توانائی tævanai, قوت qovvæt; قدرت qodræt; **м.** дви́гателя قدرت موتور qodræt-e motur; произво́дственная **м.** قدرت استحصالی qodræt-e estehsali; **м.** завóда استعداد کار خانه este'dad-e kar-xanæ.

мо́щный قوی qævi, توانا tævana.

мощь قوه qovvæ, قوت qovvæt, اقتدار eqtedar, توانائی tævanai, قدرت qodræt; вое́нная **м.** قدرت جنگی qodræt-e dʒængi.

мрак تاریگی tariki, ظلمت zolmæt.

мра́мор مرمر mærmær.

мра́морн||ый مرمری mærmæri; **-ая** бума́га کاغذ ابری kaqæz-e æbri.

мрачне́ть تاریك شدن tarik ʃ.

мра́чность تیرگی tirægi; تاریکی tariki (*темнота*); *фиг.* افسردگی æfsordægi, دلتنگی del-tængi (*подавленность*).

мра́чн||ый تیره tiræ; تاریك tarik (*тёмный*); **-ое** бу́дущее آتیهٔ تاریك atijæ-je tarik; *фиг.* افسرده خاطر æfsordæ-xater, دلتنگ del-tæng.

мсти́тель انتقام کشنده enteqam kæʃændæ, انتقام کش enteqam-kæʃ, انتقام گیر enteqam-gir, منتقم montæqem.

мсти́тельность کینه جوئی kinæ-dʒui, انتقام جوئی enteqam-dʒui.

мсти́тельный انتقام کش enteqam-kæʃ, کینه جو kinæ-dʒu.

мстить кому́-л. за что-л. انتقام چیزی را از کسی کشیدن enteqam-e tʃiz-i-ra æz kæs-i kæʃidæn.

МТС (маши́нно-тра́кторная ста́нция) استاسیون ماشینی و تراکتوری estasjun-e maʃini væ trakturi.

муа́р *текст.* پارچهٔ موجدار partʃæ-je moudʒ-dar.

мудрено́ مشکل است moʃkel-æst (*тру́дно*).

мудрён||ый 1. (*тру́дный*) مشکل moʃkel; 2. تعجب آور tæ'ædʒdʒob-avær; нет ничего́ **-ого** в том, что... تعجبی ندارد که tæ'ædʒdʒob-i nædaræd ke...

мудре́ц دانا dana, دانشمند daneʃmænd, حکیم hækim.

му́дрость حکمت hekmæt, دانش daneʃ, خرد xeræd.

му́дрый عاقل aqel, خردمند xerædmænd; عاقلانه aqelanæ, حکیمانه hækimanæ (*как прилагательное*).

муж 1. (*супру́г*) شوهر ʃouhær; 2. (*челове́к*) مرد mærd; госуда́рственный **м.** مرد سیاسی mærd-e sijasi.

мужа́ть رشدکردن roʃd k.; ~ся جرات گرفتن dʒor'æt gereftæn.

му́жественность شجاعت ʃædʒa'æt, مردانگی mærdanægi.

му́жественный شجاع ʃodʒa', با جرات ba-dʒor'æt; شجاعانه ʃodʒa'anæ, مردانه mærdanæ (*в значе́нии прилага́тельного*).

му́жеств||о مردی mærdi, جرات dʒor'æt; набра́ться ~а جرات گرفتن dʒor'æt gereftæn.

мужи́к *уст.* دهاتی dehati.

мужск||о́й مردانه mærdanæ; *грам.* مذکر mozækkær; ~о́е пла́тье لباس مردانه lebas-e mærdanæ; **м. род** *грам.* جنس مذکر dʒens-e mozækkær.

мужчи́на مرد mærd.

музе́й موزه muzæ; **М. Револю́ции** موزه انقلاب muzæ-je enqelab.

му́зык||а موسیقی musiqi, موزیك (*фр.* musique); оркéстр ~и دسته موزیك dæstæ-je muzik; положи́ть на ~у (что-л.) آهنگ (برای چیزی) ساختن ahæng saxtæn.

музыка́льность ذوق موسیقی zouq-e musiqi.

музыка́льн||ый موسیقی musiqi; ~ые инструме́нты آلات موسیقی alat-e musiqi; ~ая шко́ла مدرسهٔ موسیقی mædræsæ-je musiqi.

музыка́нт موسیقی‌دان musiqi-dan; سازنده sazændæ.

му́ка عذاب æzab, شکنجه ʃekændʒæ, درد dærd, محنت mehnæt, الم ælæm.

мук||а́ آرد ard; пшени́чная м. آرد گندم ard-e gændom; перема́лывать в ~у́ آرد کردن ard k.

мукомо́л آسیابان asijaban

мукомо́льн||ый: ~ая ме́льница آسیاب asijab.

мул قاطر qater; погóнщик ~ов قاطرچی qatertʃi.

мулла́ ملا molla.

мумифици́ровать مومیائی کردن mumijai k., حنوط کردن honut k.

му́мия مومیا mumija.

мундир لباس رسمی lebas-e ræsmi (*фóрменная одéжда*); لباس نظامی lebas-e nezami (*воéнный*).

мундшту́к 1. (*у ло́шади*) دهنه dæhænæ; 2. (*папиро́сы*) سر سیگار sær-sigar; چوب سیگار tʃub-e sigar (*деревя́нный*).

муниципализа́ция بلدی کردن bælædi kærdæn(-e).

муниципализи́ровать بلدی کردن bælædi k.

муниципалите́т بلدیه bælædijæ, اداره شهر داری edaræ-je ʃæhr-dari.

муниципа́льный بلدی bælædi, شهری ʃæhri.

мурав||е́й مورچه murtʃæ; бе́лый м. موریانه murjanæ (*терми́т*); изъе́денный бе́лыми ~ья́ми موریانه زده murjanæ zædæ.

мурavéйник خانهٔ مورچه xanæ-je murtʃæ, چال مورچه tʃal-e murtʃæ.

муравьи́ный ای مورچه murtʃæi.

мурлы́кание خر خر xor-xor.

мурлы́кать خر خر کردن xor-xor k.

муска́т *бот.* جوز هندی dʒouz-e hendi (*орéх*).

му́скул عضله æzolæ (*мн.* عضلات æzolat).

мускулату́ра عضلات æzolat.

мускули́стость عضلانیت æzolanijæt, قوت عضله qovvæt-e æzolæ.

мускули́стый پر عضله por-æzolæ, ای عضله æzolæi.

му́скульный عضلانی æzolani, ای عضله æzolæi.

му́скус مشك meʃk; بوی مشك bu-je meʃk (*зáпах*).

му́скусный: м. бык گاو مشك‌ده gav-e meʃk-deh.

муслин خاصه ململ xassæ-mælmæl; موصلین (*фр.* mousseline); шёлковый (бума́жный) м. ابریشمی (نخی) muselin-e æbriʃomi (næxi).

му́слить با آب‌دهن تر کردن ba ab-e dæhæn tær k.

му́сор خاکروبه xak-rubæ, آشغال aʃqal; زباله zebalæ.

му́сорный: м. я́щик زباله دان zebalædan.

му́сорщик خاکروبه‌کش xak-rubæ-kæʃ.

мусульма́нин مسلم moslem (*мн.* مسلمین moslemin), مسلمان mosælman.

мусульма́нка مسلمه moslemæ.

мусульма́нский اسلامی eslami.

мусульма́нство اسلام eslam.

мути́ть 1. گل آلود کردن gel-alud k. (*во́ду*); آشوب کردن aʃub k., مضطرب کردن moztæreb k., اغتشاش کردن eqteʃaʃ k. (*волнова́ть*); 2. (*тошни́ть*) حالت تهوع داشتن halæt-e tæhævvo' daʃtæn.

мути||е́ть تیره شدن tiræ ʃ.; گل آلود شدن gel-alud ʃ. (*о воде́*).

му́т||ный تیره tiræ; گل آلود gel-alud; ~ные глаза́ چشمهای تار tʃæʃmha-je tar; лови́ть ры́бу в ~ной воде́ *пог.* در آب گل آلود ماهی گرفتن dær ab-e gel-alud mahi gereftæn.

му́х||а مگس mægæs; шпа́нская

м. الاکلنگ alla-kolæng, ذراح zo-rah (*мн.* ذراریح zærarih); де́лать из ~и слона́ *пог.* موئی را طناب کردن mu-i-ra tænab k. (*букв.*: де́лать из во́лоса кана́т).

мухоло́вка مگس گیر mægæs-gir; کاغذ مگس گیر kaqæz-e mægæs-gir (*бума́га*).

муче́ние عذاب æzab, اذیت æzijæt, آزار azar, آزردگی azordægi.

мучи́тель عذاب دهنده æzab dehændæ, آزاردهنده azar dehændæ.

мучи́тельн||ый آزار دهنده azar dehændæ; ~ая боль درد شدید dærd-e ʃædid.

му́чить عذاب دادن æzab dadæn, اذیت کردن æzijæt k., آزردن azordæn; ~ся 1. عذاب کشیدن æzab kæʃidæn, معذب شدن mo'æzzæb ʃ.; 2. (*над чем-л.*) زحمت کشیدن zæhmæt kæʃidæn.

мучни́стый آردی ardi; نشاسته‌ای neʃastæi (*содержа́щий крахма́л*).

мучно́й آردی ardi; м. мешо́к کیسه برای آرد kisæ bæraje ard.

муши́ный مگسی mægæsi.

му́шка I. (*на лице́*) خال xal.

му́шка II. (*прице́льная*) مگسک mægæsæk.

мще́ние انتقام enteqam.

мы ما ma.

мы́лить صابون زدن sabun zædæn; ~ся کف آوردن kæf-aværdæn; کف کردن kæf k.

мы́лкий کف آور kæf-avær.

мы́л||о 1. صابون sabun; туале́тное м. صابون عطری sabun-e ætri; м. для рук صابون دست شوری sabun-e dæst-ʃuri; м. для бритья́ صابون روتراشی sabun-e ru-tæraʃi; дегтя́рное м. صابون گودرون sabun-e guderun; 2. (*на ло́шади*) کف اسب kæf-e æsp, عرق اسب æræq-e æsp; быть в ~е عرق کردن æræq k.

мыловá́р صابون پز sabun-pæz, صابون ساز sabun-saz.

мыловаре́ние صابون پزی sabun-pæzi, صابون سازی sabun-sazi.

мыловáренный: м. заво́д کارخانهٔ صابون پزی kar-xanæ-je sabun-pæzi, کارخانهٔ صابون سازی kar-xanæ-je sabun-sazi.

мы́льница جای صابون dʒa-je sabun.

мы́льн||ый صابونی sabuni; ~ая пе́на کف صابون kæf-e sabun; ~ая вода́ آب صابونی ab-e sabuni; м. порошо́к گرد صابون gærd-e sabun; м. ко́рень چوبهٔ tʃubæ, چوبك tʃubæk.

мыс *геогр.* دماغه dæmaqæ.

мы́сленно در فکر dær fekr, در ذهن dær zehn.

мы́сленный فکری fekri, ذهنی zehni.

мы́слимый قابل تصور qabel-e tæsævvor, قابل درك qabel-e dærk; ممکن momken (*возмо́жный*).

мы́слить 1. (*ду́мать*) فکر کردن fekr k., خیال کردن xijal k.; 2. (*представля́ть*) تصور کردن tæsævvor k.

мысл||ь فکر fekr (*мн.* افکار æfkar); خیال xijal (*мн.* خیالات xijalat); قصد qæsd, نیت nijjæt (*наме́рение*); за́дняя м. فکر مخفی fekr-e mæxfi, قصد مخفی qæsd-e mæxfi; мне пришло́ на м. بنظرم رسید be næzær-æm ræsid, فکری بخاطرم آمد fekr-i be xater-æm amæd; у меня́ в '~ях не́ было э́того сде́лать خیالی نداشتم اینرا بکنم xijal-i næ-daʃtæm in-ra bekonæm.

мы́тый شسته ʃostæ.

мыть شستن ʃostæn; м. ру́ки دست شستن dæst ʃostæn; ~ся شستشو کردن ʃost-o-ʃu k.

мытьё شستشو ʃost-o-ʃu; м. те́ла شستشوی بدن ʃost-o-ʃu-je bædæn; м. белья́ رخت شوئی ræxt-ʃui.

мыча́ть ماق کشیدن maq kæʃidæn.

мышело́вка تلهٔ موش گیری tælæ-je muʃ-giri.

мы́шечный عضلانی æzolani, عضله‌ای æzolæi.

мышле́ние روحیات ruhijat.

мы́шца عضله æzolæ (*мн.* عضلات æzolat).

мышь موش muʃ; полева́я м. موش صحرائی muʃ-e sæhrai; лету́чая м. خفاش xæffaʃ, شپره ʃæb-pæræ.

мышья́к *хим.* سم الفار sæmm-ol-far, مرگ موش mærg-e muʃ, ارسنیك (*фр.* arsenic).

мышьяко́вый ارسنیکی ærseniki, سم الفاردار sæmm-ol-far-dar.

МЮД (Междунаро́дный ю́ношеский день) *см.* день.

мя́гк||ий نرم nærm, ملایم molajem; حلیم hælim (*по хара́ктеру*); با مدارا ba-modara (*в обраще́нии*); м. хлеб نان نرم nan-e nærm; ~ая вода́ آب سبك ab-e sæbok; ~ая ко́жа پوست نرم pust-e nærm; ~ая пого́да هوای ملایم hæ-va-je molajem; ~ая поду́шка بالش نرم baleʃ-e nærm.

мягкосерде́чный دل نرم nærm-del.

мя́гкость نرمی nærmi, ملایمت molajemæt.

мягчи́ть نرم کردن nærm k., ملایم کردن molajem k.

мя́киш مغز نان mæqz-e nan.

мя́кнуть نرم شدن nærm ʃ., ملایم شدن molajem ʃ.

мя́коть قسمت گوشتی qesmæt-e guʃti, گوشت guʃt; **м.** плода́ گوشت میوه guʃt-e mivæ.

мя́млить من من کردن men-men k., جاویده حرف زدن dʒavidæ hærf zædæn.

мяси́стый گوشت دار guʃt-dar, پر گوشت por-guʃt, گوشتی guʃti.

мясни́к قصاب qæssab, گوشت فروش guʃt-foruʃ.

мясно́й گوشتی guʃti; **м.** бульо́н آب گوشت ab-guʃt; **м.** сок عصارهٔ گوشت æsaræ-je guʃt; **~ы́е** консе́рвы کنسروهای گوشتی konservha-je guʃti.

мя́со گوشت guʃt; ди́кое **м.** گوشت زائد guʃt-e zajed; бе́лое **м.** گوشت مرغ guʃt-e morq.

мясору́бка چرخ گوشت ʧærx-e guʃt.

мясоторго́вец *см.* мясник.

мя́та *бот.* نعناع næ'na'.

мяте́ж شورش ʃureʃ, اغتشاش eqteʃaʃ.

мяте́жник شورشی ʃureʃi.

мяте́жный شورشی ʃureʃi.

мя́тный نعناعی næ'na'i.

мя́тый مچاله شده moʧalæ ʃodæ.

мять کنفت کردن keneft k.; مچاله کردن moʧalæ k. (*ко́мкать*); **~ся** 1. چین خوردن ʧin xordæn; 2. (*быть в нереши́тельности*) تردید داشتن tærdid daʃtæn.

мяу́кать میو میو کردن meju-meju k.

мяч توپ tup; игра́ть в **м.** توپ بازی کردن tup-bazi k.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА

10

Цена 10 руб.